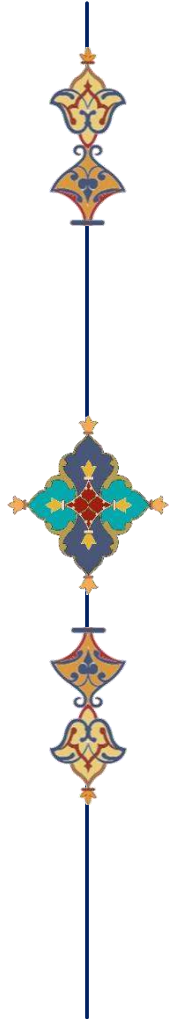
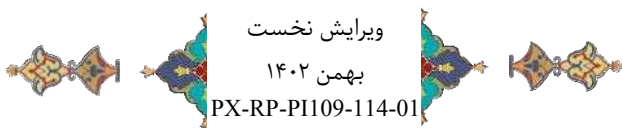

سازمان ملی بهره‌وری ایران
NATIONAL PRODUCTIVITY ORGANIZATION OF I.R.IRAN

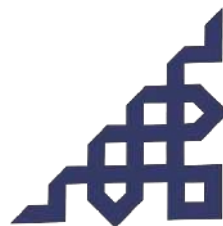
گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

ویرایش نخست

بهمن ۱۴۰۲

PX-RP-PI109-114-01

یکے از مشکلات کشور کاهش **بهره‌وری** است؛

یعنی به تناسب آن مقداری که هزینه مصرف می‌کنیم، از این هزینه‌مان **بهره‌برداری**

نمی‌کنیم.

سخنرانی نوروزی سال ۱۴۰۱

کد: PX-RP-PI109-114-01	وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی در برنامه ششم توسعه	 سازمان ملی بهره‌وری ایران NATIONAL PRIORITY ORGANIZATION OF I.R.I.R.A.
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۲/۱۱/۱۸		

شناسنامه سند

شناسه سند	عنوان سند	نوع سند
PX-RP-PI109-114-01	وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی در برنامه ششم توسعه	گزارش
تعداد صفحات	تاریخ تصویب	تاریخ تنظیم
۴۲۰	۱۴۰۲/۱۲/۰۲	۱۴۰۲/۱۱/۱۸
ناظر فرآیند	مالک فرآیند	فرآیند مرتبط
رئیس سازمان	معاونت راهبردی بهره‌وری	ارزیابی بهره‌وری دستگاه‌های اجرایی (شرکت‌های دولتی)
هدف		بررسی وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی بر حسب نماگرهای کارایی و اثربخشی
دامنه کاربرد		کل کشور
چکیده		در این گزارش وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی بر حسب نماگرهای کارایی و اثربخشی عمومی به تفکیک فعالیت اقتصادی و وزارتخانه متولی ارائه شده است. در فصل اول این گزارش رهیافت ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی با توجه به ماهیت خاص آن‌ها و روش‌شناسی سنجش کارایی و اثربخشی ارائه شده است. در فصل دوم فراوانی شرکت‌های دولتی و سهم آن‌ها در اقتصاد ملی تبیین شده است. در فصل سوم وضعیت کارایی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اقتصادی اصلی آن‌ها، در ضمن مقایسه با وضعیت شاخص‌های کارایی در کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر در سطح کل اقتصاد تبیین شده است و در فصل چهارم شاخص‌های کارایی و اثربخشی و نماگرهای مالی مرتبط به تفکیک وزارتخانه و شرکت مادر تخصصی ارائه شده است. در نهایت در فصل پنجم ضمن بیان اهم چالش‌های پیش‌روی بهبود در بهره‌وری شرکت‌های دولتی راهکارهایی برای رفع این چالش‌ها ارائه شده است.

تأییدات سند

نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ و امضا
تنظیم‌کننده حمیدرضا صادقی	مدیر مطالعات و تحلیل بهره‌وری	
تأییدکننده بهروز محمودی	معاون راهبردی بهره‌وری	
تصویب‌کننده میرسامان پیشوایی	رئیس سازمان ملی بهره‌وری ایران	

کد: PX-RP-PI109-114-01	وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی در برنامه ششم توسعه	 سازمان ملی بهره‌وری ایران <small>NATIONAL PRODUCTIVITY ORGANIZATION OF I.R.I.R.A.</small>
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۲/۱۱/۱۸		

توزیع نسخ

☐ اداره حراست	☒ مدیریت روابط عمومی، بین‌الملل و حوزه ریاست
☒ معاونت ساماندهی شبکه ملی بهره‌وری	☒ مدیریت فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی
☒ معاونت توسعه مدیریت و منابع	☒ معاونت راهبری بهره‌وری

تنظیم‌کنندگان

سمت	نام و نام خانوادگی
مدیر مطالعات و تحلیل بهره‌وری	حیدررضا صادقی
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	مهرانه سادات میرسالاری
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	فاطمه حسین پور
کارشناس سازمان و مسیول دبیرخانه کارگروه سنجش بهره‌وری	مینا خلوصی
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	زهرا روشن
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	اشکان کرامتی
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	فاطمه نورمحمدی
کارشناس سنجش و تحلیل بهره‌وری	فاطمه ظهیری

سوابق تغییرات سند

ردیف	تاریخ	شماره ویرایش	شرح	تغییردهنده
۱	۱۴۰۲/۱۱/۱۸	ویرایش نخست	ایجاد سند	معاونت راهبری بهره‌وری

فهرست مطالب

پیشگفتار	۴
خلاصه مدیریتی	۶
۱- روش‌شناسی ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی	۱۶
۱-۱- نقش و اهمیت شرکت‌های دولتی	۱۷
۱-۱-۱- کارکرد شرکت‌های دولتی	۱۷
۱-۱-۲- اهمیت کارایی و اثربخشی شرکت‌های دولتی	۱۸
۲-۱- رهیافت کلی ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی	۱۹
۱-۲-۱- مدل عملکرد دولت	۲۰
۳-۱- مدل ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی	۲۲
۱-۳-۱- سطح و رشد کارایی	۲۳
۴-۱- روش‌شناسی ارزیابی کارایی شرکت‌های دولتی	۲۴
۱-۴-۱- انواع سنجش‌های کارایی	۲۵
۲-۴-۱- اصول حاکم بر سنجش‌های کارایی گزارش	۲۵
۳-۴-۱- سنجش ستانده	۲۶
۱-۳-۴-۱- احصای اقلام ارزش ستانده ناخالص	۲۷
۲-۳-۴-۱- ساخت شاخص حجمی ارزش ستانده ناخالص	۲۸
۳-۳-۴-۱- احصای ارزش افزوده	۲۹
۴-۴-۱- سنجش نهاده‌های تولید	۳۰
۱-۴-۴-۱- نیروی کار	۳۰
۲-۴-۴-۱- سرمایه فیزیکی (دارایی‌های ثابت مشهود)	۳۱
۳-۴-۴-۱- مصارف واسطه	۳۳
۵-۴-۱- شاخص حجمی نهاده‌ها	۳۴
۶-۴-۱- شاخص‌های کارایی	۳۵
۲- فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی	۳۶
۱-۲- فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اقتصادی	۳۷
۱-۱-۲- معرفی بخش‌های مختلف اقتصاد (بر اساس طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی ۴ ISIC)	۳۷
۲-۱-۲- تعداد شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت	۳۹
۳-۱-۲- ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه	۵۰
۲-۲- فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه اجرایی متولی	۵۹

۱-۲-۲- اسامی شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه اجرایی ۵۹

۲-۲-۲- میزان همکاری به تفکیک وزارتخانه ۷۲

۳-۲-۲- ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه به تفکیک وزارتخانه ۷۲

۳- وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اقتصادی ۸۲

۱-۳- راهنمای مطالعه نمودارها ۸۳

۲-۳- ستانده (تولید) ۸۷

۱-۲-۳- مهم‌ترین ستانده‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت ۸۷

۲-۲-۳- شاخص ارزش ستانده به قیمت ثابت ۹۱

۳-۲-۳- شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت ۱۰۷

۳-۳- نهاده‌های تولید (منابع تولید) ۱۲۴

۱-۳-۳- مهم‌ترین نهاده‌های شرکت‌های دولتی ۱۲۴

۲-۳-۳- شاخص مصارف واسطه (به قیمت ثابت) ۱۲۵

۳-۳-۳- نیروی کار ۱۴۲

۴-۳-۳- موجودی سرمایه ۱۶۰

۴-۳- شاخص‌های کارایی ۱۷۷

۱-۴-۳- شاخص کارایی (تک‌عاملی) نیروی کار بر حسب ارزش ستانده ۱۷۷

۲-۴-۳- شاخص کارایی (تک‌عاملی) سرمایه بر حسب ارزش ستانده ۱۹۵

۳-۴-۳- شاخص کارایی مصارف واسطه (بر حسب ارزش ستانده) ۲۱۳

۴-۴-۳- شاخص کارایی کل عوامل تولید بر حسب ارزش ستانده ۲۳۱

۵-۳- نسبت‌های مالی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی ۲۴۹

۱-۵-۳- حاشیه سود عملیاتی ۲۵۰

۲-۵-۳- سهم سود از ارزش افزوده ۲۵۸

۳-۵-۳- نسبت ارزش افزوده به فروش ۲۶۵

۴-۵-۳- سهم جبران خدمات از ارزش افزوده ۲۷۱

۵-۵-۳- جبران خدمات سرانه ۲۷۷

۴- وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه ۲۸۴

۱-۴- شاخص‌های کارایی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها ۲۸۵

۱-۱-۴- ستانده (تولید) ۲۸۵

۲-۱-۴- نهاده‌های تولید ۳۰۴

۳-۱-۴- شاخص‌های کارایی ۳۳۴

- ۳۶۴ ۴-۱-۴-نسبت‌های مالی مربوط به دستگامه‌های اجرایی
- ۳۹۹ ۴-۲-۲- اثر بخشی
- ۴۰۰ ۴-۲-۱- نماگرهای اثربخشی (پیامد)
- ۴۰۵ ۴-۲-۲- نمودارهای اثر بخشی
- ۴۱۰ ۵-جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
- ۴۱۱ ۵-۱- مهم‌ترین چالش‌های ارتقای بهره‌وری شرکت‌های دولتی
- ۴۱۲ ۵-۱-۱- محیط مقرراتی و حقوقی حاکم بر شرکت‌های دولتی نامناسب
- ۴۱۲ ۵-۱-۱-۱- تشتت و پراکندگی قوانین حاکم بر شرکت‌های دولتی
- ۴۱۳ ۵-۱-۱-۲- فقدان نگاه بنگاه‌داری در قوانین و مقررات حاکم
- ۴۱۳ ۵-۱-۱-۳- ابهام در تعریف، دسته‌بندی و مصداقیابی شرکت‌های دولتی
- ۴۱۴ ۵-۱-۲- ناکارآمدی در سطح راهبری
- ۴۱۴ ۵-۱-۲-۱- عملکرد منفعل مجامع شرکت‌های دولتی
- ۴۱۴ ۵-۲-۱-۲- ابهام در انتظارت و اهداف بخش عمومی از بنگاه‌داری / واگذاری شرکت‌های دولتی
- ۴۱۵ ۵-۲-۱-۳- عدم هم‌راستایی انگیزه‌های مدیران شرکت‌های دولتی با انگیزه دولت
- ۴۱۶ ۵-۲-۱-۴- فرآیند بودجه‌ریزی غیرکارآمد
- ۴۱۶ ۵-۲-۱-۵- فقدان نگاه بنگاه‌داری و مدیریت بنگاهی در راهبری شرکت‌های دولتی
- ۴۱۶ ۵-۲-۱-۶- فقدان هییت‌مدیره حرفه‌ای
- ۴۱۷ ۵-۲-۱-۷- فقدان نظام آمار و اطلاعات شفاف، هدفمند و استاندارد
- ۴۱۷ ۵-۱-۳- ناکارایی در سطح مدیریت و عملیات
- ۴۱۷ ۵-۲- اقدامات و راهکارهای پیشنهادی افزایش کارایی و اثربخشی شرکت‌های دولتی
- ۴۲۰ منابع

پیشگفتار

در بسیاری از کشورها از جمله ایران، سهم و نقش شرکت‌های دولتی، در رشد اقتصادی پایدار و مبتنی بر بهره‌وری، کلیدی و حائز اهمیت است. از یک سو سهم بالایی از ثروت عمومی کشور (اعم از زیرساخت‌های عمومی، منابع طبیعی و اراضی ملی) در اختیار این نهادهای عمومی است که مولدسازی آن‌ها می‌تواند موجب جهش قابل توجه در رشد اقتصادی شود. از سوی دیگر شرکت‌های دولتی به‌عنوان بازوی حاکمیت، برای پیگیری برخی اهداف عمومی و توسعه‌ای فعالیت می‌کنند که بهبود کارایی و اثربخشی در ارائه خدمات و تحقق اهداف تعیین‌شده برای آن‌ها می‌تواند به‌صورت غیرمستقیم به ارتقای بهره‌وری و افزایش بازدهی در سایر فعالیت‌های اقتصادی کمک چشمگیری نماید. در نتیجه بهبود در بهره‌وری شرکت‌های دولتی می‌تواند نقشی مهم در بهبود عملکرد دولت و شاخص‌های اقتصادی داشته باشد.

در ایران شرکت‌های دولتی حدود یک دهم از تولید ناخالص داخلی را به‌طور مستقیم خلق می‌کنند. با این حال، پایین بودن سطح و رشد بهره‌وری این دسته از بنگاه‌های اقتصادی، در مقایسه با بنگاه‌های اقتصادی فعال در بخش خصوصی و سطح مطلوب بهره‌وری، یکی از دغدغه‌های همیشگی در نظام حکمرانی کشور بوده است و در دو دهه گذشته تلاش‌های زیادی به‌منظور افزایش بهره‌وری شرکت‌های دولتی صورت گرفته است. با این حال هیچ‌کدام از این تلاش‌ها نتوانسته است به نحوی شایسته به بهبود وضعیت بهره‌وری شرکت‌های دولتی منجر شود. به‌نظر می‌رسد بررسی علت این ناکامی، نقطه آغازین تلاش برای افزایش بهره‌وری شرکت‌های دولتی خواهد بود.

اگر تغییر در سطح بهره‌وری را برآیند تلاش‌های صورت‌گرفته درون یک سازمان (مانند یک بنگاه) برای بهبود در آن (بهبود در استراتژی، فرآیندها، ساختارها، بهبود در کیفیت عوامل تولید و ...) در نظر بگیریم، پیش‌نیاز بنیادین افزایش بهره‌وری، وجود انگیزه‌ای برای بهبود آن سازمان به‌ویژه در سطح مدیریت ارشد است. در صورتی که چارچوب انگیزشی درون یک سازمان، اشخاص، گروه‌ها و واحدها را به سمت بهبود ترغیب کند، شرط لازم برای ارتقای بهره‌وری آن سازمان محقق شده است و در غیر این صورت وجود سایر شرایط مساعد برای ارتقای بهره‌وری یعنی داشتن دانش و توانایی لازم برای ارتقای بهره‌وری نیز چندان کارساز نخواهد بود.

مطالعات نظری و همچنین تجارب داخلی و بین‌المللی نشان می‌دهد، هم‌راستا نبودن انگیزه‌ها و اهداف مدیران و کارکنان شرکت‌های دولتی با انگیزه‌ها و نیازهای مالکان و ذی‌نفعان اصلی این شرکت‌ها که عموم شهروندان هستند؛ مهم‌ترین مانع برای تلاش جدی این شرکت‌ها در مسیر ارتقای بهره‌وری است. در چند دهه گذشته، رویکرد غالب و توصیه‌شده برای غلبه بر چالش اصلاح نظام انگیزشی مدیران و کارکنان شرکت‌های دولتی، واگذاری این بنگاه‌ها به بخش خصوصی بوده است که نتایج و دستاوردهای حاصل از این واگذاری‌ها در ایران علی‌رغم برخی نتایج موفقیت‌آمیز در مجموع رضایت‌بخش نبوده است. مستقل از روند خصوصی‌سازی، تعداد زیادی از شرکت‌ها، به دلایل مختلف کماکان در مالکیت یا کنترل دولت باقی‌مانده‌اند که باید رویکرد دیگری برای اصلاح نظام انگیزشی در آن‌ها تدبیر نمود.

در بین تمام ابتکار عمل‌های به‌کار گرفته‌شده در این جهت، طراحی و پیاده‌سازی نظام مدیریت عملکرد و ایجاد شفافیت و پاسخگویی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های حاکمیت شرکتی در شرکت‌های دولتی تا حدی زیادی اثربخش و موفق بوده است. پیاده‌سازی نظام مدیریت عملکرد منجر به ایجاد شفافیت در اهداف و مأموریت‌های شرکت‌های

دولتی، بهبود در کیفیت نظام مدیریت راهبردی شرکت‌ها، اصلاح نظام برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی و ایجاد امکان اعمال مالکیت دولت بر شرکت‌های دولتی می‌شود.

بر اساس رویکرد فوق‌الذکر، سازمان ملی بهره‌وری ایران در راستای ایفای نقش تنظیم‌گری خود ابتکاری را به منظور ایجاد انگیزه برای ارتقای بهره‌وری در شرکت‌های دولتی ارائه کرد. برای اولین بار در بند «د» تبصره ۲۱ قانون بودجه ۱۳۹۹ و سپس در بند «ج» تبصره ۲۰ قانون بودجه ۱۴۰۰، ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی و اتصال آن به پرداخت پاداش اعضای هیئت‌مدیره این شرکت‌ها در دستور دولت قرار گرفت و براین اساس سازمان ملی بهره‌وری به‌عنوان مرجع ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی تعیین شد. بر اساس قانون فوق‌الاشاره، این فرصت در اختیار سازمان قرار گرفت که برای اولین بار گزارشی از وضعیت شاخص‌های بهره‌وری شرکت‌های دولتی در بازه ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ تدوین کند و نتایج آن را در اختیار مجلس شورای اسلامی، دولت، نهادهای نظارتی، کارشناسان و نخبگان و عموم شهروندان قرار دهد. بسیاری از داده‌ها و اطلاعات مندرج در گزارش حاضر برای اولین بار در سطح نظام اجرایی کشور تولید و در اختیار عموم قرار گرفته است که می‌تواند ضمن ایجاد شفافیت عملکرد و پاسخگویی، مبنایی مناسب برای تصمیم‌گیری سیاست‌گذاران به‌منظور ارتقای بهره‌وری در شرکت‌های دولتی را فراهم آورد.

با وجود این قطعاً گزارش حاضر خالی از ضعف و کاستی نبوده و بخشی از محدودیت‌های آن در متن گزارش مورد تأکید قرار گرفته است. انتظار می‌رود با گذر زمان و توسعه تعاملات کارشناسی بین سازمان ملی بهره‌وری و شرکت‌های دولتی و نیز بهره‌مندی از نظر نخبگان و صاحب‌نظران این حوزه، به تدریج بر کیفیت این گزارش افزوده شده و امکان مناسبی را برای اعمال حاکمیت شرکتی و تضمین منافع و مصالح عمومی در اختیار نظام حکمرانی کشور قرار دهد.

سیرالمان میثوانی

رئیس سازمان ملی بهره‌وری ایران

خلاصه مدیریتی

شرکت‌های دولتی به صورت مستقیم (از طریق تولید و عرضه کالا و خدمات) و غیرمستقیم (از طریق فراهم کردن زیرساخت‌های سخت و نرم برای انجام فعالیت اقتصادی)، سهم مهمی در اقتصاد ملی ایفا می‌کنند. این نهادهای اقتصادی با توجه به ماهیت و ساختار حقوقی خود به عنوان بازوی دولت، برای پیگیری برخی اهداف عمومی و توسعه‌ای که در محیط تجاری و رقابتی به صورت کاراتری (نسبت به سازمان‌های عمومی غیرشرکتی) قابل ارائه هستند، فعالیت می‌کنند.

نکته مهم در مورد فعالیت شرکت‌های دولتی، لزوم توجه به ماهیت ترکیبی تجاری-حاکمیتی این نهادهای عمومی، در فرآیند سنجش و ارزیابی دولتی عملکرد آنهاست. شرکت‌های دولتی از یک سو با توجه به مأموریت‌های قانونی محوله، دستگاه اجرایی محسوب می‌شوند و از سوی دیگر موجودیت‌هایی با ماهیت تجاری هستند که باید به سودآوری و خودگردانی نیز توجه داشته باشند؛ بنابراین برخلاف شرکت‌های خصوصی، شرکت‌های دولتی، علاوه بر اهداف تجاری (که اغلب به خوبی در وجه کارایی منعکس می‌شوند) دارای اهداف و مأموریت‌های ناظر به منافع عمومی نیز هستند؛ بنابراین در کنار جنبه‌های تجاری، جنبه‌های حاکمیتی که ممکن است به درستی در نتایج کارایی منعکس نشود، باید در فرآیند ارزیابی مورد توجه قرار گیرد. در نتیجه ارزیابی هم‌زمان عملکرد تجاری (کارایی) و عملکرد حاکمیتی منبث از مأموریت‌های حاکمیتی (اثربخشی) شرکت‌های دولتی دارای اهمیت است.

با این حال، گزارش فعلی در بعد اثربخشی صرفاً مشتمل بر نتایج ارزیابی اثربخشی برخی شرکت‌های مادر تخصصی / اصلی (بعد تجاری عملکرد شرکت‌های دولتی) است که در سال ۱۴۰۱ که امکان ارائه اطلاعات نماگرهای پیامدی را داشته‌اند. امید است در سال‌های آتی امکان ارزیابی دقیق‌تر و گسترده‌تر اثربخشی شرکت‌های دولتی در تحقق مأموریت‌های حاکمیتی فراهم شده و نتایج در گزارش‌های سال‌های بعد منعکس گردد.

الف- روش‌شناسی ارزیابی کارایی شرکت‌های دولتی

در این گزارش سنجش کارایی با استفاده از سنج‌های ستانده به نهاده خواهد بود. این سنج‌ها به شکل نسبت ستانده فیزیکی (کالا و خدمات تولیدشده) به نهاده فیزیکی (منابع اقتصادی مورد استفاده در تولید) تعریف می‌شود که ستانده / نهاده می‌تواند شامل یک یا چند محصول / عامل تولید باشد. تمرکز این گزارش بیشتر بر روی مقایسه رشد کارایی هر شرکت دولتی در طول زمان است و در مواردی سطح برخی نماگرهای مالی مکمل نیز مقایسه شده‌اند. در بین سنج‌های کارایی متداول، سنج‌های مورد استفاده در این گزارش شامل سه سنج (۱) شاخص کارایی نیروی کار برحسب ارزش افزوده و (۲) شاخص کارایی سرمایه برحسب ارزش افزوده و (۳) شاخص کارایی کل عوامل تولید برحسب ستانده است که روش محاسبه آن‌ها به شرح زیر است:

▪ شاخص کارایی نیروی کار برحسب ارزش افزوده

شاخص ارزش افزوده (به قیمت ثابت)

شاخص تعداد کارکنان

■ شاخص کارایی سرمایه برحسب ارزش افزوده

شاخص ارزش افزوده (به قیمت ثابت)

شاخص موجودی سرمایه (به قیمت ثابت)

■ شاخص کارایی کل عوامل تولید

شاخص ستانده (به قیمت ثابت)

شاخص تلفیقی نیروی کار - مصارف واسطه (به قیمت ثابت) - موجودی سرمایه (به قیمت ثابت)

حذف اثرات تورم و افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، تهیه سری زمانی از موجودی سرمایه (به قیمت ثابت)، در نظر گرفتن ستانده‌های غیر از فروش کالا و خدمات (مانند ایجاد طرح‌های تملک و ارائه خدمات عمومی) در محاسبات، لحاظ شدن اثرات کارایی تخصیصی، حذف بخش قابل توجهی از اثرات قیمت‌گذاری تکلیفی، ارائه تصویری کلی و تجمیع‌شده از برآیند عملکرد شرکت و انطباق با استانداردهای بین‌المللی مهم‌ترین مزایای روش سنجش بهره‌وری مورد استفاده در این گزارش است.

با این حال امکان‌ناپذیری مقایسه بین شرکت‌ها و همچنین تأثیرپذیری از تغییرات قابل توجه از شرایط محیط اقتصادی-سیاسی-طبیعی محدودیت‌های رویکرد مورد استفاده در این گزارش است که در تحلیل باید به آن‌ها توجه داشت.

ب- فراوانی و ترکیب شرکت‌های دولتی مورد ارزیابی

از میان ۳۲۱ شرکت دولتی مشمول در ارزیابی سال ۱۴۰۱ (کلیه شرکت‌های دولتی مندرج در پیوست ۳ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به استثنای شرکت‌های در حال تصفیه یا غیر فعال) ۲۵۶ شرکت دولتی شامل ۴۳ شرکت اصلی (مادر تخصصی) و ۲۱۳ شرکت فرعی (تابعه) دولتی، اطلاعات مالی و عملکردی لازم برای محاسبه شاخص‌های کارایی خود را در اختیار سازمان قرار داده‌اند که در این گزارش نتایج شاخص‌های کارایی این شرکت‌ها منعکس شده است. همچنین وضعیت فراوانی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اصلی (منطبق با استاندارد ISIC 4) نشان می‌دهد بیشترین تمرکز فعالیت شرکت‌های دولتی به ترتیب مربوط به فعالیت‌های آب، برق و گاز (شامل تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و آبرسانی؛ مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه)، فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی، صنعت، فعالیت‌های مالی و بیمه و استخراج و پالایش نفت می‌باشد که اکثراً تحت تولى وزارتخانه‌های نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی متمرکز است.

ج- رشد تولید (ستانده) در شرکت‌های دولتی

بر اساس شکل ۱ رشد تولید بر حسب ستانده ناخالص در سال ۱۴۰۰ برابر با ۱۴/۴ درصد و متوسط برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰) ۳/۴ درصد بوده است. این در حالی است که در شرکت‌های دولتی غیر نفتی این رشد به ترتیب برابر با ۲۱/۱ و ۷/۲ درصد بوده است. در کل شاخص ارزش ستانده ناخالص یا سطح تولید در شرکت‌های دولتی فعال در همه گروه‌های اقتصادی، در دوره یک‌ساله و دوساله افزایش یافته است. در دوره پنج ساله نیز به استثنای گروه نفت

و گاز که به علت تشدید تحریم‌ها در سال‌های میانی برنامه ششم با کاهش شدید تولید مواجه شد، شرکت‌های دولتی در سایر گروه‌ها رشد قابل توجهی تجربه کرده‌اند. نکته جالب توجه در این میان مقایسه رشد تولید شرکت‌های دولتی با گروه‌های اقتصادی متناظر است که نشان می‌دهد، سطح فعالیت شرکت‌های دولتی در افق کوتاه‌مدت و میان‌مدت بیش از سایر فعالیت‌های اقتصادی (بخش غیر دولتی) رشد کرده است.

شکل ۱ - رشد تولید (شاخص ستانده) شرکت‌های دولتی ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹-۱۴۰۰

د- رشد منابع (نهاده‌های تولید) در شرکت‌های دولتی

نهاده‌ها یا منابع مورد استفاده در تولید شامل سرمایه (دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود)، نیروی انسانی و مصارف واسطه (انرژی، مواد و خدمات) می‌باشند. نتایج گزارش مطابق با شکل ۲ نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۰، در تمام گروه‌ها شاخص نیروی کار کاهش یافته است اما در عین حال در گروه‌های صنایع و معادن و خدمات، شاخص مصرف واسطه به شدت افزایش یافته است. از سوی دیگر رشد موجودی سرمایه (یا تشکیل سرمایه خالص) شرکت‌های دولتی غیر نفتی برابر با ۴/۸ درصد بوده است که به صورت قابل توجهی بیش از کل فعالیت‌های اقتصادی بوده است. همچنین کاهش همه نهادها تولید گروه نفت و گاز در سال ۱۴۰۰ با وجود افزایش سطح تولید قابل توجه است.

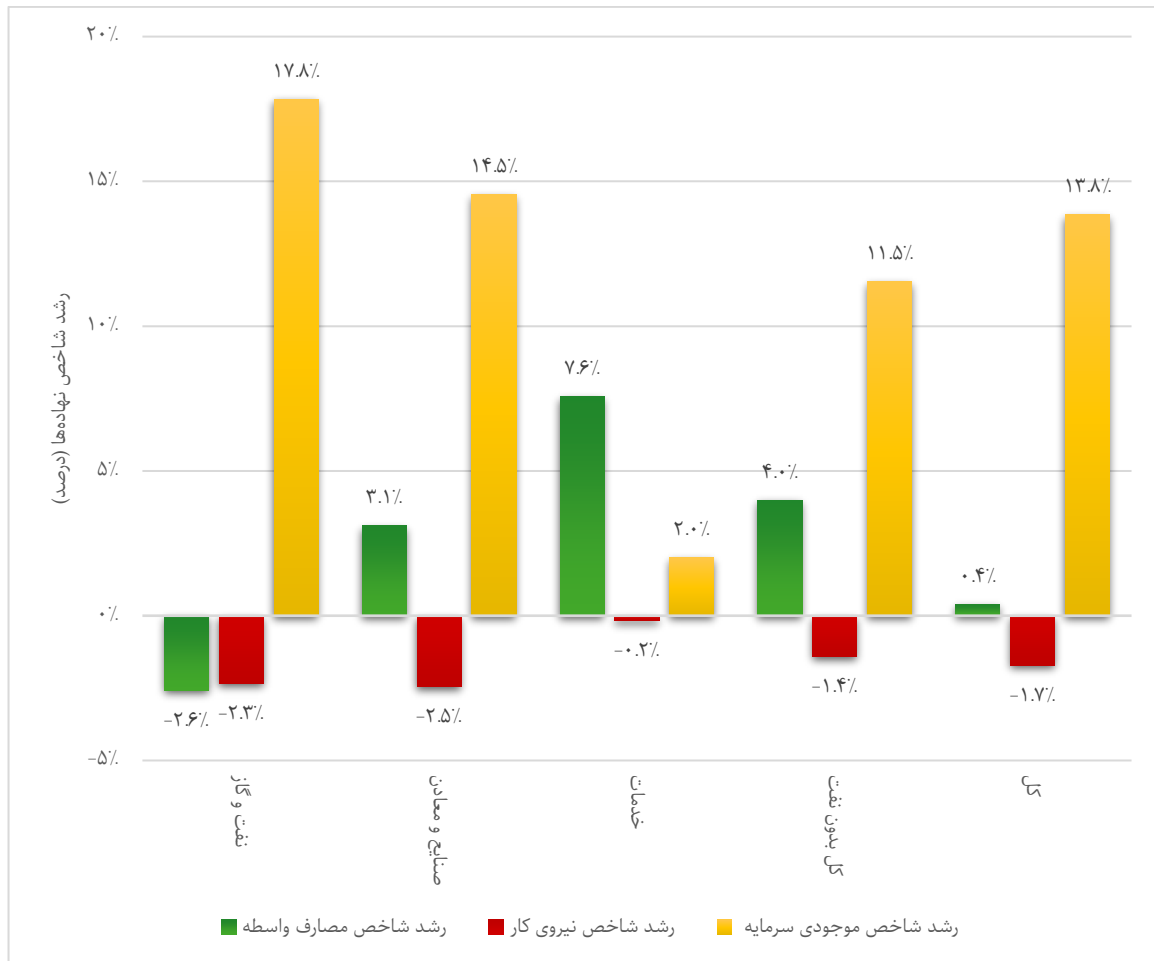

شکل ۲- رشد نهاده‌های تولید (نیروی کار- سرمایه و مصارف واسطه) -۱۴۰۰-۱۴۰۱

بررسی رشد شاخص نهاده‌های تولید طی برنامه ششم توسعه در شکل ۳ نشان می‌دهد، به طور متوسط سالانه در کل شرکت‌های دولتی ۱/۷ درصد نیروی کار کاهش یافته است که این کاهش عمدتاً در گروه صنایع و معادن و نفت و گاز اتفاق افتاده و کاهش تعداد شاغلان گروه خدمات ناچیز بوده است. همچنین در این دوره پنج ساله، میزان بکارگیری مصارف واسطه سالانه به طور متوسط ۰/۴ درصد افزایش یافته است که گروه خدمات بیش از سایر گروه‌ها با افزایش نهاده مصارف واسطه مواجه بوده است. کاهش تعداد شاغلان و افزایش مصارف واسطه تا حدودی به سیاست‌های کلی دولت در محدودسازی استخدام در شرکت‌های دولتی باز می‌گردد که تاحدی شرکت‌های دولتی آن را از طریق به کارگیری نیروهای خرید خدمات (که در افزایش مصرف واسطه منعکس می‌شود) جبران کرده‌اند اما آثار بلند مدت آن بر عملکرد شرکت‌ها نیاز به بررسی و تأمل بیشتری دارد.

همچنین رشد موجودی سرمایه در همه گروه‌ها مثبت بوده است. به ویژه در بخش نفت و گاز رشد متوسط سالانه موجودی سرمایه نزدیک به ۱۸ درصدی در طی برنامه ششم قابل توجه است. مقایسه تشکیل سرمایه شرکت‌های دولتی با کل اقتصاد نشان می‌دهد، بر خلاف فعالان اقتصادی بخش خصوصی که در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری کمی در اقتصاد کشور صورت داده‌اند و حتی در بسیاری از سال‌های برنامه ششم و در اکثر بخش‌ها، تشکیل سرمایه خالص کل منفی یا نزدیک به صفر بوده است، در بخش دولتی وضعیت کاملاً متفاوت است. این تفاوت را می‌توان تا حدودی به وجود ریسک‌های فراوان و بازدهی سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران نسبت داد که موجب کاهش انگیزه بخش خصوصی

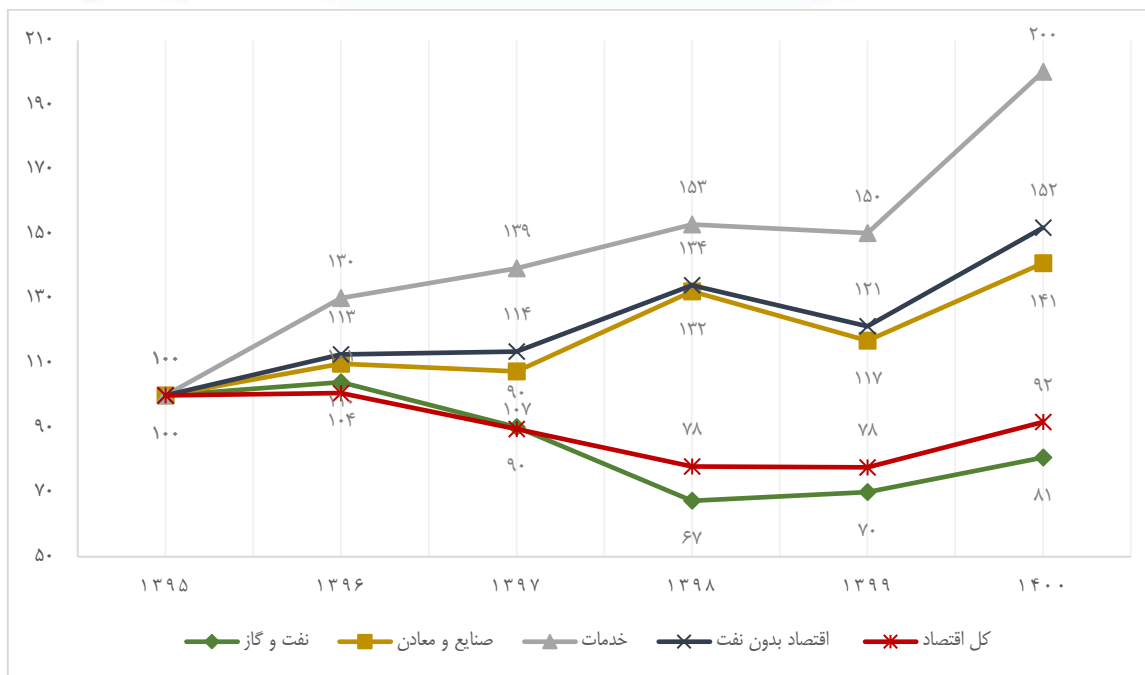
در سرمایه‌گذاری شده، اما به دلیل آن‌که ریسک‌های بالا و بازدهی پایین توسط شرکت‌های دولتی تحمل می‌شود، این موضوع مانع سرمایه‌گذاری آن‌ها نشده است.

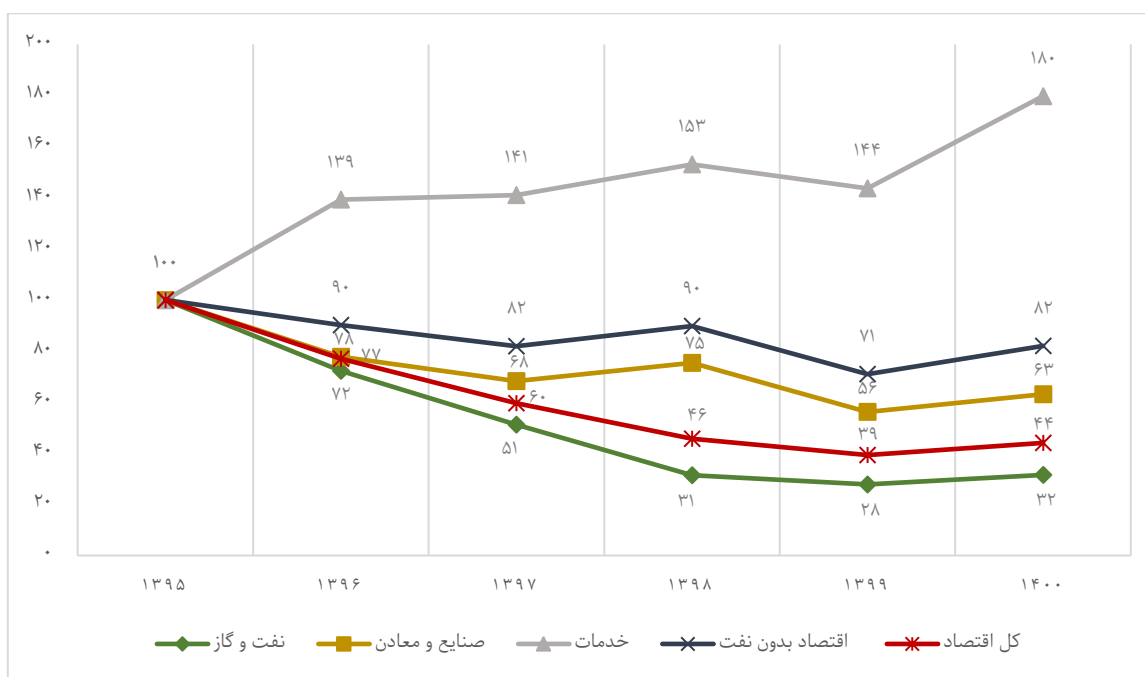
شکل ۳- متوسط سالانه رشد نهاده‌های تولید (نیروی کار- سرمایه و مصارف واسطه) -برنامه ششم

ه- شاخص‌های کارایی نیروی کار و سرمایه شرکت‌های دولتی

شاخص‌های کارایی تک‌عاملی از تقسیم شاخص ارزش افزوده بر شاخص نیروی کار یا شاخص موجودی سرمایه به دست می‌آید. نتایج مطابق شکل ۴ نشان می‌دهد، شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی به غیر از گروه نفت و گاز بهبود یافته است، به طوری که شاخص کارایی نیروی کار کل شرکت‌های دولتی متأثر از عملکرد شرکت‌های نفتی، از ۱۰۰ در سال ۱۳۹۵ به ۹۲ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. در این میان عملکرد بخش خدمات با افزایش سطح شاخص کارایی نیروی کار از ۱۰۰ در سال ۱۳۹۵ به ۲۰۰ در سال ۱۴۰۰، قابل توجه بوده است. در بین شرکت‌های دولتی فعال در گروه‌های مختلف، وضعیت کارایی نیروی کار شرکت‌های بخش نفت و گاز نسبت به سال ۱۳۹۵ افت کرده است، با این حال در سال ۱۴۰۰ شاخص کارایی نیروی کار در بخش نفت و گاز از سال ۱۳۹۸ به بعد افزایش یافته است. همچنین بر اساس شکل ۵، شاخص کارایی سرمایه در همه گروه‌ها، با تغییرات شدیدتری مواجه بوده است. شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی به غیر از گروه خدمات روند کاهشی داشته و از ۱۰۰ در سال ۱۳۹۵ به ۴۴ کاهش یافته است.

شکل ۴- روند شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی بر حسب ارزش ستانده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵-۱۴۰۰

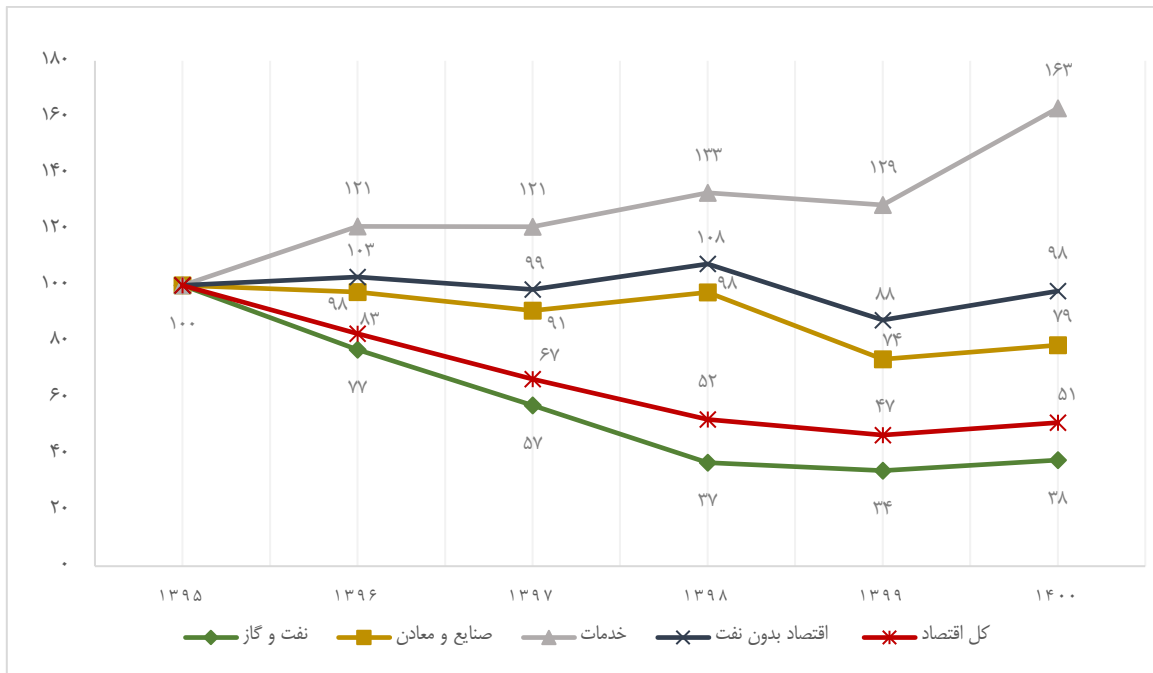
شکل ۵- روند شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بر حسب ارزش ستانده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵-۱۴۰۰

و- شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی

شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی از ترکیب موزون شاخص کارایی نیروی کار و سرمایه به دست می‌آید.

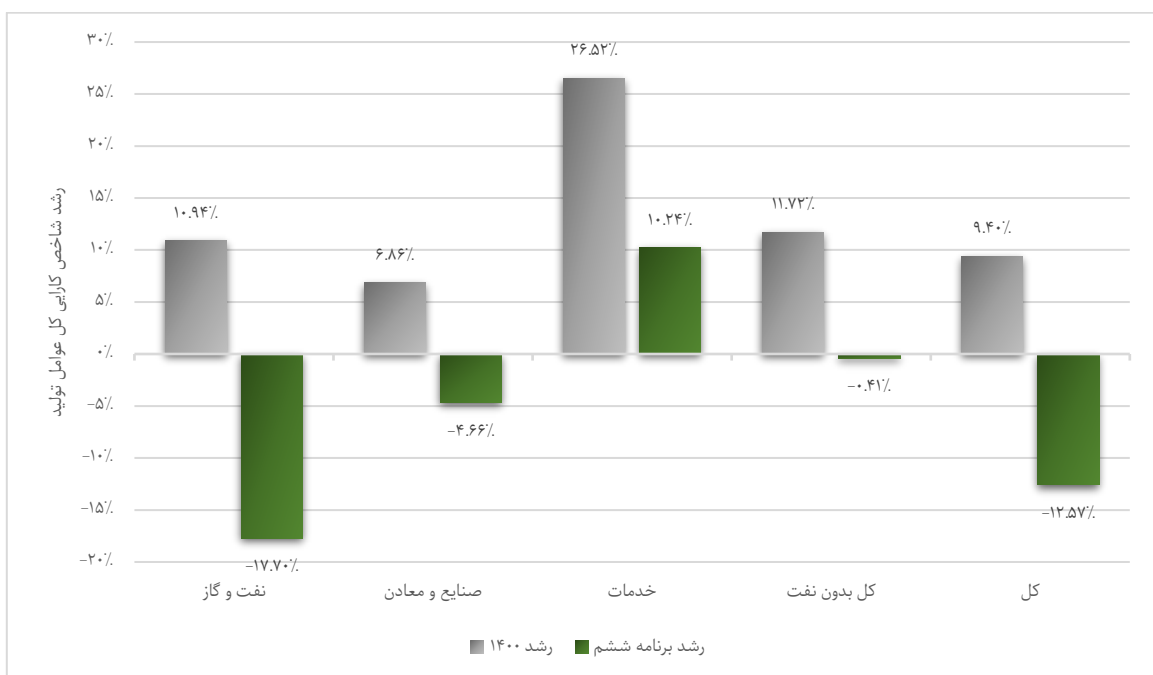
بر اساس شکل ۶ روند شاخص کارایی کل عوامل تولید، که بهترین نماگر از برآیند عملکرد مدیریت یک بنگاه اقتصادی است، نشان می‌دهد به استثنای شرکت‌های دولتی خدماتی، سطح بهره‌وری کل سایر شرکت‌های دولتی

پایین‌تر از سطح آن در ابتدای برنامه ششم توسعه (انتهای سال ۱۳۹۵) بوده است که در این میان عملکرد اکیداً نزولی شاخص در در شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ قابل توجه است.

شکل ۶- روند شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بر حسب ستانده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵-۱۴۰۰

همچنین تغییرات شاخص کارایی کل عوامل تولید در شکل ۷ نشان داده شده است. بر این اساس، در سال ۱۴۰۰ و متوسط دو سال گذشته (۱۳۹۹-۱۴۰۰) رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی به ترتیب برابر با ۹/۴ و ۱/۱- درصد بوده است. البته در سال ۱۴۰۰ رشد شاخص کارایی کل بخش نفت و گاز ۱۰/۹۴ برآورد می‌شود که نشان از عملکرد مطلوب در این حوزه دارد. هر چند که با توجه به عملکرد نامطلوب این بخش در سال‌های گذشته تنها تداوم این رشد می‌تواند به معنای عملکرد مطلوب واقعی به حساب آید.

شکل ۷- رشد یکساله، دو ساله و پنجساله شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی

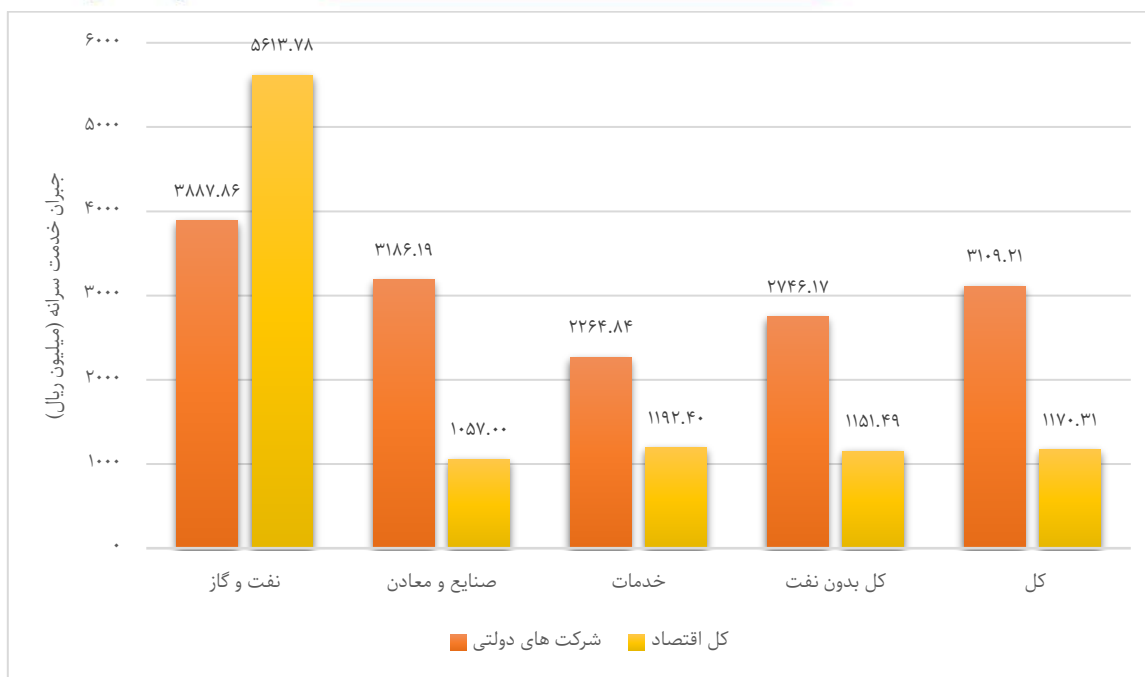
بررسی عملکرد شرکت‌های دولتی در افق بلندمدت برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰) نشان می‌دهد رشد کارایی کل عوامل تولید مجموع شرکت‌های دولتی و شرکت‌های غیرنفتی به ترتیب برابر با ۱۲/۵۷- و ۰/۴۱- که درصد بوده است. بر این اساس به غیر از سال ۱۴۰۰ که همه گروه‌ها، به علت افزایش شاخص ارزش ستانده و کاهش همزمان ترکیب موزون سه نهاد نیروی کار، سرمایه و مصارف واسطه، رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید را تجربه کرده‌اند، در سال‌های قبل آن شاخص کارایی کل در سطح گروه نفت و گاز و صنایع و معادن کاهنده و در بخش خدمات افزایش یافته است. کاهش کارایی کل در گروه نفت و گاز ناشی از اثر منفی حاصل از کاهش ستانده و افزایش نهاد بوده و در گروه صنایع و معادن این کاهش علی‌رغم افزایش ستانده به علت افزایش بیشتر نهاد نسبت به ستانده بوده است. در گروه خدمات نیز رشد مثبت شاخص کارایی کل به علت افزایش قابل توجه ستانده علی‌رغم افزایش کمتر نهاده‌ها حاصل شده است.

جدول ۱- تجزیه رشد سالانه شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید در سال ۱۴۰۰ و سال‌های برنامه ششم

گروه	برنامه ششم	۱۴۰۰	ستانده	تلفیق نیروی کار-سرمایه-مصارف واسطه	کارایی کل عوامل تولید
گروه نفت و گاز	برنامه ششم	۶/۴- ▼	۱۳/۷ ▲	۱۷/۷- ▼▼	
	۱۴۰۰	۱۱/۷ ▲▲	۰/۷ ▲	۱۰/۹ ▲	
گروه صنایع و معادن	برنامه ششم	۴/۵ ▲	۹/۶ ▲▲	۴/۷- ▼	
	۱۴۰۰	۱۸/۷ ▲▲	۱۱/۱ ▲	۶/۹ ▲	
گروه خدمات	برنامه ششم	۱۴/۷ ▲▲	۴/۰ ▲	۱۰/۲ ▲	
	۱۴۰۰	۲۶/۳ ▲	۰/۲- ▼	۲۶/۵ ▲▲	
کل اقتصاد (بدون نفت)	برنامه ششم	۷/۲ ▲	۷/۶ ▲▲	۰/۴- ▼	
	۱۴۰۰	۲۱/۱ ▲▲	۸/۴ ▲	۱۱/۷ ▲	
کل اقتصاد	برنامه ششم	۳/۴- ▼	۱۰/۵ ▲	۱۲/۶- ▼▼	
	۱۴۰۰	۱۴/۴ ▲▲	۴/۵ ▲	۹/۴ ▲	

ز- جبران خدمات در شرکت‌های دولتی

مقایسه جبران خدمات سرانه شرکت‌های دولتی با کل اقتصادی در سال ۱۴۰۰ در شکل ۸ نشان می‌دهد سطح دستمزد سرانه در اکثر شرکت‌های دولتی به مراتب بیش از دستمزد سرانه در گروه‌های اقتصادی مختلف و در کل اقتصاد است. به طوری که یک نفر نیروی کار در شرکت دولتی ۲/۷ برابر فرد شاغل در کل اقتصاد حقوق و مزایا دریافت می‌کند. در این میان نکته جالب توجه بخش نفت و گاز است که در آن سرانه حقوق و دستمزد شرکت‌های دولتی کمتر از سرانه کارکنان در شرکت‌های خصوصی است.

شکل ۸- مقایسه جبران خدمات سرانه شرکت‌های دولتی و سایر فعالیت‌های اقتصادی در سال ۱۴۰۰

ح- پیشنهاداتی برای بهبود عملکرد شرکت‌های دولتی

بررسی عملکرد شاخص‌های کارایی در شرکت‌های دولتی در این گزارش نشان می‌دهد علی‌رغم رشد میانگین مثبت شاخص کارایی کل عوامل تولید در سال ۱۴۰۰ در مجموع شرکت‌های دولتی، در افق میان‌مدت و بلندمدت دو ساله و پنج ساله رشد متوسط سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی غیر نفتی به ترتیب $4/6 -$ و $4/0 -$ درصد بوده است. عملکرد نامناسب شرکت‌های دولتی وابسته به عملکرد زنجیره‌ای از بازیگران از نهادهای قانون‌گذار، نهاد مالک، هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی و کارکنان و نهایتاً طیف گسترده‌ای از ذی‌نفعان بیرونی است. در نتیجه شرکت‌ها در مسیر ارتقای کارایی و اثربخشی خود با چالش‌های مختلفی در سطوح مختلف تأثیرگذاری ذی‌نفعان و بازیگران خود مواجه‌اند که هر کدام می‌توانند تا حدودی بر عملکرد آن‌ها اثرگذار باشند. این چالش‌ها را می‌توان به صورت خلاصه در سه سطح محیط مقرراتی و حقوقی حاکم بر شرکت‌های دولتی نامناسب، ناکارآمدی در سطح راهبری شرکت‌های دولتی و ناکارآمدی در سطح مدیریت و عملیات دسته‌بندی کرد. با این حال باید توجه داشت که برای اقدام برای حل چالش‌های فوق باید به نکات زیر توجه کرد.

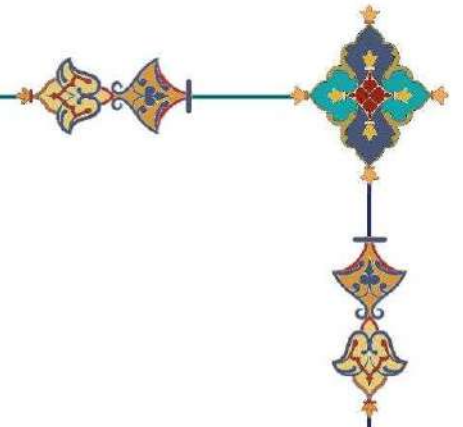
- ۱- اقدام به انجام هم‌زمان همه اقدامات بهبود نه ممکن است و نه حتی مطلوب زیرا اجرای هم‌زمان اقدامات بهبود بر پیچیدگی‌های فرآیند اصلاح افزوده و حتی آن‌ها را غیر قابل مدیریت نماید.
- ۲- انتخاب اقدامات اولویت‌دار باید به وضعیت ساختار فعلی شرکت، پیچیدگی و گستردگی فرآیندهای بین دستگاهی با سایر دستگاه‌های اجرایی، سطح بلوغ و توانمندی شرکت، میزان اقتدار وزارتخانه متولی در شرکت، و بزرگی و تنوع ریسک‌های عملیاتی، مالی و سیاسی شرکت بر کل نظام اجرایی توجه داشت و بر این اساس به انتخاب و اجرای راه حل بهینه مبادرت کرد.
- ۳- فرآیند اصلاح نیازمند وجود سطح بالایی از مشروعیت و مقبولیت برای مجریان در نزد ذی‌نفعان شرکت‌های دولتی است.

۴- با توجه به پیچیدگی‌های موجود در اصلاح شرکت‌های دولتی، رویکردهای خطی که صرفاً مبتنی بر تکالیف قانونی هستند جوابگو نیست.

۵- اقدامات بهبود کارایی و اثربخشی در سطح مدیریت و عملیات شرکت‌های دولتی بدون حل چالش‌های سطح محیط قانونی و سطح حکمرانی و راهبری ممکن است از اثرگذاری کافی برخوردار نباشند. در نتیجه تمرکز اساسی باید روی اقدامات بهبود در این سطح بوده و سپس به تعریف و اجرای برنامه‌های اصلاحی در سطح مدیریت و عملیات پرداخت.

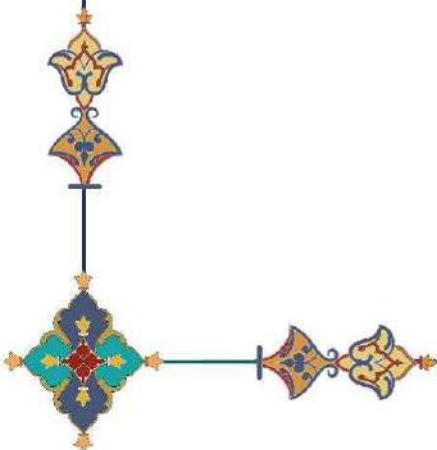
بر این اساس به منظور رفع چالش‌ها و موانع پیش‌روی شرکت‌های دولتی برای ارتقای بهره‌وری اقدامات کلی زیر پیشنهاد می‌شود:

- یکپارچه‌سازی و تنقیح محیط قانونی و مقرراتی حاکم بر شرکت‌های دولتی
 - طراحی، تصویب، اجرای و پایش قواعد حاکمیت شرکتی
 - یکپارچه‌سازی قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و حذف مقررات مخل بنگاهداری تخصصی
 - افزایش کارایی و شفافیت قواعد و مقررات مالی حاکم بر شرکت‌های دولتی
- اعمال مالکیت فعال دولت بر شرکت‌های دولتی
 - ایجاد نظام مدیریت عملکرد یکپارچه و متمرکز
 - تبیین شفاف سیاست‌های مالکیت دولت بر شرکت‌های دولتی
 - جدا کردن قطعی نقش‌های تصدی‌گری (بنگاه‌داری) از سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری
- گسترش و بهبود شفافیت و افشا در سطح شرکت‌های دولتی
 - تدوین و نظارت بر اجرای استانداردهای حسابداری
 - ایجاد نظام آمار و اطلاعات یکپارچه در چارچوب آمارهای مالی دولت GFS
 - تجدید ارزیابی و به‌هنگام نگه‌داشتن ارزش دارایی‌های شرکت‌های دولتی
 - رویه‌های انتصاب و پاداش‌دهی در شرکت
- حرفه‌ای کردن هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی
 - طراحی نظام شایستگی و سنجش عملکرد مدیران (مشمول بر شاخص‌ها و معیارهای استاندارد)
 - ایجاد نهاد مستقل نظارت بر فرآیند انتصاب مدیران

فصل اول

روش شناسی ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی

۱-۱- نقش و اهمیت شرکت‌های دولتی

در تمام کشورهای جهان از کشورهای توسعه‌یافته گرفته تا اقتصادهای در حال ظهور و کشورهای با درآمد متوسط و پایین، شرکت‌های دولتی، علی‌رغم خصوصی‌سازی‌های گسترده صورت‌گرفته در چند دهه اخیر، حضور کمابیش پررنگ و حتی فزاینده‌ای در سطح اقتصاد ملی دارند و از طرق مختلف نقشی حیاتی در رشد و توسعه اقتصادی کشورها ایفا کرده و یکی از پیشران‌های توسعه اقتصاد ملی به حساب می‌آیند. (صندوق بین‌المللی پول^۱، ۲۰۲۱) آن‌ها می‌توانند درآمد قابل توجهی برای دولت ایجاد کنند، دولت را قادر می‌سازند تا کنترل بیشتری بر این بخش اعمال کند، به بهبود فناوری‌ها و مهارت‌های محلی کمک کند، یا قرار گرفتن در معرض خطرات انتقال انرژی را مدیریت کند (صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۰). شرکت‌های دولتی می‌توانند وابستگی به واردات تولیدی را از طریق جایگزینی واردات کاهش دهند و صنعتی شدن سریع را از طریق مشارکت‌های دولتی و خصوصی ارائه دهند (کیم و علی، ۲۰۱۷). به صورت خلاصه شرکت‌های دولتی به صورت مستقیم (از طریق تولید و عرضه کالا و خدمات) و غیرمستقیم (از طریق فراهم کردن زیرساخت‌های سخت و نرم برای فعالیت اقتصادی بخش خصوصی)، سهم مهمی در اقتصاد ملی ایفا می‌کنند.

طبق مطالعه صندوق بین‌المللی پول، دارایی‌های شرکت‌های دولتی ۴۵ تریلیون دلار است که معادل نیمی از تولید ناخالص داخلی جهانی است (صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۰). همچنین بنا بر برآورد شرکت مالی بین‌المللی^۲ در سال ۲۰۱۸ شرکت‌های دولتی ۲۰ درصد از سرمایه‌گذاری، ۵ درصد از اشتغال و تا ۴۰ درصد از ارزش ستانده^۳ سراسر جهان را تشکیل می‌دهند (شرکت مالی بین‌المللی، ۲۰۱۸). مطالعه ۴۰ کشور عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی برای سال ۲۰۱۵ نشان داد که ارزش شرکت‌های دولتی ۲٫۴ تریلیون دلار است و بیش از ۹٫۲ میلیون نفر را استخدام می‌کند. (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه^۴، ۲۰۱۷). همچنین بر اساس گزارشی دیگر از سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در سال ۲۰۱۷، حدود ۸۳ درصد سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی در کشورهای توسعه‌یافته و اقتصادهای نوظهور توسط بخش عمومی انجام شده که از این میان، ۶۶ درصد مربوط به شرکت‌های دولتی (مجموعاً ۵۵ درصد) و ۳۴ درصد مربوط به دولت‌ها (مجموعاً ۲۸ درصد) بوده است (مرکز پژوهش‌های مجلس به نقل از گزارش بانک جهانی؛ ۱۴۰۲).

۱-۱-۱- کارکرد شرکت‌های دولتی

دولت‌ها اهداف متفاوت و رویکردهای متفاوتی برای مالکیت شرکت‌های دولتی خود دارند. برخی از کشورها به ویژه در اروپای شمالی و شرقی که معمولاً دارای شرکت‌های دولتی بزرگتری هستند، معیارها و استنادات صریحی برای تعیین هدف مالکیت دارند. در حالی که مقصود و هدف مالکیت در برخی کشورها که عمدتاً بنگاه‌های دولتی ابعاد کوچک‌تری یا کمتری دارند، ضمنی است (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰).

¹ International Monetary Fund (IMF)
² International Finance Corporation (IFC)
³ Gross Output
⁴ OECD

با این حال مهم‌ترین توجیه اقتصادی ایجاد یا استمرار فعالیت شرکت‌های دولتی را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد (استیوراسکا و همکاران^۵ ۲۰۱۳) و سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه ۲۰۱۵، سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه ۲۰۱۷):

- پشتیبانی از اهداف و منافع راهبردی در سطح اقتصاد ملی
 - تأمین و توزیع کالا و خدمات در حالی که تشخیص داده شود بخش خصوصی به صورت کارا^۶ یا اطمینان‌بخش^۷ نمی‌تواند به تأمین این محصولات اقدام نماید.
 - حفظ مالکیت دولت بر سرمایه‌های ملی و صنایع مهم
 - ایجاد درآمد برای دولت و تأمین مالی بودجه
 - بهره‌برداری از فعالیت‌های اقتصادی در شرایط «انحصار طبیعی»
 - «ایجاد انحصار قانونی» یا «رقابت انحصاری قانونی» در شرایطی که بازار یا تنظیم‌گری دولت غیرکارا یا ناممکن به نظر می‌رسد.
- البته باید توجه داشت که ممکن است هدف یک شرکت دولتی مشخص، بیش از یک مورد از این اهداف باشد. در بین اهداف یادشده، بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول، دو مورد اول یعنی پشتیبانی از اهداف و منافع راهبردی ملی و تولید کارا یا اطمینان بخش کالا و خدمات عمومی بیشترین فراوانی را دارد (صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۰).

۲-۱-۱- اهمیت کارایی و اثربخشی شرکت‌های دولتی

با توجه به بخش قبل، به صورت خلاصه انگیزه دولت برای ایجاد یا استمرار فعالیت شرکت‌های دولتی در یکی از سه دسته زیر قرار می‌گیرد:

- ۱- تحقق اهداف خاص تجاری
 - ۲- تحقق ترکیبی از اهداف تجاری و سیاست عمومی^۸
 - ۳- تحقق اهداف خاص راهبردی یا سیاست عمومی
- در دسته اول هدف شرکت دولتی با تحقق حداکثر سودآوری حاصل می‌شود که عمدتاً در بلند مدت در گروه افزایش کارایی (فنی و تخصیصی) بنگاه است.
- در دسته دوم و سوم انگیزه دولت در بنگاه داری به این موضوع برمی‌گردد که انتظار می‌رود تحقق اهداف مورد نظر نسبت به بخش خصوصی با اثربخشی و قابلیت اطمینان بالاتری محقق می‌شود و نسبت به بخش عمومی غیرتجاری (مؤسسات عمومی غیر شرکتی) با کارایی بیشتری قابل دستیابی باشند.
- بنابراین انتظار کارایی و اثربخشی بیشتر در تولید و عرضه کالا/خدمات نسبت به سایر سازمان‌ها (سازمان‌های عمومی غیرشرکتی و شرکت‌های خصوصی) است؛ بنابراین آگاهی مستمر دولت و مردم نسبت به میزان کارایی و

⁵ Sztajerowska, M., Egeland, M., Kowalski, P., & Büge, M.

⁶ Efficient

⁷ Reliable

⁸ Public Policy

اثربخشی و به بیان دیگر بهره‌وری شرکت‌های دولتی از اهمیتی فراوان برخوردار است که به فلسفه وجودی این شرکت‌ها گره خورده است.

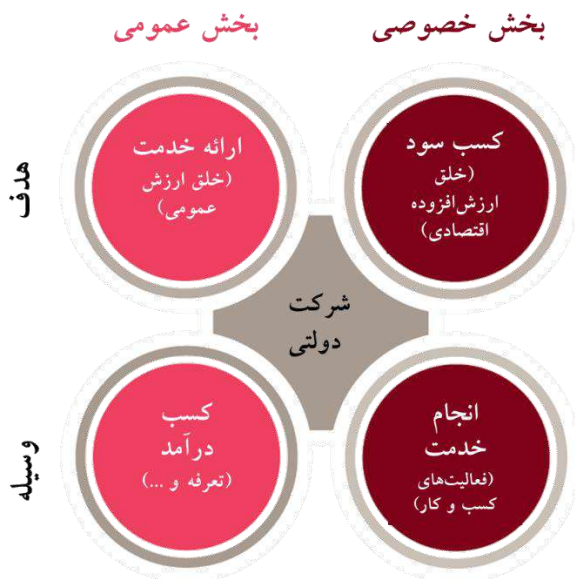
با این حال، شرکت‌های دولتی می‌توانند از اثربخشی و کارایی پایین رنج ببرند، که تأثیر مخربی بر رشد اقتصادی و رفاه شهروندان دارد. الزامات نهادی پیچیده شرکت‌های دولتی، اهمیت سیاسی آن‌ها، کنترل شدید دولت و به تبع آن محدودیت انعطاف‌پذیری و نوآوری، ضعف در ساختار حاکمیتی و انگیزشی بخشی از چالش‌های پیش‌روی عملکرد کارا و اثربخش شرکت‌های دولتی است (بانک جهانی، ۲۰۱۴).

از سوی دیگر در پس ساختار شرکت‌های دولتی یا عمومی، مردم صاحب نهایی هستند، بنابراین هر یک از واحدهای دولتی که از حقوق مالکیت در بنگاه‌های اقتصادی بهره می‌برند، دربرابر انتقال این منافع به مردم مسیولیت دایمی دارند. در انجام این مسیولیت دولت به عنوان مالک تکالیفی نسبت به جامعه دارد که به وظایف امانت‌داری هیئت‌مدیره در برابر حقوق و منافع سهام‌داران شباهت دارد. باتوجه به این معیارها، استانداردهای بالایی از شفافیت و پاسخگویی لازم است تا موجب اطمینان عموم شهروندان نسبت به این مهم شود که دولت اختیارات خود را مطابق با مصالح عمومی جامعه اعمال می‌کند (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰).

۲-۱- رهیافت کلی ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی

به طور کلی شرکت‌های دولتی مانند هر سازمان دولتی یا خصوصی، مبتنی بر اهداف و مأموریت‌های کلان مشخصی ایجاد می‌شوند که در قالب اساسنامه یا قانون تأسیس یا موارد مشابه به صراحت معین شده‌است و بر این اساس حوزه فعالیت شرکت نیز به شکلی روشن مشخص شده‌است. انجام مأموریت‌های محوله به شرکت دولتی (مثلاً برق‌رسانی به کسب‌وکارها و خانوارها، یا توسعه خوشه‌های صنعتی) و دستیابی به اهداف کلان معین شده، از طریق انجام یک سری فعالیت‌ها و تولید و عرضه‌ی یک سری ستانده‌ها (خدمات و کالا)، صورت می‌گیرد. نکته با اهمیت در مورد فعالیت شرکت‌های دولتی، لزوم توجه به ماهیت ترکیبی حاکمیتی-تجاری این نهادهای عمومی در فرآیند سنجش و ارزیابی عملکرد آن‌هاست (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۱۰). شرکت‌های دولتی از یک سو با توجه به مأموریت‌های قانونی محوله، دستگاه اجرایی به حساب می‌آیند و از سوی دیگر موجودیت‌هایی با ماهیت تجاری هستند که باید حداقل بتوانند هزینه تولید کالا و خدمات خود را با کسب درآمد حاصل از فروش این محصولات تأمین نمایند و در مواردی نیز باید به سودآوری، در کنار اهداف مأموریتی و تکلیفی خود توجه داشته باشند. شرکت دولتی (علاوه بر ساختار حقوقی-شرکتی) به دلیل توجه به کسب درآمد برای جبران هزینه‌های خود، با یک مؤسسه دولتی/عمومی غیرشرکتی، متفاوت است (بانک جهانی، ۲۰۱۴). همچنین شرکت‌های دولتی، برخلاف شرکت‌های خصوصی که اهداف تجاری و نتایج مالی (عمدتاً حداکثرسازی سود) مهم‌ترین وجه عملکرد شرکت است، می‌بایست به تحقق اهداف غیرتجاری برآمده از الزامات سیاستی و وظایف عمومی مصرح در قوانین و مصوبات رسمی نیز اهتمام داشته باشند. وجود الزامات و تعهدات غیرتجاری، مهم‌ترین وجه افتراق شرکت‌های دولتی با شرکت‌های خصوصی است، زیرا انجام این موارد در صورتی که هدف شرکت دولتی حداکثر کردن سود خود از طریق انجام فعالیت‌های تجاری باشد، توسط شرکت انتخاب نمی‌شود. طبیعتاً هدف

انجام این فعالیت‌های مرتبط با سیاست‌های بخش عمومی، بیش از آنکه سودآوری باشد، خلق ارزش برای عموم جامعه یا گروه‌های خاصی از شهروندان است (PwC⁹، ۲۰۱۵).

شکل ۱-۱- ماهیت شرکت دولتی

۱-۲-۱- مدل عملکرد دولت

پرباربردترین مدل مفهومی برای درک عملکرد بخش عمومی (یا دستگاه‌های اجرایی) را می‌توان مبتنی بر چارچوب منطقی تولید بنا کرد که به صورت ساده متشکل از مؤلفه اصلی نهاده^{۱۰}، فعالیت^{۱۱} و ستانده^{۱۲} است. استفاده از چنین مدلی برای فهم عملیات تولیدی (تولید کالا یا خدمت) بنگاه‌های خصوصی بسیار متداول و رایج است، اما برخلاف بنگاه‌های خصوصی که حداکثرسازی سود مهم‌ترین هدف عملیات شرکت است، شرکت‌های دولتی می‌بایست به تحقق اهداف غیرتجاری برآمده از الزامات سیاستی و وظایف عمومی مصرح در قوانین و مصوبات رسمی نیز، اهتمام داشته باشند. وجود الزامات و تعهدات غیرتجاری، مهم‌ترین وجه افتراق سازمان‌های عمومی (اعم از شرکت‌ها و موسسات عمومی) با شرکت‌های خصوصی است. طبیعتاً هدف انجام این فعالیت‌های سیاستی و عمومی، خلق ارزش برای عموم جامعه یا گروه‌های خاصی از شهروندان است (PwC، ۲۰۱۵).

به همین دلیل لازم است در مدل مفهومی عملکرد بخش عمومی، علاوه بر سه عنصر نهاده، فعالیت و ستانده که در بخش خصوصی مورد استفاده است، عناصر زیر اضافه شود:

- شرایط اجتماعی و اقتصادی که منجر به ایجاد نیازی در جامعه می‌شود.
- تبدیل نیاز جامعه یا ارزش عمومی^{۱۳} مورد انتظار عموم به هدف بخش عمومی برای رفع این نیاز
- دستاوردها^{۱۴} و پیامدهای^{۱۵} حاصل شده از کالا و خدمات عرضه شده توسط بخش عمومی (فان دورن و همکاران^{۱۶}،

(۲۰۱۵)

⁹ PricewaterhouseCoopers (PwC)

¹⁰ Input

¹¹ Activity

¹² Output

¹³ Public Value

¹⁴ Outcome

¹⁵ Impact

¹⁶ Wouter Van Dooren, Bouckaert, G., & Halligan, J.

بنابراین در تعریف مدل عملکرد بخش عمومی، ارزش‌های مورد انتظار و ارزش‌های خلق‌شده، نقطه محوری در ارزیابی عملکرد محسوب می‌شود که می‌توان آن‌ها را به شرح زیر دسته‌بندی کرد:

○ ارزش‌های «محصول»^{۱۷}: به معنای تولید کارآمد و مؤثر کالاها و خدمات باکیفیت است و از این رو ارزش‌های محصول نامیده می‌شود. این مجموعه از ارزش‌ها به دنبال این است که بخش عمومی را برای تطبیق منابع با وظایف تعریف شده هدفمند نگه دارد. بنابراین، صرفه‌جویی در استفاده از منابع در رابطه با اهداف معین، معیار موفقیت است.

○ ارزش‌های «فرآیند»^{۱۸}: این ارزش‌ها به منصفانه و صادقانه بودن فرآیندها دلالت دارد، از این رو ارزش‌های «فرآیند» نامیده می‌شود. دولت باید با خودداری جدی از تبعیض، نابرابری، تعصب و سوءاستفاده از مقام، ارزش‌های فرآیندی مورد انتظار را دنبال کند. این ارزش‌ها عموماً در دستورالعمل‌ها و مقررات اخلاقی مرتبط با نظام اداری و الزامات گزارش‌دهی عمومی نهادینه شده‌اند.

○ ارزش‌های «ساختار»^{۱۹}: مجموعه سومی از ارزش‌ها برای قوی و انعطاف‌پذیر نگه داشتن بخش عمومی طراحی شده است. دولت باید حتی در شرایط نامطلوب به فعالیت خود ادامه دهد و باید به سرعت با بحران سازگار شود. قابلیت اطمینان اغلب دلیلی برای انتخاب تولید عمومی به جای تولید خصوصی است (فان دورن و همکاران، ۲۰۱۵).

از میان ارزش‌های فوق، در حال حاضر تمرکز بر سنجش ارزش‌های محصول در قالب نماگرهای کارایی و اثربخشی شرکت‌های دولتی بوده و از ارزش‌های فرآیند و ساختار علی‌رغم اهمیت آن‌ها چشم‌پوشی شده است.

شکل ۲، شامل مهم‌ترین عناصر مدل عملکرد بخش عمومی است. این مدل دربرگیرنده کل زنجیره مدیریت عملکرد، از نهاد تا دستاورد می‌باشد. نقطه شروع این زنجیره، وضعیت اقتصادی-اجتماعی است (شماره ۱) که محرک نیاز به اقدام توسط بخش عمومی (شماره ۲) است. سیاست‌گذاران مسیول تعریف نیازهای اجتماعی هستند.

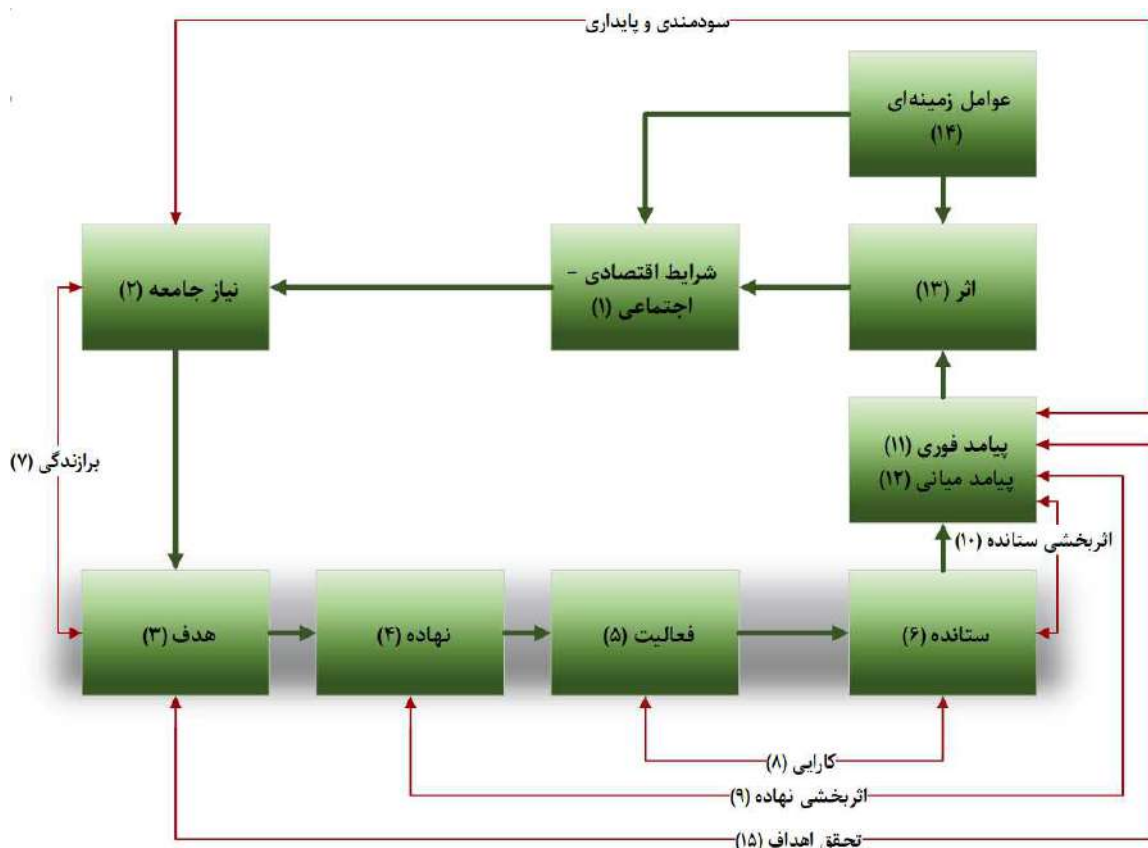
بررسی‌ها نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران، تنها بر اساس مشکلات و مسایل سیاست‌گذاری نمی‌کنند، بلکه گروه‌های علاقمند و ذی‌نفع، رسانه‌ها و رویدادهای پیش‌بینی نشده، نقش مهمی را در تبیین نیازها ایفا می‌کنند. با این حال، نقش منحصر به فرد سیستم سیاسی، گزینش مشکلات و تعیین اولویت‌هاست. این اولویت‌ها معرف اهداف (شماره ۳) یا برنامه‌های سازمان هستند. تقابل اهداف یک سازمان با نیازهای جامعه، منجر به ارزیابی برانندگی (شماره ۷) بین اهداف مدنظر با نیازهای تعریف شده می‌گردد. نهاده‌ها (از قبیل منابع مالی و منابع انسانی، شماره ۴) به سازمان‌ها و برنامه‌ها تخصیص می‌یابد تا فعالیت‌های (شماره ۵) خود را آغاز کرده و ستانده (۶) تولید کنند. نسبت ستانده به نهاد را کارایی (شماره ۸) می‌نامند. همانگونه که پیش‌تر اشاره شد، پیامدها می‌توانند فوری (شماره ۱۱) یا میانی (شماره ۱۲) باشند. اثرات ناشی از پیامدها را اثر می‌نامند (شماره ۱۳). اثر تحت تأثیر عوامل زمینه‌ای (۱۴) است که سازمان یا برنامه، تأثیر چندانی روی آن ندارد. عوامل زمینه‌ای می‌تواند شامل تحولات اقتصادی-اجتماعی یا اکولوژیکی باشد. نسبت دستاورد به نهاد را اثربخشی نهاد (۹) و نسبت پیامد به ستانده

¹⁷ Product Values

¹⁸ Process Values

¹⁹ Regime Values

را اثربخشی ستانده (۱۰) گویند. همچنین نسبت پیامد (یا ستانده) حاصل شده به دستاورد (یا ستانده) هدف‌گذاری شده را اثربخشی برنامه یا تحقق اهداف (۱۵) می‌نامند (فان دورن و همکاران، ۲۰۱۵).

شکل ۲-۱- اجزای مدل ارزیابی دولت و ارتباط بین آنها

۳-۱- مدل ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی

شرکت‌های دولتی به اعتبار ماهیت دوگانه‌ی خود از یک سو دارای ماهیت شرکتی هستند و بنابراین اساس فعالیت تولیدی یا خدماتی آنها بر محور عملیات تجاری صورت می‌گیرد. در نتیجه، بر خلاف سازمان‌های دولتی/عمومی، توجه به جنبه‌های مالی و تجاری فعالیت آنها از اهمیت برخوردار است. از سوی دیگر برخلاف شرکت‌های خصوصی، این قبیل شرکت‌ها، علاوه بر اهداف تجاری (که عمدتاً در حداکثرسازی سود متبلور می‌شود)، دارای اهداف و مأموریت‌های ناظر به منافع عمومی نیز هستند. بنابراین در کنار جنبه‌های مالی، جنبه‌های حاکمیتی که ممکن است به درستی در نتایج مالی منعکس نشوند، باید در فرآیند ارزیابی مورد توجه قرار گیرند. در نتیجه در این گزارش، ارزیابی همزمان عملکرد تجاری و عملکرد حاکمیتی (منبعث از مأموریت‌های حاکمیتی) شرکت‌های دولتی است.

در ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی توجه همزمان به ارزیابی خروجی‌ها و دستاوردهای تجاری و مأموریتی حاصل از عملکرد گذشته شرکت (براساس نماگرهای کارایی و اثربخشی) در کنار توانمندسازها و شایستگی‌های سازمانی از اهمیت زیادی برخوردار است. برخلاف ارزیابی خروجی‌ها که نتیجه محور و ناظر به گذشته هستند،

ارزیابی توانمندی‌ها، فرآیند یا ساختار محور بوده و در اغلب موارد بر ارزیابی وضعیت عوامل تقویت‌کننده درون-سازمانی مؤثر بر بهبود بهره‌وری شرکت متمرکز است.

در نتیجه ارزیابی شرکت‌های دولتی در سال ۱۴۰۱، مطابق با شکل ۳، در ۴ ناحیه که با دو محور یاد شده‌ی تجاری-غیرتجاری و نتایج-توانمندی‌ها از هم تفکیک می‌شوند، صورت گرفته است، اما در گزارش حاضر صرفاً به ارائه نتایج تجاری و حاکمیتی بر اساس نماگرهای کارایی و اثربخشی پرداخته شده است.

۱-۳-۱- سطح و رشد کارایی

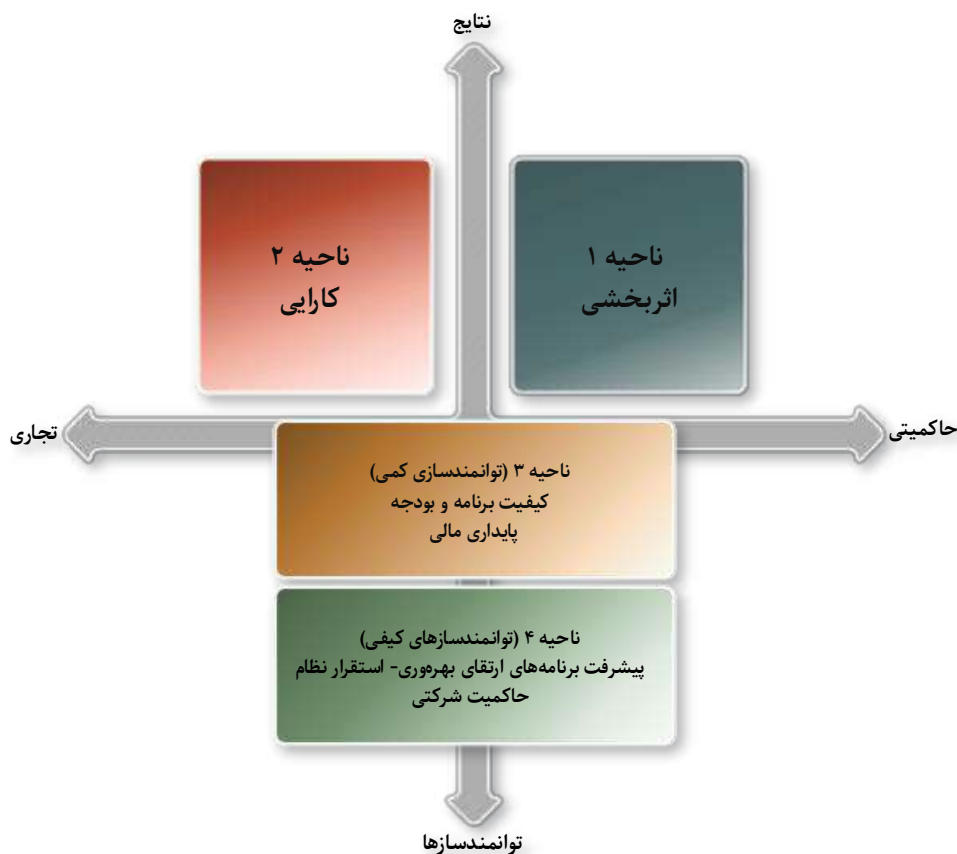
به‌طور کلی سنجش کارایی به دو گروه اصلی قابل طبقه‌بندی است. گروه اول سنجش سطح بهره‌وری و گروه دوم سنجش تغییرات بهره‌وری یا رشد است. سنجش سطح بهره‌وری برای ارزیابی وضعیت ایستای یک بنگاه نسبت به سایر بنگاه‌ها و شناسایی نمونه‌های موفق به کار می‌رود، حال آنکه در سنجش رشد بهره‌وری، پویایی یک بنگاه در طول زمان نسبت به وضعیت قبلی خود یا نسبت به سایر بنگاه‌ها مد نظر است (کویلی و همکاران^{۲۱}، ۲۰۰۵).

در مقایسه سطح بنگاه‌ها باید به همگنی بنگاه‌های مورد بررسی از لحاظ ماهیت فعالیت، فناوری مورد استفاده در تولید، ابعاد بنگاه و مانند آن توجه داشت؛ لذا در صورتی که از همیانی نسبی بنگاه‌های مورد بررسی مطمئن نیستیم، مقایسه سطح بهره‌وری چندان مفید نیست. اما در بررسی رشد بهره‌وری، از آنجاکه هر بنگاه صرفاً با گذشته خود مقایسه می‌شود، چالش مقایسه‌پذیری ویژگی‌های بنگاه‌ها، غالباً موضوعیت ندارد.

در نقطه مقابل در بررسی رشد بهره‌وری باید به تغییرات محیط اقتصادی-سیاسی-اجتماعی-طبیعی که بنگاه اقتصادی را در بر گرفته است، توجه شود. تغییرات شدید در محیط پیرامونی بنگاه (مانند تحریم، تغییرات اقلیمی شدید، تحولات سیاسی عمده و یا وضع قوانین و مقررات تأثیرگذار) ممکن است موجب افزایش یا کاهش ناگهانی در عملکرد و بهره‌وری بنگاه شود در حالی که ارتباطی به کیفیت راهبری و عملیات بنگاه ندارد (کویلی و همکاران، ۲۰۰۵).

باتوجه به تفاوت‌های ماهوی بین بسیاری از شرکت‌های دولتی (حتی با وجود تشابه‌های قابل توجه در شرکت‌های تابعه استانی یا منطقه‌ای) تمرکز این گزارش بیشتر بر روی مقایسه رشد بهره‌وری هر شرکت دولتی در طول زمان بوده و در مواردی سطح برخی شاخص‌های بهره‌وری یا نماگرهای مکمل نیز مقایسه شده‌اند.

²¹ Coelli, T., Rao, D. S. P., & Battese, G. E.

شکل ۲-۱- نواحی ارزیابی شرکت‌های دولتی

۴-۱- روش‌شناسی ارزیابی کارایی شرکت‌های دولتی

کارایی بیانگر درجه‌استفاده مؤثر یک بنگاه از نهاده‌های تولید (نیروی انسانی، سرمایه‌های فیزیکی و طبیعی، انرژی، مواد اولیه، دارایی‌های نامشهود و ...) برای تولید کالا و خدمات یا ستانده‌های بنگاه است. در این گزارش کارایی با استفاده از نماگرهای بهره‌وری بر اساس نسبت ستانده فیزیکی (کالا و خدمات تولیدشده) به نهاده فیزیکی (منابع اقتصادی مورد استفاده در تولید) تعریف می‌شود که ستانده یا نهاده می‌تواند شامل یک یا چند محصول یا عامل تولید باشد.

در ادبیات اقتصادی نماگرهای ستانده به نهاده به عنوان نماگرهای بهره‌وری شناخته می‌شوند و کارایی بر اساس فاصله از وضعیت بهینه (مرز کارایی) سنجیده می‌شود. اما با توجه به مدل مفهومی معرفی‌شده در این گزارش، در این جا مفهومی متفاوت از کارایی مورد نظر است. لذا نماگرهای ستانده به نهاده به عنوان نماگرهای کارایی به کارگرفته شده‌اند.

درباره تعریف کلی سنجه‌های کارایی به صورت نسبت سنجه حجمی ستانده^{۲۲} به سنجه حجمی نهاده^{۲۳} اجماع وجود دارد. اما براساس کاربردهای مختلف مورد انتظار از سنجش کارایی و همچنین ماهیت فعالیت مورد ارزیابی،

²² Output
²³ Input

می‌توان سنجه‌های کارایی متفاوتی را چه از لحاظ مؤلفه‌های ستانده و نهاده و چه از لحاظ روش ساخت سنجه‌های کارایی، تعریف و سنجش کرد (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۱).

۱-۴-۱- انواع سنجه‌های کارایی

سنجه‌های کارایی شامل سنجه‌های تک‌عاملی و چندعاملی است. در صورت استفاده از یک نهاده تولید در مخرج کسر کارایی، سنجه کارایی تک‌عاملی قابل محاسبه خواهد بود و در صورتی که بیش از یک نهاده تولید به صورت ترکیبی در مخرج کسر مورد استفاده قرار گیرد، سنجه‌های کارایی چندعاملی (یا کل عوامل تولید) به دست می‌آیند که قطعاً بادقت بیشتری تغییرات سطح کارایی بنگاه را اندازه‌گیری می‌کنند. مهم‌ترین ترکیب نهاده‌های تولید ترکیب کار- سرمایه، کار- مصارف واسطه و کار- سرمایه- مصارف واسطه است. همچنین سنجه‌های کارایی بر حسب نوع ستانده‌ای که در صورت کسر کارایی استفاده شده است نیز قابل دسته‌بندی به دو دسته سنجه‌های مبتنی بر ارزش افزوده و سنجه‌های مبتنی بر ستانده ناخالص قابل تقسیم‌بندی هستند. براین اساس می‌توان متداول‌ترین سنجه‌های کارایی را به شکل جدول زیر دسته‌بندی کرد (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۱).

جدول ۱-۱- انواع سنجه‌های کارایی قابل استخراج باتوجه به نوع داده و ستانده

نهاده ستانده	کار	سرمایه	کار و مصارف واسطه	کار و سرمایه	کار، سرمایه و مصارف واسطه (انرژی، مواد و خدمات)
ستانده ناخالص	کارایی نیروی کار (مبتنی بر ستانده ناخالص)	کارایی سرمایه (مبتنی بر ستانده ناخالص)	کارایی چندعاملی کار-واسطه	-	کارایی کل عوامل تولید (KLEMS*)
ارزش افزوده	کارایی نیروی کار (مبتنی بر ارزش افزوده)	کارایی سرمایه (مبتنی بر ارزش افزوده)	-	کارایی چندعاملی کار-سرمایه	-

*KLEMS – Capital(K), Labor(L), Energy(E), Material(M), Services (S)

۱-۴-۲- اصول حاکم بر سنجه‌های کارایی گزارش

۱- از بین روش‌های مختلف به منظور ترکیب عوامل تولید و ستانده‌ها، رویکرد مورد استفاده در این گزارش رویکرد ناپارامتری غیرمرزی شاخص عددی^{۲۴} بوده است. این رویکرد امکان اندازه‌گیری شاخص‌های کارایی تعداد قابل توجهی بنگاه و به‌روز نگاه‌داشتن مستمر و سالانه این شاخص‌ها را فراهم می‌کند. به شرط آنکه در شناسایی و احصای اقلام مختلف ستانده و نهاده دقت لازم صورت گیرد، رویکرد شاخص عددی علی‌رغم فروض محدود کننده خود و دارا بودن محدودیت‌های تحلیلی، به منظور مقایسه بین زمانی عملکرد شرکت‌های دولتی مناسب و انعکاس وضعیت موجود آن‌ها رویکردی قابل اطمینان خواهد بود (کویلی و همکاران^{۲۵}، ۲۰۰۵).

²⁴ Index Number

²⁵ Coelli, T., Rao, D. S. P., & Battese, G. E.

۲- هر چند نماگرهای کارایی، جزو نماگرهای مالی محسوب نمی‌شوند، اما مهم‌ترین مأخذ برای احصای اطلاعات مربوط به این نماگرها، صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی مربوطه به ویژه صورت سود و زیان و صورت وضعیت مالی (ترازنامه) بوده است. با این وجود با توجه به کیفیت و کفایت اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی، ممکن است اطلاعات تکمیلی از شرکت‌های دولتی اخذ شده باشد.

۳- در این گزارش سنجه‌های کارایی به صورت شاخص تعریف شده‌اند که هدف آن‌ها مقایسه هر شرکت با وضعیت گذشته خود است. بنابراین سطح شاخص‌های کارایی بخش‌ها یا شرکت‌های مختلف قابلیت مقایسه با هم را نداشته و صرفاً رشد آن‌ها قابل مقایسه است.

۴- تمامی ارقام ستانده (ارزش ستانده ناخالص، ارزش افزوده) و نهاده (مصارف واسطه، نیروی کار و موجودی سرمایه) در انطباق کامل با آخرین نسخه از استاندارد حساب‌های ملی (نظام حساب‌های ملی، ۲۰۰۹) شناسایی و احصا شده‌اند. بنابراین داده‌های این گزارش امکان مقایسه یک بنگاه در طول زمان و با فعالیت‌های اقتصادی متناظر را فراهم می‌کند.

۵- اهم شاخص‌های کارایی مورد استفاده در این گزارش عبارتند از

- شاخص‌های تک‌عاملی کارایی نیروی کار، مصارف واسطه و سرمایه
- شاخص‌های چندعاملی کارایی کل عوامل تولید (نیروی کار-سرمایه-مصرف واسطه)

۱-۴-۳- سنجش ستانده

مجموع کالاها و خدمات تولید شده در یک بنگاه به منظور عرضه به خارج از بنگاه و ارزش کالاها و خدمات تولید شده به منظور مصرف در همان بنگاه را ارزش ستانده می‌نامند. موارد ذیل جزو ستانده‌های یک شرکت دولتی محسوب می‌شوند (بانک مرکزی، ۱۴۰۱).

۱- فروش کالا یا خدمات اصلی یا فرعی بازاری

۲- اجرای پروژه‌ها (طرح‌ها)ی تملک دارایی

۳- ارائه خدمات عمومی غیر بازاری (یا بدون درآمد)

ستانده یک بنگاه را می‌توان به صورت کمیت (تعداد، وزن، یا حجم) محصولات تولید شده، مانند وزن فولاد، تعداد خودرو، حجم محصولات پتروشیمی، تعداد خدمات ارائه شده به مشتریان و نظایر آن بیان نمود. در صورت استفاده از ستانده فیزیکی، امکان جمع نمودن ستانده‌های غیرهمگن یک بنگاه وجود ندارد، به عبارت دیگر چنانچه بنگاه بیش از یک نوع محصول یا محصولاتی با کیفیت‌های مختلف تولید کند، تجمیع مقدار محصولات ناهمگن آن به عنوان ستانده کل قابل دفاع نیست. بنابراین به منظور محاسبه ستانده بنگاه می‌توان از روش محاسبه ارزش ستانده استفاده می‌شود.

رایج‌ترین نماگرهای محاسبه ارزش ستانده:

- ارزش ستانده ناخالص
- ارزش افزوده

۱-۳-۴-۱- احصای اقلام ارزش ستانده ناخالص

- فروش کالا یا خدمات اصلی یا فرعی به قیمت بازاری
 - درآمدهای عملیاتی که ناشی از فروش کالاها و ارائه خدمات اصلی یا فرعی است و از صورت سود و زیان قابل احصا هستند، ستانده محسوب می‌شود.
 - برخی از اقلام مندرج در سرفصل درآمد عملیاتی مانند درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری یا درآمد جریمه (مگر در خصوص شرکت‌های حوزه مالی) جزو ستانده محسوب نمی‌شود.
 - در خصوص اکثر شرکت‌های دولتی تولیدی، محصول فروخته‌شده و خودمصرفی ستانده محسوب شده و محصولات تولیدشده فروخته‌نشده (انباشت شده در انبار) مگر در موارد استثنایی جزو ستانده محسوب نمی‌شود.
 - در شرکت‌های بازرگانی که محصول خریداری شده را بدون تغییر شکل می‌فروشند، اختلاف ارزش فروش و خرید ستانده محسوب می‌شود (نظام حساب‌های ملی، ۲۰۰۹).
 - درآمد پیمانکاری، ارزش محصولات فروخته‌شده شرکت‌های پیمانکاری، ساختمانی یا مجری و یا سهم پروژه‌ها از بهای تمام شده و هزینه‌های اداری و فروش جزو ستانده‌های نوع دوم (انجام پروژه) محسوب می‌شود (نظام حساب‌های ملی، ۲۰۰۹).
- اجرای پروژه‌ها و طرح‌ها
 - اجرای انواع پروژه‌های تملک دارایی اعم از احداث زیرساخت‌های حمل‌ونقل، انرژی، ارتباطات و ...، احداث ساختمان‌های مسکونی، اداری و ...، ایجاد و نوسازی کارخانجات و خطوط تولید، اجرای پروژه‌های مرتبط با فناوری اطلاعات و سایر طرح‌های تملک دارایی جزو ستانده شرکت دولتی محسوب شده است. خواه این پروژه‌ها پس از تکمیل در مالکیت خود شرکت در آیند، خواه پروژه‌ها پس از تکمیل به سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار/فروخته شود.
 - در صورتی که پروژه به صورت کامل یا بخشی با استفاده از منابع در اختیار شرکت دولتی (یعنی نیروی کار تحت استخدام شرکت، ماشین‌آلات و تجهیزات تحت تملک شرکت و مصارف واسطه خریداری شده توسط شرکت دولتی) صورت گیرد، کل ارزش پروژه به عنوان ستانده محسوب شده است (نظام حساب‌های ملی، ۲۰۰۹).
 - در صورتی که پروژه به صورت کامل توسط پیمانکار انجام شود و شرکت صرفاً در جایگاه مدیریت طرح (کارفرما) قرار داشته باشد، ارزش فروش منهای ارزش بهای تمام شده به عنوان ستانده احصا می‌شود.
 - با توجه به طولانی بودن اجرای طرح‌ها، معیار احصای ستانده‌های پروژه، تکمیل طرح نبوده و افزایش کار در جریان تکمیل به عنوان ستانده در نظر گرفته می‌شود.
 - در شرکت‌های دولتی که در کنار تولید محصول و ارائه خدمت، به اجرای طرح نیز اشتغال دارند، سهم طرح‌ها از بهای تمام شده و هزینه‌های اداری، عمومی و فروش جزو ستانده شرکت محسوب می‌شود.

▪ فروش کالا یا خدمات اصلی یا فرعی به قیمت غیربازاری

- شرکت دولتی ممکن است بر اساس مأموریت‌های محوله، اقدام به تولید کالا یا خدماتی به ذینعان بیرون از شرکت نماید که قیمت متناظر با این کالا یا خدمات از نظر اقتصادی معنادار نباشد و یا اساساً در قبال ارائه آن‌ها هیچ درآمدی کسب نکند. به این دسته محصولات عرضه‌شده، غیربازاری اطلاق می‌شود.
- این موارد جزو ستانده‌های شرکت محسوب شده‌اند. صدور مجوز، ارائه معرفی‌نامه، تهیه گزارش، تولید اسناد و استانداردهای فنی قابل استفاده برای عموم از این قبیل خدمات هستند. احتساب خدمات بدون درآمد به عنوان ستانده تنها در مواردی در نظر گرفته شده است که اطلاعات مربوط به بهای تمام شده هر واحد محصول و مقدار محصول تولیدشده به صورتی اطمینان‌آور در دسترس بوده‌اند.

۴-۳-۲- ساخت شاخص حجمی ارزش ستانده ناخالص

همان‌طور که پیش‌تر بیان شده، سنجه‌های کارایی از نسبت حجمی ستانده به حجم نهاده حاصل می‌شود و در نتیجه از مجموع ارزش اسمی اقلام ستانده نمی‌توان به عنوان ستانده استفاده کرد. ازسوی دیگر ترکیب مقادیر فیزیکی ستانده‌های ناهمگون نیز بی‌معنا است. در نتیجه شاخص حجمی ستانده (که به آن ستانده قیمت ثابت نیز می‌گویند) با داشتن مقادیر فیزیکی ستانده و با وزن ارزش نسبی آن‌ها، ساخته می‌شود.

▪ شاخص حجمی ستانده فروش به قیمت بازاری:

- شاخص حجمی ستانده فروش به قیمت بازاری از تقسیم ارزش ستانده (به قیمت جاری) به شاخص قیمت ستانده به دست می‌آید.
- شاخص قیمت ستانده مورد استفاده شاخص فیشر^{۲۶} (میانگین هندسی شاخص‌های قیمت لاسپیرز^{۲۷} و پاشه^{۲۸}) اختصاصی شرکت است که بر اساس اطلاعات مقدار و قیمت ستانده‌های شرکت حاصل شده است.
- شاخص‌های قیمت به صورت زنجیره‌ای و با سال پایه متغیر (t-1) ساخته می‌شوند.

$$\overline{Ous}_t = \frac{\sum P_t Q_t}{Fi_{t,t-1}}$$

$$Fi_{t,t-1} = \sqrt{La_{t,t-1} \times Pa_{t,t-1}}$$

$$La_{t,t-1} = \frac{\sum P_t Q_{t-1}}{\sum P_{t-1} Q_{t-1}}$$

$$Pa_{t,t-1} = \frac{\sum P_t Q_t}{\sum P_{t-1} Q_t}$$

P = قیمت محصول فروخته شده

Q = مقدار محصول فروخته شده

▪ شاخص حجمی ستانده طرح‌ها

²⁶ Fisher Index

²⁷ Laspeyres index

²⁸ Paasche

○ شاخص حجمی ستانده طرح‌های سرمایه‌ای بر اساس حجم عملیات سالانه (مانند کیلومتر راه احداث شده، هکتار زمین آماده شده، مگاوات آمپر ظرفیت ایجاد شده یا ...) یا درصد پیشرفت فیزیکی هر طرح طی سال و مخارج مرتبط با طرح طی سال به شکل زیر ساخته می‌شود.

$$\overline{Ou}_{s,t} = \prod (Pr_{i,t} / Pr_{i,t-1})^{1/2 \times (Cost_{i,t} + Cost_{i,t-1})}$$

Pr_i = حجم عملیات یا پیشرفت فیزیکی طرح i

$Cost_i$ = سهم طرح i از مخارج سرمایه‌ای سالانه شرکت

■ شاخص حجمی ستانده غیربازاری

○ شاخص حجمی ستانده غیربازاری با احصای اطلاعات مربوط به مقدار خدمت ارائه شده در هر گروه خدمت (به شکلی که خدمات هر گروه از نظر ماهیت همگن باشد) و با وزن مخارج قابل انتساب مستقیم و سربار به هر گروه خدمت به شکل زیر ساخته می‌شود.

$$\overline{Ou}_{p,t} = \prod (S_{i,t} / S_{i,t-1})^{1/2 \times (Exp_{i,t} + Exp_{i,t-1})}$$

S_i = مقدار ارائه شده ستانده i

Exp_i = سهم خدمت i از کل هزینه‌های جاری قابل انتساب به خدمات غیربازاری

■ ترکیب ستانده‌های بازاری، طرح و غیربازاری

○ به منظور ترکیب سه شاخص حجمی فوق، هر یک از شاخص‌های حجمی در سهم سالانه فعالیت‌های متناظر در هزینه‌های جاری سالانه شرکت ضرب شده و با هم جمع می‌شوند.

۱-۳-۳-۴-۱- احصای ارزش افزوده

■ ارزش جدید ایجاد شده در فرآیند تولید را ارزش افزوده گویند که با کسر نهاده‌های واسطه از ستانده به دست می‌آید، به عبارت دیگر ارزش ستانده منهای ارزش مصرف واسطه، ارزش افزوده نامیده می‌شود.

■ به دلایل زیر ارزش افزوده معیار مناسبی برای سنجش ستانده بنگاه است.

○ ارزش افزوده، تفاوت بین ارزش ستانده ناخالص بنگاه با ارزش مواد واسطه و خدمات مصرفی را نشان می‌دهد و شامل درآمدهای غیرعملیاتی نیست. بنابراین ضمن تمرکز بر ارزش واقعی ایجاد شده توسط بنگاه، موجب ایجاد یک چشم‌انداز مشتری‌محور برای بنگاه خواهد شد.

○ ارزش افزوده نوعی ابزار انگیزشی موثر است که می‌تواند ارتباط کارکنان با مالکان و سرمایه‌گذاران را عمیق‌تر کند چرا که هر وقت ارزش ایجاد شده در اثر تلاش جمعی بیشتر شود، ثروت توزیع شده نیز برای کسانی که در ایجاد آن سهیم بوده‌اند بیشتر می‌شود.

○ ارزش افزوده متأثر از فرآیند برون‌سپاری^{۲۹} و درون‌سپاری^{۳۰} بوده، بنابراین اثربخشی این موضوع به خوبی در نماگرهای کارایی تک‌عاملی منعکس می‌شود.

■ ارزش افزوده بنگاه به قیمت جاری و ثابت از کسر مصارف واسطه از ارزش ستانده ناخالص به قیمت جاری و ثابت حاصل می‌شود.

²⁹ Outsourcing

³⁰ Insourcing

$$VA_t = GO_t - IC_t$$

$$\overline{VA}_t = \overline{GO}_t - \overline{IC}_t$$

۴-۴-۱- سنجش نهاده‌های تولید

به صورت کلی نهاده‌های مورد استفاده در تولید ستاندها به سه گروه تقسیم می‌شوند:

- نیروی کار (سرمایه انسانی)
- سرمایه فیزیکی
- سرمایه نامشهود
- مصارف واسطه
 - خدمات واسطه
 - مواد و کالای واسطه
 - انرژی

۴-۴-۱-۱- نیروی کار

به کلیه کارکنان یک بنگاه که بصورت رسمی، پیمانی یا روزمزد، در استخدام شرکت می‌باشند، نیروی کار، اطلاق می‌شود. برای محاسبه بهره‌وری نیروی کار لازم است نفرساعت کار انجام شده برای تولید ستاندها محاسبه شود. این سنجه میزان واقعی نهاده کار صرف شده برای تولید ستاندها را نشان می‌دهد، اما از آنجا که داده‌های نفر ساعت کار انجام شده به راحتی در دسترس نیست، از تعداد نیروی کار به عنوان نسخه جایگزین استفاده می‌شود (در این حالت لازم است زمان کار کارگران پاره‌وقت، به معادل تعداد نیروی کار تبدیل شود).

▪ در این گزارش نهاده نیروی کار برحسب تعداد کارکنان شرکت از یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی مورد نظر است. لازم به ذکر است، کارکنانی که در خدمت بنگاه بوده اما از بنگاه دیگری دستمزد دریافت می‌کنند (کارکنان شرکت‌های خدماتی یا پیمانکار) اعم از اینکه تمام‌وقت یا پاره‌وقت باشند، جزء کارکنان بنگاه محسوب نمی‌شوند.

▪ از آنجا که کیفیت و سطح ارزشمندی کارکنان از منظر سرمایه انسانی یکسان نیست، تفکیک کارکنان بر اساس معیارهایی چون سطح سواد، تجربه، رتبه و مانند آن (به منظور تعدیل کیفی نهاده کار با استفاده از وزن جبران خدمات در هریک از دسته‌های تفکیک شده)، در صورتی که قابل احصا باشد، می‌تواند وضعیت نهاده نیروی کار و به تبع آن کارایی شرکت را به شکل دقیق‌تری منعکس نماید (کویلی و همکاران ۲۰۰۵).

سنجش کیفیت نیروی کار

- ۱- تهیه بانک اطلاعاتی کاملی از کارکنان با طبقه‌بندی‌های مختلف برحسب ویژگی‌های متنوع تهیه شود. مهم‌ترین دسته‌بندی‌های مفید برای محاسبه نهاده نیروی کار عبارتند از:
 - مهارت و دانش نیروی کار: بر اساس سطح تحصیلات یا سطح صلاحیت‌های شغلی مورد نیاز برای انجام کار
 - رتبه یا جایگاه شغلی مثلا کارگر ساده، تکنسین، سرکارگر، مدیر عملیاتی و...

۲- استخراج اطلاعات جریان خدمات هر یک از طبقات مذکور، شامل حقوق و مزایای نقدی و غیرنقدی و نیز سهمیه تأمین اجتماعی پرداختی توسط کارفرما به نیابت از کارکنان به منظور وزن‌دهی به هر یک از طبقات کارکنان

۳- تجمیع تعداد کارکنان هر دسته: در این دستورالعمل استفاده از متدولوژی شاخص‌های عددی برای تجمیع داده‌های نیروی کار توصیه می‌شود. در نتیجه شاخص تورنکوپیست تغییرات مقدار نیروی کار بین سال ۰ و ۱ (TL) به روش زیر حاصل می‌شود:

$$TL = \prod_{k=1}^K \left[\frac{L_{1k}}{L_{0k}} \right]^{\frac{v_{k1} + v_{k0}}{2}}$$

v_k = سهم جریان خدمات نیروی کار دسته k ام از کل جریان خدمات پرداختی به کارکنان

L_k = تعداد کارکنان دسته k ام

توجه: به منظور افزایش دقت محاسبه نهاده نیروی کار، جایگزین کردن نفر ساعت کار واقعی نیروی کار به جای تعداد توصیه می‌شود.

۱-۴-۲- سرمایه فیزیکی (دارایی‌های ثابت مشهود)

دارایی به هرگونه منبع دارای ارزش اقتصادی تحت مالکیت یا کنترل شرکت اطلاق می‌شود که انتظار می‌رود در آینده برای شرکت ایجاد منفعت اقتصادی (به صورت ایجاد جریان نقدی، کاهش هزینه، افزایش فروش و ...) نماید. دارایی می‌تواند از خارج بنگاه خریداری یا اکتساب شده یا در داخل بنگاه توسعه یافته یا ایجاد شود. به طور معمول دارایی‌های یک شرکت از دو دسته دارایی‌های جاری و دارایی‌های غیرجاری شامل دارایی‌های ثابت مشهود، دارایی‌های مالی و دارایی‌های نامشهود، تشکیل می‌شود.

از میان موارد فوق، دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی نامشهود که در تولید به طور مکرر مورد استفاده قرار گرفته و ایجاد ظرفیت تولید می‌کند و طول عمر آن‌ها معمولاً بیش از یکسال است، به عنوان نهاده تولید، در سنجش و ارزیابی بهره‌وری و کارایی بنگاه اقتصادی مورد توجه قرار دارند.

▪ زمین یا سایر دارایی‌های ساخته نشده مانند معدن ممکن است برای برخی تحلیل‌ها به عنوان بخشی از سرمایه فیزیکی در نظر گرفته نشود.

▪ در این گزارش نهاده سرمایه با استفاده از سنججه موجودی سرمایه مولد^{۳۱} سنجیده می‌شود.

▪ متأسفانه اطلاعات گزارش شده در صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی به دلایل زیر از کیفیت لازم برای محاسبه موجودی سرمایه مولد برخوردار نیست.

○ ارزش دارایی‌های ثابت شرکت‌ها در ترازنامه به‌روز نبوده و در بسیاری موارد آخرین تجدید ارزیابی دارایی‌ها به بیش از دهه نود باز می‌گردد. این امر باتوجه به نرخ تورم قابل توجه در سال‌های گذشته، ارزش دارایی‌های ثابت و هزینه‌های استهلاک دارایی‌ها را غیرواقعی نشان می‌دهد.

³¹ Productive Capital Stock

- عمر مفید دارایی‌ها و الگوهای عمر-ارزش دارایی‌ها با توجه به قواعد و مقررات مورد پذیرش مالیاتی تنظیم شده‌اند که در بسیاری موارد با الگوهای واقعی ارزش-عمر و کارایی-عمر دارایی‌ها (که طبیعتاً باید در محاسبه موجودی سرمایه مولد به کار روند) سازگاری ندارند.
- سنجش دقیق موجودی سرمایه مولد گام مهمی در احصای نهاده سرمایه است. به منظور سنجش موجودی سرمایه روش‌های مختلفی وجود دارد که از بین آن‌ها روش موجودی گیری دایمی (PIM) با توجه هدف و قلمرو این گزارش انتخاب شده است (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۹).

روش موجودی‌گیری دایمی^{۳۲}

- ۱- تهیه لیستی از دسته‌های اقلام سرمایه‌ای مشابه از اقلام یادداشت دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود ترازنامه، با توجه به ماهیت بنگاه. مثلاً: ساختمان، وسایل نقلیه، ماشین‌آلات و تجهیزات تولید، ابزار و وسایل کار با دوام، لوازم و تجهیزات اداری و ...
- ۲- جمع‌آوری اطلاعات سری زمانی مخارج سرمایه‌گذاری در هر دسته حداقل از آخرین سال تجدید ارزیابی دارایی‌ها^{۳۳}
- ۳- تبدیل قیمت‌های جاری به ثابت مقادیر مخارج سرمایه‌گذاری با استفاده از شاخص‌های قیمت مناسب مانند شاخص ضمنی قیمت تولیدکننده
- ۴- احصای الگوی استهلاك و احصای الگوی کارایی-عمر هر دسته از دارایی‌های ثابت: این کار در قالب انتساب عمر مفید (عمر سرویس‌دهی) دارایی و توزیع ارزش دارایی در طول زمان عمر مفید صورت می‌گیرد. در پروژه فعلی برای سادگی الگوی استهلاك و عمر مفید، برابر با مقادیر در نظر گرفته شده در صورت وضعیت مالی (ترازنامه) شرکت‌های دولتی در نظر گرفته شده است.
- ۵- پس از احصای اقلام فوق‌الذکر می‌توان موجودی سرمایه به قیمت ثابت در هر دسته از اقلام دارایی ثابت را محاسبه کرد.

روش عملی اجرای روش موجودی‌گیری دایمی با استفاده از اطلاعات ترازنامه:

اجرای روش فوق برای برآورد سری زمانی موجودی سرمایه نیازمند حجم زیادی از اطلاعات است که در حال حاضر در شرکت‌های دولتی تولید نمی‌شود. با این حال با در نظر گرفتن برخی فروض می‌توان این روش را به صورتی ساده‌سازی شده، با اطلاعات موجود در ترازنامه شرکت‌های دولتی و یادداشت‌های مرتبط با آن به شکل زیر محاسبه نمود.

$$\overline{K_{0,i}} = K_{0,i} / PI_{0,i}$$

$$CF_{1,i} = I_{1,i} - I_{0,i}$$

$$\overline{CF_{1,i}} = CF_{1,i} / PI_{1,i}$$

$$\delta_{1,i} = d_{1,i} / (K_{0,i} + \frac{1}{2} CF_{1,i})$$

³² Perpetual Inventory Method

³³ دسته‌بندی باید حتی‌المقدور تا حدی تفصیلی باشد که بتوان یک عمر مفید و الگوی فرسودگی واحد به همه اقلام سرمایه‌ای موجود در دسته نسبت داد.

$$\overline{D_{1,i}} = \delta_{1,i}(\overline{K_{0,i}} + \frac{1}{2}\overline{CF_{1,i}})$$

$$\overline{K_{1,i}} = \overline{K_{0,i}} + \overline{CF_{1,i}} - \overline{D_{1,i}}$$

⋮

⋮

$$CF_{t,i} = I_{t,i} - I_{t-1,i}$$

$$\overline{CF_{t,i}} = CF_{t,i} / PI_{t,i}$$

$$\delta_{t,i} = d_{t,i} / (K_{t-1,i} + \frac{1}{2}CF_{t,i})$$

$$\overline{D_{t,i}} = \delta_{t-1,i}(\overline{K_{t-1,i}} + \frac{1}{2}\overline{CF_{t,i}})$$

$$\overline{K_{t,i}} = \overline{K_{t-1,i}} + \overline{CF_{t,i}} - \overline{D_{t,i}}$$

$K_{0,i}$: ارزش دفتری گروه دارایی i در انتهای آخرین سال تجدید ارزیابی

$K_{t,i}$: ارزش دفتری در انتهای سال t

$\overline{K_{t,i}}$: موجودی سرمایه گروه دارایی i در پایان سال t (به قیمت ثابت)

$I_{t,i}$: مانده بهای تمام شده گروه دارایی i در پایان سال t

$CF_{t,i}$: تشکیل سرمایه ناخالص گروه دارایی i در سال t

$\overline{CF_{t,i}}$: تشکیل سرمایه ناخالص گروه دارایی i در سال t (به قیمت ثابت)

dt : استهلاک دفتری گروه دارایی i در سال t

$D_{t,i}$: استهلاک واقعی گروه دارایی i در سال t (به قیمت ثابت)

$P_{t,i}$: شاخص قیمت گروه دارایی i در سال t نسبت به سال پایه

تجمع ارزش موجودی سرمایه و محاسبه موجودی سرمایه کل به قیمت ثابت و جاری:

$$\overline{K_t} = \sum \overline{K_{t,i}}$$

$$K_t = \sum (\overline{K_{t,i}} \times PI_{t,i})$$

$$D_{t,i} = K_{t,i} * \delta_{t,i}$$

$$D t = \sum D_{t,i}$$

۱-۴-۳- مصارف واسطه

مصرف واسطه به ارزش کلیه کالاها و خدماتی که در فرآیند تولید کالا یا ارائه خدمات، به عنوان نهاده مورد استفاده قرار گرفته و به مصرف رسیده یا تغییر شکل می‌دهند، اطلاق می‌شود. مصرف واسطه به سه دسته اصلی مواد، انرژی و خدمات تقسیم می‌شود.

▪ دقیقاً مشابه با ستانده، اثر افزایش سطح عمومی قیمت از مصارف واسطه نیز باید حذف شود یا به عبارت دیگر شاخص حجمی مصرف واسطه به دست آید. با توجه به آنکه به دست آوردن مقدار (حجم) برای بسیاری از هزینه‌های مصرفی شرکت‌های دولتی مقدور نیست، در این گزارش مصارف واسطه در دو گروه انرژی و مواد مستقیم (دارای حجم) و سایر مصارف واسطه (بدون حجم) دسته‌بندی می‌شوند.

- انرژی و مواد مستقیم مصرفی
- هزینه مواد مستقیم مصرفی و انرژی بر شاخص قیمت انرژی مصرفی و مواد مصرفی تقسیم شده تا شاخص حجمی مصارف واسطه به دست آید.
- شاخص قیمت مصارف واسطه اختصاصی بنگاه به شکل شاخص عددی فیشر با استفاده از اطلاعات مربوط به قیمت و مقدار اقلام تشکیل دهنده مواد مستقیم و انرژی (مثلا کالای مصرفی اتا n ، آب و برق و انواع حامل‌های انرژی فسیلی) ساخته شده و در نهایت به عنوان شاخص قیمت مصرف انرژی و مواد مستقیم مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- سایر مصارف واسطه
- سایر مصارف واسطه اعم از مواد و قطعات سربار و خدمات خریداری شده، با استفاده از شاخص‌های ضمنی مصرف واسطه یا ستانده صنعت متناظر با ماهیت کالا/خدمت خریداری شده، یا شاخص قیمت تولید کننده صنعت متناظر که توسط مراکز آماری منتشر می‌شود به قیمت ثابت تبدیل می‌شوند.
- به منظور جلوگیری از حذف اثر کارایی تخصیصی بنگاه در هزینه‌کرد، شاخص قیمت سایر مصارف واسطه با ترکیب شاخص‌های قیمت متناظر مواد و خدمات خریداری شده و با وزن هزینه‌ای این مخارج ساخته می‌شود. با این روش اثر افزایش سطح عمومی قیمت‌ها در سطح صنعت حذف شده و تغییرات قیمت مصارف واسطه نسبت به وضعیت میانگین صنعت مورد توجه قرار می‌گیرد.

۱-۴-۵- شاخص حجمی نهاده‌ها

از آنجا که در سنجش‌های کارایی چند عاملی یا کل عوامل تولید، ترکیبی از دو یا کل عوامل تولید، به عنوان نهاده در مخرج کسر کارایی قرار می‌گیرد، لازم است عوامل تولید که هر کدام دارای واحدهای متفاوتی هستند به شکل مناسبی با یکدیگر ترکیب شوند.

■ به منظور ترکیب نهاده‌های تولید، در این گزارش، استفاده از شاخص عددی مناسب برای ترکیب عوامل تولید با وزن‌های مذکور در بند قبل توصیه می‌شود. بهترین شاخص‌های عددی توصیه شده برای محاسبه کارایی در سطح بنگاه شاخص تورنکوئیست است که به ترتیب برای وضعیت محاسبه کارایی با ستانده ناخالص ($TInput_{GO}$) و ارزش افزوده ($TInput_{VA}$) به صورت زیر تعریف می‌شوند:

$$TInput_{KLM} = \left(\frac{L_1}{L_0}\right)^{W_L} \times \left(\frac{M_1}{M_0}\right)^{W_{IC}} \times \left(\frac{K_1}{K_0}\right)^{W_K}$$

$$W_K = (1 - W_L - W_{IC})$$

$$TInput_{KL} = \left(\frac{L_1}{L_0}\right)^{W_L} \times \left(\frac{K_1}{K_0}\right)^{W'_K}$$

$$W'_K = (1 - W_L)$$

$$TInput_{LM} = \left(\frac{L_1}{L_0}\right)^{W_L} \times \left(\frac{M_1}{M_0}\right)^{W_{IC}}$$

W_L : سهم نیروی کار از ارزش ستانده = متوسط هزینه جبران خدمات تقسیم بر ارزش ستانده به قیمت جاری در دو سال گذشته

W_{IC} : سهم مصارف واسطه از ارزش ستانده = متوسط هزینه مصارف واسطه بر ارزش ستانده به قیمت جاری در دو سال گذشته

W'_L : سهم نیروی کار از ارزش افزوده = متوسط هزینه جبران خدمات تقسیم بر ارزش افزوده به قیمت جاری در دو سال گذشته

▪ در صورتی که دو سال پیاپی، W'_K یا W_K منفی شده باشد، فعالیت شرکت غیربازاری در نظر گرفته شده و ارزش ستانده ناخالص و ارزش افزوده ناخالص شرکت (به قیمت جاری) به صورت زیر محاسبه می‌شوند.

استهلاک + مصارف واسطه + جبران خدمات = GO_t

۱-۴-۶- شاخص‌های کارایی

به منظور مقایسه تغییرات کارایی یک بنگاه بین دوره‌های زمانی مختلف روش‌های متفاوتی وجود دارد که از بین آن‌ها در این گزارش روش استفاده از شاخص‌های عددی به کار رفته است.^{۳۴} براساس این روش، تغییرات کارایی تک‌عاملی یا کل عواملی بنگاه از تقسیم تغییرات تجمیعی حجم ستانده‌های بنگاه به تغییرات تجمیعی حجم نهاده‌های بنگاه به دست می‌آید. تغییرات تجمیعی نهاده‌ها و ستانده‌های تولید نیز با استفاده از شاخص‌های حجمی ستانده و نهاده اندازه‌گیری می‌شود که در بخش‌های ۱-۴-۴ تا ۱-۴-۶ به آن پرداخته شد.

$$LP_t = \frac{VA_t/VA_0}{L_t/L_0} \text{ : شاخص کارایی نیروی کار}$$

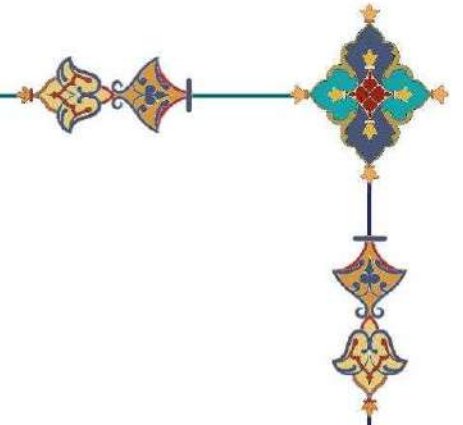
$$KP_t = \frac{\overline{VA}_t/\overline{VA}_0}{\overline{K}_t/\overline{K}_0} \text{ : شاخص کارایی سرمایه}$$

$$MFP_{KL} = \frac{\overline{VA}_t/\overline{VA}_0}{TInput_{KL}} \text{ : شاخص کارایی کل عواملی کار-سرمایه}$$

$$MFP_{LM} = \frac{\overline{GO}_t/\overline{GO}_0}{TInput_{LM}} \text{ : شاخص کارایی کل عواملی کار-واسطه}$$

$$MFP_{KLM} = \frac{\overline{GO}_t/\overline{GO}_0}{TInput_{KLM}} \text{ : شاخص کارایی کل عوامل تولید (کار- سرمایه- واسطه)}$$

^{۳۴} به منظور سنجش بهره‌وری چندعاملی، متدولوژی‌های گوناگونی وجود دارد که استفاده از شاخص‌های عددی علی‌رغم فروض محدودکننده فراوان، در شرایط دسترسی محدود به اطلاعات دارای کیفیت و قابل اطمینان، بر سایر روش‌ها برتری دارد. با این حال باید توجه کرد که توانایی این روش برای تحلیل نتایج کمتر از سایر روش‌ها است.

فصل دوم

فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی

۱-۲- فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اقتصادی

یکی از راه‌های دسته‌بندی شرکت‌های دولتی و به طور کلی‌تر همه فعالان اقتصادی (اعم از خصوصی و دولتی) برحسب ماهیت فعالیت اقتصادی آن‌ها است که می‌توان آن را بر اساس آخرین نسخه طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی (ISIC 4) به شکل زیر طبقه‌بندی کرد. این کار امکان مقایسه عملکرد یک شرکت با شرکت‌های تقریباً مشابه و شناسایی عوامل محیطی موثر بر عملکرد آن را فراهم کرده و در نتیجه می‌توان تصویر دقیق‌تری از عملکرد شرکت به دست آورد.

باید توجه داشت که ممکن است در بسیاری از این گروه فعالیت‌ها هیچ شرکت دولتی فعالی وجود نداشته باشد. ضمن آن‌که قرار دادن شرکت‌ها در هر گروه، بر اساس فعالیتی که بیشترین سهم را در شرکت دارد صورت گرفته و ممکن است شرکتی دارای فعالیت‌های فرعی متفاوت و متنوعی باشد.

۱-۱-۲- معرفی بخش‌های مختلف اقتصاد (بر اساس طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی ISIC 4)

■ گروه نفت و گاز

(۱) استخراج و پالایش نفت خام (۲) استخراج گاز طبیعی (۳) فعالیت‌های پشتیبانی استخراج نفت و گاز طبیعی (۴) تولید فراورده‌های پالایش شده نفت^{۳۵}

■ گروه صنایع و معادن

○ استخراج معدن

(۱) استخراج زغال‌سنگ و زغال قهوه‌ای (۲) استخراج کانه‌های فلزی (۳) استخراج سایر معادن^{۳۶}

○ صنعت (ساخت)

(۱) تولید فراورده‌های غذایی (۲) تولید انواع آشامیدنی (۳) تولید فراورده‌های توتون و تنباکو (۴) تولید منسوجات (۵) تولید پوشاک (۶) تولید چرم و فراورده‌های وابسته (۷) تولید چوب و فراورده‌های چوب و پنبه (به‌جز مبلمان) (۸) تولید کاغذ و فراورده‌های کاغذی (۹) چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده (۱۰) تولید کک و فراورده‌های حاصل از پالایش نفت تولید مواد شیمیایی و فراورده‌های شیمیایی (۱۱)^{۳۷} تولید دارو و فراورده‌های دارویی شیمیایی و گیاهی (۱۲) تولید فراورده‌های لاستیکی و پلاستیکی (۱۳) تولید سایر فراورده‌های معدنی غیرفلزی (۱۴) تولید فلزات پایه (۱۵) تولید محصولات فلزی ساخته‌شده به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات (۱۶) ساخت محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری (۱۷) تولید تجهیزات برقی (۱۸) تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر (۱۹) تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر (۲۰) تولید سایر تجهیزات حمل‌ونقل (۲۱) تولید مبلمان (۲۲) تولید سایر مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر (۲۳) تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات (۲۴) فعالیت‌های کشت و صنعت

○ آب، برق و گاز

^{۳۵} در طبقه‌بندی آیسیک، بخش مستقلی به نام نفت تعریف نشده است اما باتوجه به اهمیت این مجموعه فعالیت‌ها در اقتصاد ایران، به‌صورت مجزا در قالب یک گروه از فعالیت‌ها دسته‌بندی می‌شود.

^{۳۶} در طبقه‌بندی آیسیک شامل فعالیت‌های استخراج نفت و گاز نیز است اما در این گزارش فعالیت‌های مزبور ذیل بخش نفت دسته‌بندی شده‌اند.

^{۳۷} تولید فراورده‌های پالایش شده نفت (کد ۱۹۲) از این فعالیت جدا و در گروه نفت و گاز در نظر گرفته شده است.

- تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
- آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
- (۱) جمع‌آوری، تصفیه و تأمین آب (۲) فاضلاب (۳) فعالیتهای جمع‌آوری، تصفیه و دفع پسماند، بازیافت مواد
- (۴) فعالیتهای تصفیه و سایر خدمات مدیریت پسماند
- ساختمان
- (۱) ساخت بنا (۲) مهندسی عمران (۳) فعالیتهای ساخت‌وساز تخصصی ساختمانی
- گروه فعالیتهای خدمات
- حمل‌ونقل و انبارداری
- (۱) حمل‌ونقل زمینی و حمل‌ونقل از طریق خط لوله (۲) حمل‌ونقل آبی (۳) حمل‌ونقل هوایی (۴) انبارداری و فعالیتهای پشتیبانی حمل‌ونقل (۵) فعالیتهای پست و پیک
- اطلاعات و ارتباطات
- (۱) فعالیتهای انتشاراتی (۲) فعالیتهای تولید فیلم سینمایی، ویدیویی و برنامه‌های تلویزیونی، ضبط صدا و انتشار موسیقی (۳) فعالیتهای برنامه‌ریزی و پخش برنامه‌های رادیو و تلویزیون (۴) مخابرات (۵) برنامه‌نویسی، مشاوره و فعالیتهای مربوط به رایانه (۶) فعالیتهای خدمات اطلاع‌رسانی
- املاک و مستغلات
- بخش سایر خدمات^{۳۸}
- فعالیتهای عمده‌فروشی و خرده‌فروشی؛ تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
- (۱) بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی؛ تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت (۲) عمده‌فروشی به‌جز وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت (۳) خرده‌فروشی به‌جز وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
- فعالیتهای مالی و بیمه
- (۱) فعالیتهای خدمات مالی، به‌جز تأمین وجوه بیمه و بازنشستگی (۲) بیمه، بیمه اتکایی و تأمین وجوه بازنشستگی به‌جز تأمین اجتماعی اجباری (۳) فعالیتهای جانبی خدمات مالی و فعالیتهای بیمه
- فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی
- (۱) فعالیتهای حقوقی و حسابداری (۲) فعالیتهای دفاتر مرکزی، فعالیتهای مشاوره‌ای مربوط به مدیریت (۳) فعالیتهای معماری و مهندسی، تحلیل و آزمایش فنی (۴) تحقیق و توسعه علمی (۵) تبلیغات و بازاریابی (۶) سایر فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی (۷) فعالیتهای دامپزشکی
- سایر^{۳۹}

^{۳۸} در طبقه‌بندی آیسیک، بخش مستقلی به نام سایر خدمات تعریف نشده است. اما باتوجه به وضعیت تفصیل اطلاعات موجود در حساب‌های ملی ایران، برخی فعالیتهای خدماتی ذیل بخش سایر خدمات دسته‌بندی شده است.

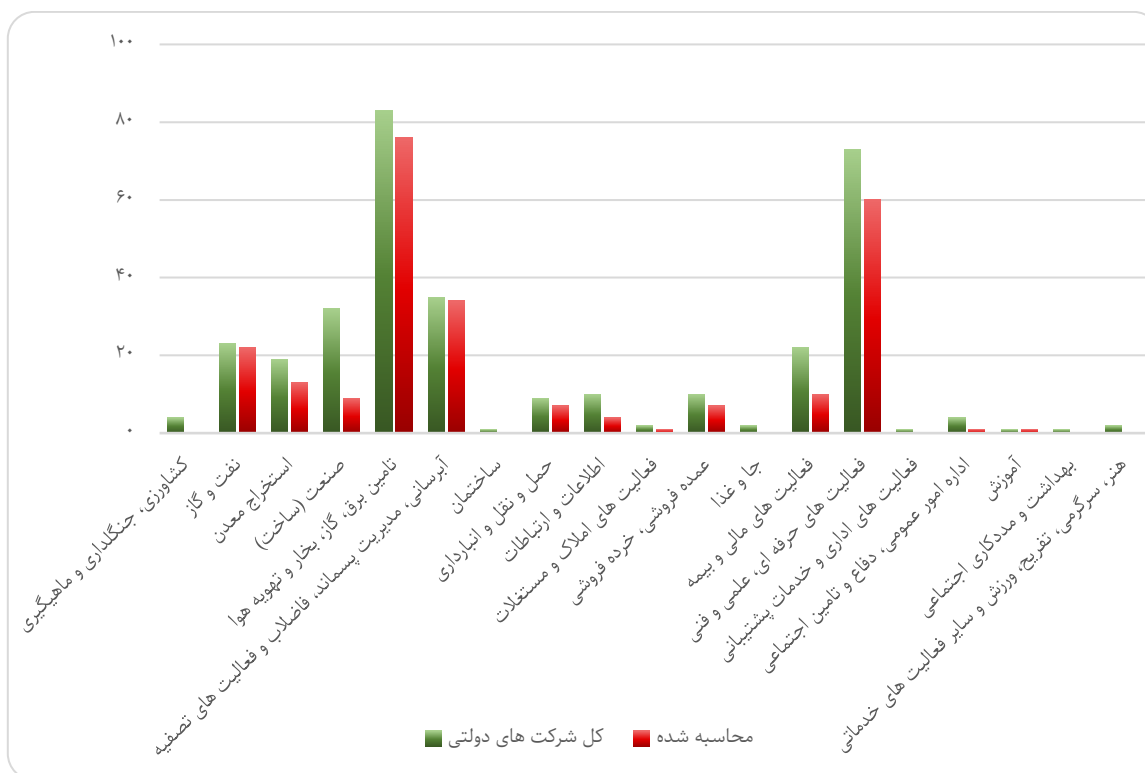
^{۳۹} با توجه به کم بودن تعداد شرکت‌های دولتی در رشته فعالیتهای مزبور، در یک گروه با عنوان سایر دسته‌بندی شده‌اند.

(۱) فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا (۲) فعالیت‌های املاک و مستغلات (۳) فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی (۴) اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی (۵) آموزش (۶) بهداشت و مددکاری اجتماعی (۷) هنر، سرگرمی، تفریح، ورزش و سایر فعالیت‌های خدماتی

۲-۱-۲- تعداد شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت

از میان ۳۲۱ شرکت دولتی مشمول در ارزیابی سال ۱۴۰۱ (کلیه شرکت‌های دولتی مندرج در پیوست ۳ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به استثنای شرکت‌های در حال تصفیه یا غیر فعال) ۲۵۶ شرکت دولتی شامل ۴۳ شرکت اصلی (مادر تخصصی) و ۲۱۳ شرکت فرعی (تابعه) دولتی، اطلاعات مالی و عملکردی لازم برای محاسبه شاخص‌های کارایی خود را در اختیار سازمان قرار داده‌اند که در این گزارش نتایج شاخص‌های کارایی این شرکت‌ها منعکس شده است. همچنین وضعیت فراوانی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اصلی (منطبق با ISIC 4) نشان می‌دهد بیشترین فراوانی شرکت‌های دولتی به ترتیب مربوط به فعالیت‌های آب، برق و گاز (شامل تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و آبرسانی؛ مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه)، فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی، صنعت، فعالیت‌های مالی و بیمه و استخراج و پالایش نفت می‌باشد.

وضعیت فراوانی کل شرکت‌های دولتی و فراوانی شرکت‌های دولتی محاسبه‌شده به تفکیک رشته فعالیت اصلی در شکل ۴ نمایش داده شده است. براین اساس بیشترین تمرکز فعالیت شرکت‌های دولتی به ترتیب مربوط به فعالیت‌های آب، برق و گاز (شامل تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و آبرسانی؛ مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه)، فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی، صنعت و نفت است.

شکل ۲-۱-۲- فراوانی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت اقتصادی

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

جدول ۱-۲- اسامی شرکت‌های دولت به تفکیک فعالیت اقتصادی

محاسبه‌شده ^{۴۰} ✓	محاسبه‌نشده: -
کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	
-	شرکت شهرک‌های کشاورزی
-	شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ایران
-	شرکت سهامی کشاورزی و دامپروری سفید رود
نفت و گاز	
✓	شرکت مادر تخصصی ملی نفت ایران
✓	شرکت ملی حفاری ایران
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز اروندان
✓	شرکت مهندسی و توسعه نفت
✓	شرکت سهامی پترو پارس
✓	شرکت سهامی ملی مناطق نفت خیز جنوب
✓	شرکت سهامی نفت مناطق مرکزی ایران
✓	شرکت سهامی نفت فلات قاره
✓	شرکت سهامی نفت خزر
✓	شرکت نفت و گاز پارس
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز کارون
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز گچساران
✓	شرکت سهامی پایانه‌های نفتی ایران
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز شرق
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز غرب
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز آغاچاری
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مارون
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مسجد سلیمان
✓	شرکت سهامی منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
✓	شرکت پالایش نفت آبادان
✓	شرکت پالایش نفت اراک
استخراج معدن	
✓	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران
✓	شرکت ملی فولاد ایران

^{۴۰} شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران، شرکت توسعه کاربرد پرتوها، شرکت فناوری‌های پیشرفته ایران به صورت تلفیقی ارزیابی شده‌اند.

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

✓	شرکت سهامی تهیه و تولید مواد معدنی ایران
✓	شرکت توسعه صنایع انرژی بر پارسیان جنوب
✓	شرکت سهامی منطقه ویژه صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس
✓	شرکت سهامی فولاد آذربایجان
-	شرکت سهامی احداث صنعت
-	شرکت خدمات صنعتی بازرگانی
✓	شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران
✓	شرکت سهامی تولید آلومینای ایران
-	شرکت توسعه خدمات بازرگانی نورد ایران
✓	شرکت تلاشگران صنعتی معدنی لامرد و پارسیان
-	شرکت بازرگانی و خدمات صنعتی فولاد اهواز - آسکو تک
✓	شرکت سهامی ذغال سنگ البرز مرکزی
✓	شرکت مادر تخصصی تولید مواد اولیه و سوخت هسته‌ای ایران
✓	شرکت فرآوری اورانیم تولید سوخت هسته ای
✓	شرکت اکتشاف و تأمین مواد اولیه صنعت هسته‌ای ایران
صنعت (ساخت)	
✓	شرکت گسترش صنایع بلوچ
-	شرکت سهامی گسترش کاغذ سبز خرامه
✓	شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران
-	شرکت غشاء گستر دالاهو
✓	شرکت گسترش سوخت سبز زاگرس
-	شرکت گسترش صنایع آریا تایرهامون
-	شرکت گسترش الیاف شیشه‌ای مرند
✓	شرکت سهامی ریخته‌گری ماشین سازی تبریز
-	سازمان صنایع دفاع
✓	شرکت سهامی مجتمع صنعتی اسفراین
✓	شرکت سهامی لوله گستر اسفراین
-	شرکت سهامی صنایع الکترونیک ایران
-	شرکت سهامی صنایع قطعات الکترونیک
-	شرکت سهامی صنایع الکترونیک شیراز
-	شرکت سهامی صنایع مخابرات صا ایران
-	شرکت سهامی صنایع اپتیک اصفهان
-	شرکت سهامی مرکز تحقیق و تولید وسایل الکترونیک
-	شرکت سهامی باتری سازی نیرو

✓	شرکت سهامی ماشین سازی تبریز
-	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح
-	سازمان صنایع هوایی قدس
-	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران - صها
-	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران - پنها
-	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران - هسا
-	شرکت طراحی و ساخت موتورهای هوایی
-	سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
✓	شرکت سهامی مجتمع کشتی سازی و صنایع فراساحل ایران
-	شرکت سهامی صنایع چوب و فلز و پلاستیک - سیما چوب
-	شرکت سهامی کشت و صنعت و دامپروری مغان
✓	شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی
تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا	
✓	شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید انتقال و توزیع نیروی برق ایران - توانیر
✓	شرکت سهامی مدیریت شبکه برق ایران
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای تهران
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای خراسان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای خوزستان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای فارس
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای اصفهان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای آذربایجان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای غرب
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سیستان و بلوچستان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای هرمزگان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای مازندران
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای گیلان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای باختر
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای زنجان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سمنان
✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای یزد
✓	شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی
✓	شرکت تولید نیروی برق شیروان
✓	شرکت تولید نیروی برق کرمان

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا	
✓	شرکت تولید نیروی برق اصفهان
✓	شرکت تولید نیروی برق آذربایجان
✓	شرکت تولید نیروی برق بندرعباس
✓	شرکت تولید نیروی برق تهران
✓	شرکت تولید نیروی برق خراسان
✓	شرکت تولید نیروی برق رامین
✓	شرکت تولید نیروی برق زاهدان
✓	شرکت تولید نیروی برق شازند
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید رجایی
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید سلیمی
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید مفتح
✓	شرکت تولید نیروی برق فارس
✓	شرکت تولید نیروی برق لوشان
✓	شرکت تولید نیروی برق بیستون
✓	شرکت تولید نیروی برق یزد
✓	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی
✓	شرکت ملی گاز ایران-مادر تخصصی
✓	شرکت گاز استان مرکزی
✓	شرکت گاز استان کرمانشاه
✓	شرکت گاز استان آذربایجان شرقی
✓	شرکت گاز استان زنجان
✓	شرکت گاز استان قزوین
✓	شرکت گاز استان قم
✓	شرکت گاز استان یزد
✓	شرکت گاز استان خوزستان
✓	شرکت گاز استان کرمان
✓	شرکت گاز استان هرمزگان
✓	شرکت پالایش گاز پارسیان
✓	شرکت گاز استان تهران
✓	شرکت گاز استان بوشهر
✓	شرکت پالایش گاز استان ایلام
✓	شرکت گاز استان اصفهان
✓	شرکت گاز استان خراسان

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

✓	شرکت پالایش گاز شهید هاشمی‌نژاد خانگیان
✓	شرکت پالایش گاز فجر
✓	شرکت مجتمع گاز پارس جنوبی
✓	شرکت گاز استان البرز
✓	شرکت گاز استان خراسان شمالی
✓	شرکت گاز استان خراسان جنوبی
✓	شرکت گاز استان همدان
✓	شرکت گاز استان لرستان
✓	شرکت گاز استان آذربایجان غربی
✓	شرکت گاز استان کردستان
✓	شرکت گاز استان اردبیل
✓	شرکت گاز استان مازندران
✓	شرکت گاز استان گلستان
✓	شرکت گاز استان سمنان
✓	شرکت گاز استان گیلان
✓	شرکت گاز استان چهارمحال و بختیاری
✓	شرکت گاز استان کهگیلویه و بویراحمد
✓	شرکت گاز استان فارس
✓	شرکت گاز استان ایلام
✓	شرکت گاز استان سیستان و بلوچستان
✓	شرکت پالایش گاز بیدبلند
✓	شرکت پالایش گاز سرخون و قشم
✓	شرکت انتقال گاز ایران
✓	شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران
✓	شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	
✓	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل
✓	شرکت سهامی پسمانداری صنعت هسته‌ای ایران
ساختمان	
-	شرکت مدیریت طرح‌های صنعتی ایران
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی	
✓	شرکت سهامی خدمات حمایتی کشاورزی
✓	شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشاورزی
-	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
✓	شرکت سهامی بازرگانی نفت ایران-نیکو
✓	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران
✓	شرکت سهامی پخش فرآورده‌های نفتی ایران
✓	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

-	شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی
✓	شرکت مادر تخصصی سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی
حمل‌ونقل و انبارداری	
✓	شرکت سهامی خطوط لوله و مخابرات نفت ایران
-	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران
✓	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران
-	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی
✓	شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران
✓	شرکت سهامی خدمات هوایی پست و مخابرات - پیام
✓	شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران
✓	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده ای
✓	سازمان بنادر و دریانوردی
✓	شرکت بازرگانی گاز ایران
جا و غذا	
-	شرکت توسعه گردشگری ایران
-	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی
اطلاعات و ارتباطات	
✓	شرکت سهامی روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران
-	شرکت سهامی انتشارات سروش
-	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی
✓	مرکز گسترش فناوری اطلاعات
✓	شرکت سهامی ارتباطات زیرساخت
-	شرکت سهامی ایز ایران
-	شرکت سهامی انیسیتو ایز ایران
✓	سازمان فناوری و اطلاعات ایران
-	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران
فعالیت‌های مالی و بیمه^{۴۱}	
✓	بانک مسکن
✓	بانک ملی ایران
✓	بانک صنعت و معدن
-	بانک سپه
✓	بانک کشاورزی
✓	پست بانک

^{۴۱} شاخص‌های بهره‌وری بانک‌های دولتی محاسبه شده اما در گزارش فعلی منعکس نشده است.

✓	بانک توسعه صادرات
✓	بانک توسعه تعاون
✓	صندوق ضمانت صادرات ایران
✓	شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته
✓	صندوق توسعه صنایع دریایی
✓	صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک
✓	شرکت سهامی صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت‌های معدنی
✓	صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون
✓	صندوق بیمه کشاورزی
-	بیمه مرکزی ایران
-	شرکت سهامی بیمه ایران
✓	سازمان بیمه سلامت ایران
✓	سازمان حسابرسی
✓	شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
✓	شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)
-	شرکت مادر تخصصی سرمایه‌گذاری خارجی ایران
	فعالیت‌های املاک و مستغلات
✓	سازمان ملی زمین و مسکن
-	شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور
	فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
✓	سازمان خصوصی‌سازی-مادر تخصصی
✓	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
✓	شرکت سهامی سازمان مدیریت صنعتی
✓	شرکت سهامی خدمات مهندسی آب و خاک
✓	شرکت سهامی هواپیمایی خدمات ویژه
✓	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور
✓	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران
-	شرکت توسعه صنایع پالایش نفت
✓	مهندسی توسعه گاز ایران
✓	شرکت بازآفرینی شهری ایران
✓	سازمان مجری ساختمان‌ها و تاسیسات دولتی و عمومی، شرکت مادر تخصصی
✓	شرکت سهامی عمران شهرهای جدید، مادر تخصصی

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید هشتگرد
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید پرند
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید پردیس
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید اندیشه
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید امیرکبیر
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید عالی شهر
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید علوی
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید گل بهار
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید سهند
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید بهارستان
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید صدرا
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید بینالود
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید رامین
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید رامشار
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید فولادشهر
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید مجلسی
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید شیرین شهر
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید تیس
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید ایوانکی
✓	شرکت شهرک‌های صنعتی استان البرز
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان مرکزی
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان گیلان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان مازندران
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان شرقی
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان غربی
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کرمانشاه
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خوزستان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان فارس
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کرمان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان رضوی
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان اصفهان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان هرمزگان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان سیستان و بلوچستان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کردستان

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان همدان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان لرستان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان ایلام
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان زنجان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان چهارمحال و بختیاری
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کهگیلویه و بویراحمد
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان سمنان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان یزد
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان بوشهر
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان اردبیل
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان قم
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان قزوین
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان گلستان
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی تهران
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان شمالی
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان جنوبی
-	شرکت سهامی مدیریت طرح‌های صنعتی
✓	شرکت توسعه کاربرد پرتوها
-	شرکت توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و تجهیزات پزشکی کشور (مادر تخصصی)
-	شرکت سهامی ساختمانی و تاسیساتی ساراتل ایران
✓	شرکت سهامی پژوهش و فن‌آوری پتروشیمی
✓	شرکت فناوری‌های پیشرفته ایران
✓	شرکت مادر تخصصی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک
✓	شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور
✓	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران
فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	
-	شرکت سهامی نمایشگاه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران
اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی	
-	سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
✓	شرکت سهامی بهینه‌سازی مصرف سوخت
✓	سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان
-	سازمان هدفتندسازی یارانه‌ها
آموزش	
✓	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

بهداشت و مددکاری اجتماعی

✓	شرکت سهامی خدمات عمومی بهداشت صنعت و خدمات درمانی صنعت نفت
	هنر، سرگرمی، تفریح، ورزش و سایر فعالیت‌های خدماتی
-	شرکت فرهنگی و ورزشی پیروزی (پرسپولیس)
-	شرکت فرهنگی و ورزشی استقلال

۳-۱-۲- ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران

خدمات سرانه

مقادیر مربوط به ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه، به‌عنوان معیارهای بسیار مهم و کلیدی در تحلیل و بررسی عملکرد بهره‌وری به‌کار گرفته می‌شوند. استفاده از این مقادیر در تحلیل و بررسی عملکرد اقتصادی بسیار اهمیت دارد، زیرا اطلاعات مفیدی را درباره وضعیت و عملکرد شرکت‌های دولتی ارائه می‌دهند و درک بهتری از نوسانات و تغییرات مختلف در آن‌ها را فراهم می‌آورد.

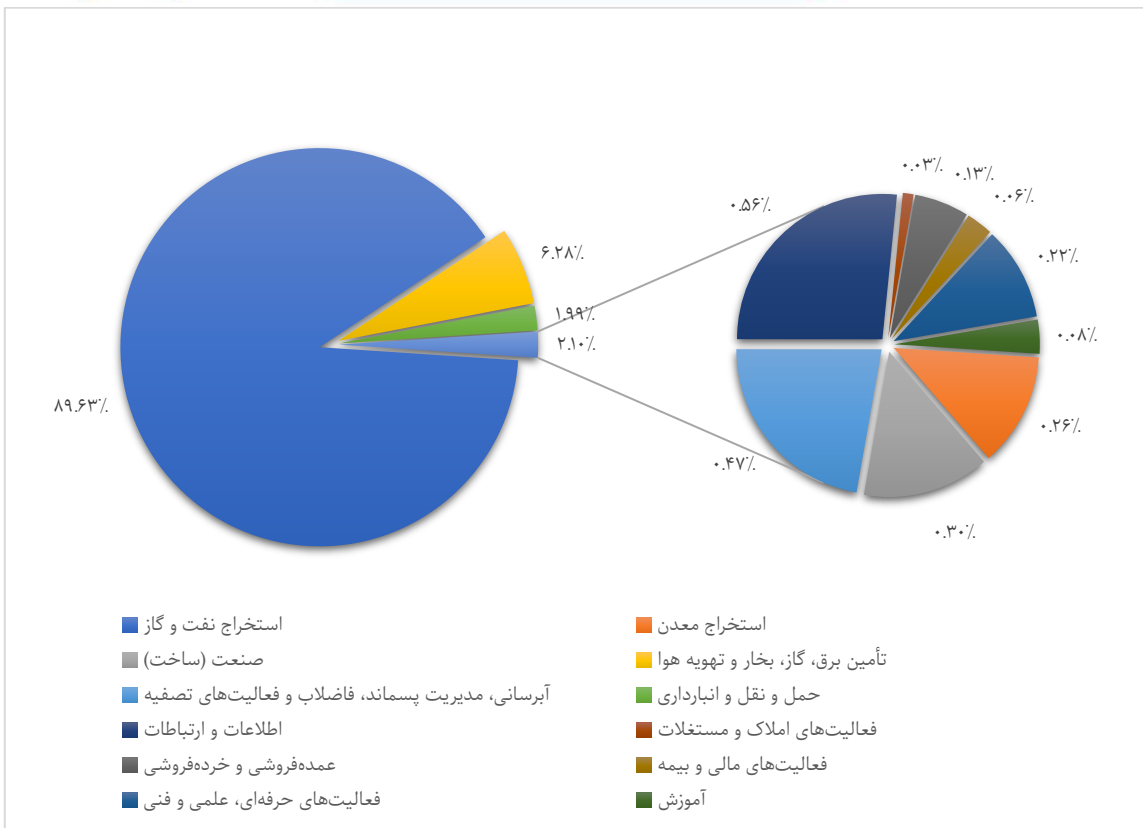
در این بخش ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه به تفکیک فعالیت‌های اصلی شرکت‌های مزبور در سال‌های ۱۳۹۵ (ابتدای برنامه ششم توسعه) و ۱۴۰۰ (آخرین وضعیت در برنامه ششم توسعه) مورد بررسی قرار می‌گیرد. توجه به وضعیت ترکیب هر متغیر می‌تواند برای یافتن اولویت‌های بهبود در هر گروه از شرکت‌های دولتی به کار گرفته شود. همچنین تغییرات قابل توجه در ترکیب این متغیرها در بین شرکت‌های دولتی می‌تواند منعکس‌کننده تغییرات ساختاری در وضعیت شرکت‌های دولتی باشد.

▪ ارزش افزوده به قیمت جاری

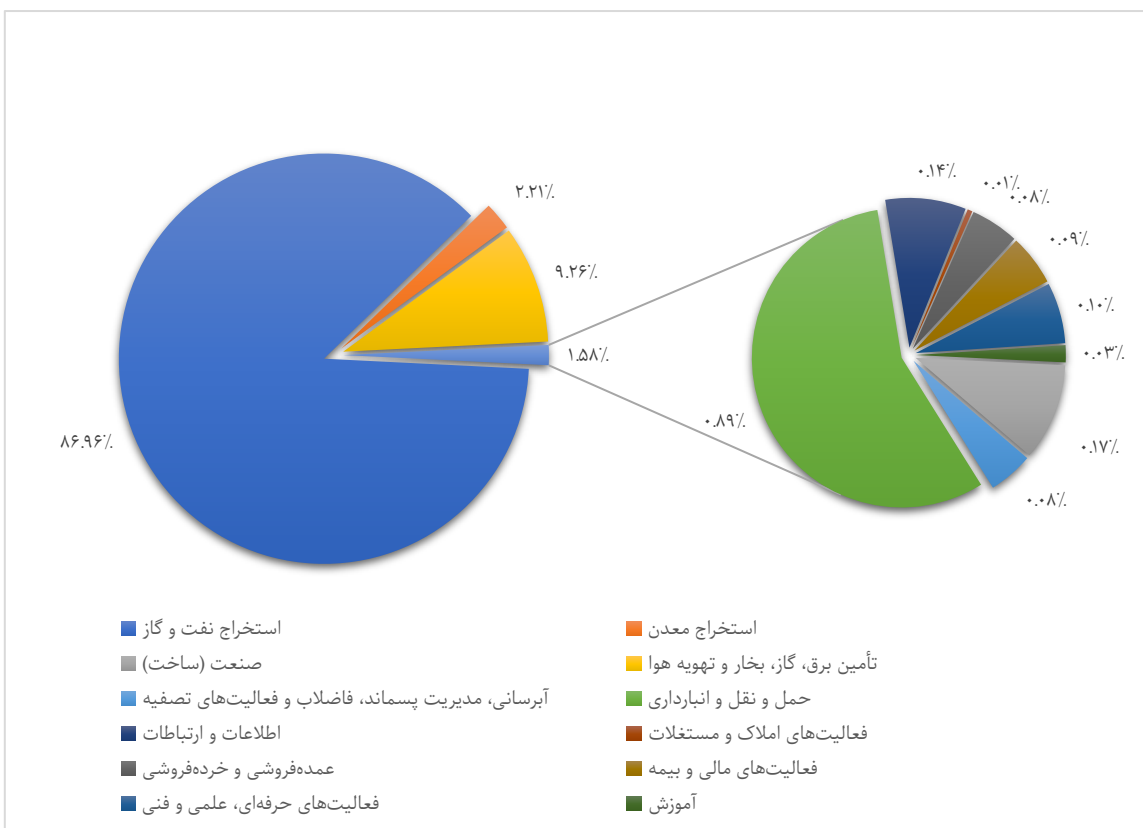
ارزش افزوده، ارزش جدید ایجادشده در فرآیند تولید می‌باشد که با کسر نهاده‌های واسطه از ستانده به‌دست می‌آید، به‌عبارت دیگر ارزش ستانده منهای ارزش مصرف واسطه، ارزش افزوده نامیده می‌شود.

بنابر نتایج حاصله، شرکت‌های دولتی فعال در بخش استخراج نفت و گاز سهم بالاتری از ارزش افزوده به قیمت جاری را نسبت به سایر بخش‌ها به خود اختصاص می‌دهند و مقدار آن از ۸۹٫۶٪ در سال ۱۳۹۵ به ۸۶٫۹٪ در سال کاهش یافته است. باید توجه داشت که سهم بالای بخش نفت و گاز از ارزش افزوده شرکت‌های دولتی به دلیل در نظر گرفتن ارزش ذاتی معادن نفت و گاز در ارزش افزوده فعالیت‌های استخراج و پالایش نفت است.

پس از آن بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا بیشترین سهم را دارد که مقدار آن از ۶٫۲۸٪ به ۹٫۲۶٪ افزایش یافته است. در سال ۱۳۹۵ بخش حمل‌ونقل انبارداری بیشترین سهم از ارزش افزوده را پس از بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا دارا بود اما در سال ۱۴۰۰ بخش استخراج معدن با افزایش خود از مقدار ۰٫۲۶٪ به ۲٫۲۱٪ دارای بیشترین سهم پس از بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا می‌باشد.

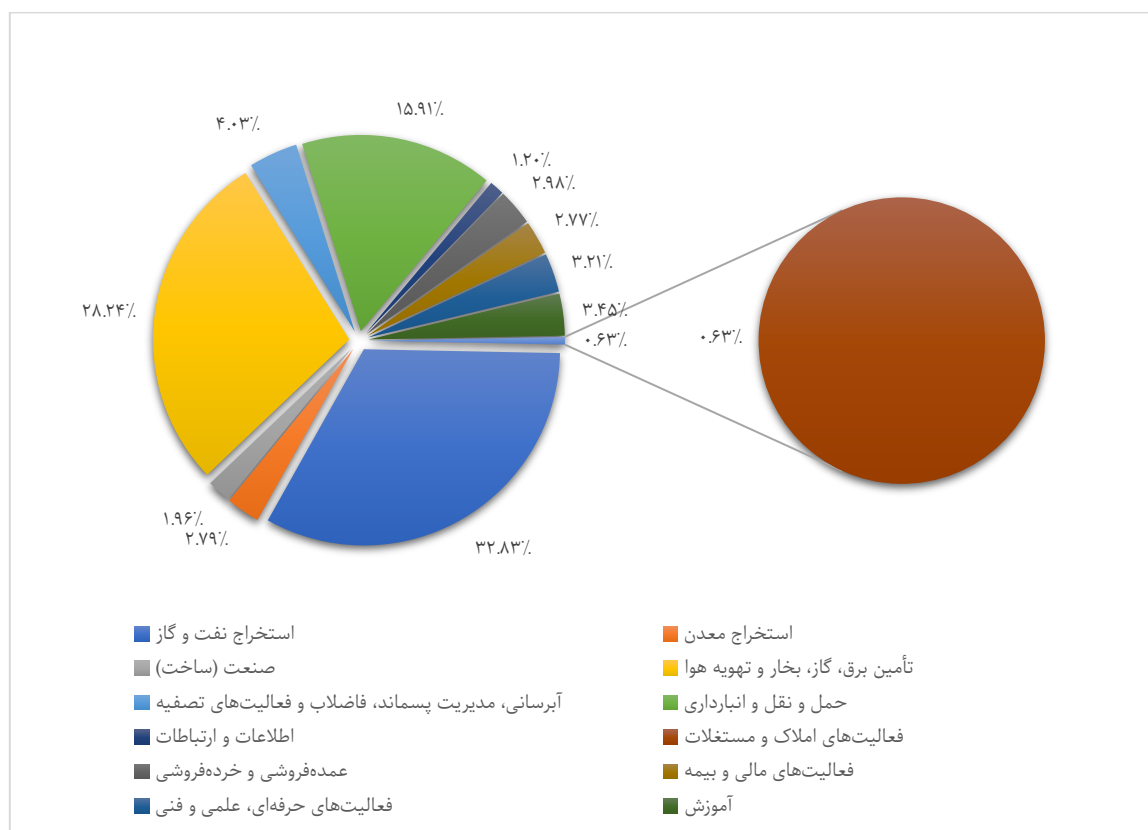
شکل ۲-۲- سهم ارزش افزوده شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت به قیمت جاری - ۱۳۹۵

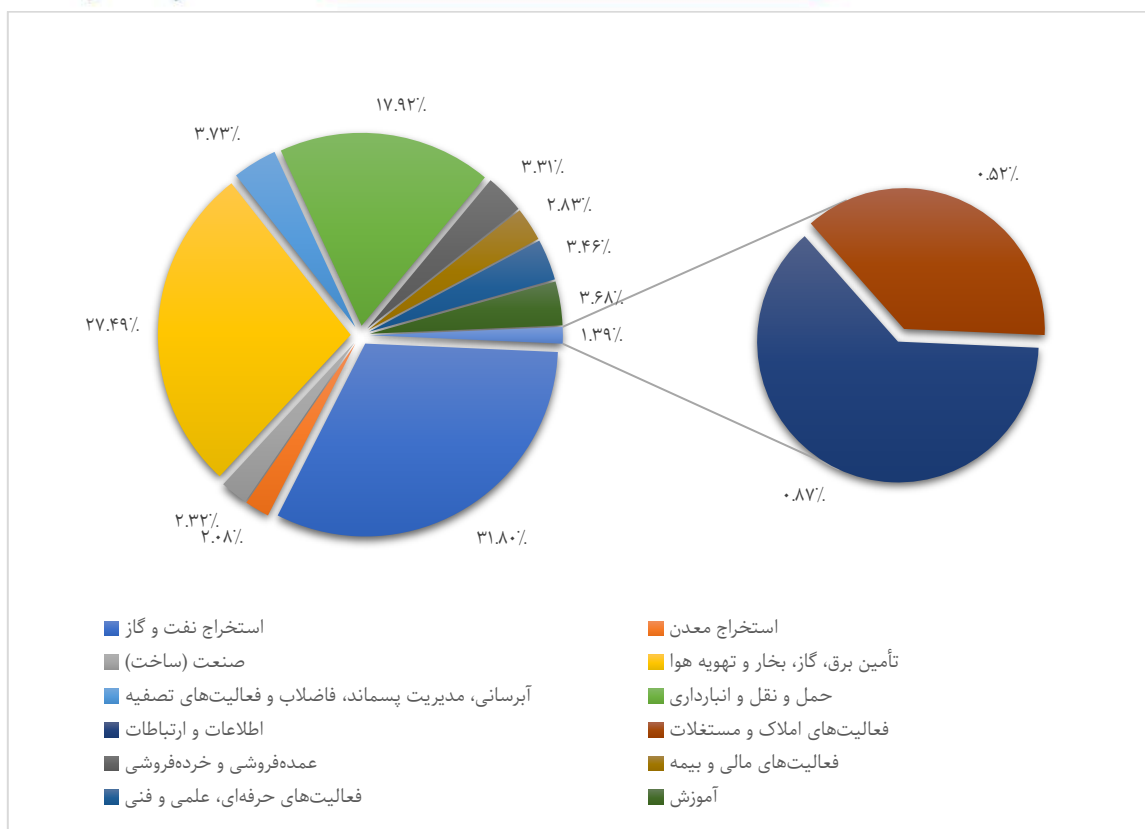
شکل ۳-۲- سهم ارزش افزوده شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت به قیمت جاری - ۱۴۰۰

نیروی کار

براساس نتایج حاصله، شرکت‌های دولتی بخش‌های استخراج نفت و گاز، تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و حمل‌ونقل و انبارداری به ترتیب نسبت به سایر بخش‌ها دارای بیشترین سهم از نیروی کار می‌باشند. مقدار نیروی کار در بخش‌های استخراج نفت و گاز، تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا به ترتیب از ۳۲,۸۳٪ و ۲۸,۲۴٪ در سال ۱۳۹۵ به ۳۱,۸۰٪ و ۲۷,۴۹٪ کاهش داشته است. در مقابل مقدار نیروی کار در بخش حمل‌ونقل و انبارداری از ۱۵,۹۱٪ به ۱۷,۹۲٪ افزایش یافته است.

شکل ۲-۴- سهم تعداد کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۳۹۵

شکل ۲-۵- سهم تعداد کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۴۰۰

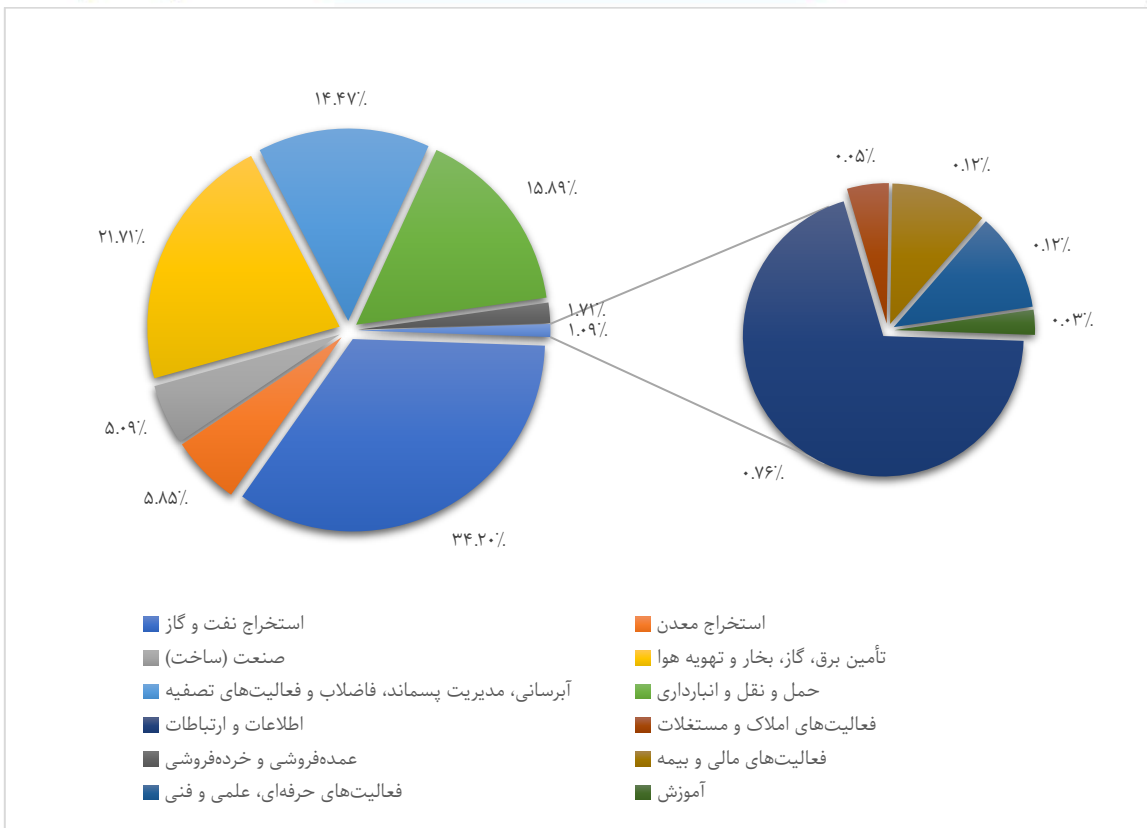
■ موجودی سرمایه

موجودی سرمایه یا «دارایی‌های تولیدشده ثابت مشهود» عبارت است از مجموعه کالاهای سرمایه‌ای فیزیکی مشهود کشور که قابل اندازه‌گیری بوده و در فرآیند تولید کالاها و خدمات و ایجاد درآمد نقش دارند.^{۴۲} طبق نتایج بدست آمده^{۴۳}، شرکت‌های دولتی بخش استخراج نفت و گاز دارای بیشترین سهم از موجودی سرمایه نسبت به سایر بخش‌ها می‌باشد و این بخش با افزایش موجودی سرمایه از ۳۴/۲۰٪ در سال ۱۳۹۵ به ۴۰/۶۳٪، بیشترین افزایش را نشان داده‌است. در این بین، شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و بخش صنعت (ساخت) نیز به‌طور ملموسی موجودی سرمایه خود را افزایش داده‌اند و از ۲۱/۷۱٪ و ۵/۰۹٪ در سال ۱۳۹۵ به ۲۶/۲۱٪ و ۸/۰۲٪ رسیده‌اند.

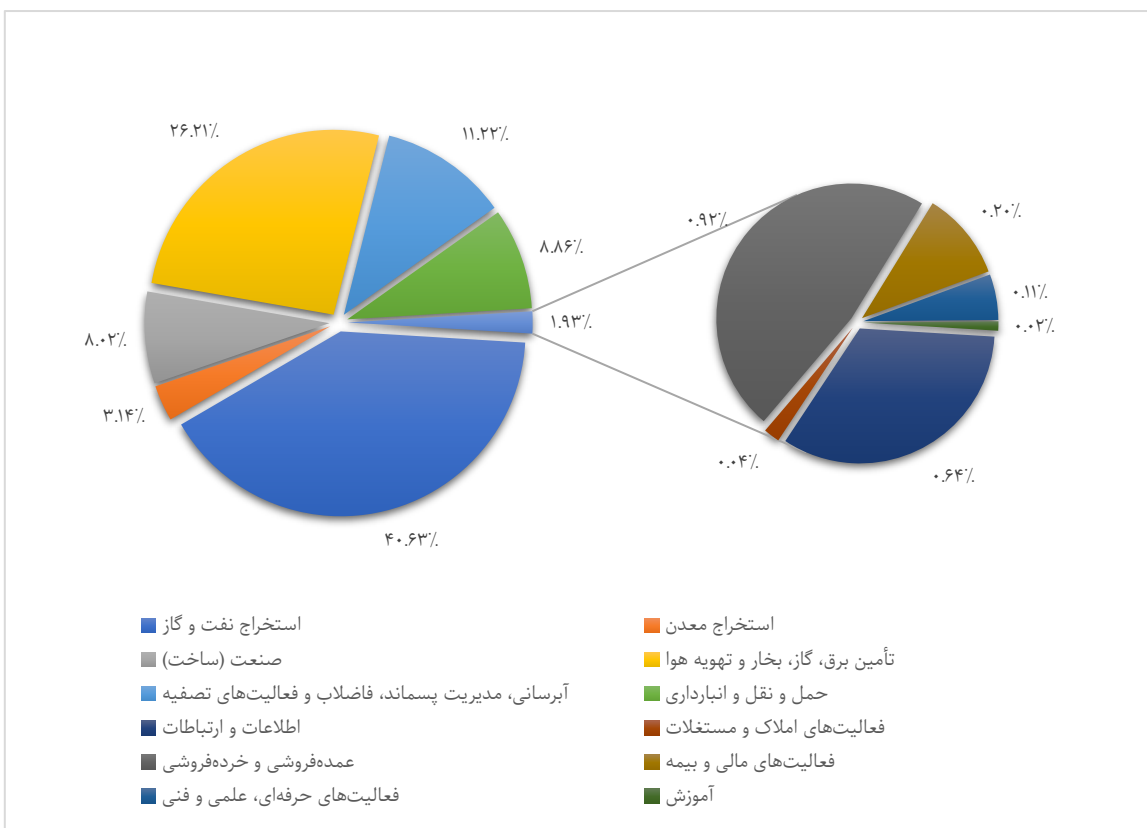
همچنین، شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه و بخش حمل‌ونقل و انبارداری کاهش قابل توجهی از ۱۴/۴۷٪ و ۱۵/۸۹٪ در سال ۱۳۹۵ به ۱۱/۲۲٪ و ۸/۸۶٪، در موجودی سرمایه خود داشته‌اند.

^{۴۲} دارایی‌های نامشهود نیز طبق تعریف جزئی از موجودی سرمایه به حساب می‌آیند. اما به علت فقدان اطلاعات قابل اتکا از ارزش واقعی آن‌ها در این گزارش ارائه نشده‌اند.

^{۴۳} موجودی سرمایه برای اولین بار با استفاده از داده‌های مربوط به ارزش دفتری دارایی‌های ثابت مشهود در ترازنامه برآورد شده است و ممکن است به علت کم‌برآوردی (underestimate) استهلاک و استفاده از تعدیل‌گرهای قیمت عمومی مربوط به گروه‌های مختلف دارایی، با خطا همراه باشد.

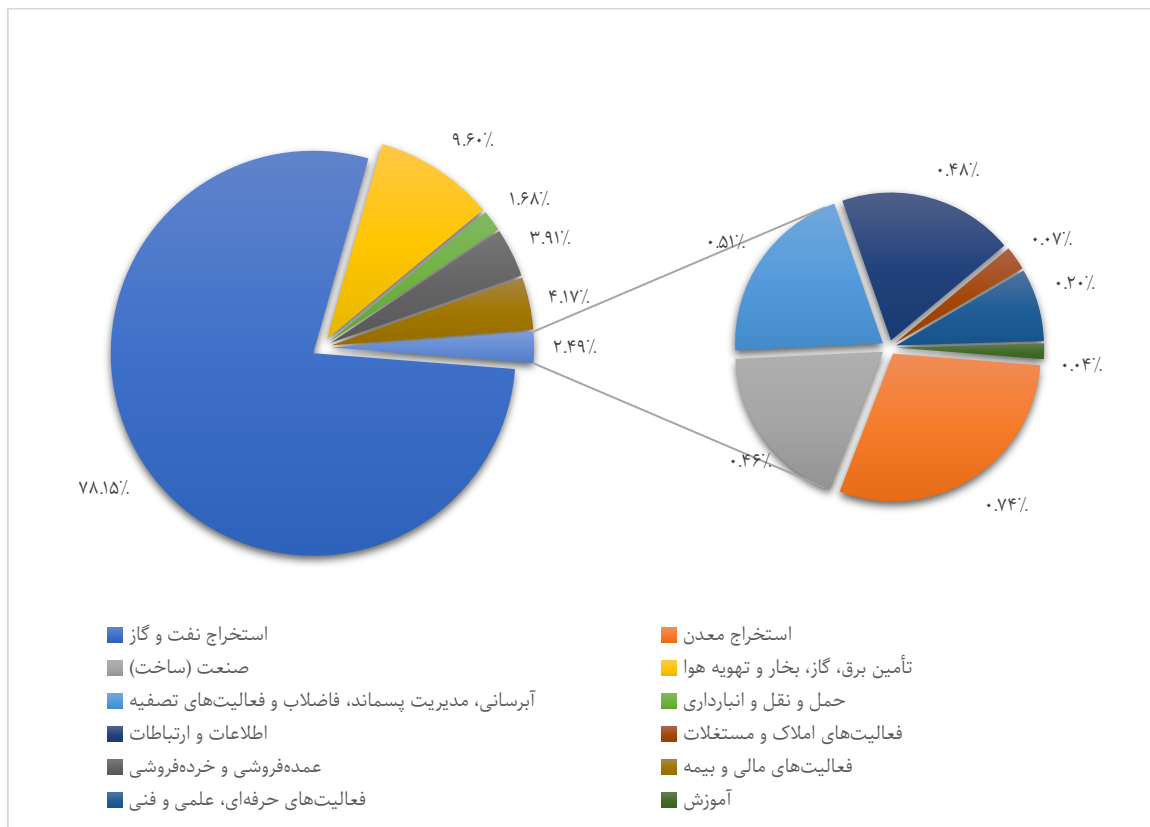
شکل ۲-۶ - سهم موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۳۹۵

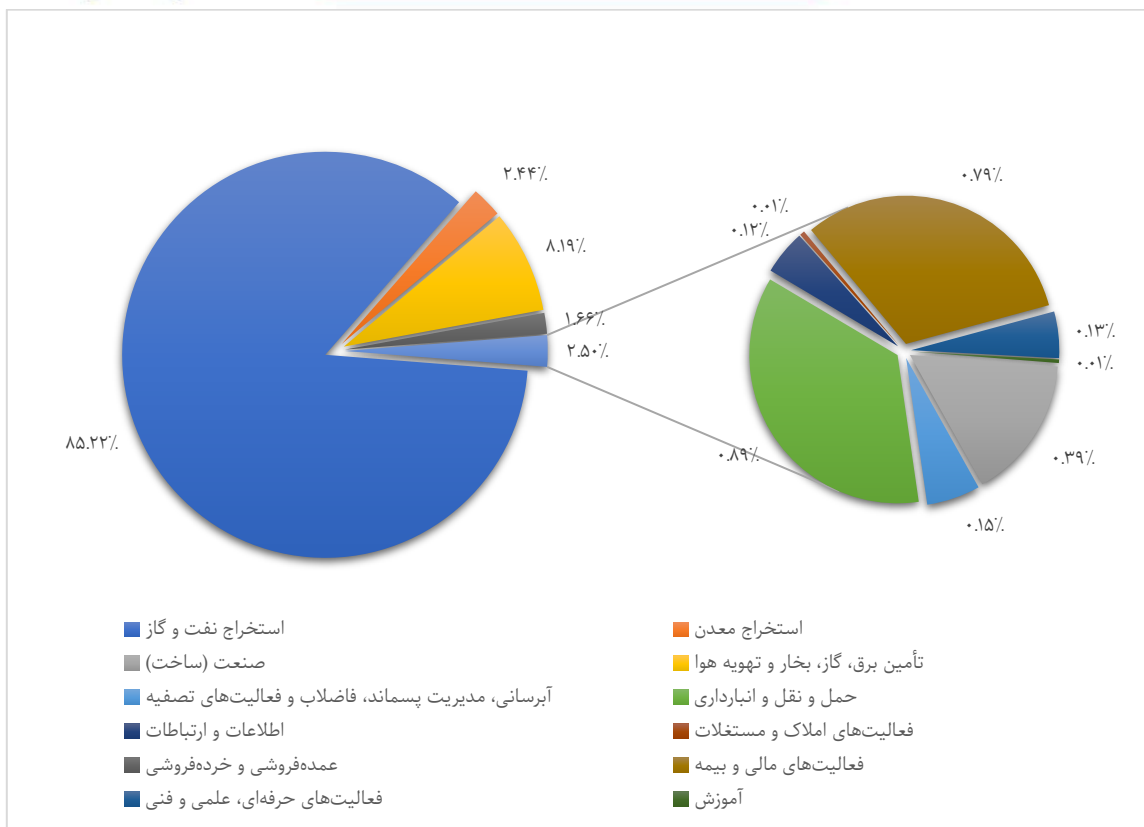
شکل ۲-۷ - سهم موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۴۰۰

درآمد عملیاتی

درآمد عملیاتی درآمدی است که از فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری حاصل می‌شود. بنابر نتایج بدست‌آمده در شکل‌های ۸-۲ و ۹-۲، درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی فعال بخش استخراج نفت و گاز که دارای بیشترین سهم از درآمد عملیاتی می‌باشند، از ۷۸٫۱۵٪ در سال ۱۳۹۵ به ۸۵٫۲۲٪ در سال ۱۴۰۰ افزایش قابل توجهی داشته‌است. در مقابل درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی فعال بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا که پس از بخش استخراج نفت و گاز دارای بیشترین سهم از درآمد عملیاتی می‌باشند، کاهش یافته و مقدار آن از ۹٫۶٪ در سال ۱۳۹۵ به ۸٫۱۹٪ در سال ۱۴۰۰ رسیده است.

شکل ۸-۲- سهم درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۳۹۵

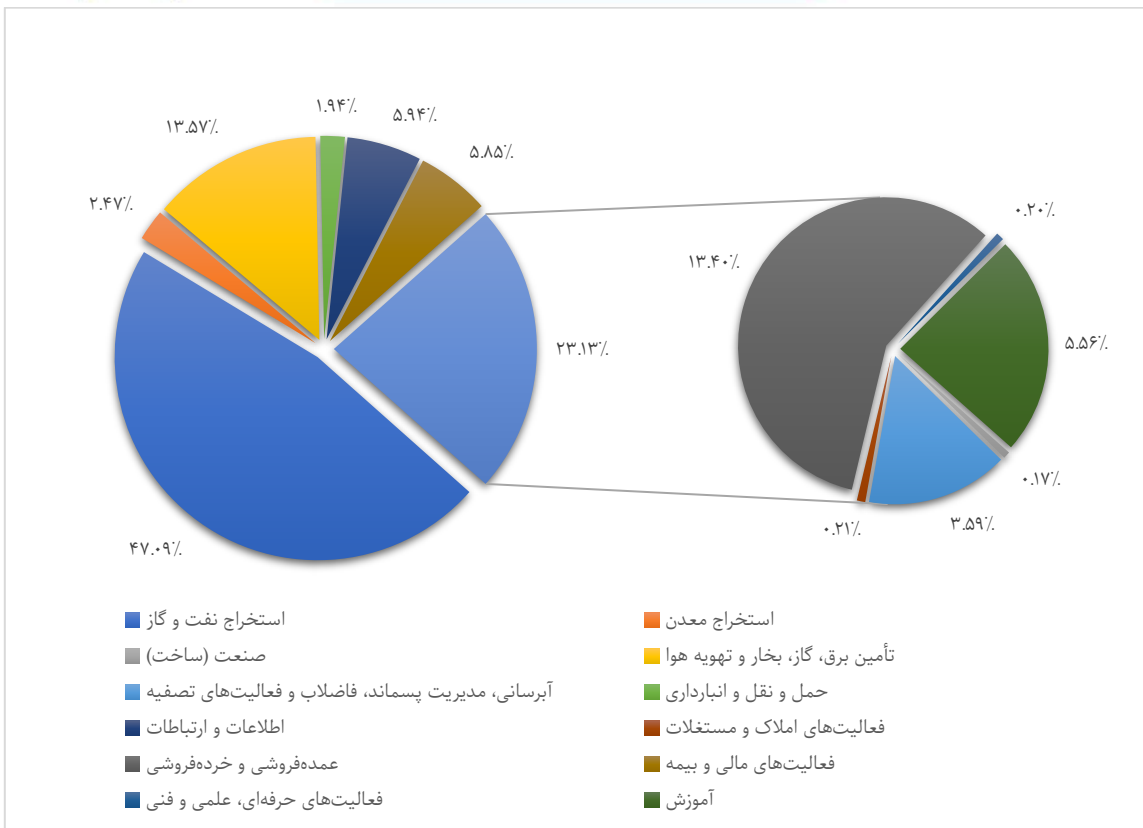

شکل ۲-۹- سهم درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۴۰۰

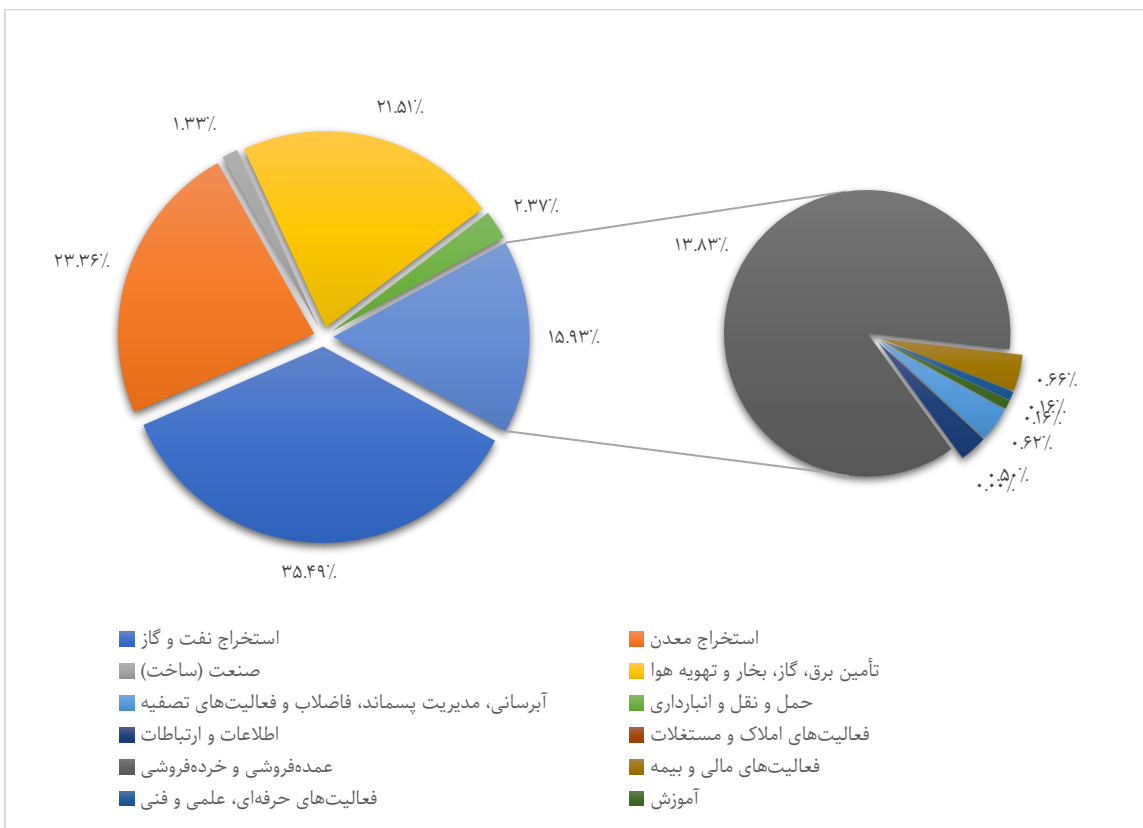
سود عملیاتی

سود عملیاتی میزان درآمد خالص حاصل از فعالیتهای عملیاتی واحد تجاری می‌باشد که از کسر هزینه‌های تولید از درآمدهای عملیاتی به دست می‌آید.

شرکت‌های دولتی بخش‌های استخراج نفت و گاز بیشترین سهم از سود عملیاتی شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص می‌دهد. مقدار سود عملیاتی این بخش از در سال ۱۳۹۵ به در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. در عوض بخش‌های تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و استخراج معدن افزایش قابل توجهی داشته‌اند و مقادیر آنها از ۱۳/۵۷٪ و ۲/۴۷٪ در سال ۱۳۹۵ به ۲۱/۵۱٪ و ۲۳/۳۶٪ در سال ۱۴۰۰ رسیده است.

شکل ۲-۱۰- سهم سود عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۳۹۵

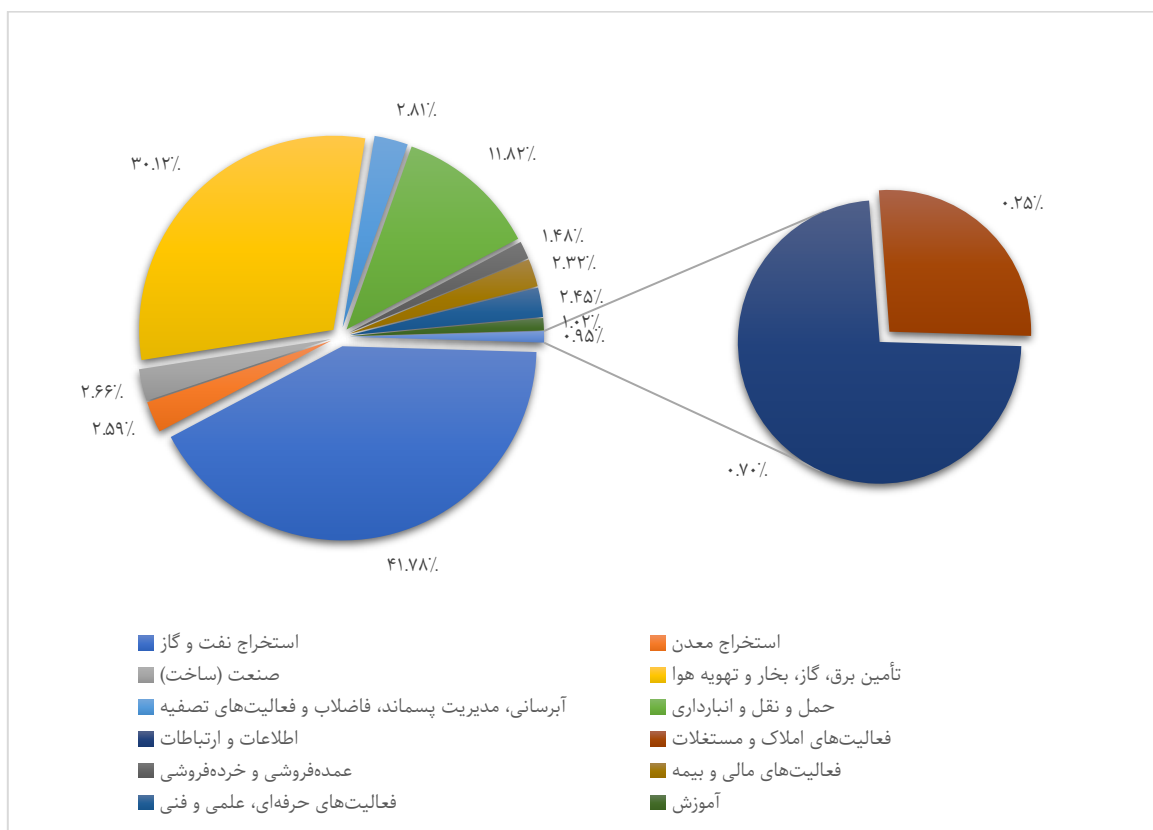

شکل ۲-۱۱- سهم سود عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۴۰۰

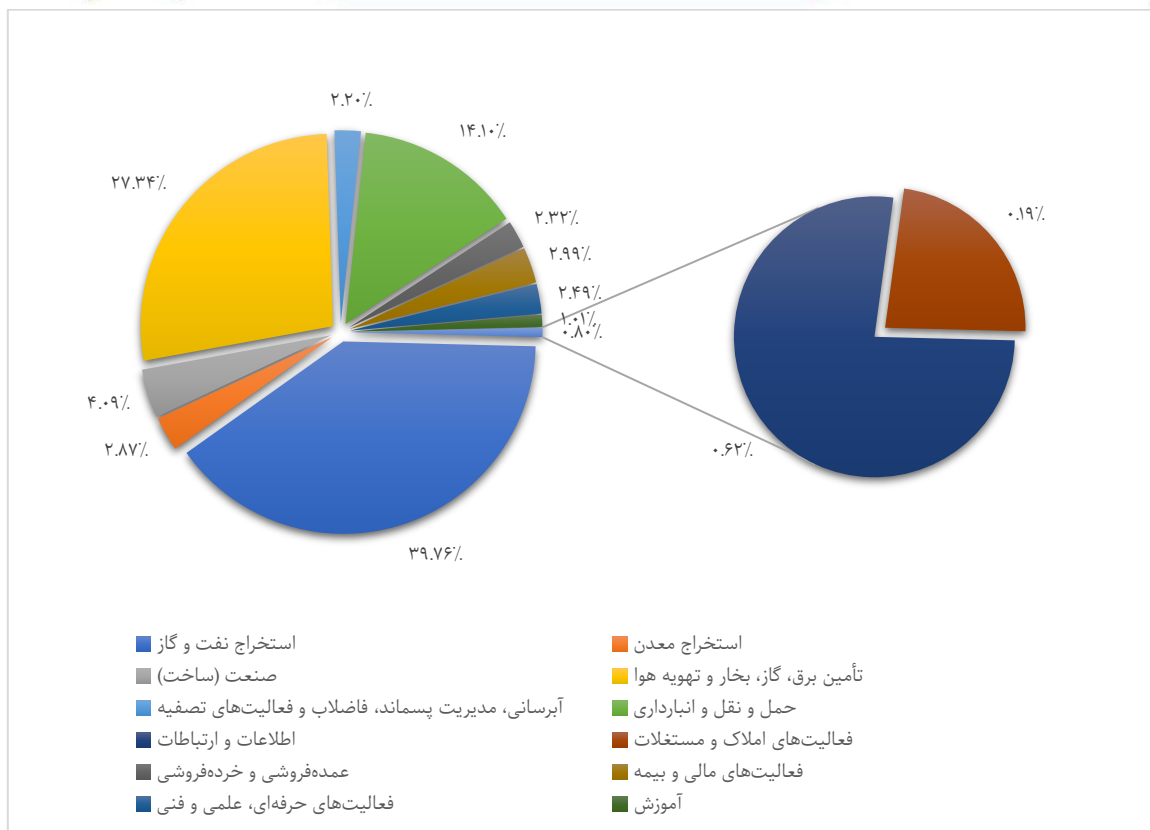
■ جریان خدمات کارکنان

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

کل مبلغ نقدی و غیرنقدی قابل پرداخت به کارکنان به ازاء کار انجام شده در طول یک دوره حسابداری را جبران خدمات می‌نامند. جبران خدمات کارکنان شامل حقوق و دستمزد نقدی و غیرنقدی قابل پرداخت به کارکنان، بیمه‌های اجتماعی واقعی پرداختنی سهم کارفرما و بیمه‌های اجتماعی احتسابی هزینه شده توسط کارفرما می‌باشد. براساس نتایج بدست آمده، شرکت‌های دولتی فعال در بخش‌های استخراج نفت و گاز، تأمین برق، گاز، بخار و حمل‌ونقل و انبارداری دارای بیشترین سهم جبران خدمات کارکنان می‌باشند. مقدار جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی فعال بخش‌های استخراج نفت و گاز و تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا از ۴۱٫۷۸٪ و ۳۰٫۱۲٪ در سال ۱۳۹۵ به ۳۹٫۷۶٪ و ۲۷٫۳۴٪ کاهش یافته است. در مقابل مقدار جبران خدمات کارکنان در بخش حمل‌ونقل انبارداری از ۱۱٫۸۲٪ به ۱۴٫۱۰٪ افزایش یافته است.

شکل ۲-۱۲- سهم جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۳۹۵

شکل ۲-۱۳- سهم جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت - ۱۴۰۰

۲-۲- فراوانی و ترکیب فعالیت‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه اجرایی متولی

در این بخش وضعیت فراوانی و ترکیب فعالیت شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه یا سازمان مستقل متولی آنها تبیین شده است. در مطالعه این بخش باید به تفاوت‌های ماهوی بین ساختار و نوع فعالیت شرکت‌های تابعه هر وزارتخانه توجه داشت. زیرا این تفاوت‌ها در حالت تجمیعی پوشیده شده و ممکن است خواننده را در تفسیر نتایج دچار اشتباه کند.

۱-۲-۲- اسامی شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه اجرایی

مهم‌ترین دستگاه‌های اجرایی متولی شرکت‌های دولتی از حیث تعداد و اهمیت اقتصادی شرکت‌های دولتی تحت تولی، به شرح زیر هستند. شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه/ سازمان متولی به تفکیک شرکت اصلی و فرعی در شکل ۲-۱۴ نشان داده شده است.

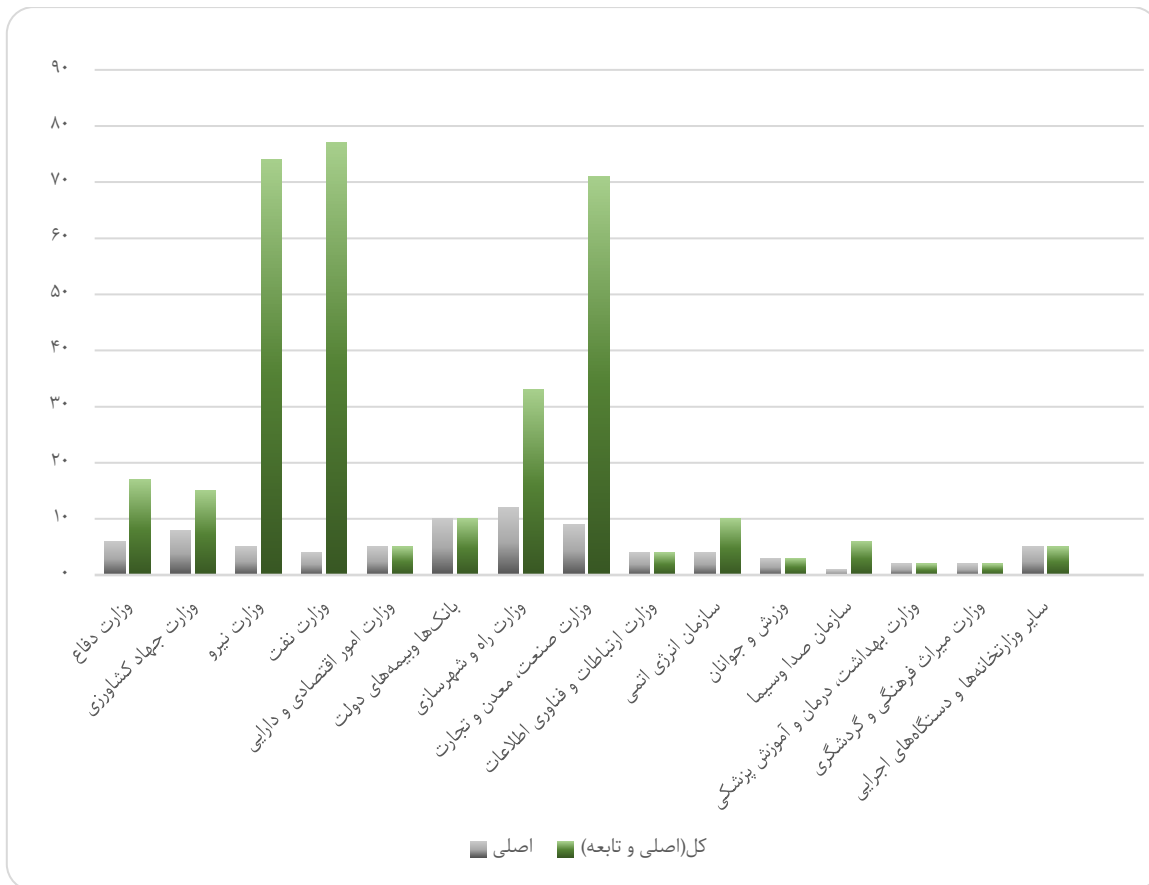
۱. وزارت نیرو
۲. وزارت نفت
۳. وزارت صنعت، معدن تجارت
۴. وزارت راه و شهرسازی
۵. وزارت دفاع
۶. وزارت جهاد کشاورزی

۷. وزارت امور اقتصادی و دارایی

۸. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

۹. سازمان انرژی اتمی

۱۰. سازمان صدا و سیما

شکل ۲-۱۴- فراوانی شرکت‌های دولتی ذیل هر دستگاه متولی به تفکیک اصلی و فرعی

جدول ۲-۲- اسامی شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه متولی

وزارت نیرو			
شرکت اصلی	محاسبه شده ^{۴۴}	شرکت فرعی	محاسبه شده
		✓	شرکت سهامی مدیریت شبکه برق ایران
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای تهران
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای خراسان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای خوزستان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای فارس
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای اصفهان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای آذربایجان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای غرب
شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید انتقال و توزیع نیروی برق ایران-توانیر	-	✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سیستان و بلوچستان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای هرمزگان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای مازندران
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای گیلان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای باختر
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای زنجان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سمنان
		✓	شرکت سهامی برق منطقه‌ای یزد
شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)	✓	-	-
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران
شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	✓	✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین
		✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم

^{۴۴} دلیل عدم محاسبه برخی شرکت‌های اصلی مانند توانیر یا تولید برق حرارتی عدم کفایت ارائه اطلاعات مندرج صورت مالی شرکت اصلی بوده است. با این حال با توجه به استفاده از داده‌های تلفیقی در تهیه این گزارش، عملاً عملکرد شرکت‌های اصلی نیز در گزارش منعکس شده است.

وزارت نیرو

محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده ^{۴۴}	شرکت اصلی
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای البرز		
✓	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان رضوی		
✓	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان		
✓	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران		
-	-	✓	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور
✓	شرکت تولید نیروی برق شیروان		
✓	شرکت تولید نیروی برق کرمان		
✓	شرکت تولید نیروی برق اصفهان		
✓	شرکت تولید نیروی برق آذربایجان		
✓	شرکت تولید نیروی برق بندرعباس		
✓	شرکت تولید نیروی برق تهران		
✓	شرکت تولید نیروی برق خراسان		
✓	شرکت تولید نیروی برق رامین		
✓	شرکت تولید نیروی برق زاهدان	-	شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی
✓	شرکت تولید نیروی برق شازند		
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید رجایی		
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید سلیمی		
✓	شرکت تولید نیروی برق شهید مفتح		
✓	شرکت تولید نیروی برق فارس		
✓	شرکت تولید نیروی برق لوشان		
✓	شرکت تولید نیروی برق بیستون		
✓	شرکت تولید نیروی برق یزد		

وزارت نفت			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
✓	شرکت ملی حفاری ایران		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز اروندان		
✓	شرکت مهندسی و توسعه نفت		
✓	شرکت سهامی بهینه‌سازی مصرف سوخت		
✓	شرکت سهامی بازرگانی نفت ایران-نیکو		
✓	شرکت سهامی پترو پارس		
✓	شرکت سهامی ملی مناطق نفت خیز جنوب		
✓	شرکت سهامی نفت مناطق مرکزی ایران		
✓	شرکت سهامی نفت فلات قاره		
✓	شرکت سهامی نفت خزر		
-	شرکت سهامی خدمات عمومی بهداشت صنعت و خدمات درمانی صنعت نفت	✓	شرکت ملی نفت ایران-مادر تخصصی
✓	شرکت نفت و گاز پارس		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز کارون		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز گچساران		
✓	شرکت سهامی پایانه‌های نفتی ایران		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز شرق		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز غرب		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز آغاچاری		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مارون		
✓	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مسجد سلیمان		
✓	شرکت سهامی منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس		
✓	شرکت سهامی خطوط لوله و مخابرات نفت ایران		
✓	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران		
✓	شرکت سهامی پخش فرآورده‌های نفتی ایران	✓	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران
✓	شرکت پالایش نفت آبادان		ایران
✓	شرکت پالایش نفت اراک		
-	شرکت توسعه صنایع پالایش نفت		
✓	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی	✓	شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی
✓	شرکت سهامی پژوهش و فن‌آوری پتروشیمی		
✓	مهندسی توسعه گاز ایران		
✓	بازرگانی گاز ایران		
✓	شرکت گاز استان مرکزی		
✓	شرکت گاز استان کرمانشاه		
✓	شرکت گاز استان آذربایجان شرقی	✓	شرکت ملی گاز ایران-مادر تخصصی
✓	شرکت گاز استان زنجان		
✓	شرکت گاز استان قزوین		
✓	شرکت گاز استان قم		
✓	شرکت گاز استان یزد		
✓	شرکت گاز استان خوزستان		

وزارت نفت			
شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده
		شرکت گاز استان کرمان	✓
		شرکت گاز استان هرمزگان	✓
		شرکت پالایش گاز پارسیان	✓
		شرکت گاز استان تهران	✓
		شرکت گاز استان بوشهر	✓
		شرکت پالایش گاز استان ایلام	✓
		شرکت گاز استان اصفهان	✓
		شرکت گاز استان خراسان	✓
		شرکت پالایش گاز شهیدهاشمی نژاد خانگیران	✓
		شرکت پالایش گاز فجر	✓
		شرکت مجتمع گاز پارس جنوبی	✓
		شرکت گاز استان البرز	✓
		شرکت گاز استان خراسان شمالی	✓
		شرکت گاز استان خراسان جنوبی	✓
		شرکت گاز استان همدان	✓
		شرکت گاز استان لرستان	✓
		شرکت گاز استان آذربایجان غربی	✓
		شرکت گاز استان کردستان	✓
		شرکت گاز استان اردبیل	✓
		شرکت گاز استان مازندران	✓
		شرکت گاز استان گلستان	✓
		شرکت گاز استان سمنان	✓
		شرکت گاز استان گیلان	✓
		شرکت گاز استان چهارمحال و بختیاری	✓
		شرکت گاز استان کهگیلویه و بویراحمد	✓
		شرکت گاز استان فارس	✓
		شرکت گاز استان ایلام	✓
		شرکت گاز استان سیستان و بلوچستان	✓
		شرکت پالایش گاز بیدبلند	✓
		شرکت پالایش گاز سرخون و قشم	✓
		شرکت انتقال گاز ایران	✓
وزارت صنعت، معدن و تجارت			
شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده
صندوق ضمانت صادرات ایران	✓	-	-
صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته، شرکت مادر تخصصی	✓	-	-
صندوق توسعه صنایع دریایی	✓	-	-
صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک	✓	-	-
سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان	✓	-	-

وزارت نفت			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	-	شرکت سهامی نمایشگاه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران
✓	شرکت شهرک‌های صنعتی استان البرز		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان مرکزی		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان گیلان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان مازندران		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان شرقی		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان غربی		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کرمانشاه		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خوزستان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان فارس		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کرمان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان رضوی		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان اصفهان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان هرمزگان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان سیستان و بلوچستان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کردستان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان همدان	✓	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان لرستان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان ایلام		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان زنجان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان چهارمحال و بختیاری		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان کهگیلویه و بویراحمد		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان سمنان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان یزد		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان بوشهر		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان اردبیل		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان قم		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان قزوین		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان گلستان		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان تهران		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان شمالی		
✓	شرکت سهامی شهرک‌های صنعتی استان خراسان جنوبی		
✓	شرکت سهامی ریخته‌گری ماشین‌سازی تبریز	✓	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو)

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

وزارت نفت			
شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده
	✓	شرکت سهامی مجتمع صنعتی اسفراین	
	-	شرکت سهامی گسترش کاغذ سبز خرامه	
	-	شرکت گسترش صنایع آریا تایرهامون	
	-	شرکت سهامی مدیریت طرح‌های صنعتی	
	✓	شرکت گسترش صنایع بلوچ	
	✓	مرکز گسترش فناوری اطلاعات	
	✓	شرکت سهامی ماشین‌سازی تبریز	
	✓	شرکت گسترش سوخت سبز زاگرس	
	✓	شرکت سهامی سازمان مدیریت صنعتی	
	-	شرکت گسترش الیاف شیشه‌ای مرند	
	-	شرکت غشاء گستر دالاهو	
	✓	شرکت لوله گستر اسفراین	
	-	شرکت سهامی مجتمع کشتی‌سازی و صنایع فراساحل	
		ایران	

		شرکت ملی فولاد ایران	
	✓	شرکت سهامی تهیه و تولید مواد معدنی ایران	
	✓	شرکت توسعه صنایع انرژی بر پارسیان جنوب	
	✓	شرکت سهامی منطقه ویژه صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس	
	✓	شرکت سهامی فولاد آذربایجان	
	✓	شرکت سهامی احداث صنعت	
	-	شرکت خدمات صنعتی بازرگانی	
	✓	شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران	✓
	✓	شرکت سهامی تولید آلومینای ایران	
	-	شرکت توسعه خدمات بازرگانی نورد ایران	
	✓	شرکت تلاشگران صنعتی معدنی لامرد و پارسیان	
	-	شرکت بازرگانی و خدمات صنعتی فولاد اهواز-آسکو تک	
	✓	شرکت سهامی ذغال سنگ البرز مرکزی	
	✓	شرکت سهامی صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت‌های معدنی	
		معدنی	

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)

وزارت راه و شهرسازی			
شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده
شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	✓	-	-
شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی	-	-	-
شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	-	-	-
سازمان ملی زمین و مسکن	✓	-	-
راه آهن جمهوری اسلامی	✓	شرکت خدمات مهندسی خط و ابنیه فنی راه آهن	-

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

وزارت نفت			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	✓	شرکت بازآفرینی شهری ایران
-	-	✓	سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده ای
-	-	✓	سازمان بنادر و دریانوردی
-	-	✓	شرکت مادر تخصصی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک
-	-	✓	شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل‌ونقل کشور
-	-	✓	سازمان مجری ساختمان‌ها و تاسیسات دولتی و عمومی، شرکت مادر تخصصی
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید هشتگرد		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید پرند		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید پردیس		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید اندیشه		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید امیرکبیر		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید عالی شهر		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید علوی		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید گل بهار		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید سهند		شرکت سهامی عمران شهرهای جدید، مادر تخصصی
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید بهارستان	✓	
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید صدرا		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید بینالود		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید رامین		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید رامشمار		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید فولادشهر		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید مجلسی		
✓	شرکت سهامی عمران شهر جدید شیرین شهر		
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید تیس		
-	شرکت سهامی عمران شهر جدید ایوانکی		
وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
	-	-	شرکت سهامی باطری‌سازی نیرو
-	شرکت سهامی صنایع قطعات الکترونیک		
-	شرکت سهامی ایز ایران		
-	شرکت سهامی صنایع الکترونیک شیراز		شرکت سهامی صنایع الکترونیک ایران
-	شرکت سهامی صنایع مخابرات صا ایران		
-	شرکت سهامی صنایع اپتیک اصفهان		
-	شرکت سهامی انیسیتو ایز ایران		

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	سازمان صنایع هوایی قدس		
-	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران-صها		سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح
-	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران-پنها	-	
-	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران-هسا		
-	شرکت طراحی و ساخت موتورهای هوایی		
			سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
-	-	-	
			سازمان صنایع دفاع
-	-	-	
			سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
-	-	-	

وزارت جهاد کشاورزی			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	✓	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران
✓	صندوق بیمه کشاورزی	-	بانک کشاورزی
✓	شرکت سهامی خدمات حمایتی کشاورزی		شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی
✓	شرکت سهامی خدمات مهندسی آب و خاک	✓	
✓	شرکت سهامی هواپیمایی خدمات ویژه		
-	-	✓	شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشاورزی
-	شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ایران		
-	شرکت سهامی کشاورزی و دامپروری سفید رود	-	شرکت شهرک‌های کشاورزی
-	شرکت سهامی کشت و صنعت و دامپروری مغان		
			شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
-	-	✓	
			سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
-	-	-	
سازمان انرژی اتمی			
محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

✓	شرکت فرآوری اورانیم تولید سوخت هسته ای		شرکت مادر تخصصی تولید مواد اولیه و سوخت هسته‌ای ایران
✓	شرکت اکتشاف و تأمین مواد اولیه صنعت هسته‌ای ایران	✓	
✓	شرکت سهامی پسمانداری صنعت هسته‌ای ایران		
✓	شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر	✓	شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران
-	-	✓	شرکت توسعه کاربرد پرتوها
-	-	-	شرکت فناوری‌های پیشرفته ایران

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی

محاسبه شده	شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	شرکت سهامی ساختمانی و تاسیساتی ساراتل ایران		سازمان صدا و سیما
-	شرکت سهامی صنایع چوب و فلز و پلاستیک-سیما چوب	-	
-	شرکت سهامی مرکز تحقیق و تولید وسایل الکترونیک		
-	شرکت سهامی انتشارات سروش		

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی
سازمان فناوری و اطلاعات ایران	✓	-
شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران	✓	-
شرکت سهامی خدمات هوایی پست و مخابرات-پیام	✓	-
شرکت سهامی ارتباطات زیرساخت	✓	-

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی
شرکت توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و تجهیزات پزشکی کشور (مادر تخصصی)	✓	-
سازمان بیمه سلامت ایران	✓	-

 وزارت امور اقتصادی و دارایی^{۴۵}

شرکت اصلی	محاسبه شده	شرکت فرعی
سازمان خصوصی سازی-مادر تخصصی	✓	-
سازمان حسابرسی	✓	-
شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران	✓	-
شرکت مادر تخصصی سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی	✓	-
شرکت مادر تخصصی سرمایه‌گذاری خارجی ایران	-	-
بانک مسکن	✓	-
بانک ملی ایران	✓	-
بانک صنعت و معدن	✓	-
بانک سپه	-	-

^{۴۵} نماگرهای کارایی و اثربخشی بانک‌های دولتی محاسبه شده اما در این گزارش منعکس نشده است.

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

-	✓	بانک کشاورزی
-	✓	پست بانک
-	✓	بانک توسعه صادرات
-	✓	بانک توسعه تعاون
-	-	بیمه مرکزی ایران
-	-	شرکت سهامی بیمه ایران
قوه قضاییه		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	✓	شرکت سهامی روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	✓	صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون
وزارت میراث فرهنگی و گردشگری		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	شرکت توسعه گردشگری ایران
-	-	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی
وزارت ورزش و جوانان		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	شرکت ورزشی فرهنگی پیروزی (پرسپولیس)
-	-	شرکت فرهنگی و ورزشی استقلال
-	-	شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور
وزارت آموزش و پرورش ایران		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	✓	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی
سازمان برنامه و بودجه کشور		
شرکت فرعی	محاسبه شده	شرکت اصلی
-	-	سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

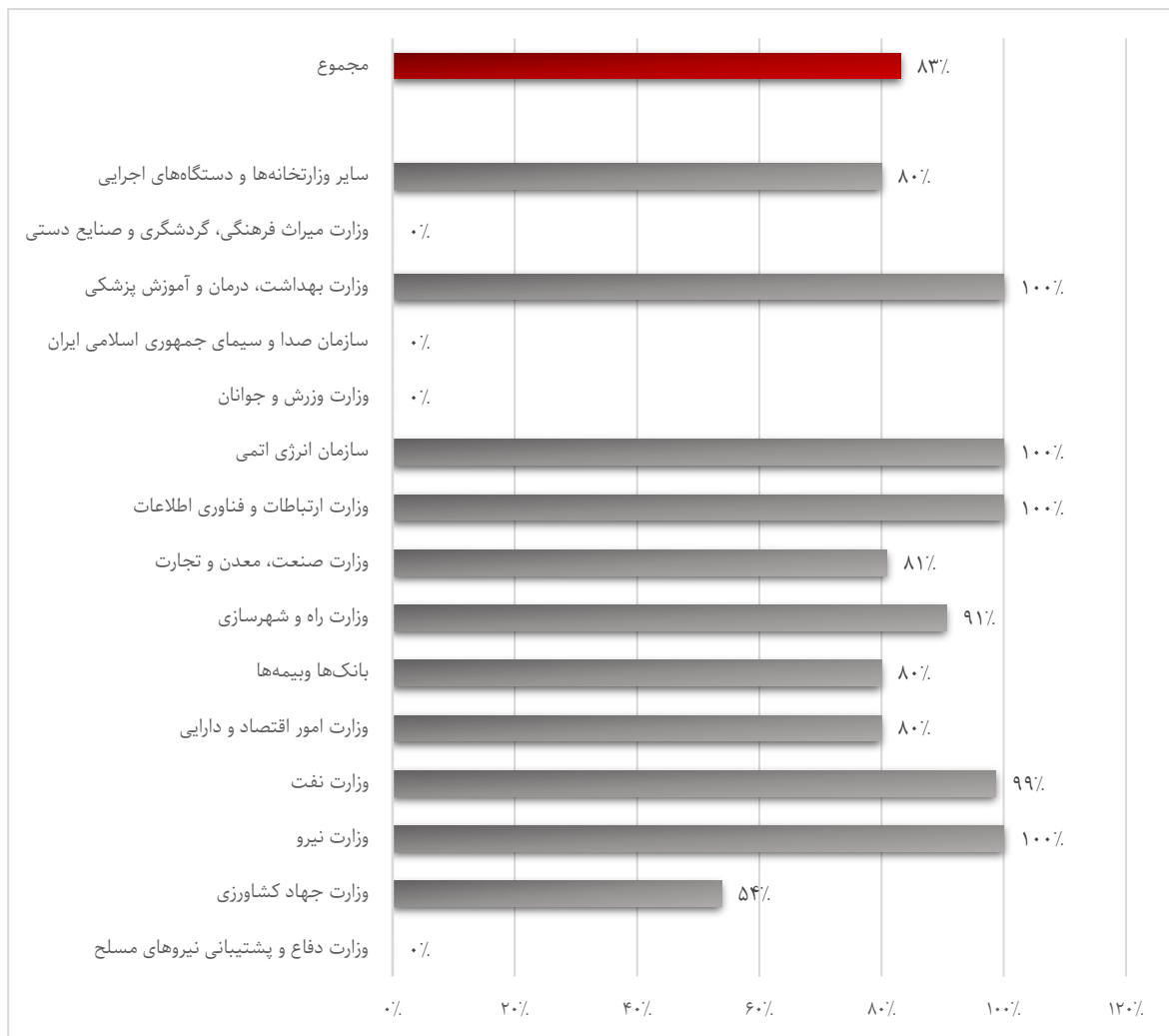
جدول ۲- خلاصه وضعیت دستگاه‌های اجرایی کشور

نام دستگاه	شرکت‌های اصلی	محاسبه شده ^{۴۶}	شرکت‌های فرعی	محاسبه شده
وزارت نیرو	۵	۳	۶۶	۶۶
وزارت نفت	۴	۴	۷۱	۶۹
وزارت صنعت، معدن و تجارت	۹	۷	۵۹	۵۰
وزارت راه و شهرسازی	۱۲	۱۰	۲۰	۱۷
وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	۶	۰	۱۱	۰
وزارت جهاد کشاورزی	۷	۴	۷	۴
سازمان انرژی اتمی	۴	۳	۴	۳
سازمان صدا و سیما	۱	۰	۴	۰
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۴	۴	۰	۰
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۲	۲	۰	۰
وزارت امور اقتصادی و دارایی	۱۵	۱۱	۰	۰
قوه قضاییه	۱	۱	۰	۰
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱	۱	۰	۰
وزارت میراث فرهنگی و گردشگری	۲	۰	۰	۰
وزارت ورزش و جوانان	۳	۰	۰	۰
وزارت آموزش و پرورش	۱	۱	۰	۰
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱	۰	۰	۰
سازمان برنامه و بودجه	۱	۰	۰	۰
مجموع	۸۰	۴۴	۲۴۲	۲۰۹

^{۴۶} دلیل عدم محاسبه برخی شرکت‌های اصلی عدم کفایت ارائه اطلاعات مندرج صورت مالی شرکت اصلی بوده است. با این حال با توجه به استفاده از داده‌های تلفیقی در تهیه این گزارش، عملاً عملکرد شرکت‌های اصلی نیز در گزارش منعکس شده است. در نتیجه عدم محاسبه به معنای عدم همکاری شرکت در ارائه اطلاعات نبوده است. به منظور اطلاع از میزان همکاری شرکت‌های دولتی به نمودار ۲-۱۵ رجوع کنید.

۲-۲-۲- میزان همکاری به تفکیک وزارتخانه

میزان همکاری شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی متولی در ارائه اطلاعات لازم برای سنجش شاخص‌های بهره‌وری شرکت‌های تابعه در شکل ۲-۱۵ نشان داده شده است که بیان‌گر همکاری کامل وزارتخانه‌های نیرو، ارتباطات و فناوری اطلاعات، نفت، بهداشت و سازمان انرژی اتمی و عدم همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صدا و سیما است. در مجموع ۸۳ درصد شرکت‌های دولتی مشمول همکاری کاملی با سازمان در ارائه اطلاعات خواسته شده داشته‌اند. با این حال، در خصوص بعضی از شرکت‌های دولتی، به علت برخی محدودیت‌های مرتبط با صورت‌های مالی، امکان سنجش شاخص‌های بهره‌وری آن‌ها وجود نداشته است.

شکل ۲-۱۵- میزان همکاری دستگاه‌ها به تفکیک وزارتخانه

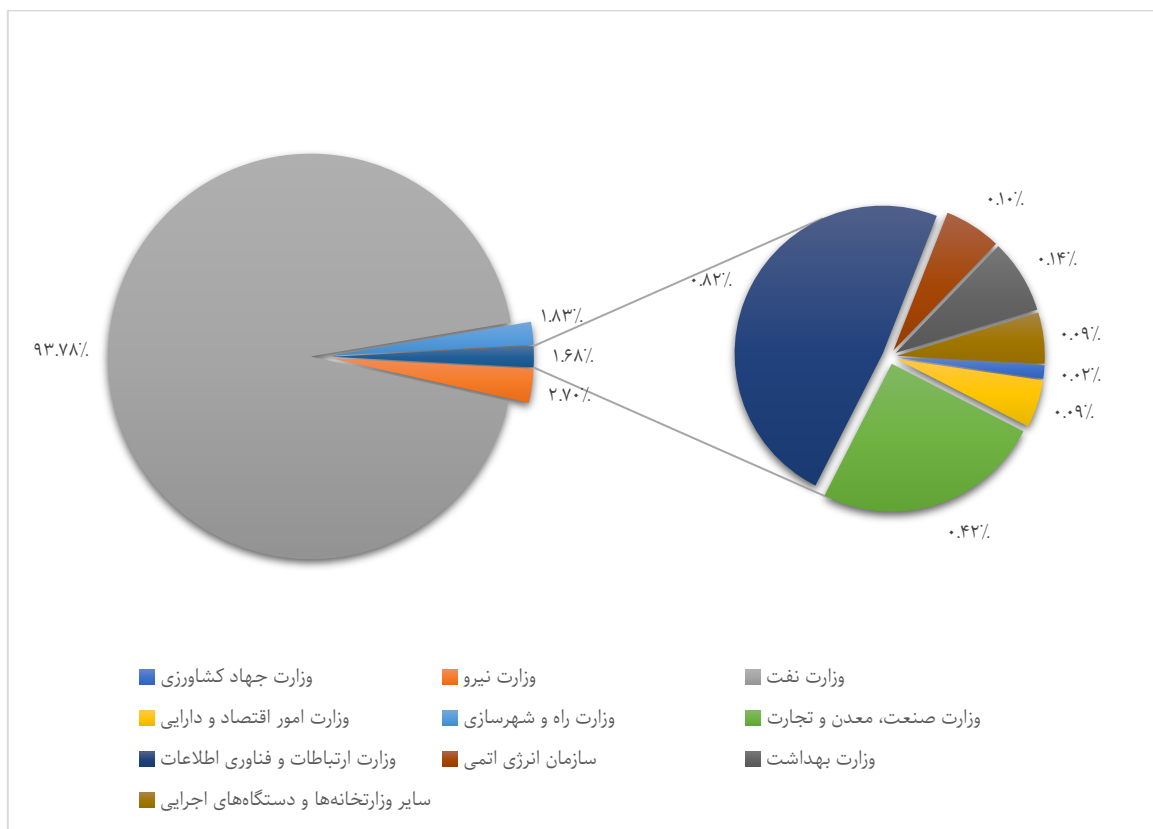
۲-۲-۳- ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه به تفکیک وزارتخانه

مقادیر مربوط به ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی و جبران خدمات سرانه، به‌عنوان معیارهای بسیار مهم و کلیدی در تحلیل و بررسی عملکرد بهره‌وری به‌کار گرفته می‌شوند. استفاده

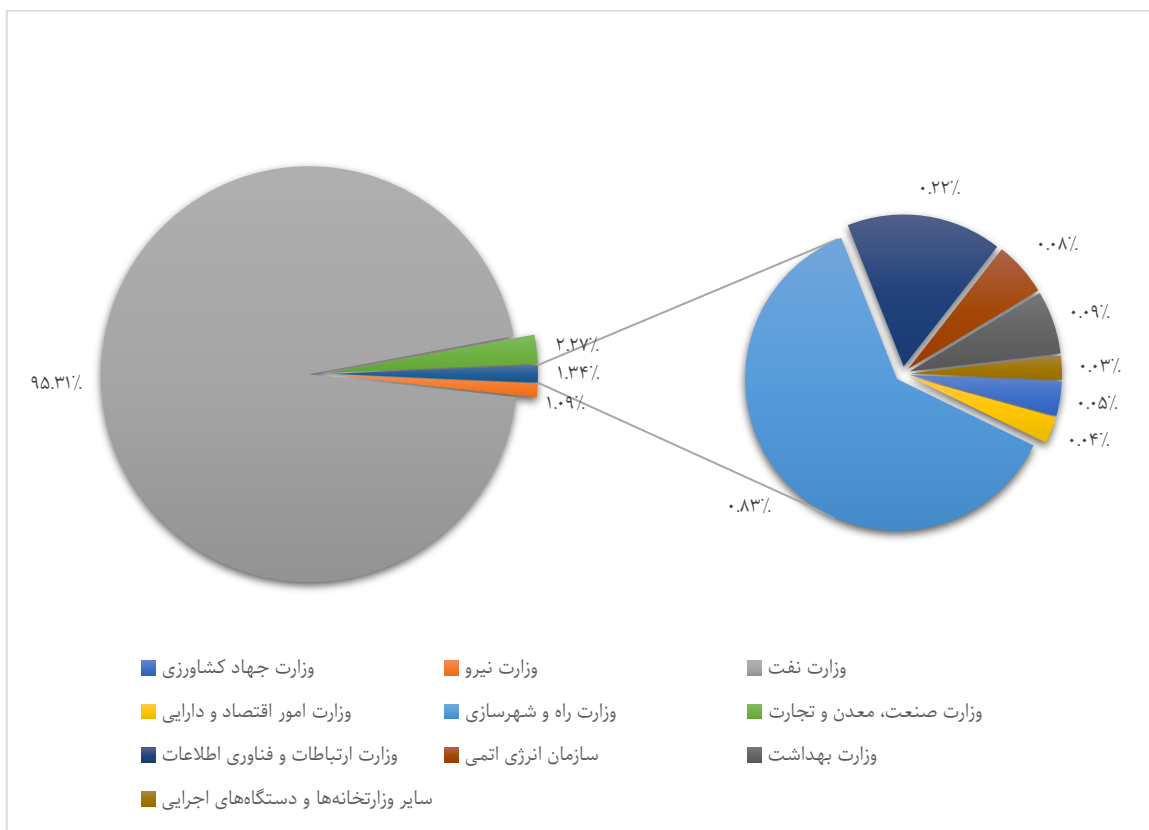
از این مقادیر در تحلیل و بررسی عملکرد اقتصادی بسیار اهمیت دارد زیرا اطلاعات مفیدی را درباره وضعیت و عملکرد شرکت‌های دولتی ارائه می‌دهند و درک بهتری از نوسانات و تغییرات مختلف در آن‌ها را فراهم می‌آورد. در این بخش ترکیب ارزش افزوده، نیروی کار و موجودی سرمایه، درآمد عملیاتی، سود عملیاتی، جبران خدمات سرانه به تفکیک دستگاه شرکت‌های مزبور در سال‌های ۱۳۹۵ (ابتدای برنامه ششم توسعه) و ۱۴۰۰ (آخرین وضعیت برنامه در ششم توسعه) مورد بررسی قرار می‌گیرد. اطلاعات این بخش می‌تواند به سیاستگذاران در شناسایی دستگاه‌های اجرایی اولویت دار به منظور اصلاح ساختار حکمرانی شرکتی کمک نماید.

▪ ارزش افزوده

ارزش افزوده، ارزش جدید ایجادشده در فرآیند تولید می‌باشد که با کسر نهاده‌های واسطه از ستانده به دست می‌آید، به عبارت دیگر ارزش ستانده منهای ارزش مصرف واسطه، ارزش افزوده نامیده می‌شود. بنابراین نتایج حاصله، شرکت‌های دولتی فعال وزارت نفت سهم بالاتری از ارزش افزوده به قیمت جاری را نسبت به سایر دستگاه‌ها به خود اختصاص می‌دهد و مقدار آن از ۹۳٫۷۸٪ در سال ۱۳۹۵ به ۹۵٫۳۱٪ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. باید توجه داشت که بالا بودن سهم وزارت نفت از ارزش افزوده تا حد زیادی ناشی از در نظر گرفتن ارزش ذاتی نفت و گاز استخراج شده است. پس از آن وزارت نیرو و وزارت راه و شهرسازی بیشترین سهم را دارند. که مقدار ارزش افزوده به قیمت جاری آن‌ها به ترتیب از ۲٫۷۰٪ و ۱٫۸۳٪ در سال ۱۳۹۵ به ۱٫۰۹٪ و ۰٫۸۳٪ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است.

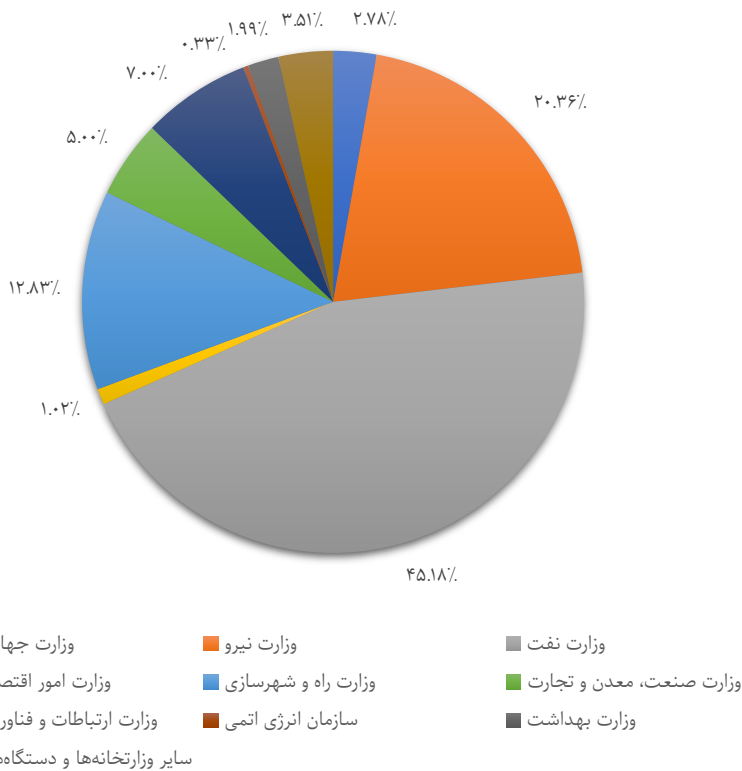
شکل ۲-۱۶- سهم ارزش افزوده به قیمت جاری شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

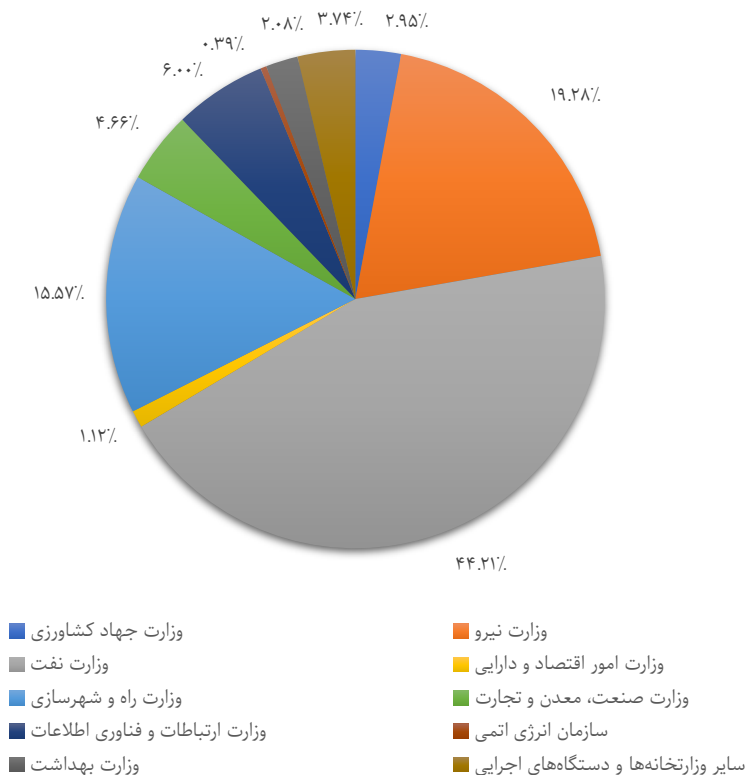
شکل ۲-۱۷- سهم ارزش افزوده به قیمت جاری شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی-۱۴۰۰

■ نیروی کار

براساس نتایج حاصله، شرکت‌های دولتی فعال وزارت نفت، وزارت نیرو و وزارت راه و شهرسازی به ترتیب نسبت به سایر دستگاه‌ها دارای بیشترین سهم از نیروی کار می‌باشند. مقدار نیروی کار در وزارت نفت و وزارت نیرو از ۴۵,۱۸٪ و ۲۰,۳۶٪ در سال ۱۳۹۵ به ۴۴,۲۱٪ و ۱۹,۲۸٪ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. در مقابل مقدار نیروی کار در وزارت راه و شهرسازی از ۱۲,۸۳٪ به ۱۵,۵۷٪ در سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است.

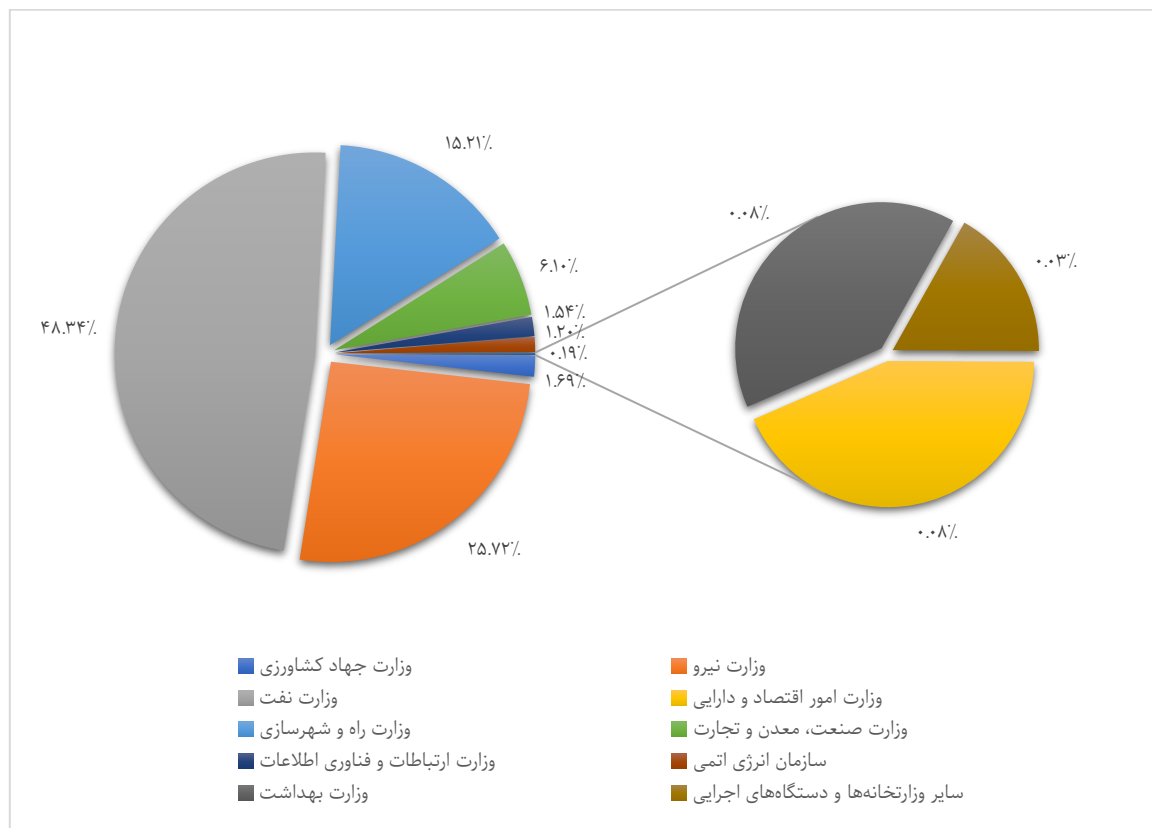
شکل ۲-۱۸- سهم تعداد کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

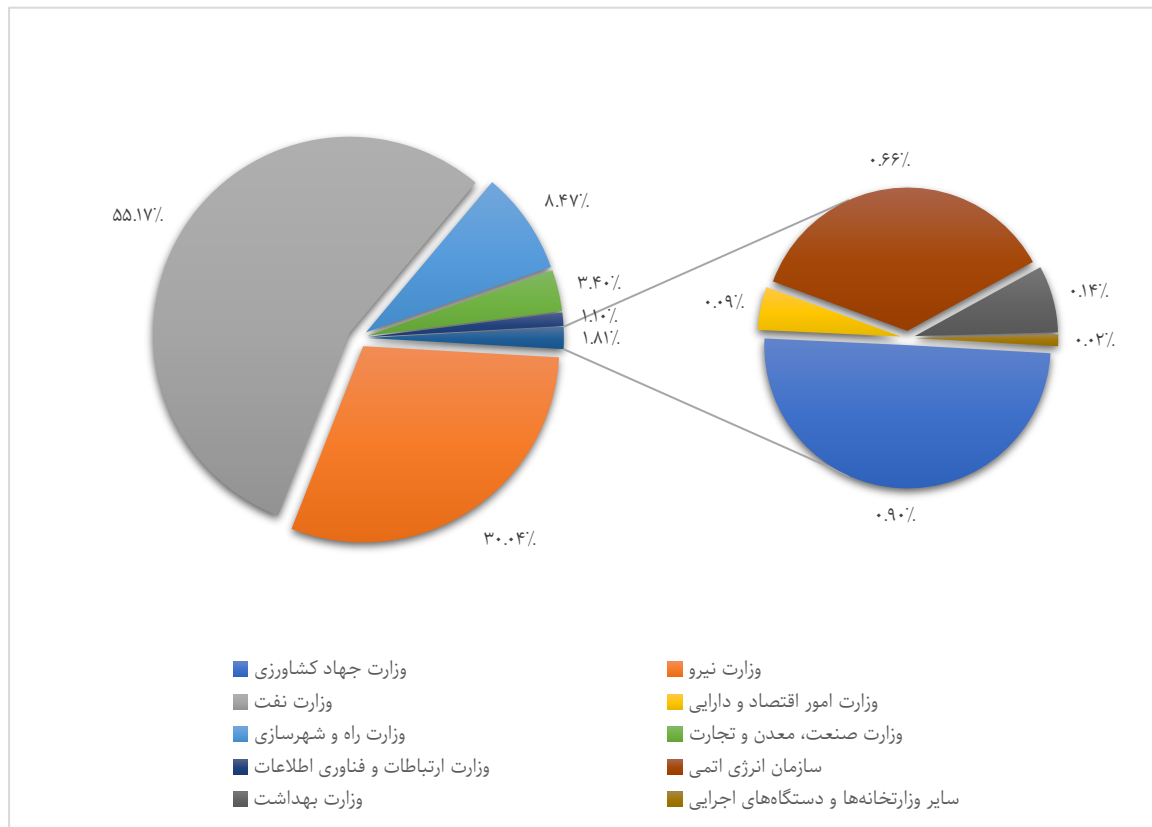
شکل ۲-۱۹- سهم تعداد کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۴۰۰

■ موجودی سرمایه

موجودی سرمایه یا «دارایی‌های تولید شده ثابت مشهود» عبارت است از مجموعه کالاهای سرمایه‌ای فیزیکی مشهود کشور که قابل اندازه‌گیری بوده و در فرآیند تولید کالاها و خدمات و ایجاد درآمد نقش دارند. طبق نتایج بدست آمده، شرکت‌های دولتی فعال وزارت نفت، وزات نیرو، وزارت راه و شهرسازی و به ترتیب دارای بیشترین سهم از موجودی سرمایه نسبت به سایر دستگاه‌ها می‌باشند. این موجودی سرمایه عمدتاً مرتبط با زیرساخت‌های انرژی (نفت و گاز، برق، آب) و حمل‌ونقل (هوایی، دریایی، زمینی و ریلی) کشور است که در مالکیت شرکت‌های تابعه این سه وزارتخانه قرار دارد. بنا بر شکل ۲-۲۰ و ۲-۲۱ مقدار موجودی سرمایه در وزارت نفت و وزارت نیرو افزایش یافته و از ۴۸٫۳۴٪ و ۲۵٫۷۲٪ در سال ۱۳۹۵ به ۵۵٫۱۷٪ و ۳۰٫۰۴٪ در سال ۱۴۰۰ رسیده است. در حالی که مقدار موجودی سرمایه در وزارت راه و شهرسازی از ۱۵٫۲۲٪ در سال ۱۳۹۵ به ۸٫۴۷٪ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است.

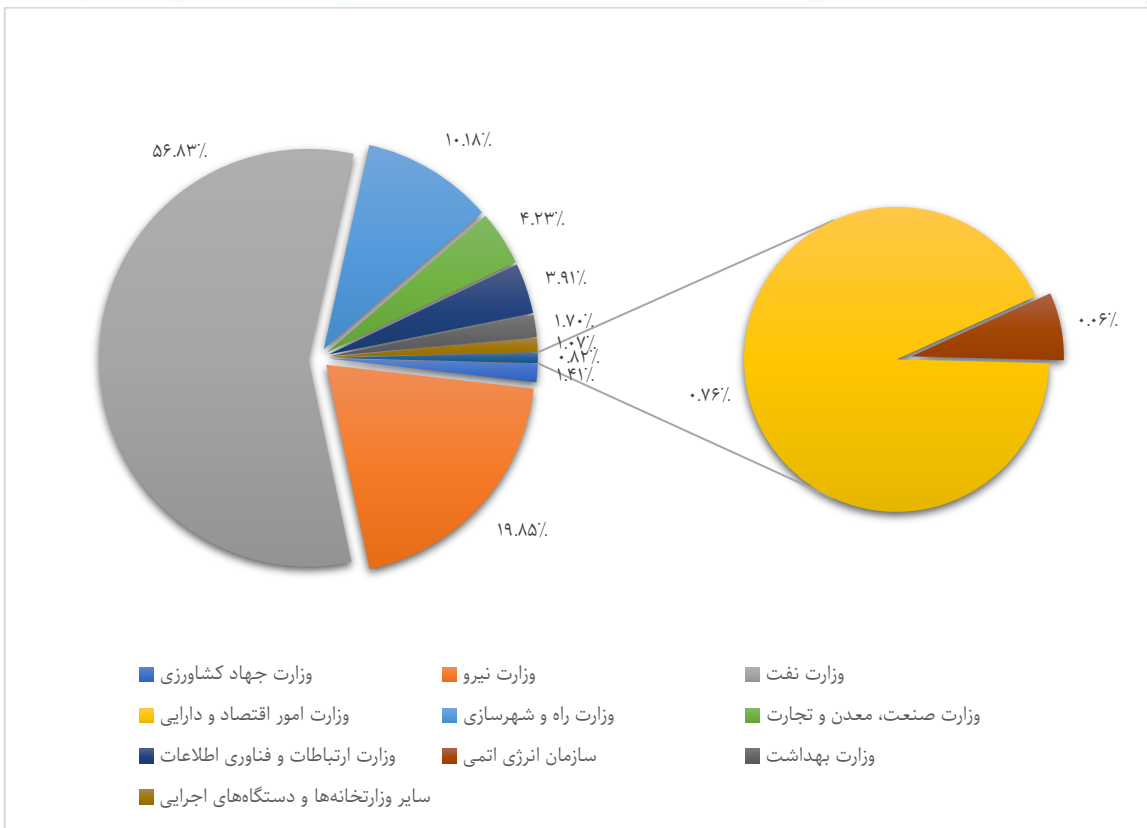
شکل ۲-۲۰ - سهم موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

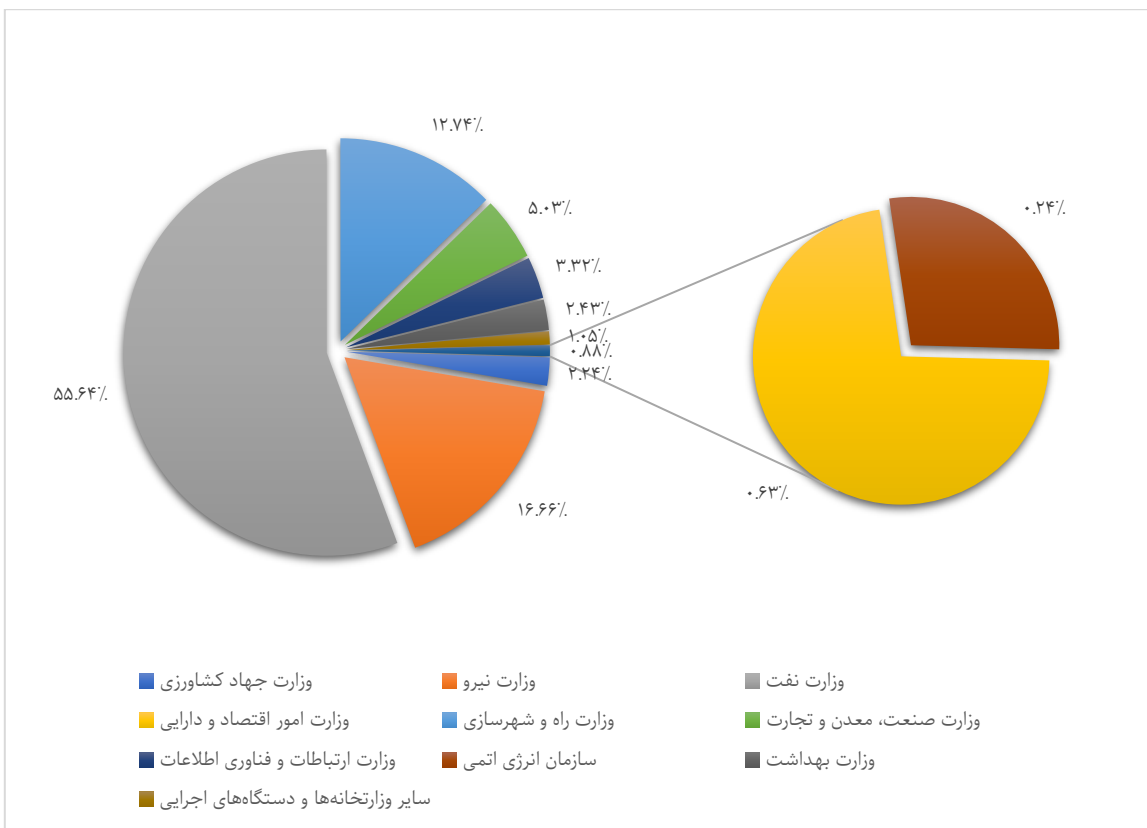
شکل ۲-۲۱- سهم موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۴۰۰

■ جریان خدمات کارکنان

کل مبلغ نقدی و غیرنقدی قابل پرداخت به کارکنان به ازای کار انجام شده در طول یک دوره حسابداری را جبران خدمات می‌نامند. جبران خدمات کارکنان شامل حقوق و دستمزد نقدی و غیرنقدی قابل پرداخت به کارکنان، بیمه‌های اجتماعی واقعی پرداختنی سهم کارفرما و بیمه‌های اجتماعی احتسابی هزینه‌شده توسط کارفرما می‌باشد. براساس نتایج بدست آمده که در شکل ۲-۲۲ و ۲-۲۳ نشان داده شده است، به ترتیب شرکت‌های دولتی فعال در وزارت نفت، وزارت نیرو و وزارت راه و شهرسازی دارای بیشترین سهم جبران خدمات کارکنان می‌باشند. این سهم تا حدی با ترکیب سهم تعداد کارکنان در وزارتخانه‌های مذکور متفاوت است که به سطوح پرداختی متفاوت در شرکت‌های تابعه آن‌ها مرتبط است. همچنین بنا بر شکل مقدار جبران خدمات کارکنان در وزارت نفت، وزارت نیرو از ۵۶٫۸۳٪ و ۱۹٫۸۵٪ در سال ۱۳۹۵ همراستا با کاهش تعداد کارکنان شرکت‌های تابعه این دو وزارت، به ۵۵٫۶۴٪ و ۱۶٫۶۶٪ در سال ۱۴۰۰ تنزل یافته است. در صورتی که مقادیر جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی فعال در وزارت راه و شهرسازی از ۱۰٫۱۸٪ در سال ۱۳۹۵ به ۱۲٫۷۴٪ در سال ۱۴۰۰ افزایش داشته است.

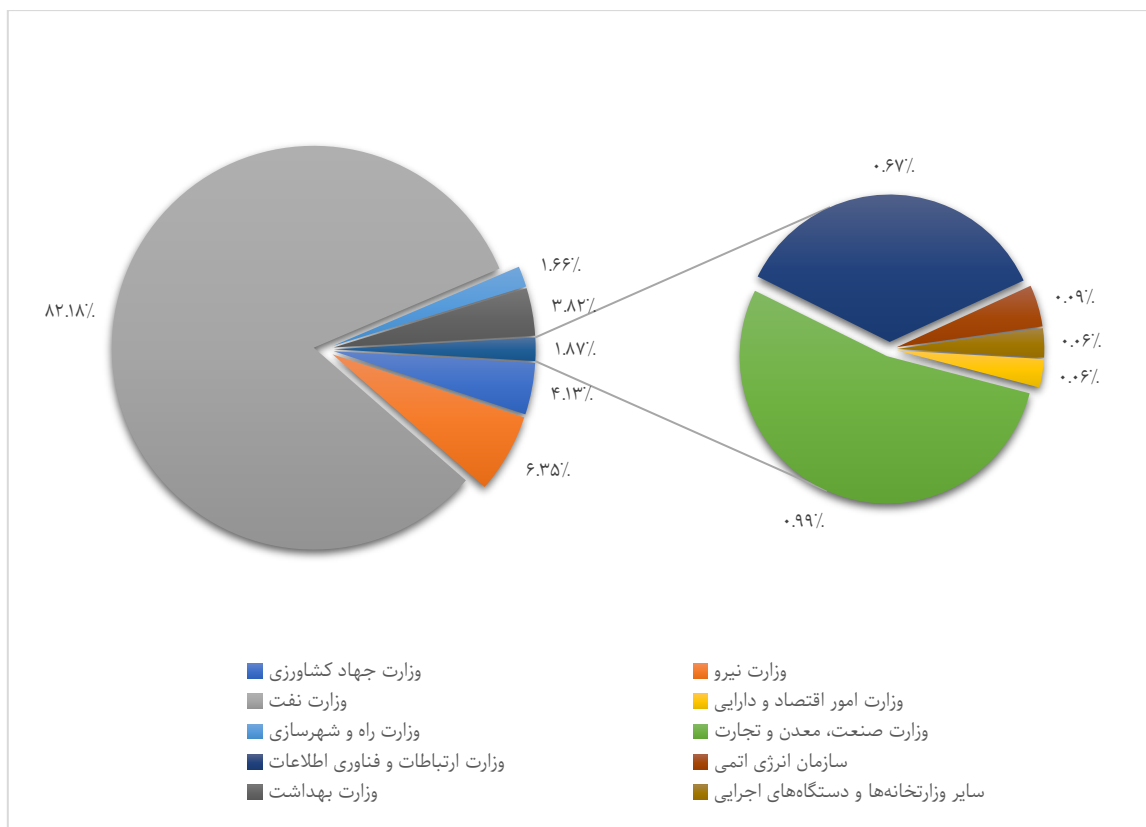
شکل ۲-۲۲ - سهم جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

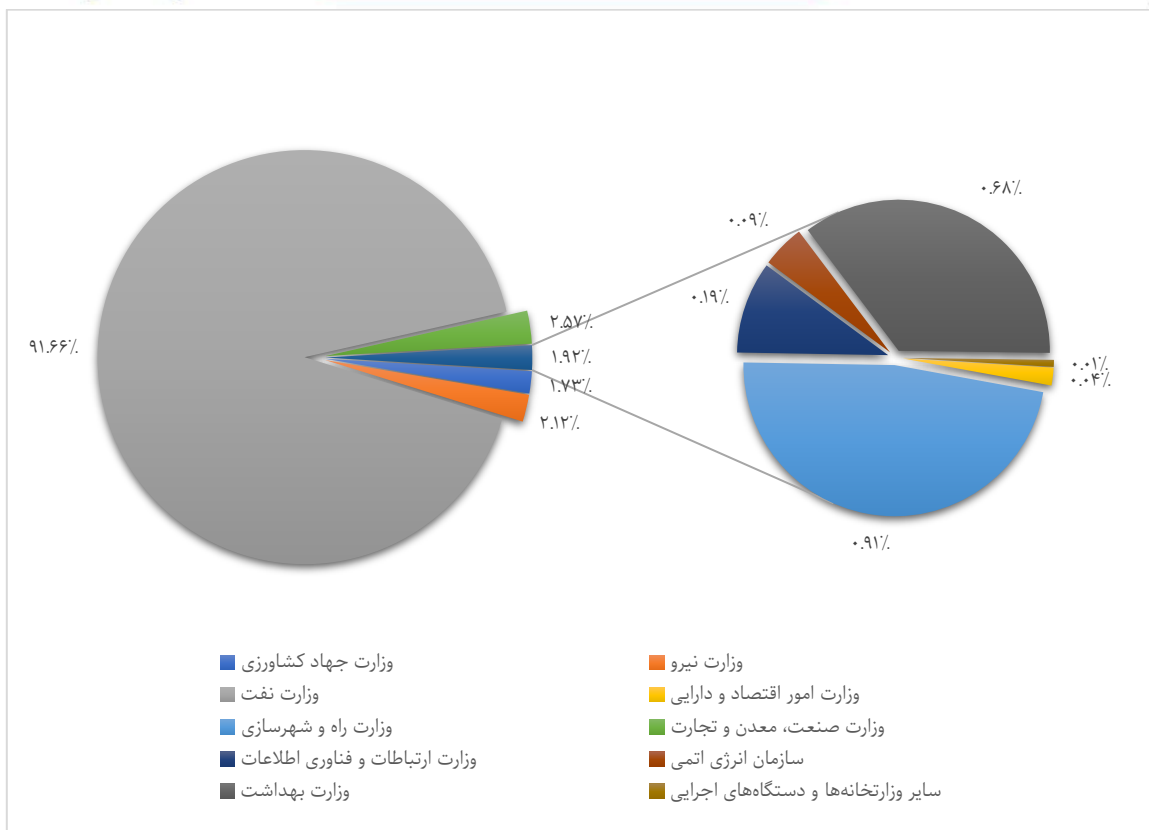
شکل ۲-۲۳ - سهم جبران خدمات کارکنان شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۴۰۰

درآمد عملیاتی

درآمد عملیاتی درآمدی است که از فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری حاصل می‌شود. بنابر نتایج بدست آمده، شرکت‌های دولتی وزارت نفت و پس از آن وزارت نیرو با اختلاف دارای بیشترین سهم از درآمد عملیاتی می‌باشند. مقدار درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی فعال در وزارت نفت از ۸۲/۱۸٪ در سال ۱۳۹۵ به ۹۱/۶۶٪ در سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است. در عوض مقدار درآمد عملیاتی در شرکت‌های دولتی فعال وزارت نیرو از ۶/۳۵٪ در سال ۱۳۹۵ به ۲/۱۲٪ در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است.

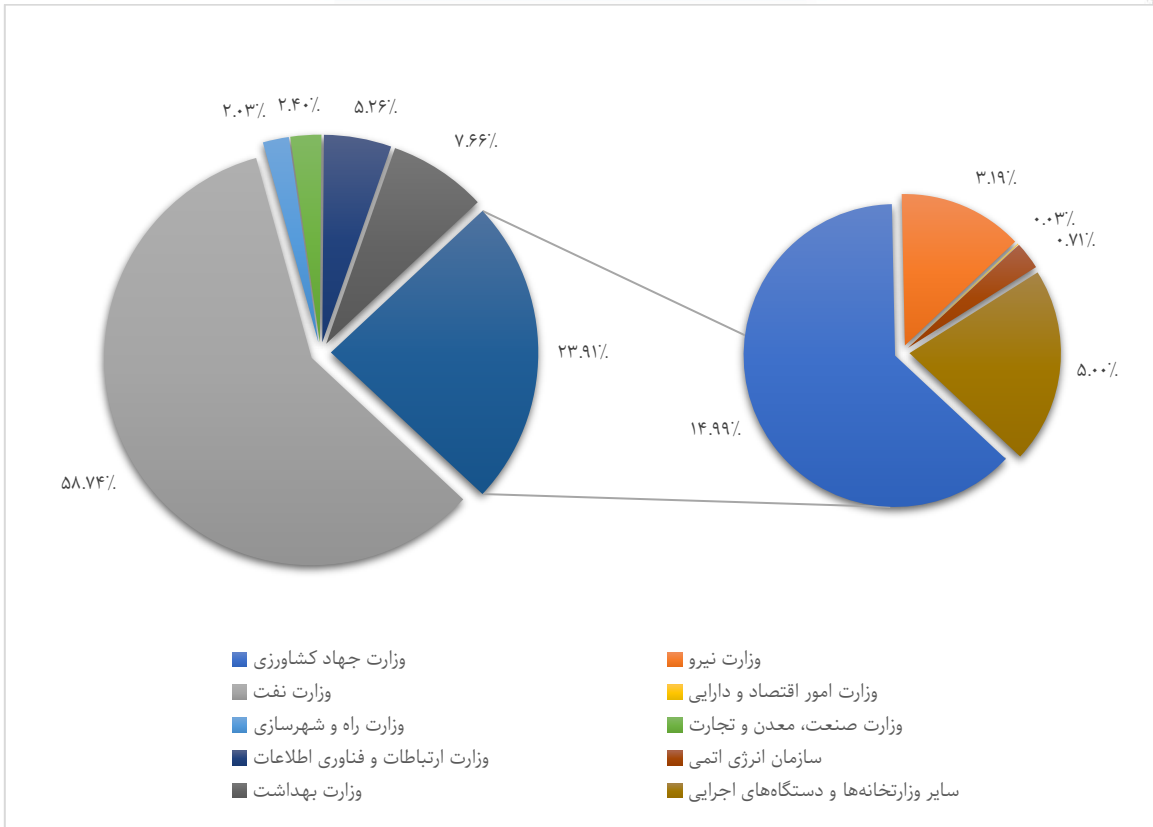
شکل ۲-۲۴- سهم درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

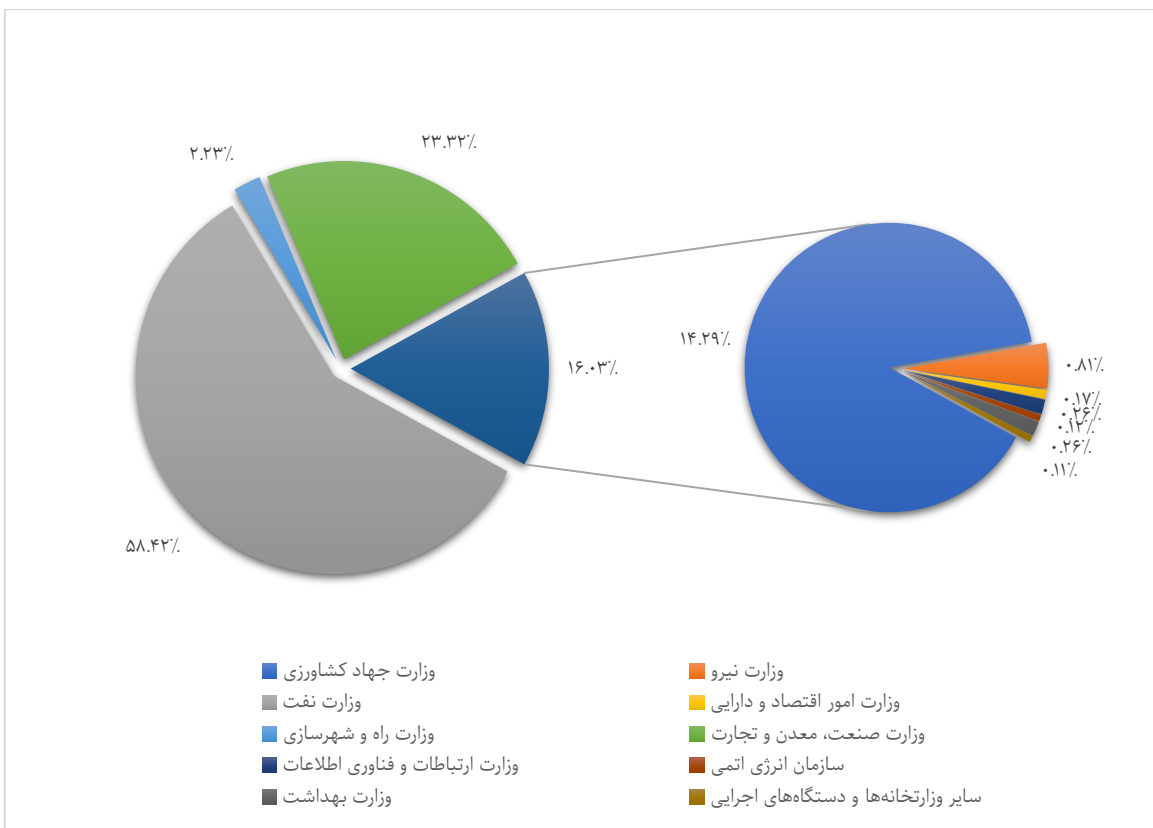
شکل ۲-۲۵- سهم درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۴۰۰

■ سود عملیاتی

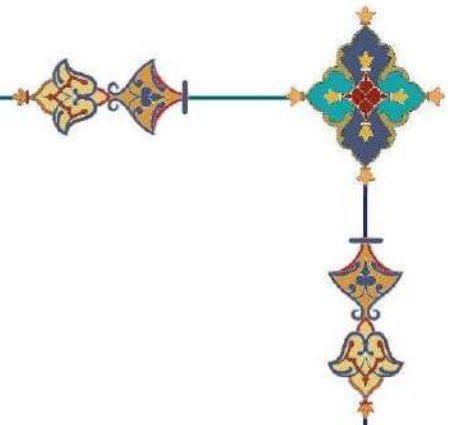
سود عملیاتی میزان درآمد خالص حاصل از فعالیت‌های عملیاتی واحد تجاری می‌باشد. بنابراین نتایج بدست آمده، به ترتیب شرکت‌های دولتی فعال وزارت نفت و وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت جهاد کشاورزی بیشترین سهم از سود عملیاتی را در اقتصاد به خود اختصاص می‌دهد. نکته جالب توجه عدم وجود سود عملیاتی در سرجمع عملکرد مالی مجموعه شرکت‌های تحت تولی وزارت نیرو است که نشان می‌دهد عمده شرکت‌های تابعه این وزارتخانه به صورت سر به سر یا زیان‌ده اداره شده و عملاً سودی به منظور سرمایه‌گذاری و حفظ و توسعه ظرفیت زیرساخت انرژی کشور در شرکت رسوب نمی‌کند. مقدار سود عملیاتی وزارت نفت و وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۴۰۰ به ترتیب ۵۸/۴۲٪ و ۱۴/۲۹٪ بوده است. همچنین سود عملیاتی شرکت‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت با افزایشی قابل ملاحظه از ۲/۴۰٪ در سال ۱۳۹۵ به ۲۳/۳۲٪ در سال ۱۴۰۰ رسیده است که بیش از همه متاثر از عملکرد معادن تحت مالکیت شرکت‌های تابعه این وزارت بوده است.

شکل ۲-۲۶- سهم سود عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۳۹۵

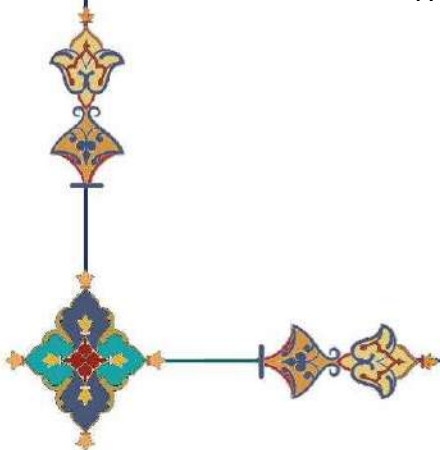
شکل ۲-۲۷- سهم سود عملیاتی شرکت‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه متولی - ۱۴۰۰

فصل سوم

وضعیت بهره‌وری

شرکت‌های دولتی به تفکیک

در این فصل ابتدا وضعیت رشد شاخص‌های ستانده (تولید) و نهاده (منابع تولید) در سطح کل شرکت‌های دولتی، شرکت‌های دولتی بدون نفت و گروه‌های چهارگانه فعالیت اقتصادی و بخش‌های اقتصادی (برحسب کدهای آیسیک) مورد بررسی قرار گرفته است.^{۴۷} پس از آن رشد شاخص‌های کارایی تک عاملی و کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی با همان تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است.

همچنین در این فصل به منظور افزایش قدرت تحلیل و مقایسه‌پذیری شاخص‌ها، وضعیت شاخص‌های ستانده و نهاده و شاخص‌های کارایی شرکت‌های دولتی به تفکیک ماهیت فعالیت اصلی آن‌ها با عملکرد کل بنگاه‌های فعال در اقتصاد (خصوصی و دولتی) مقایسه شده است.

۳-۱- راهنمای مطالعه نمودارها

سنجه‌های بهره‌وری به صورت نسبت فیزیکی خروجی (ستانده) به ورودی (نهاده) یک سیستم تولیدی تعریف می‌شود که این نسبت منعکس‌کننده توانایی تولید ستانده بیشتر با ترکیب بهتر نهاده‌هاست. به عبارت دیگر سنجه‌های کارایی نشان می‌دهند یک سیستم تولیدی به چه میزان منابع در اختیار خود مانند نیروی کار، مواد، ماشین‌آلات، منابع طبیعی و... را به صورت کارا و اثربخش به کالاها و خدمات (خروجی‌ها/ستانده‌ها) تبدیل می‌کند. بنابراین به منظور تحلیل شاخص‌های کارایی به ویژه در سطح بنگاه‌های اقتصادی، بررسی عملکرد ستانده (صورت سنجه‌های کارایی) و نهاده (مخرج سنجه‌های کارایی) به فهم و تحلیل بهتر نتایج کمک می‌کند.

■ شاخص ستانده به قیمت ثابت

این شاخص نشان‌دهنده تغییرات مقادیر تولیدات (کالا و خدمات) بنگاه است که از نسبت ستانده ناخالص به قیمت ثابت در دوره‌های زمانی مختلف نسبت به سال پایه به دست می‌آید. چون ستانده‌های تولید یک بنگاه دارای ماهیت‌های متفاوتی هستند یا حتی در صورت یکسان بودن از نظر کیفیت و مطلوبیت برای مصرف‌کننده یکسان نیستند نمی‌توان مقادیر آنها را به سادگی با یکدیگر جمع کرد. در نتیجه در محاسبه ستانده به قیمت ثابت ارزش ریالی پس از حذف اثر تغییرات در سطح عمومی قیمت‌ها بر مقدار تولیدات بنگاه مورد استفاده قرار می‌گیرد. با این کار می‌توان به طور دقیق‌تر از تغییرات حجم خروجی‌های بنگاه در دوره‌های مختلف اطلاع یافت. بدیهی است این شاخص ارزش نسبی ستانده‌های مختلف نسبت به یکدیگر را در یک دوره زمانی نظر می‌گیرد و با این کار می‌توان کیفیت ستانده‌ها یا ارزش نسبی آن‌ها در محاسبات کارایی لحاظ کرد.

رشد شاخص ستانده در نمودارهای این فصل نشان‌دهنده میانگین هندسی تغییرات سالانه شاخص در طول دوره مورد بررسی است.

■ شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت

شاخصی است که نشان‌دهنده تغییرات حجمی (و نه قیمتی) ارزش افزوده یک بنگاه در دوره‌های زمانی مختلف است. هر چند درک مصداقی حجم یا مقدار ارزش افزوده کار آسانی نیست، اما درک آن به صورت محاسباتی

^{۴۷} با توجه به اختصاصی بودن نماگرهای پیامد (اثربخشی) به هر شرکت دولتی، امکان تجمیع نماگرهای اثربخشی در سطح بخش وجود ندارد. لذا در این فصل صرفاً نماگرهای کارایی بررسی و تحلیل می‌شوند. برای مطالعه وضعیت نماگرهای اثربخشی شرکت‌های دولتی به بخش ۴-۲-۱ مراجعه شود.

آسان است؛ ارزش افزوده به قیمت ثابت از تفاضل ارزش ستانده به قیمت ثابت و مصارف واسطه به قیمت ثابت بنگاه به دست می‌آید و شاخص ارزش افزوده نیز از تقسیم ارزش افزوده به قیمت ثابت سال جاری به ارزش افزوده قیمت ثابت سال پایه به دست می‌آید.

▪ نهاد (مصرف)

نهادهای تولید به صورت کلی شامل نیروی کار (تعداد کل شاغلان بنگاه)، سرمایه ثابت (دارایی ثابت مشهود و نامشهود) و مصارف واسطه (مواد و کالای مصرفی، انرژی، خدمات خریداری شده) مورد استفاده در تولید ستانده هستند. نهادهای تولید مورد استفاده در مخرج سنجش‌های کارایی ممکن است یک یا چند نوع از نهادها را شامل شود. مانند ستانده‌ها، مقدار نهادهای تولید نیز به صورت ساده قابل جمع‌کردن با یکدیگر نیستند و بنابراین شاخص حجمی نهادهای تولید نیز به شکلی مشابه با شاخص ستانده‌ها محاسبه می‌شود.

○ شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت

شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت نشان‌دهنده تغییرات در مصرف واسطه یک بنگاه، با استفاده از قیمت‌های ثابت (قیمت‌های معادله) به جای قیمت‌های جاری است. مصرف واسطه کلیه خدمات و محصولاتی است که در فرآیند تولید نهایی یک کالا یا خدمت استفاده می‌شود. شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت، برای بررسی تغییرات حجم مصرف واسطه به کار می‌رود و تأثیر افزایش سطح عمومی قیمت‌ها از این شاخص حذف می‌شود.

○ شاخص موجودی سرمایه

این سنجش تغییرات حجم دارایی‌های ثابت مشهود فیزیکی (شامل ساختمان، تأسیسات، ماشین آلات، وسایل نقلیه، ابزارآلات تولید) و دارایی‌های نامشهود (مانند نرم‌افزار) مورد استفاده در فرآیند تولید کالاها و خدمات را نسبت به سال پایه نشان می‌دهد.^{۴۸} باید توجه داشت که در واقعیت، آنچه در تولید به کار گرفته می‌شود، جریان خدمات حاصل از کالاهای سرمایه‌ای در فرآیند تولید است، اما به جهت پیچیدگی‌های محاسباتی و فقدان اطلاعات مورد نیاز برای برآورد آن، فرض می‌شود خدمات سرمایه نسبتی از موجودی سرمایه است و رفتار این دو متغیر مشابه هم هستند. همچنین توجه به این مهم حایز اهمیت است که از نظر مفهومی، خدمات سرمایه یا موجودی سرمایه کمیت یا مفهومی فیزیکی را منعکس می‌کنند و نباید با مفهوم ارزش یا قیمت سرمایه اشتباه گرفته شوند.

○ شاخص مقداری نیروی کار

نیروی انسانی مهم‌ترین نهاد تولید است که با به کارگیری سرمایه‌های فیزیکی و استفاده از مصارف واسطه به تولید می‌پردازد. نقش محوری و کلیدی نیروی انسانی در تولید و لزوم توسعه توانمندی، ظرفیت و دانش نیروی انسانی به حدی است که در ادبیات موضوع به جای نیروی انسانی یا نیروی کار از اصطلاح سرمایه انسانی به عنوان عامل تولید یاد می‌شود. با این حال در نظر گرفتن ابعاد کیفی نیروی کار مانند ظرفیت، شایستگی، دانش و مهارت کارکنان کار پیچیده است که انجام آن به مطالعات گسترده و کسب شناخت کافی نسبت به هر یک از شرکت‌های

^{۴۸} دارایی‌های اشاره شده، صرفاً دارایی‌های تحت تملک بنگاه را شامل می‌شوند و دارایی‌های اجاره شده مانند ساختمان یا ماشین‌آلات اجاره‌ای جزو دارایی‌ها محسوب نمی‌شوند. بلکه در این موارد خدمات حاصل از آنها به عنوان خدمات واسطه شناسایی می‌شود.

مورد بررسی نیاز دارد. بنا براین در گزارش فعلی نهاده کار علی‌رغم همه محدودیت‌ها بر اساس سنجه تعداد کارکنان نشان می‌دهد.

▪ شاخص‌های کارایی

به‌طور کلی شاخص‌های کارایی (اعم از تک‌عاملی و چندعاملی و کل عوامل تولید) از تقسیم شاخص حجمی ستانده(های) بنگاه به شاخص حجمی نهاده(های) بنگاه بدست می‌آید که در قسمت قبل به روش ساخت شاخص‌های حجمی ستانده و نهاده اشاره شد.

○ شاخص کارایی نیروی کار

شاخص کارایی نیروی کار عبارت از نسبت شاخص ارزش افزوده یا شاخص ارزش ستانده به شاخص نیروی کار در یک دوره زمانی است. این سنجه نحوه اثرگذاری نیروی به‌کار رفته در تولید ستانده یا ارزش افزوده ناخالص را نشان می‌دهد.^{۴۹}

کارایی نیروی کار تنها به صورت جزئی منعکس‌کننده بهره‌وری و ظرفیت‌های فردی کارکنان و یا میزان تلاش آن‌ها است. نسبت بین ستانده و نهاده کار در مقیاس وسیعی وابسته به حضور سایر نهاده‌ها است. از آنجایی که سنجه‌های کارایی نیروی کار اثرات تغییر در نهاده سرمایه، نهاده‌های واسطه و کارایی کل را به صورت ترکیبی منعکس می‌کنند، این سنجه‌ها به هیچ وجه قادر به حذف اثرات مستقیم ناشی از تغییر فناوری نیستند؛ چه این اثرات تجسم‌یافته^{۵۰} باشد و چه تجسم‌نیافته^{۵۱} نباشد. تغییرات فناوری تجسم‌یافته از طریق کالاهای سرمایه‌ای نهاده‌های واسطه عمل کرده و از این رو بر کارایی نیروی کار اثر می‌گذارد. این در حالی است که تغییرات تجسم‌نیافته امکان تولید را برای مجموعه‌ای از نهاده‌ها، بهبود بخشیده و از این رو کارایی نیروی کار را متأثر می‌کند.

همان‌طور که اشاره شد، سنجه کارایی نیروی کار بر مبنای ستانده ناخالص و یا ارزش افزوده است. سنجه‌های کارایی نیروی کار بر مبنای ارزش افزوده کمتر به فرآیندهای جایگزینی بین نهاده‌های واسطه و نیروی کار یا ادغام عمودی^{۵۲} (از طریق برون‌سپاری) وابسته هستند. به‌علاوه، معمولاً شاخص کارایی نیروی کار نمی‌تواند تغییرات ناشی از افزایش تجربه و مهارت نیروی کار را به صورت تفکیک‌شده مشخص کند، مگر اینکه در سنجش نهاده نیروی کار از سنجه‌های تعدیل‌شده برحسب کیفیت نیروی کار استفاده شود. در صورت عدم لحاظ تغییرات کیفیت نیروی کار، اثر این تغییرات در شاخص‌های کارایی نیروی کار و کل عوامل تولید منعکس می‌شود.

○ شاخص کارایی سرمایه

سنجه کارایی سرمایه نسبت ستانده یا ارزش افزوده اقتصاد را به نهاده سرمایه اندازه‌گیری می‌کند. نهاده سرمایه با خدمات سرمایه یا موجودی سرمایه سنجیده می‌شود.^{۵۳} شاخص کارایی سرمایه چگونگی تأثیرگذاری سرمایه

^{۴۹} به علت منفی بودن ارزش افزوده تعداد قابل توجهی از شرکت‌های دولتی و همچنین محدود بودن موارد ادغام عمومی (برون‌سپاری یا درون‌سپاری) در سطح شرکت‌های دولتی در سال‌های گذشته، در این گزارش سنجه‌های کارایی نیروی کار بر حسب ارزش ستانده محاسبه شده‌اند.

^{۵۰} Embodied Technology

^{۵۱} Disembodied Technology

^{۵۲} Vertical Integration

^{۵۳} هر چند سنجش نهاده سرمایه بر حسب خدمات سرمایه، نسبت به موجودی سرمایه سنجه دقیق‌تری برای محاسبات کارایی است، اما با توجه به محدودیت‌های اطلاعاتی، در این گزارش نهاده سرمایه صرفاً بر حسب موجودی سرمایه، اندازه‌گیری شده است.

به کار رفته در خلق ستانده یا ارزش افزوده را در یک مقطع زمانی نشان می‌دهد. کارایی سرمایه به نسبت سایر نهاده‌های تولید مرتبط است. کارایی سرمایه منعکس‌کننده تاثیر توأمان نیروی کار، نهاده‌های واسطه‌ای، تغییر فنی، تغییر کارایی، صرفه‌های ناشی از مقیاس، ظرفیت بهره‌برداری و خطاهای اندازه‌گیری می‌باشد (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۱).

کارایی سرمایه می‌تواند بر مبنای ستانده ناخالص و یا ارزش افزوده باشد. استدلال‌هایی مشابه کارایی کار بین سنجه‌های بر مبنای ستانده ناخالص و ارزش افزوده در مورد برون‌سپاری و ادغام‌های عمودی و افقی برقرار است. سنجه‌های کارایی سرمایه بر مبنای ارزش افزوده کمتر به فرآیندهای جایگزینی بین نهاده‌های واسطه و سرمایه‌ای وابسته هستند (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۱).

توجه به این نکته حایز اهمیت است که در بسیاری مواقع در سنجش سرمایه، بهبود کیفیت سرمایه‌ها در نظر گرفته نمی‌شود. در نتیجه بخشی از اثرات تغییر در فناوری مجسم که طبیعتاً باید در سنجه سرمایه منعکس شود، در سنجه کارایی سرمایه و سنجه کارایی کل عوامل تولید ظاهر می‌شود. بنابراین این عامل موجب بزرگنمایی رشد سنجه‌های کارایی سرمایه و کل عوامل خواهد شد (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۸).

○ شاخص کارایی کل عوامل تولید

شاخص کارایی کل عوامل تولید به مفهوم نسبت ستانده به نهاده‌های تولید (نیروی کار و سرمایه و مصارف واسطه به صورت توأمان) اشاره دارد. بدین صورت که تغییرات کارایی نیروی کار وابسته به اثرات ترکیبی تغییر در سرمایه و تغییرات کارایی سرمایه وابسته به اثرات ترکیبی تغییر نیروی کار است. در ادامه تغییرات ترکیبی کارایی نهاده‌های تولید کار و سرمایه نیز منعکس‌کننده تغییر در نهاده‌های مصارف واسطه، تکنولوژی، توسعه سازمانی، صرفه‌های ناشی از مقیاس و ... دارد. در اصل شاخص کارایی کل عوامل تولید اشاره به متوسط تولید به ازای هر واحد از کل منابع تولید و برآیند تحولات کارایی نهاده‌های تولید دارد. بنابراین می‌توان این شاخص را میزان کارایی ترکیب عوامل تولید به حساب آورد که بیش از هر چیز در سطح یک بنگاه اقتصادی وابسته به کیفیت مدیریت آن بنگاه است، هر چند برآیند اثر عوامل بیرون بنگاهی نیز در آن مستتر است.

در بلندمدت رشد کارایی کل عوامل تولید تعیین‌کننده رشد کارایی نیروی کار و سرمایه است. بررسی وضعیت شاخص کارایی کل عوامل تولید و تحولات آن، پیشرفت فنی، توسعه سرمایه انسانی، تغییر در ترکیب عوامل تولید و در مجموع کارایی ترکیب نهاده‌ها را به تصویر می‌کشاند.

در این بخش وضعیت میانگین رشد شاخص‌های ستانده و نهاده و پس از آن رشد شاخص‌های کارایی شرکت‌های دولتی ابتدا در سطح کل اقتصاد، گروه‌های چهارگانه اقتصادی و سپس در سطح فعالیت‌های اقتصادی (بخش) بررسی شده است. همچنین در هر قسمت، عملکرد شرکت‌های دولتی با عملکرد کل بنگاه‌های (خصوصی و دولتی) فعال در اقتصاد در گروه فعالیت‌های متناظر مقایسه شده است.^{۵۴}

^{۵۴} میزان تفصیل در بخش‌بندی حوزه فعالیت‌های شرکت‌های دولتی در سطحی انتخاب شده است که در آمار و اطلاعات حسابه‌های ملی ایران (بانک مرکزی) گروه‌های فعالیت اقتصادی متناظر وجود داشته باشد.

۲-۳- ستانده (تولید)

رشد ستانده به قیمت ثابت نشان دهنده تغییرات مقدار یا حجم تولید طی سال نسبت به سال گذشته است که می‌توان آن را بر حسب ارزش ستانده ناخالص یا ارزش افزوده محاسبه کرد. رشد ارزش ستانده یا ارزش افزوده به قیمت ثابت نشان دهنده تغییرات حجم تولید یا ارزش خلق شده در فرآیند تولید طی یک سال نسبت به سال گذشته است؛ در نتیجه افزایش می‌توان این رشد را به افزایش تولید یا سطح فعالیت یک بنگاه یا بخش اقتصادی تعبیر کرد.

۱-۲-۳- مهم‌ترین ستانده‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک فعالیت

مهم‌ترین ستانده‌های هر بخش اقتصادی که تا حد زیادی با اقلام درآمد عملیاتی شرکت‌های ذیل هر بخش اقتصادی یکسان هستند در جدول ۱-۳ ذکر شده‌اند. باید توجه داشت که در یک شرکت دولتی فعال در یک بخش اقتصادی مشخص ممکن است ستانده‌های فرعی مربوط به سایر فعالیت‌های اقتصادی نیز صورت گیرد (مانند، خدمات آموزشی یک شرکت خدمات حرفه‌ای یا خدمات مرتبط با جا و غذا در یک شرکت نفتی) که در این جدول به این ستانده‌های فرعی پرداخته نشده است.

جدول ۱-۳- مهم‌ترین ستانده‌های شرکت‌های دولتی

مهم‌ترین ستانده‌های بخش نفت و گاز
فروش داخلی و صادراتی نفت خام
فروش داخلی و صادراتی میعانات گازی
فروش داخلی و صادراتی نفت گاز
فروش نفت گاز داخلی و صادراتی
فروش نفت کوره داخلی و صادراتی
فروش داخلی و صادراتی بنزین
فروش داخلی و صادراتی سایر فرآورده‌ها
تولید میعانات گازی
خدمات کارمزدی
مهم‌ترین ستانده‌های بخش استخراج معدن
فروش داخلی و صادراتی سنگ‌های معدنی
فروش داخلی و صادراتی طلا و نقره
فروش داخلی و صادراتی محصولات فولادی
فروش داخلی و صادراتی محصولات آلومینیومی
مهم‌ترین ستانده‌های بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
فروش انواع آب (آب کشاورزی، صنعتی، شرب و...)
حق‌النظاره برداشت انواع آب (آب کشاورزی، صنعتی، شرب و...)
خدمات کارشناسی

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

مهم‌ترین ستانده‌های بخش نفت و گاز

ارائه خدمات انشعاب

مهم‌ترین ستانده‌های بخش حمل‌ونقل و انبارداری

درآمد حاصل از پروازهای عبوری

درآمد حاصل از خدمات فرودگاهی و ناوبری

درآمد حاصل از خدمات مسافری پروازهای داخلی و خارجی

درآمد کارمزد عوارض (فرودگاهی، آزادراهی، شناوری و جابجایی کالا)

درآمد حمل‌ونقل داخلی و بین‌المللی (ریلی)

حق استفاده از دارایی‌ها در حوزه مسافری (ریلی)

درآمد حاصل از هزینه‌های بندری کالا (دریایی)

درآمد حاصل از عملیات دریایی و بندری بر شناورها (دریایی)

انواع خدمات پستی

درآمد خدمات فرودگاهی

ارائه خدمات پروازهای آموزشی

حمل بار هوایی (کارگو)

ارائه خدمات پروازهای مسافربری

ترانزیت زمینی کالا

قانون تردد (عوارض تردد جاده‌ای)

خدمات حمل‌ونقل

درآمد تسهیلات پایانه

مهم‌ترین ستانده‌های بخش سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات

چاپ آگهی و فروش روزنامه

ارائه خدمات پهنای باند

ارائه زیرساخت‌های برقراری مکالمه

خدمات مراکز داده

خدمات تراکنشی

مهم‌ترین ستانده‌های بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

فروش اراضی

فروش واحدهای ساخته‌شده

مهم‌ترین ستانده‌های بخش صنعت (ساخت)

قطعات ریخته و فورج

انواع لوله

آهن قراضه

تیوپ

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

مهم‌ترین ستانده‌های بخش نفت و گاز

اتصالات

محصولات تراش

محصولات مته و فرز و سنتر

انواع فولاد

نخ و پارچه

مهم‌ترین ستانده‌های بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

فروش داخلی و صادراتی برق

فروش برق نیروگاه‌های دولتی

فروش داخلی و صادراتی گاز

فروش برقیابی

خطوط خوراک و محصول (پتروشیمی)

مهم‌ترین ستانده‌های بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی

محصولات پروتئینی

محصولات علوفه‌ای

فروش گندم

فروش روغن

فروش برنج

فروش قند و شکر

فروش دانه‌های روغنی و مشتقات

فروش خاویار

انواع بذور

انواع کود شیمیایی

انواع سموم

مهم‌ترین ستانده‌های بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

ارزیابی دارایی‌ها و بنگاه‌های در فهرست واگذاری

حق‌العمل فروش سهام و نظارت پس از واگذاری بنگاه‌ها

خدمات سهام عدالت

درآمد کارمزد اقساط فروش سهام ترجیحی

درآمد حاصل از مدیریت طرح‌ها

درآمد حقوق انتفاع از تأسیسات

واحد‌های کارگاهی و خدماتی

آماده‌سازی زمین

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

مهم‌ترین ستانده‌های بخش نفت و گاز

درآمد حاصل از اجاره اماکن ورزشی و بوفه‌ها

درآمد حاصل از کلاس‌های آموزشی

درآمد حاصل از فروش بلیط

درآمد حاصل از انجام آزمایشات تعرفه‌ای

درآمد حاصل از انجام آزمایشات قراردادی

درآمد حاصل از انجام آزمایشات تحقیقاتی

درآمد حاصل از کنترل و نظارت

ارائه خدمات پرتوجهی در بخش‌های کشاورزی، صنعت، بهداشت، درمان و (توسعه کاربردپرتو)

مهم‌ترین ستانده‌های بخش آموزش

فروش کتاب (کتاب کانونی و کانون زبان)

فروش سرگرمی، لوازم‌التحریر و نوار و سی‌دی

آموزش زبان

نمایش فیلم و اجرای تیاتر

مهم‌ترین ستانده‌های بخش فعالیت‌های مالی و بیمه

ارائه خدمات حسابرسی

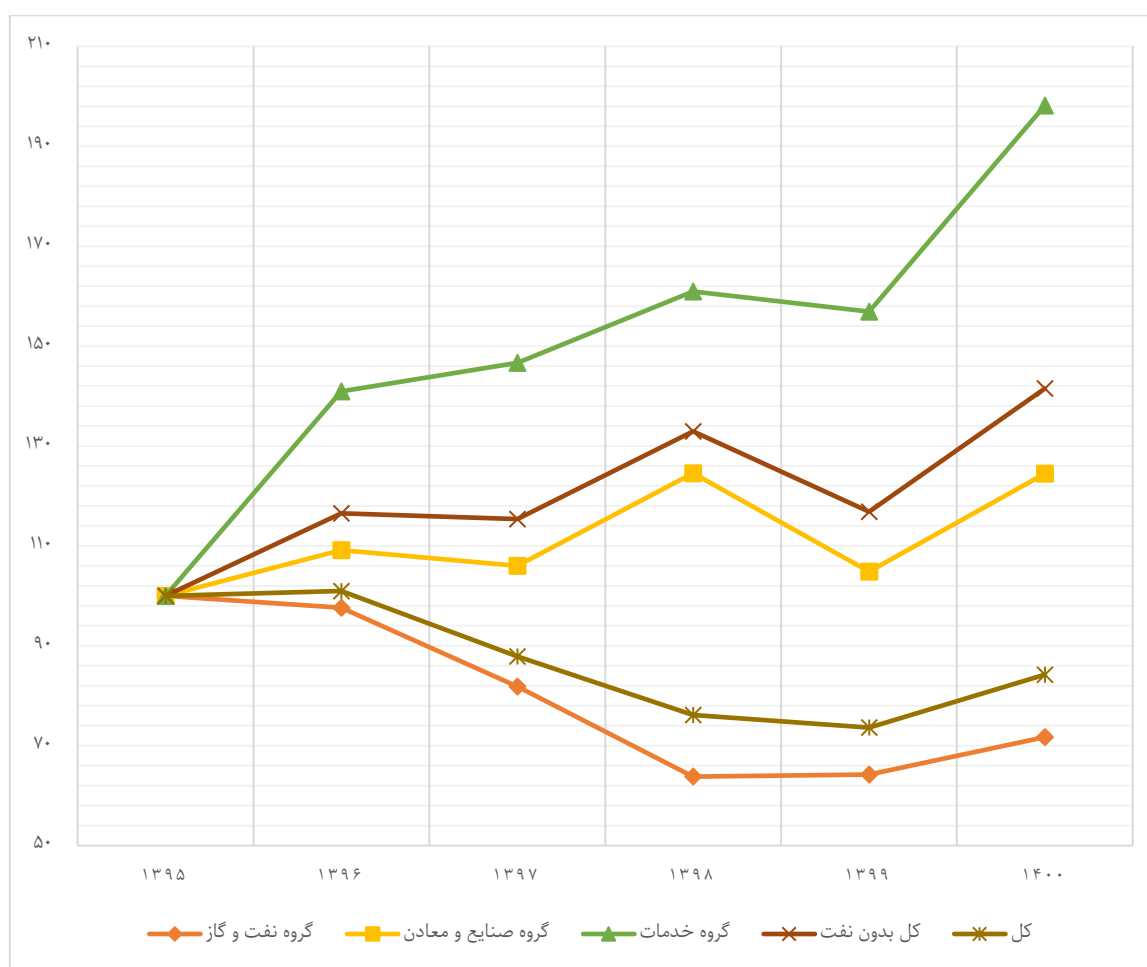
درآمد حق بیمه وصولی

درآمد حاصل از ارائه خدمات بیمه‌ای (درآمد صندوق‌ها)

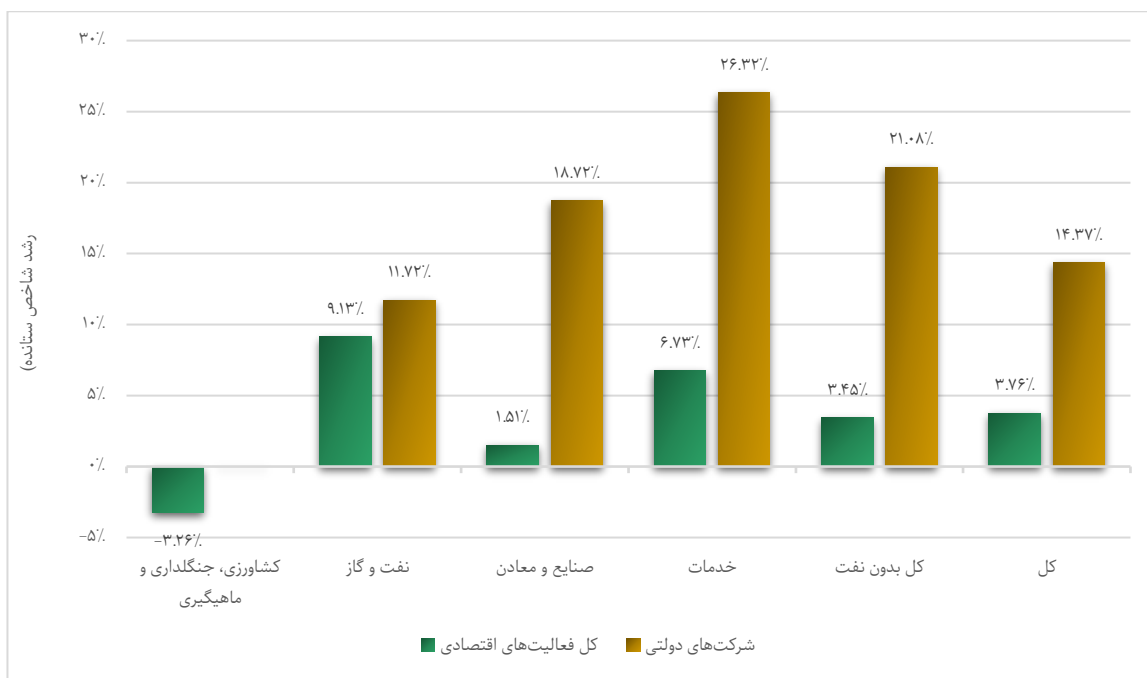
سود سرمایه‌گذاری در شرکت‌های فرعی (بیمه)

۳-۲-۲- شاخص ارزش ستانده به قیمت ثابت

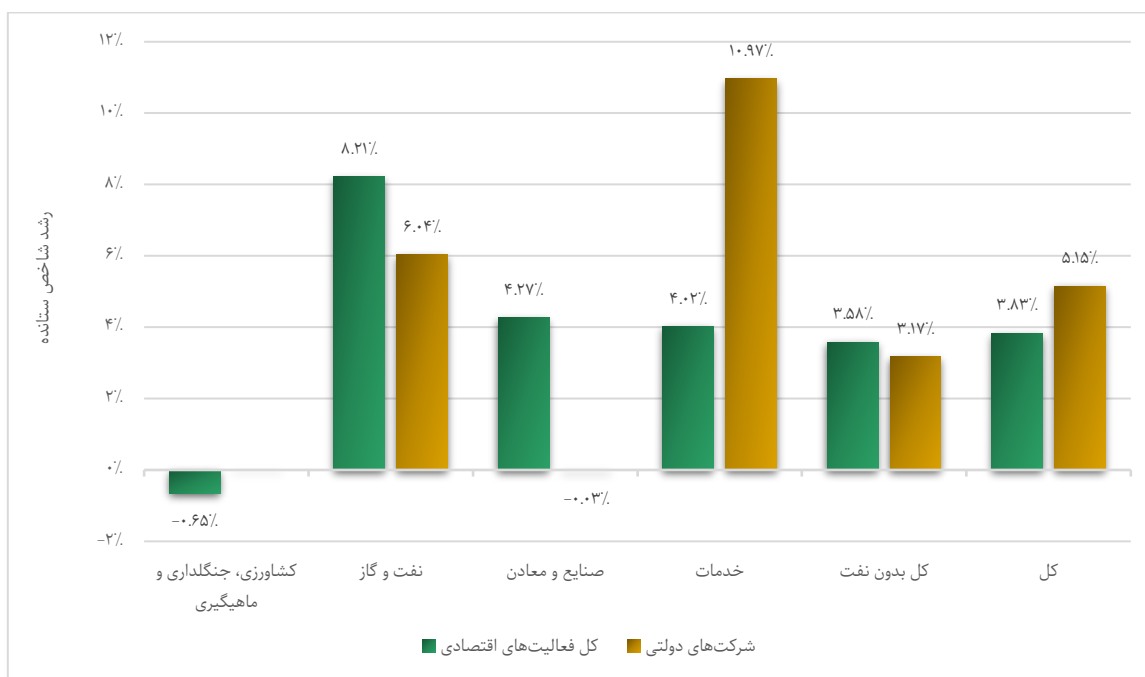
بنا بر شکل ۳-۱ تا شکل ۳-۶ شاخص ارزش ستانده ناخالص یا سطح تولید در شرکت‌های دولتی فعال در همه گروه‌های اقتصادی، در دوره یک‌ساله و دوساله افزایش یافته است. در دوره پنج ساله نیز به استثنای گروه نفت و گاز که به علت تشدید تحریم‌ها در سال‌های میانی برنامه ششم با کاهش شدید تولید مواجه شد، شرکت‌های دولتی در سایر بخش‌ها رشد قابل توجهی تجربه کرده‌اند. نکته جالب توجه در این میان مقایسه رشد تولید شرکت‌های دولتی با گروه‌های اقتصادی متناظر است که نشان می‌دهد، سطح فعالیت شرکت‌های دولتی در افق کوتاه‌مدت و میان‌مدت بیش از سایر فعالیت‌های اقتصادی (بخش غیر دولتی) رشد کرده است.

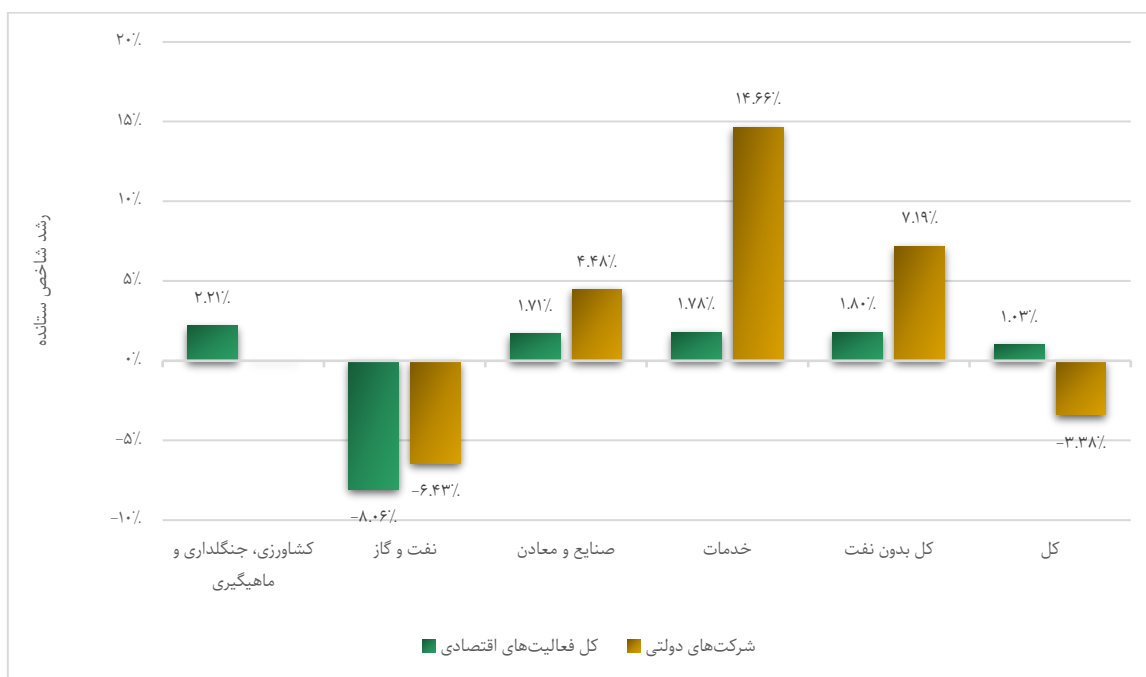
شکل ۳-۱- روند شاخص ارزش ستانده در سطح گروه‌های اقتصادی و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۳-۲- مقایسه رشد شاخص ستانده شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی در سطح گروه‌های اقتصادی و کل - ۱۴۰۰

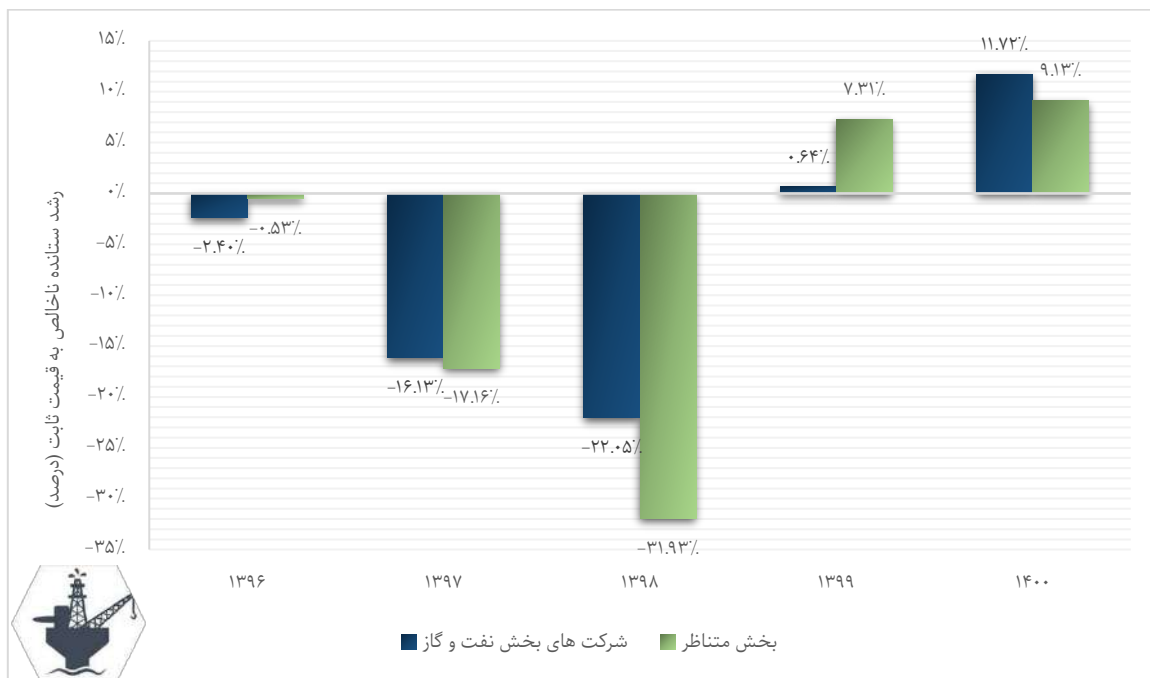

شکل ۳-۳- مقایسه رشد شاخص ستانده شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی در سطح گروه‌های اقتصادی و کل - دوساله

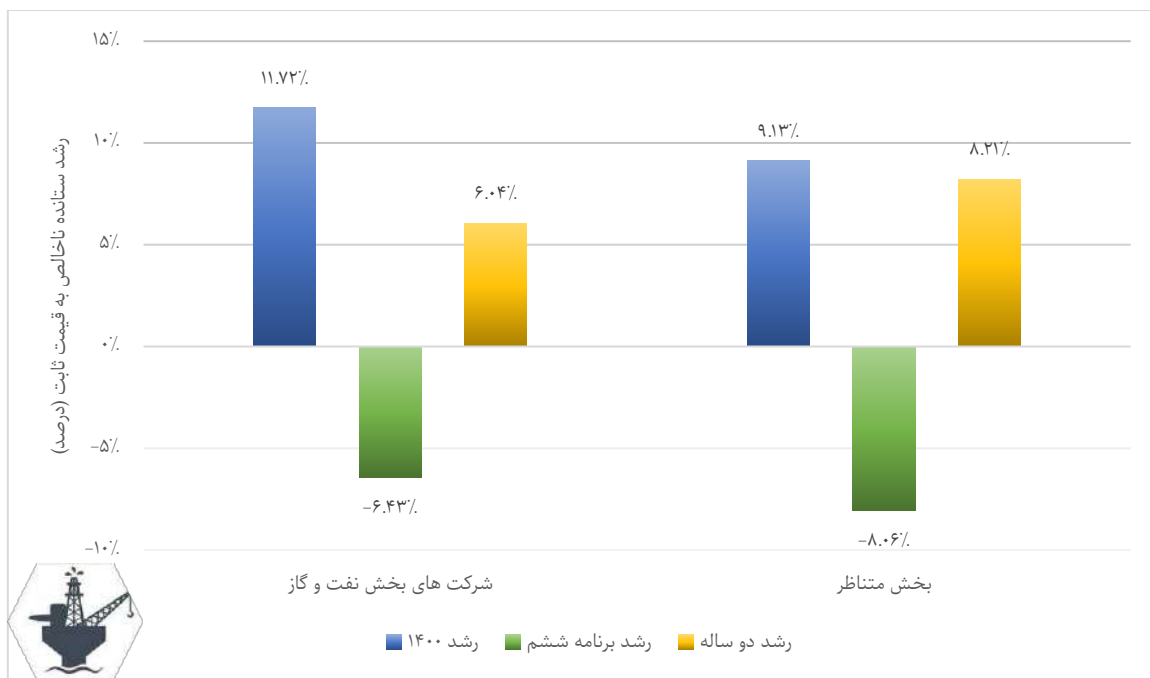

شکل ۳-۴- مقایسه رشد شاخص ستانده شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی در سطح گروه‌های اقتصادی و کل - برنامه ششم توسعه

گروه نفت و گاز ۵۵

شکل ۳-۵- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

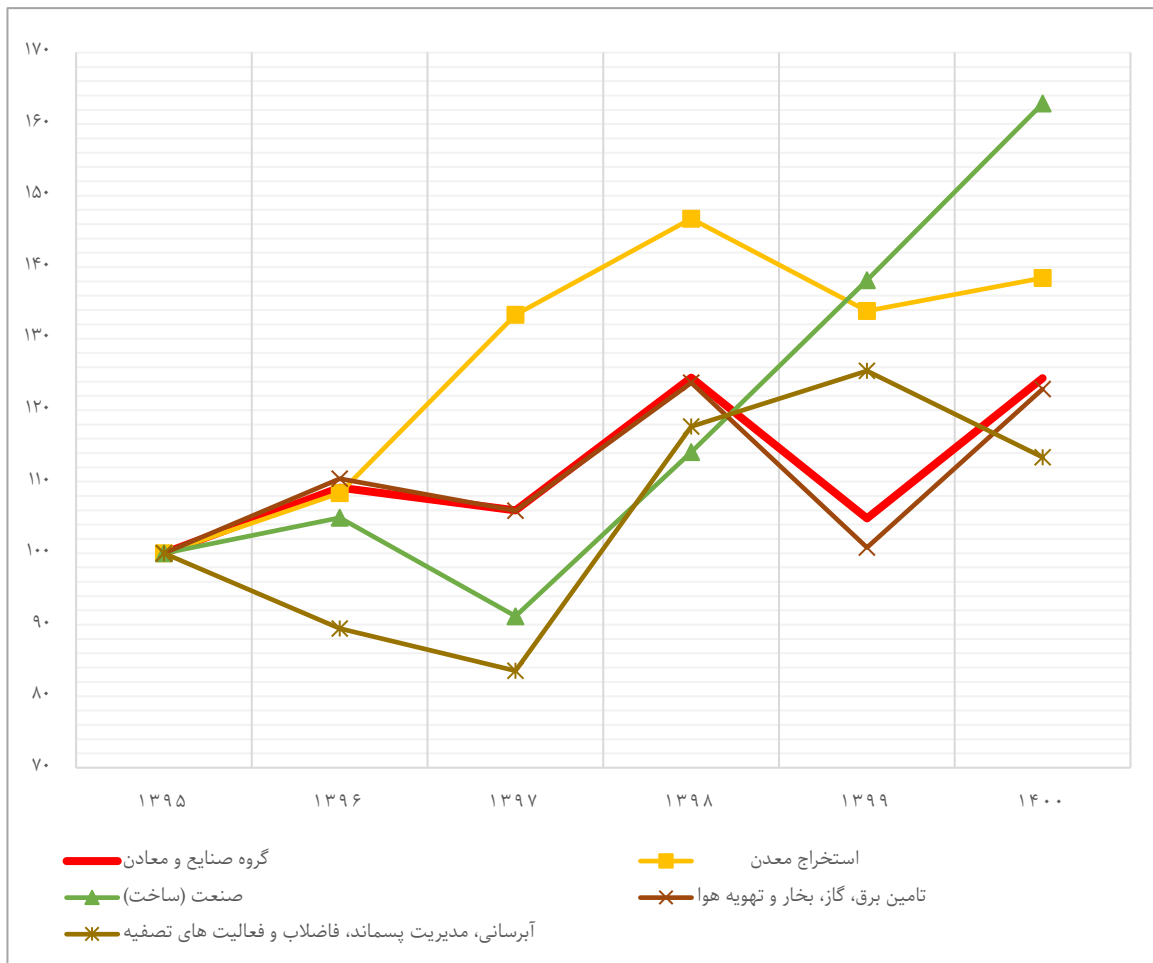

شکل ۳-۶- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۵۵ همان گروه نفت و گاز در شکل‌های قبلی است.

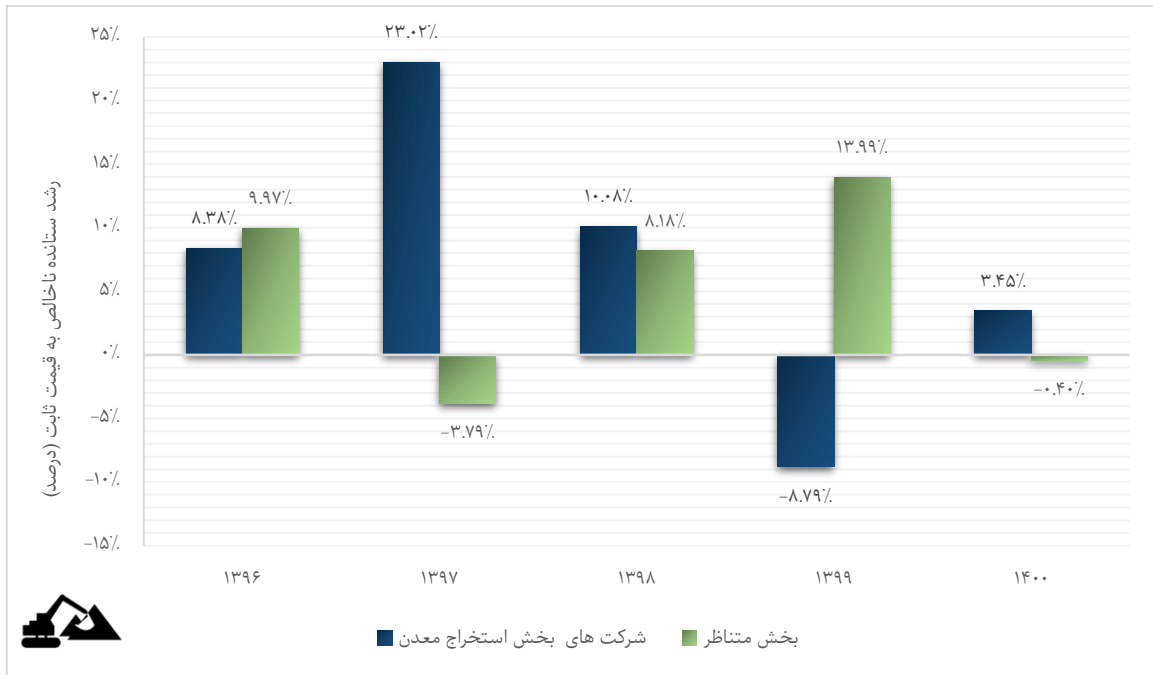
■ گروه صنایع و معادن

در شکل ۳-۷ تا شکل ۳-۱۵ روند شاخص ارزش ستانده ناخالص شرکت‌های دولتی و رشد آن به تفکیک بخش‌های اقتصادی ذیل گروه صنایع و معادن مورد بررسی قرار گرفته است. بنا بر نتایج گزارش، علی‌رغم آن‌که روند تغییرات شاخص ستانده (تولید) شرکت‌های هر گروه الگوی مشابهی ندارند. اما با توجه به تعداد و بزرگی ابعاد شرکت‌های تأمین برق و گاز، بخار و تهویه هوا، رفتار شاخص ستانده در گروه صنایع از رفتار این بخش تبعیت می‌کند.

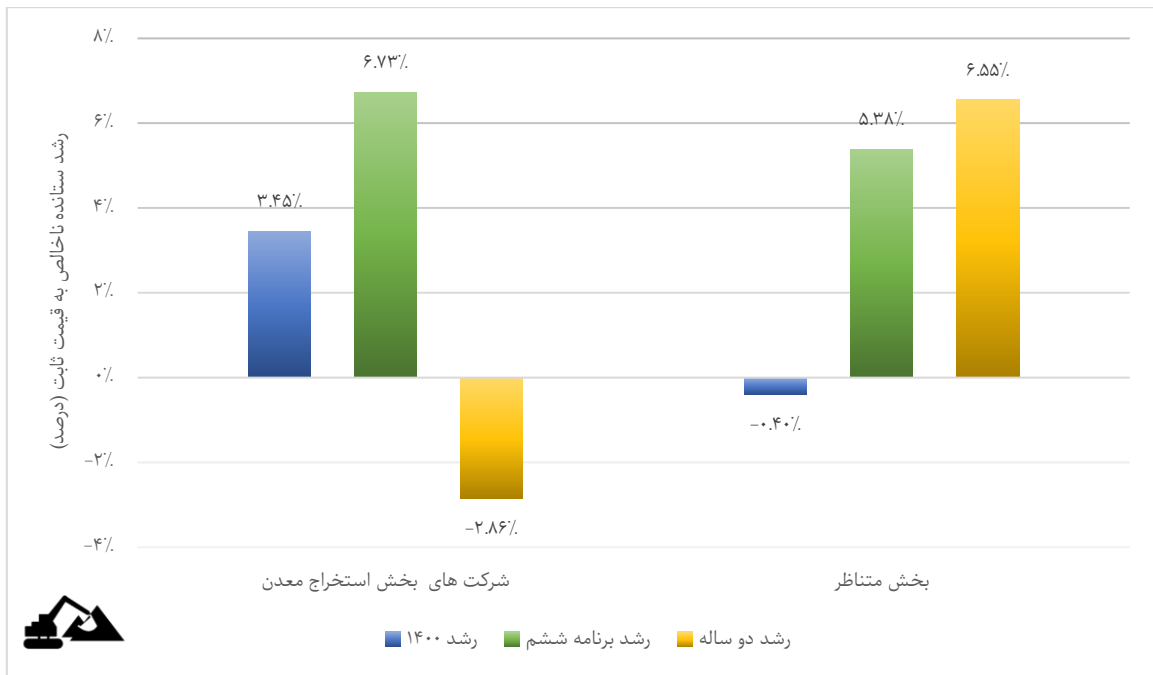

شکل ۳-۷- روند شاخص ارزش ستانده در گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

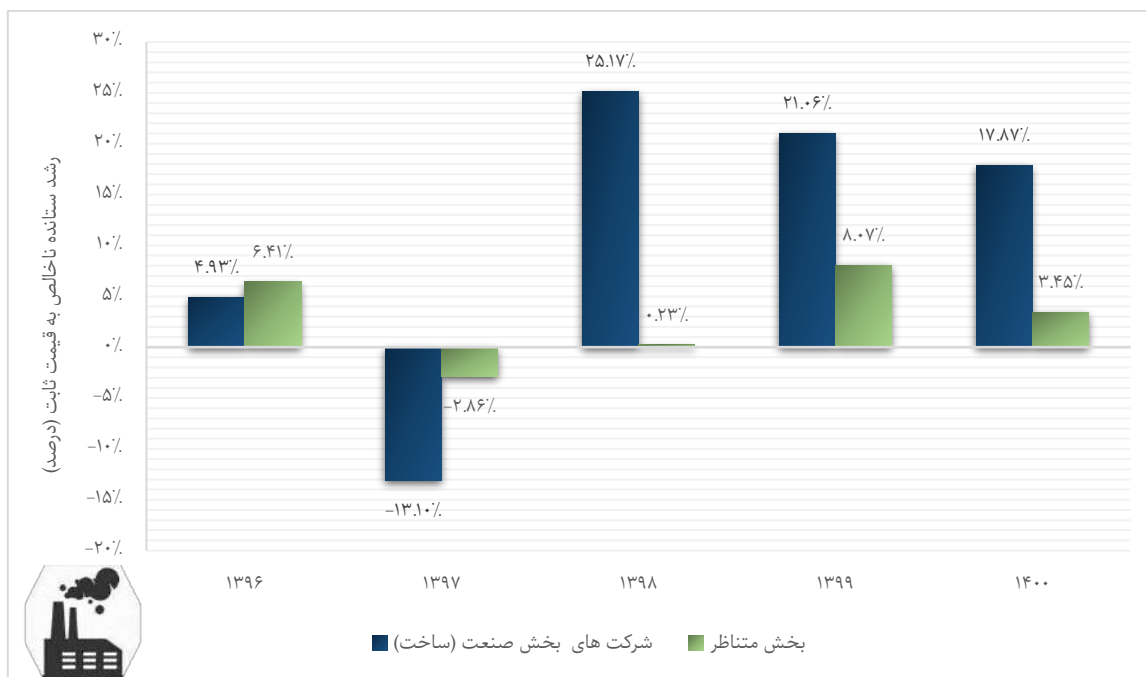

شکل ۳-۸- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

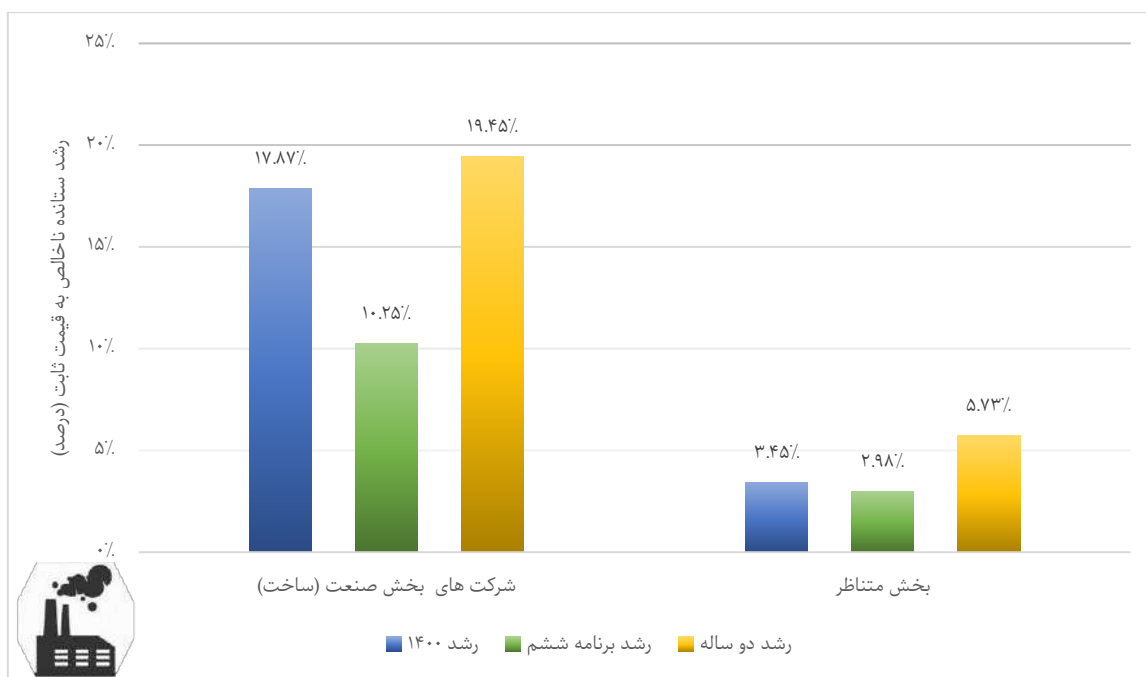

شکل ۳-۹- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ صنعت (ساخت)

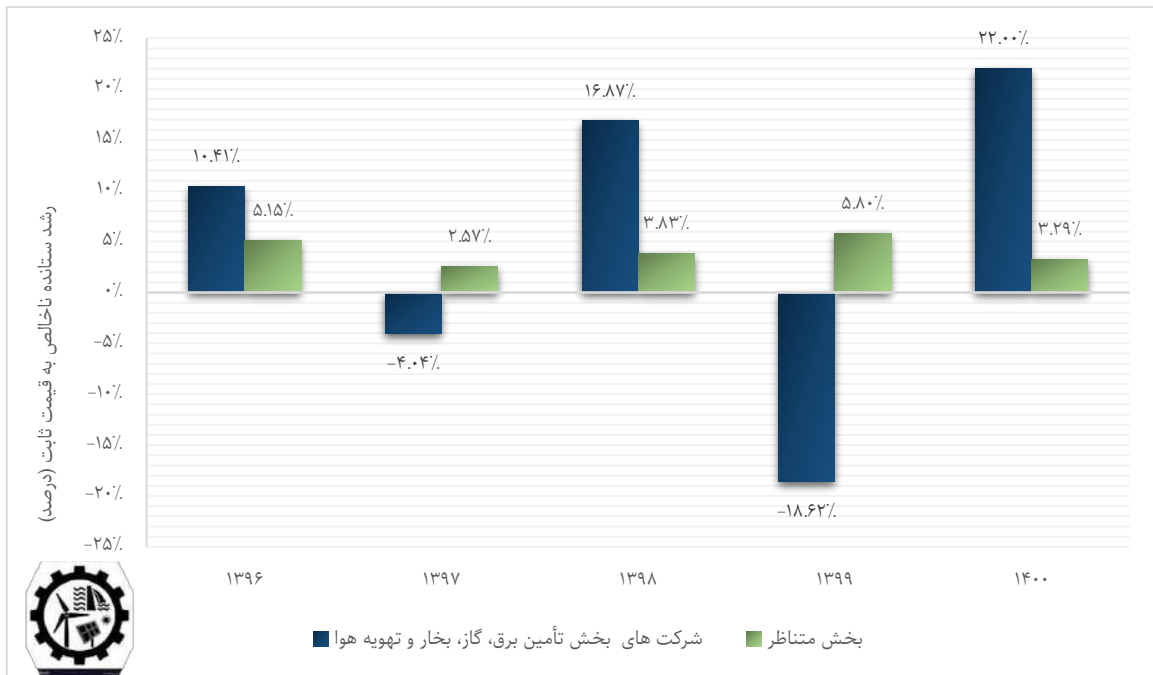

شکل ۱-۱-۱-۱ مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

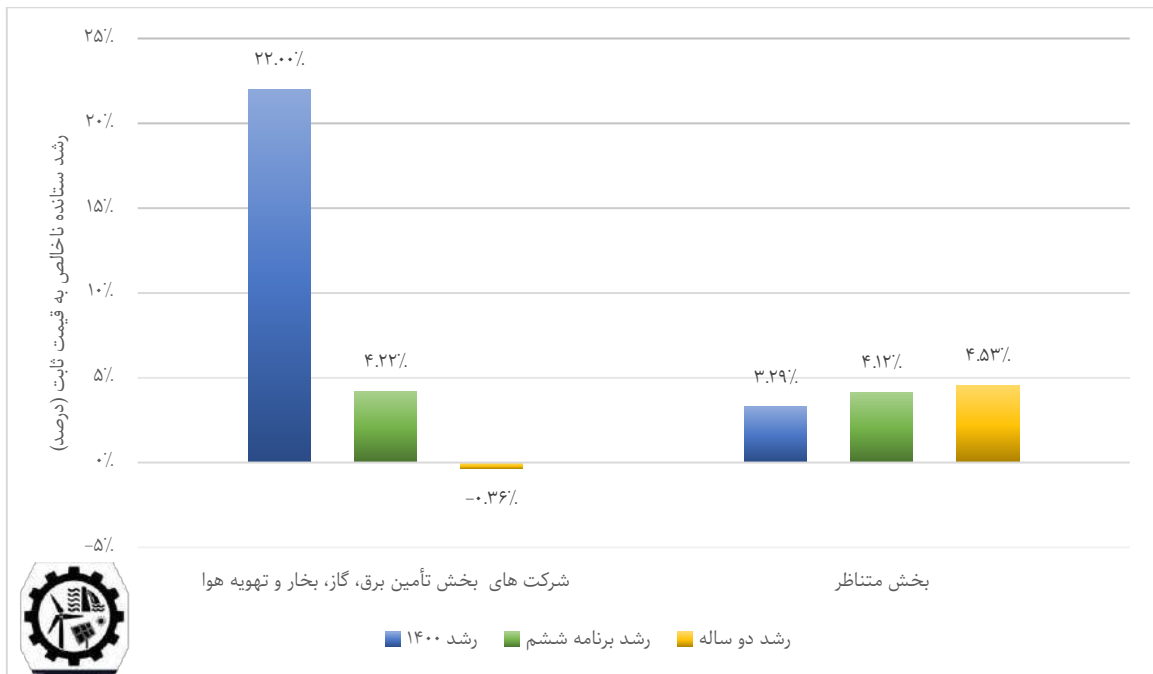

شکل ۱-۱-۱-۲ مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

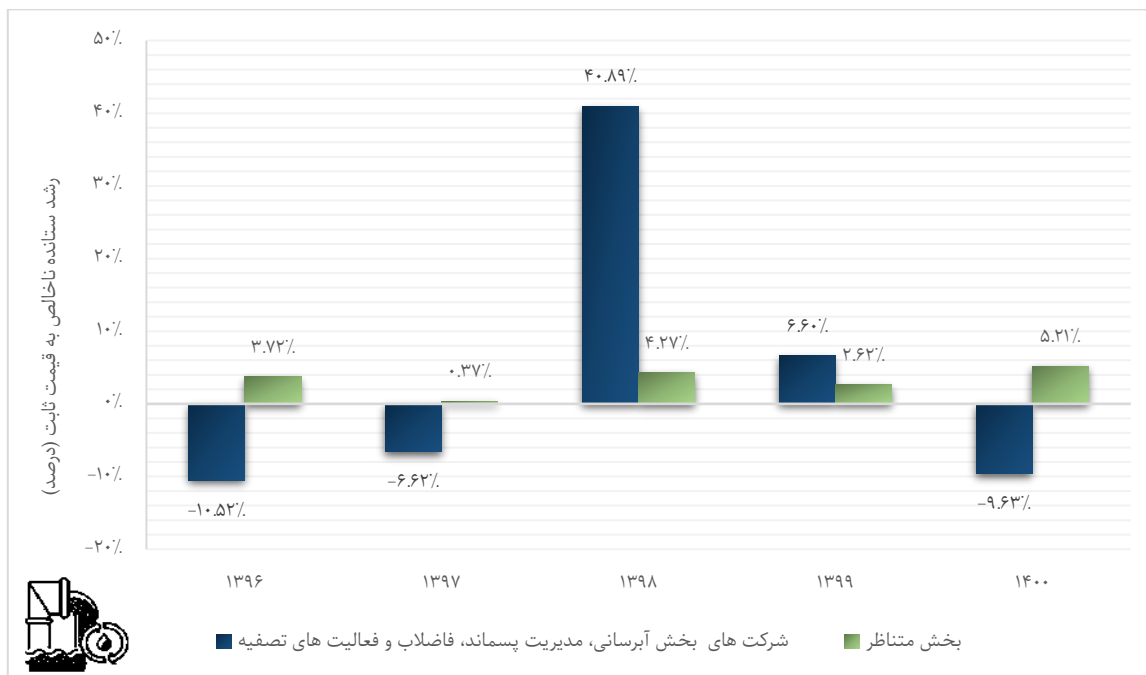

شکل ۳-۱۲- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

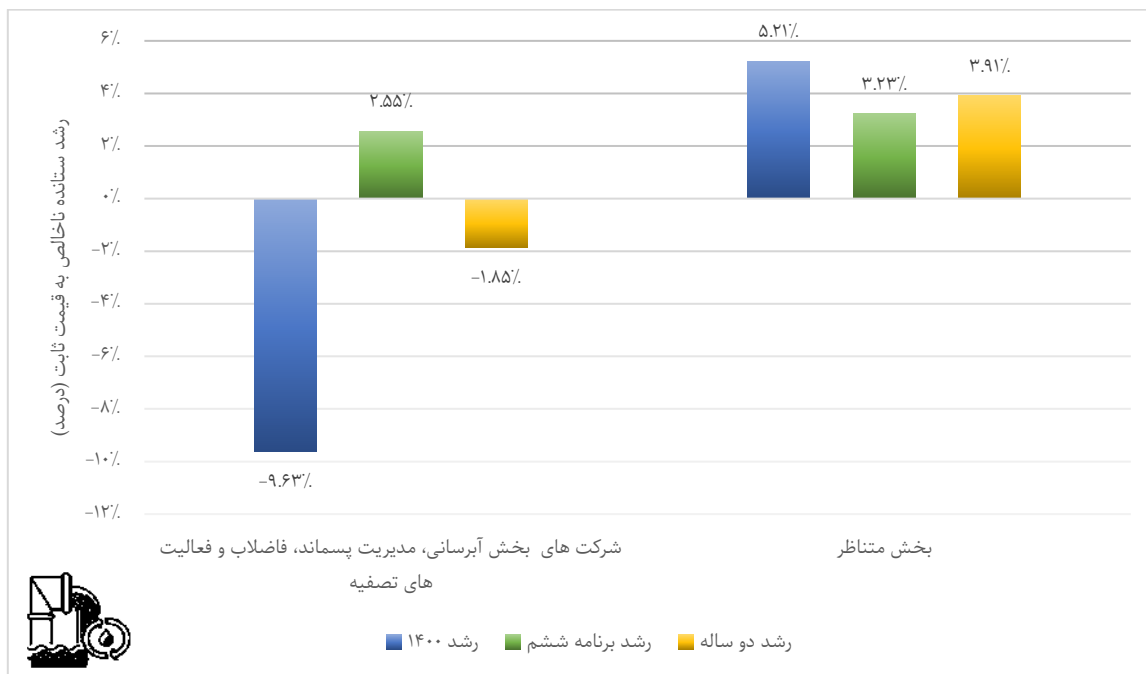

شکل ۳-۱۳- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

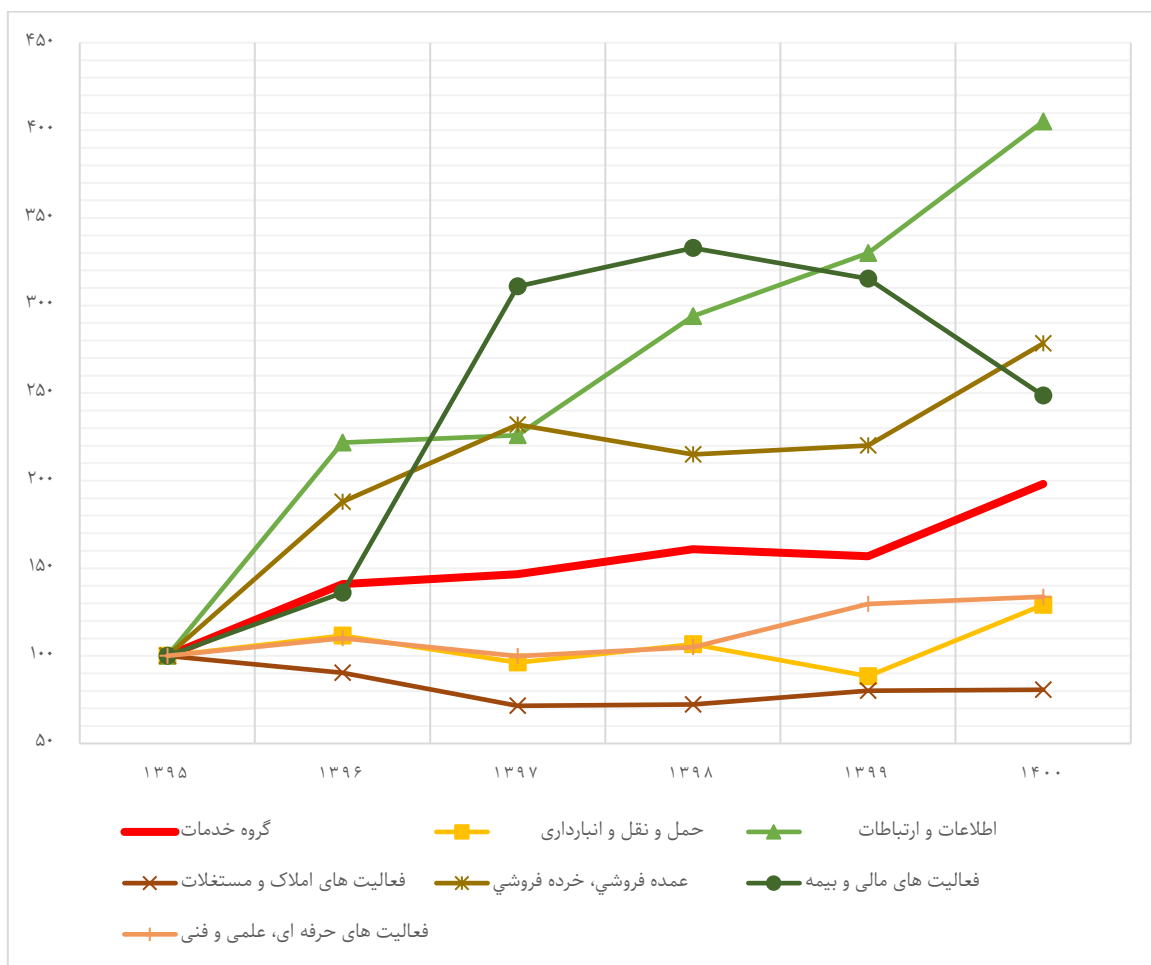
شکل ۳-۱۴- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۱۵- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

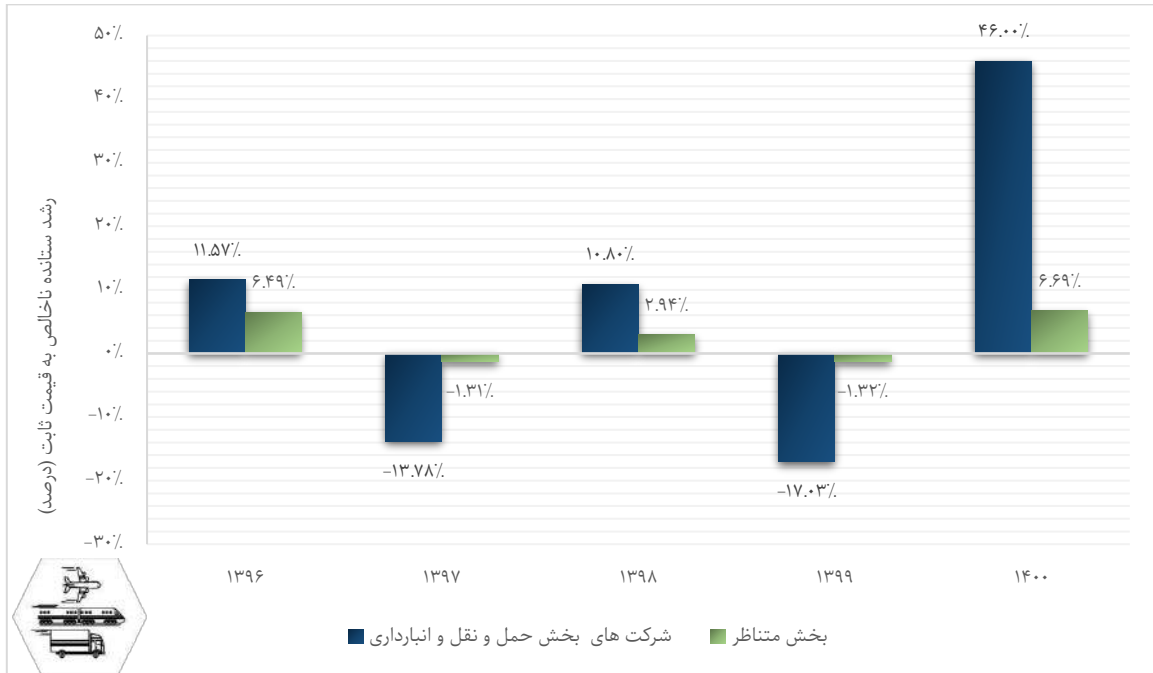
■ گروه خدمات

در شکل ۳-۱۶ تا شکل ۳-۳۰ وضعیت روند شاخص ارزش ستانده ناخالص شرکت‌های دولتی و رشد آن به تفکیک بخش‌های اقتصادی ذیل گروه خدمات مورد بررسی قرار گرفته است. بنابر نتایج، روند تغییرات شاخص ستانده (تولید) شرکت‌های بخش‌ها به هیچ وجه الگوی مشابهی ندارند. در این میان روند اکیداً صعودی بخش ارتباطات، که تا حد زیادی ناشی پیشرفت فنی مستمر در ستانده‌های آن است، جالب توجه است. نکته قابل توجه دیگر که از مقایسه عملکرد شرکت‌های دولتی و فعالیت‌های اقتصادی در بخش متناظر در گروه خدمات به دست می‌آید، آن است که در اکثر سال‌ها شدت تغییرات (مثبت و منفی) در شاخص ستانده در شرکت‌های دولتی شدیدتر از بخش است.

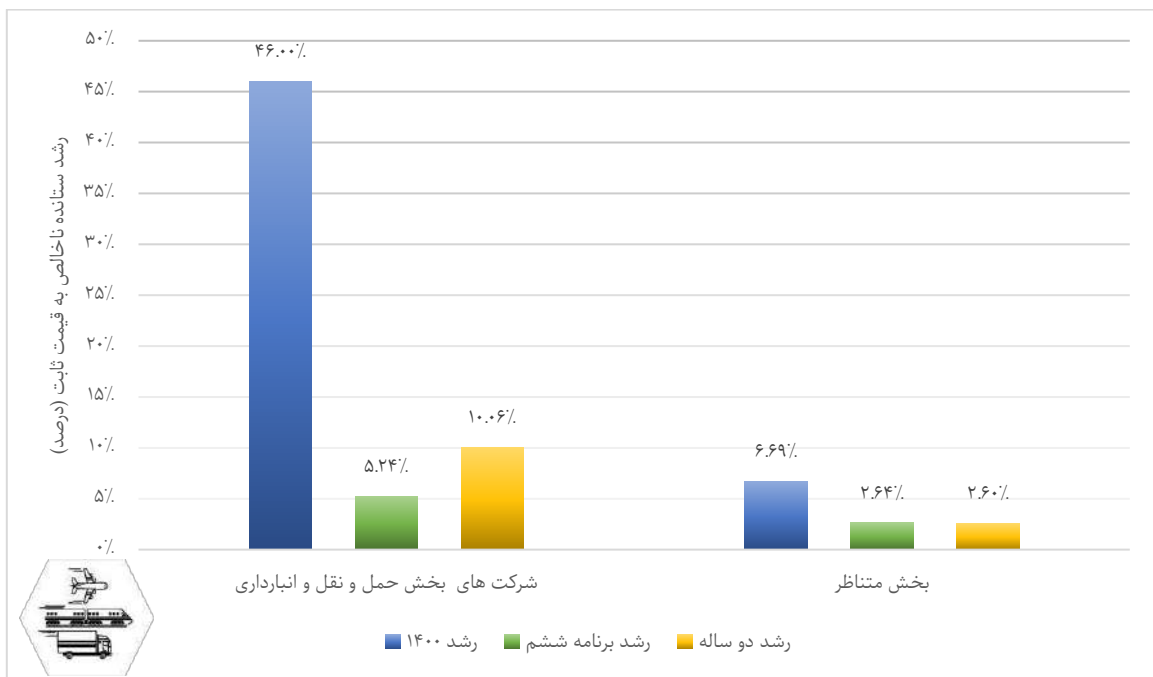

شکل ۳-۱۶- روند شاخص ارزش ستانده در گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

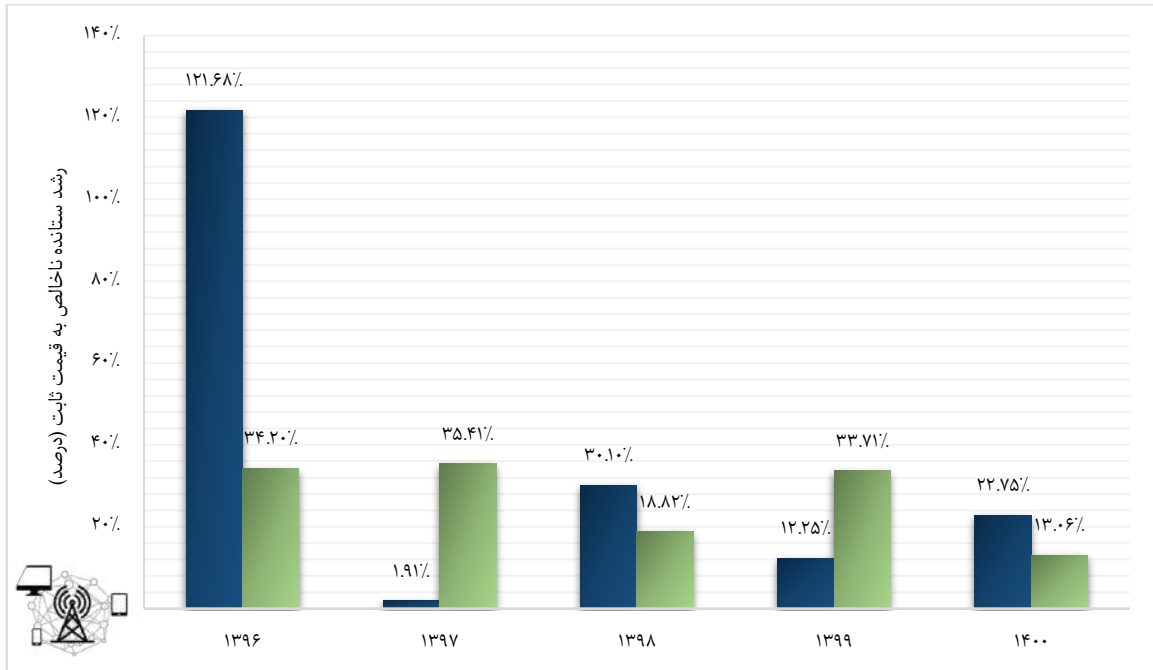

شکل ۳-۱۷- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

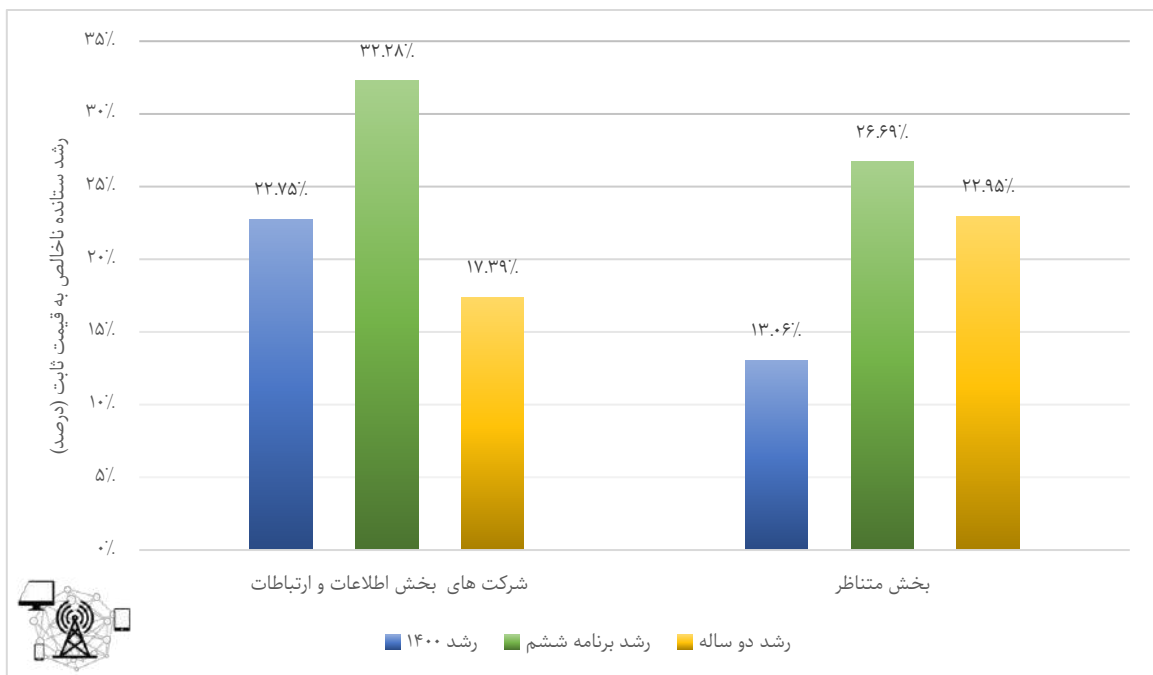

شکل ۳-۱۸- مقایسه رشد شاخص متوسط ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ اطلاعات و ارتباطات

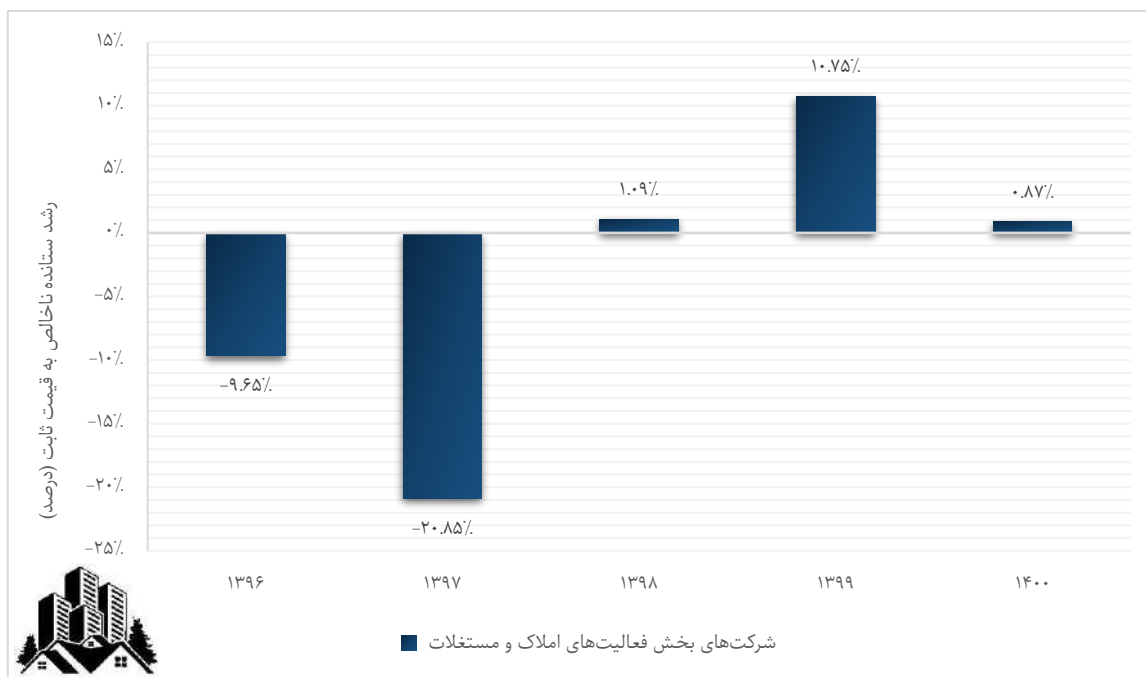

شکل ۳-۱۹- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

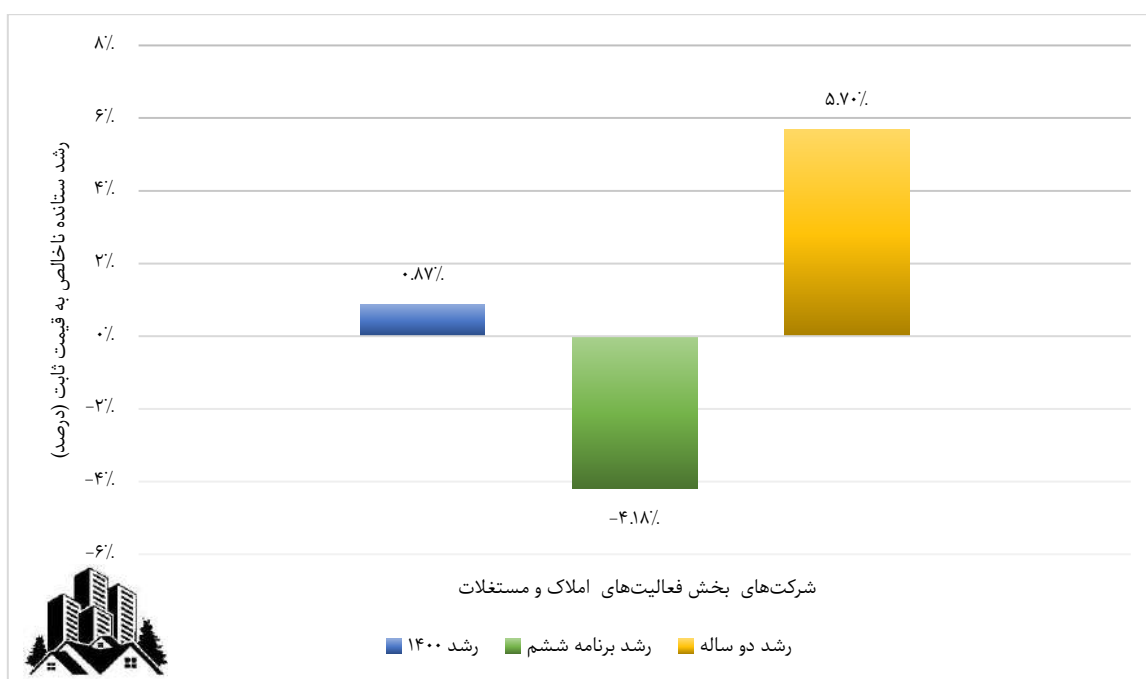

شکل ۳-۲۰- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۵۶}

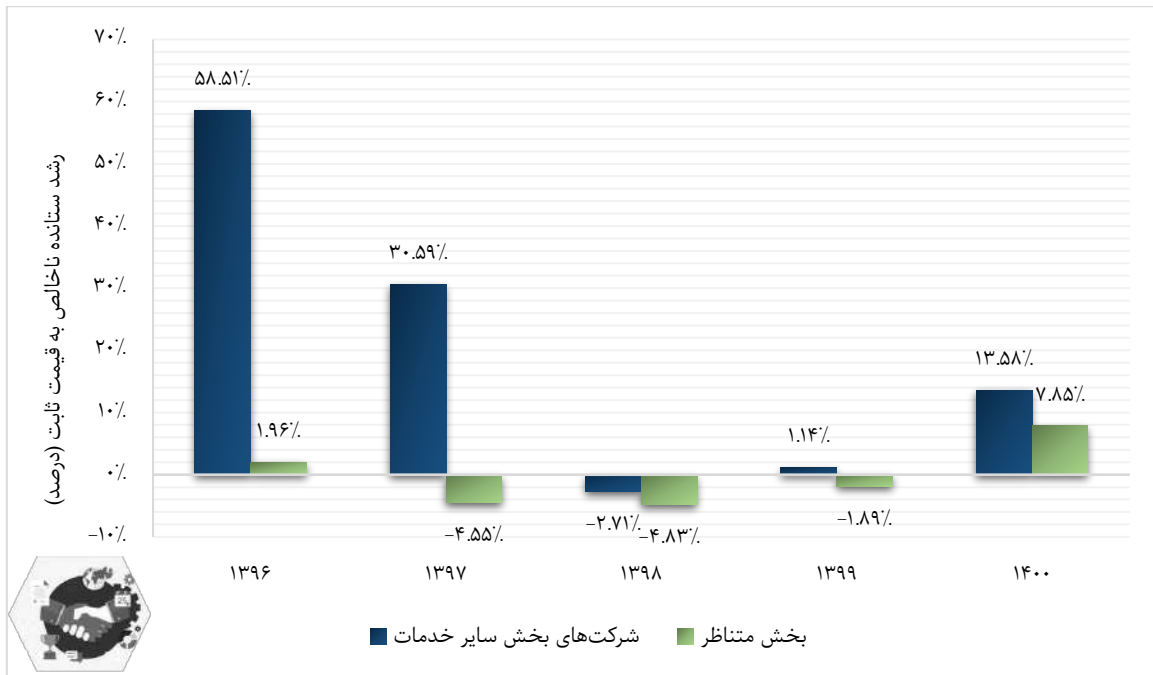
شکل ۳-۲۱- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

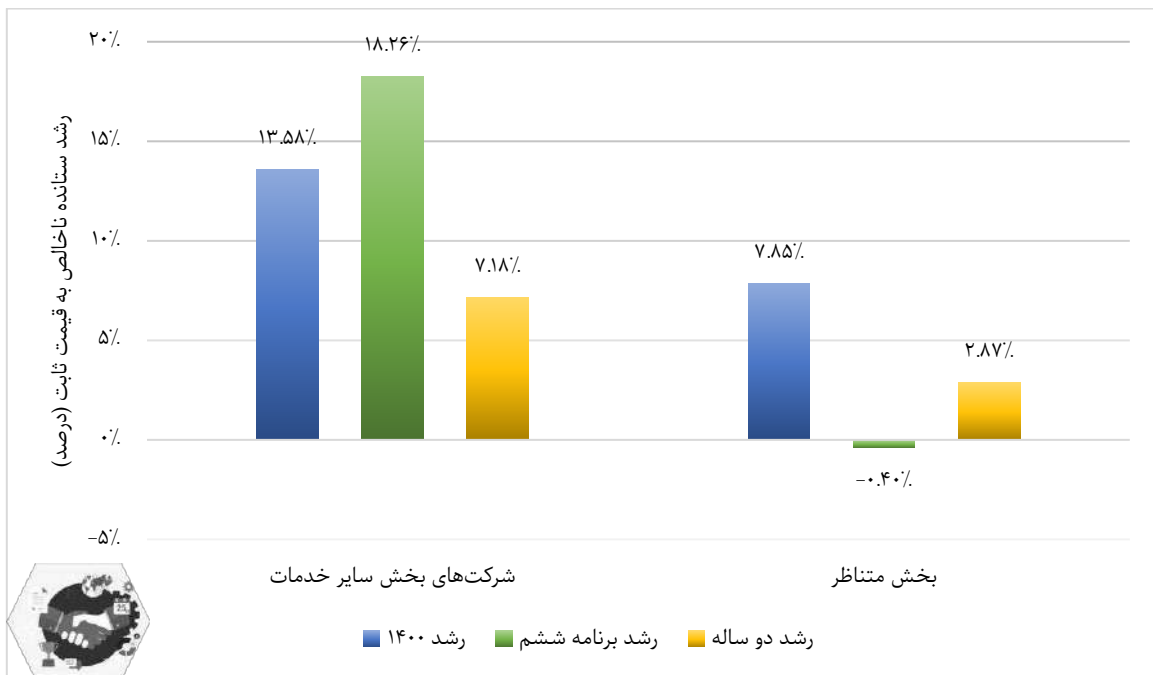
شکل ۳-۲۲- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

○ سایر خدمات

^{۵۶} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از ارزش ستانده بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به درآمد اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. از این رو مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

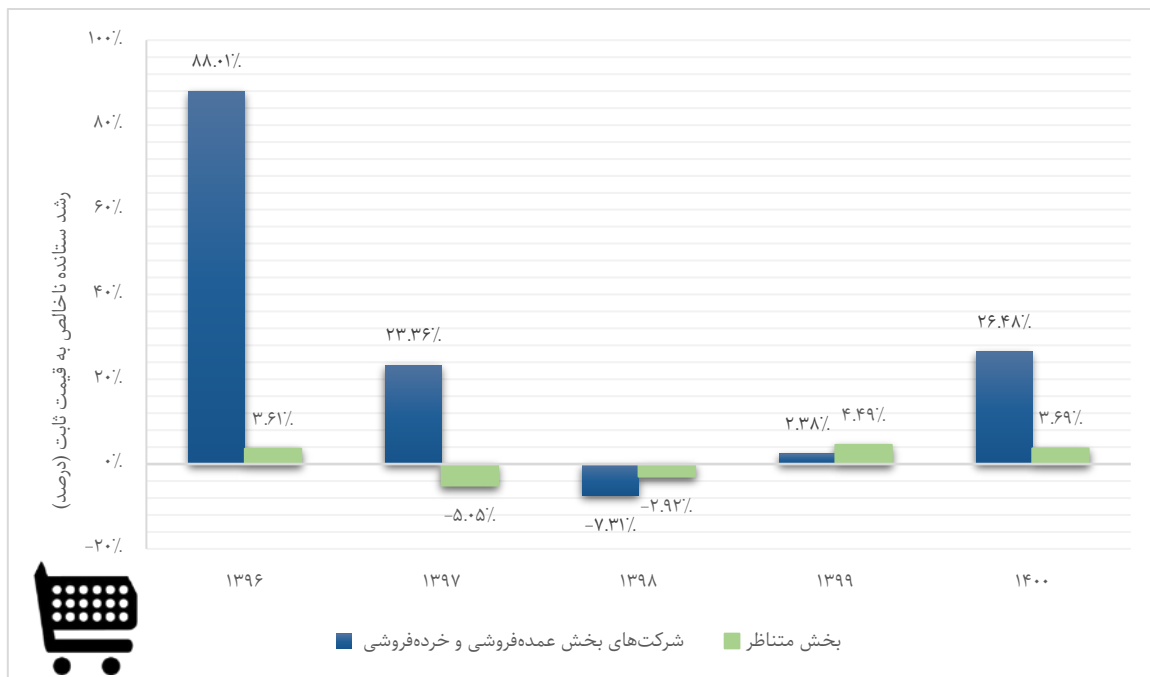

شکل ۳-۲۳- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

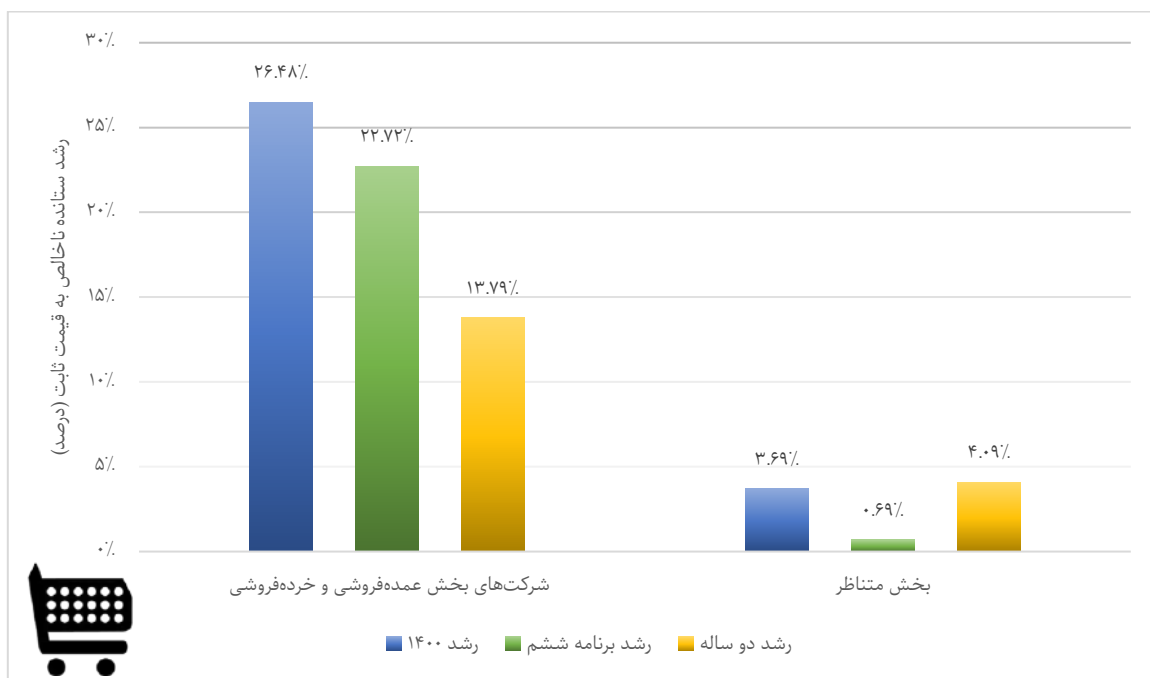

شکل ۳-۲۴- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

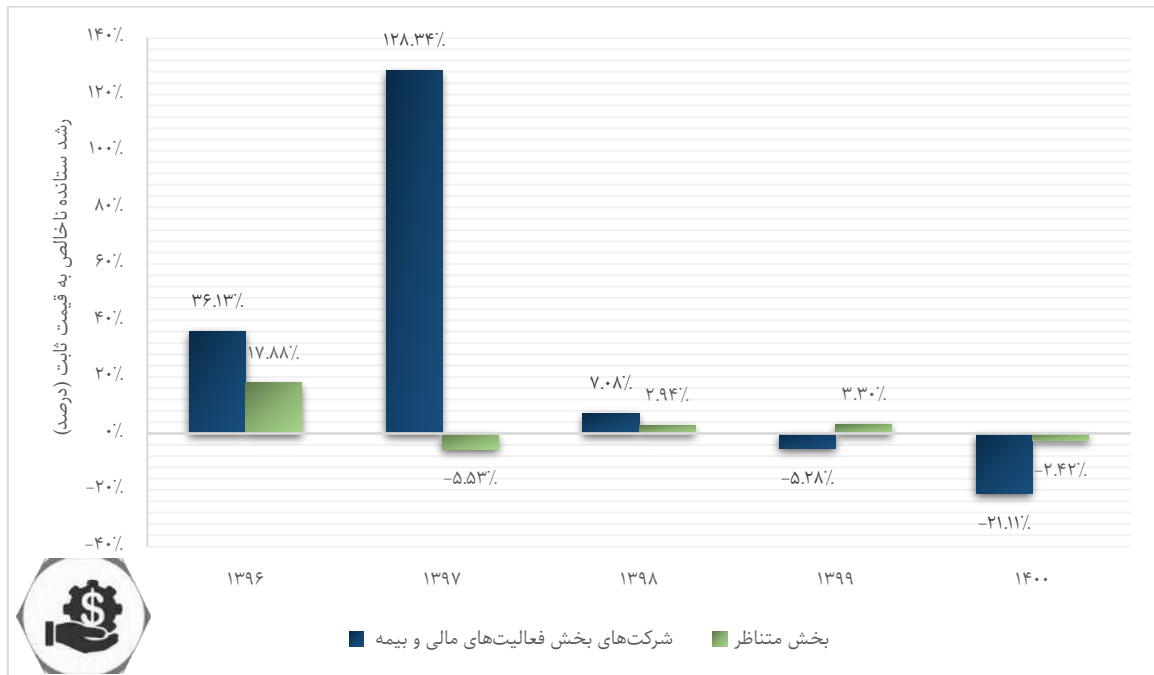

شکل ۳-۲۵- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

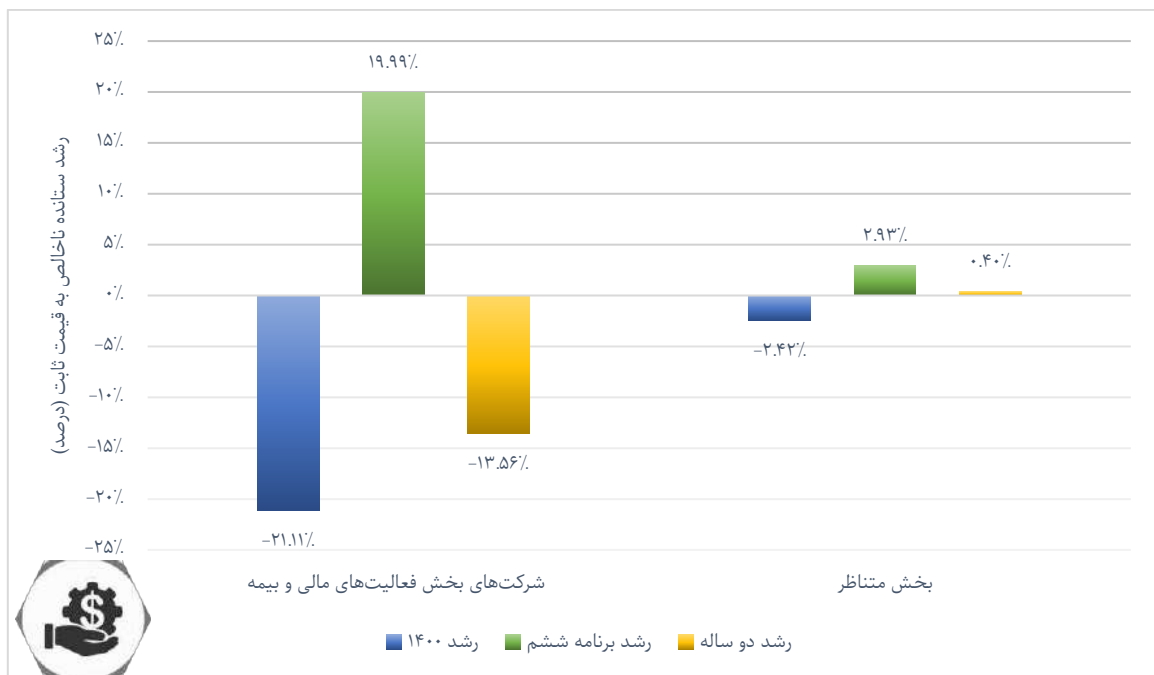

شکل ۳-۲۶- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک)

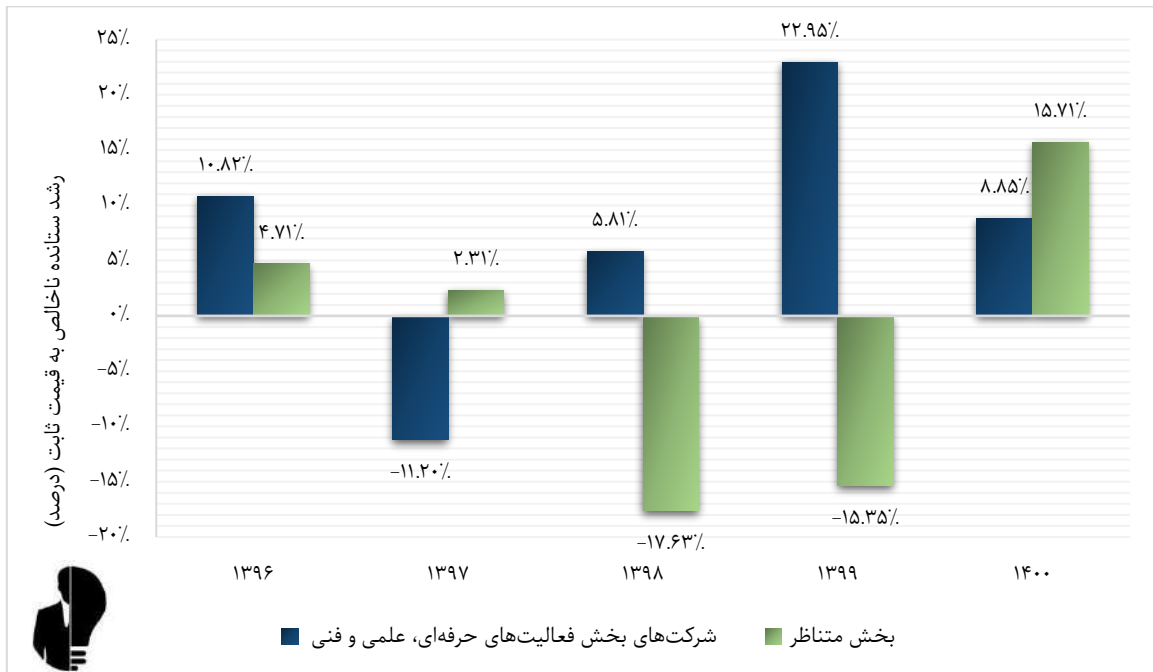

شکل ۳-۲۷- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

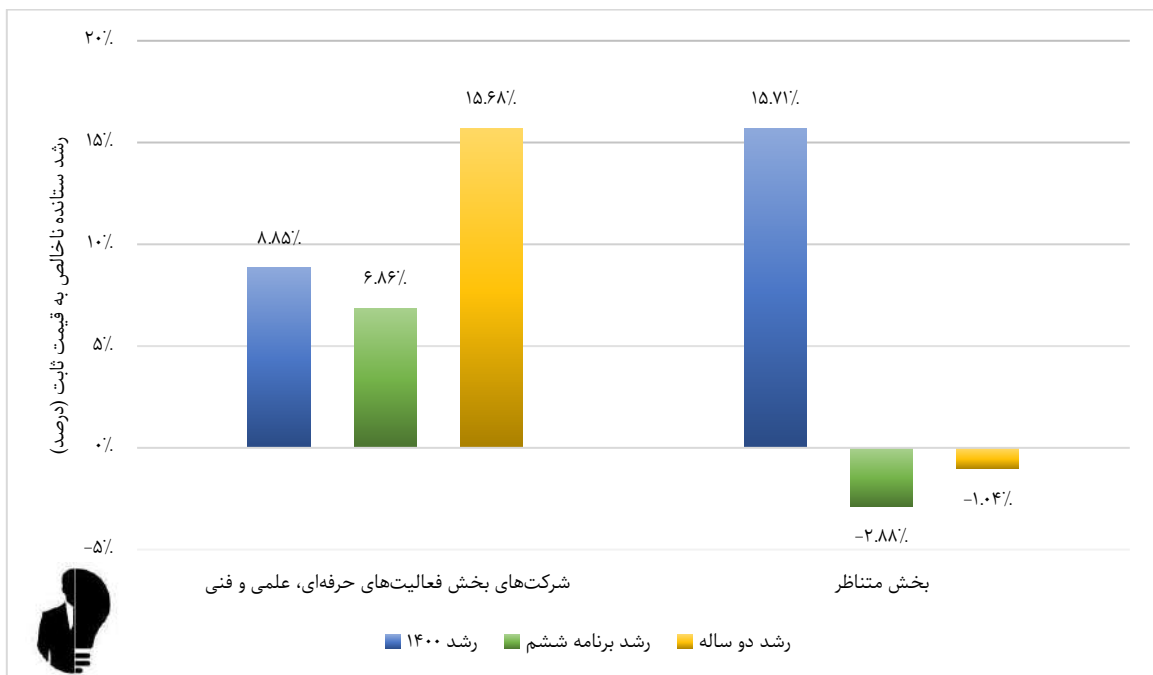

شکل ۳-۲۸- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۲۹-۳- مقایسه رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

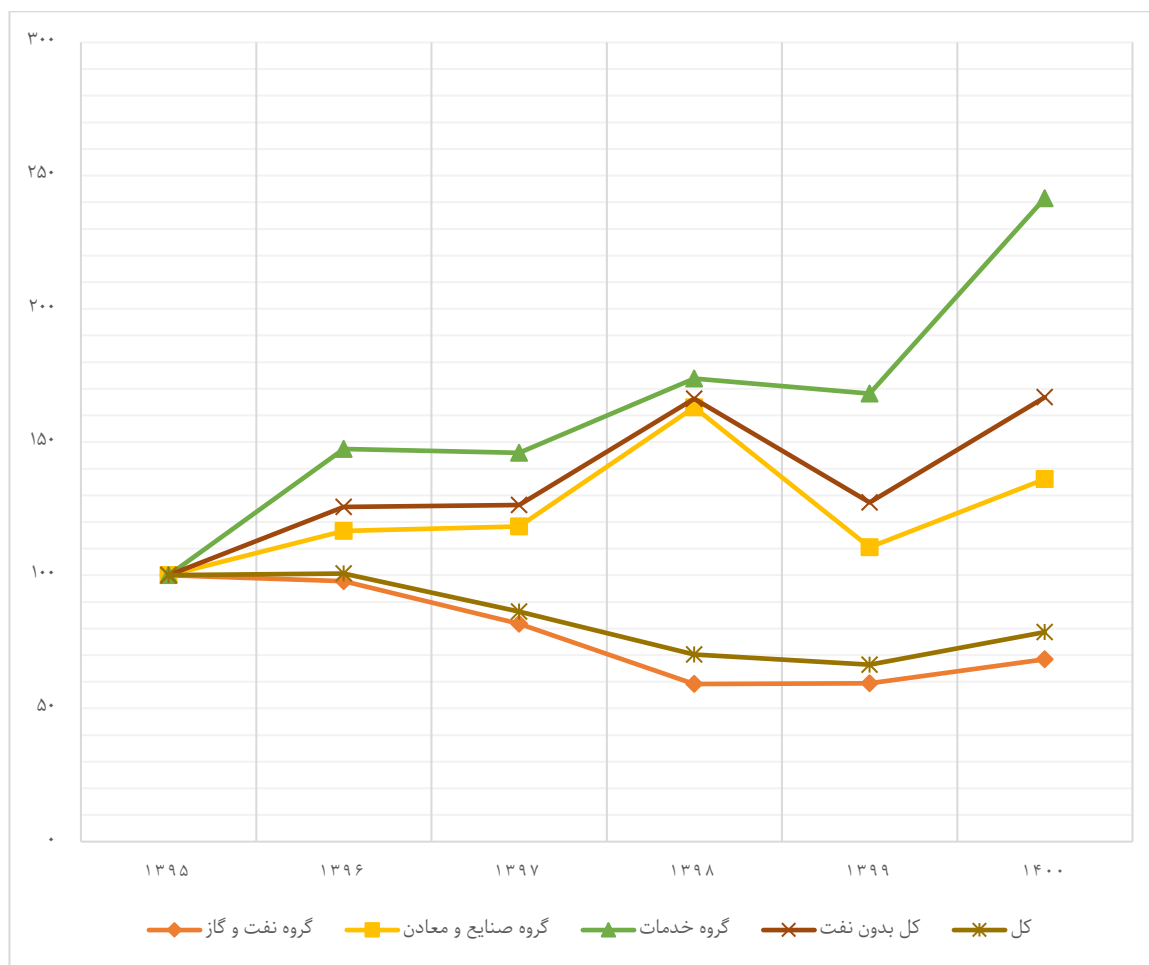
شکل ۳۰-۳- مقایسه رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۲-۳- شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت

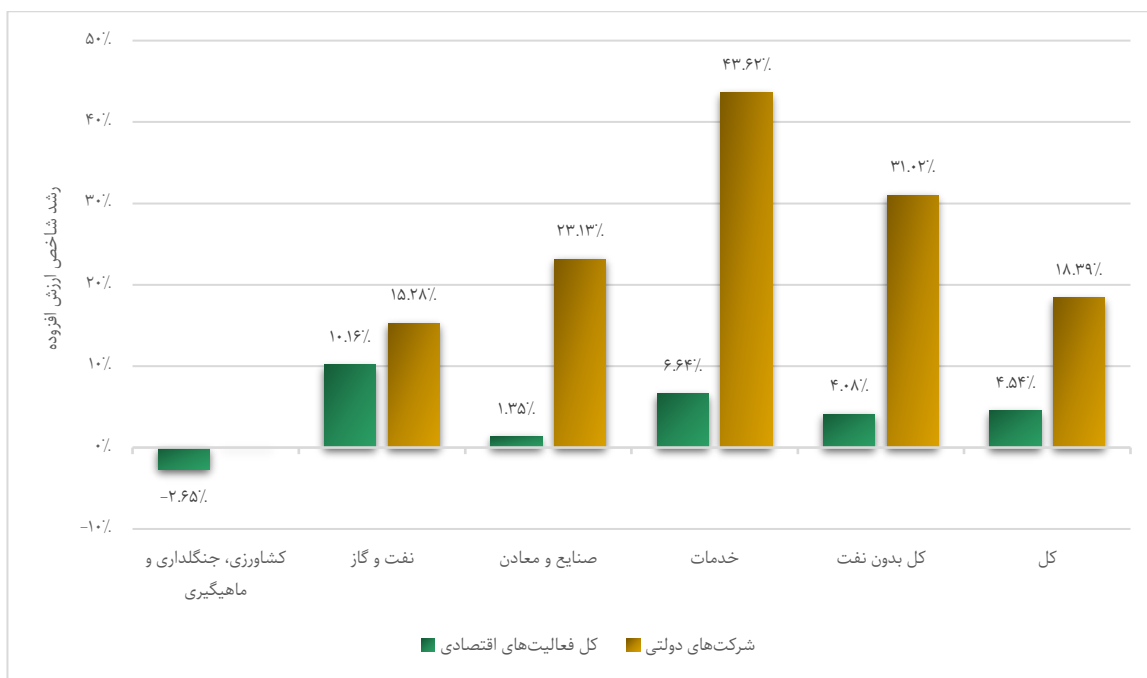
شاخص ارزش افزوده تغییرات به قیمت ثابت ارزش خلق شده در فرآیند تولید در شرکت‌های دولتی را نشان

می‌دهد.

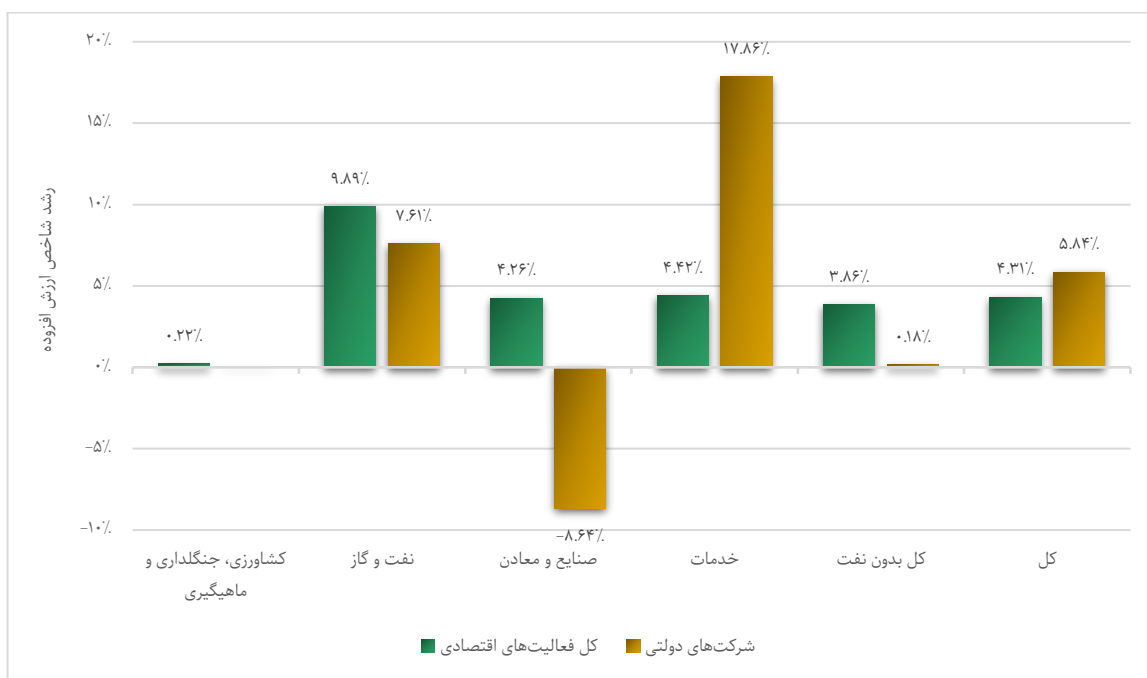
بررسی روند شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت طی دوره زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ در شکل ۳-۳۱ تا شکل ۳-۳۴ گویای آن است با وجود رفتار نوسانی شاخص در پنج سال گذشته در گروه صنایع و خدمات و روند نزولی شاخص ارزش افزوده بخش نفت و گاز تا سال ۱۳۹۹، در سال ۱۴۰۰ شرکت‌های دولتی در همه گروه‌ها، نسبت به سال قبل ارزش افزوده بیشتری را خلق کرده‌اند و با توجه به رشد کمتر ارزش افزوده فعالیت‌ها در کل اقتصاد، سهم افزایش‌دهنده‌ای در تولید ناخالص داخلی داشته‌اند. در مجموع در طی برنامه ششم سهم شرکت‌های دولتی از اقتصاد بدون نفت افزایش یافته و سهم آن از کل اقتصاد کاهنده بوده است.

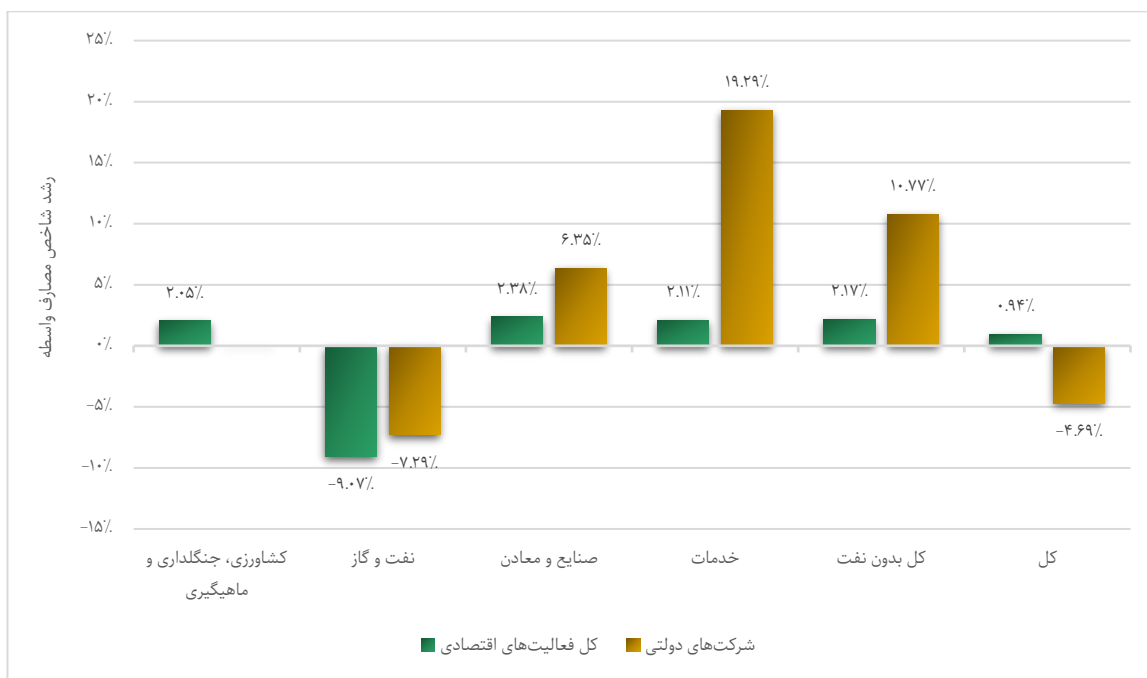
شکل ۳-۳۱- روند شاخص ارزش افزوده در سطح گروه‌های اقتصادی و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۳-۳۲- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی-۱۴۰۰

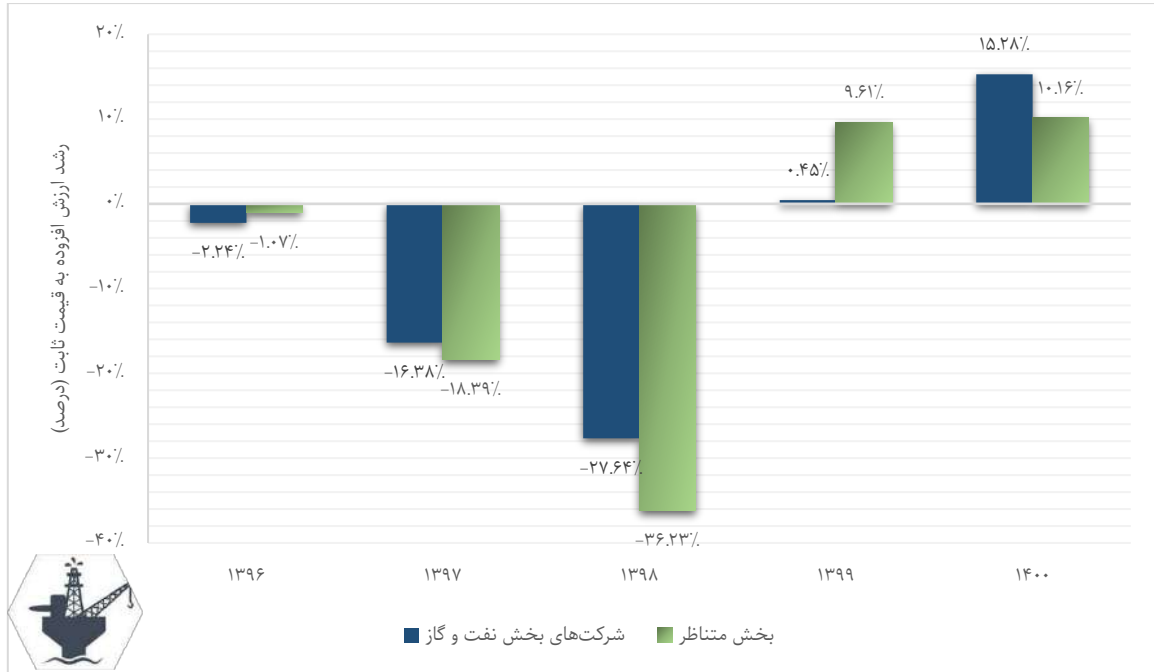
شکل ۳-۳۳- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی- دوساله

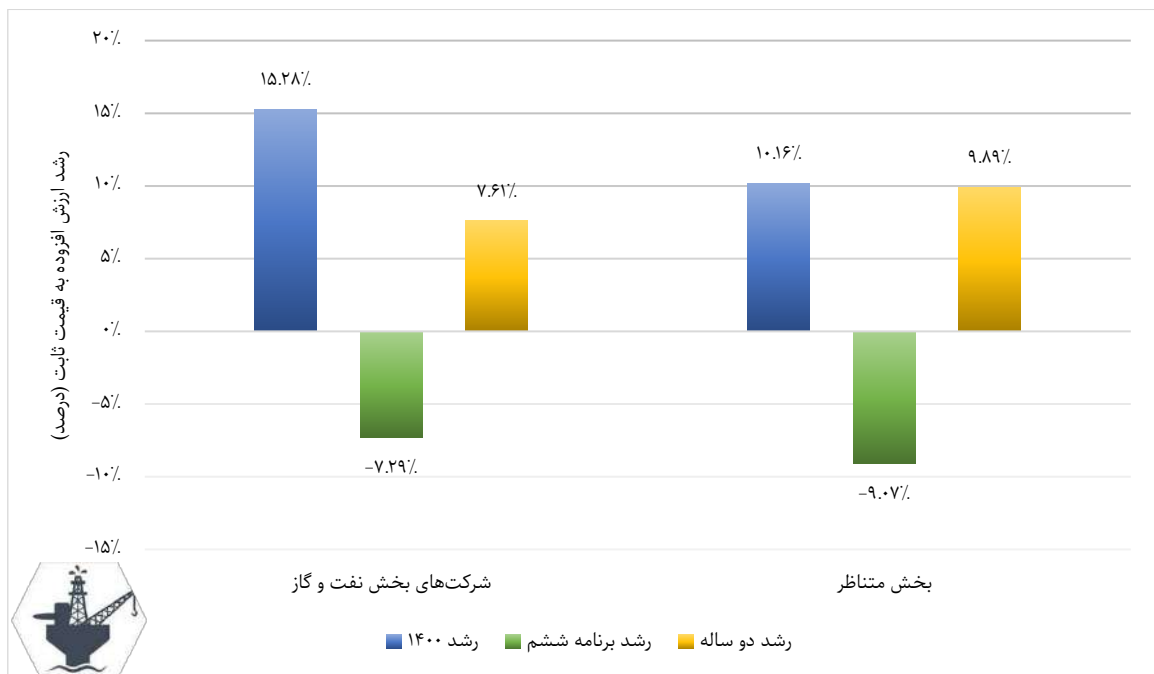
شکل ۳-۳۴- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی- برنامه ششم توسعه

بخش (گروه) نفت و گاز

رشد ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز در اکثر سال‌ها (به استثنای سال ۱۳۹۹) با رشد این شاخص در سطح کل بخش اختلاف چندانی ندارد که به سهم قابل توجه شرکت‌های دولتی در این بخش بازمی‌گردد. همچنین رفتار کاملاً متفاوت بخش نفت و گاز در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال‌های قبل قابل توجه است.

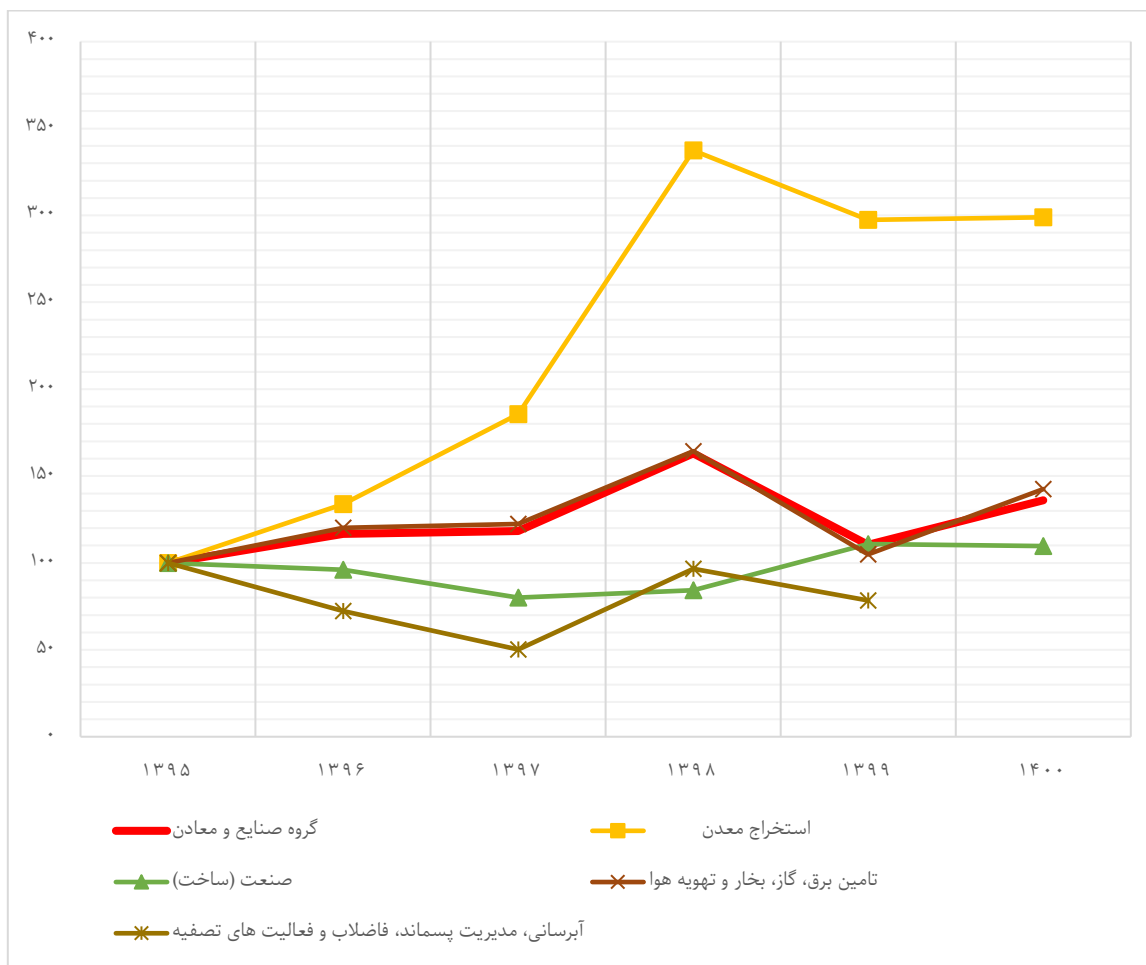
شکل ۳-۳۵- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۳۶- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

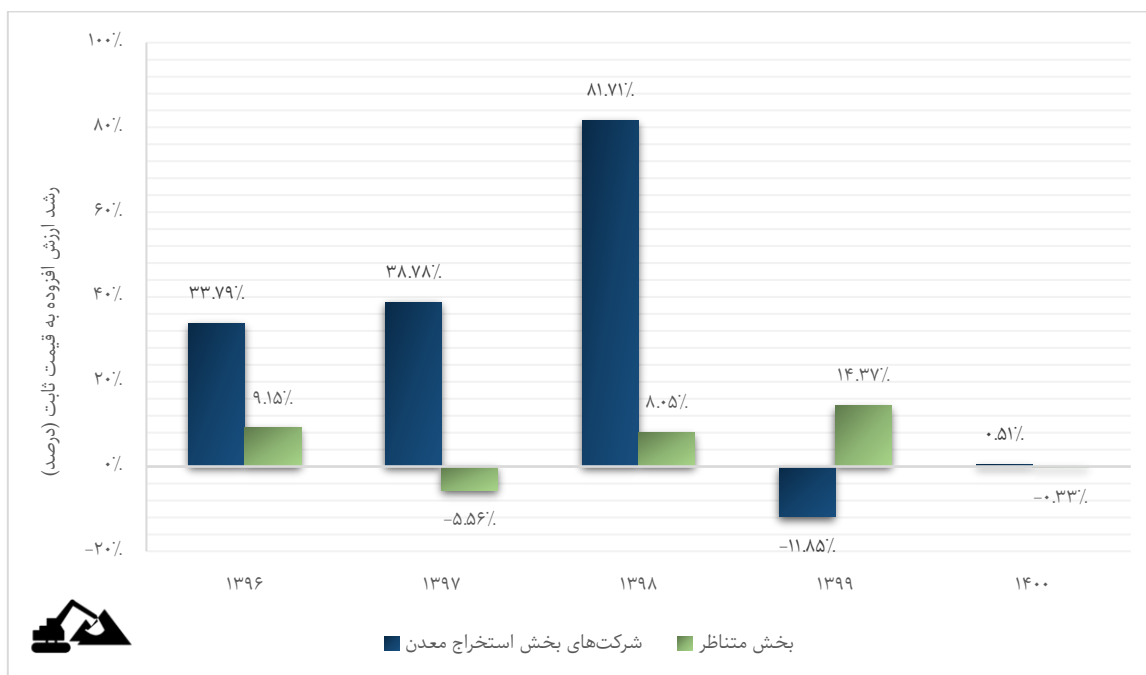
■ گروه صنایع و معادن

بررسی روند شاخص ارزش افزوده بخش‌های ذیل گروه صنعت و معدن، مطابق با شکل ۳-۳۷-روند تغییرات شاخص ارزش افزوده گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ تا شکل ۳-۴۵ نشان می‌دهد بخش معدن با رشد قابل توجه ارزش افزوده در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ به سمت سطوح بسیار بالاتری از سطح این شاخص صعود کرده است. هر چند بخشی از این رشد در سال ۱۳۹۹ از دست رفته است، قسمت زیادی از این افزایش ارزش افزوده ناشی از کاهش سطح مصارف واسطه شرکت در عین افزایش سطح ستانده بوده است. بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا به عنوان بزرگترین بخش گروه صنایع رفتاری نسبتاً مشابه بخش معدن اما با شدت پایین‌تر را تجربه کرده است. با این تفاوت که عامل اصلی تغییرات ارزش افزوده آن به تغییرات ارزش ستانده باز می‌گردد.

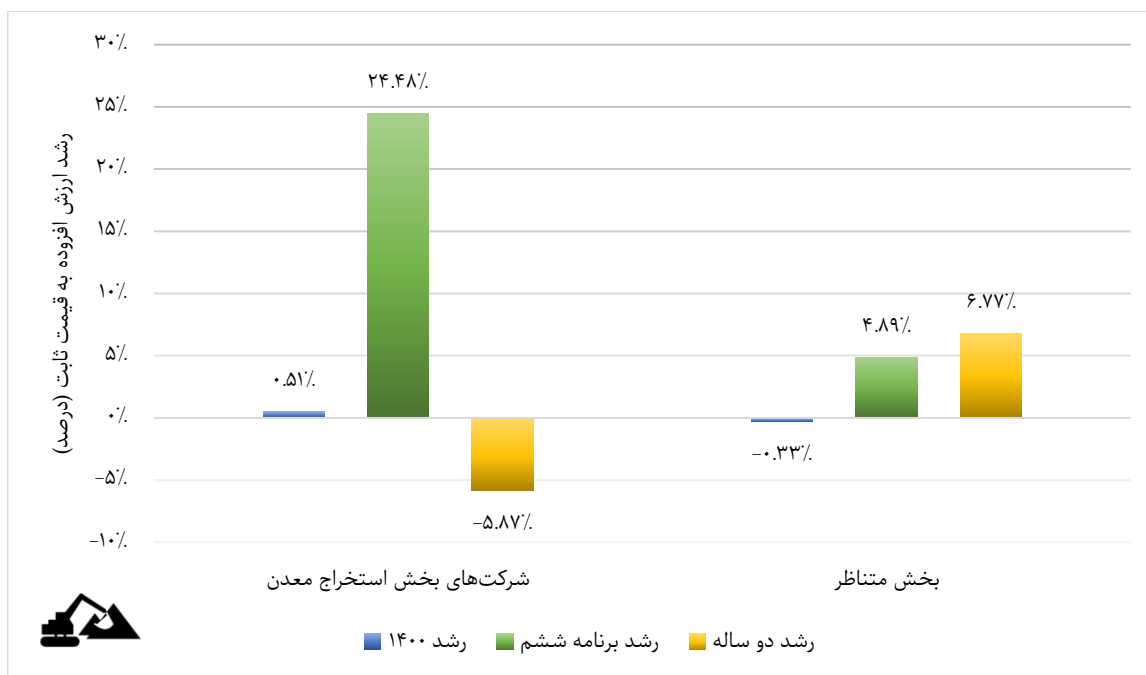

شکل ۳-۳۷-روند تغییرات شاخص ارزش افزوده گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

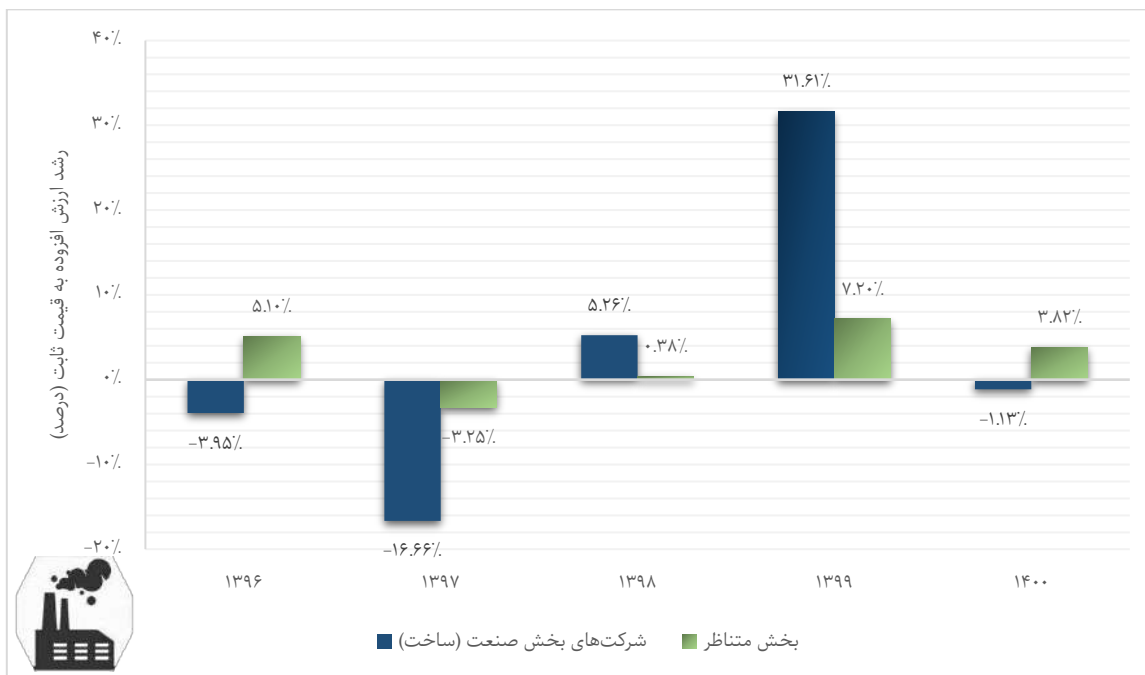

شکل ۳-۳۸- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

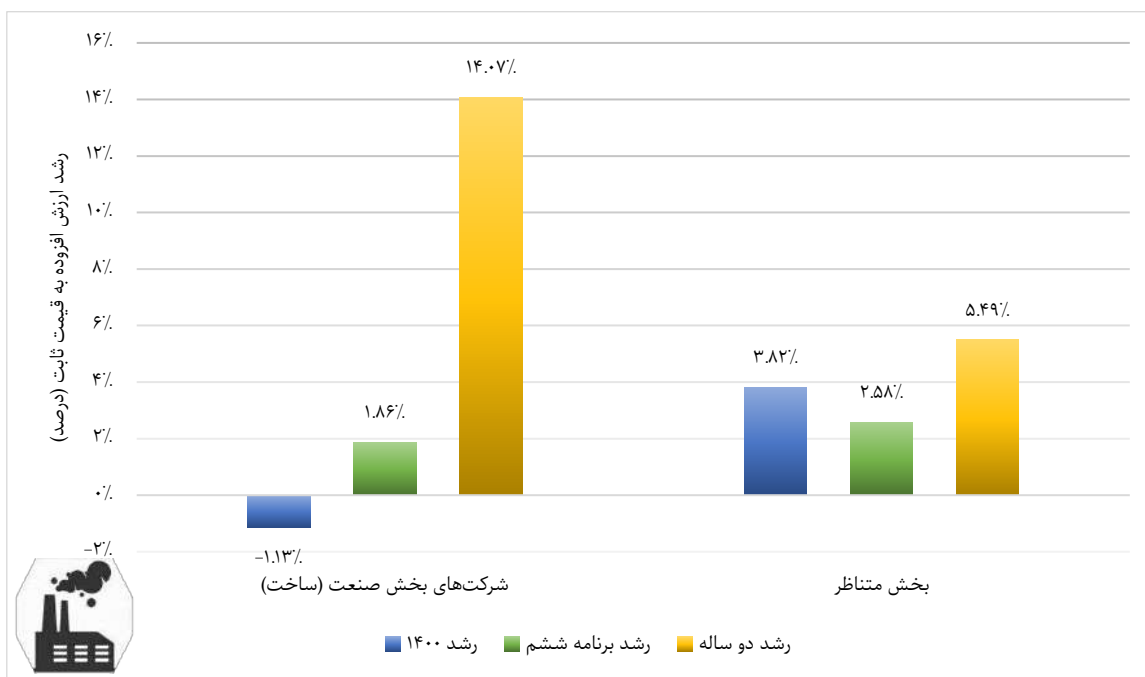

شکل ۳-۳۹- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ صنعت (ساخت)

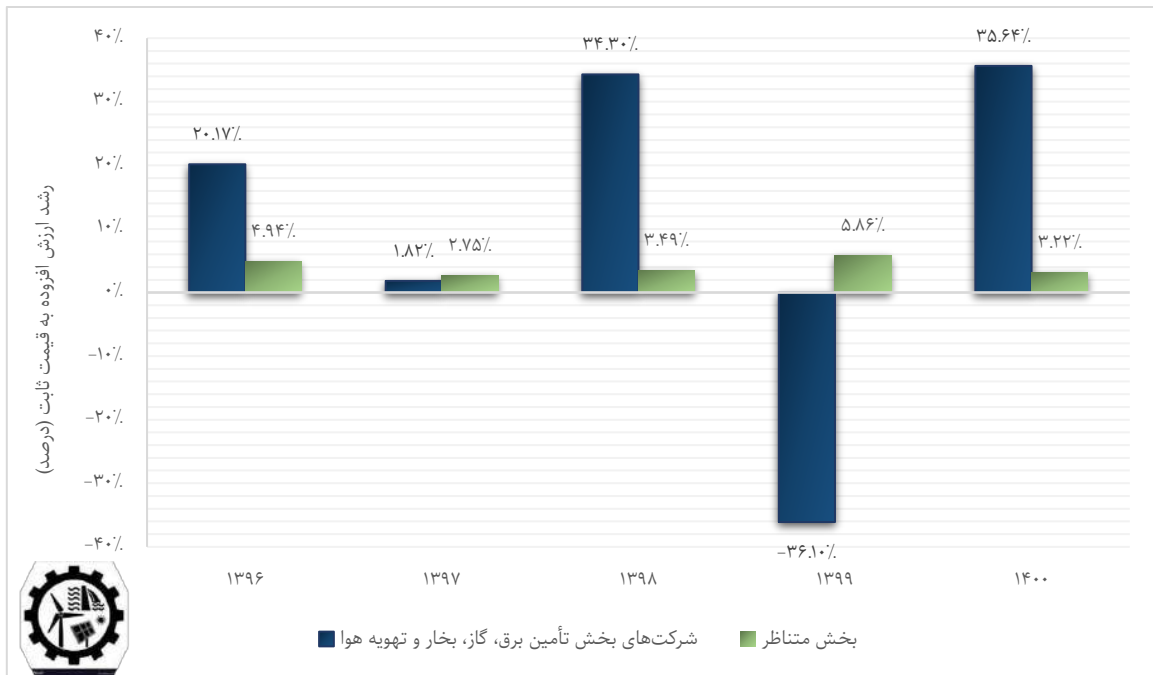

شکل ۳-۴۰- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

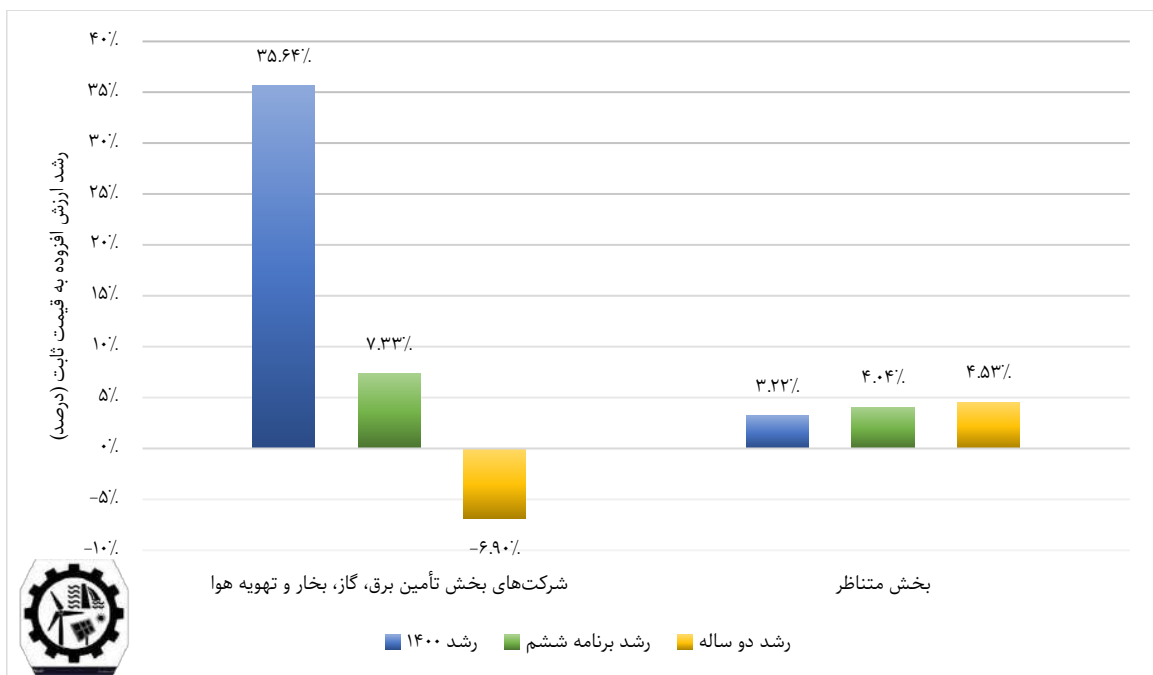

شکل ۳-۴۱- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

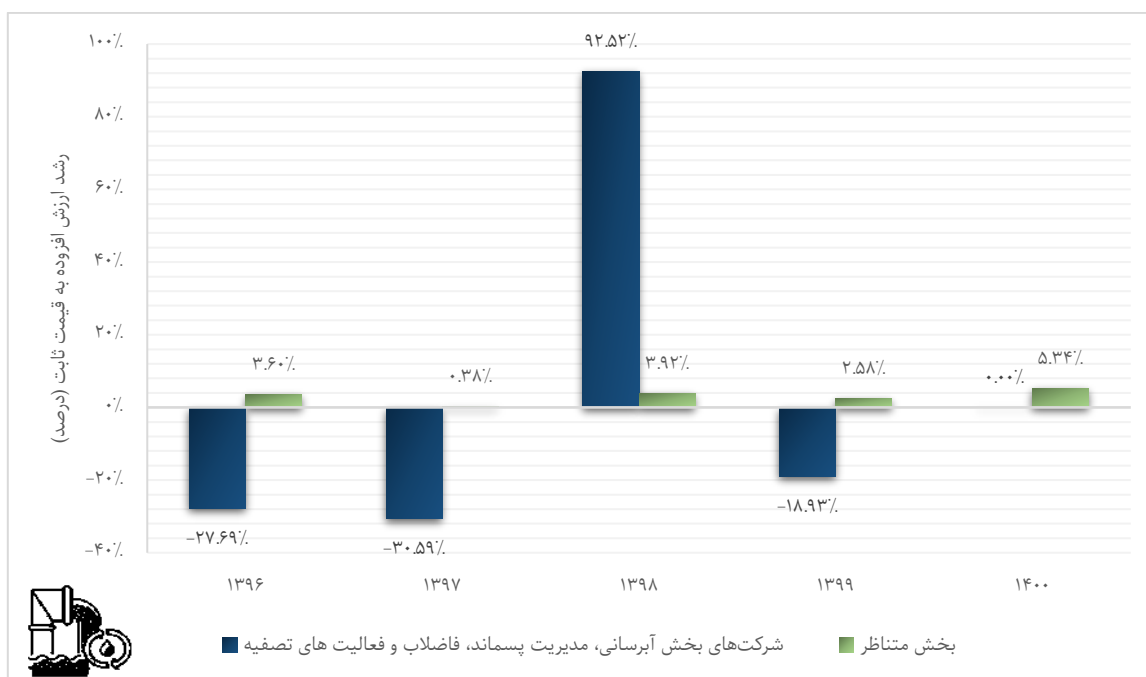
شکل ۳-۴۲- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

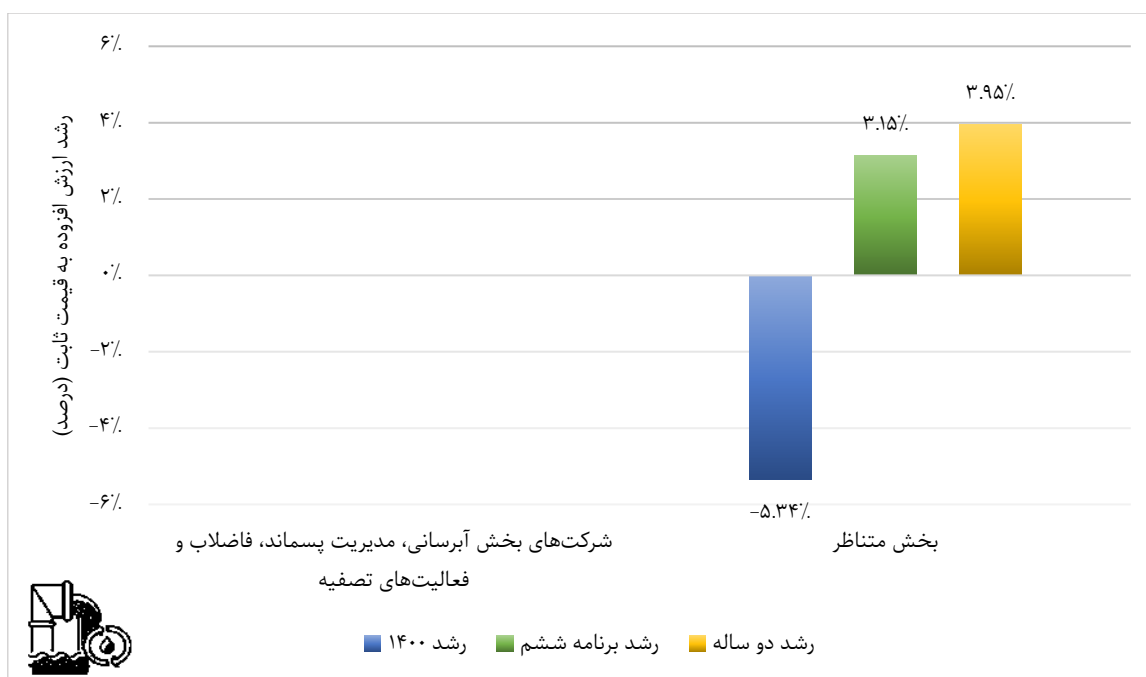
شکل ۳-۴۳- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه^{۵۷}

^{۵۷} با توجه به منفی شدن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، رشد شاخص ارزش افزوده در این بخش قابل محاسبه نیست.

شکل ۳-۴۴- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

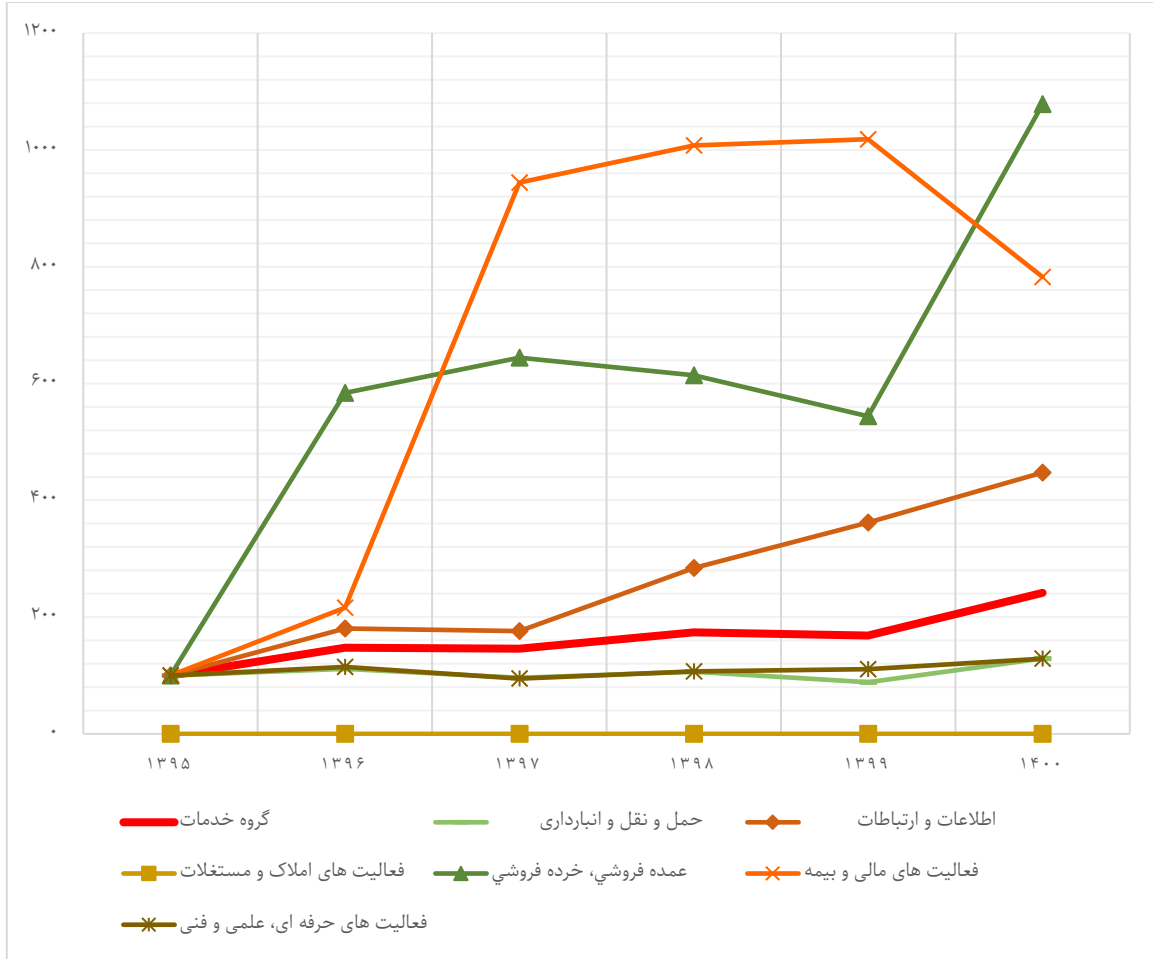

شکل ۳-۴۵- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ گروه خدمات

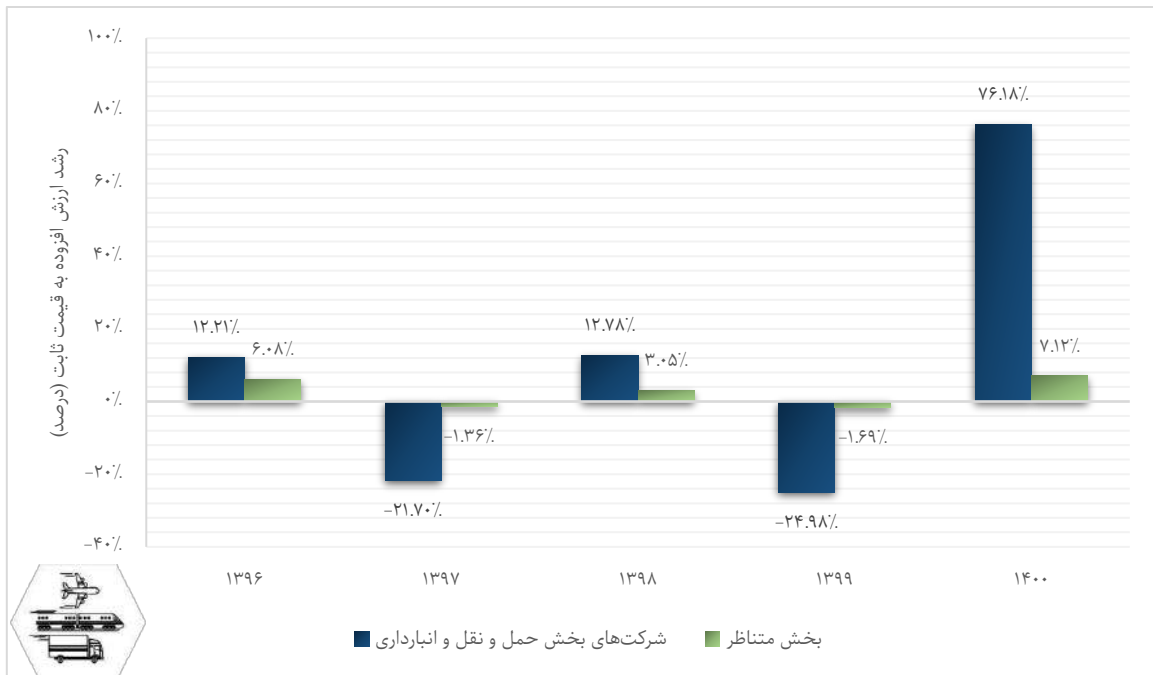
شکل ۳-۴۶ تا شکل ۳-۵۸ به بررسی شاخص ارزش افزوده در گروه خدمات می‌پردازند. براین اساس درست مشابه شاخص ارزش ستانده، روند شاخص ارزش افزوده در بخش‌های ذیل گروه سایر خدمات نیز کاملاً ناهمگن و متفاوت هستند. این موضوع بیش از هر چیز نشان دهنده شرایط محیطی اقتصادی-سیاسی و طبیعی متفاوت هر یک از

این دسته شرکت‌ها است. به‌رحال روند کم نوسان خلق ارزش افزوده در فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی و حمل‌ونقل و انبارداری به عنوان گسترده‌ترین حوزه فعالیت شرکت‌های دولتی نشان‌گر عدم تغییر قابل توجه در جریان خلق ارزش افزوده اقتصادی این دسته از شرکت‌ها است.

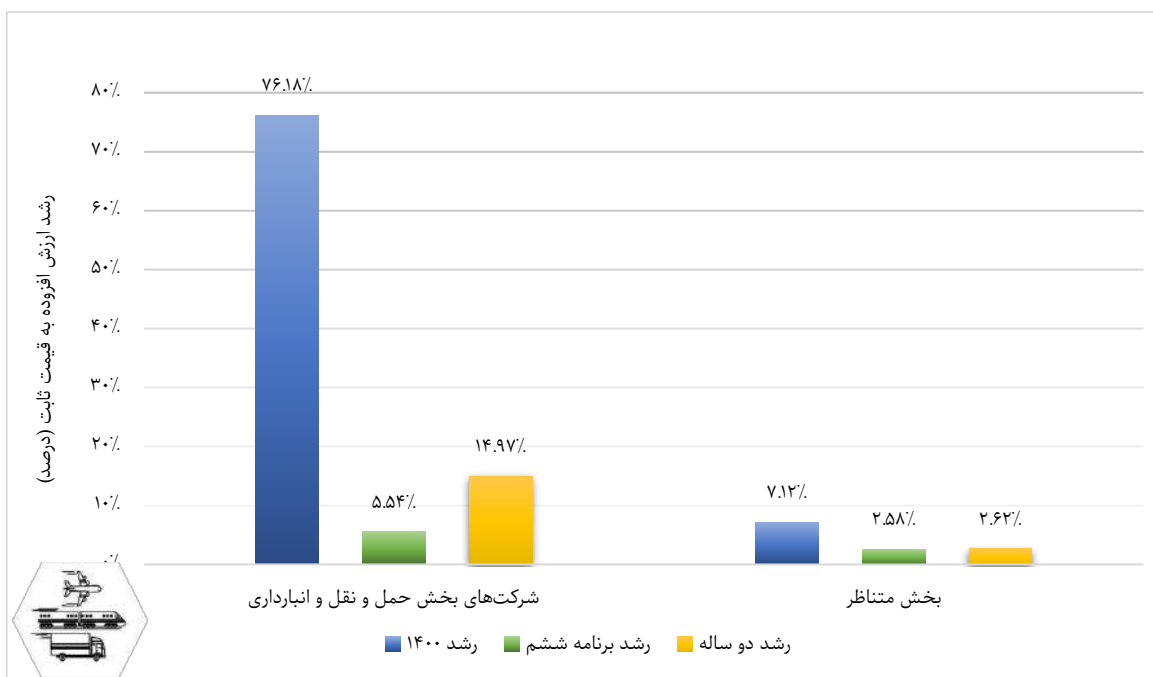

شکل ۳-۴۶- روند تغییران شاخص ارزش افزوده گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

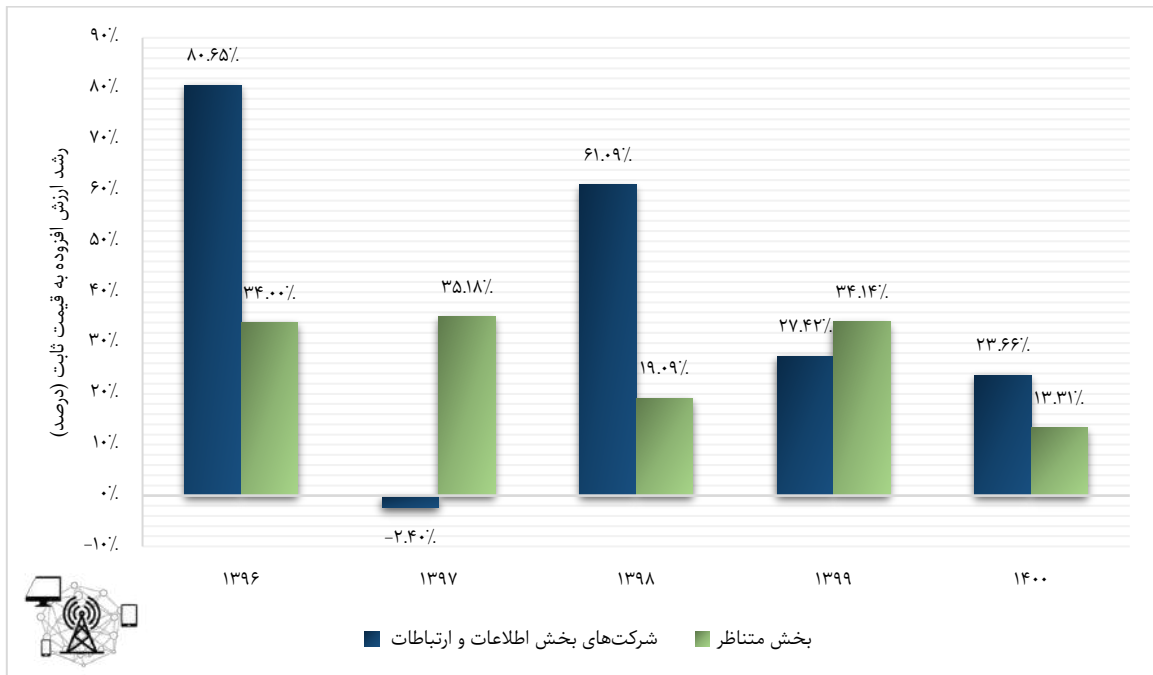

شکل ۳-۴۷- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

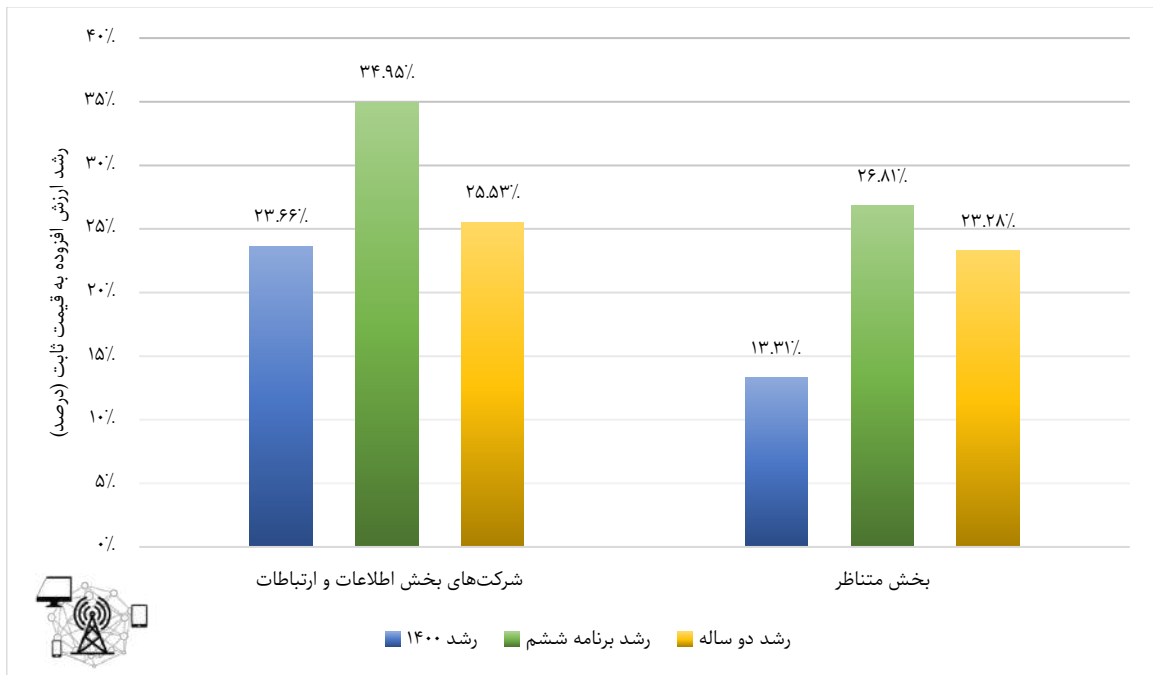

شکل ۳-۴۸- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ اطلاعات و ارتباطات

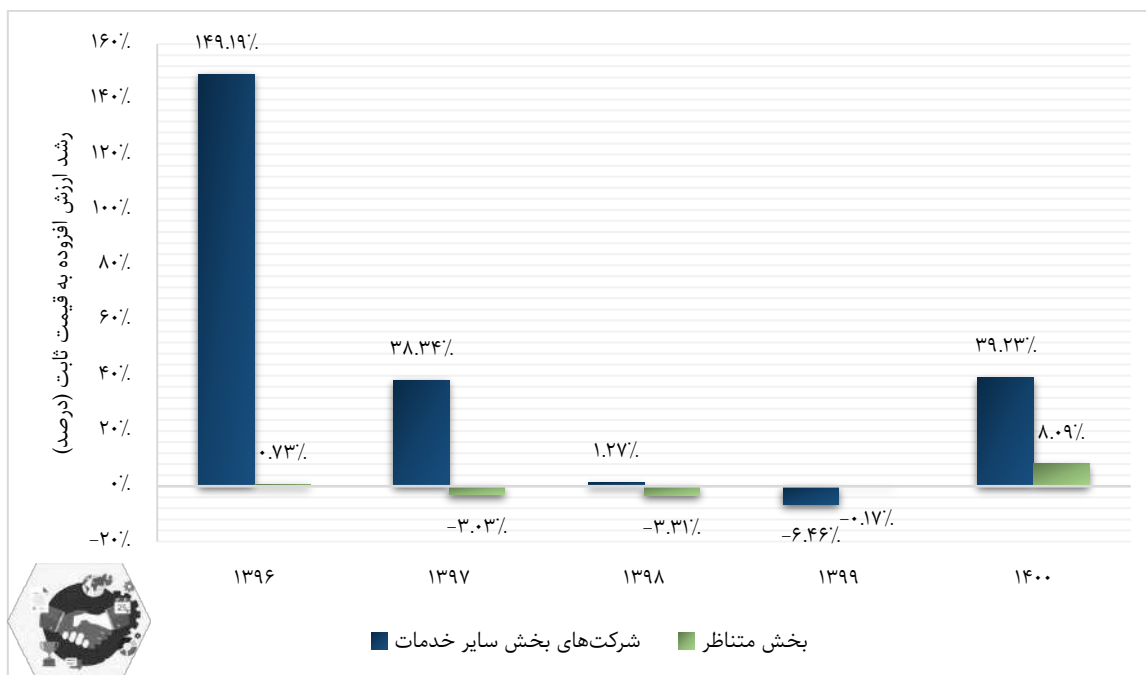
شکل ۳-۴۹- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

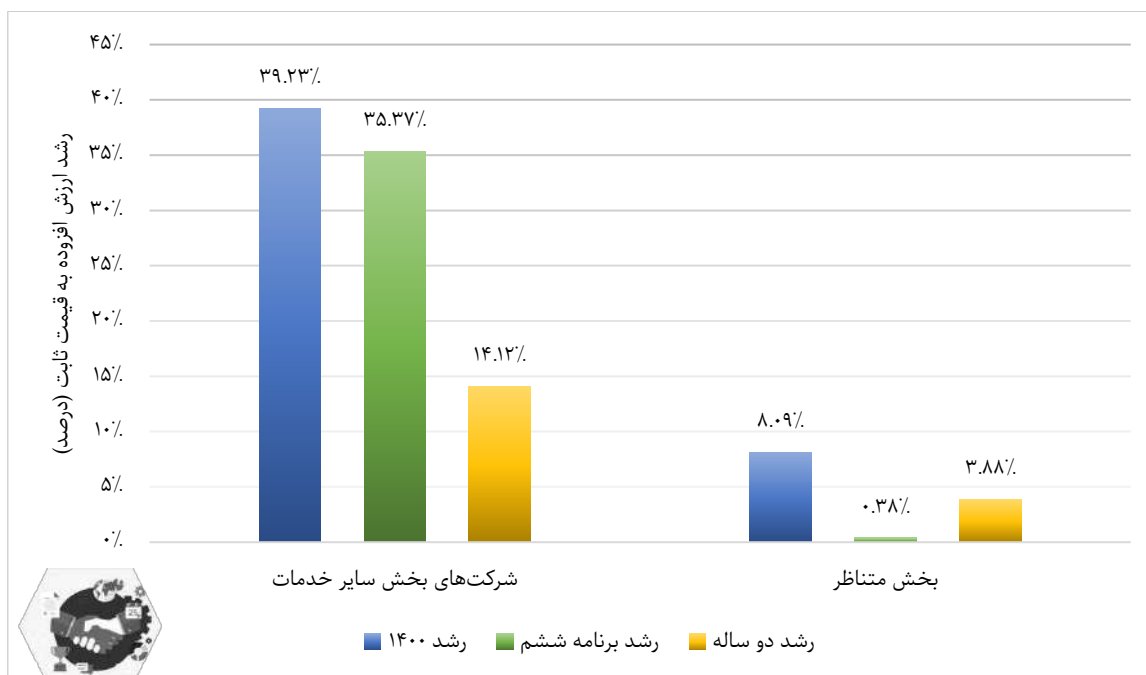
شکل ۳-۵۰- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۵۸}

○ سایر خدمات

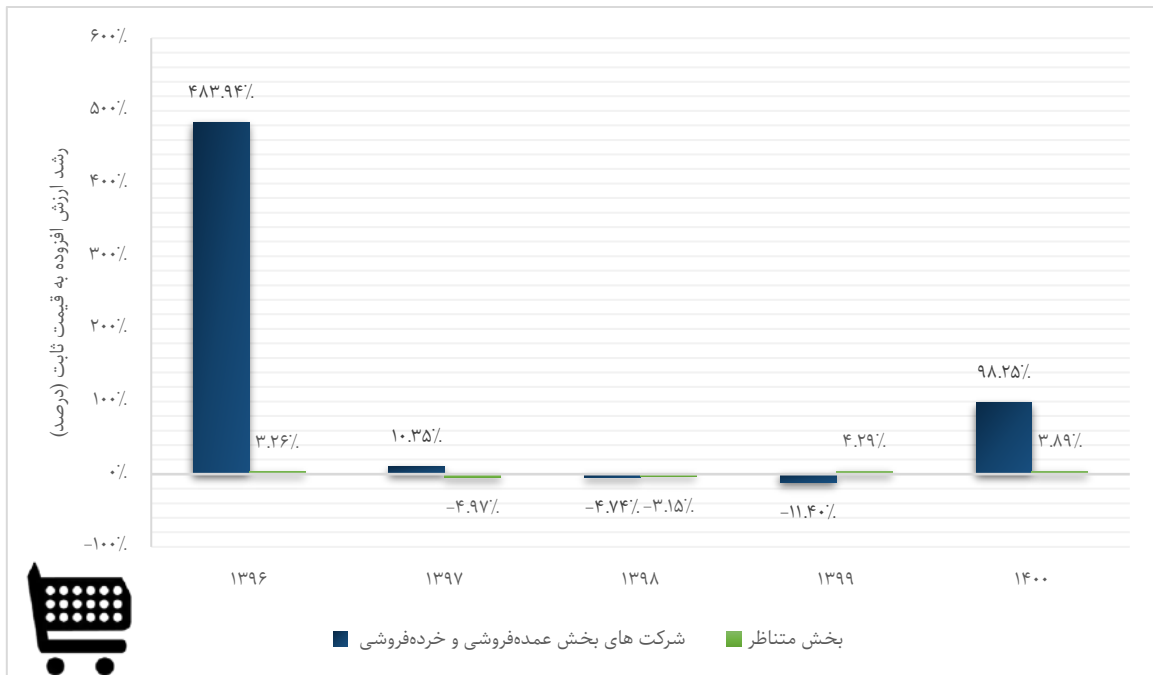
شکل ۳-۵۱- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

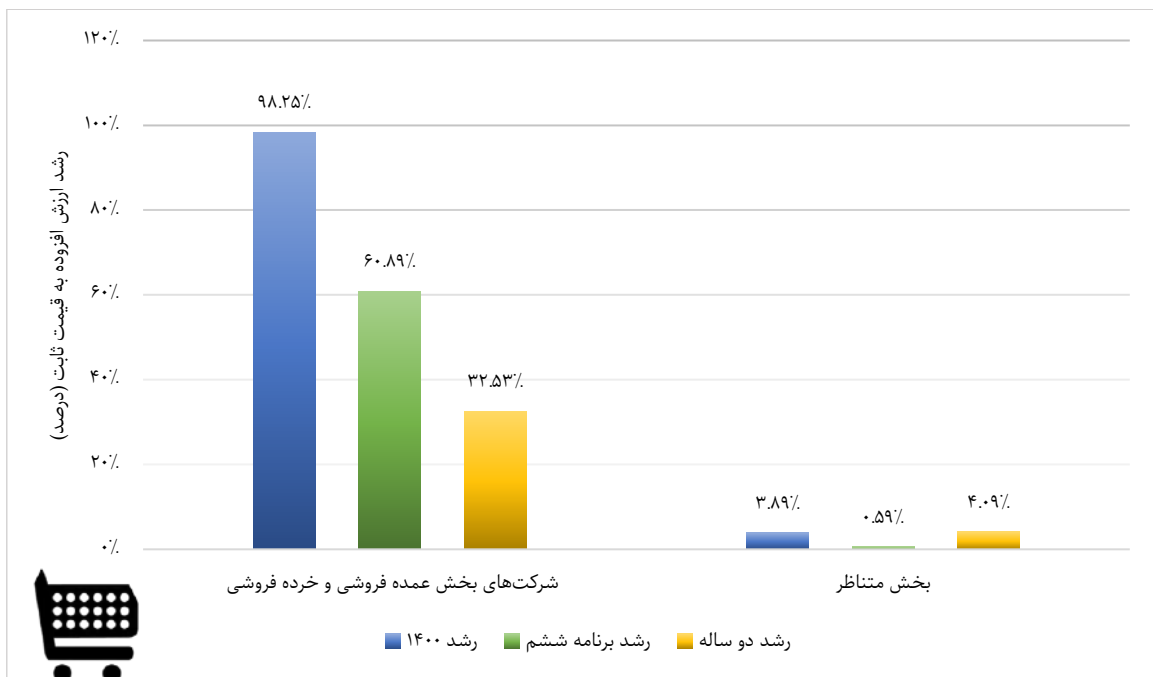
شکل ۳-۵۲- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

^{۵۸} با توجه به منفی شدن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در بخش املاک و مستغلات رشد شاخص ارزش افزوده در این بخش قابل محاسبه نیست.

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

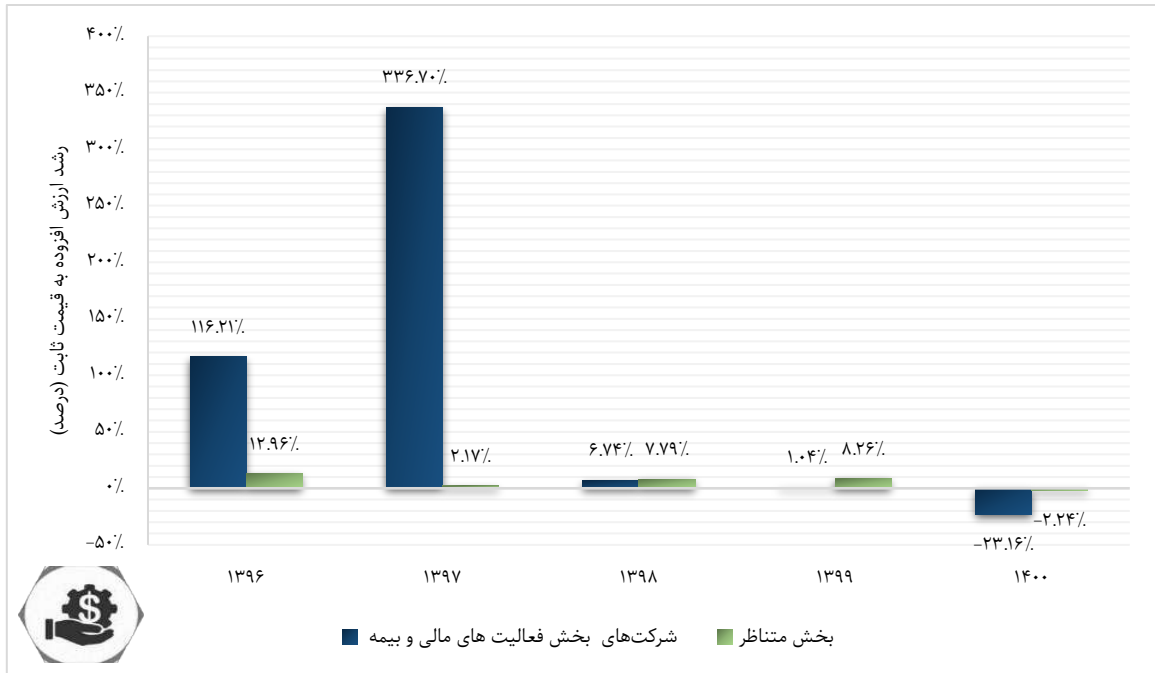

شکل ۳-۵۳- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

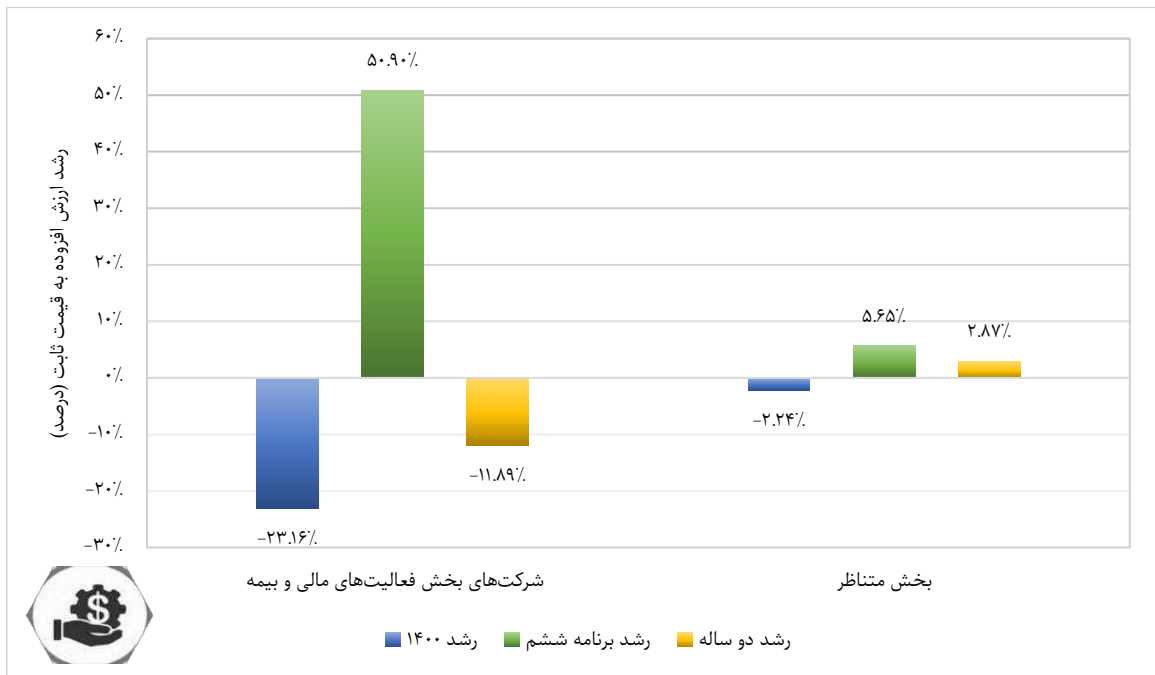

شکل ۳-۵۴- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک)^{۵۹}

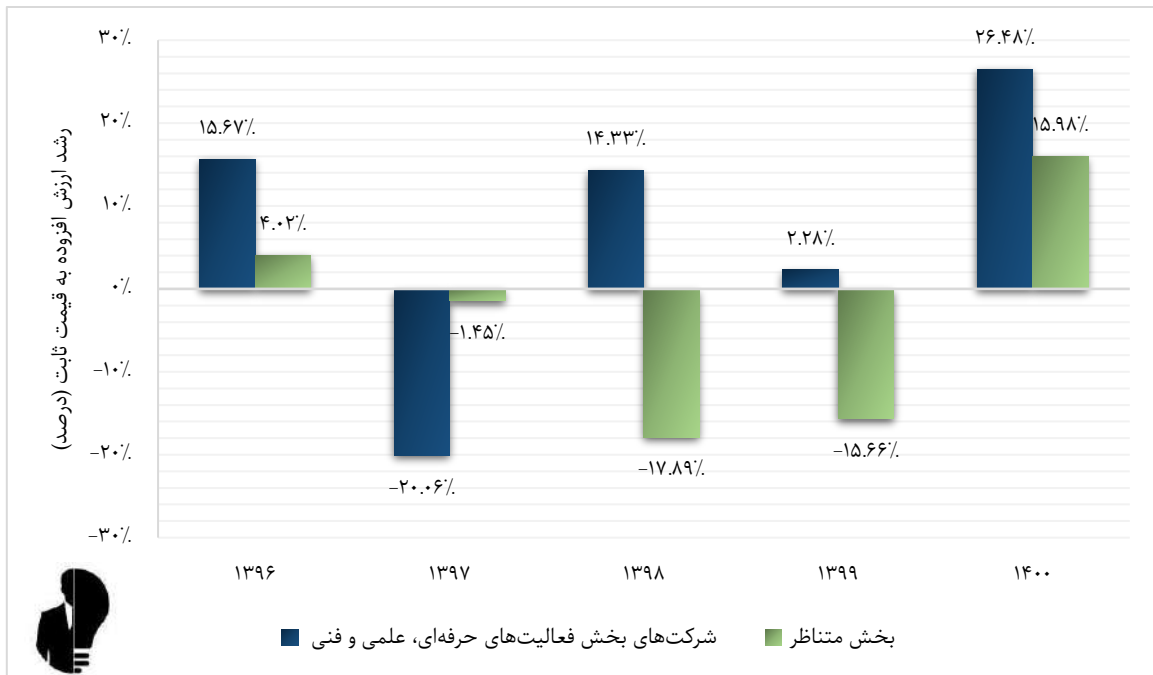
شکل ۳-۵۵- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

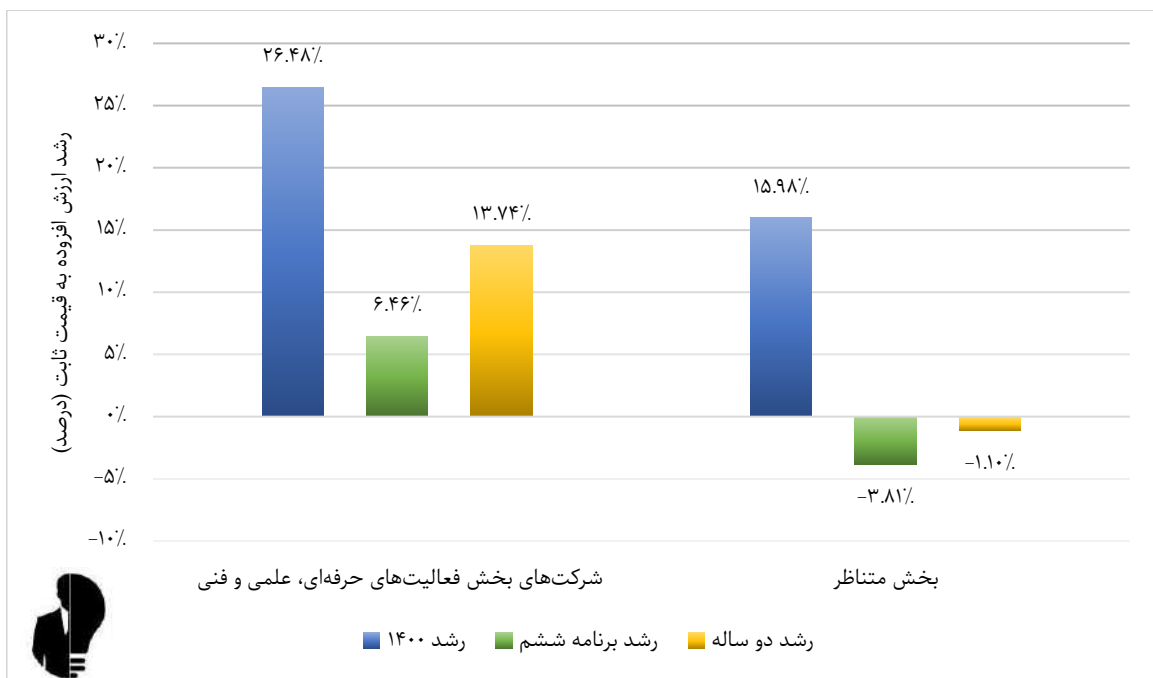
شکل ۳-۵۶- مقایسه رشد شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

^{۵۹} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش فعالیت‌های مالی و بیمه، مقایسه وضعیت رشد موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های مالی و بیمه با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

○ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۵۷- مقایسه رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۵۸- مقایسه رشد متوسط شاخص ارزش افزوده قیمت ثابت شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۳- نهاده‌های تولید (منابع تولید)

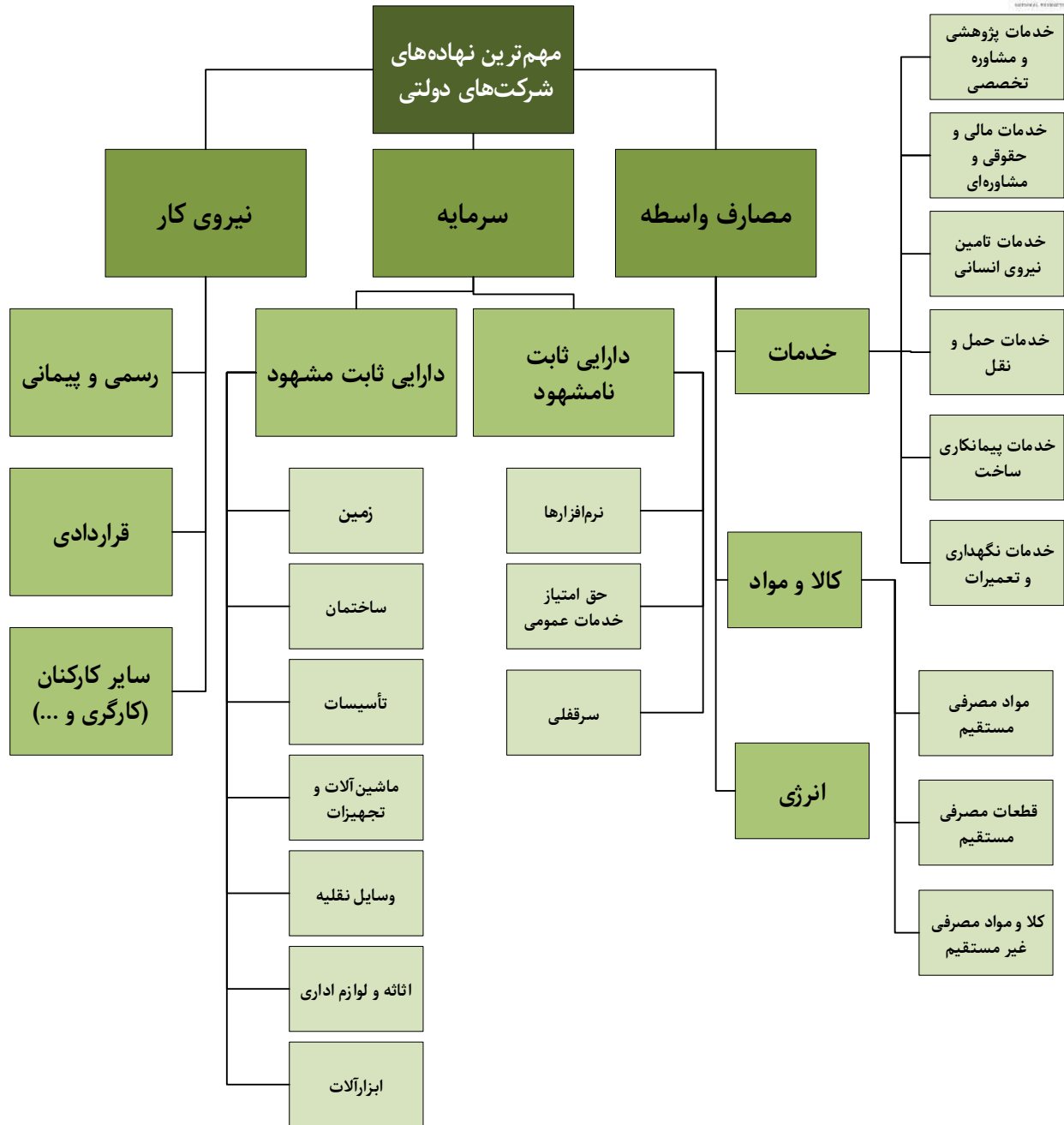
نهاده‌های تولید منابع اولیه (سرمایه و نیروی کار) و ثانویه (مصارف واسطه) مورد نیاز برای تولید و خلق ارزش افزوده هستند. رشد تخصیص یا استفاده از منابع اقتصادی در یک فعالیت مشخص به ویژه در مورد منابع کمیاب مثل سرمایه به معنای عدم تخصیص منبع اقتصادی به سایر فعالیت‌های اقتصادی است. در صورتی که این تخصیص نسبت به سایر تخصیص‌های جایگزین بهینه‌تر بوده و دارای اثربخشی قابل قبولی باشد، می‌توان این رشد استفاده از نهاده‌های تولید را اقتصادی دانست. اما در غیر این صورت حتی اگر بهره‌وری استفاده از این منابع افزایش یافته باشد، ممکن است در سطح کلان برآیند آن موجب رشد و بهره‌وری نشود.^{۶۰}

از سوی دیگر باید توجه داشت برخی دیگر از سرمایه‌گذاری‌ها با هدف تضمین استمرار تولید کالا یا خدمت‌رسانی در آینده با توجه به روندهای افزایش تقاضا صورت می‌گیرد و ممکن است در دوره‌های کوتاه مدت، حتی کاهش شاخص‌های کارایی سرمایه را شاهد باشیم. در این موارد بررسی رشد بلند مدت شاخص‌ها اهمیت بسزایی دارند.

۳-۳-۱- مهم‌ترین نهاده‌های شرکت‌های دولتی

نهاده‌های مورد استفاده در شرکت‌های دولتی به دو دسته کلی نهاده‌های اولیه و ثانویه تقسیم می‌شوند. نهاده اولیه نهاده‌هایی هستند که به طور مستقیم در خلق ارزش افزوده نقش ایفا کرده و از آن سهم می‌برند. نهاده‌های اولیه مشتمل بر سرمایه‌های فیزیکی (دارایی‌های ثابت مشهود)، سرمایه‌های نامشهود (دارایی‌های نامشهود) و سرمایه انسانی (نیروی کار) هستند. نهاده ثانویه که همان مصارف واسطه هستند در تولید محصول نهایی به کار گرفته می‌شوند اما خود خلق ارزش نمی‌کنند. مصارف واسطه‌ای به سه دسته کلی مواد و کالاهای مصرفی، انرژی و خدمات مصرفی مورد استفاده جهت تولید ستانده دسته‌بندی می‌شوند. در شکل ۳-۵۹ مهم‌ترین نهاده‌های تولید در شرکت‌های دولتی نشان داده شده است.

^{۶۰} در اقتصاد به این موضوع به اثر جانیشینی (crowding out) گفته می‌شود.

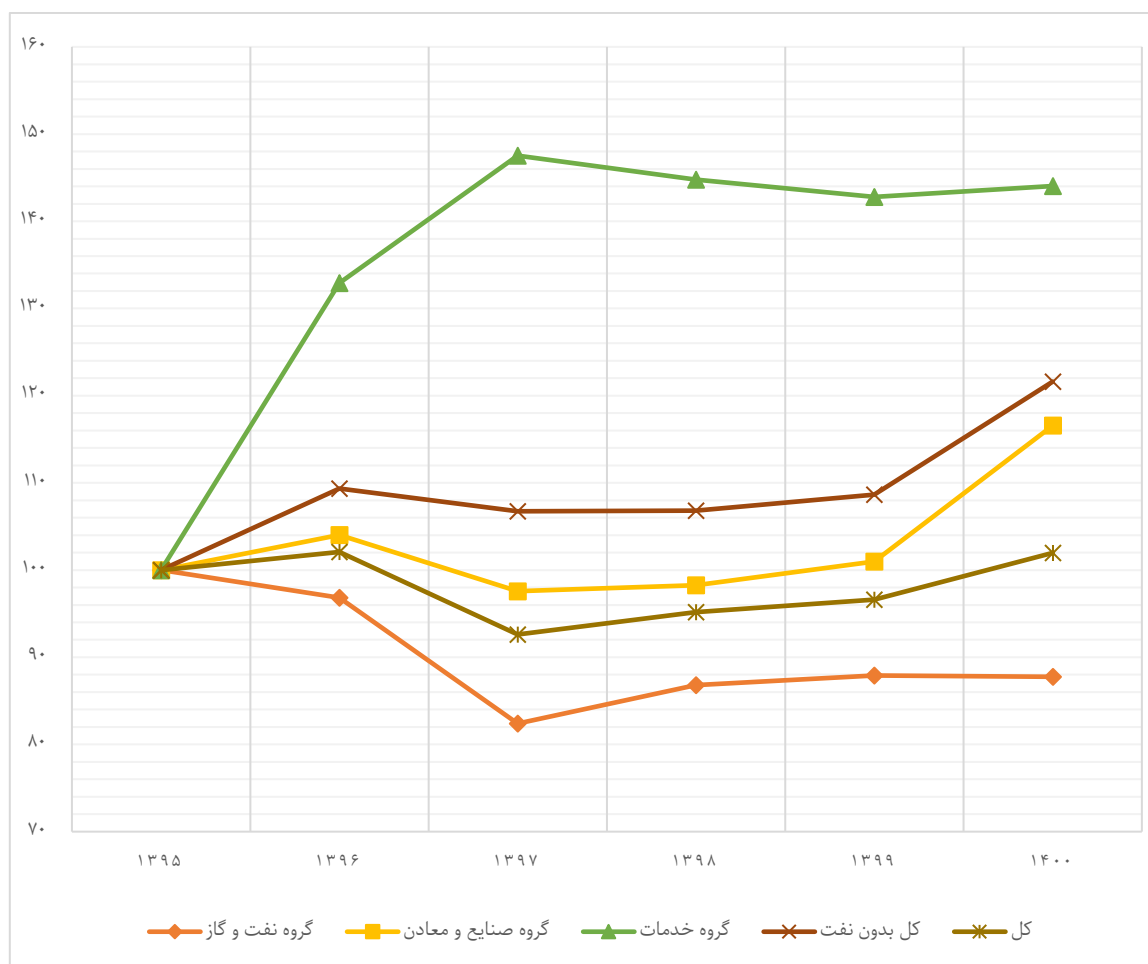

شکل ۳-۵۹- مهم‌ترین نهادهای شرکت‌های دولتی

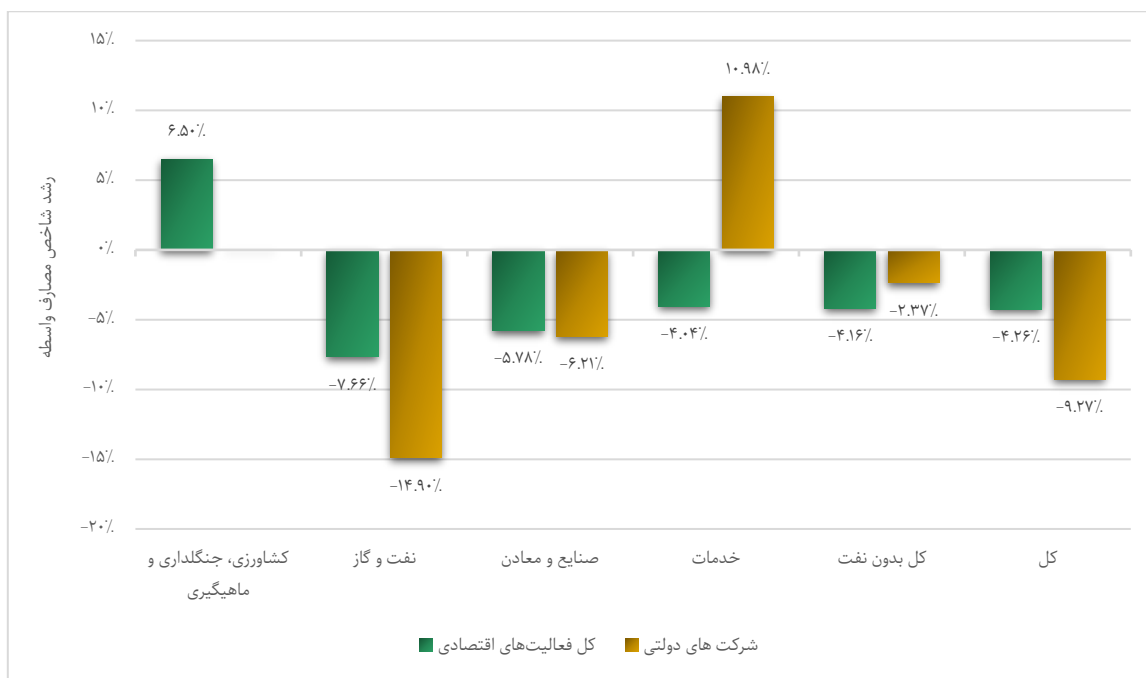
۳-۳-۲- شاخص مصارف واسطه (به قیمت ثابت)

مصارف واسطه به قیمت ثابت در واقع حجم مواد اولیه، کالا، خدمات و انواع حامل‌های انرژی خریداری شده و مورد استفاده در فرآیند تولید است که به صورتی با هم تجمیع شده‌اند و در قالب شاخص مصارف واسطه‌ای در محاسبات بهره‌وری به کار گرفته می‌شوند. در بسیاری از شرکت‌های دولتی مصارف واسطه سهم غالب را از هزینه‌های تولید دارا هستند و در نتیجه تلاش برای مصرف بهینه آن‌ها اهمیت زیادی دارد.

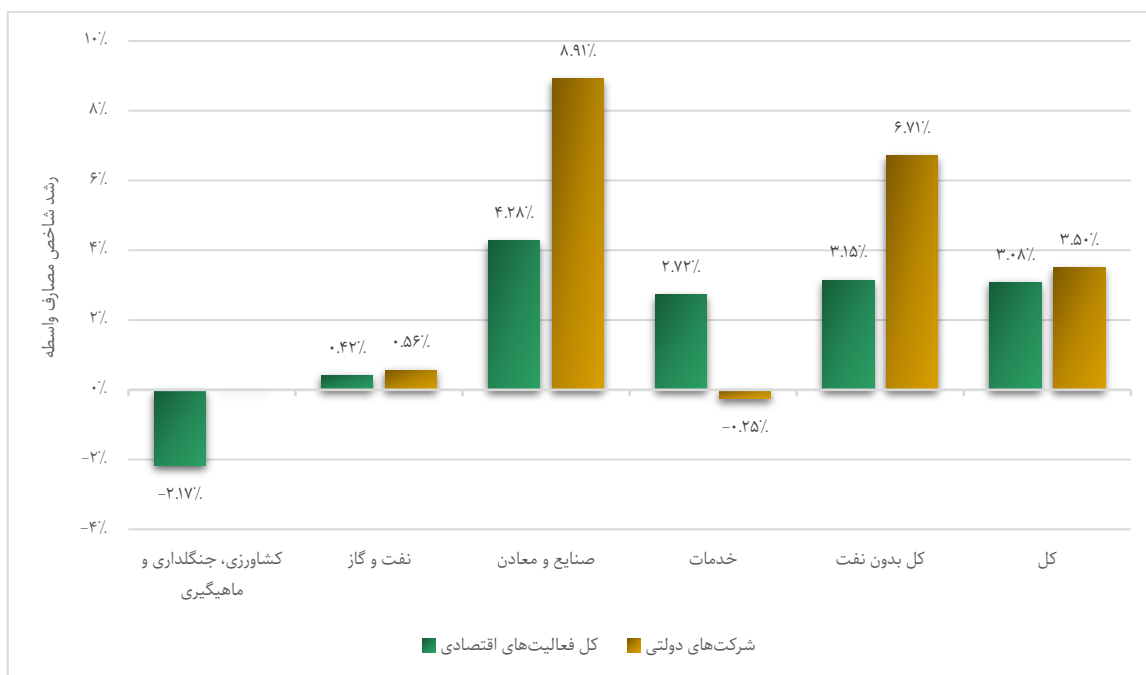
بنا بر شکل ۳-۶۰ تا شکل ۳-۶۵ رشد مصارف واسطه در بخش تولید در سال ۱۴۰۰ در شرکت‌های تولیدی (گروه نفت و گاز و صنایع و معادن) کاهنده و در شرکت‌های خدماتی (گروه خدمات) افزایش یافته است. در بلند مدت نیز به غیر از شرکت‌های حوزه نفت و گاز در سایر گروه‌ها، مصرف واسطه افزایش یافته است. مقایسه رشد مصارف واسطه بخش دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی در همین بازه زمانی، نشان می‌دهد کل فعالیت‌های اقتصادی غیر نفتی به ویژه در بخش خدمات افزایشی به مراتب کمتر از شرکت‌های دولتی در میزان مصارف واسطه دارند.

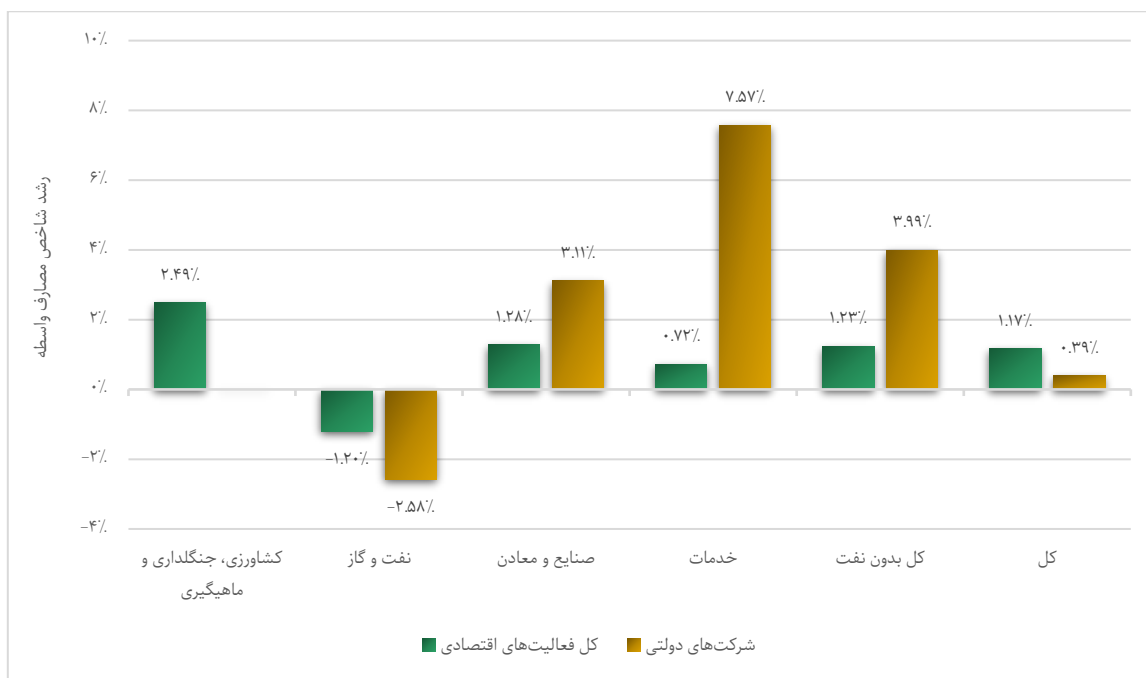
شکل ۳-۶۰- روند تغییرات شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۳-۶۱- مقایسه رشد شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی-۱۴۰۰

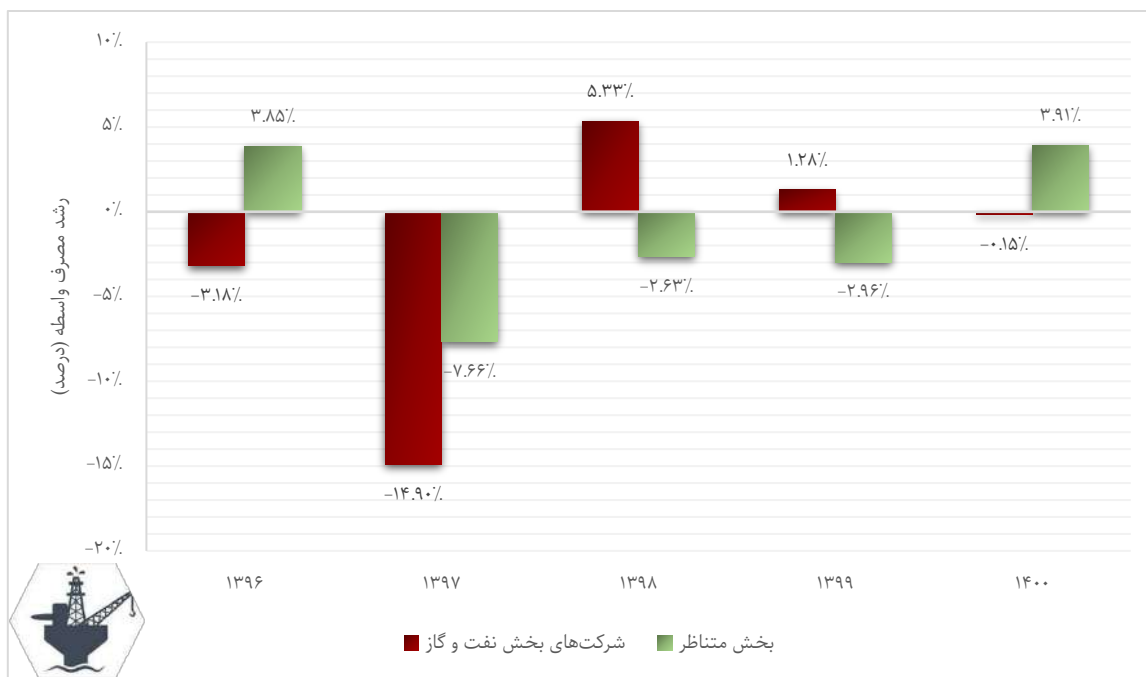

شکل ۳-۶۲- مقایسه رشد شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- دوساله

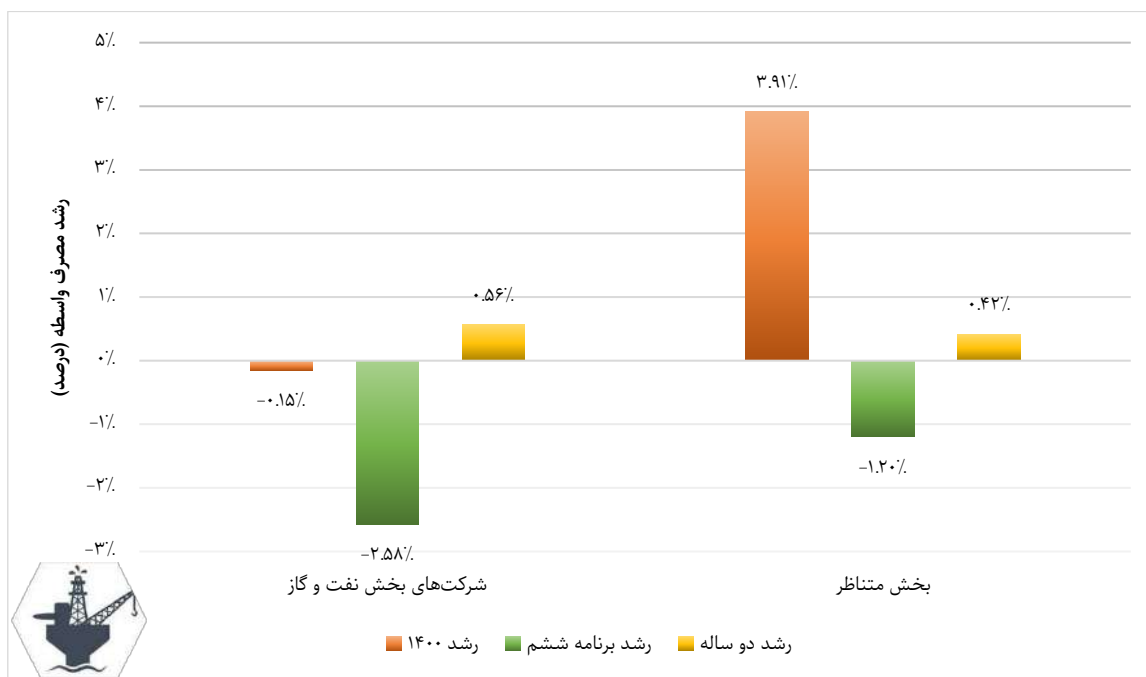

شکل ۳-۶۳- مقایسه رشد شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- برنامه ششم توسعه

گروه (بخش) نفت و گاز

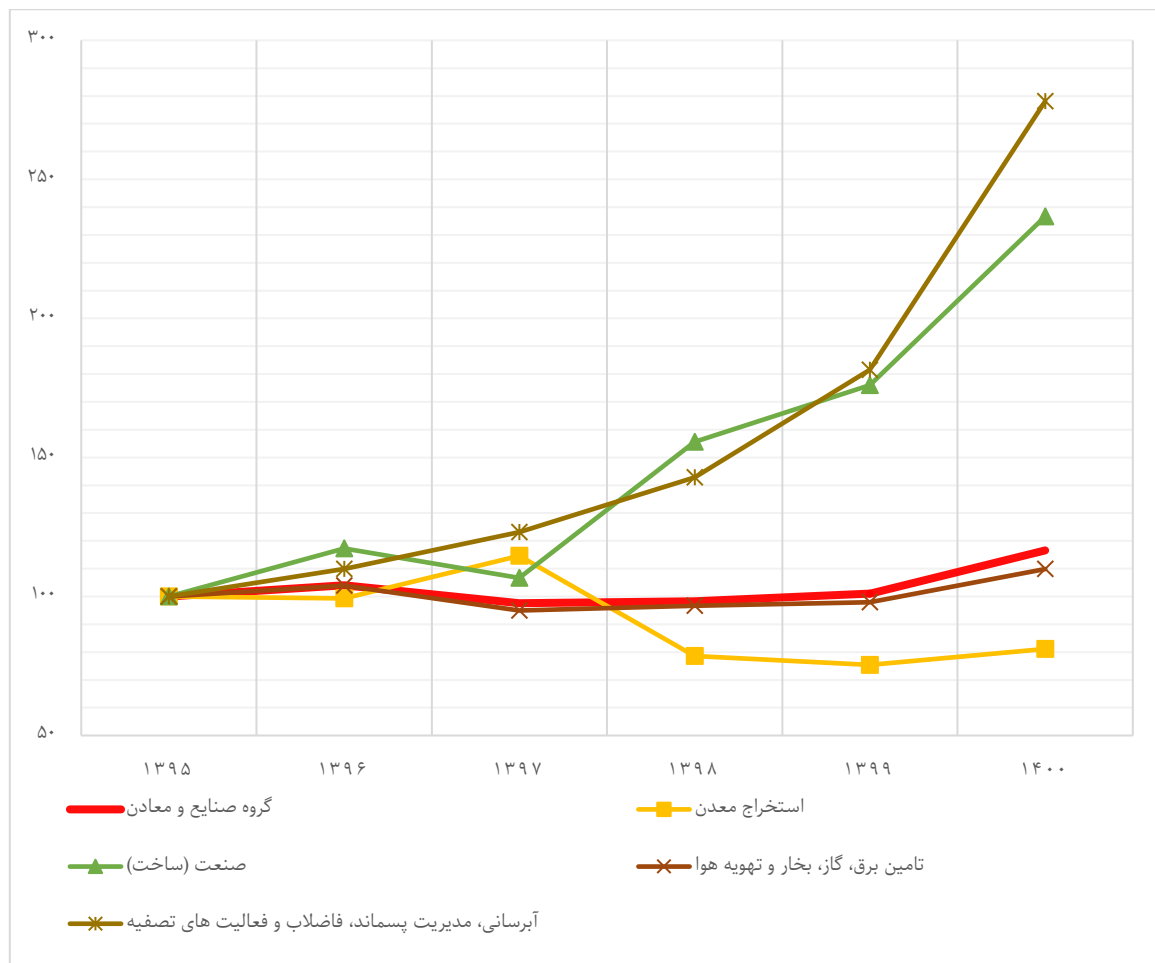
شکل ۳-۶۴- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۶۵- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

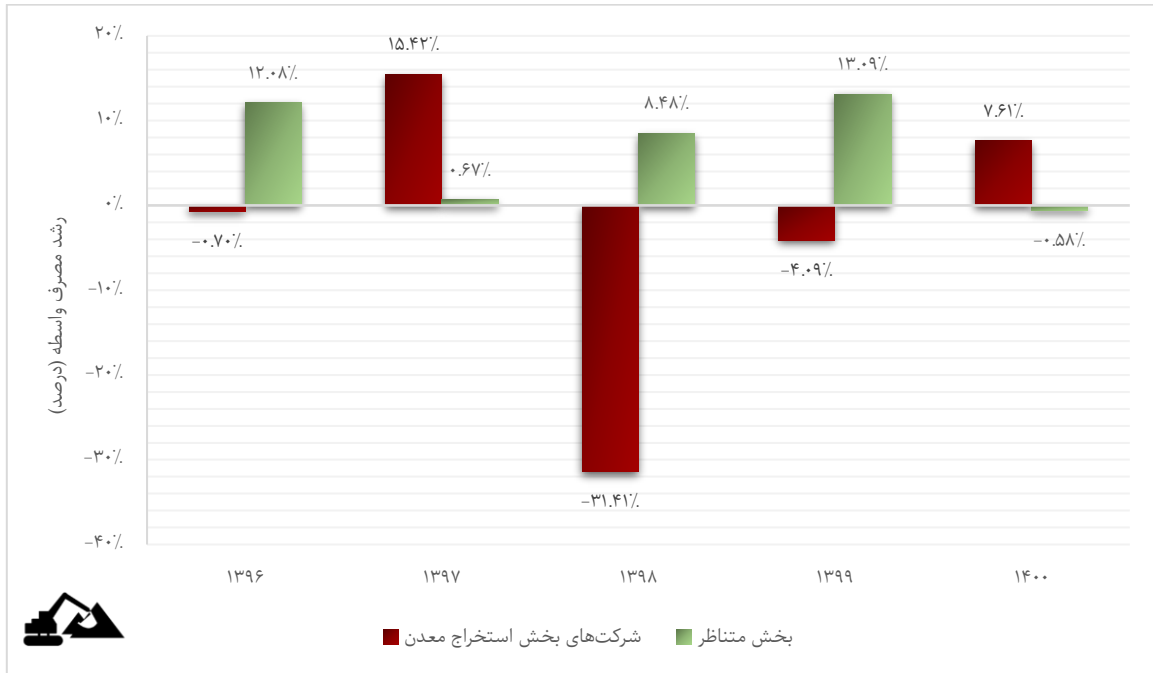
■ گروه صنایع و معادن

بنابر شکل ۳-۶۶ تا شکل ۳-۷۴ در گروه صنایع معادن روند شاخص مصرف واسطه در بخش تولید، برق و گاز و به تبع آن کل گروه روندی نسبتاً ثابت داشته، به طوری که تقریباً تا سال ۱۳۹۹ ثابت و در سال ۱۴۰۰ کمی افزایش یافته است. در بخش معدن شاخص مصارف واسطه به شکل معناداری کاهش یافته است که عمده این کاهش مربوط به سال ۱۳۹۸ است. همچنین، دو بخش دیگر گروه یعنی بخش صنعت و فعالیت‌های آبرسانی و مدیریت پسماند با افزایش قابل توجه حجم مصارف واسطه مواجه بوده‌اند. نکته جالب توجه اینکه در تمامی بخش‌های گروه صنایع معادن، افزایش حجم مصارف واسطه شرکت‌های دولتی، بیش از بخش متناظر بوده است.

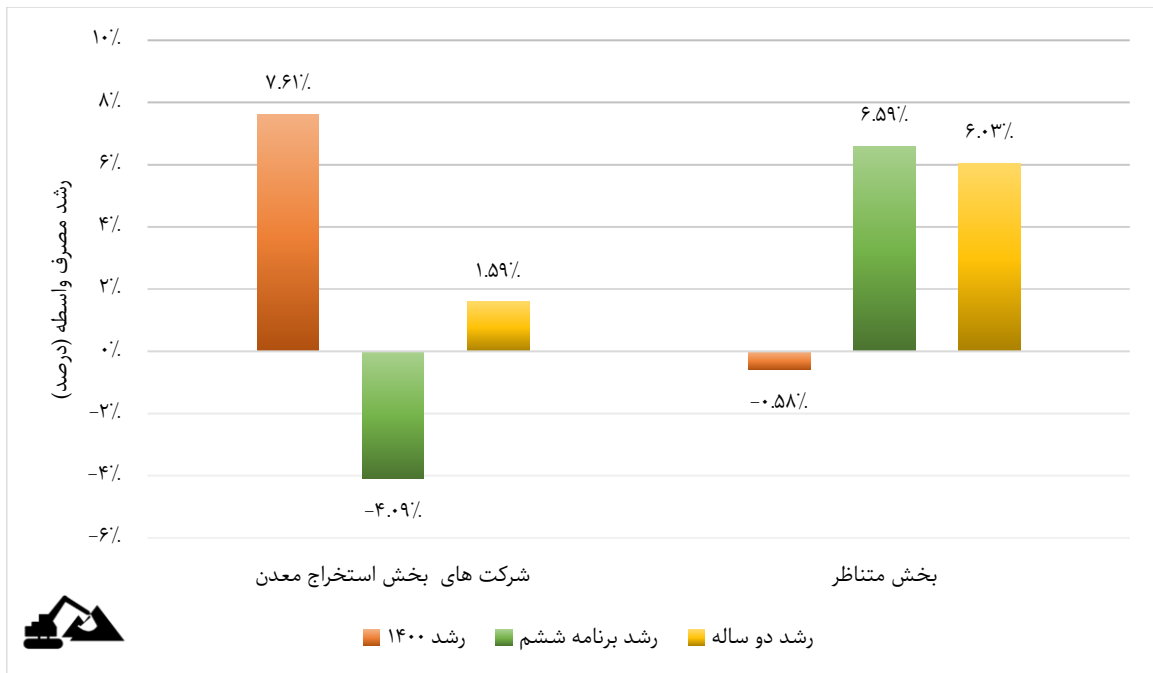

شکل ۳-۶۶- روند تغییرات شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

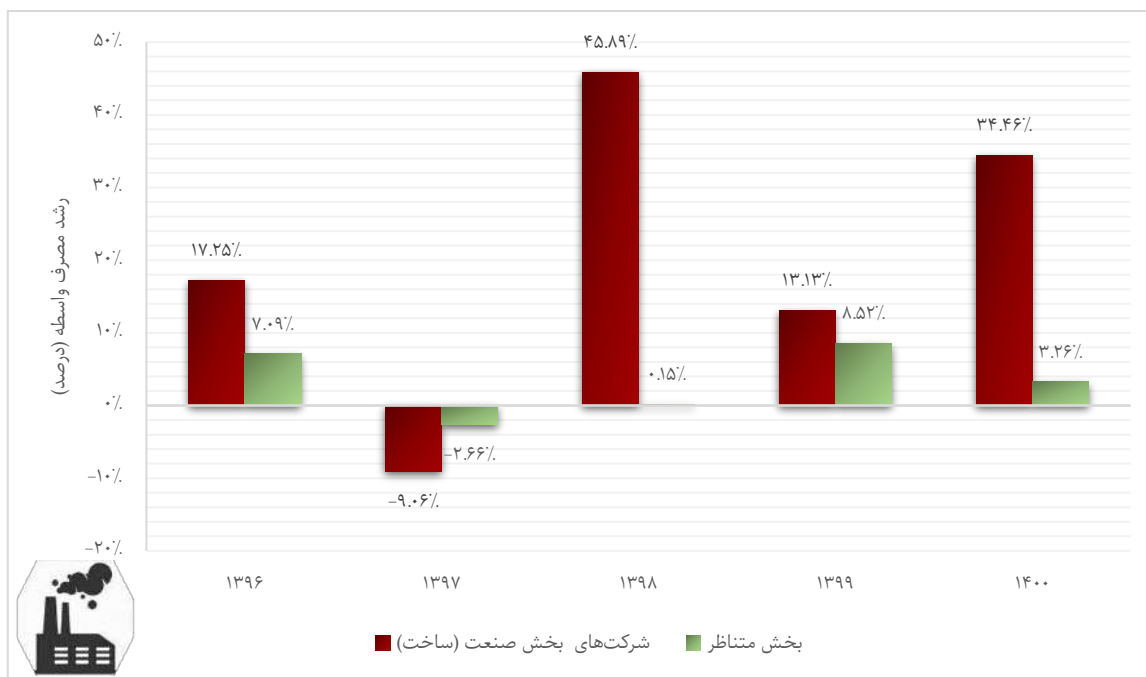

شکل ۳-۶۷- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

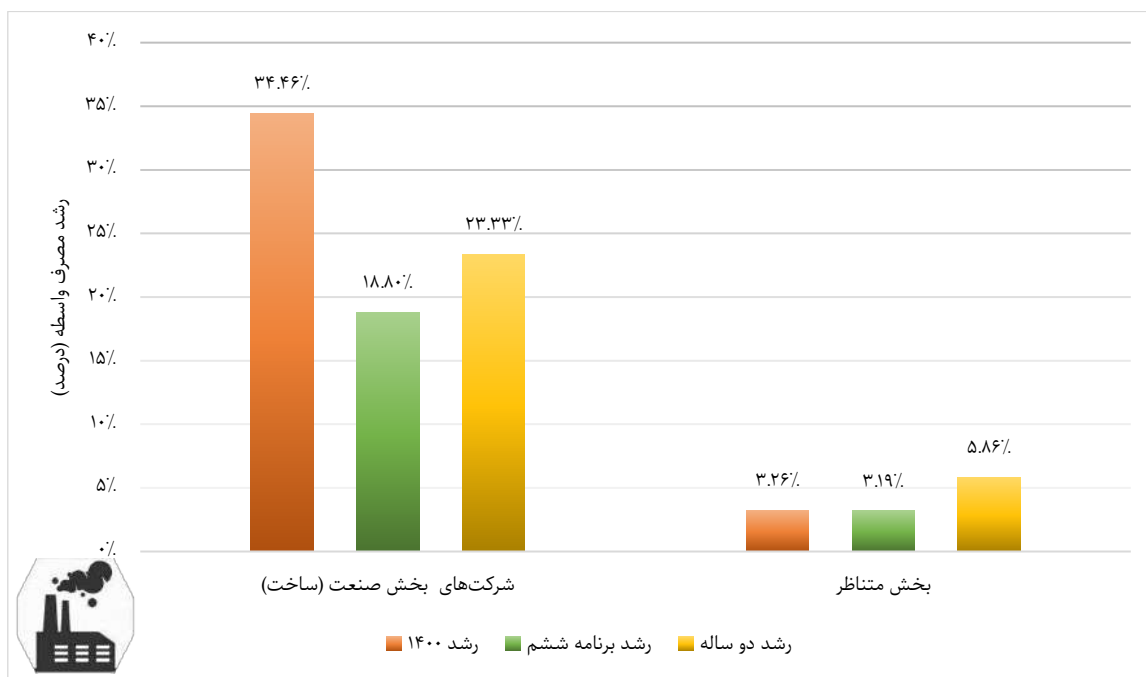

شکل ۳-۶۸- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ صنعت (ساخت)

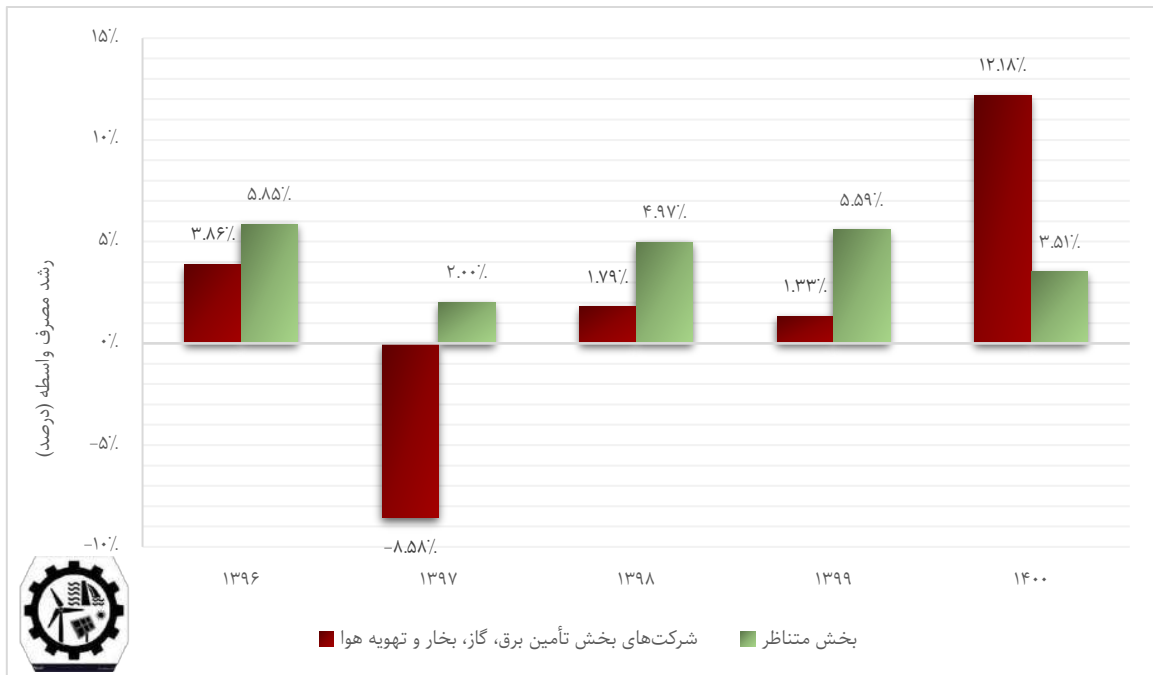

شکل ۳-۶۹- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

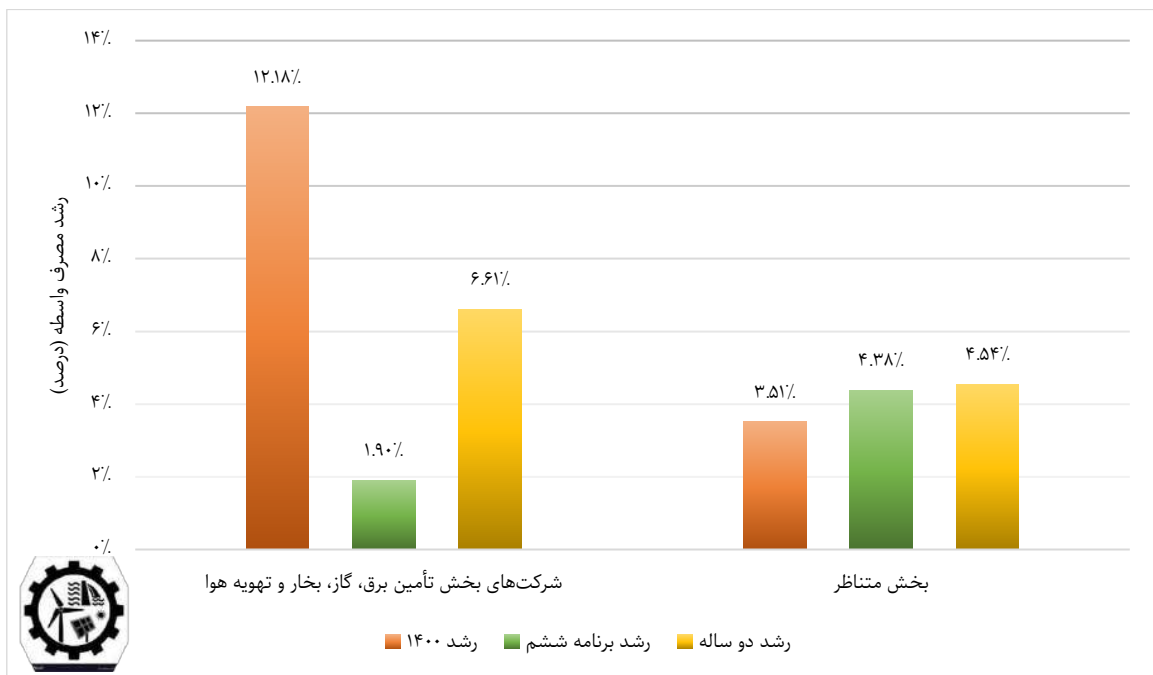

شکل ۳-۷۰- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

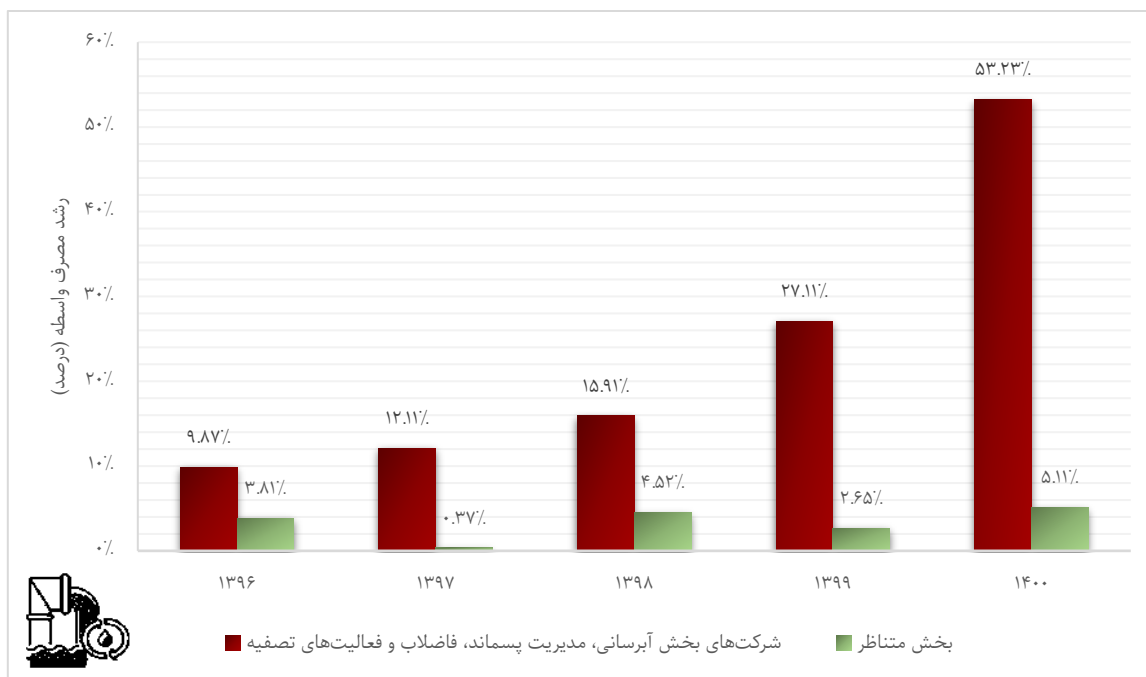

شکل ۳-۷۱- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

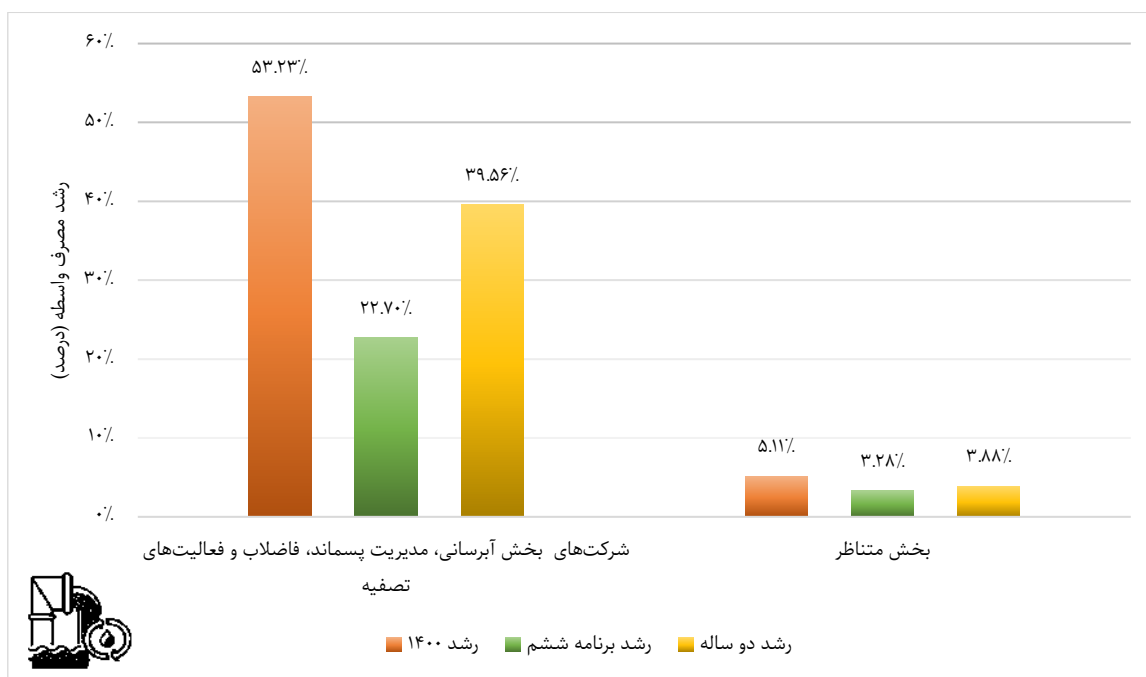

شکل ۳-۷۲- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

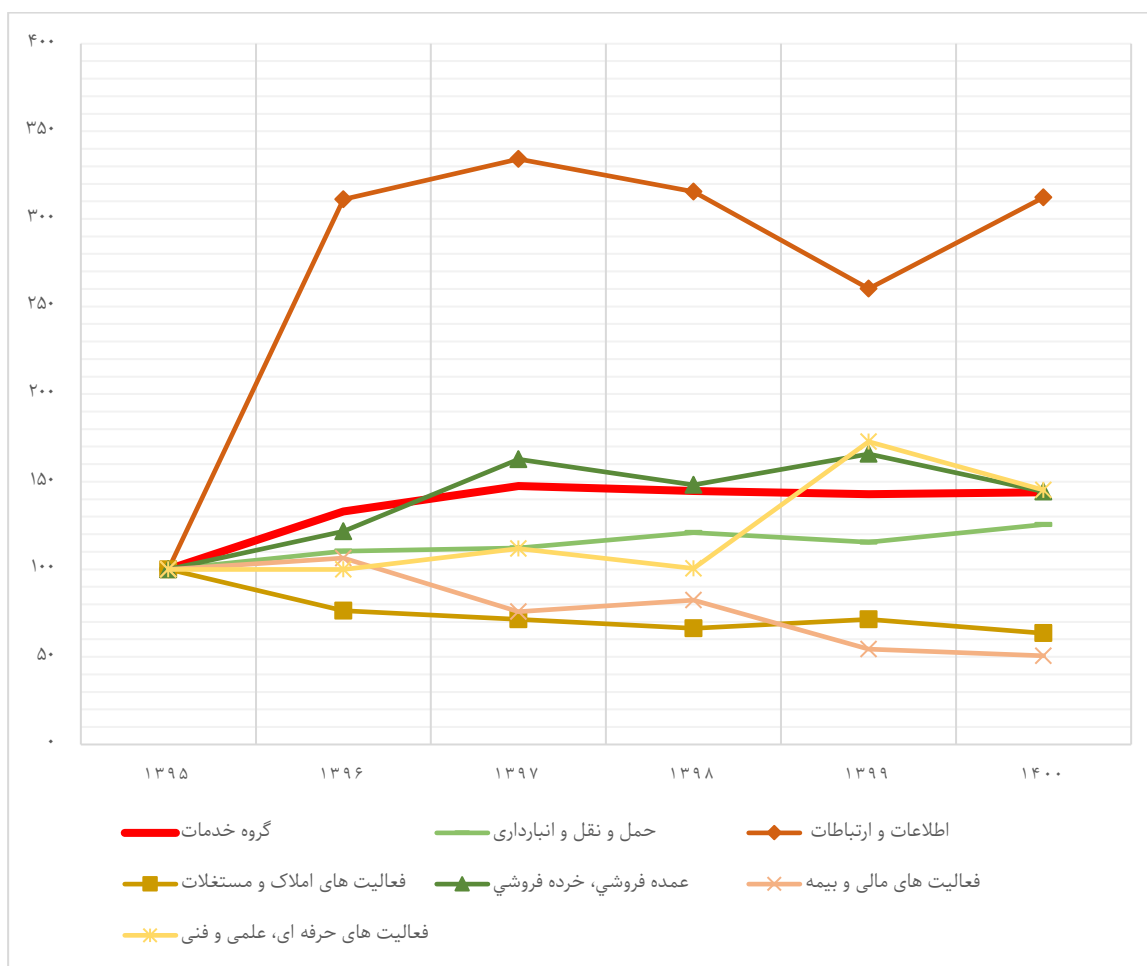
شکل ۳-۷۳- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۷۴- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

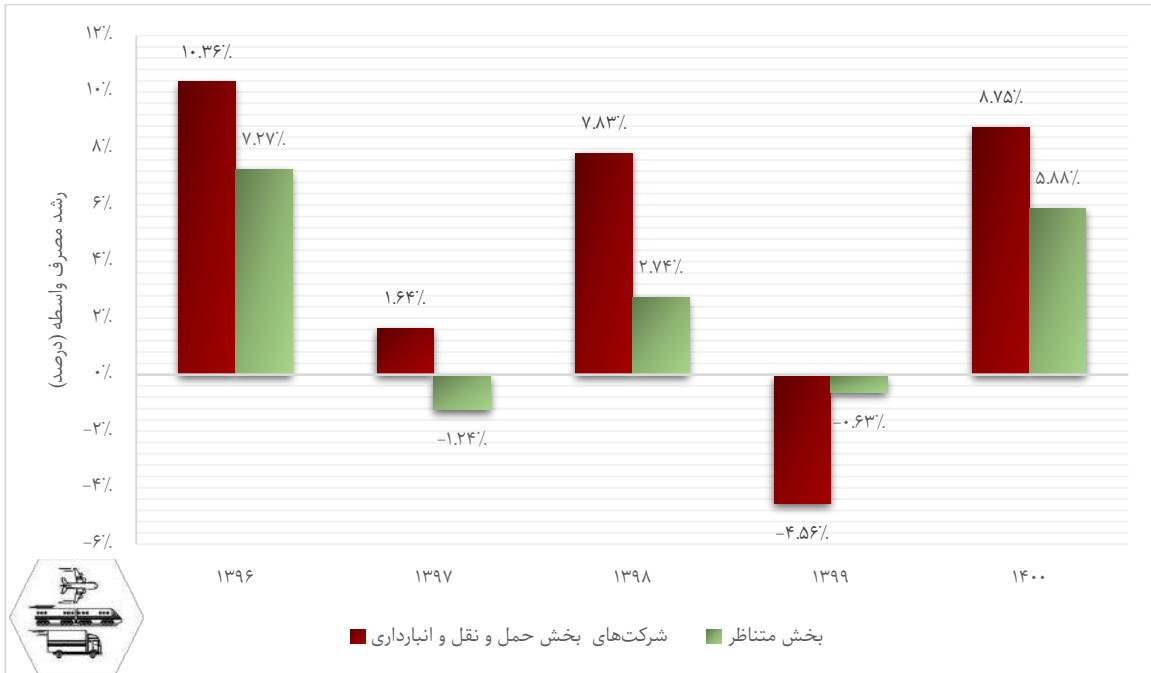
■ گروه خدمات

در گروه خدمات همان‌گونه که در شکل ۳-۷۵ تا شکل ۳-۸۹ قابل مشاهده است، روند شاخص مصارف واسطه گروه با شیب ملایمی تا سال ۱۳۹۷ افزایش یافته و پس از آن تقریباً ثابت مانده است. این روند تغییرات تا حدودی در بخش‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و حمل‌ونقل و انبارداری نیز مشاهده می‌شود، اما در سایر بخش‌های ذیل گروه خدمات روند شاخص مصارف کاملاً متفاوت است. در بخش فعالیت‌های مالی و بیمه و املاک و مستغلات اکیداً کاهش یافته و در بخش ارتباطات روند افزایشی-کاهشی پرنوسانی داشته است. در مجموع مانند گروه صنایع و معادن، شرکت‌های فعال در تمامی بخش‌های ذیل این گروه نیز، در مقایسه با بخش متناظر خود، دارای رشدهای مثبت و منفی شدیدتری بوده‌اند که از یک سو به محدودیت‌های قانونی و مقرراتی پیش روی شرکت‌های دولتی باز می‌گردد و از سوی دیگر به عدم اهتمام شرکت‌های دولتی در مدیریت هزینه‌ها در مقایسه با بخش خصوصی مرتبط است.

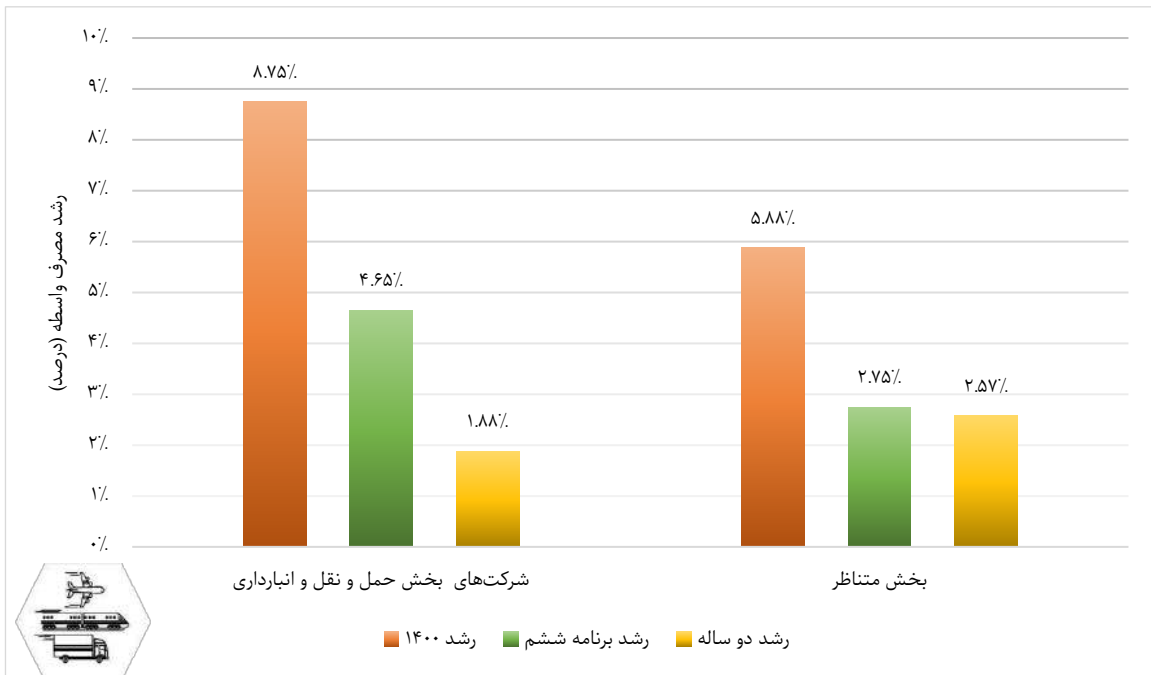

شکل ۳-۷۵- روند تغییرات شاخص مصارف واسطه شرکت‌های دولتی گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

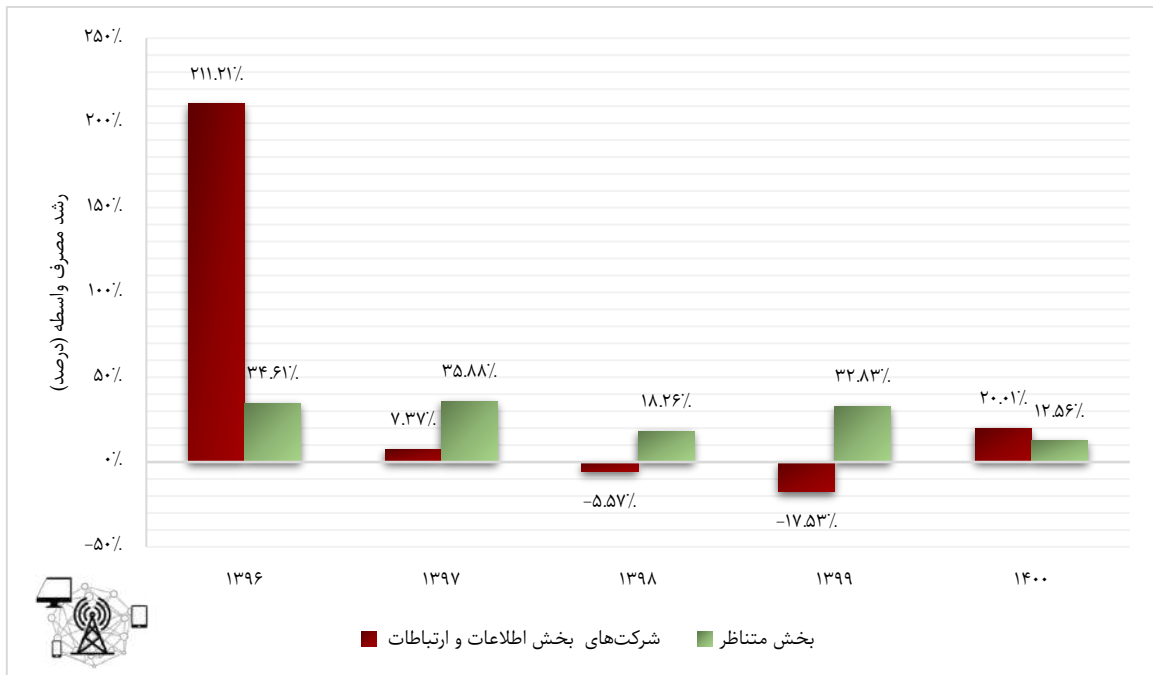

شکل ۳-۷۶- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

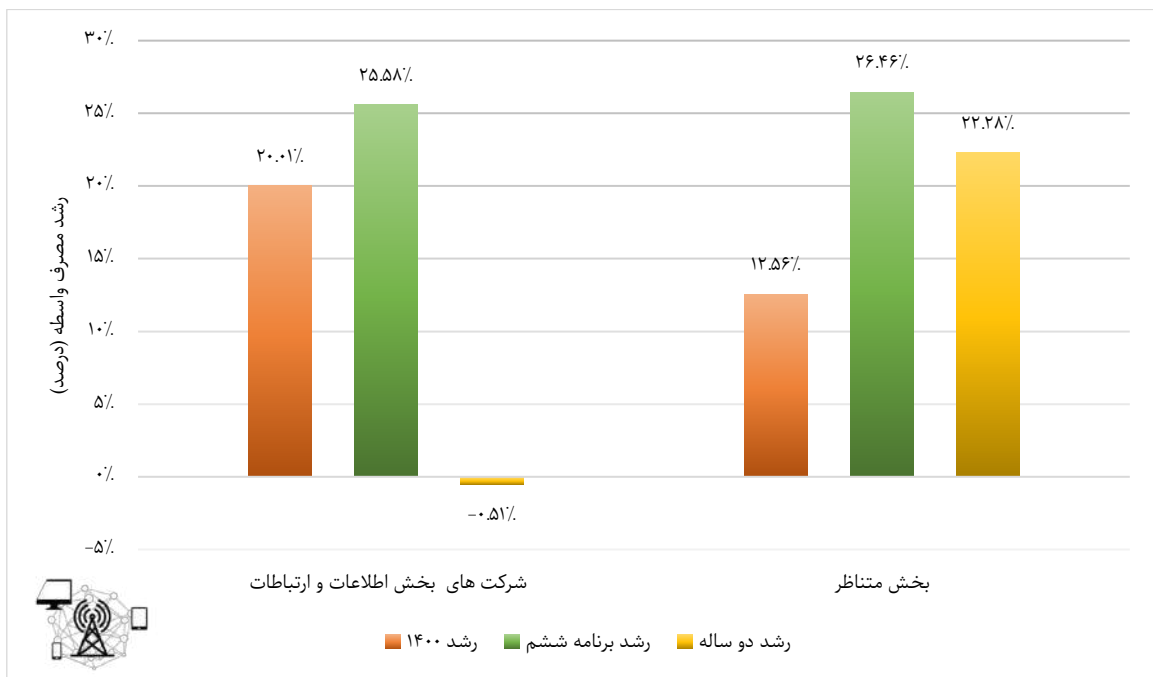

شکل ۳-۷۷- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ اطلاعات و ارتباطات

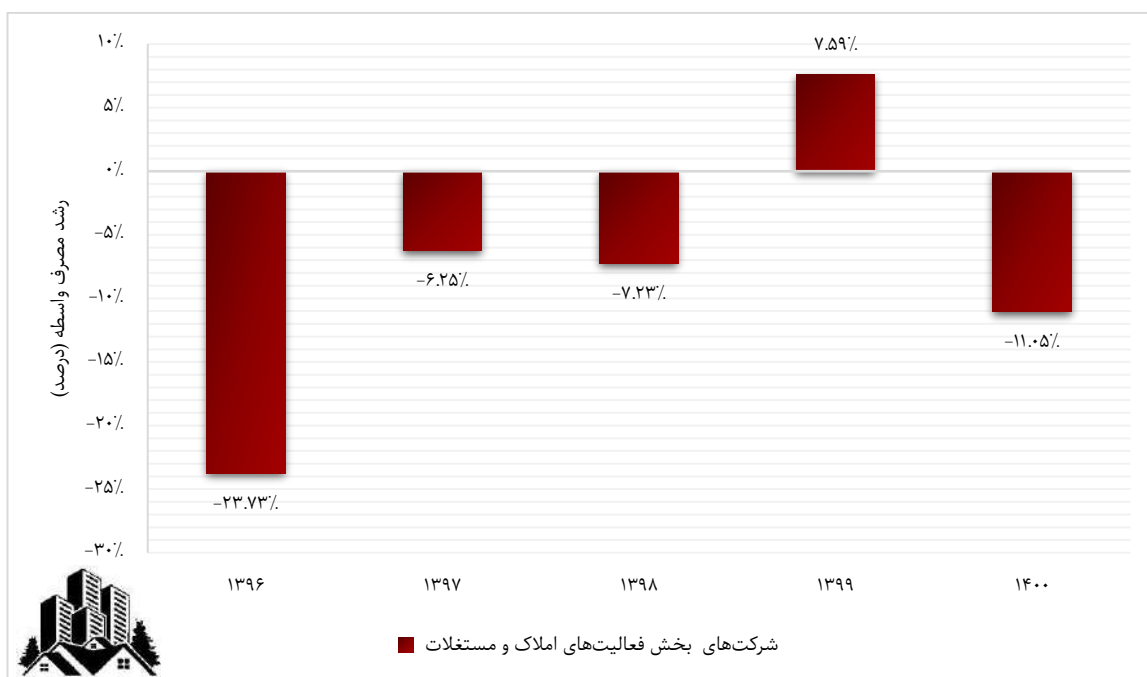
شکل ۳-۷۸- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

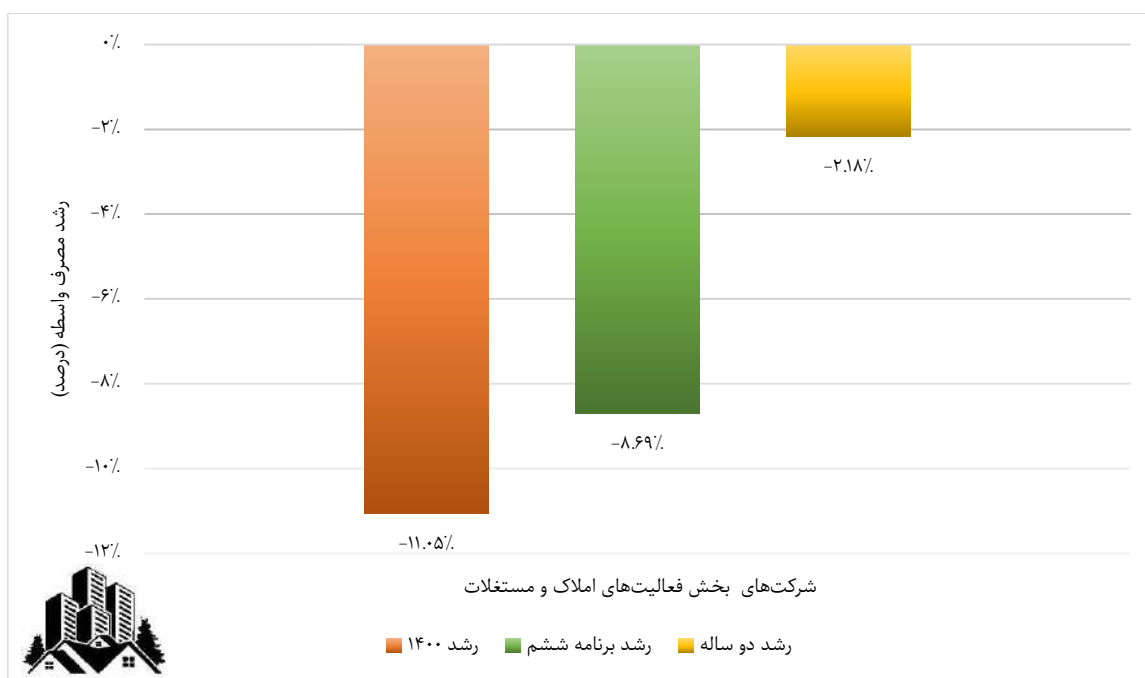
شکل ۳-۷۹- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۶۱}

با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از فعالیت بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به فعالیت‌های احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، بنابراین مقایسه شاخص‌های این بخش با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

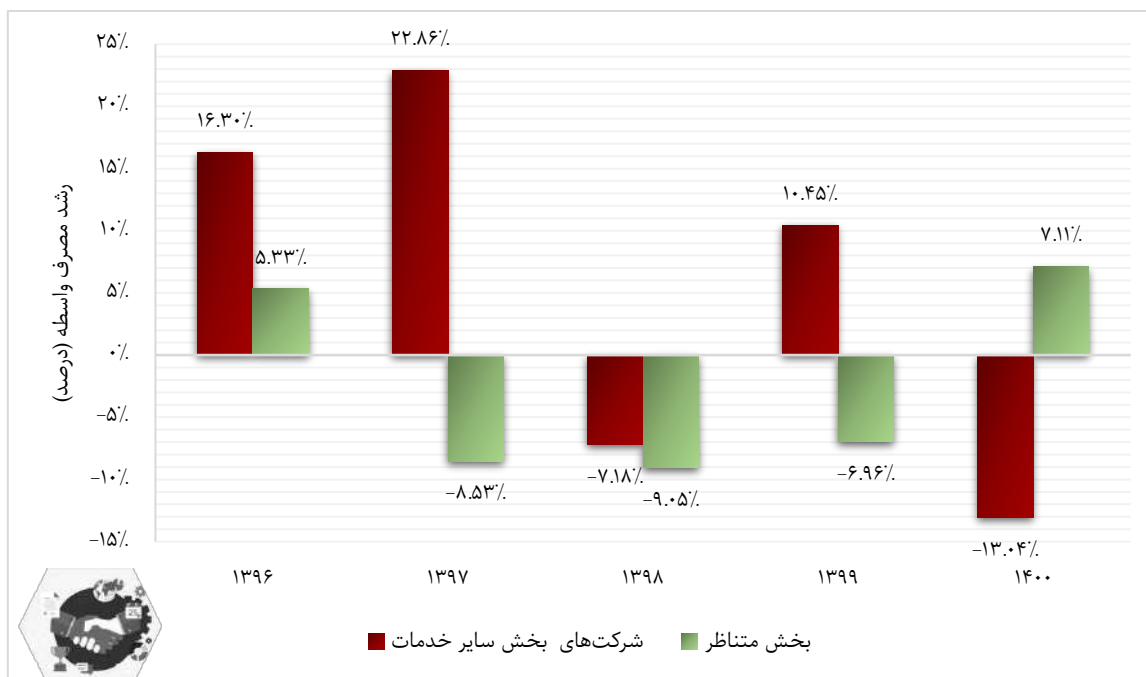

شکل ۳-۸۰- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

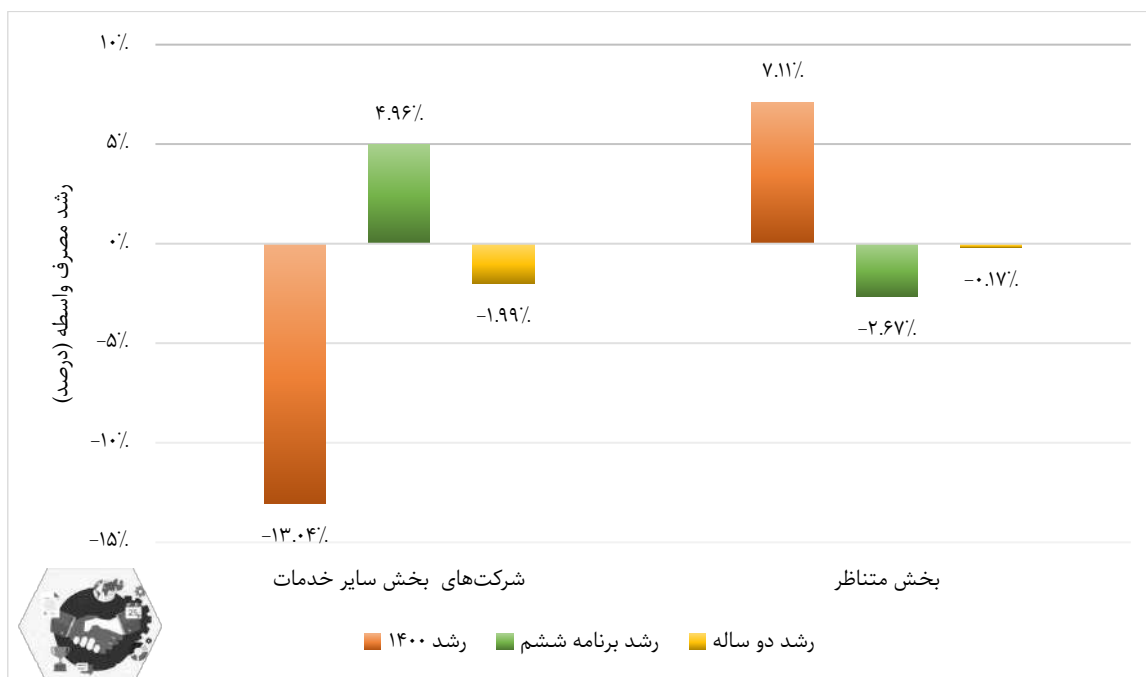

شکل ۳-۸۱- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

○ سایر خدمات

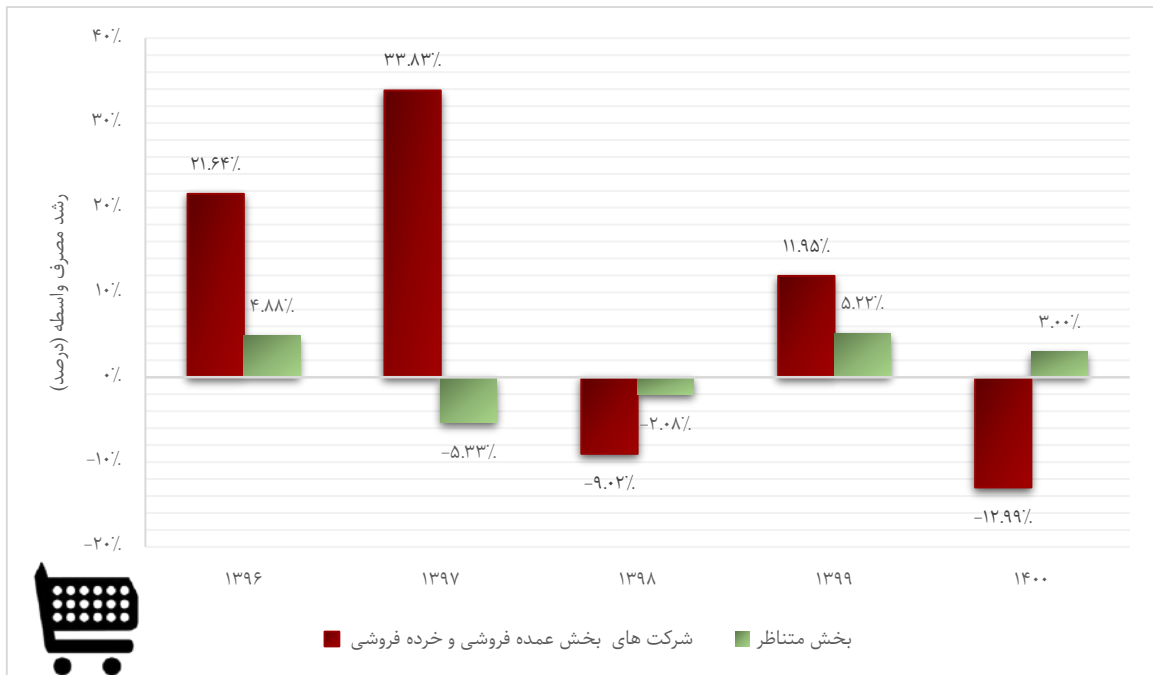

شکل ۳-۸۲- مقایسه رشد شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

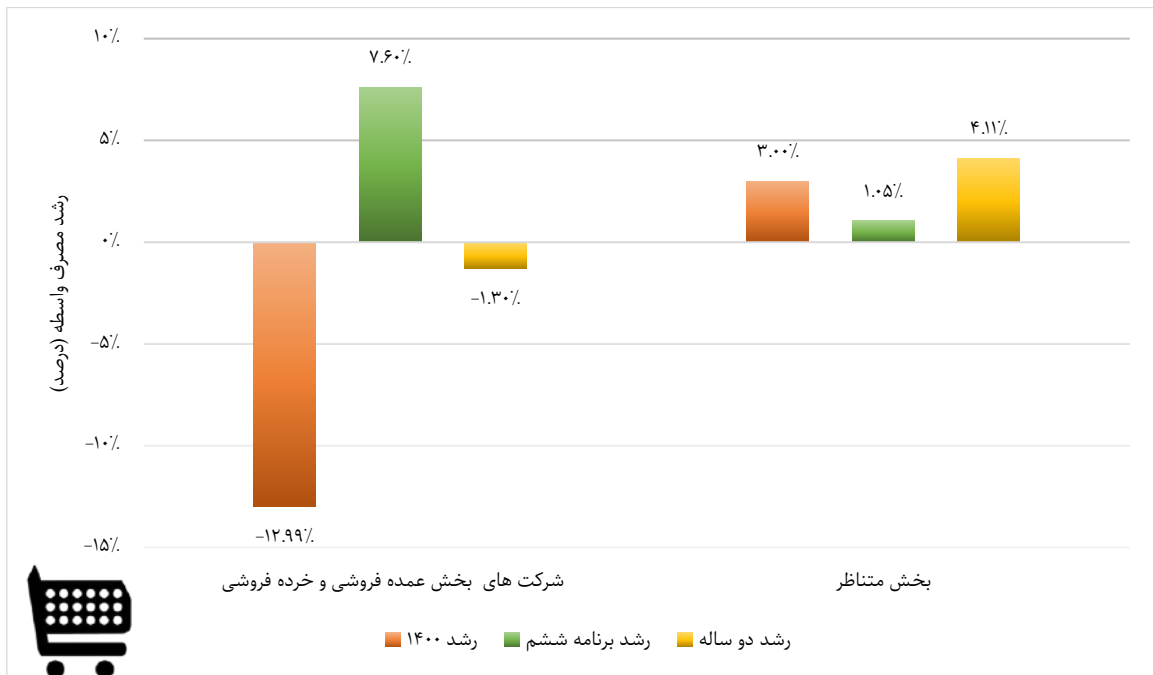

شکل ۳-۸۳- مقایسه رشد شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

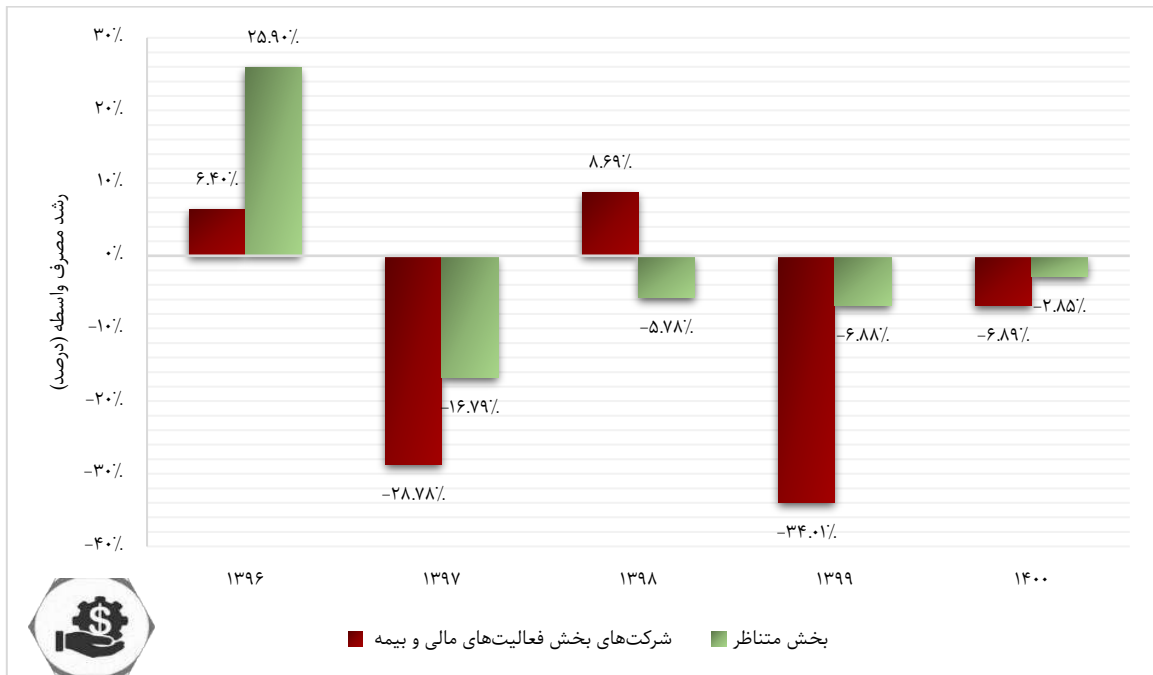

شکل ۳-۸۴- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

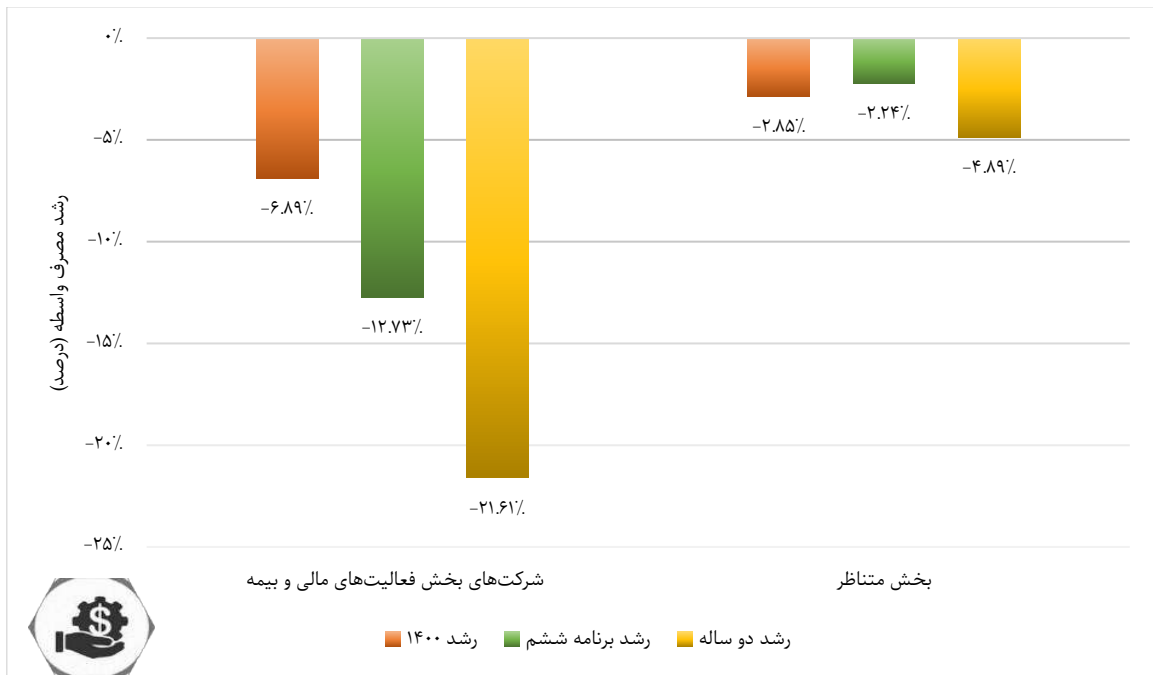

شکل ۳-۸۵- مقایسه رشد متوسط شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک)

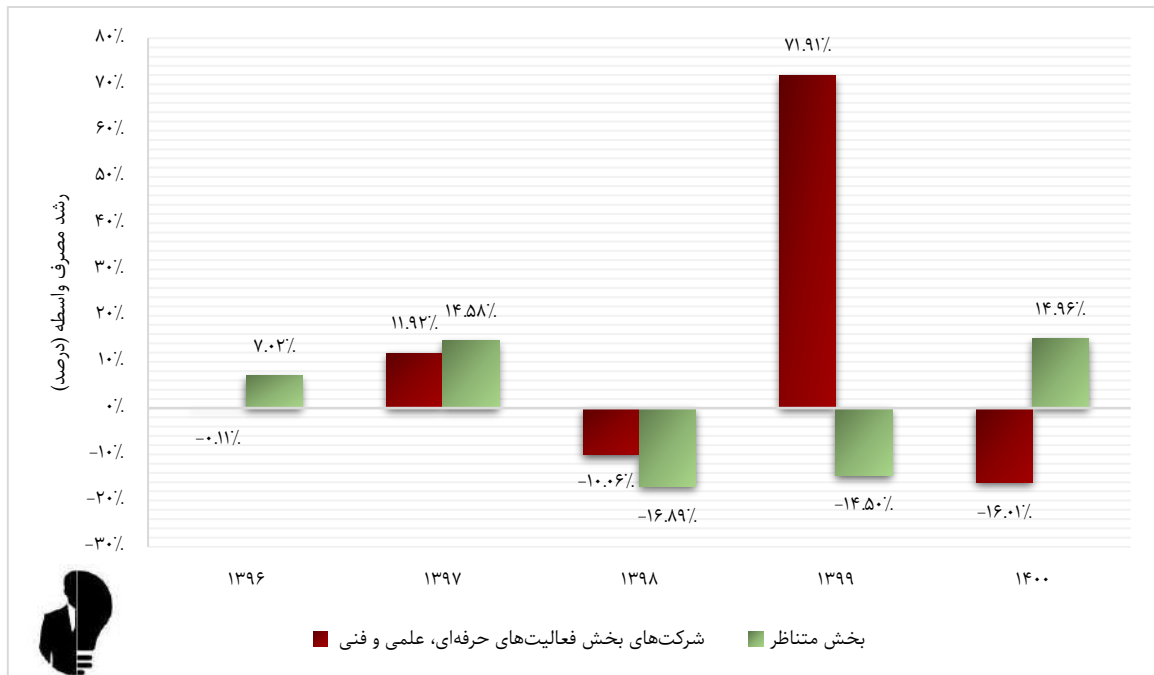

شکل ۳-۸۶- مقایسه رشد شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

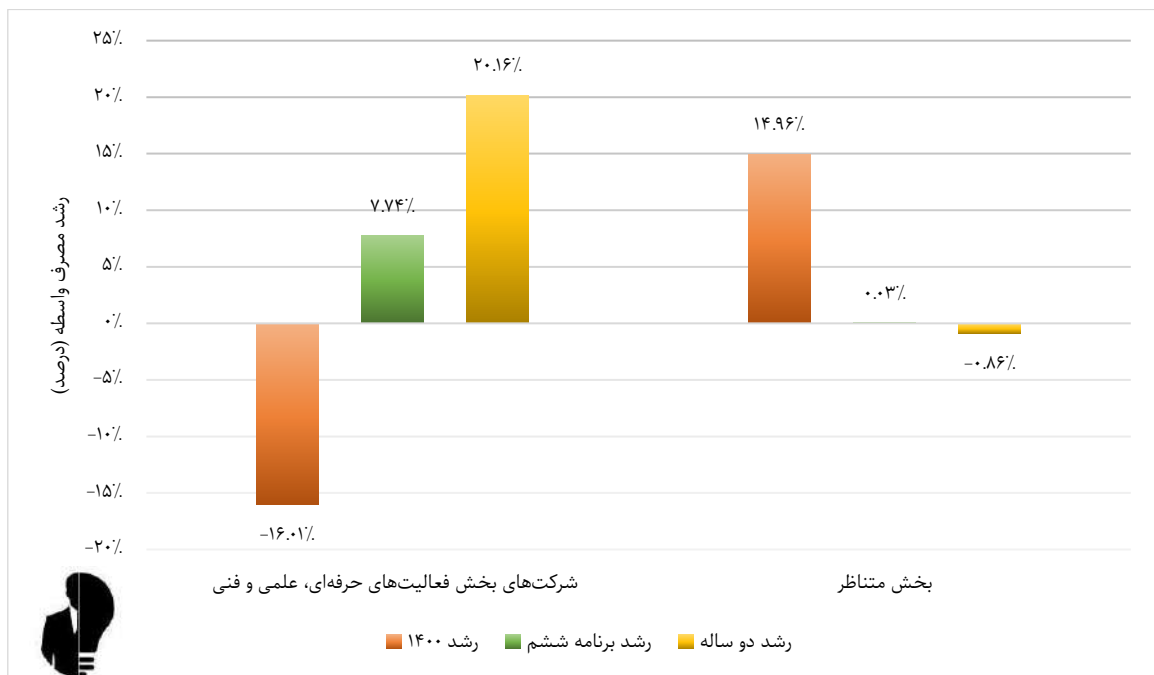

شکل ۳-۸۷- مقایسه رشد شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۸۸- مقایسه رشد سالانه شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۸۹- مقایسه رشد شاخص مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

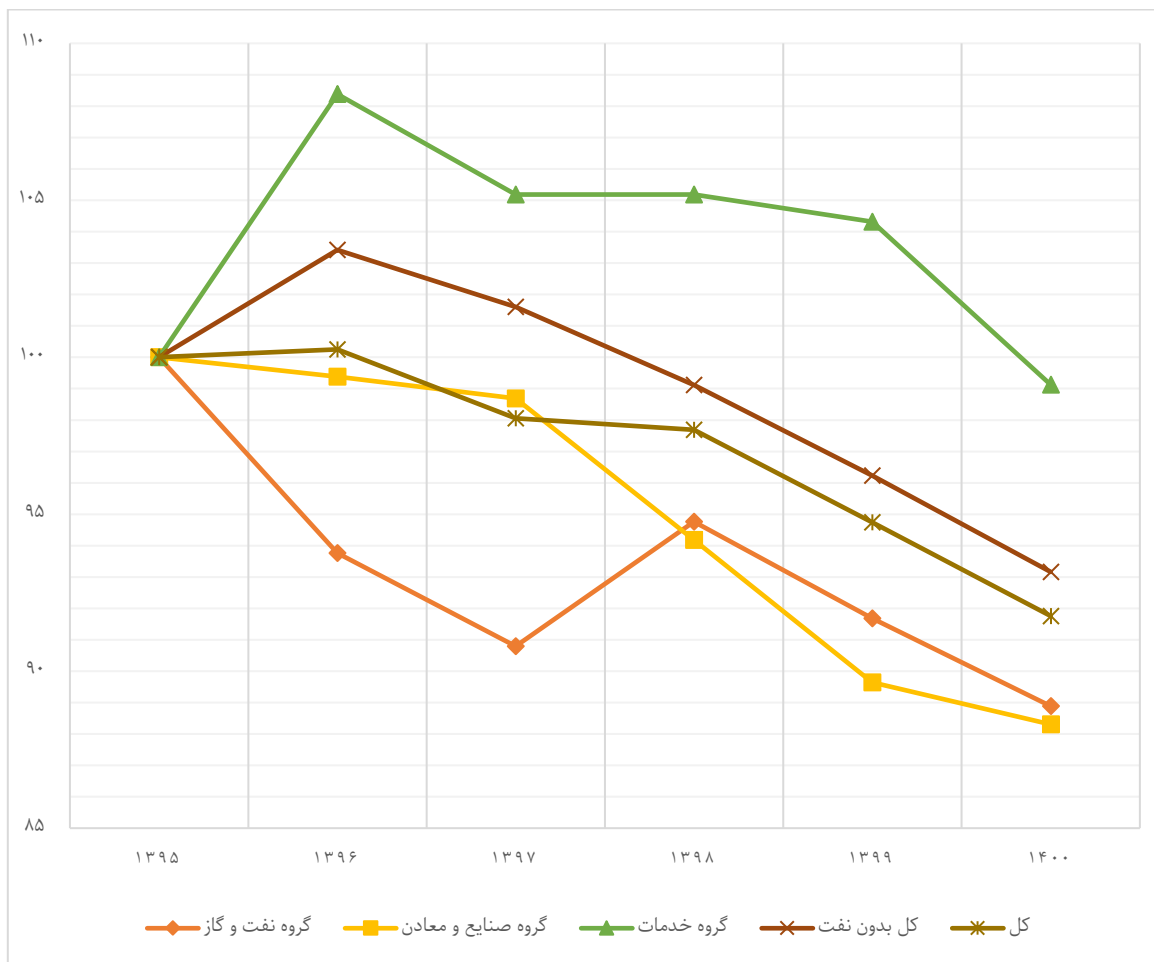
۳-۳-۳- نیروی کار

نهاده نیروی کار در واقع مقدار خدمات ارائه شده از طرف کارکنان به بنگاه اقتصادی مورد بررسی است. بنابراین در ارزیابی مقدار نهاده نیروی کار به دو موضوع میزان ساعات واقعی کارکرد کارکنان و نیز ارزش کیفی متفاوت بین

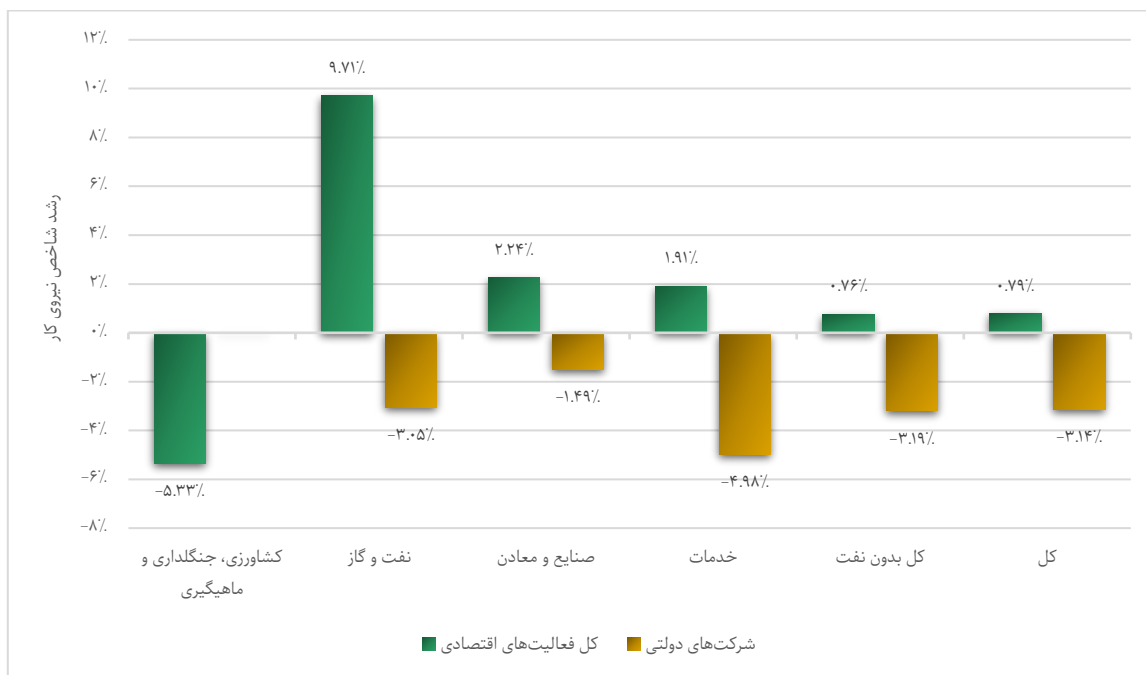
گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

خدمات کارکنان مختلف با توجه به سطح متفاوت تخصص، مهارت و شایستگی آن‌ها باید توجه کرد. با این حال در وضعیت فعلی، صرفاً تعداد کارکنان (شامل تمامی افرادی که با شرکت دولتی دارای قرارداد مستقل هستند بدون توجه به این‌که ماهیت و نوع قرارداد منعقد شده باشد) به عنوان مبنای محاسبه شاخص نیروی کار لحاظ شده است.

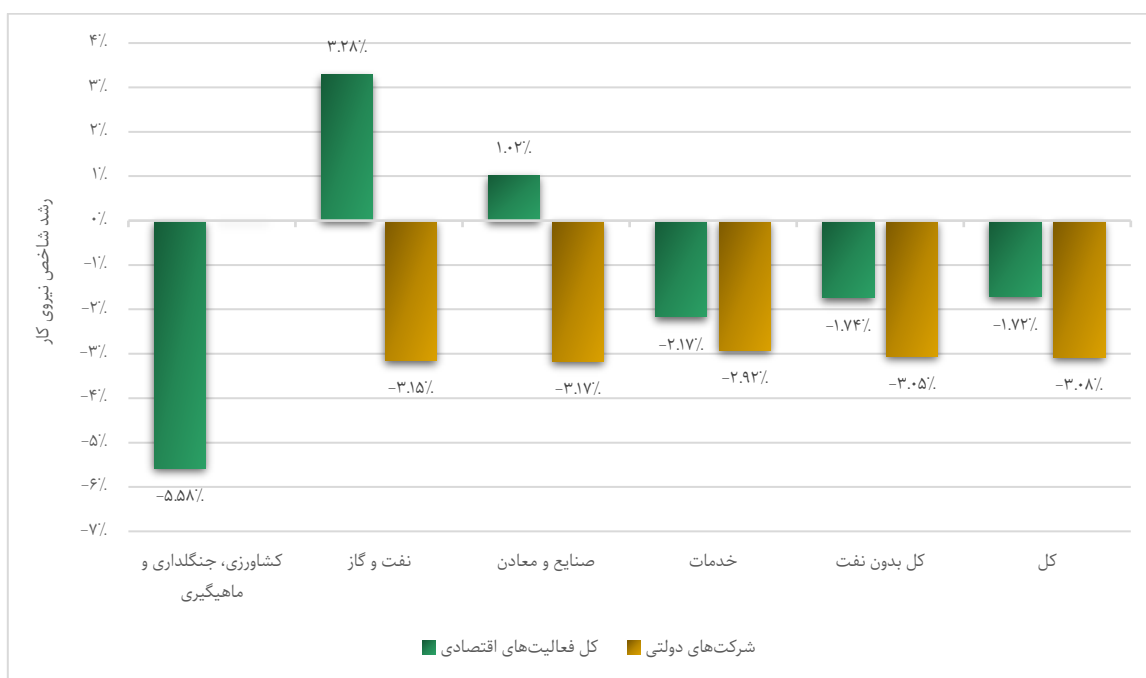
بر اساس شکل ۳-۹۰ تا شکل ۳-۹۳ روند تعداد شاغلان شرکت‌های دولتی به صورت مستمر در حال کاهش بوده است و این کاهش به شکل معناداری خلاف تغییرات مقداری تعداد شاغلان در کل اقتصاد است. چنین موضوعی عمدتاً به سیاست‌های کلی دولت در محدودسازی استخدام در شرکت‌های دولتی باز می‌گردد که تا حدی در شرکت‌های دولتی آن را از طریق به کارگیری نیروهای خرید خدمات (که در افزایش مصرف واسطه منعکس می‌شود) جبران کرده‌اند اما آثار بلند مدت آن بر عملکرد شرکت‌ها نیاز به بررسی و تأمل بیشتری دارد.

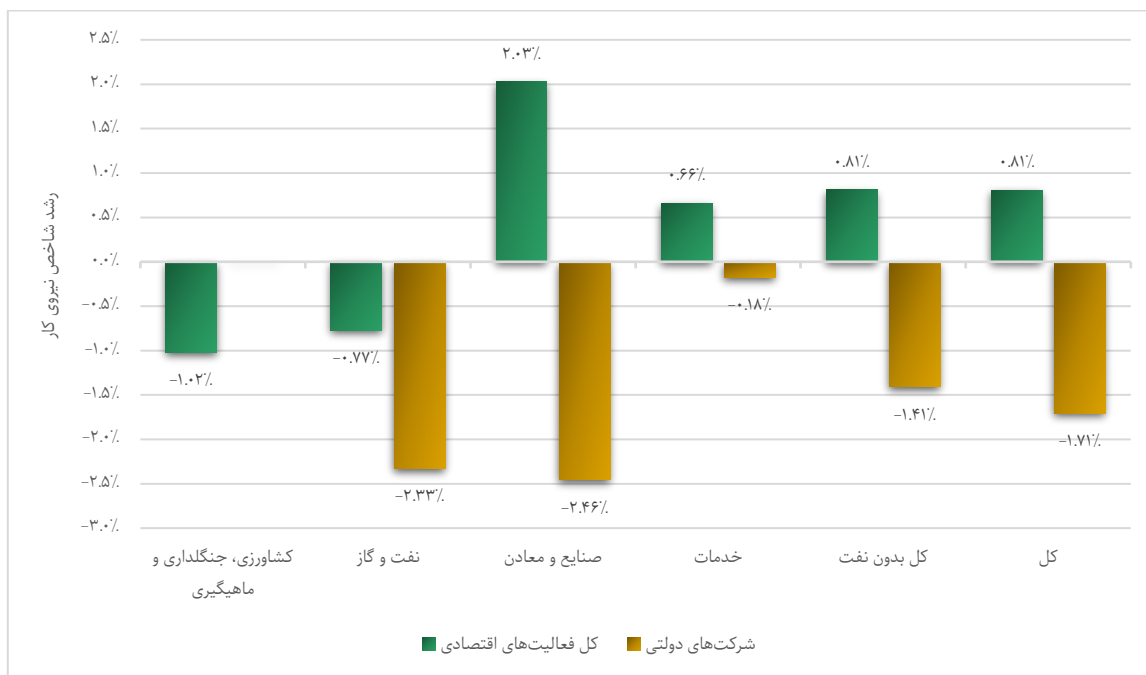
شکل ۳-۹۰-۳- روند شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی در سطح گروه‌ها و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۳-۹۱- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی-۱۴۰۰

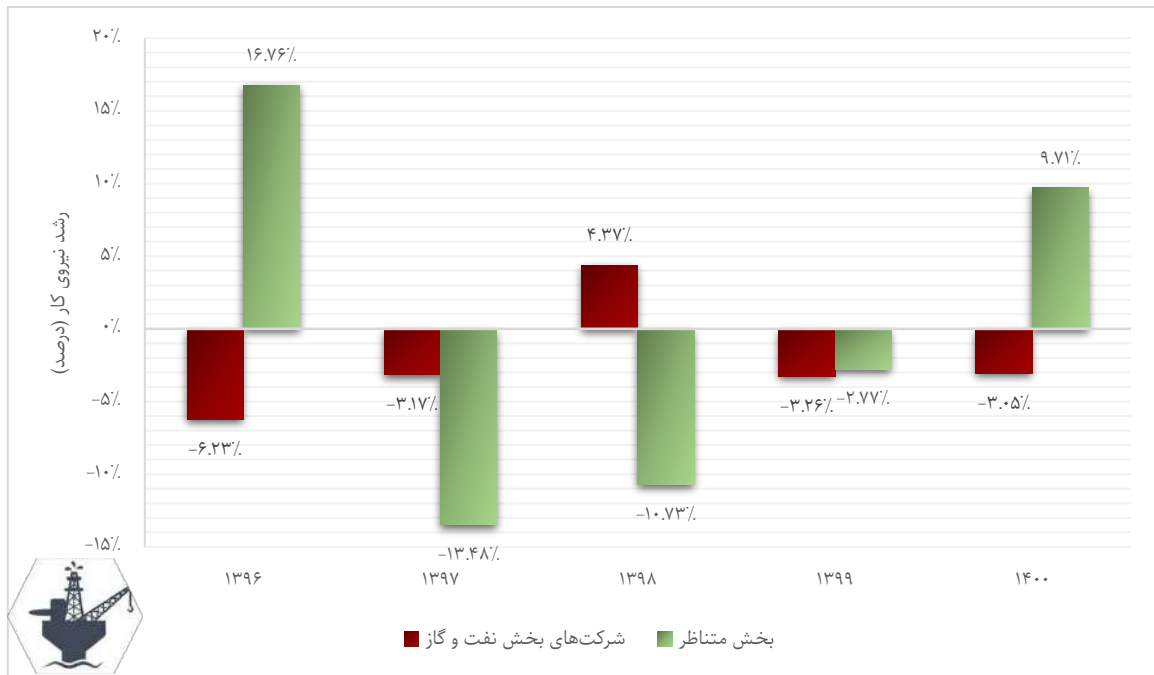

شکل ۳-۹۲- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- دوساله

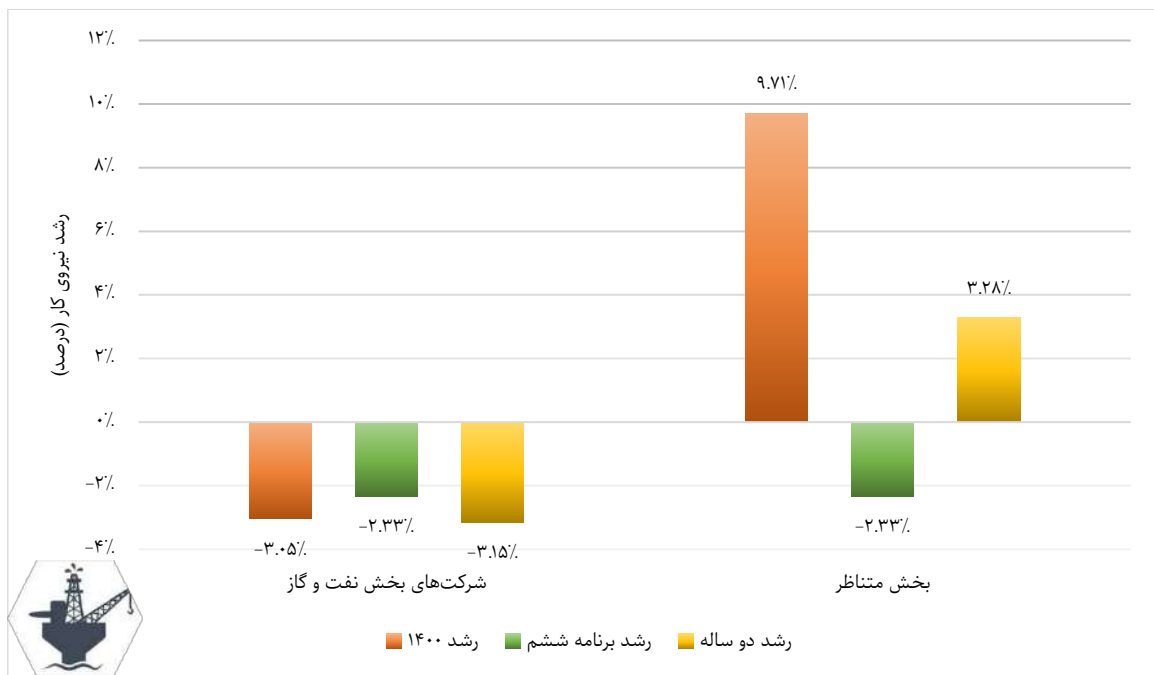

شکل ۳-۹۳- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی - برنامه ششم توسعه

گروه (بخش) نفت و گاز

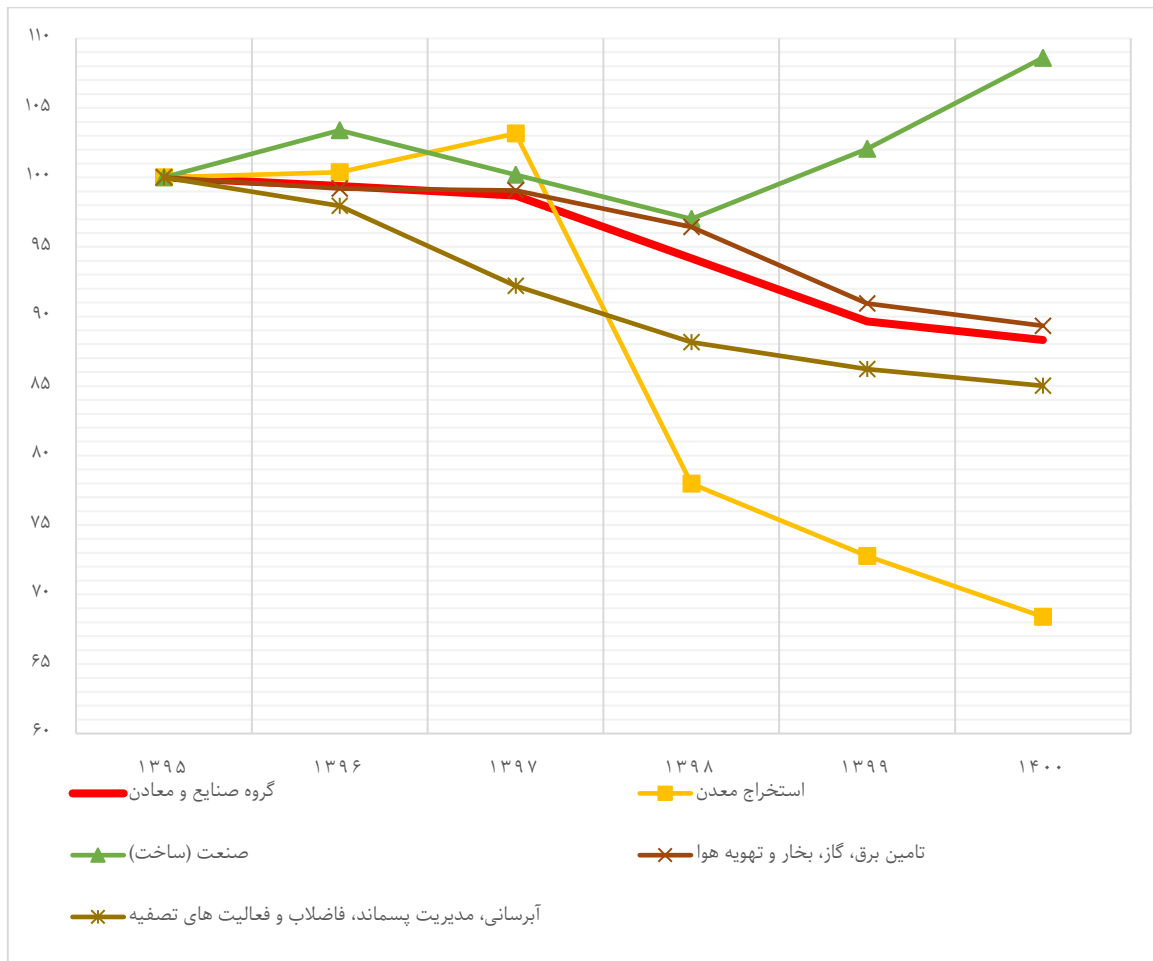
شکل ۳-۹۴- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۹۵- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

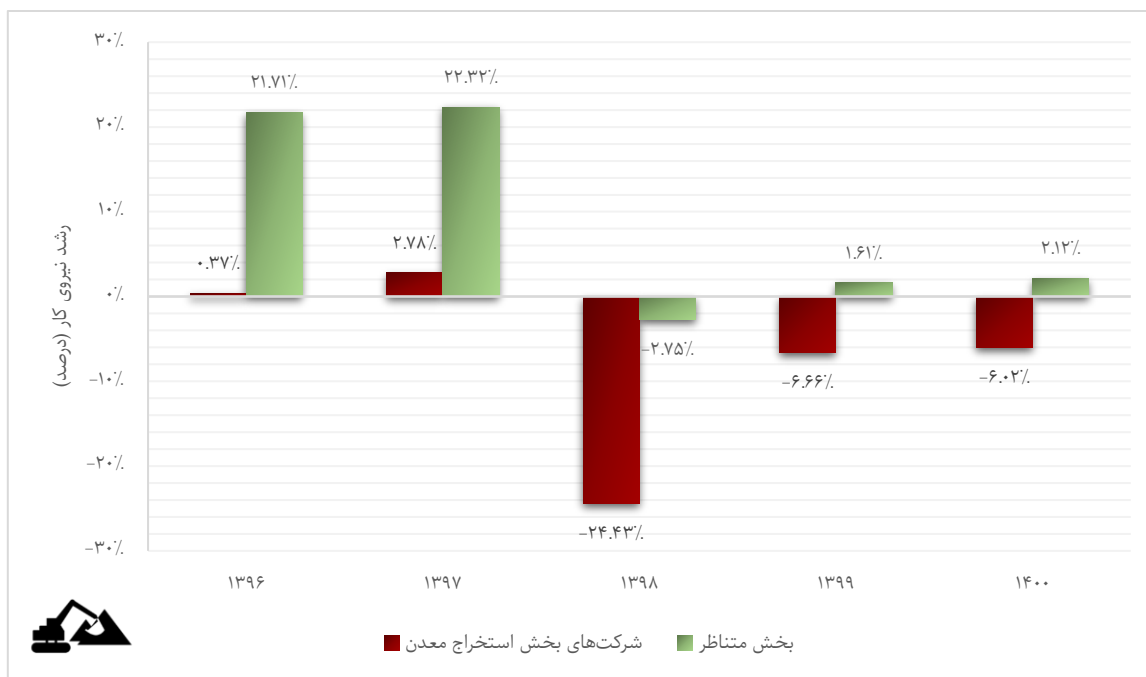
■ گروه صنایع و معادن

بر اساس نتایج ارائه شده در شکل ۳-۹۶ تا شکل ۳-۱۰۴ به غیر از بخش صنعت که دارای افزایش تعداد شاغلان در دو سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بوده است، در سایر بخش‌ها نیروی انسانی شاغل کاهش یافته است که این کاهش در بخش استخراج معدن بیش از سایر بخش‌ها است. بر اساس نتایج در مقایسه با بخش‌های اقتصادی متناظر رشد اکثراً منفی و بعضاً مثبت تعداد کارکنان شرکت‌های دولتی شدیدتر بوده است.

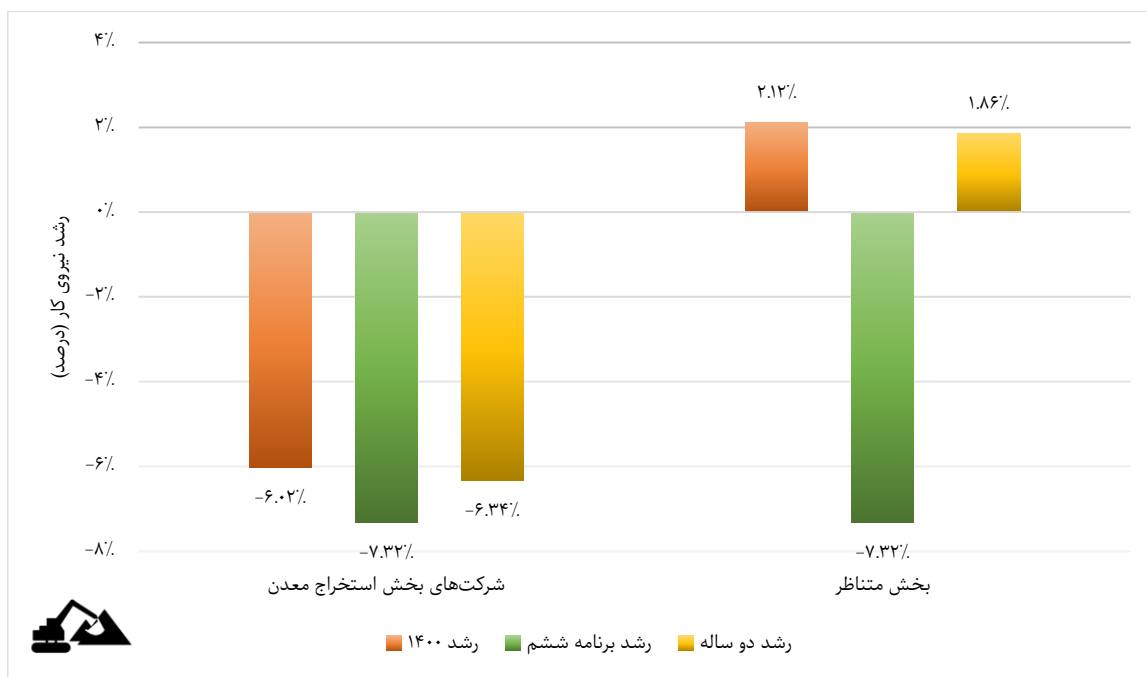

شکل ۳-۹۶- روند شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

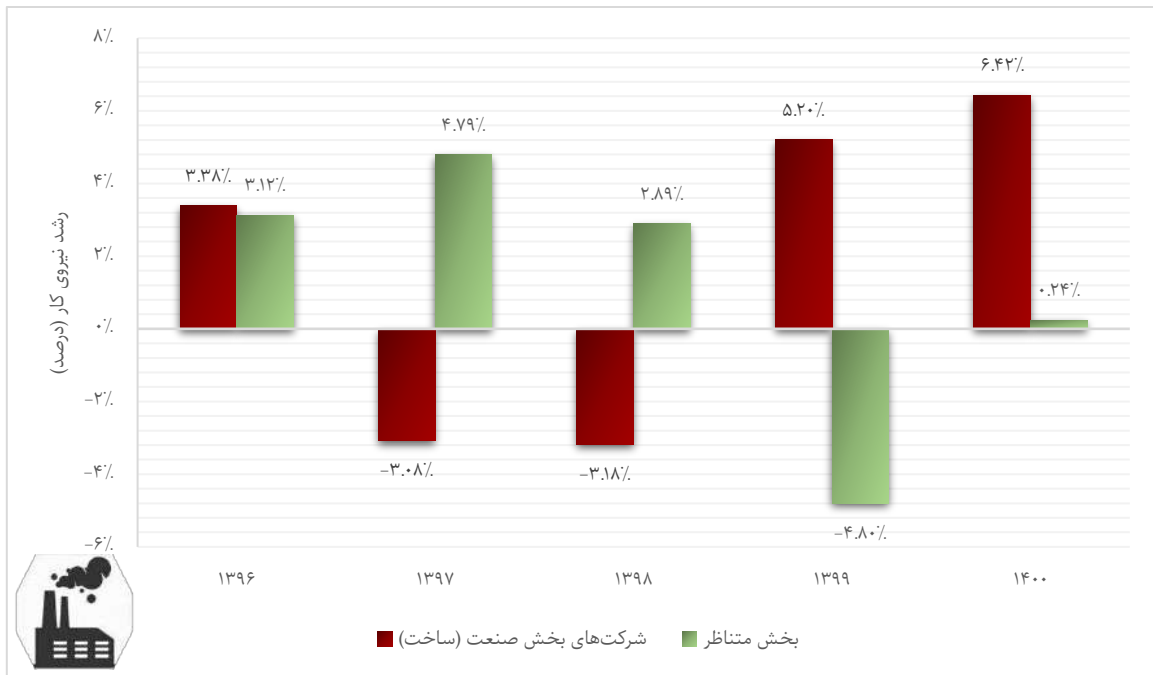

شکل ۳-۹۷- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

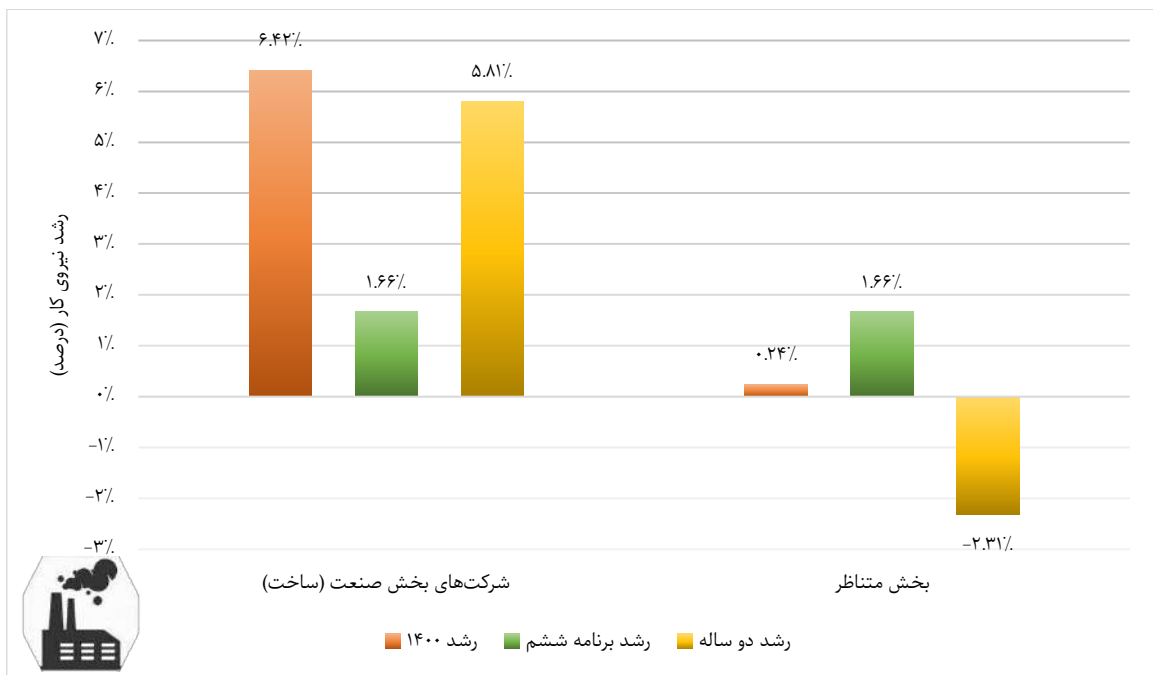

شکل ۳-۹۸- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

○ صنعت (ساخت)

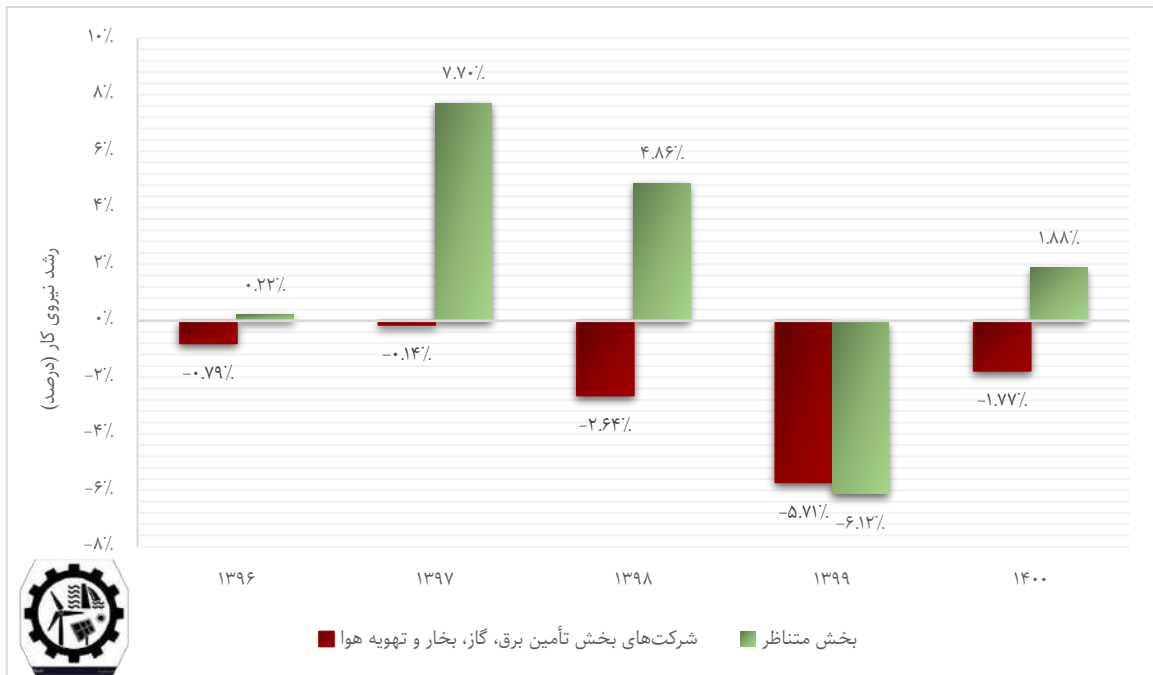

شکل ۳-۹۹- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

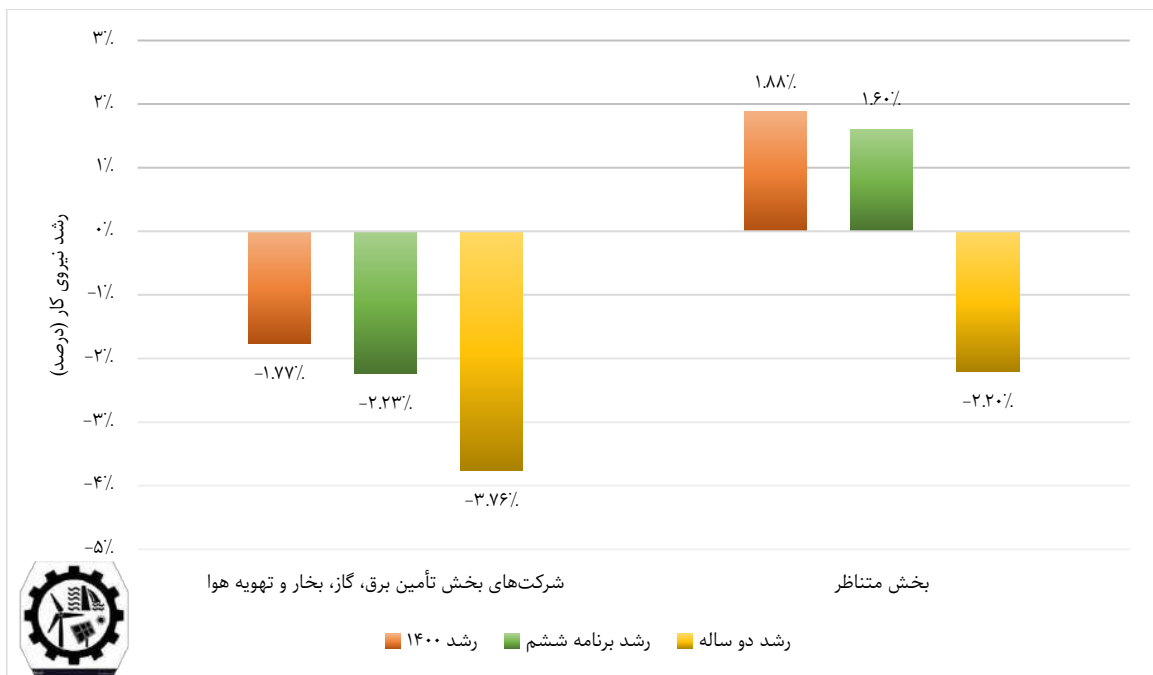

شکل ۳-۱۰۰- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

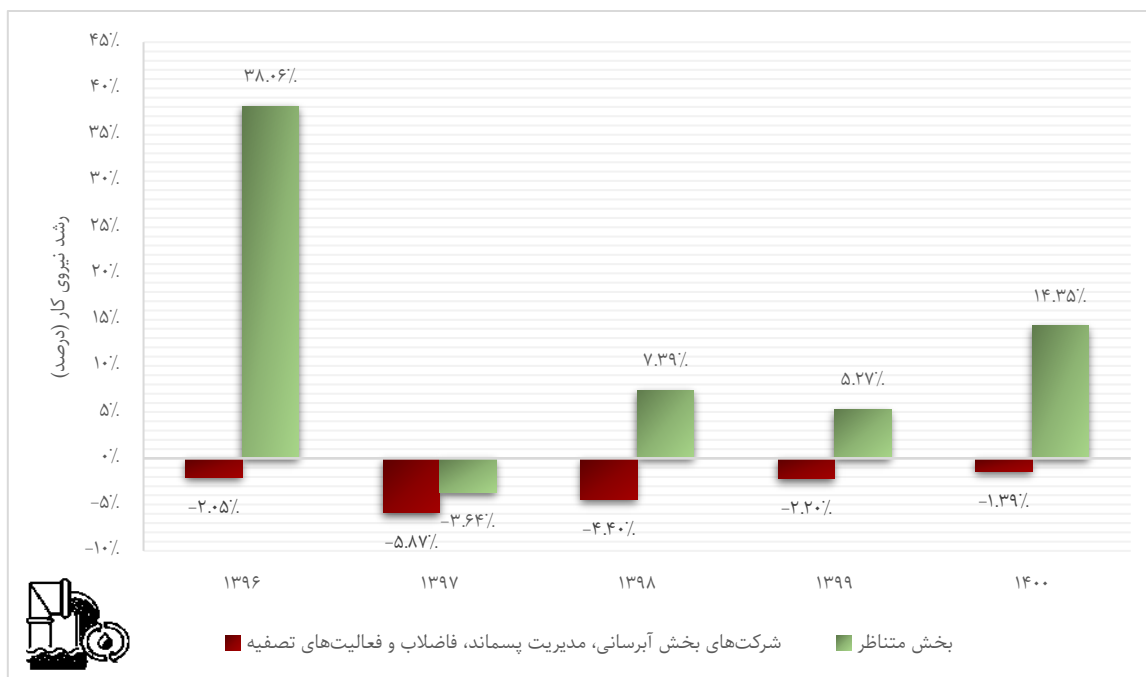

شکل ۳-۱۰-۱ مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

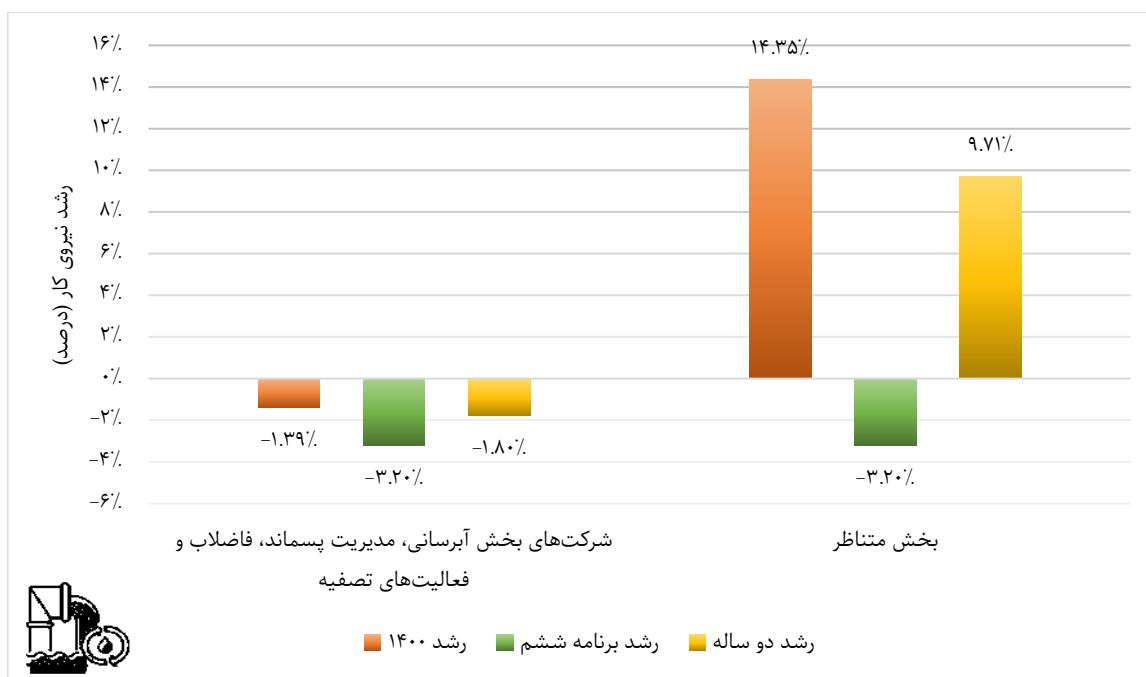

شکل ۳-۱۰-۲ مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

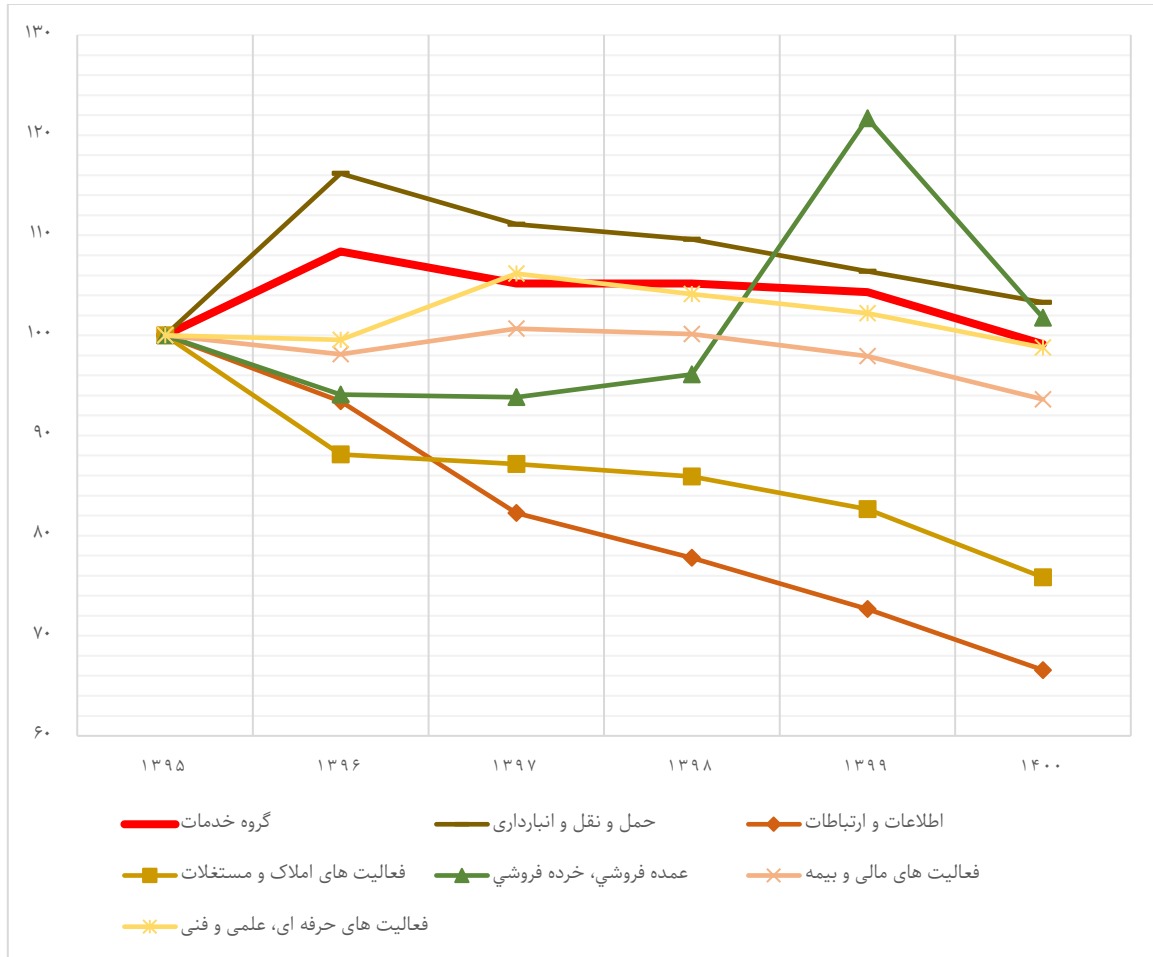
شکل ۳-۱۰۳- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۱۰۴- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

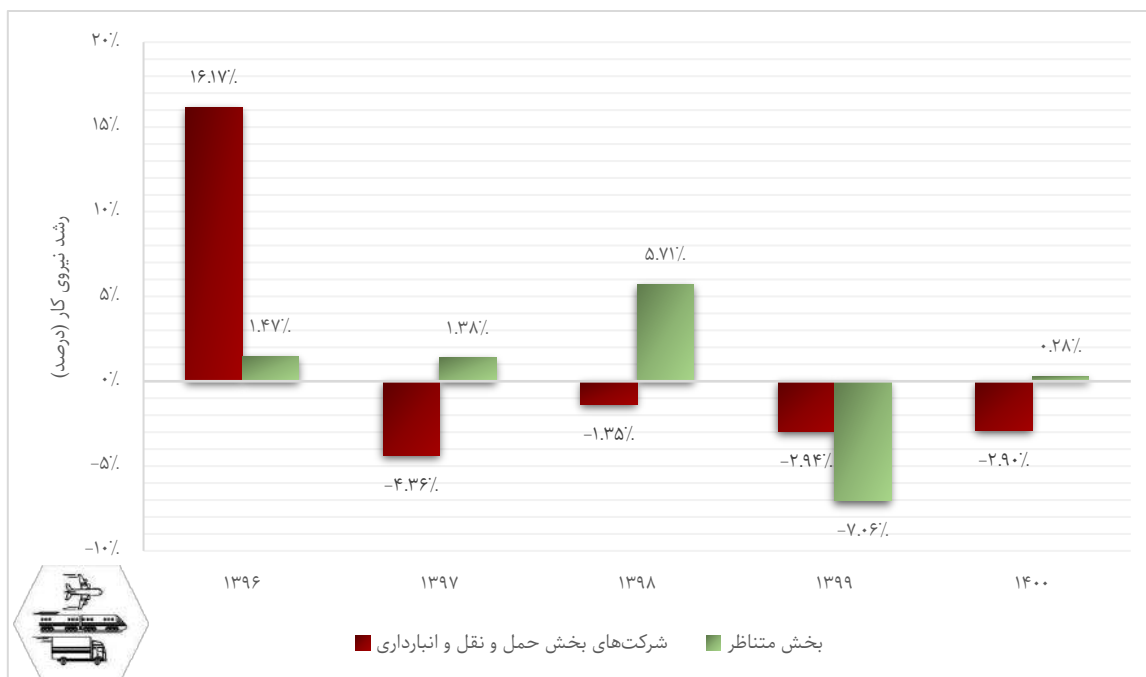
■ گروه خدمات

بر اساس شکل ۳-۱۰۵ تا شکل ۳-۱۱۹ روند بلند مدت تغییرات شاخص نیروی کار در عمده بخش‌های ذیل گروه خدمات به غیر از بخش حمل‌ونقل و عمده فروشی، خرده فروشی کاهنده است. در این دو بخش نیز، رشد مقدار تعداد کارکنان از سال ۱۳۹۷ به بعد اکیدا نزولی است.

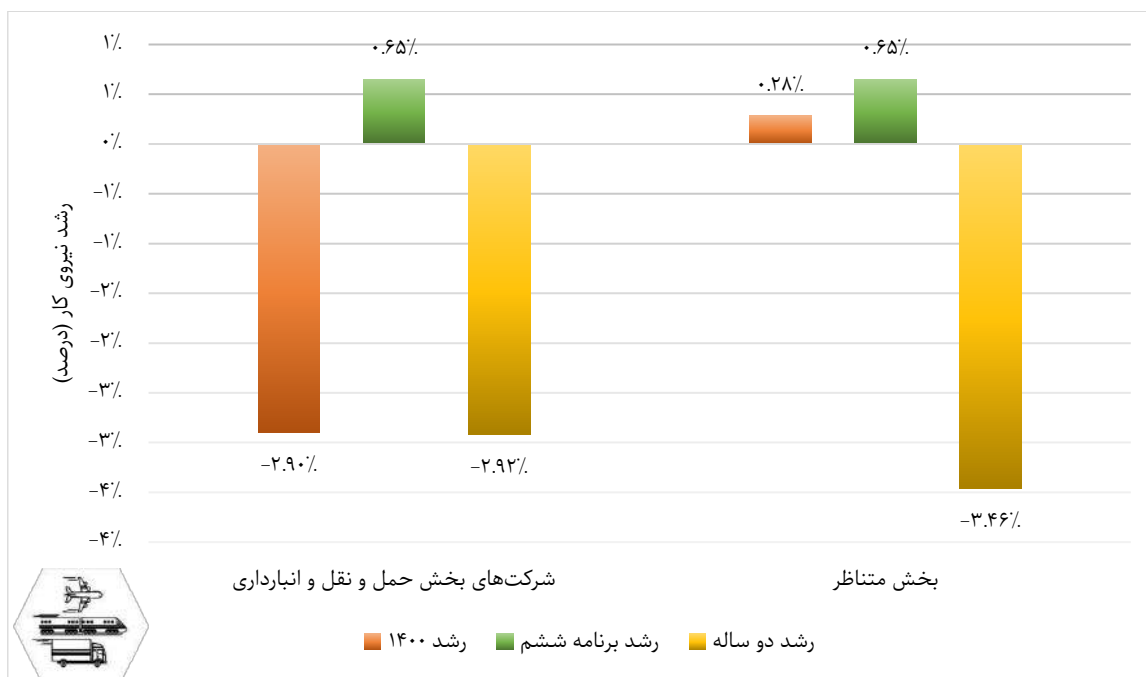

شکل ۳-۱۰۵-روند تغییرات شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

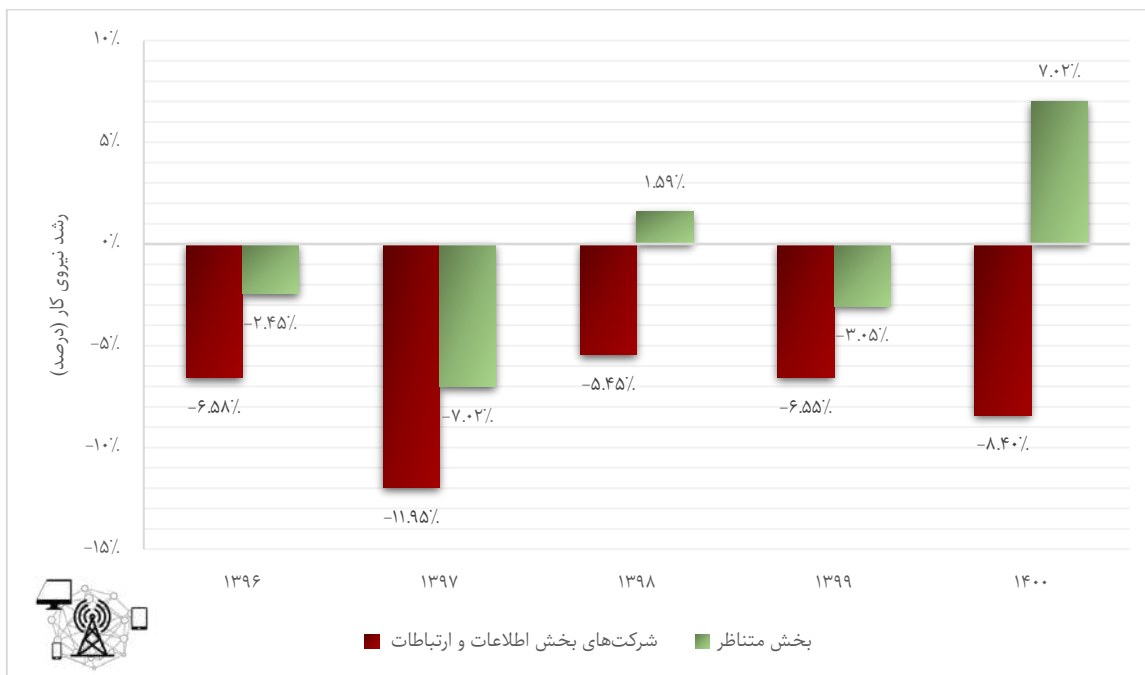

شکل ۳-۱۰۶- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

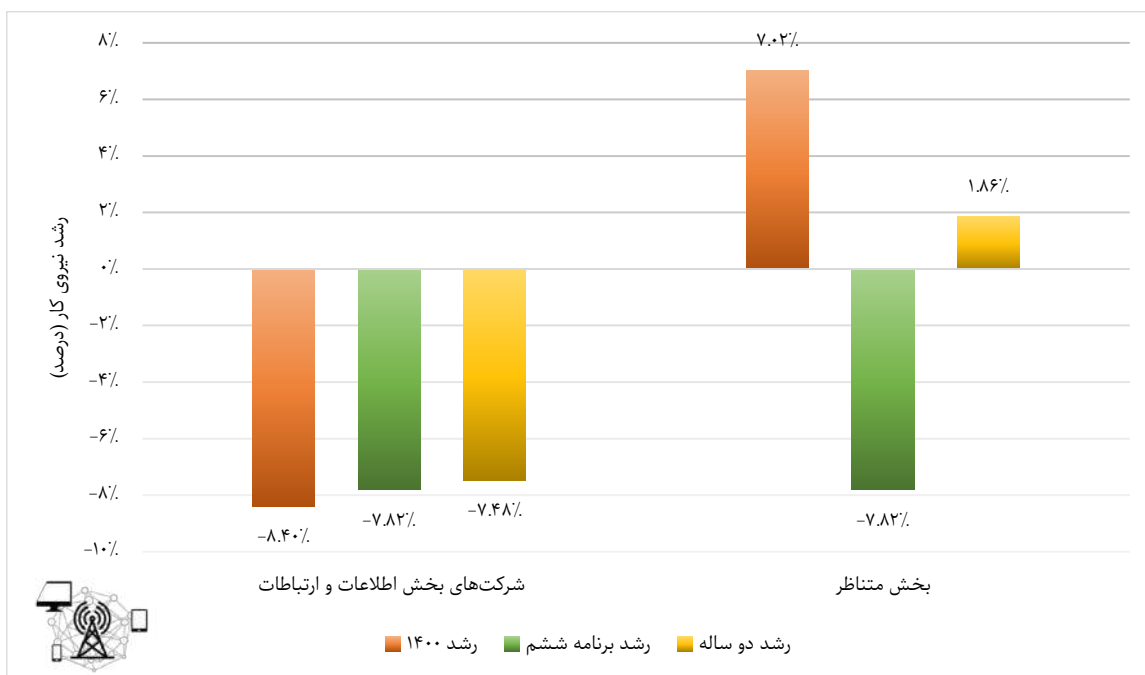

شکل ۳-۱۰۷- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ اطلاعات و ارتباطات

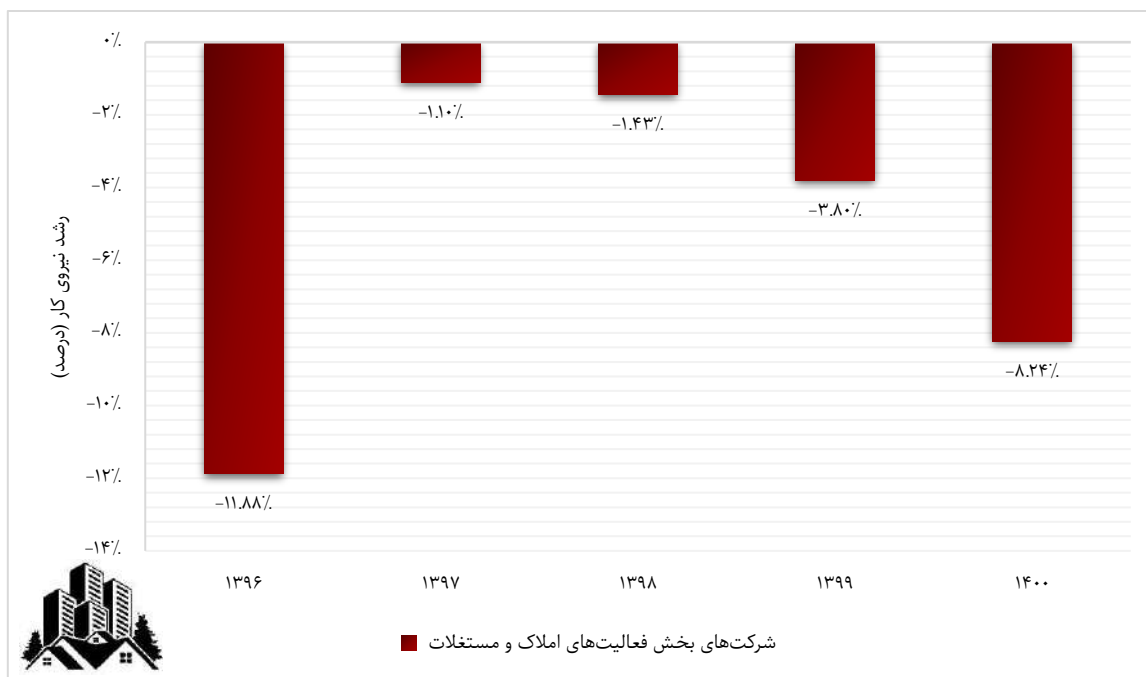

شکل ۳-۱۰۸- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

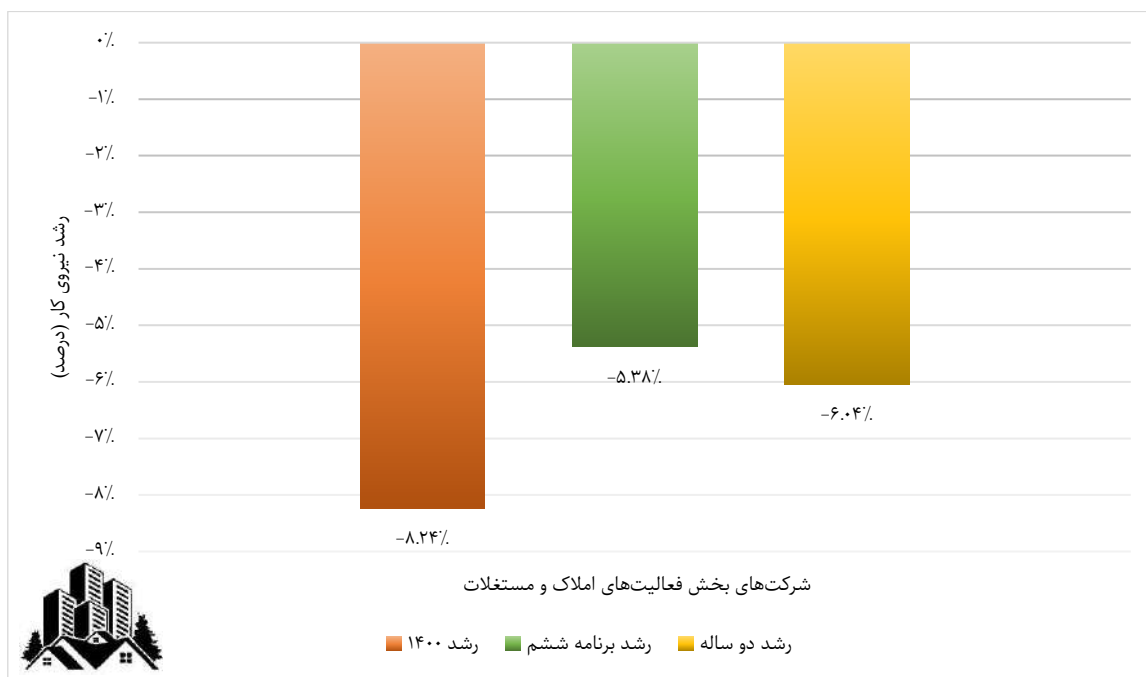

شکل ۳-۱۰۹- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۶۲}

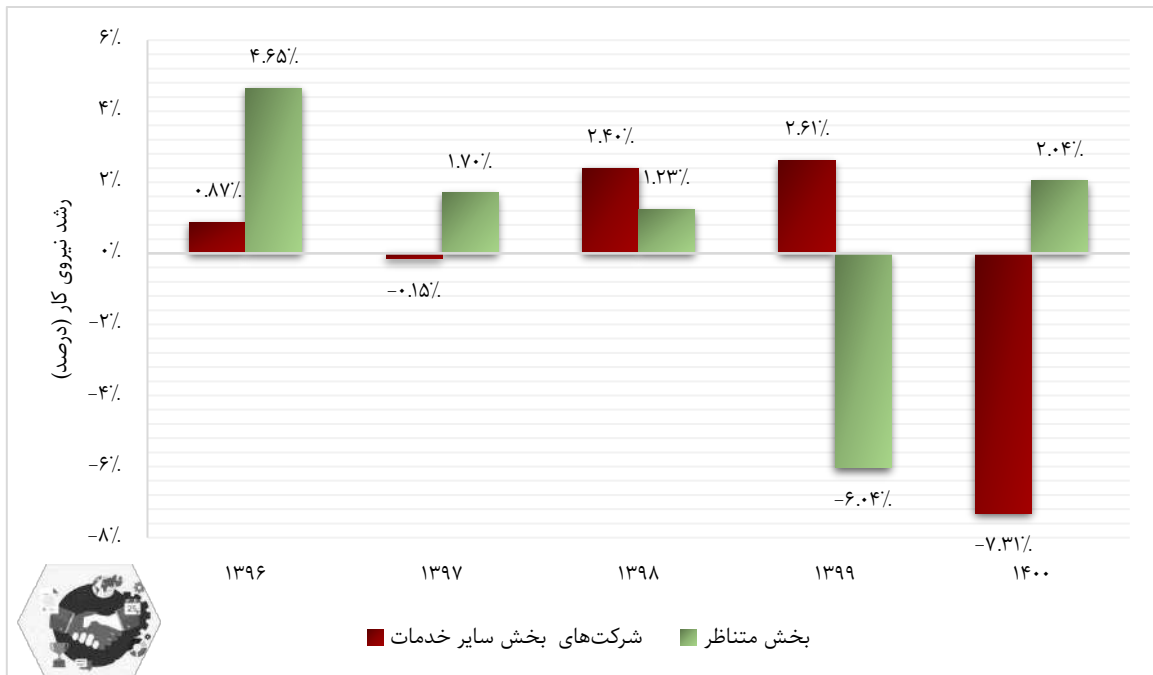
شکل ۱۱۰-۳- رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

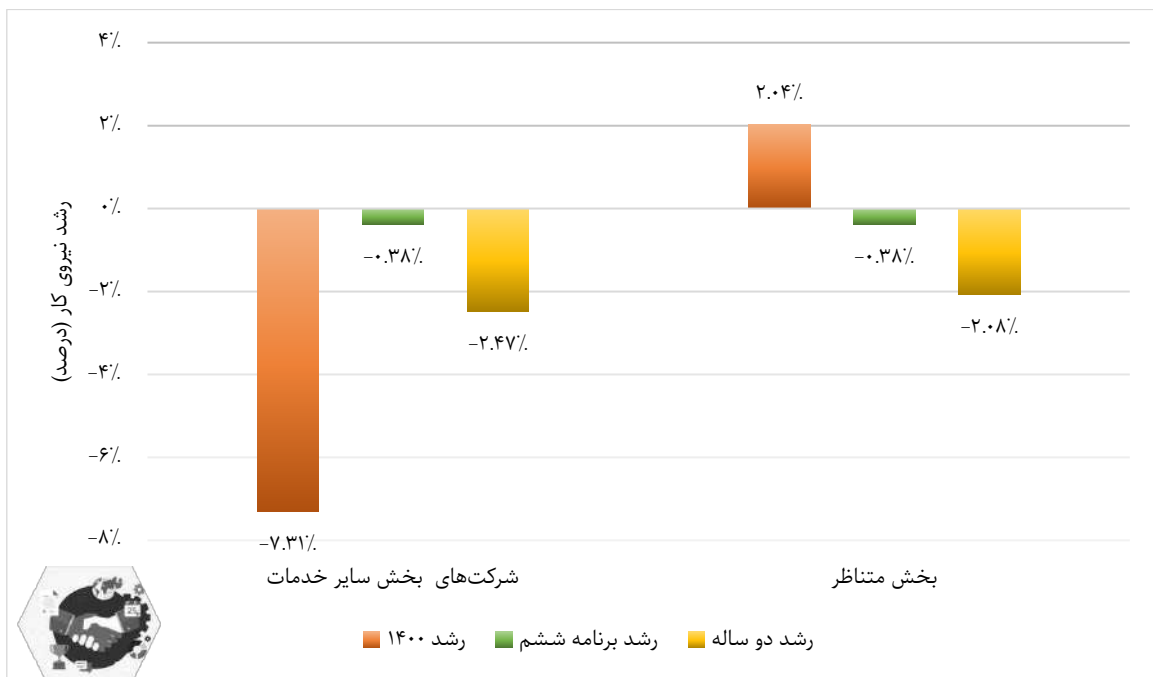
شکل ۱۱۱-۳- رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

^{۶۲} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از فعالیت بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به فعالیت‌های استانی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه شاخص‌های آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

○ سایر خدمات

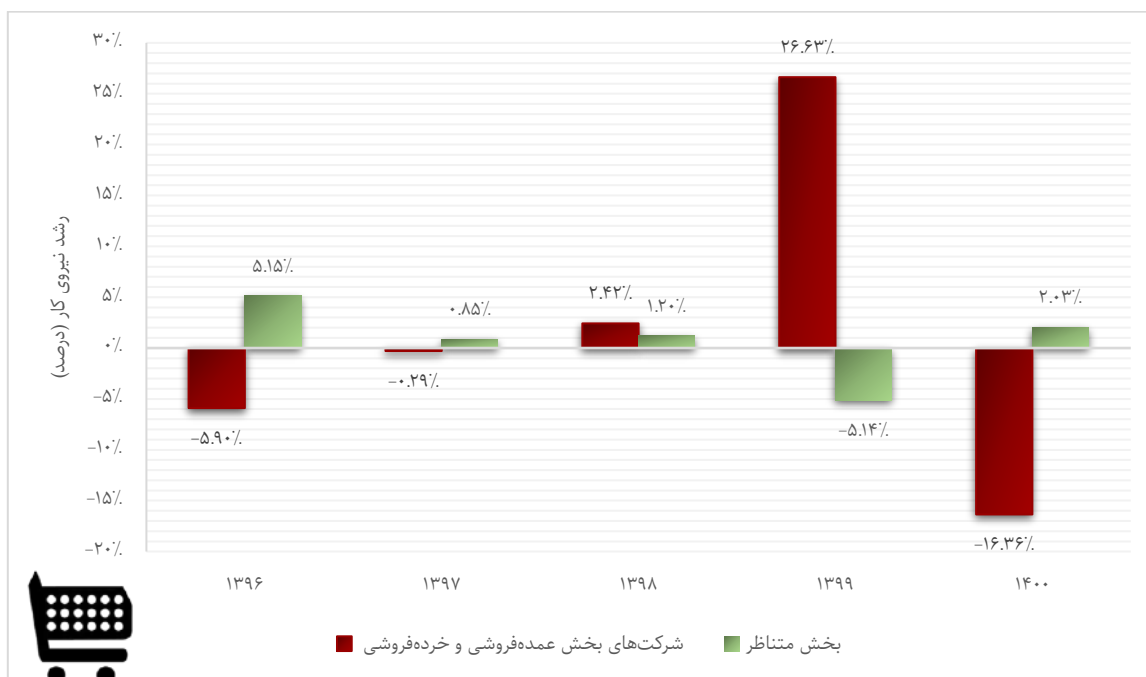

شکل ۳-۱۱۲- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

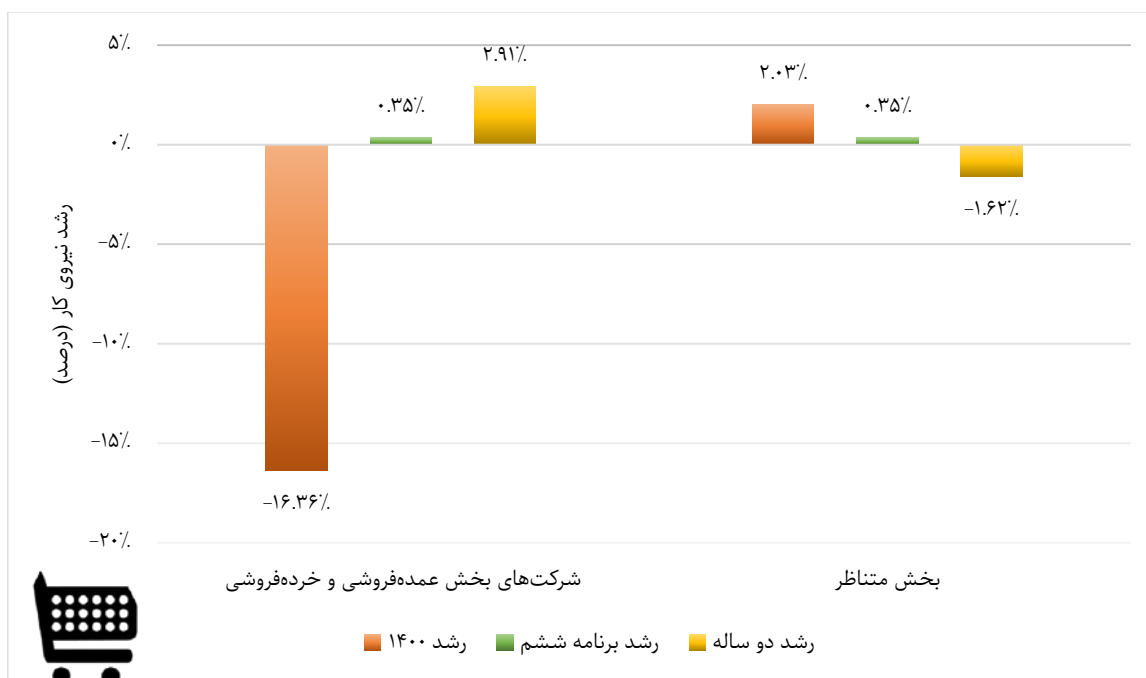

شکل ۳-۱۱۳- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

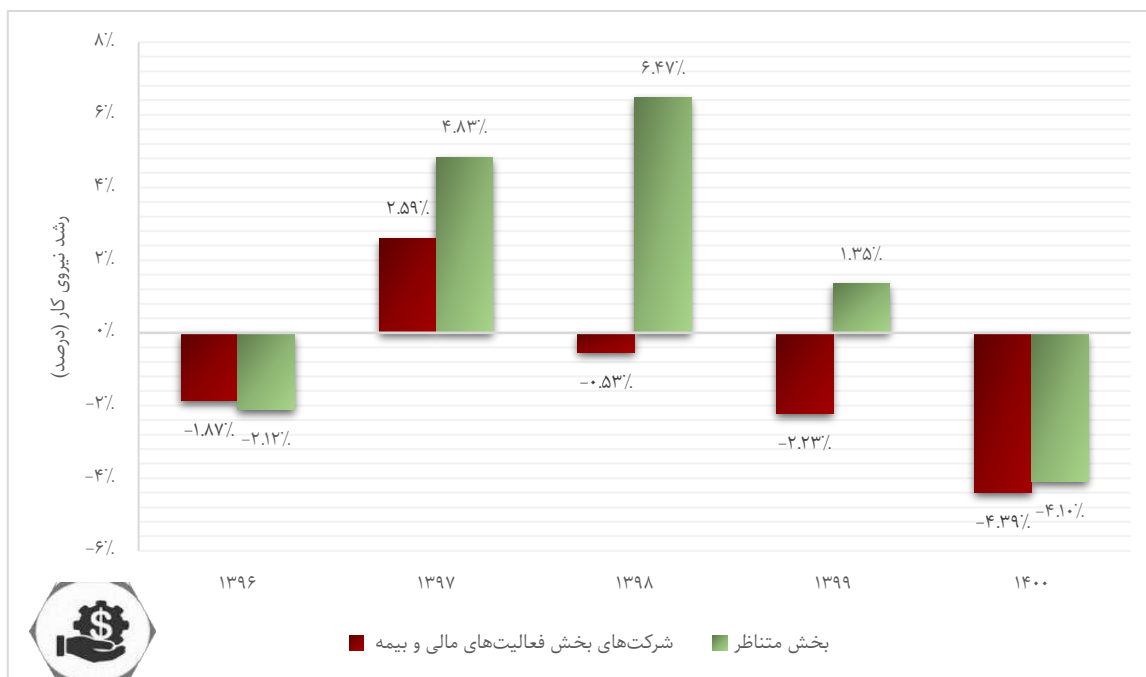

شکل ۳-۱۱۴- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

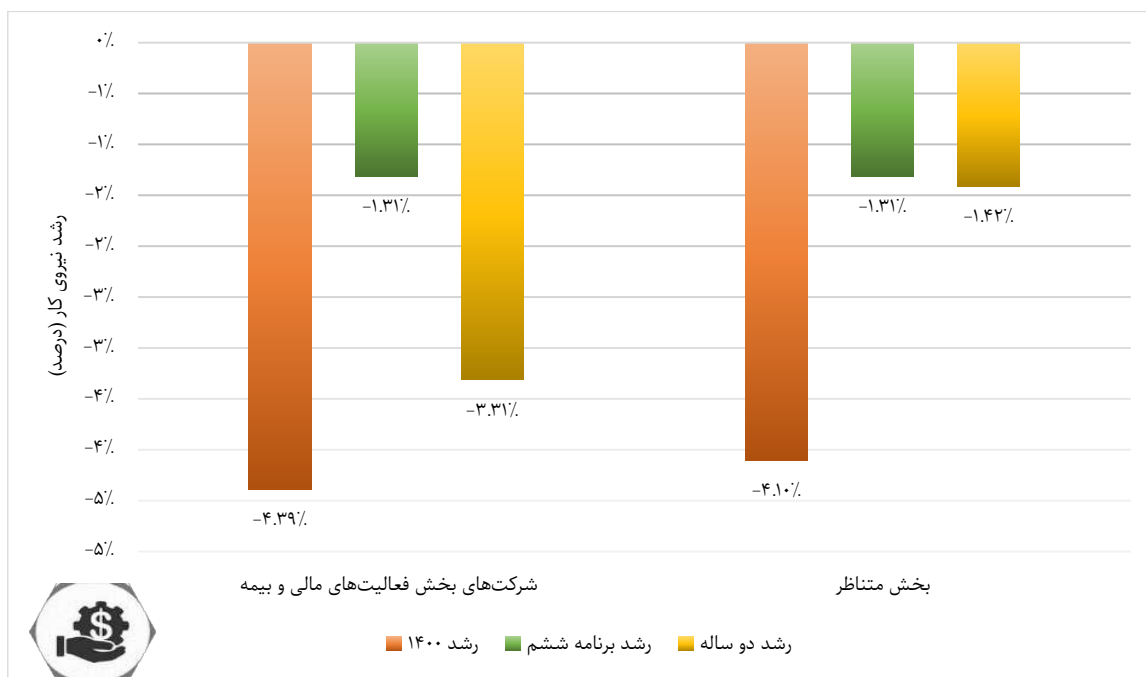

شکل ۳-۱۱۵- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک)

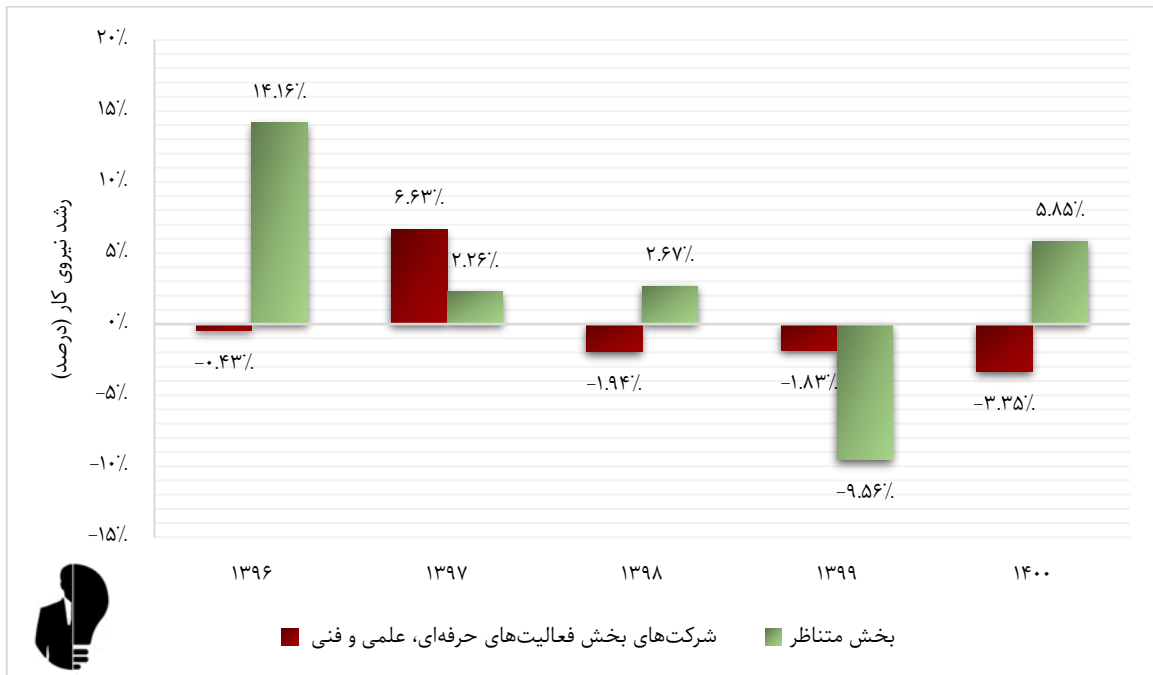

شکل ۳-۱۱۶- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

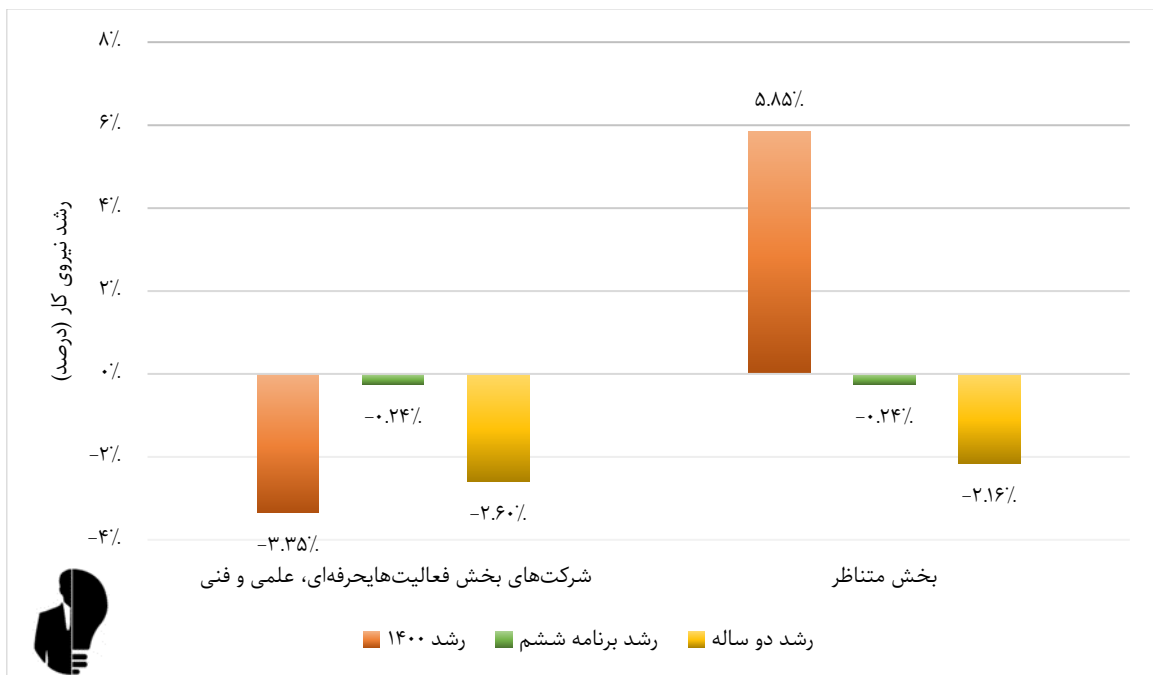

شکل ۳-۱۱۷- مقایسه رشد شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

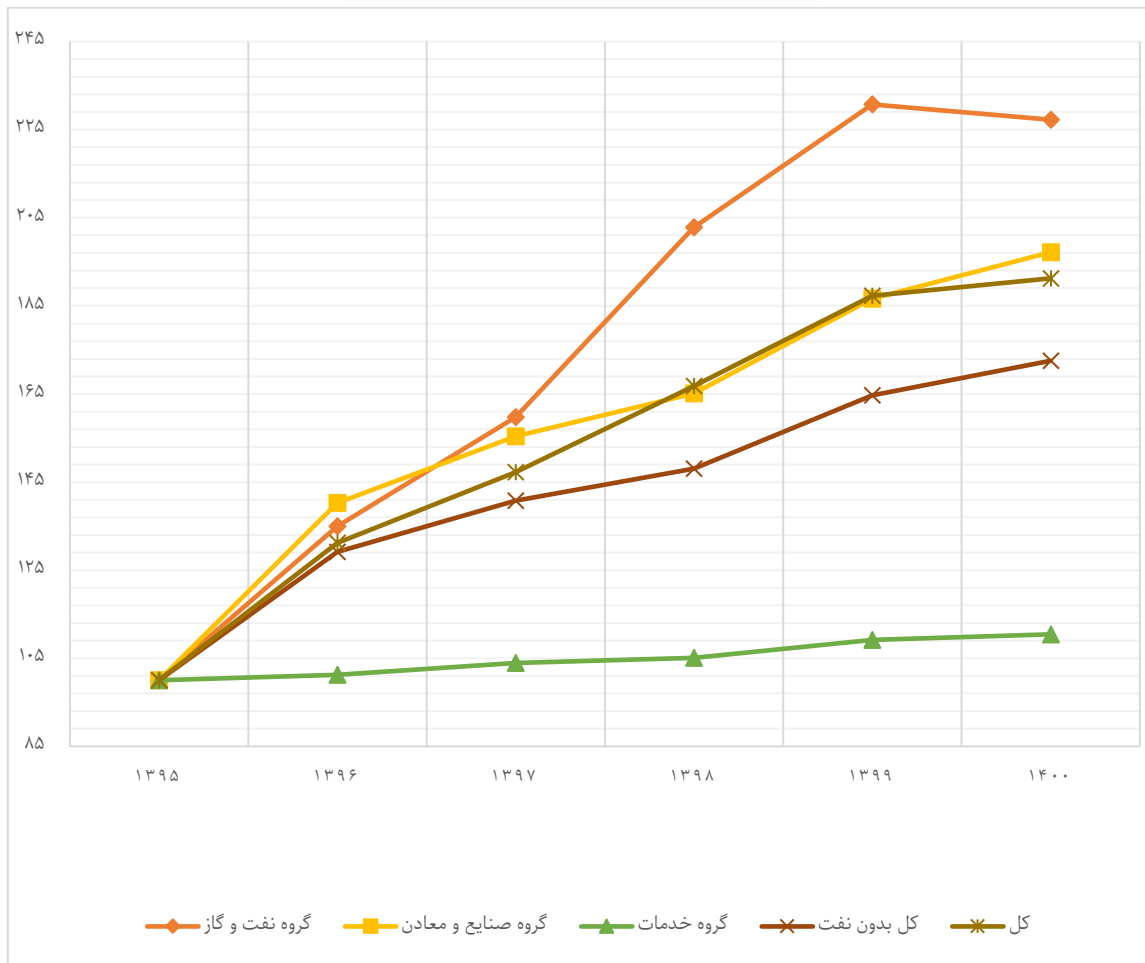
شکل ۳-۱۱۸- مقایسه رشد سالانه شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

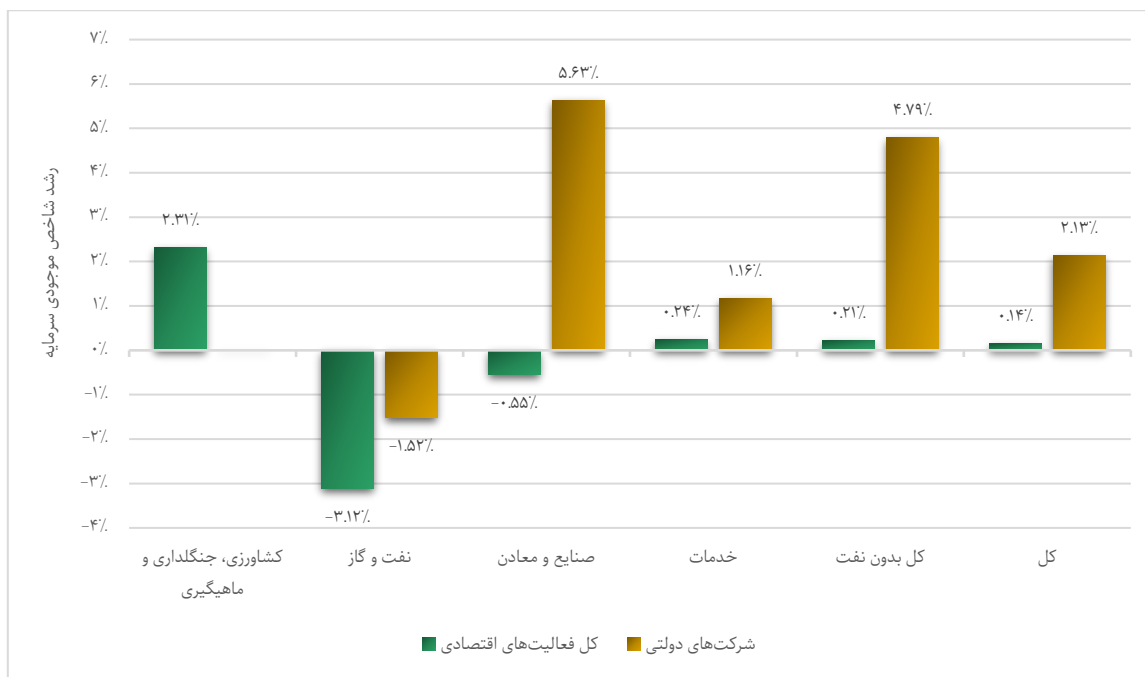
شکل ۳-۱۱۹- مقایسه رشد متوسط شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۳-۴- موجودی سرمایه

موجودی سرمایه عبارت است از مجموعه کالاهای سرمایه‌ای و دارایی‌های سرمایه‌ای غیر مالی در مالکیت بنگاه که در فرآیند تولید کالاها و خدمات و ایجاد درآمد نقش دارند. بنا به تعریف، موجودی سرمایه، خالص ارقام تجمعی تشکیل سرمایه (سرمایه گذاری) با توجه به طول عمر مفید آنها است. بنابراین موجودی سرمایه دارایی‌های غیرمالی تولید شده‌ای هستند که در فرآیند تولید مورد استفاده قرار گرفته یا قابل استفاده می‌باشند. در حال حاضر موجودی سرمایه مورد استفاده در این گزارش مجموع ارزش «ساختمان و تأسیسات»، «ماشین‌آلات و تجهیزات»، «تحقیق و توسعه»، «نرم‌افزار» و «سایر دارایی‌های سرمایه‌ای ثابت تولید شده» است که در ترازنامه شرکت ثبت شده است. بنا بر شکل ۳-۱۲۰ تا شکل ۳-۱۲۵ در گروه‌های نفت و گاز و صنایع و معادن، شاخص موجودی سرمایه با شیب تندی به شکل اکیداً صعودی افزایش یافته است. به صورت ویژه تشکیل سرمایه خالص (رشد موجودی سرمایه) سال ۱۳۹۶ هر دو گروه و تشکیل سرمایه خالص سال ۱۳۹۸ گروه نفت و گاز قابل توجه است. با توجه به سرمایه‌برد بودن فعالیت‌های اقتصادی این دو گروه، در سطح کل شرکت‌ها و شرکت‌های غیرنفتی نیز شاهد رشد شدید موجودی سرمایه مطابق با الگوی گروه‌های مذکور هستیم. در این میان موجودی گروه خدمات با شیب ملایم‌تری نسبت به دو گروه دیگر افزایش یافته است. همچنین مقایسه تشکیل سرمایه شرکت‌های دولتی با کل اقتصاد نشان می‌دهد، بر خلاف فعالان اقتصادی بخش خصوصی که در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری کمی در اقتصاد کشور صورت داده‌اند و حتی در بسیاری از سال‌های برنامه ششم و در اکثر بخش‌ها، تشکیل سرمایه خالص کل منفی یا نزدیک به صفر بوده است، در بخش دولتی وضعیت کاملاً متفاوت است. این تفاوت را می‌توان تا حدودی به وجود ریسک‌های فراوان در اقتصاد ایران نسبت داد که موجب کاهش انگیزه بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری شده، اما به دلیل آن که ریسک‌های بالا توسط شرکت‌های دولتی تحمل می‌شود، این موضوع مانع سرمایه‌گذاری آنها نشده است.

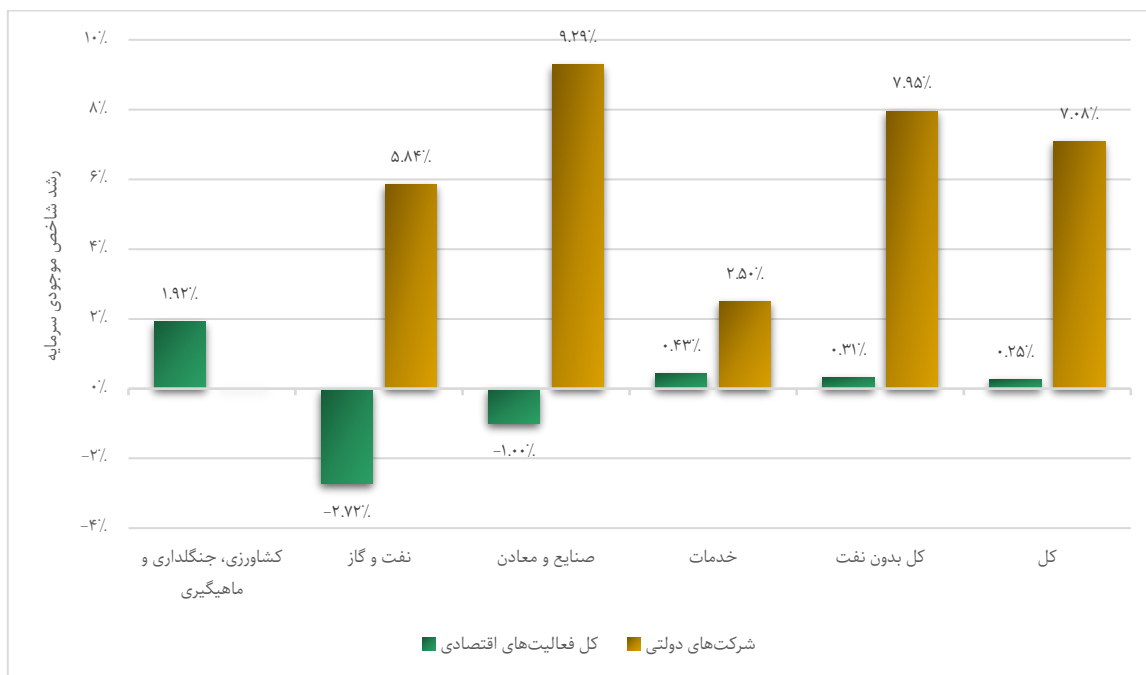

شکل ۳-۱۲- روند شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی در سطح گروه‌ها و کل-۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

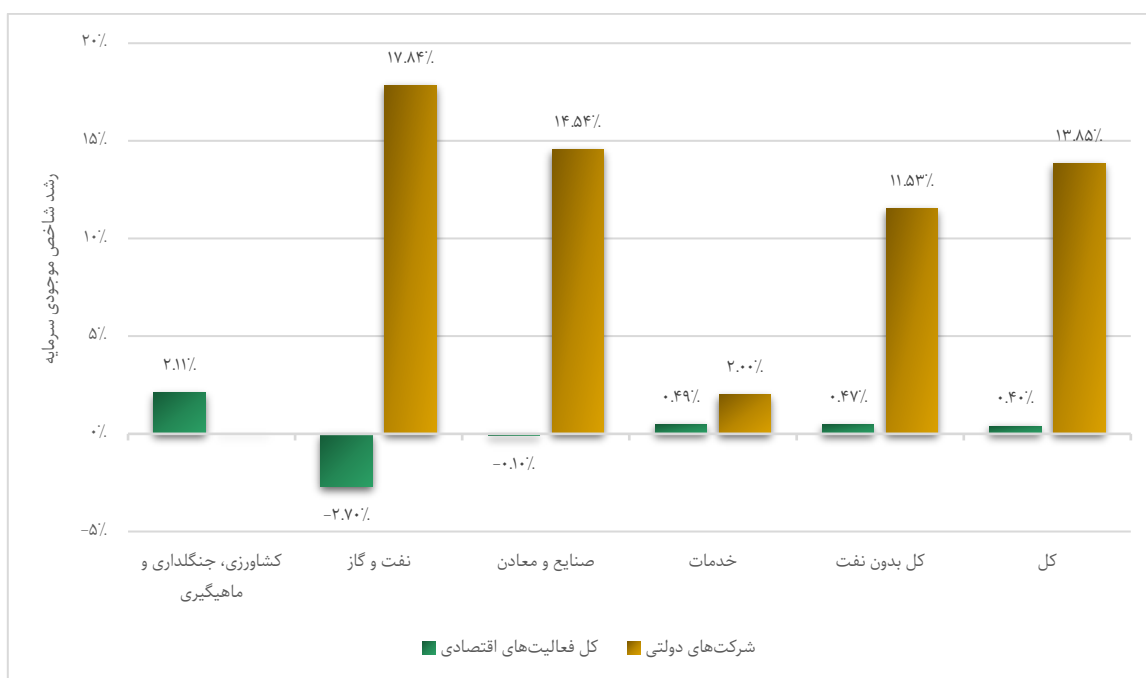

شکل ۳-۱۲- مقایسه رشد شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی-۱۴۰۰

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

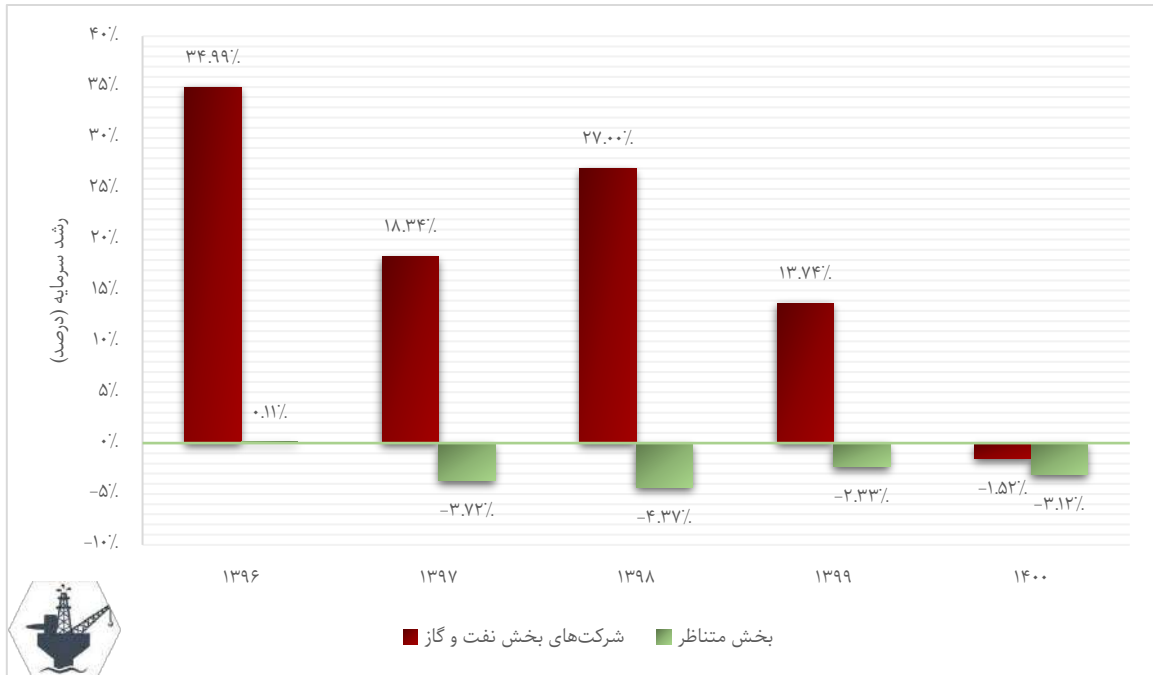

شکل ۳-۱۲۲- مقایسه رشد شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- دوساله

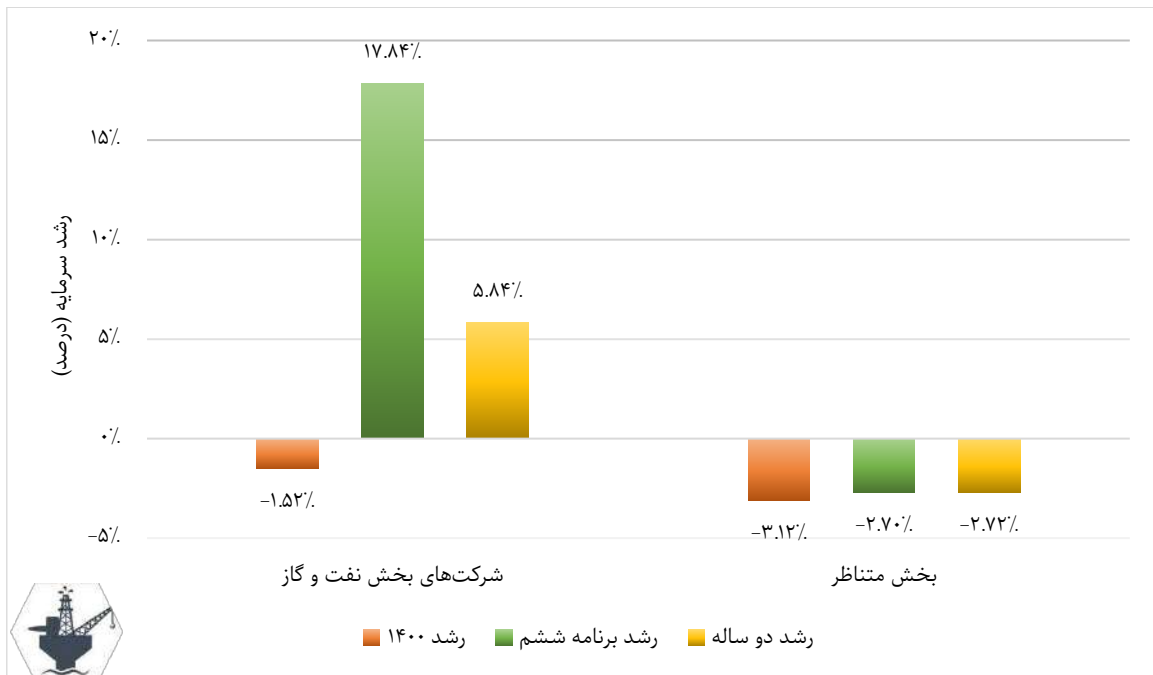

شکل ۳-۱۲۳- مقایسه رشد شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- برنامه ششم توسعه

گروه (بخش) نفت و گاز

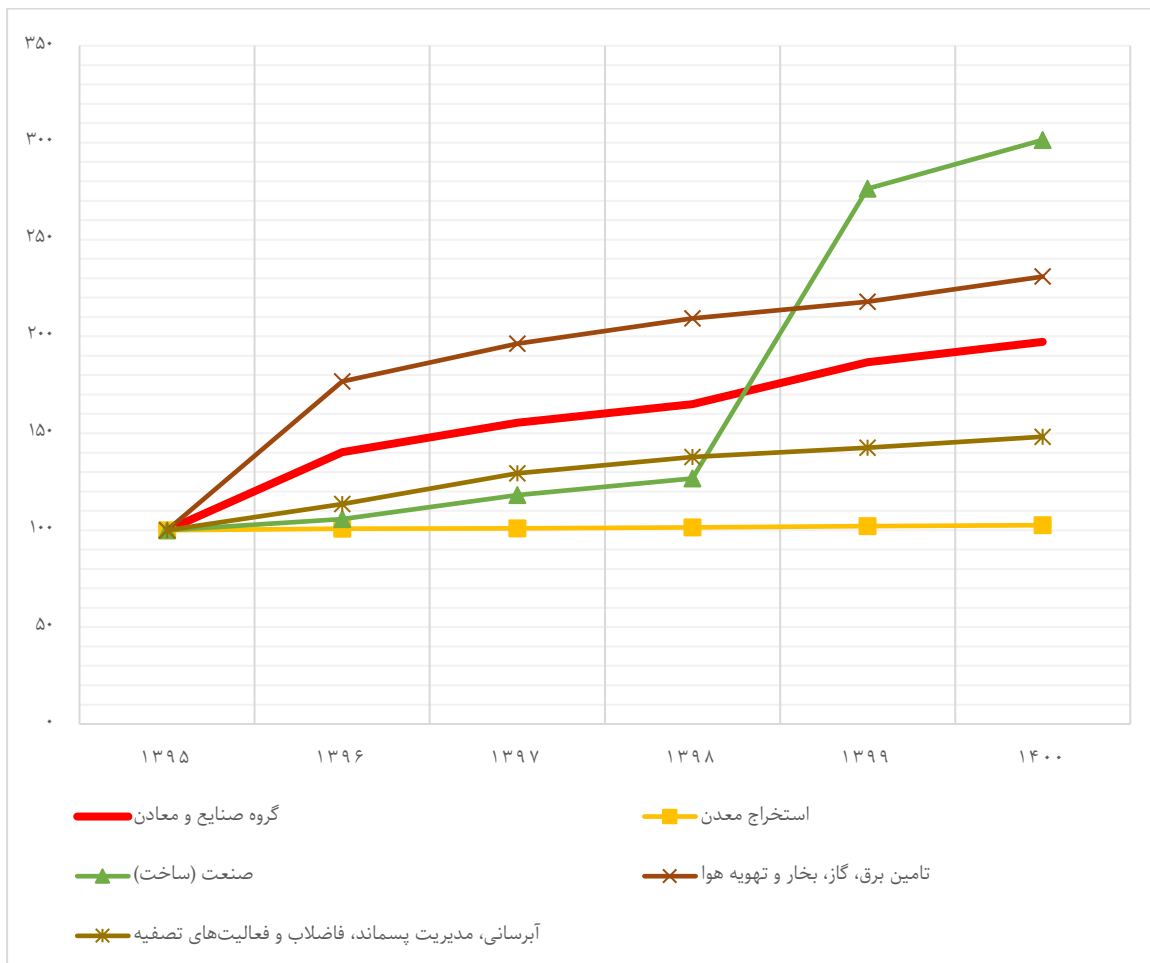
شکل ۳-۱۲۴- مقایسه رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۱۲۵- مقایسه رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

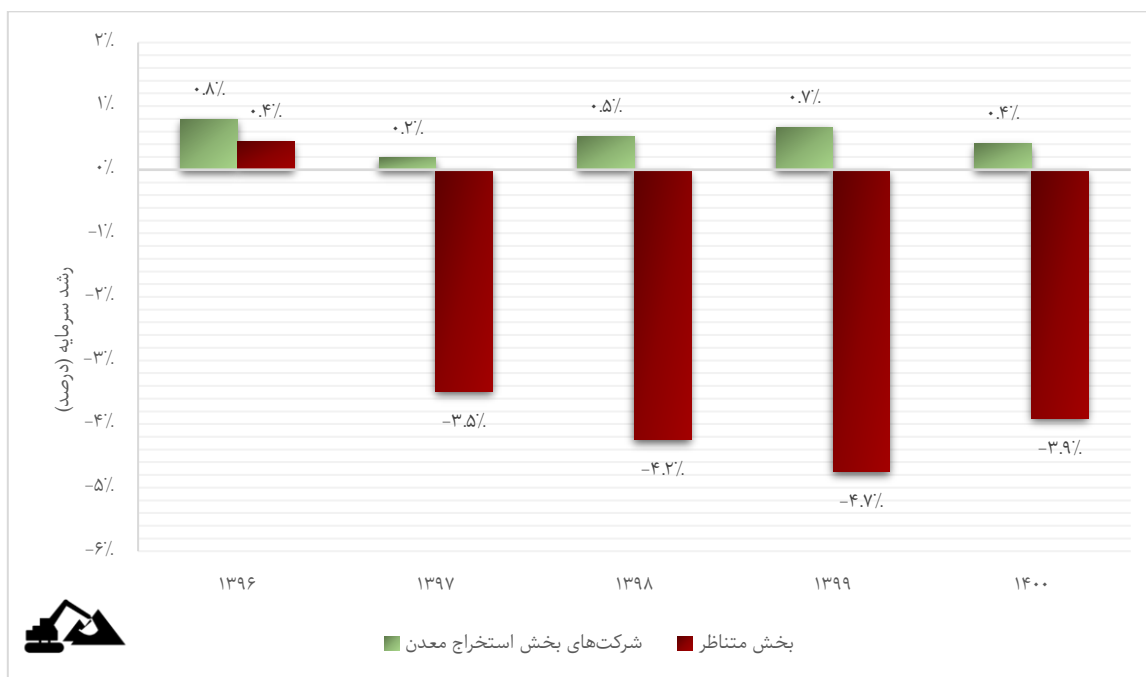
■ گروه صنایع و معادن

بر اساس شکل ۳-۱۲۶ تا شکل ۳-۱۳۴ در بخش معدن شاخص استخراج معدن تقریباً ثابت بوده است. در بخش آبرسانی و مدیریت پسماند شاخص با سرعتی ثابت افزایش یافته و در بخش تأمین برق، گاز و تهویه هوا پس از یک رشد قابل توجه در سال ۱۳۹۶ در سال‌های بعدی افزایشی مستمر و یکنواخت دارد. در بخش صنعت نیز رونده افزایشی یکنواخت در سال ۱۳۹۹ دارای یک پرش قابل توجه است. فاصله بسیار زیاد بین رشد بخش‌های استخراج معدن و صنعت و بخش متناظر نکته مهم قابل دریافت از این شکل‌ها است. در بخش‌های تأمین برق، گاز و تهویه هوا و آبرسانی، مدیریت پسماند و فعالیت‌های تصفیه اطلاعات در سطح بخشی موجود نیست.

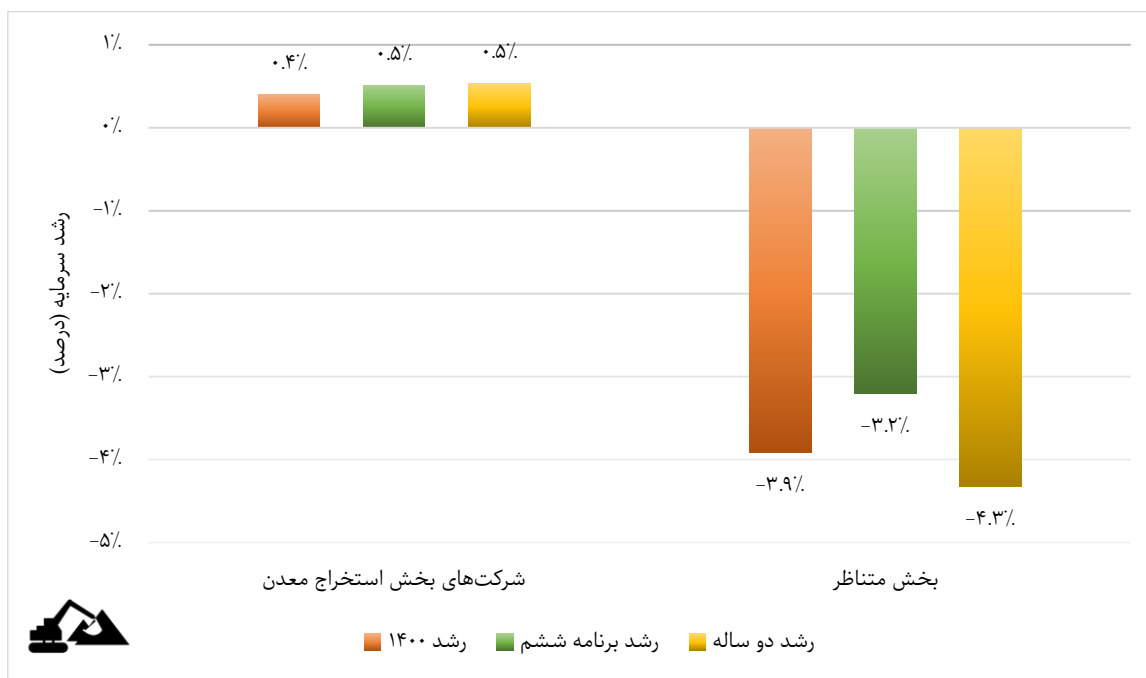

شکل ۳-۱۲۶- روند شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی گروه صنایع و معادن-۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

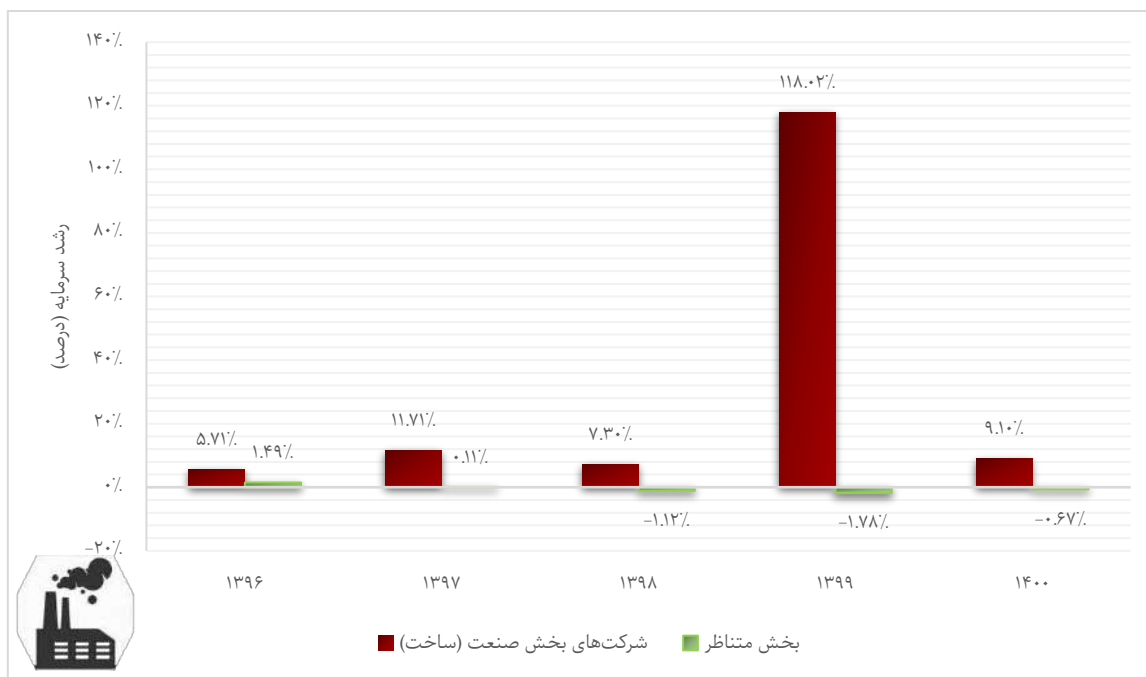

شکل ۳-۱۲۷- مقایسه رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

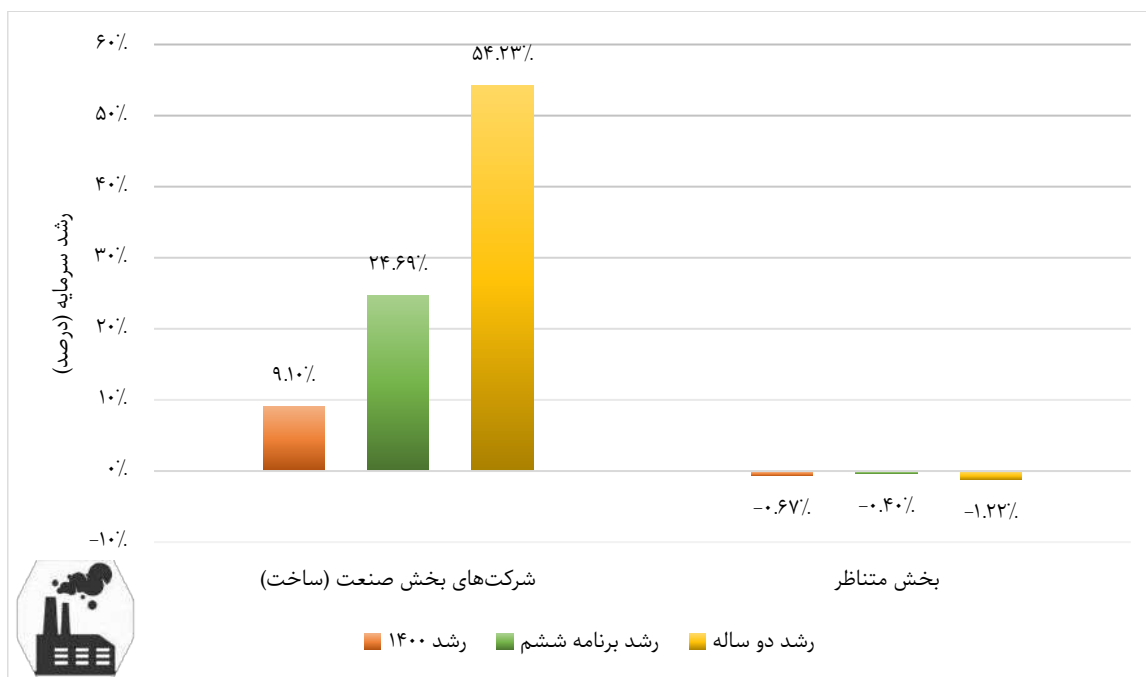

شکل ۳-۱۲۸- مقایسه رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ صنعت (ساخت)

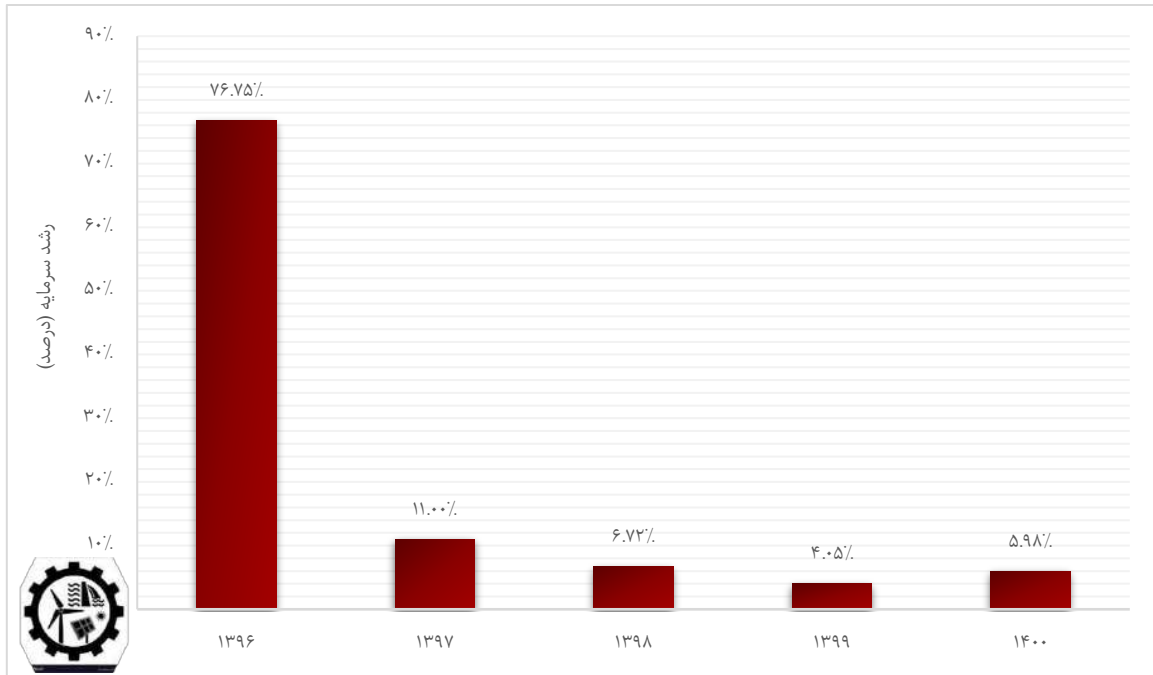

شکل ۳-۱۲۹- مقایسه رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

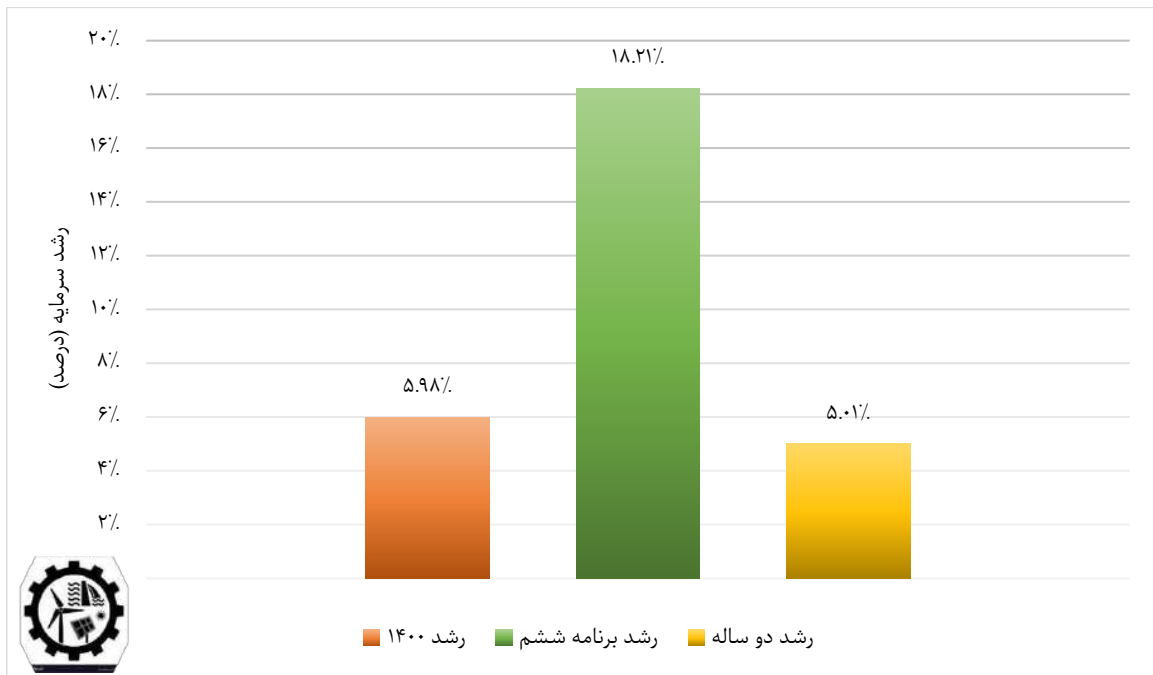

شکل ۳-۱۳۰- مقایسه رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا^{۶۳}

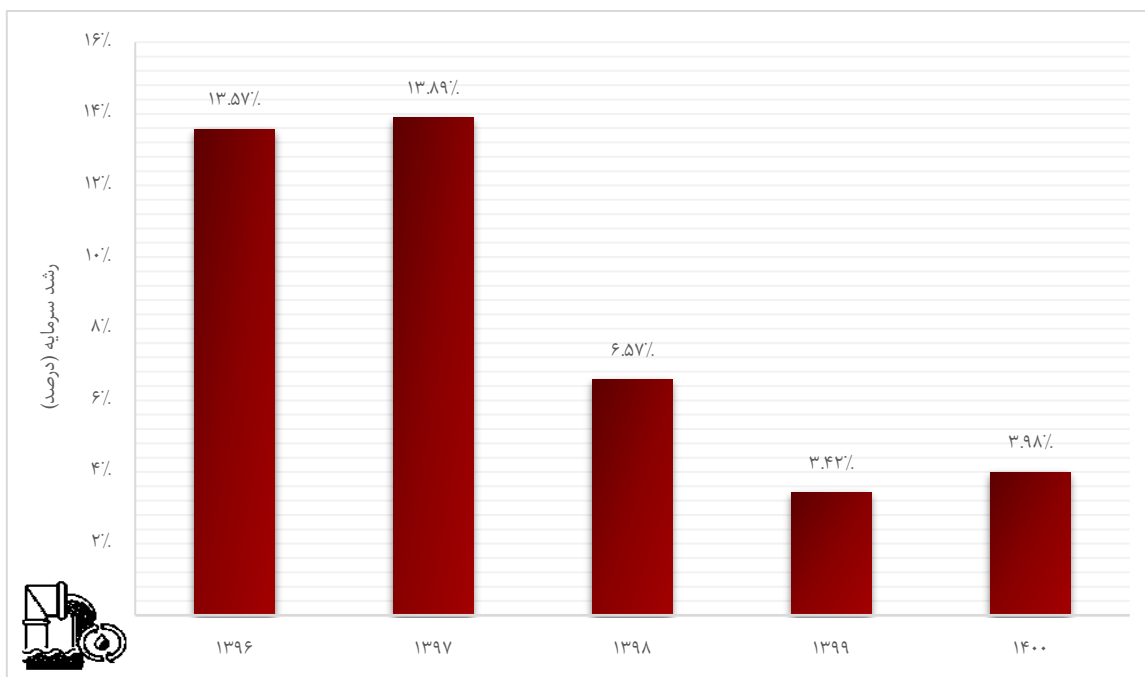
شکل ۳-۱۳۱- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

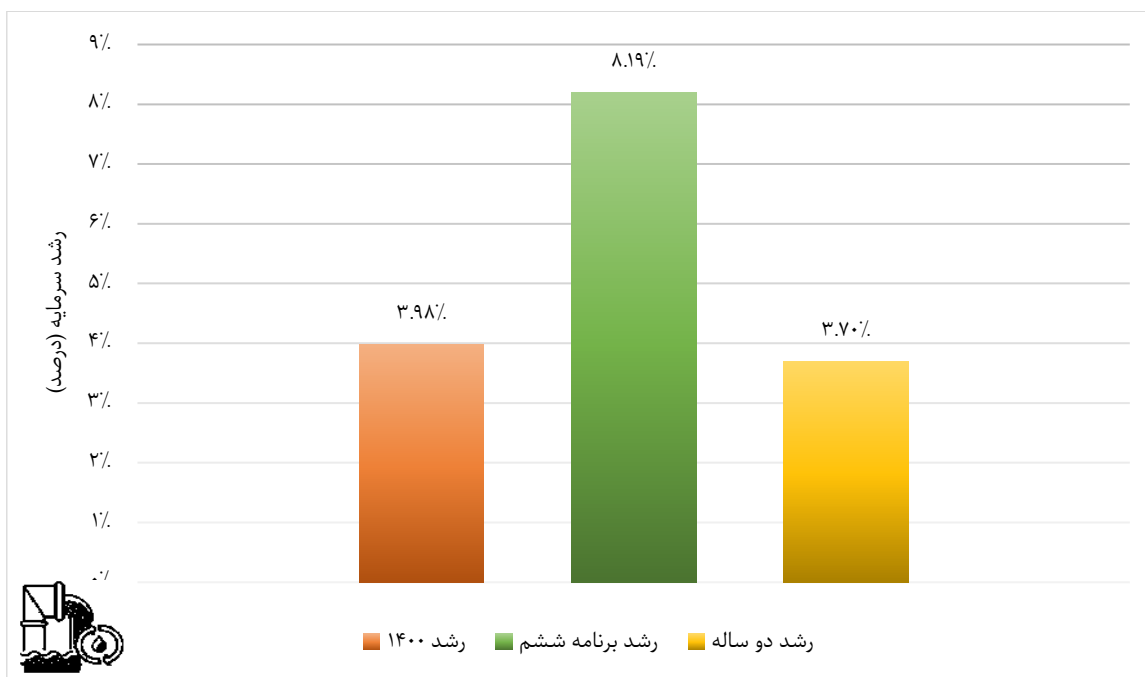
شکل ۳-۱۳۲- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

^{۶۳} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا، مقایسه وضعیت رشد موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه^{۶۴}

شکل ۳-۱۳۳- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

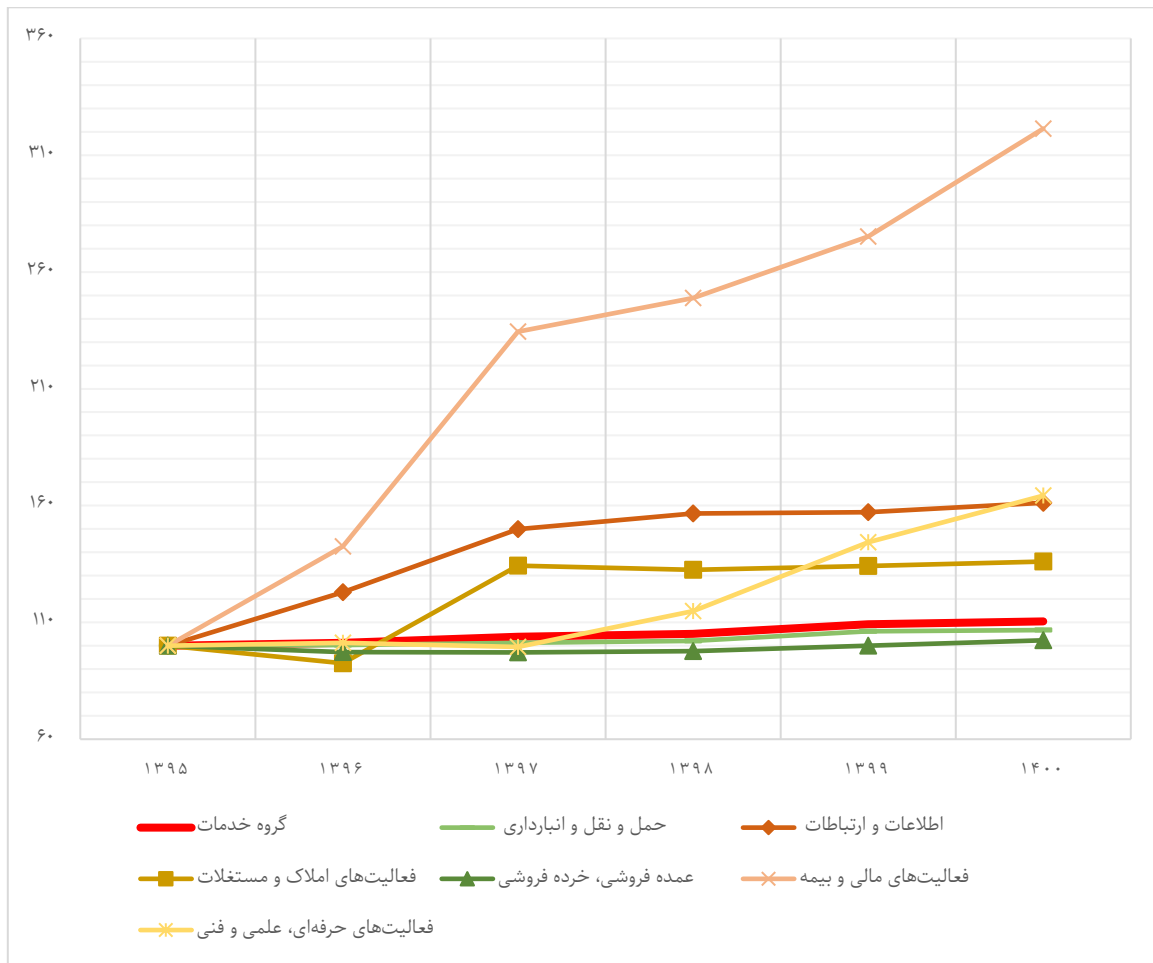

شکل ۳-۱۳۴- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

^{۶۴} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، مقایسه وضعیت رشد موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

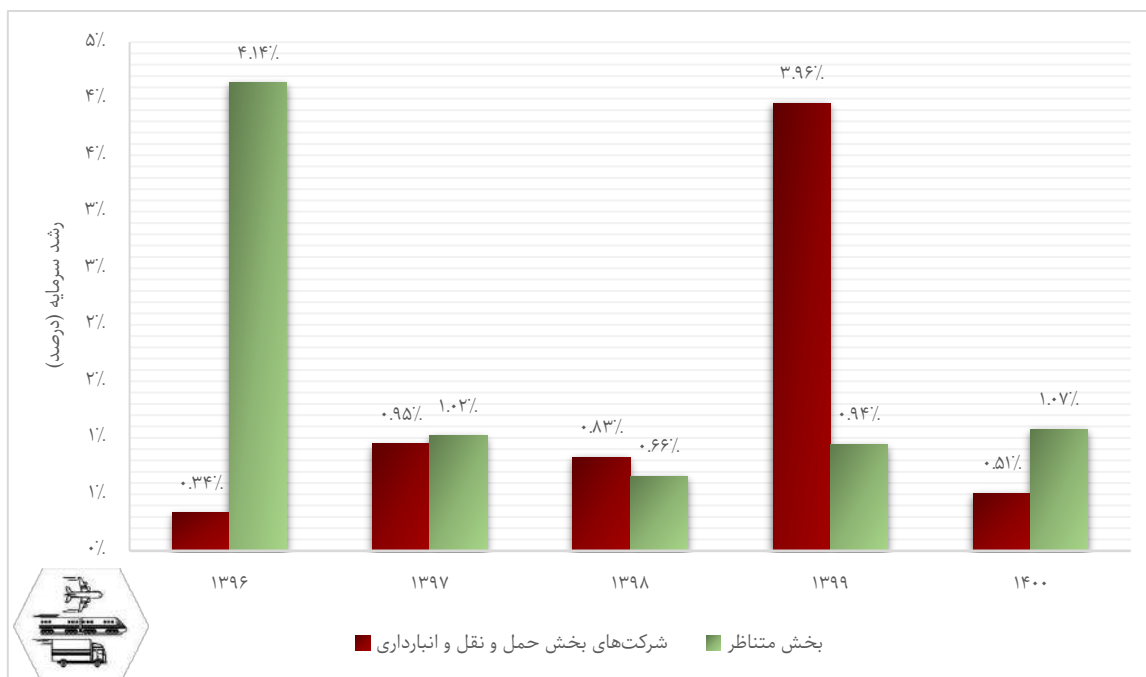
■ گروه خدمات

بنا بر شکل ۳-۱۳۵ تا شکل ۳-۱۴۹ در بخش‌های ذیل گروه خدمات روند شاخص موجودی سرمایه بسیار متفاوت و البته پرنوسان است. اما در مجموع روندی افزایشی دارد که این روند افزایشی در برخی سال‌ها انفجاری و بسیار شدید بوده است. به صورت ویژه رشد قابل توجه موجودی سرمایه فعالیت‌های مالی و بیمه (به غیر از بانک‌های دولتی) در سال‌های گذشته محل تأمل است.

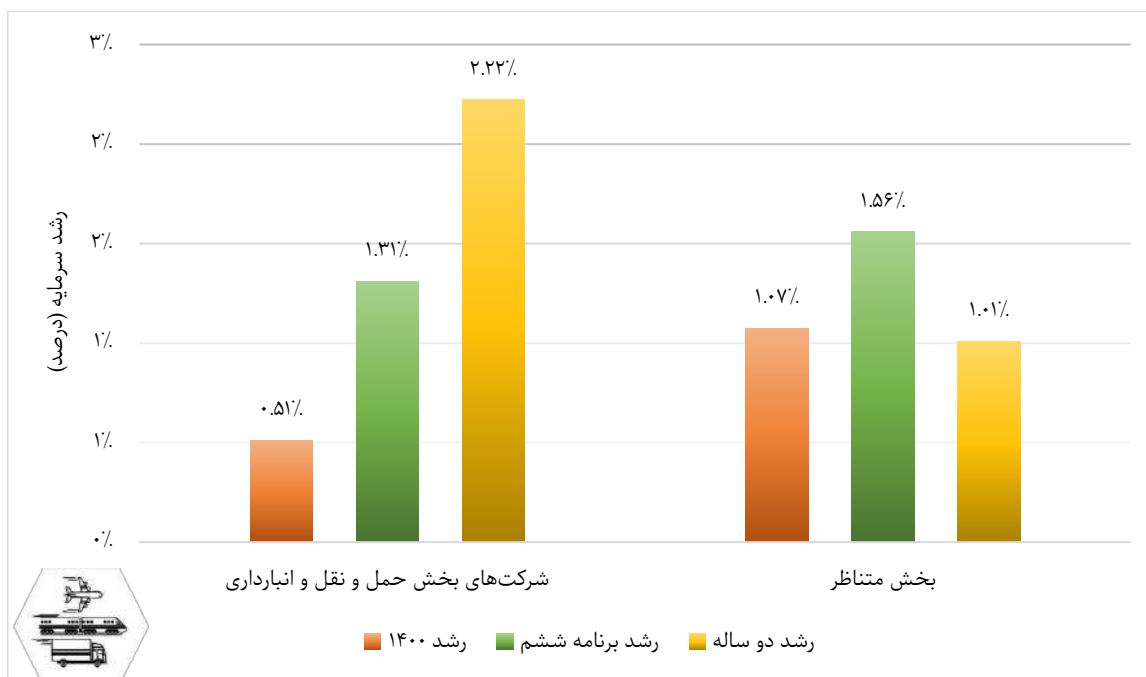

شکل ۳-۱۳۵- روند تغییرات شاخص موجودی سرمایه گروه خدمات - ۱۳۹۵-۱۴۰۰

حمل و نقل و انبارداری

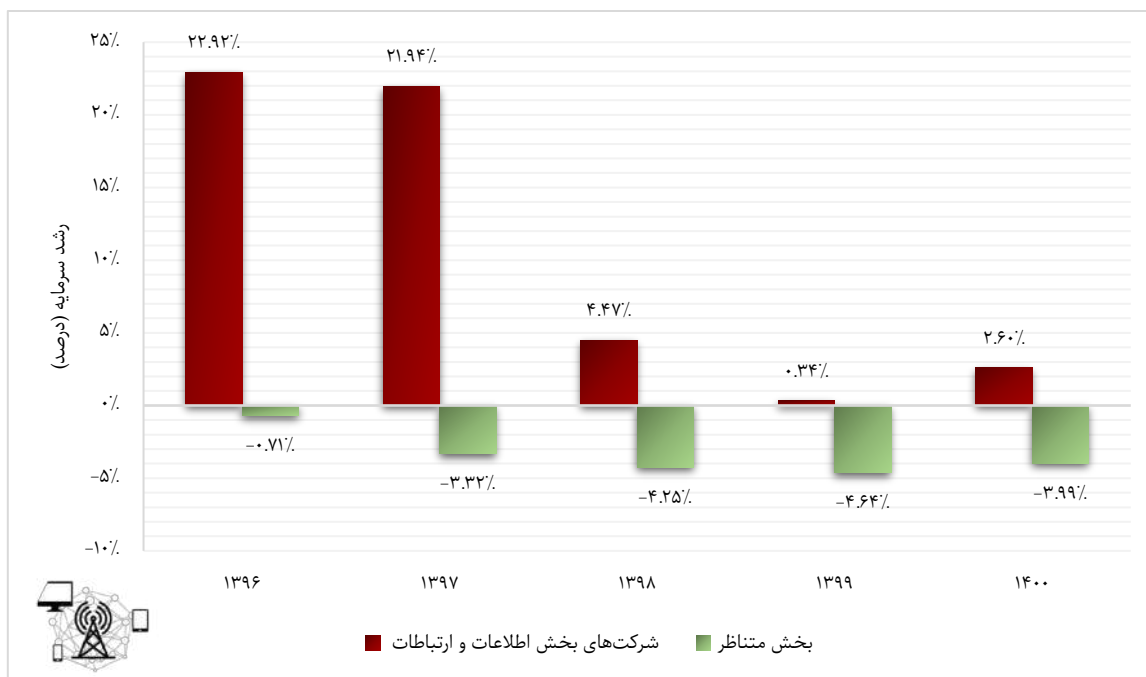

شکل ۳-۱۳۶- مقایسه رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

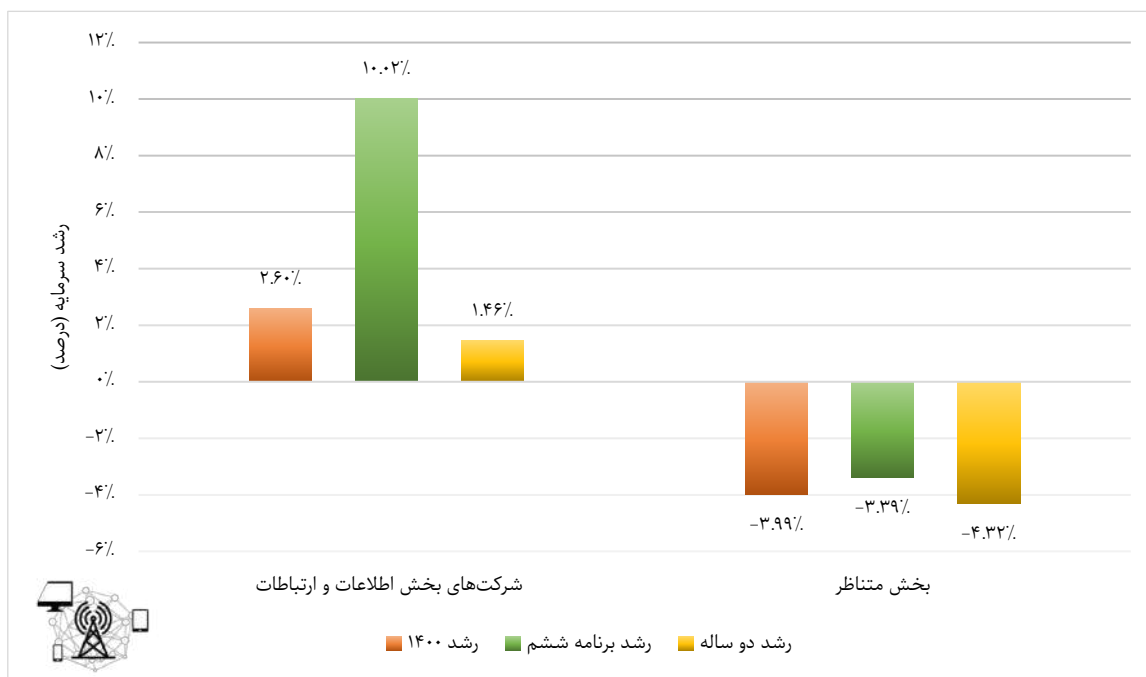

شکل ۳-۱۳۷- مقایسه رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

اطلاعات و ارتباطات

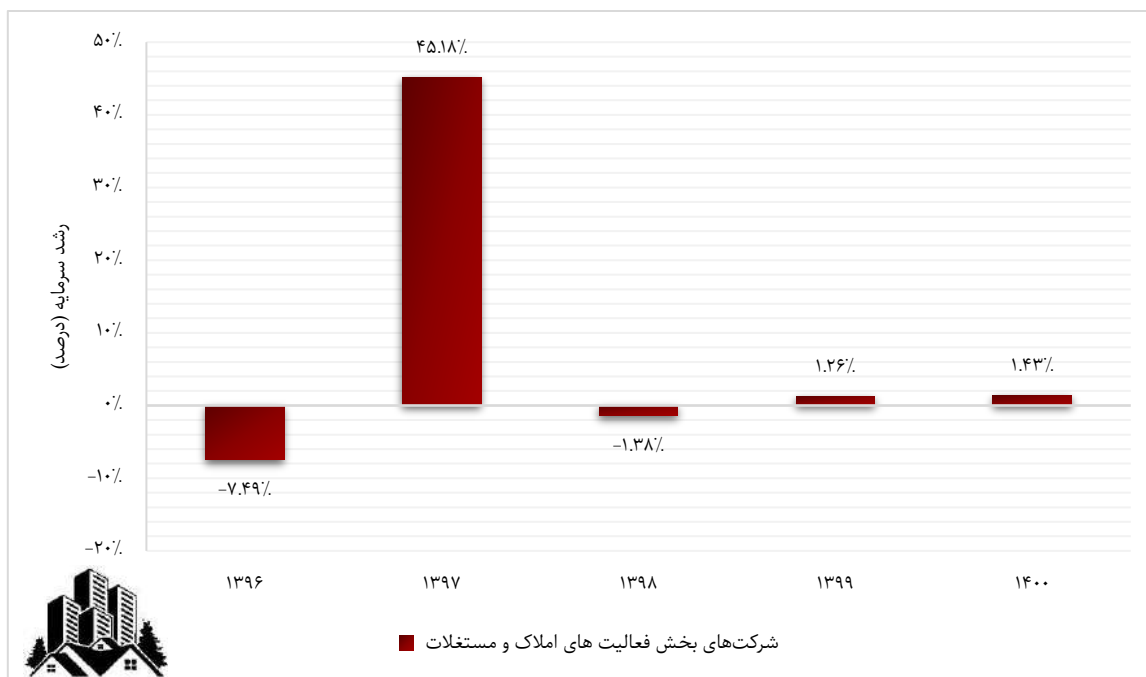

شکل ۳-۱۳۸- مقایسه رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

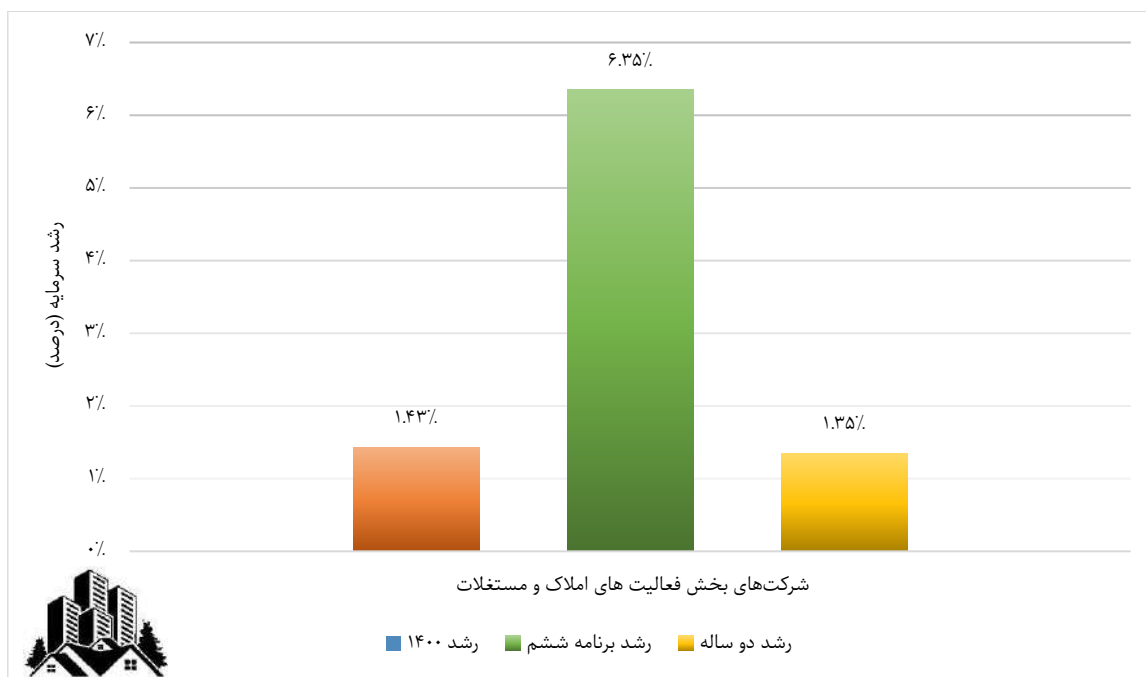

شکل ۳-۱۳۹- مقایسه رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت املاک و مستغلات^{۶۵}

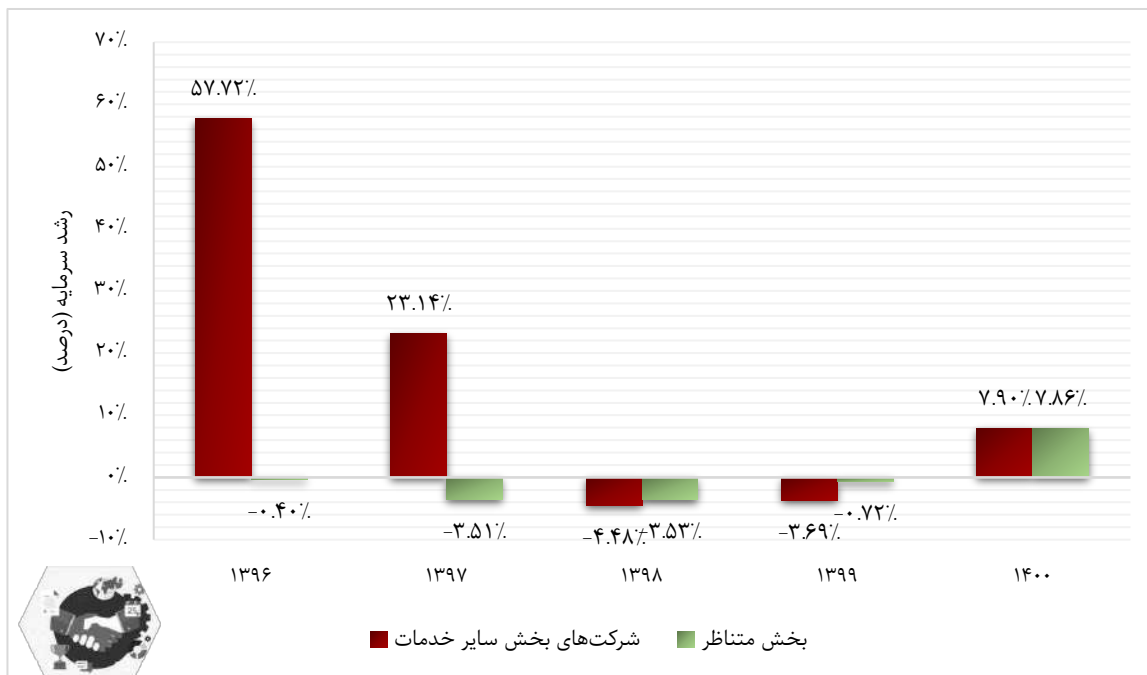
شکل ۳-۱۴۰- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

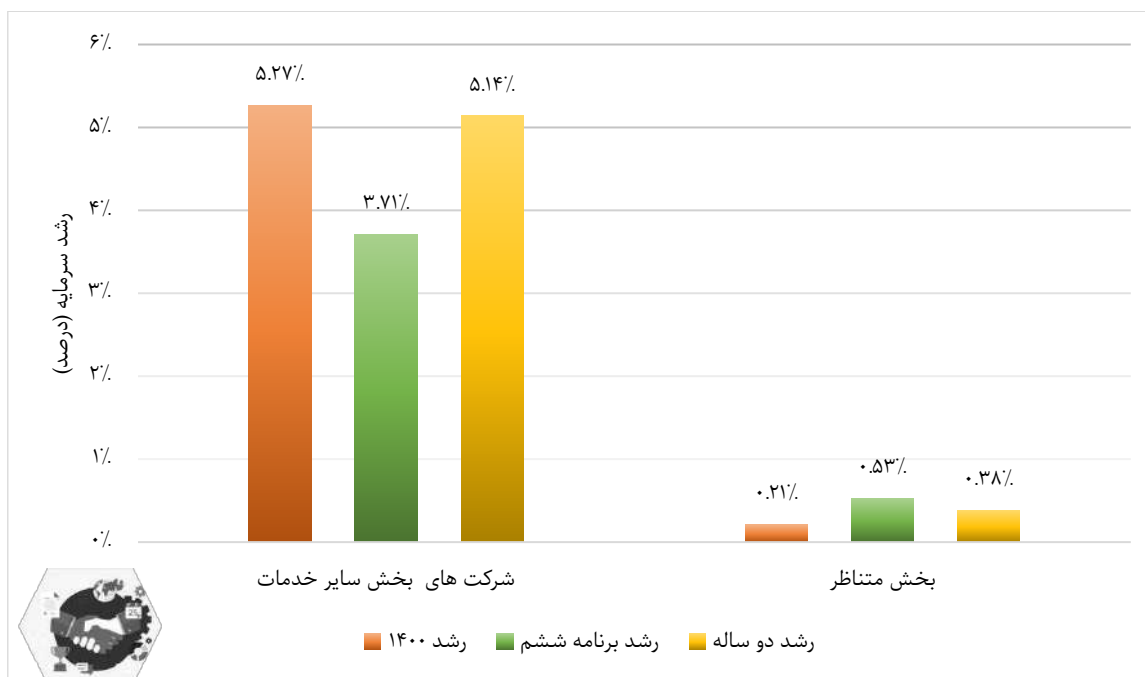
شکل ۳-۱۴۱- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

^{۶۵} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از موجودی بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به درآمد اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

سایر خدمات

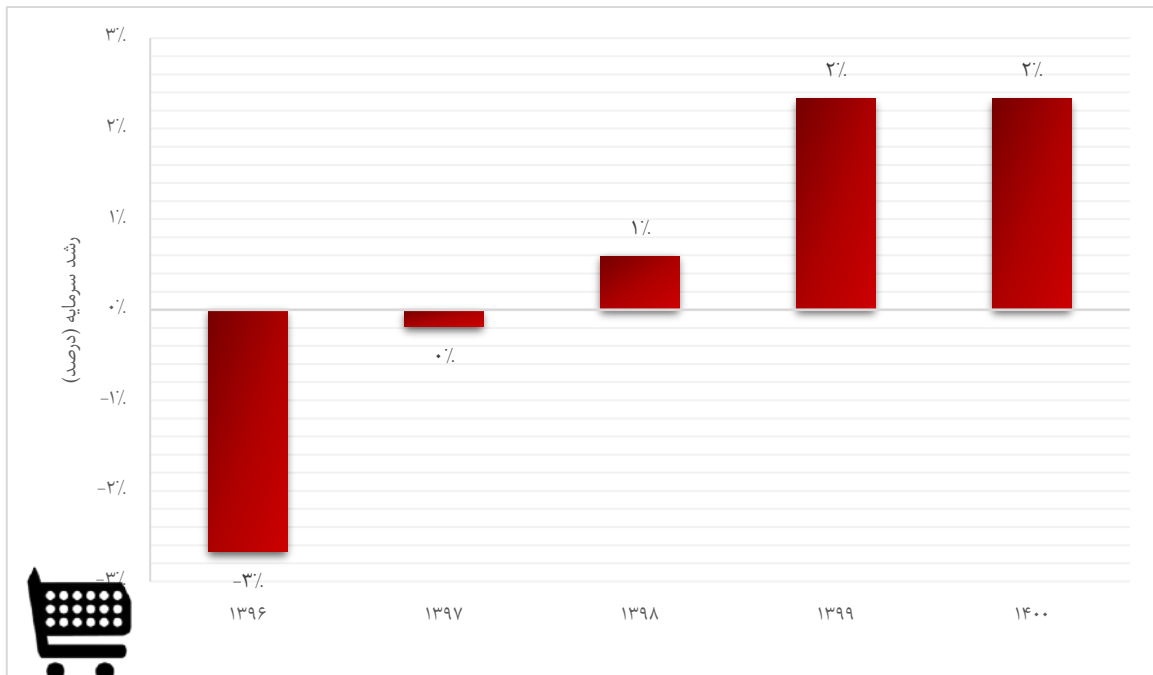

شکل ۳-۱۴۲- مقایسه رشد شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

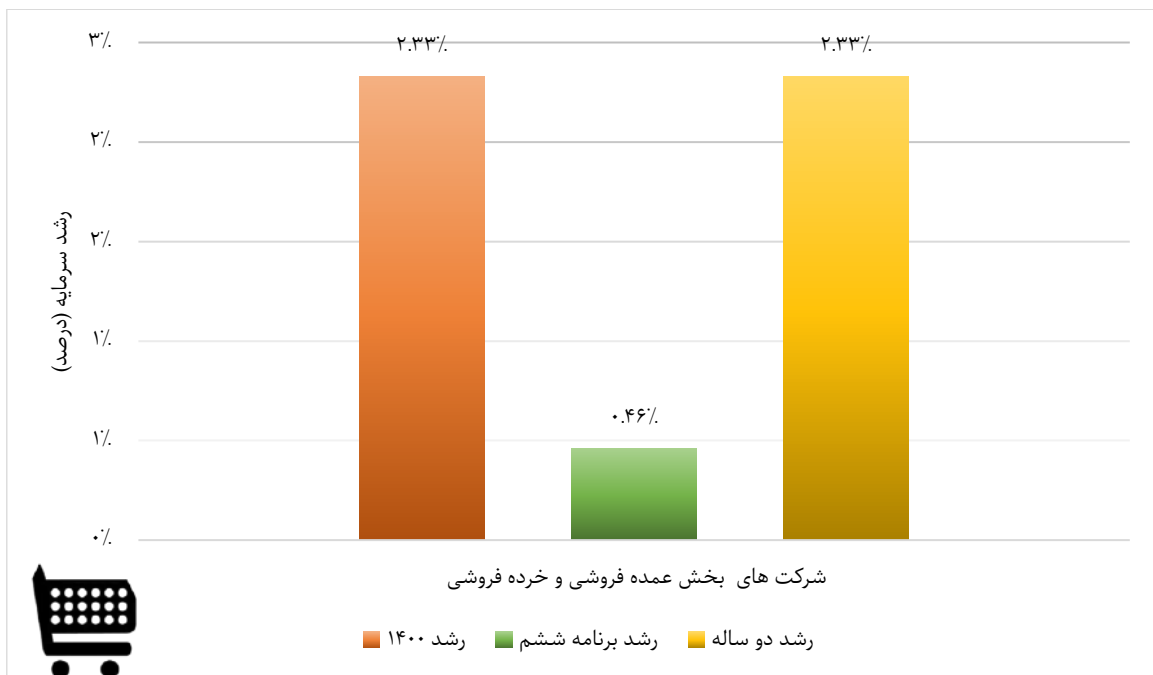

شکل ۳-۱۴۳- مقایسه رشد شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

عمده‌فروشی و خرده‌فروشی^{۶۶}

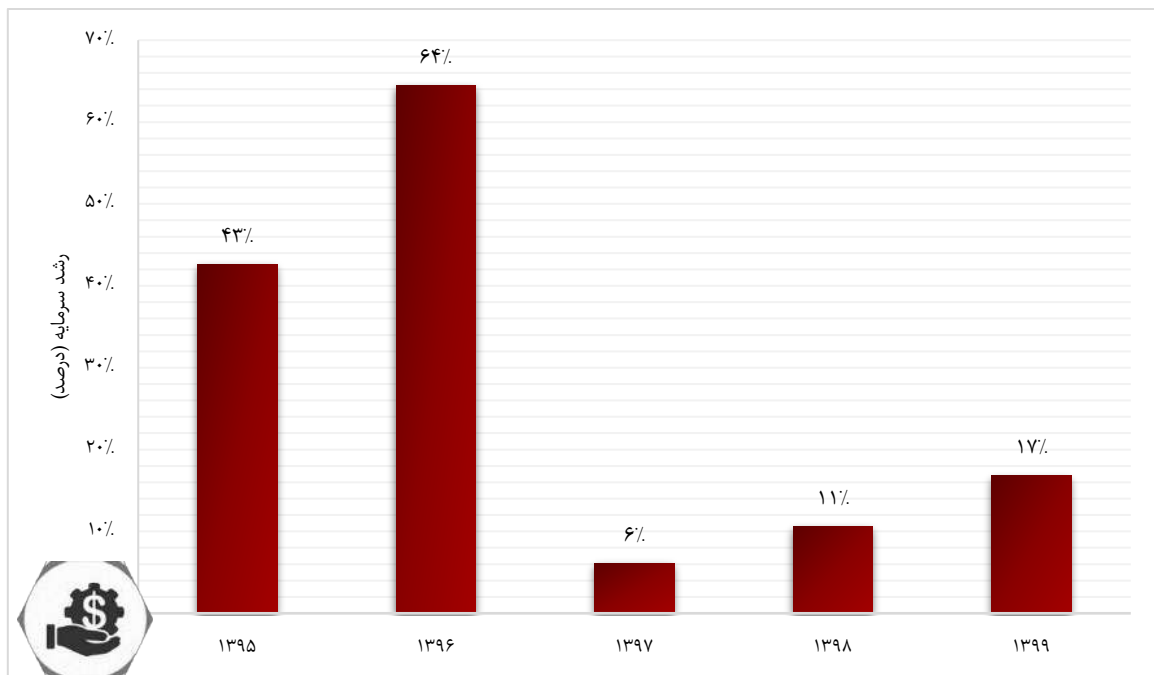
شکل ۳-۱۴۴- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

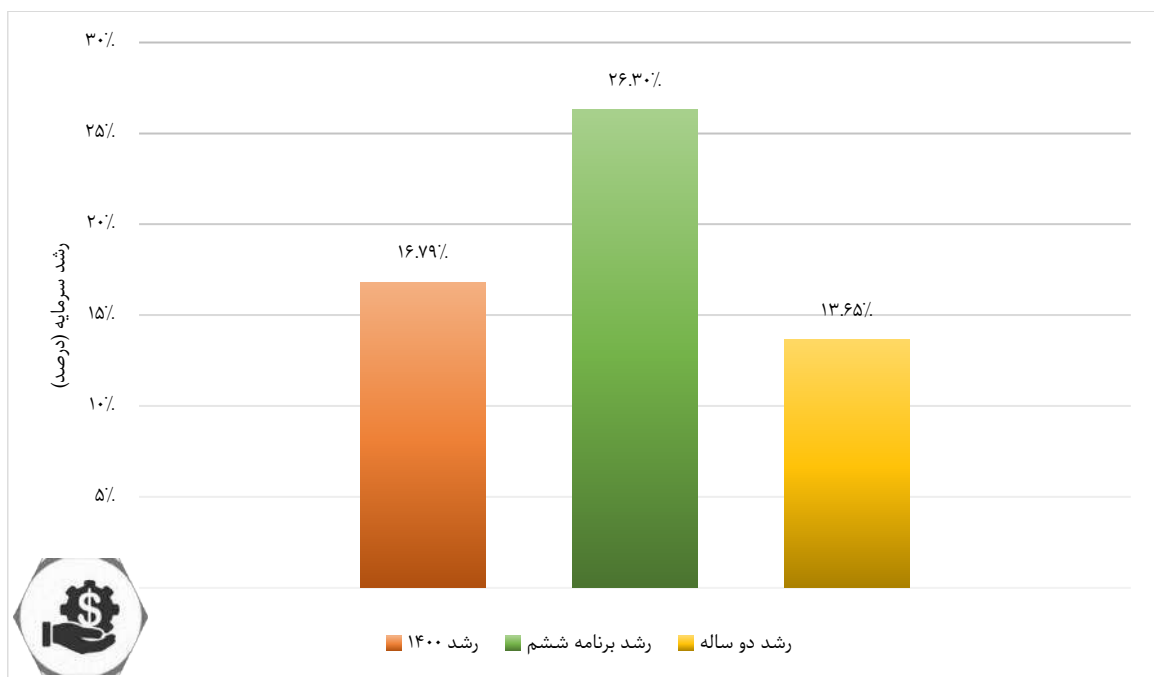
شکل ۳-۱۴۵- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

^{۶۶} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، مقایسه وضعیت رشد موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک) ^{۶۷}

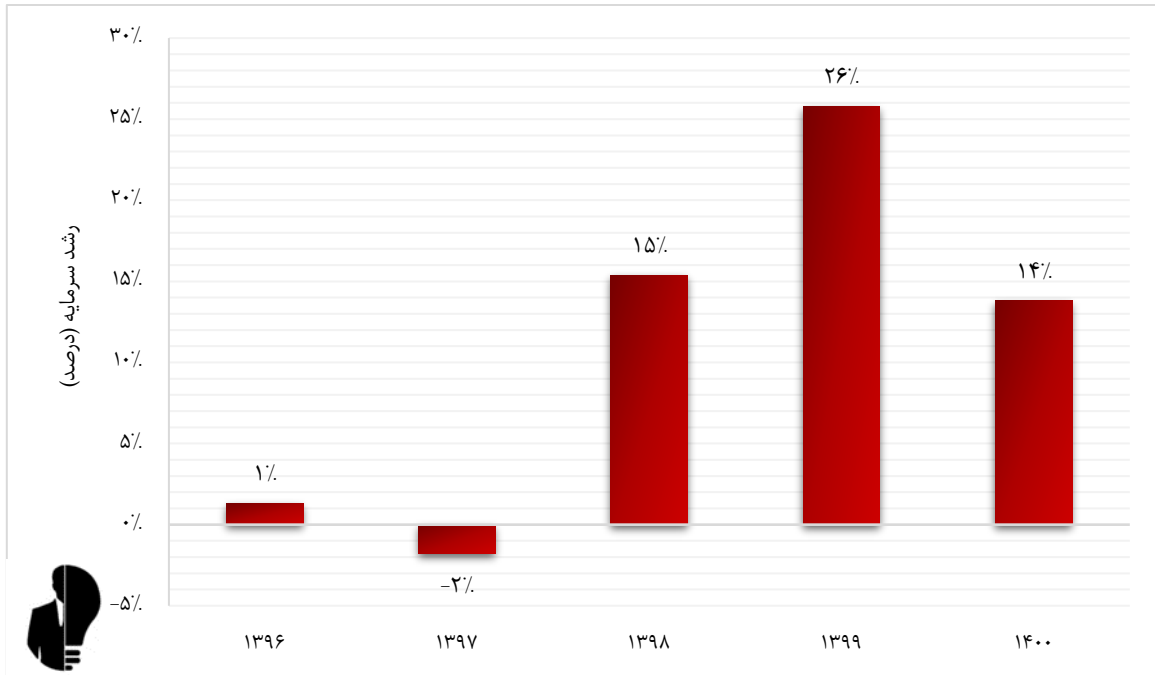
شکل ۳-۱۴۶- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی فعالیت‌های مالی و بیمه

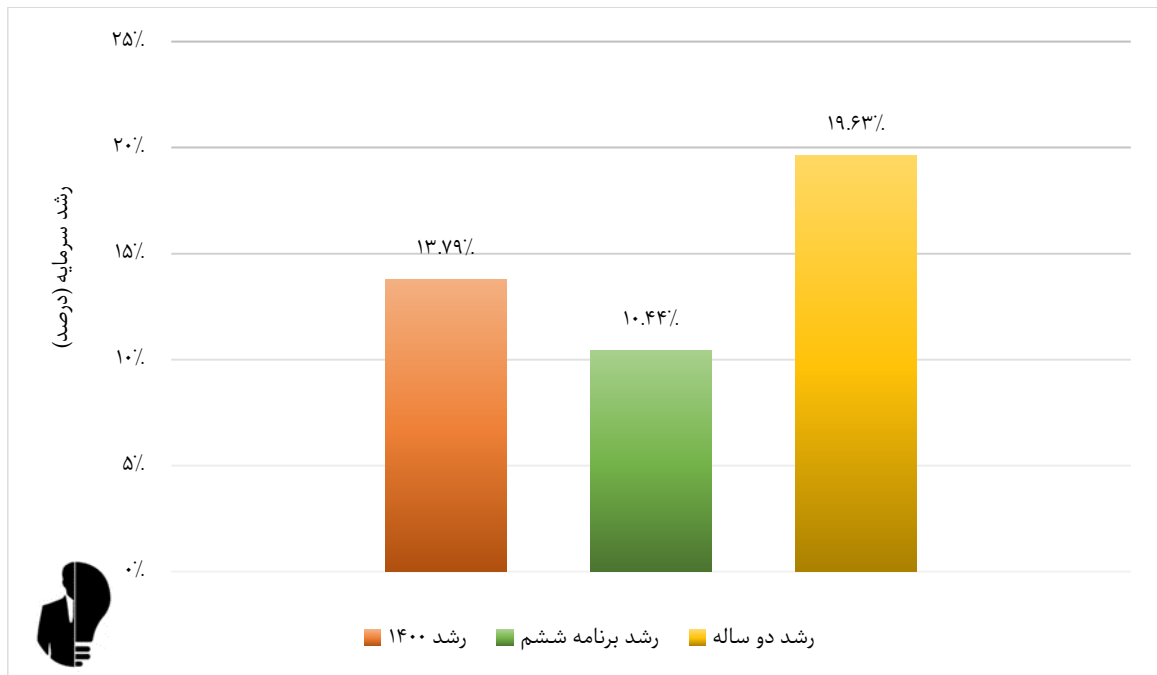
شکل ۳-۱۴۷- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی فعالیت‌های مالی و بیمه

^{۶۷} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش فعالیت‌های مالی و بیمه، مقایسه وضعیت رشد موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های مالی و بیمه با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

■ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۱۴۸- رشد سالانه شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

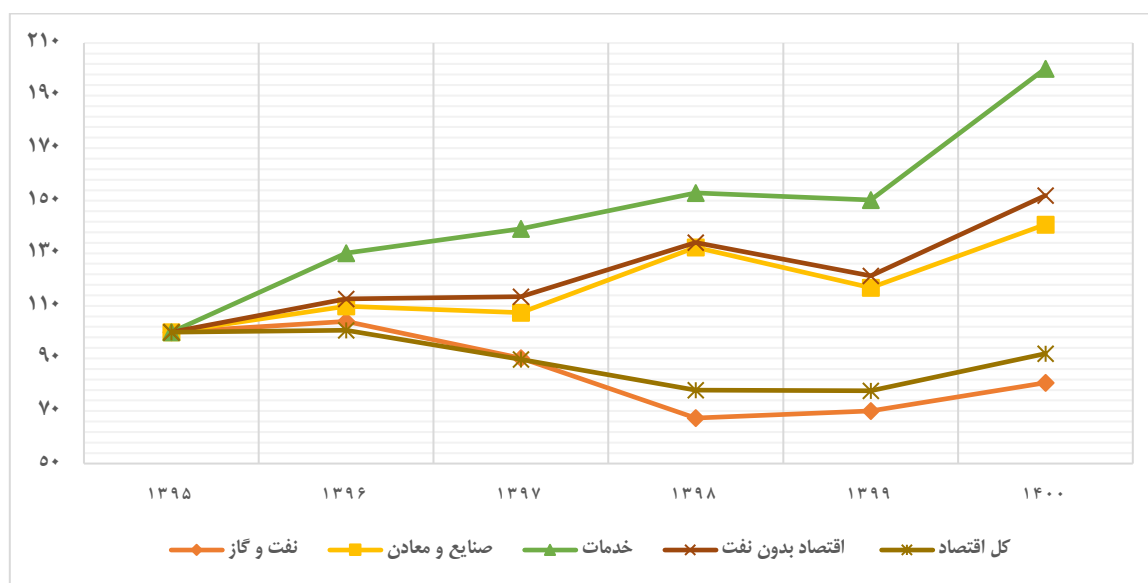
شکل ۳-۱۴۹- رشد متوسط شاخص سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

۳-۴- شاخص‌های کارایی

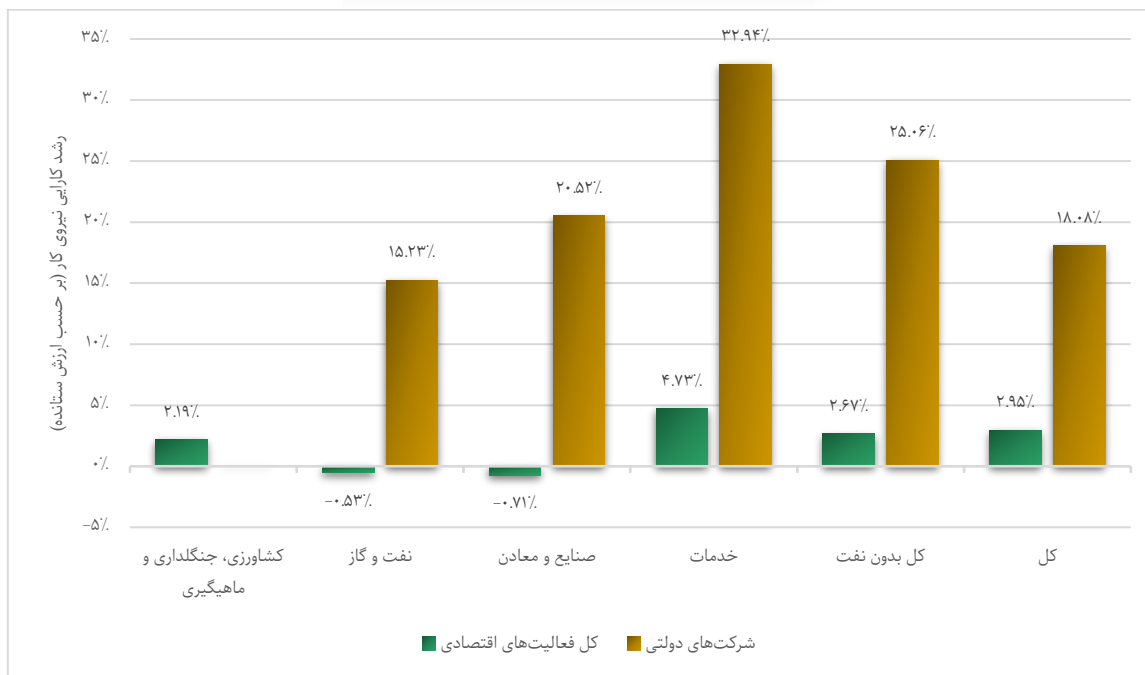
به‌طور کلی شاخص‌های کارایی (اعم از تک‌عاملی و چندعاملی و کل عوامل تولید) از تقسیم شاخص حجمی ستانده(های) بنگاه به شاخص حجمی نهاده(های) بنگاه بدست می‌آید. در بخش‌های قبلی روند و رشد شاخص‌های ستانده و نهاده به تفصیل مورد بررسی قرار گرفتند. در این بخش نسبت شاخص‌های ستانده به نهاده بررسی خواهند شد. ذکر این نکته ضروری است که در تمامی شاخص‌های کارایی، ستانده بر حسب ارزش ستانده ناخالص سنجش شده‌اند.

۳-۴-۱- شاخص کارایی (تک‌عاملی) نیروی کار بر حسب ارزش ستانده

در شکل‌های ۳-۱۵۰ تا ۳-۱۵۳ و جداول ۳-۲ تا ۳-۴ روند تغییرات شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌های اقتصادی و کل نشان داده شده است. بر این اساس در سال ۱۴۰۰ در همه گروه‌ها و به تبع آن مجموع کل شرکت‌ها، شاخص کارایی افزایش یافته بوده است. این افزایش در همه گروه‌ها حاصل ترکیب همزمان کاهش شاخص نیروی کار و افزایش شاخص ستانده بوده است. باید توجه کرد که ممکن است بخشی از این رشد می‌تواند ناشی از برون‌سپاری یا استخدام نیروی کار در قالب شرکت‌های خدماتی تأمین نیرو باشد، اما با این حال باتوجه به رشد شاخص ستانده بدون شک بخش قابل توجهی از آن حاصل افزایش سطح فعالیت و تولید در شرکت‌های دولتی است. بررسی روند شاخص کارایی نیروی کار در طی برنامه ششم توسعه نشان می‌دهد، گروه خدمات و پس از آن صنایع و معادن و در نتیجه کل شرکت‌های دولتی غیر نفتی افزایش قابل توجهی در شاخص کارایی نیروی کار داشته‌اند که این روند افزایشی به استثنای سال ۱۳۹۹ در بقیه سال‌ها اکیداً صعودی است. در مقابل شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در استخراج و پالایش نفت و گاز به علت کاهش شدید تولید در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، باوجود کاهش نهاده نیروی کار در این دوره زمانی، نسبت به ابتدای برنامه با کاهش سطح کارایی نیروی کار مواجه بوده است.

شکل ۳-۱۵۱- روند شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی در سطح گروه‌ها و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

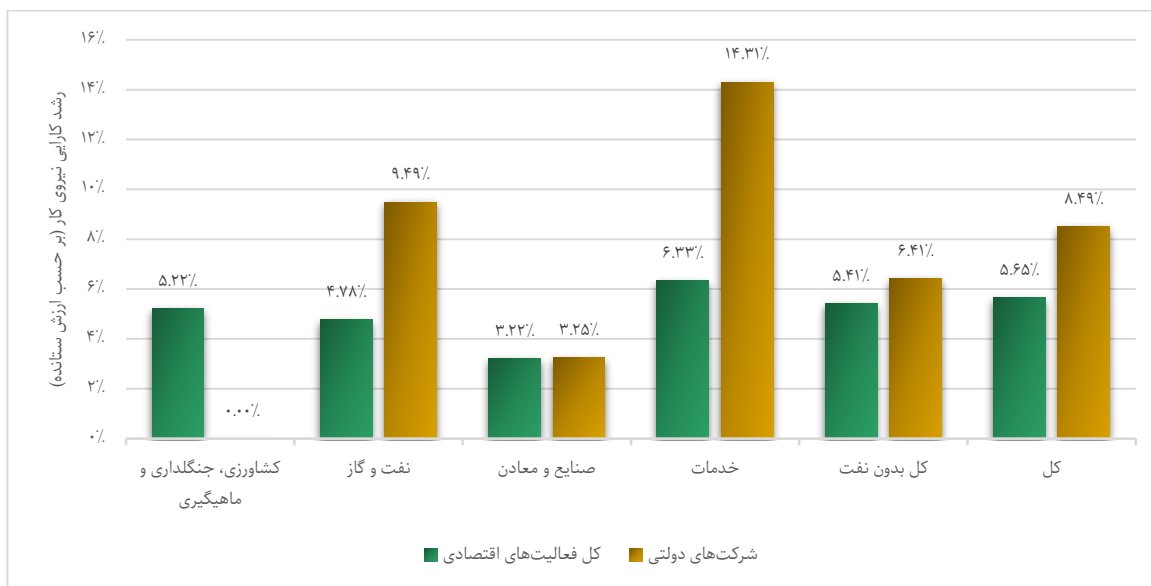

شکل ۳-۱۵۲- مقایسه رشد شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی-۱۴۰۰

جدول ۳-۲- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - ۱۴۰۰

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
▲▲ ۱۵٫۲	▼ -۳	▲ ۱۱٫۷	گروه نفت و گاز
▲▲ ۲۰٫۵	▼ -۱٫۵	▲ ۱۸٫۷	گروه صنایع و معادن
▲▲ ۳۲٫۹	▼ -۵٫۰	▲ ۲۶٫۳	گروه خدمات
▲▲ ۲۵٫۱	▼ -۳٫۲	▲ ۲۱٫۱	کل اقتصاد (بدون نفت)
▲▲ ۱۸٫۱	▼ -۳٫۱	▲ ۱۴٫۴	کل اقتصاد

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

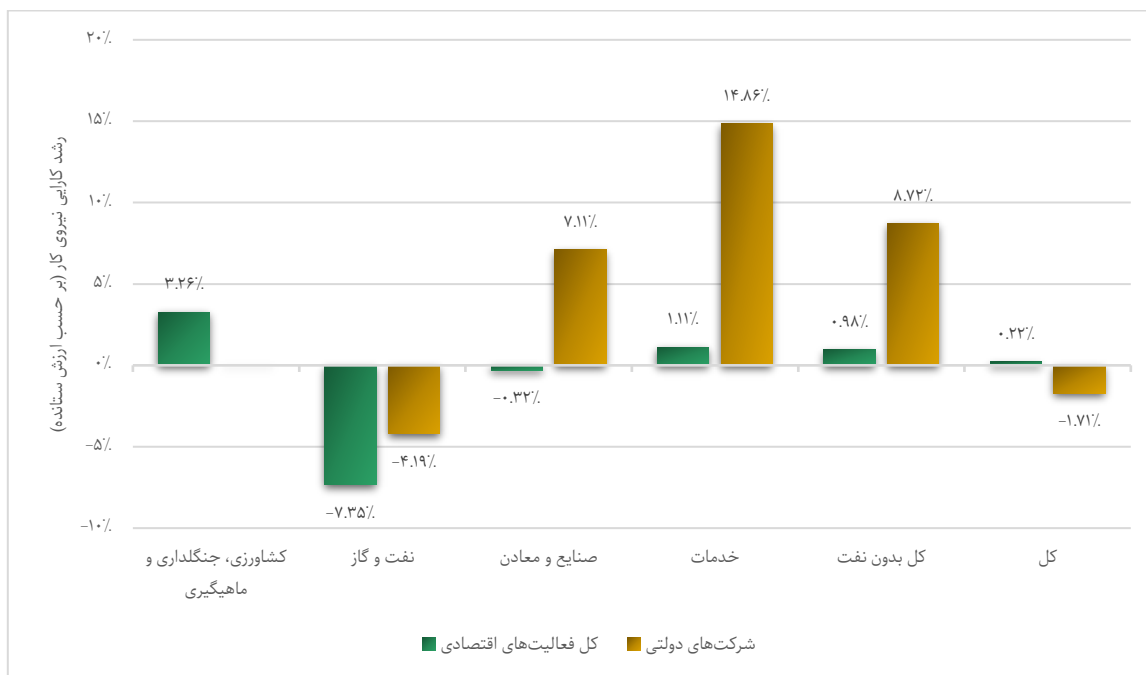

شکل ۳-۱۵۳- مقایسه رشد شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی - دو ساله

جدول ۳-۳- تجزیه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - دوساله ۱۳۹۹-۱۴۰۰

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	گروه
▲▲ ۹٫۵	▼ -۳٫۲	▲ ۶٫۰	گروه نفت و گاز
▲ ۳٫۲	▼ -۳٫۲	— ۰٫۰	گروه صنایع و معادن
▲▲▲ ۱۴٫۳	▼ -۲٫۹	▲ ۱۱٫۰	گروه خدمات
▲▲▲ ۶٫۴	▼ -۳٫۱	▲ ۳٫۲	کل اقتصاد (بدون نفت)
▲▲▲ ۸٫۵	▼ -۳٫۱	▲ ۵٫۲	کل اقتصاد

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

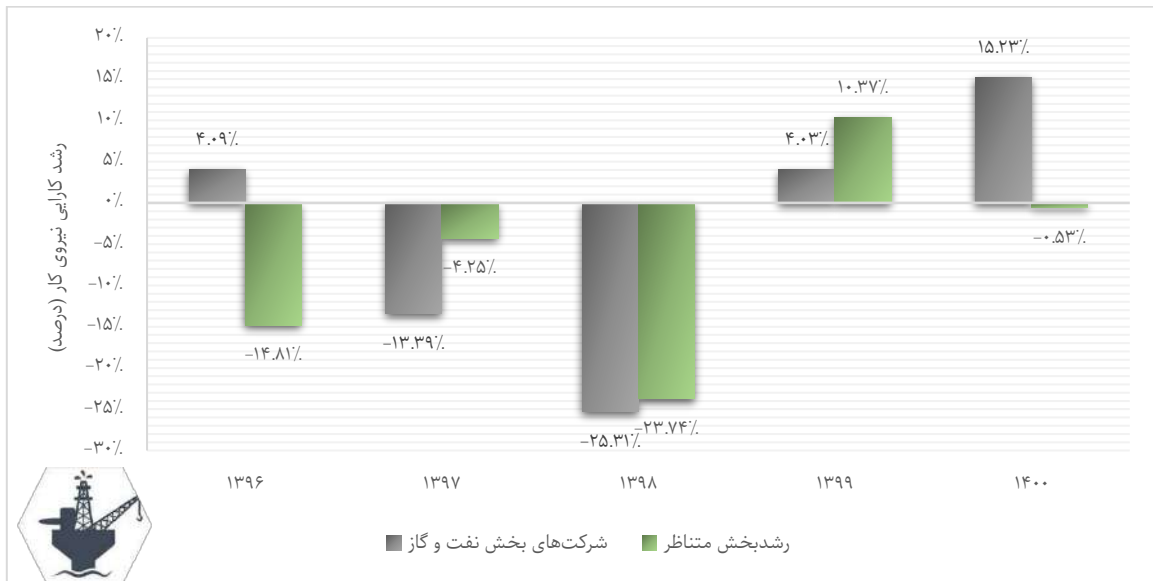

شکل ۳-۱۵۴- مقایسه رشد شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- برنامه ششم توسعه

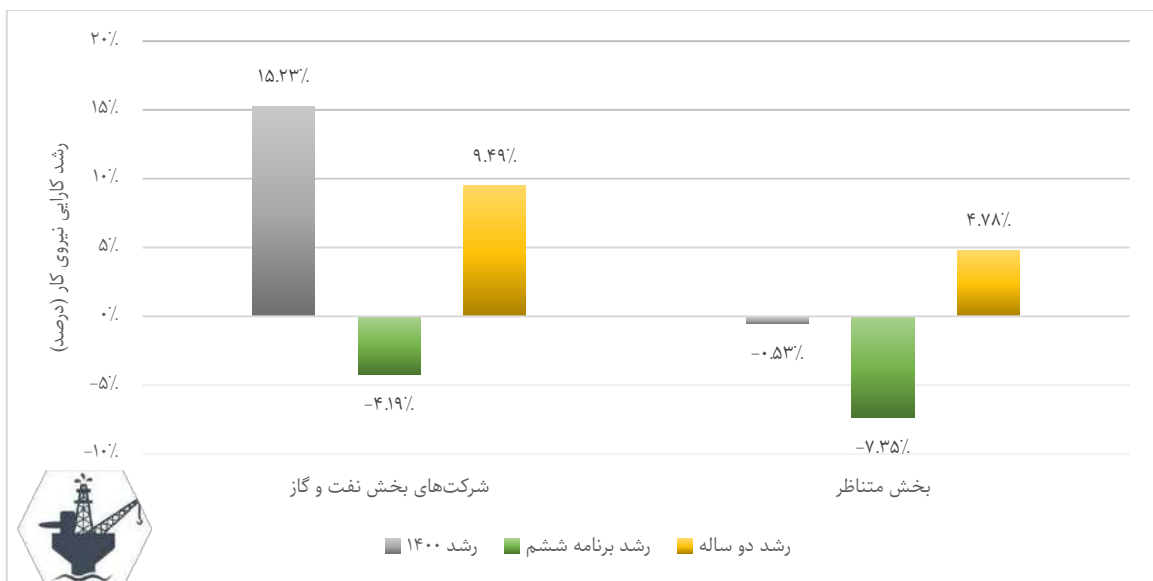
جدول ۳-۴- تجزیه رشد متوسط سالانه شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - برنامه ششم توسعه

گروه	کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده
گروه نفت و گاز	▼ -۴٫۲	▼ -۲٫۳	▼▼ -۶٫۴
گروه صنایع و معادن	▲▲ ۷٫۱	▼ -۲٫۵	▲ ۴٫۵
گروه خدمات	▲▲ ۱۴٫۹	▼ -۰٫۲	▲ ۱۴٫۷
کل اقتصاد (بدون نفت)	▲▲ ۸٫۷	▼ -۱٫۴	▲ ۷٫۲
کل اقتصاد	▼ -۱٫۷	▼ -۱٫۷	▼▼ -۳٫۴

گروه (بخش) نفت و گاز

شکل ۳-۱۵۵- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

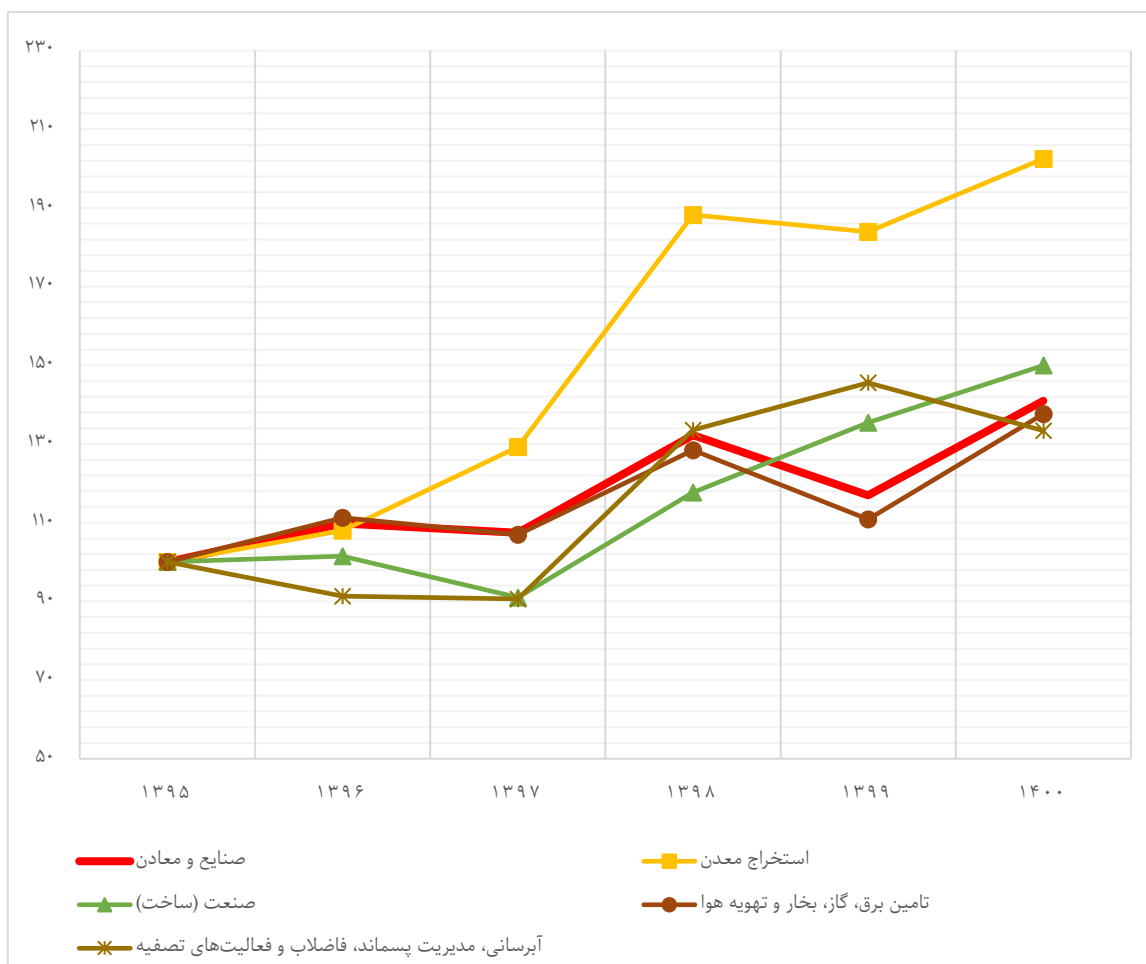
شکل ۳-۱۵۶- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۵- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۵٫۲ ▲▲	-۳ ▼	۱۱٫۷ ▲	۱۴۰۰
۹٫۵ ▲▲	-۳٫۲ ▼	۶ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۴٫۲ ▼	-۲٫۳ ▼	-۶٫۴ ▼▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

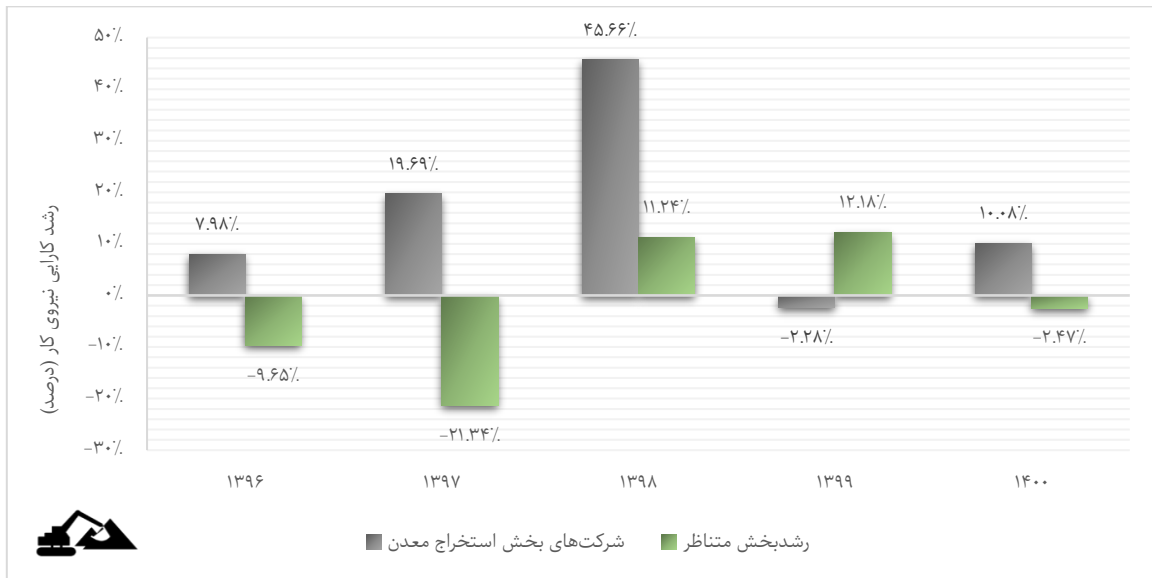
■ گروه صنایع و معادن

نتایج کارایی نیروی کار در گروه صنایع و معادن و بخش‌های ذیل آن در شکل‌های ۳-۱۵۶ تا ۳-۱۶۴ و جداول ۳-۶ تا ۳-۹ نشان داده شده است. بر این اساس روند شاخص در گروه به طور قابل توجهی متأثر از عملکرد بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا رفتاری پرنوسان دارد و به صورت متناوب یک سال افزایشی و سال بعد کاهش یافته است.

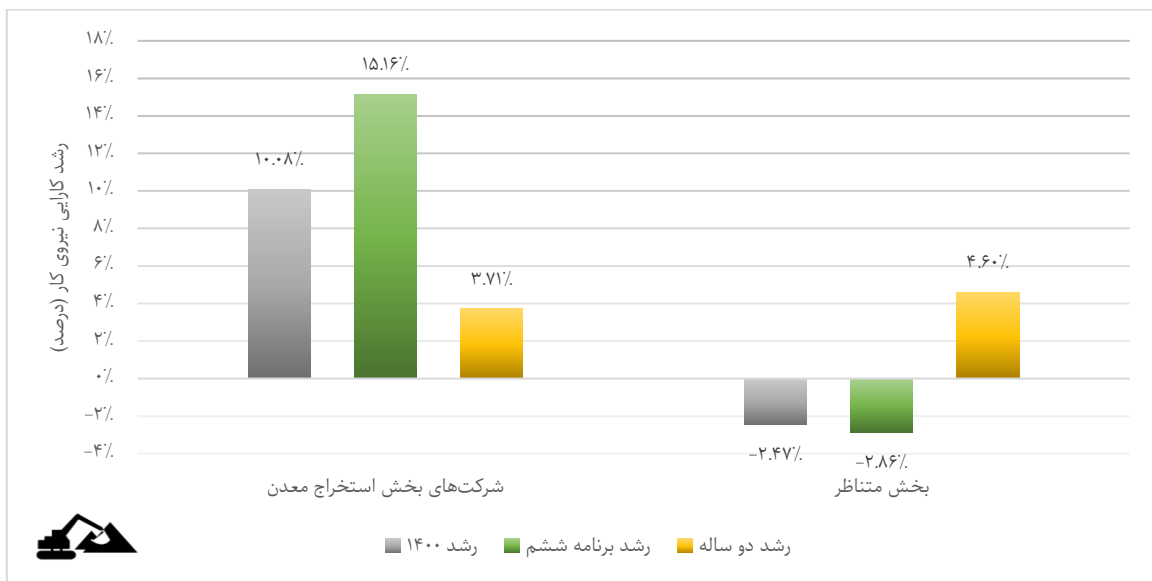

شکل ۳-۱۵۷- روند شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ستانده) گروه صنایع و معادن - ۱۳۹۵-۱۴۰۰

○ استخراج معدن

شکل ۳-۱۵۸- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

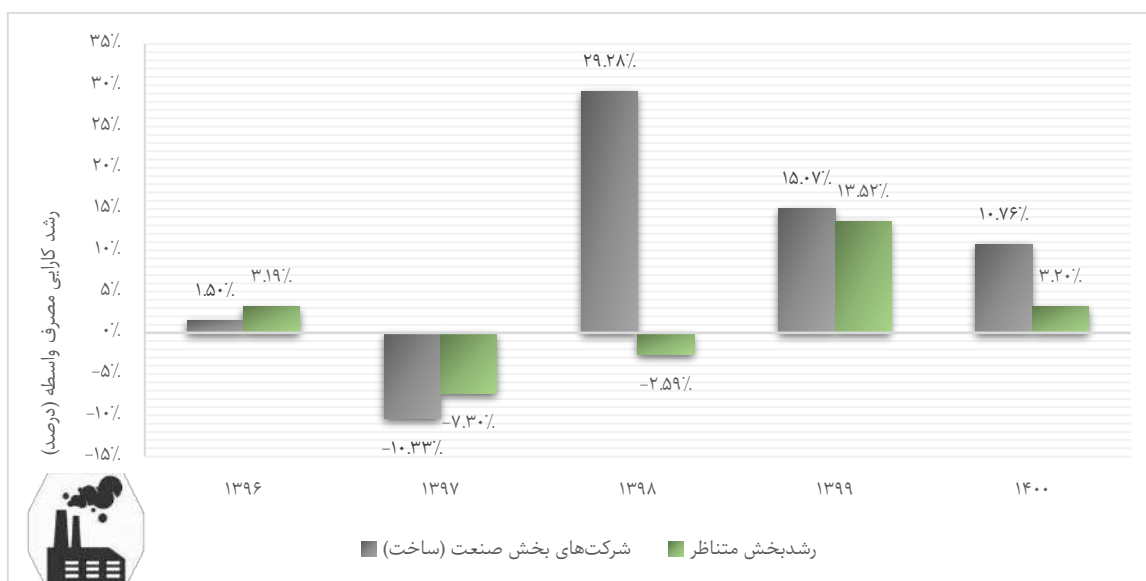

شکل ۳-۱۵۹- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

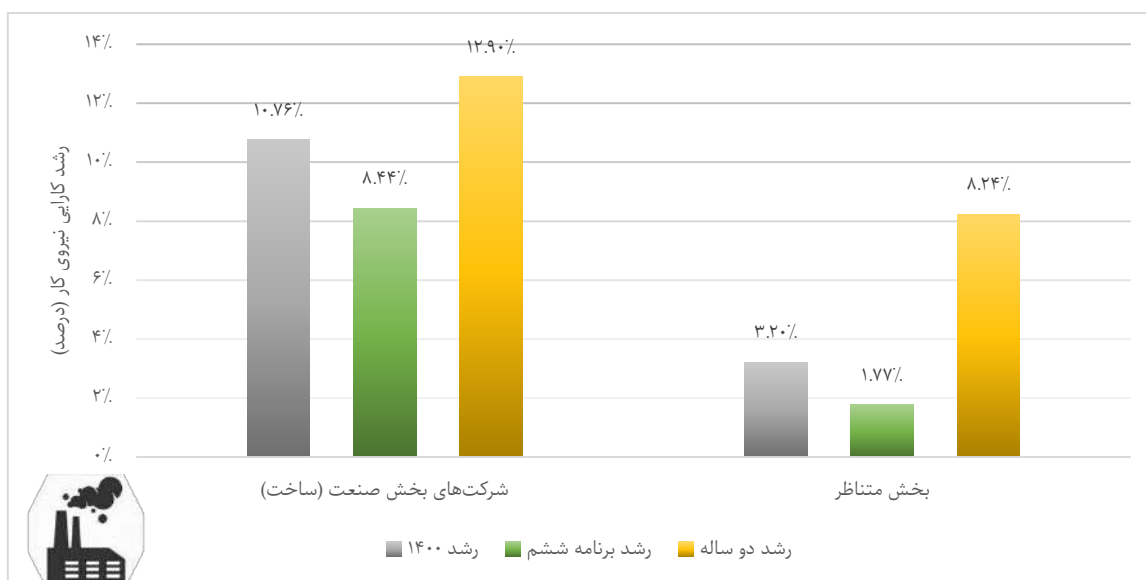
جدول ۳-۶- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش استخراج معدن

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۰٫۱ ▲▲	-۶ ▼	۳٫۵ ▲	۱۴۰۰
۳٫۷ ▲	-۶٫۳ ▼▼	-۲٫۹ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۵٫۲ ▲▲	-۷٫۳ ▼	۶٫۷ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ صنعت (ساخت)

شکل ۳-۱۶۰- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش صنعت با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

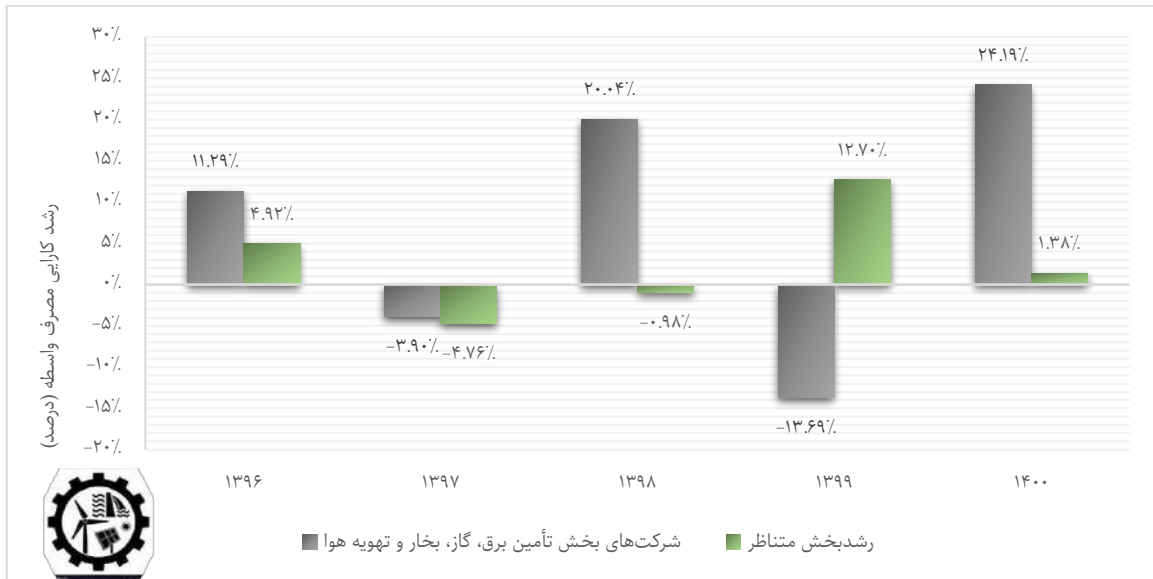

شکل ۳-۱۶۱- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش صنعت با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

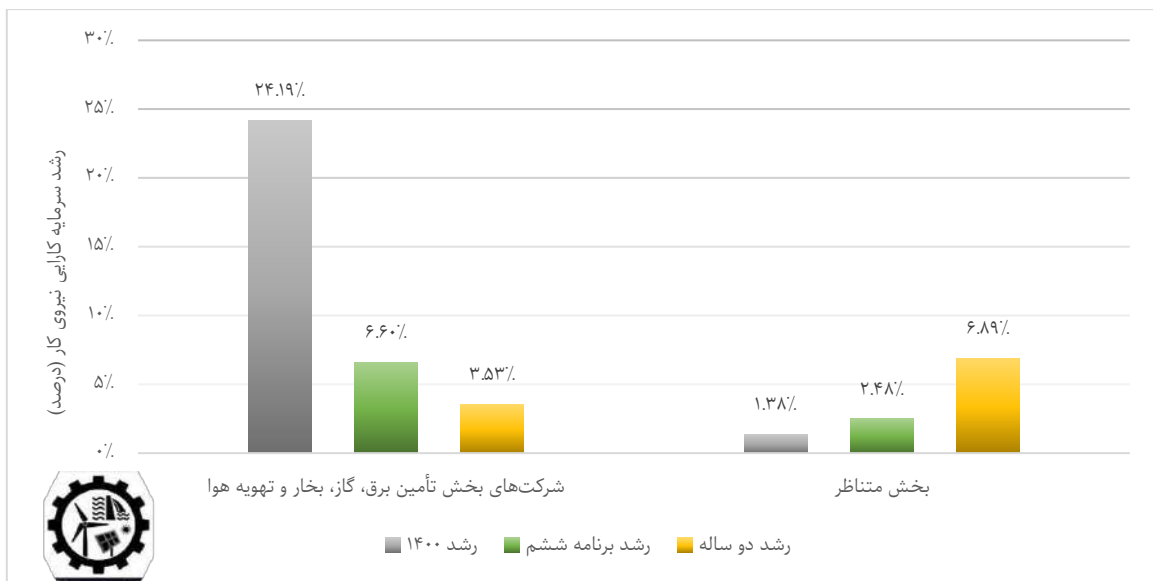
جدول ۳-۷- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش صنعت

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۰,۸ ▲	۶,۴ ▲	۱۷,۹ ▲▲	۱۴۰۰
۱۲,۹ ▲	۵,۸ ▲	۱۹,۵ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۸,۴ ▲	۱,۷ ▲	۱۰,۲ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

شکل ۳-۱۶۲- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

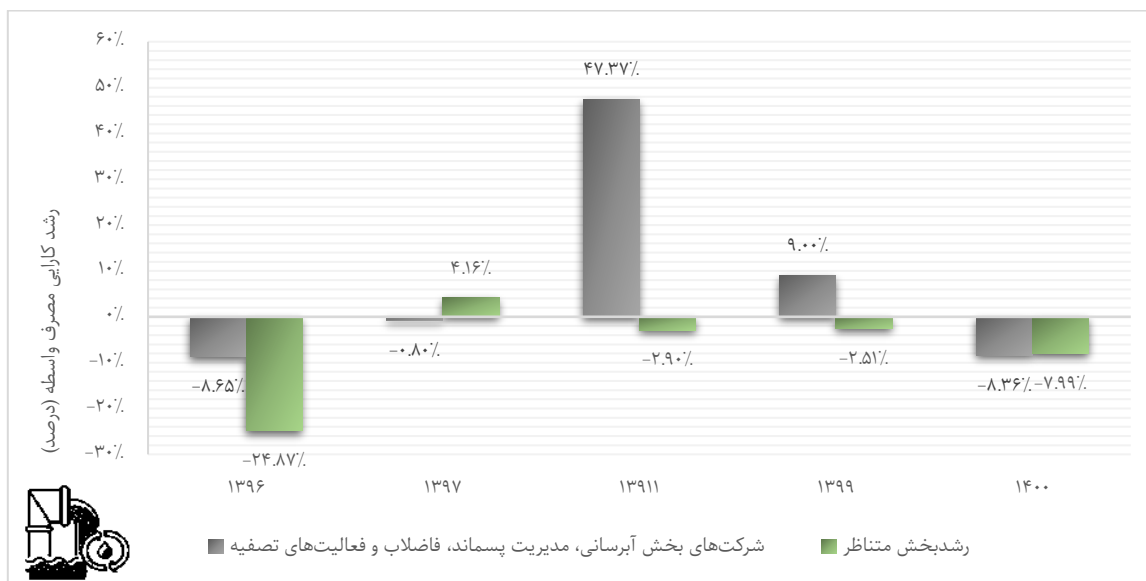

شکل ۳-۱۶۳- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

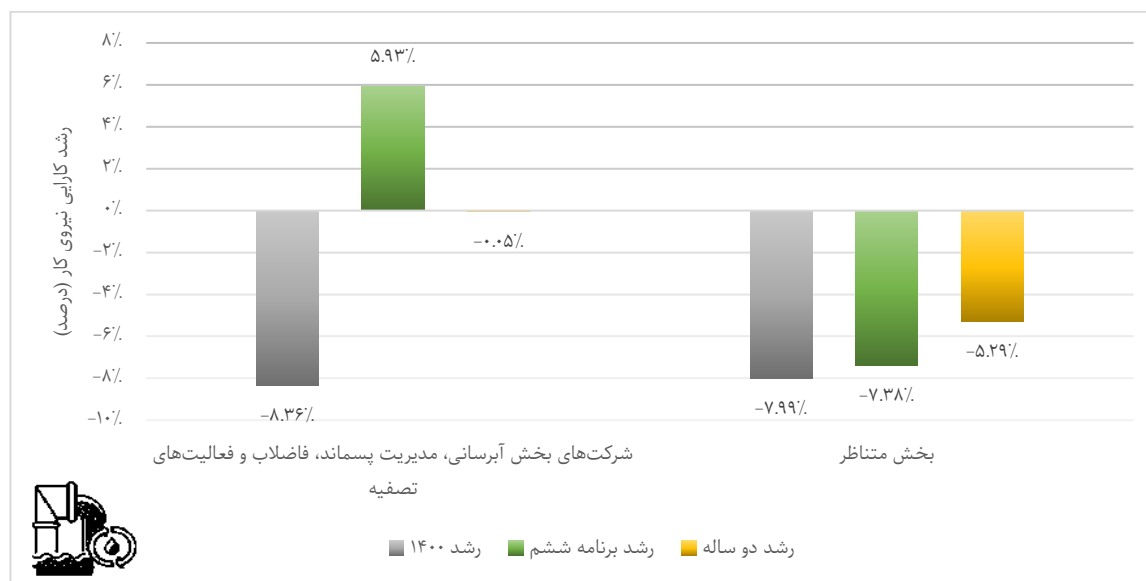
جدول ۳-۸- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۲۴٫۲ ▲▲	-۱٫۸ ▼	۲۲ ▲	۱۴۰۰
۳٫۵ ▲▲	-۳٫۸ ▼	-۰٫۴ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۶٫۶ ▲▲	-۲٫۲ ▼	۴٫۲ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

شکل ۳-۱۶۴- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

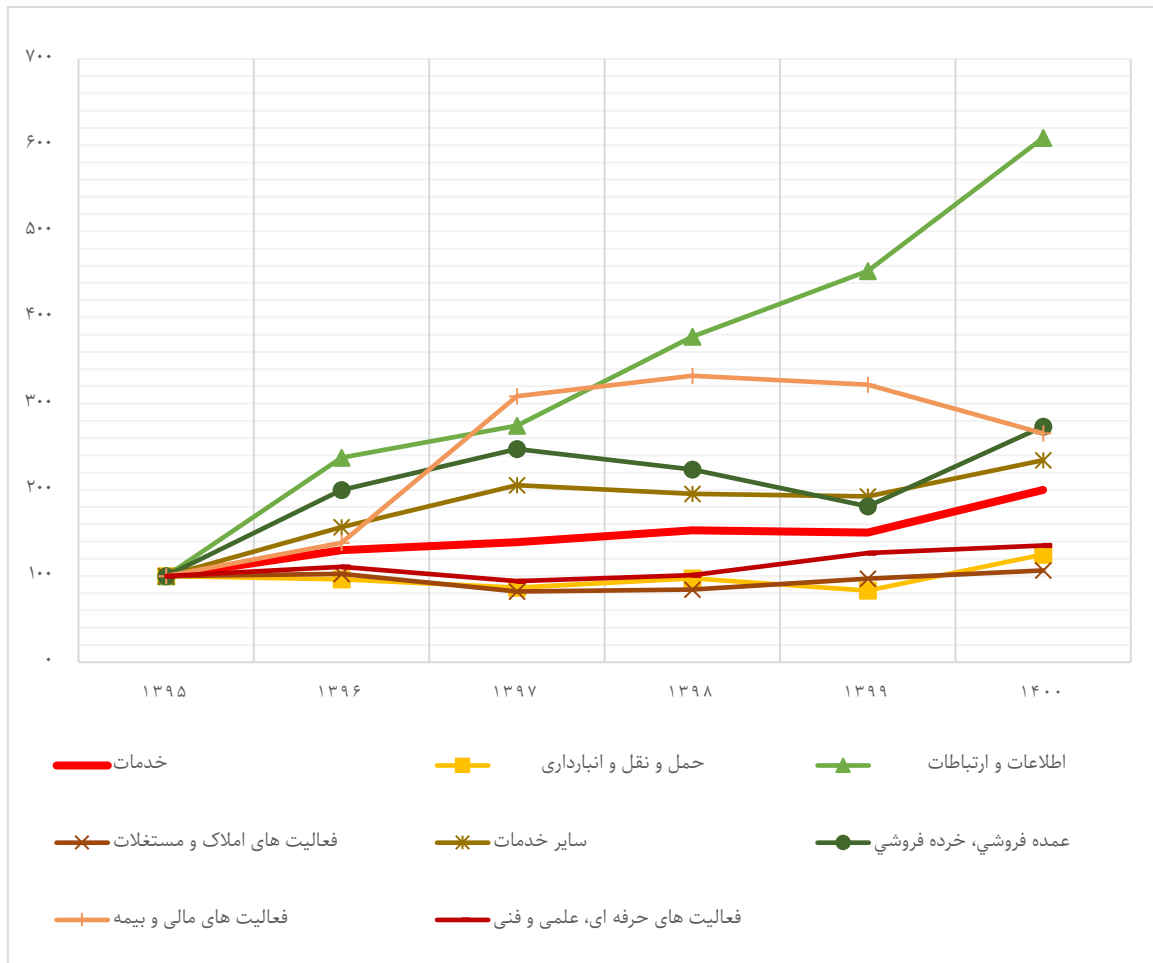
شکل ۳-۱۶۵- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۹- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
-۸,۴ ▼	-۱,۴ ▼	-۹,۶ ▼ ▼	۱۴۰۰
-۰,۱ ▼	-۱,۸ ▼	-۱,۸ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۵,۹ ▲ ▲	-۳,۲ ▼	۲,۵ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

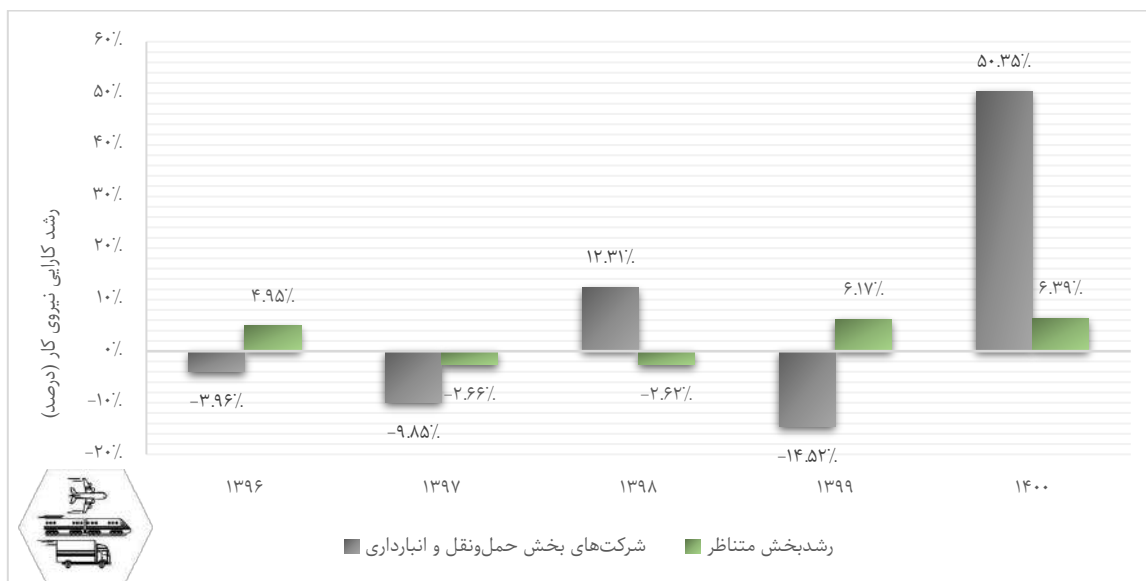
○ گروه خدمات

شرکت‌های دولتی فعال در بخش‌های اقتصادی ذیل گروه خدمات دارای روندهای کاملاً متفاوتی در شاخص کارایی نیروی کار هستند، اما به طور مشترک در تمامی آن‌ها طی برنامه ششم توسعه کارایی نیروی کار افزایش یافته است. در این میان روند افزایشی اکیداً صعودی در شاخص کارایی بخش ارتباطات متأثر از کاهش شاخص نیروی کار و به طور همزمان افزایش شدید شاخص ستانده، جالب توجه است.

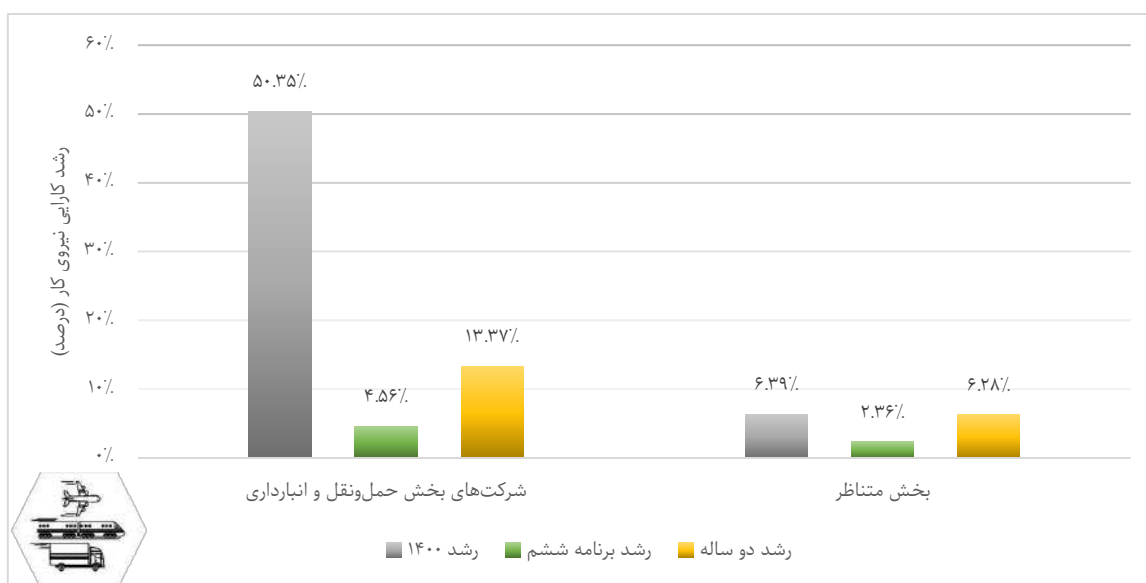

شکل ۳-۱۶۶- روند شاخص کارایی نیروی کار گروه خدمات - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

شکل ۳-۱۶۷- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

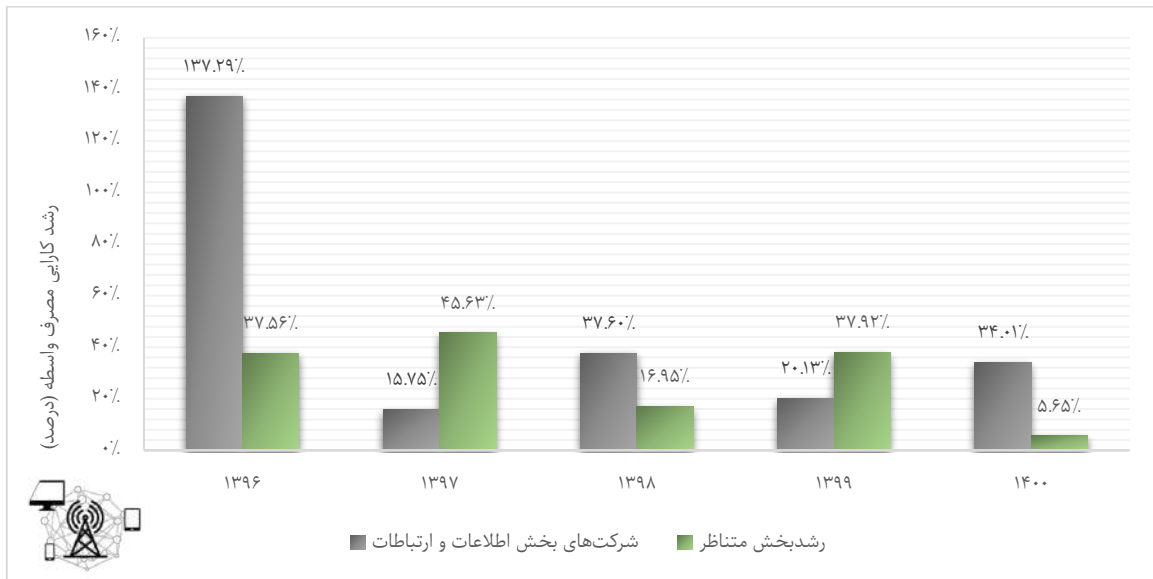

شکل ۳-۱۶۸- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

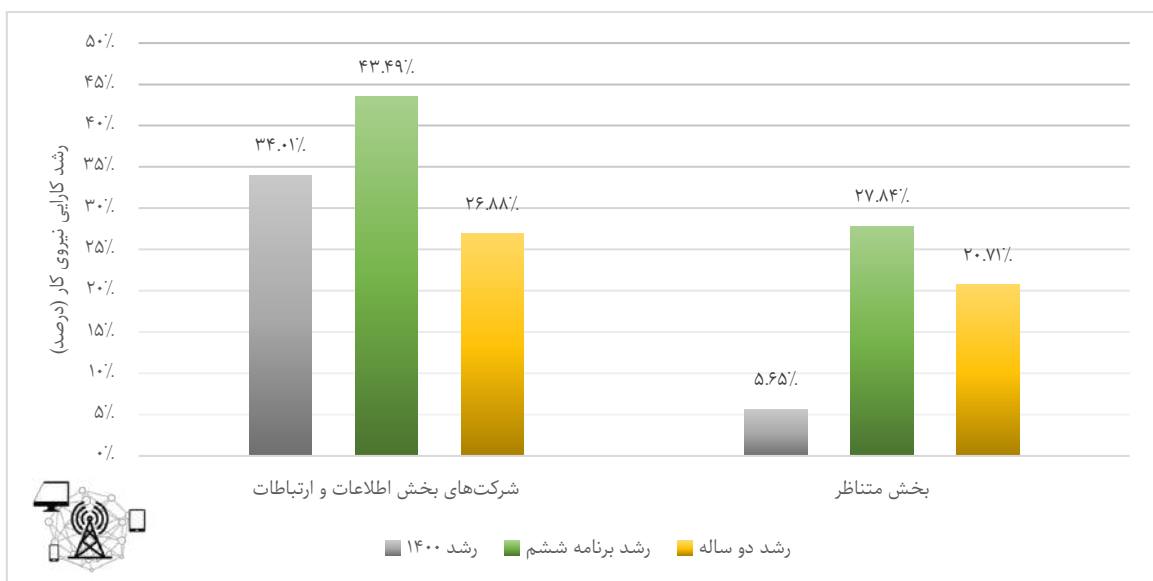
جدول ۳-۱۰- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش حمل‌ونقل و انبارداری

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۵۰٫۴ ▲▲	-۲٫۹ ▼	۴۶ ▲	۱۴۰۰
۱۳٫۴ ▲▲	-۲٫۹ ▼	۱۰٫۱ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۴٫۵ ▲	۰٫۷ ▲	۵٫۲ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ اطلاعات و ارتباطات

شکل ۳-۱۶۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

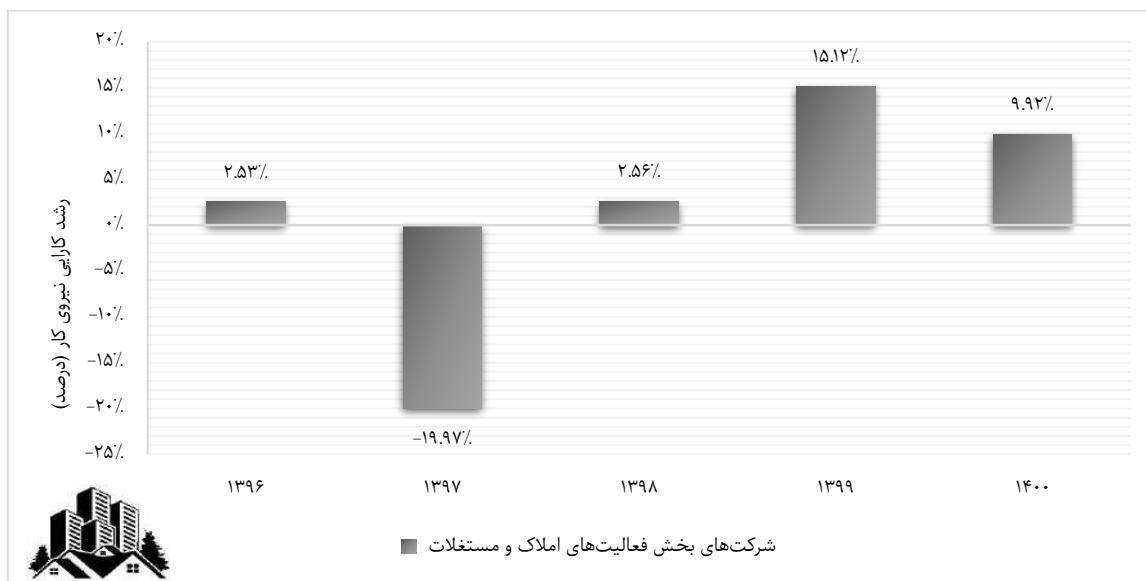

شکل ۳-۱۷۰- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

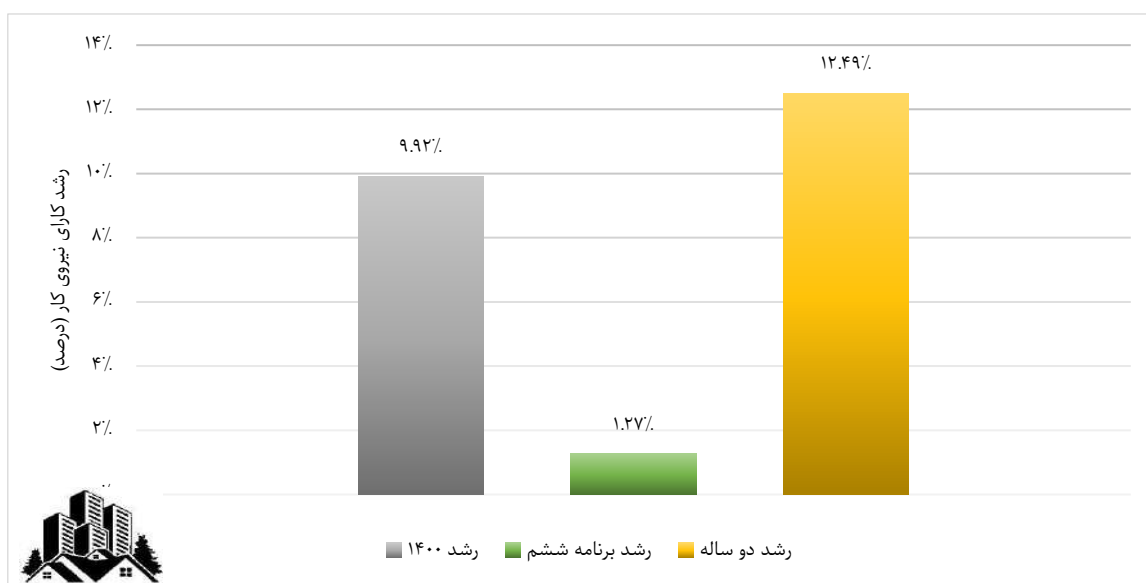
جدول ۳-۱۱- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش ارتباطات

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۳۴ ▲▲	-۸٫۴ ▼	۲۲٫۸ ▲	۱۴۰۰
۶٫۹ ▲▲	-۷٫۵ ▼	۱۷٫۴ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۴۳٫۵ ▲▲	-۷٫۸ ▼	۳۲٫۳ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۶۸}

شکل ۳-۱۷۱- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

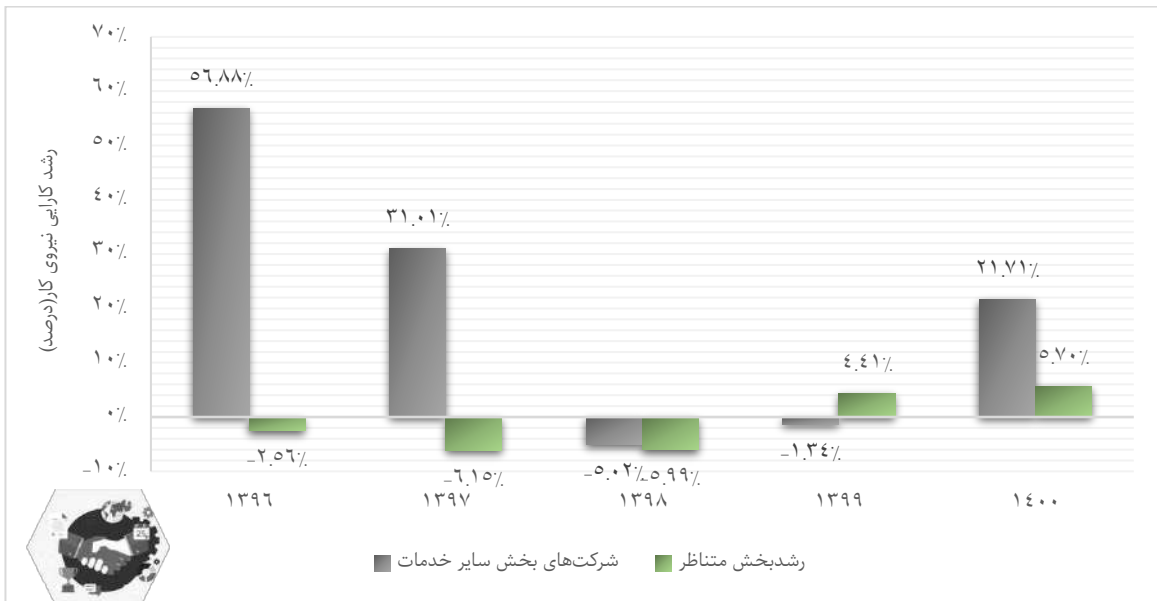
شکل ۳-۱۷۲- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

جدول ۳-۱۲- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

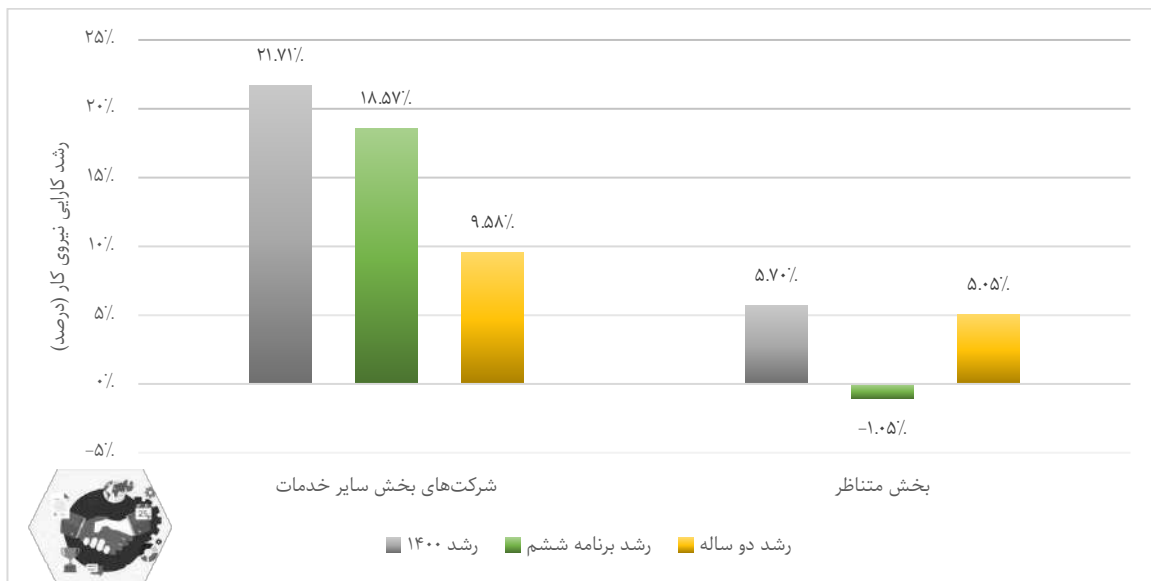
کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۹٫۹ ▲▲	-۸٫۲ ▼	۰٫۹ ▲	۱۴۰۰
۱۲٫۵ ▲▲	-۶٫۰ ▼	۵٫۷ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۱٫۳ ▲	-۵٫۴ ▼▼	-۴٫۲ ▼	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

^{۶۸} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از نیروی کار بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به درآمد اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

○ سایر خدمات

شکل ۳-۱۷۳- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

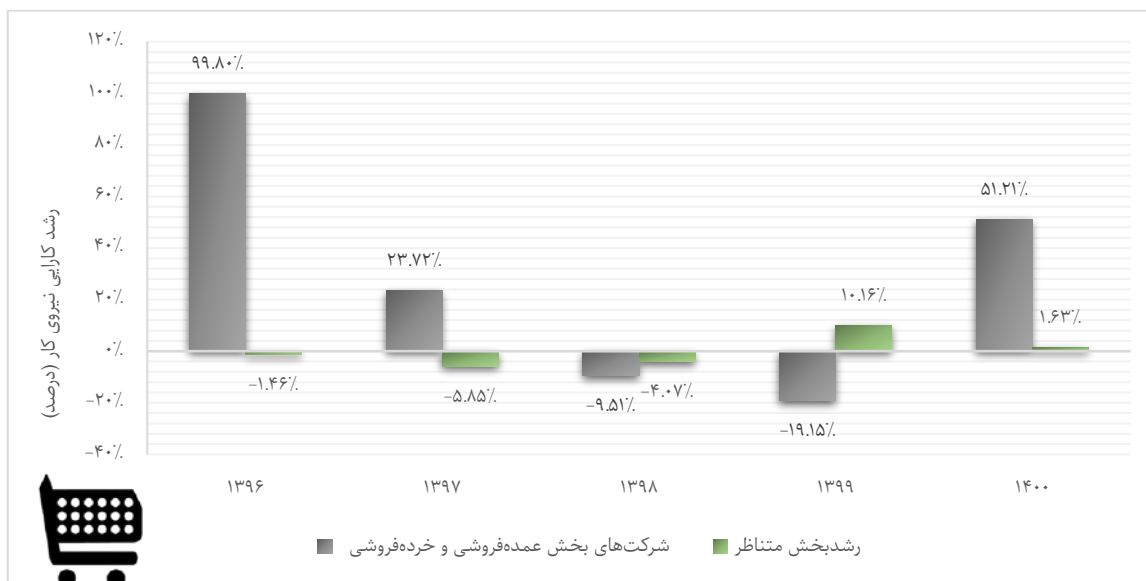

شکل ۳-۱۷۴- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

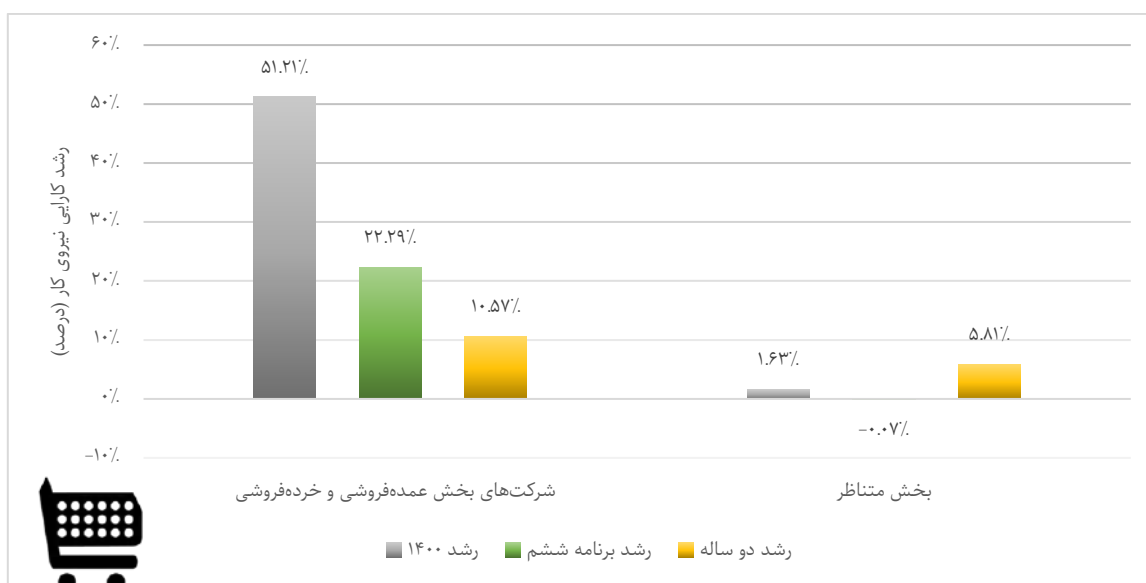
جدول ۳-۱۳- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش سایر خدمات

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۲۱٫۷ ▲▲	-۷٫۳ ▼	۱۲٫۸ ▲	۱۴۰۰
۹٫۶ ▲▲	-۲٫۵ ▼	۶٫۹ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۱۸٫۶ ▲▲	-۰٫۴ ▼	۱۸٫۱ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

شکل ۳-۱۷۵- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

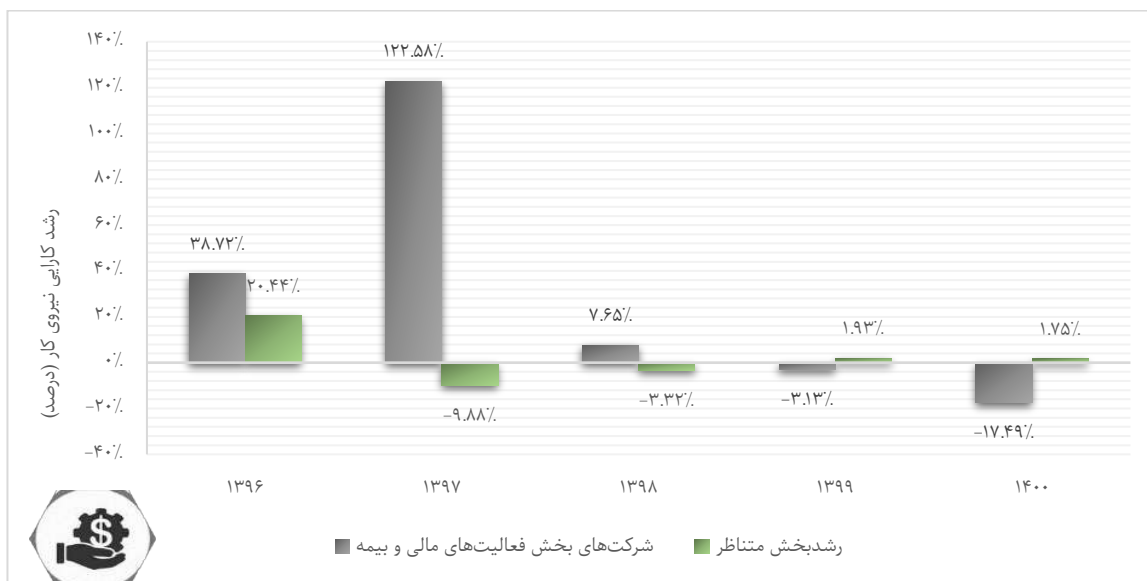

شکل ۳-۱۷۶- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

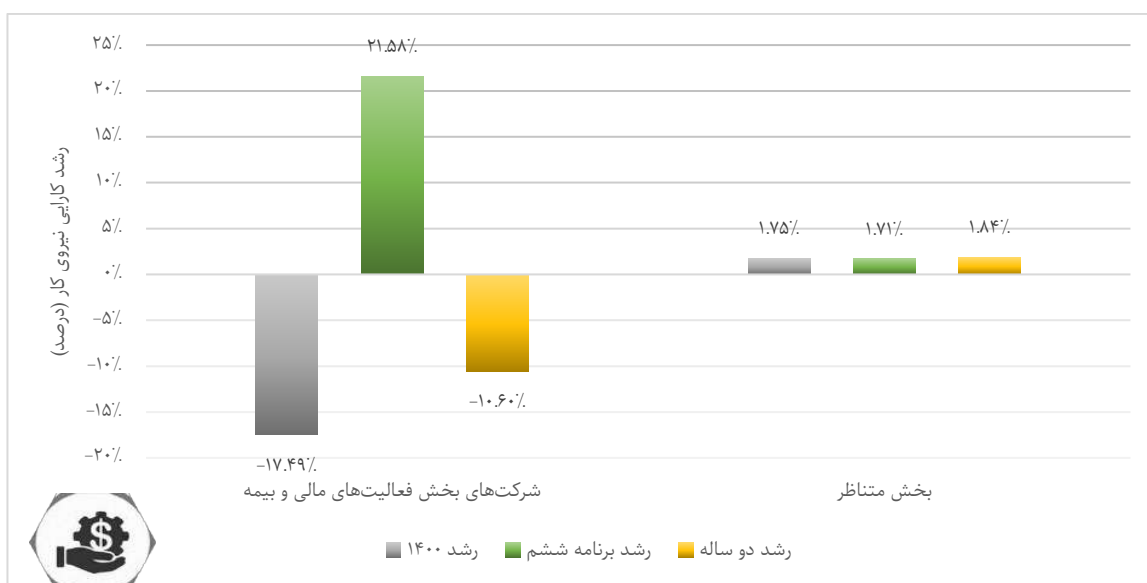
جدول ۳-۱۴- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۵۱٫۲ ▲▲	-۱۶٫۳ ▼	۲۶٫۵ ▲	۱۴۰۰
۱۰٫۶ ▲	۲٫۹ ▲	۱۳٫۸ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۲٫۳ ▲	۰٫۳ ▲	۲۲٫۷ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیتهای مالی و بیمه (به‌استثنای بانک)

شکل ۳-۱۷۷- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

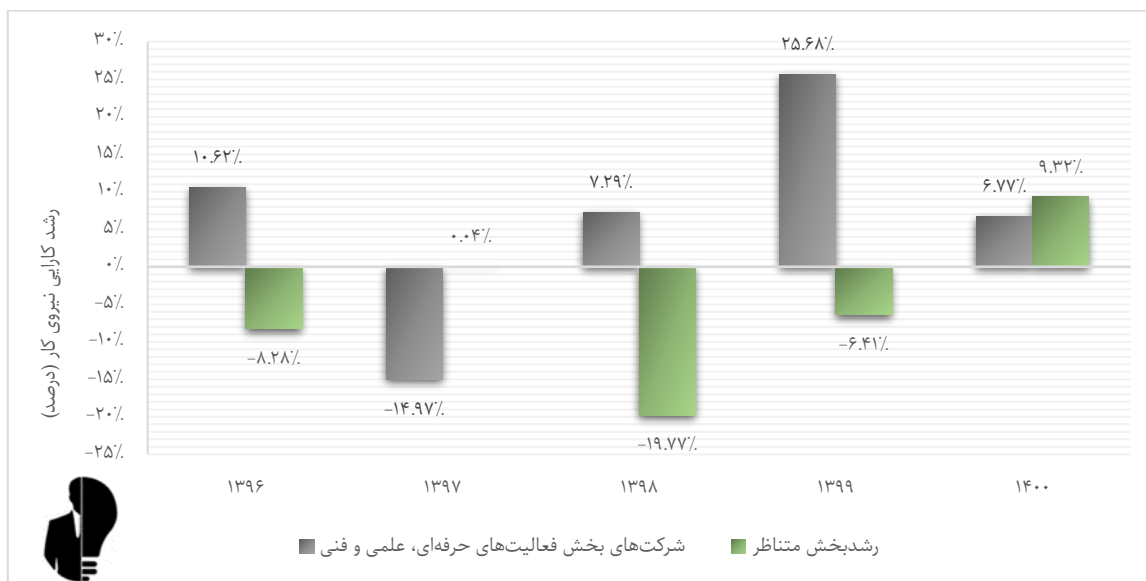

شکل ۳-۱۷۸- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

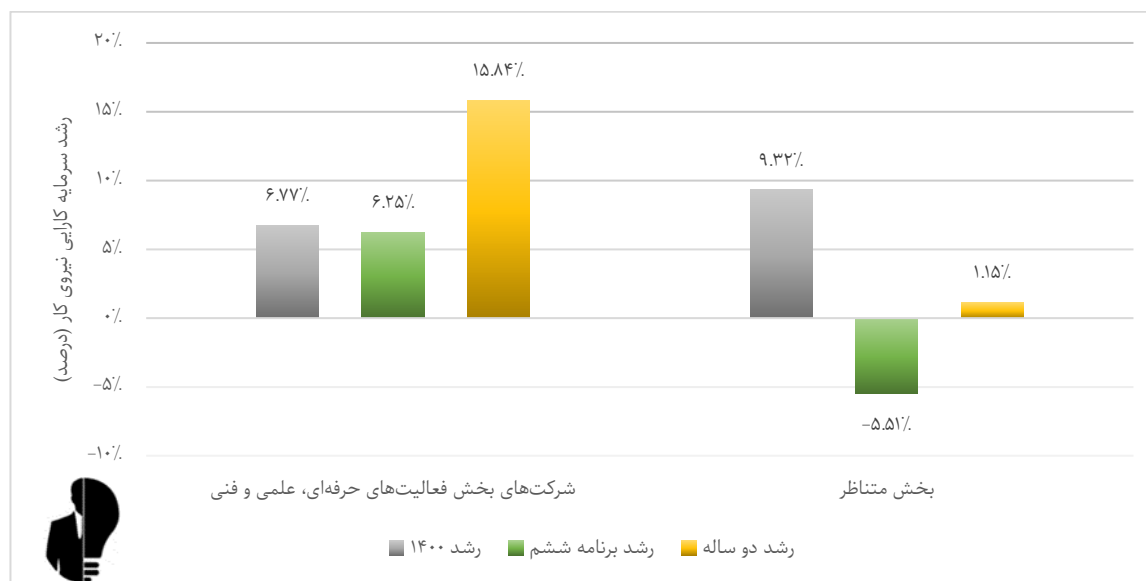
جدول ۳-۱۵- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش مالی و بیمه (به استثنای بانک)

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
-۱۷٫۵ ▼	-۴٫۴ ▼	-۲۱٫۱ ▼ ▼	۱۴۰۰
-۱۰٫۶ ▼	-۳٫۳ ▼	-۱۳٫۶ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۱٫۶ ▲	-۱٫۳ ▼	۲۰٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۱۷۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

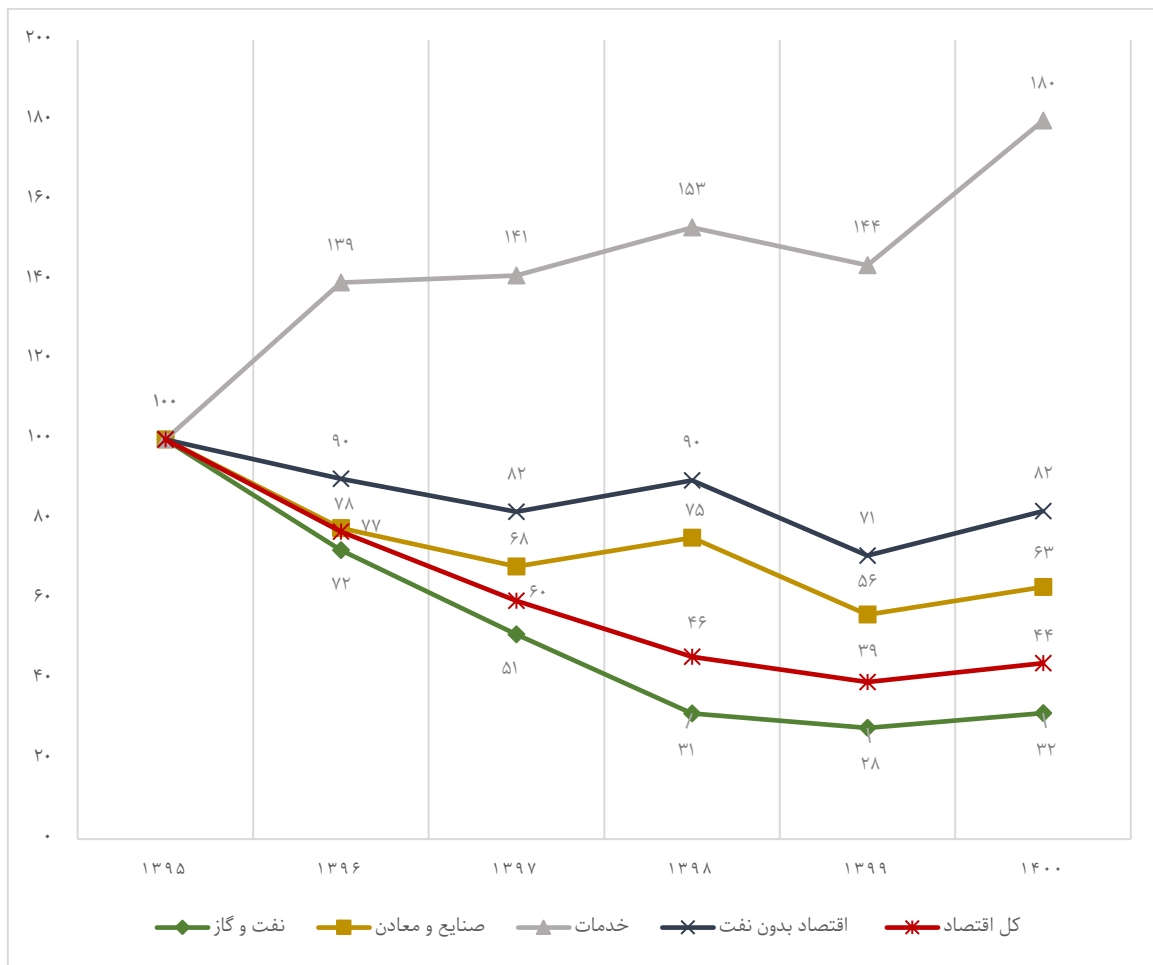
شکل ۳-۱۸۰- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی بخش فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

جدول ۳-۱۶- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی

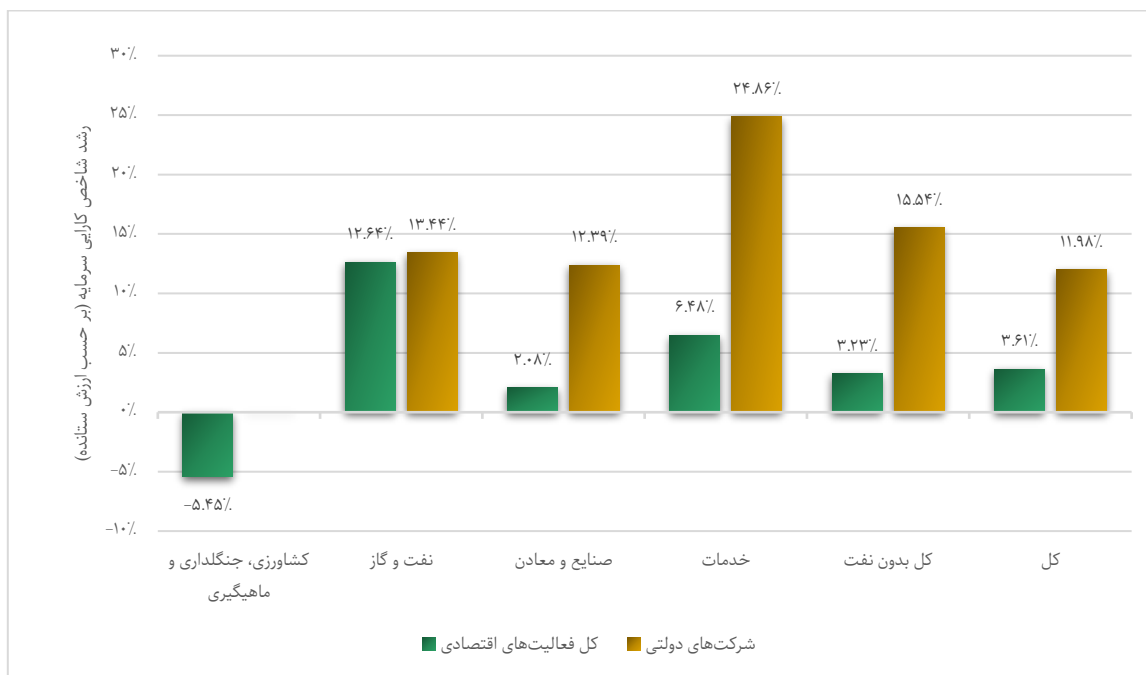
کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۶٫۸ ▲▲	-۳٫۳ ▼	۳٫۲ ▲	۱۴۰۰
۱۵٫۸ ▲▲	-۲٫۶ ▼	۱۲٫۸ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۶٫۳ ▲▲	-۰٫۲ ▼	۶٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

۳-۴-۲- شاخص کارایی (تک‌عاملی) سرمایه بر حسب ارزش ستانده

بر اساس شکل‌های ۱۸۰-۳ تا ۱۸۳-۳ و جداول ۱۷-۳ تا ۱۹-۳ روند شاخص کارایی سرمایه بر حسب ستانده در گروه نفت و گاز و صنعت متفاوت با شاخص کارایی نیروی کار است. رفتار شاخص کارایی سرمایه در بخش خدمات شبیه رفتار شاخص کارایی نیروی کار در این بخش با شدت تغییرات کمتر است که به رشد موجودی سرمایه در این گروه مربوط است. در گروه صنایع و معادن و نفت و گاز افزایش قابل توجه موجودی سرمایه اثر افزایش ستانده را خنثی کرده و در مجموع طی برنامه ششم توسعه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی ذیل این دو گروه کاهش یافته است. هر چند در سال ۱۴۰۰، در همه گروه‌ها، این شاخص به علت افزایش ستانده افزایش یافته است.

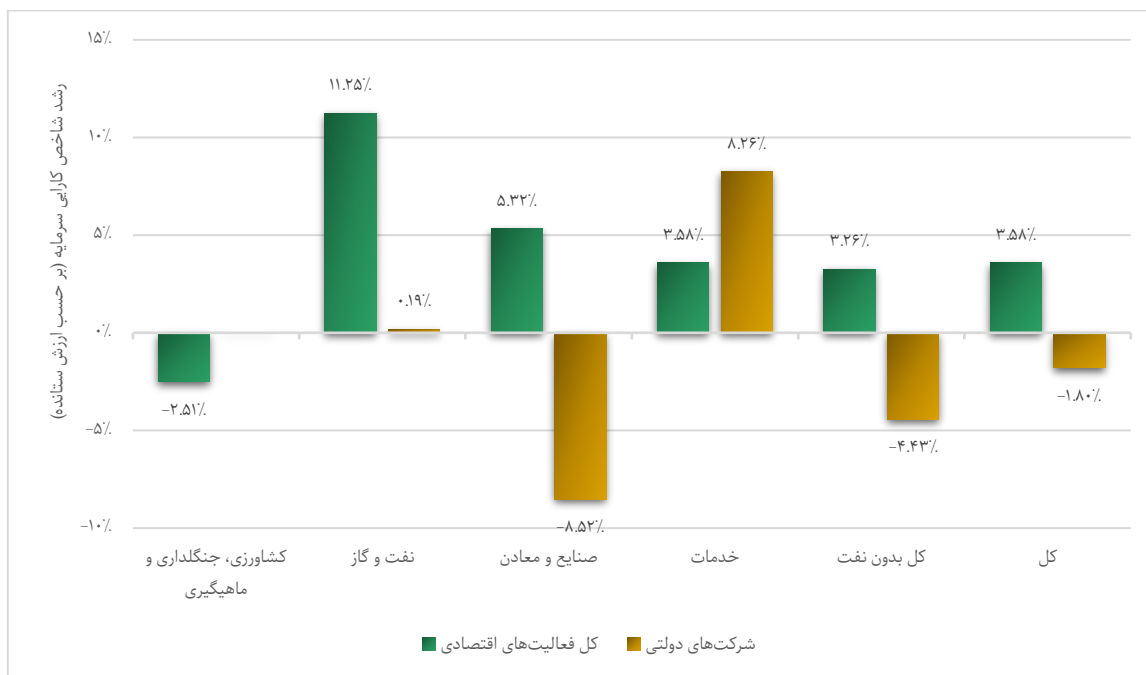
شکل ۳-۱۸۱- روند شاخص کارایی سرمایه (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی در سطح گروه‌ها و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۳-۱۸۲- مقایسه رشد شاخص کارایی سرمایه (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی-۱۴۰۰

جدول ۳-۱۷- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - ۱۴۰۰

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
▲ ۱۳٫۴	▼ -۱٫۵	▲ ۱۱٫۷	گروه نفت و گاز
▲ ۱۲٫۴	▲ ۵٫۶	▲ ۱۸٫۷	گروه صنایع و معادن
▲ ۲۴٫۹	▲ ۱٫۲	▲ ۲۶٫۳	گروه خدمات
▲ ۱۵٫۵	▲ ۴٫۸	▲ ۲۱٫۱	کل اقتصاد (بدون نفت)
▲ ۱۲٫۰	▲ ۲٫۱	▲ ۱۴٫۴	کل اقتصاد

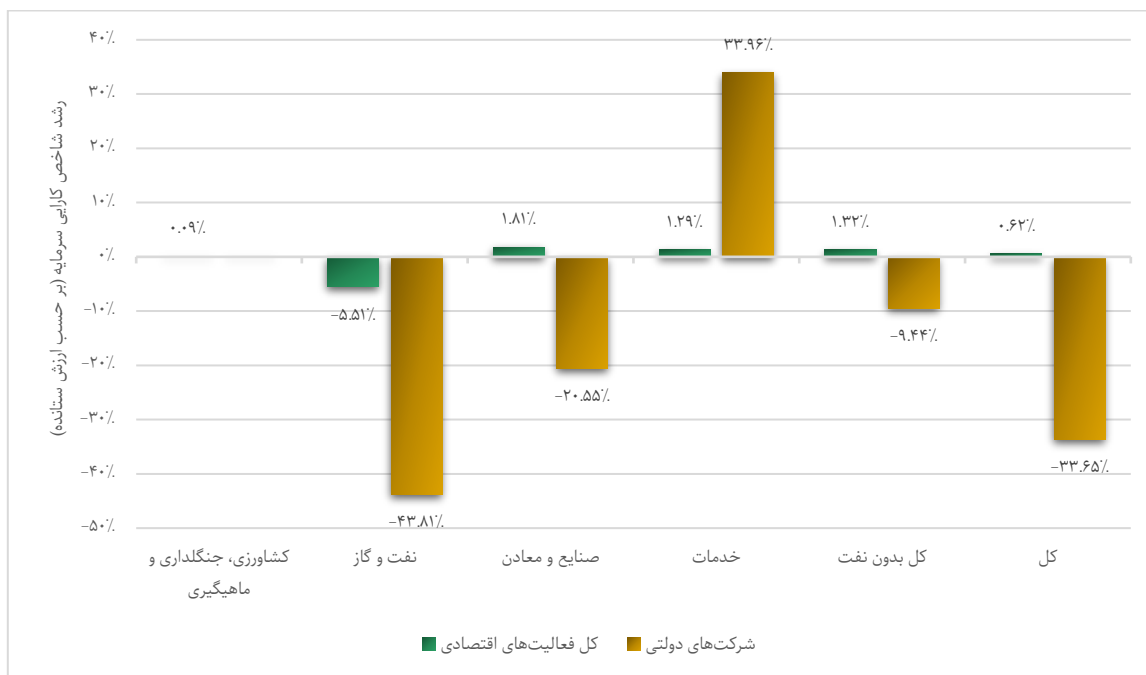

شکل ۳-۱۸۳- مقایسه رشد کارایی شاخص سرمایه (بر حسب ارزش استاندارد) شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- دوساله

جدول ۳-۱۸۳- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - دو ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۰

گروه	استانده	سرمایه	کارایی سرمایه
گروه نفت و گاز	▲ ۶٫۰	▲ ۵٫۸	▲ ۰٫۲
گروه صنایع و معادن	— ۰٫۰	▲ ۸٫۵	▼ -۸٫۵
گروه خدمات	▲ ۱۱٫۰	▲ ۲٫۵	▲ ۸٫۳
کل اقتصاد (بدون نفت)	▲ ۳٫۲	▲ ۸٫۰	▼ -۴٫۴
کل اقتصاد	▲ ۵٫۲	▲ ۷٫۱	▼ -۱٫۸

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

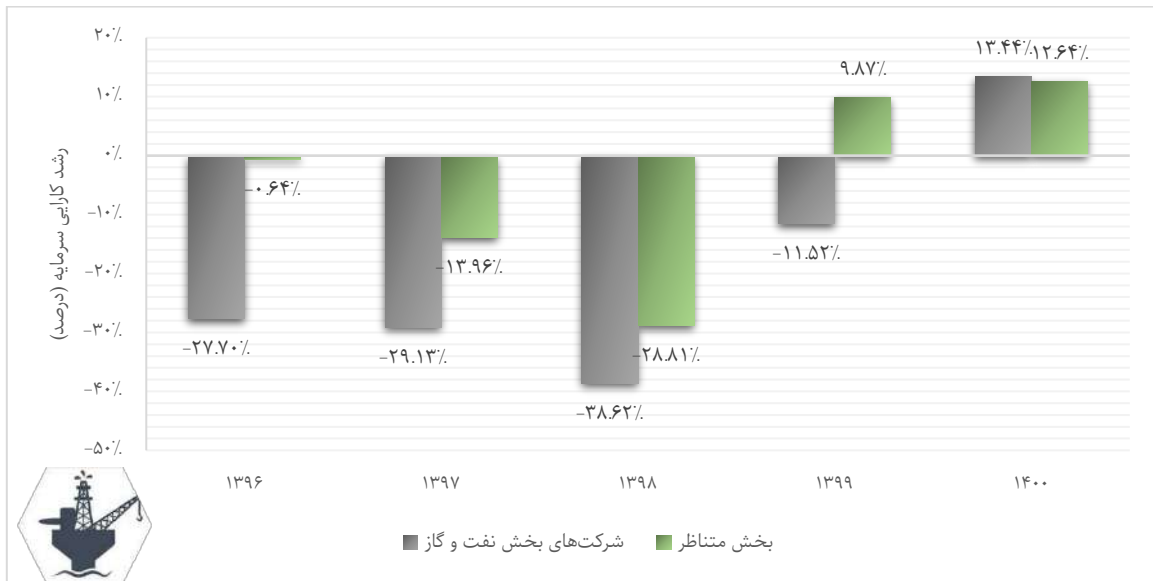

شکل ۳-۱۸۴- مقایسه رشد شاخص کارایی سرمایه (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی - برنامه ششم توسعه

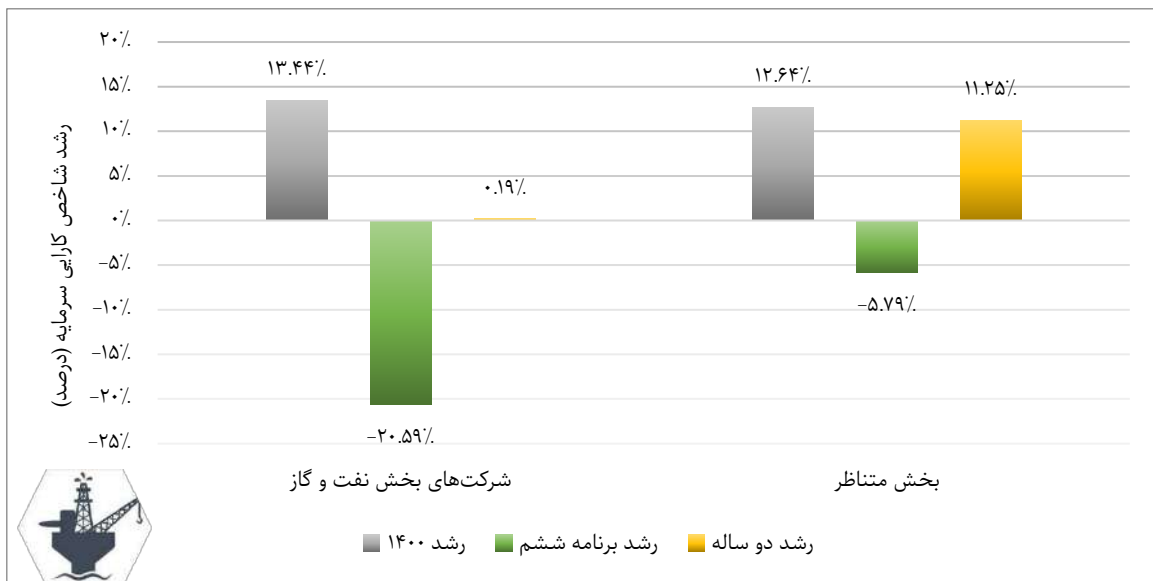
جدول ۳-۱۹- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - برنامه ششم توسعه

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
▼▼ -۲۰٫۶	▲ ۱۷٫۸	▼ -۶٫۴	گروه نفت و گاز
▼▼ -۸٫۸	▲ ۱۴٫۵	▲ ۴٫۵	گروه صنایع و معادن
▲ ۱۲٫۴	▲ ۲٫۰	▲ ۱۴٫۷	گروه خدمات
▼ -۳٫۹	▲ ۱۱٫۵	▲ ۷٫۲	کل اقتصاد (بدون نفت)
▼ -۱۵٫۱	▲ ۱۳٫۸	▼▼ -۳٫۴	کل اقتصاد

گروه (بخش) نفت و گاز

شکل ۳-۱۸۵- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

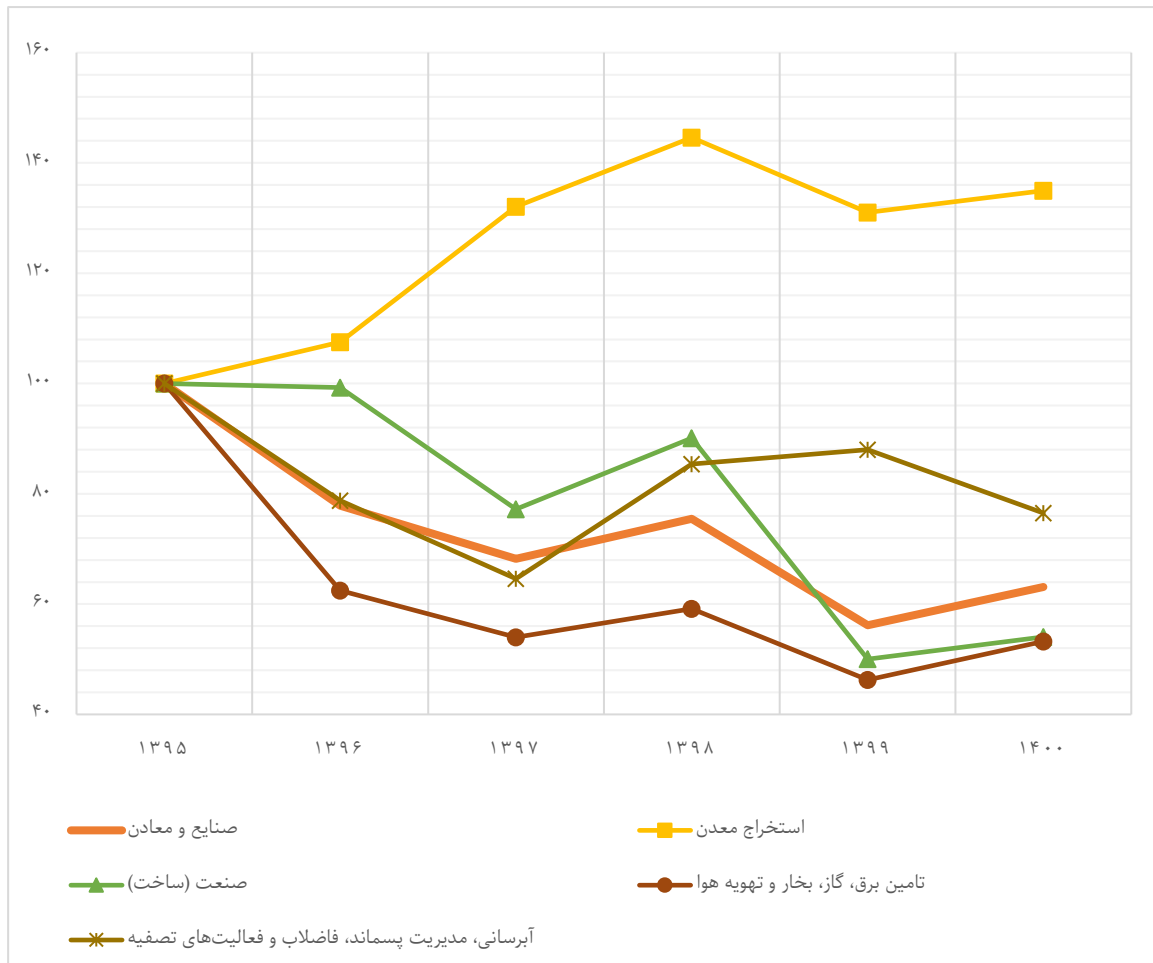
شکل ۳-۱۸۶- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۲۰- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۱۳/۴ ▲▲▲	-۱/۵ ▼	۱۱/۷ ▲	۱۴۰۰
۰/۲ ▲	۵/۸ ▲	۶/۰ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۲۰/۶ ▼▼▼	۱۷/۸ ▲	-۶/۴ ▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

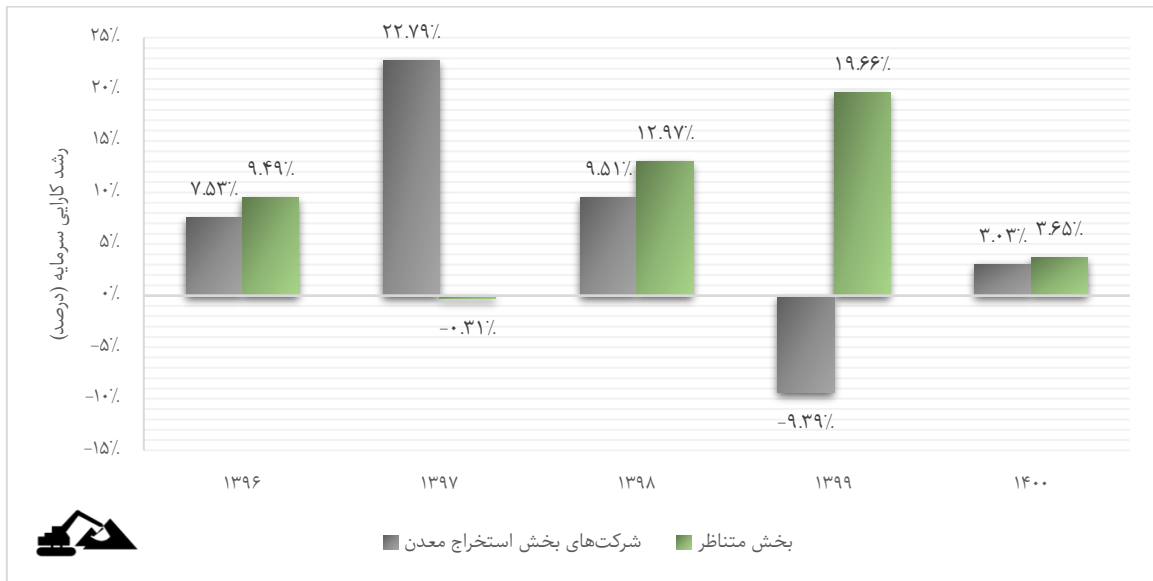
■ گروه صنایع و معادن

در گروه صنایع معادن، به استثنای بخش استخراج معدن، در سایر گروه‌ها افزایش شدید موجودی سرمایه با وجود افزایش شاخص ستانده در بسیاری از سال‌ها موجب کاهش شاخص کارایی سرمایه شده است. این کاهش در فعالیت‌های تأمین برق، گاز و تهویه هوا بیش از سایر بخش‌ها بوده است. در سال ۱۴۰۰ تنها بخش آبرسانی و مدیریت پسماند با کاهش شاخص کارایی سرمایه مواجه بوده است و بقیه بخش‌ها رشد داشته‌اند.

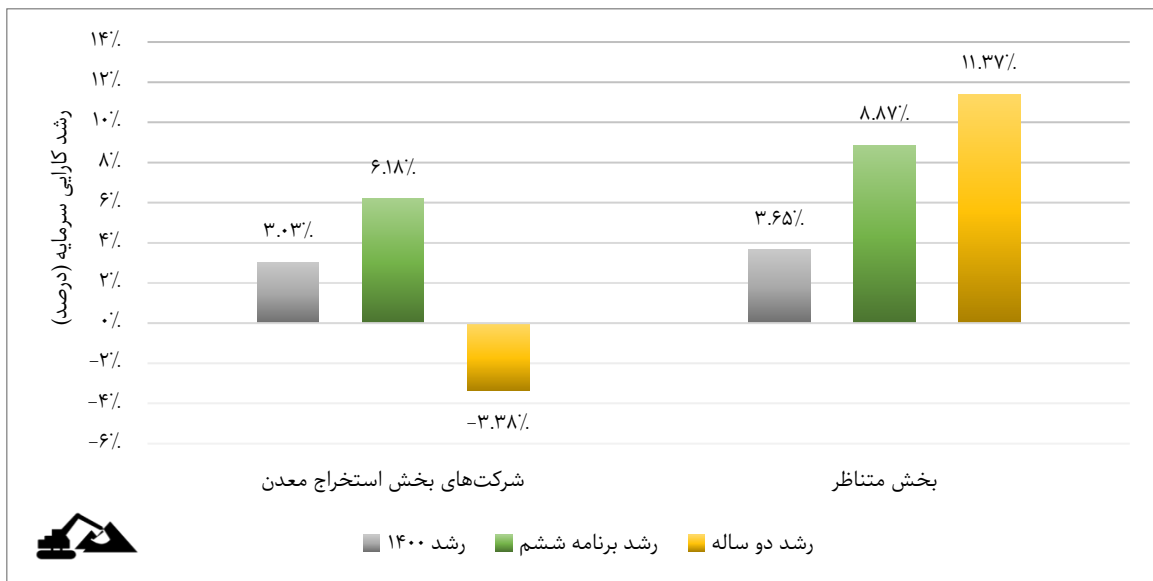

شکل ۳-۱۸۷- روند شاخص کارایی سرمایه گروه صنایع و معادن- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

شکل ۳-۱۸۸- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

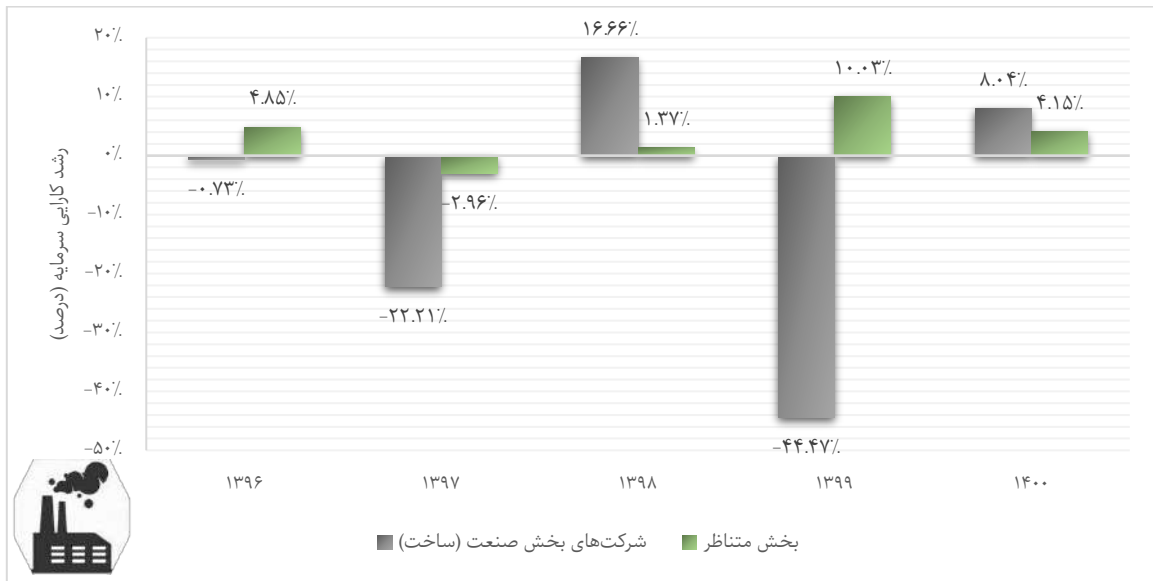

شکل ۳-۱۸۹- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

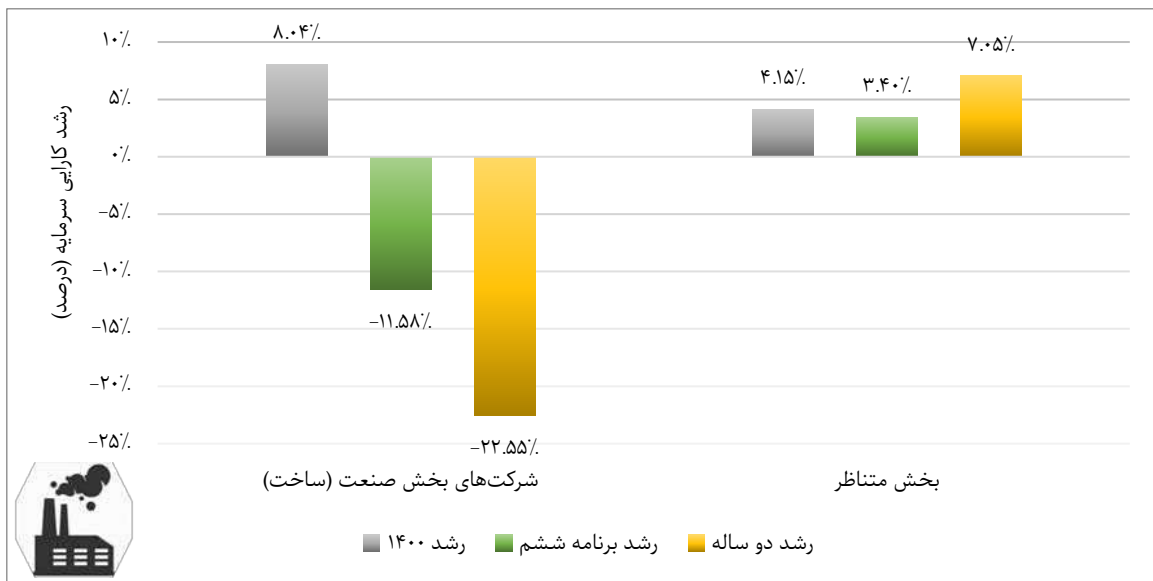
جدول ۳-۲۱- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش استخراج معدن

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۳,۰ ▲	۰,۴ ▲	۳,۵ ▲▲	۱۴۰۰
-۳,۴ ▼▼	۰,۵ ▲	-۲,۹ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۶,۲ ▲	۰,۵ ▲	۶,۷ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ صنعت (ساخت)

شکل ۳-۱۹۰- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۱۹۱- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

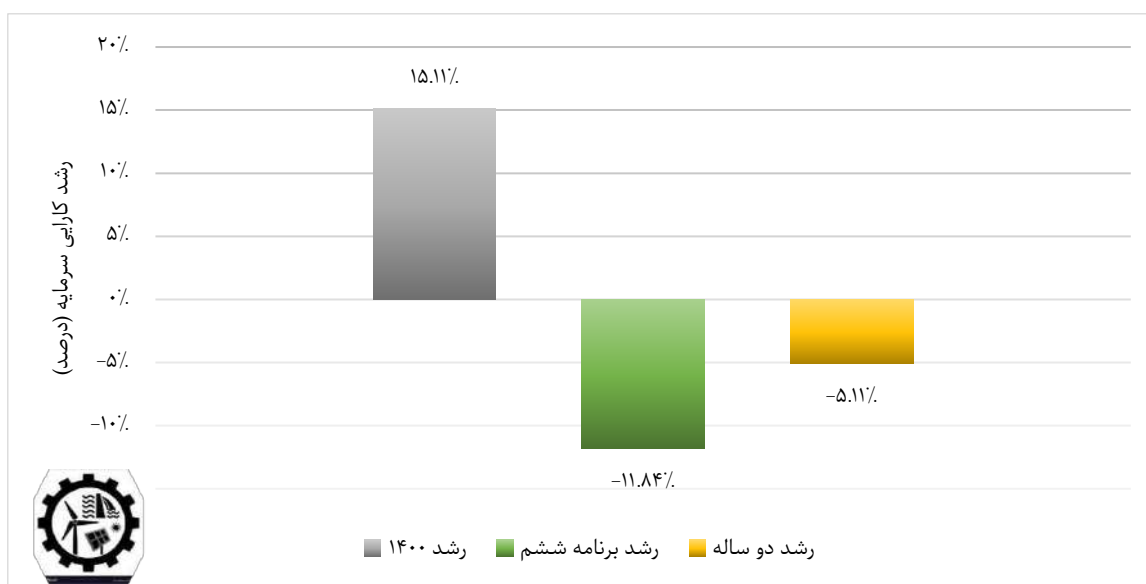
جدول ۳-۲۲- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش صنعت

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۸,۰ ▲	۹,۱ ▲	۱۷,۹ ▲▲	۱۴۰۰
-۲۲,۵ ▼	۵۴,۲ ▲	۱۹,۵ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱۱,۶ ▼	۲۴,۷ ▲	۱۰,۲ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا^{۶۹}

شکل ۳-۱۹۲- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

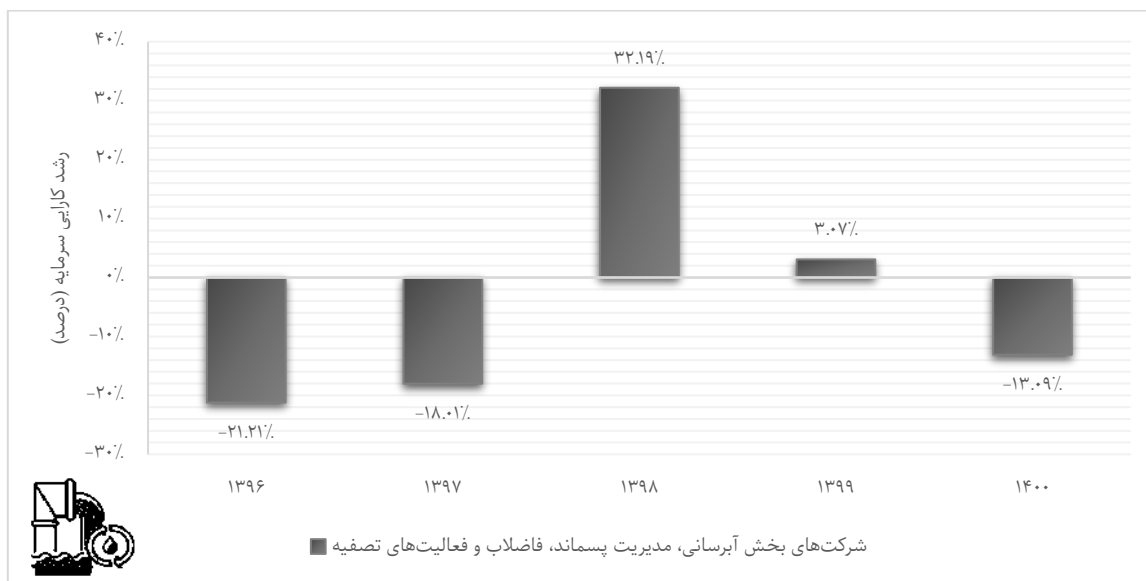
شکل ۳-۱۹۳- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

جدول ۳-۲۳- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

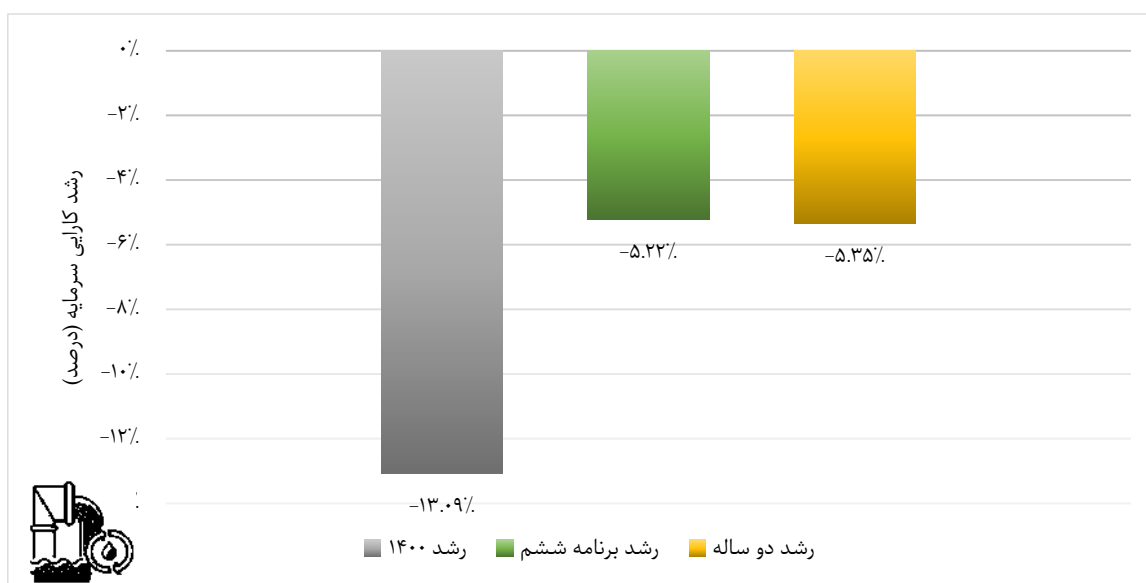
کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۱۵٫۱ ▲	۶٫۰ ▲	۲۲ ▲▲	۱۴۰۰
-۵٫۱ ▼▼	۵٫۰ ▲	-۰٫۴ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱۱٫۸ ▼▼	۱۸٫۲ ▲	۴٫۲ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

^{۶۹} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا، مقایسه وضعیت رشد کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه^{۷۰}

شکل ۳-۱۹۴- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

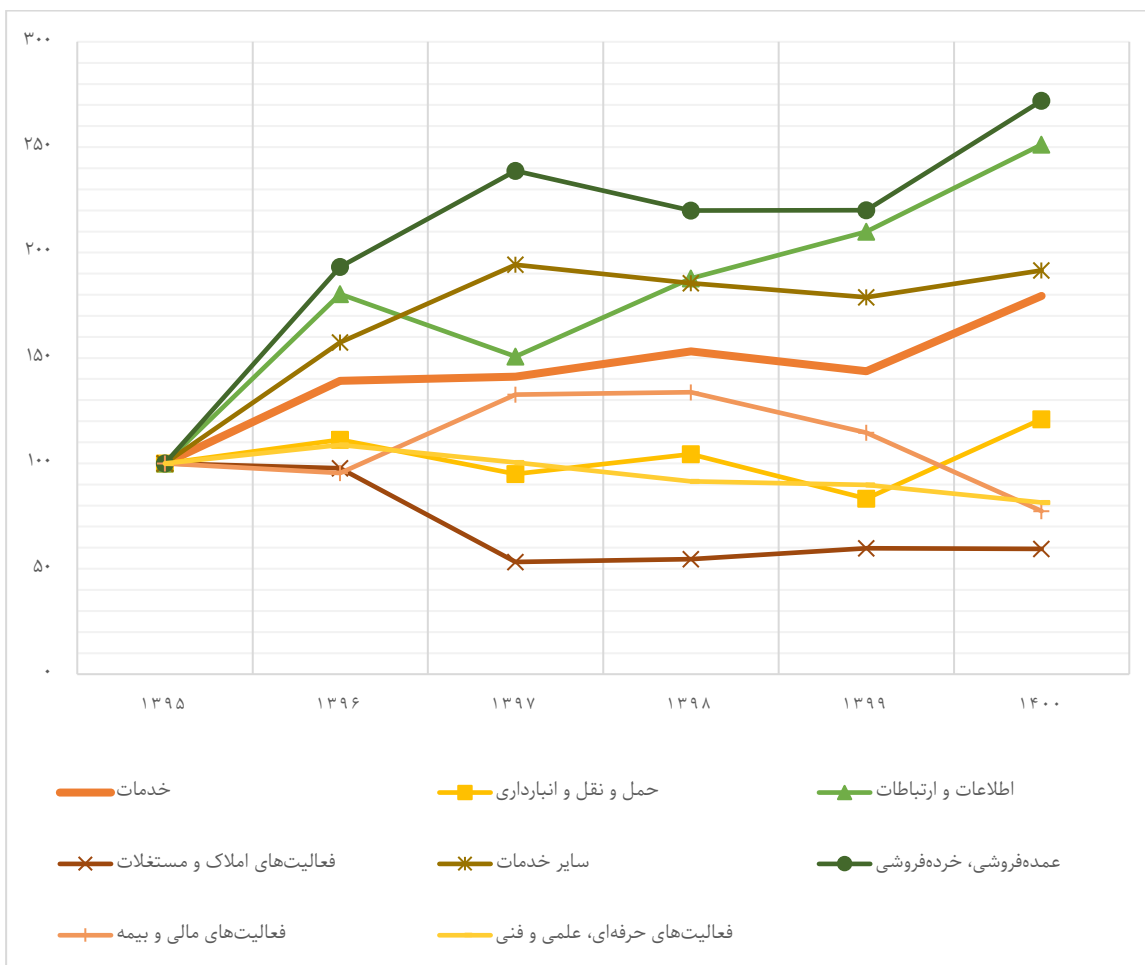
شکل ۳-۱۹۵- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

جدول ۳-۲۴- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
-۱۳٫۱ ▼▼	-۴٫۰ ▼	-۹٫۶ ▼	۱۴۰۰
-۵٫۴ ▼▼	۳٫۷ ▲	-۱٫۸ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۵٫۲ ▼	۸٫۲ ▲▲	۲٫۵ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

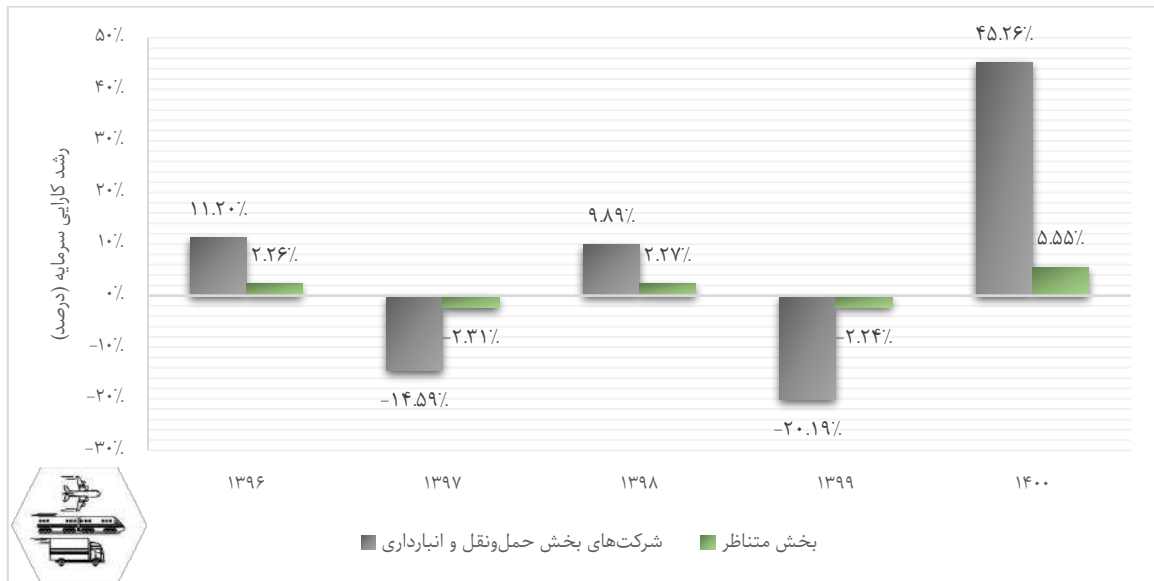
■ گروه خدمات

^{۷۰} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه مقایسه وضعیت رشد کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

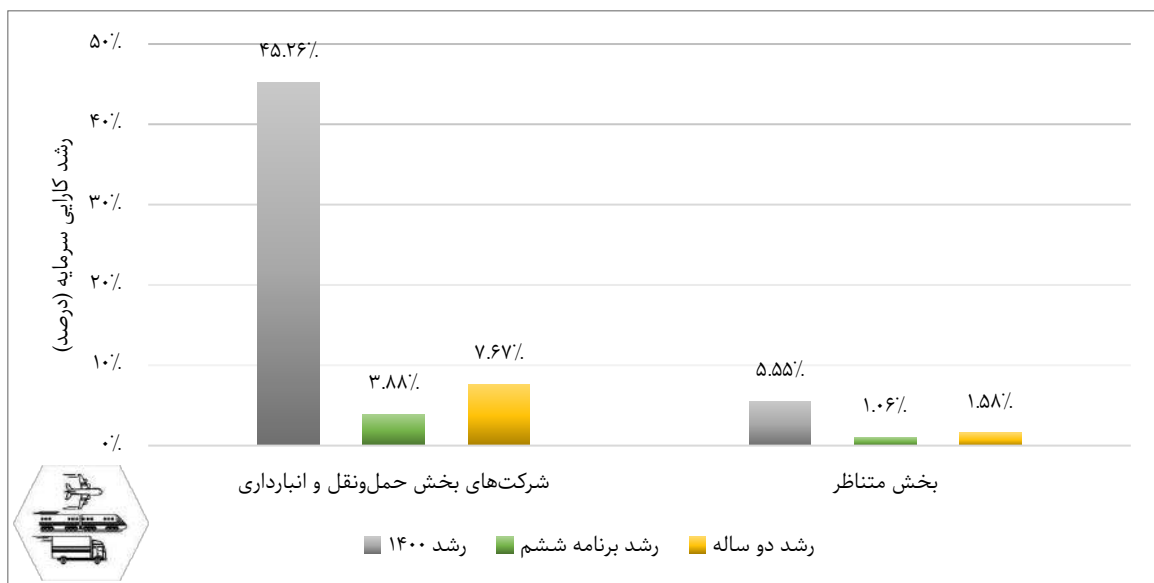

شکل ۳-۱۹۶- روند شاخص کارایی سرمایه گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

شکل ۳-۱۹۷- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

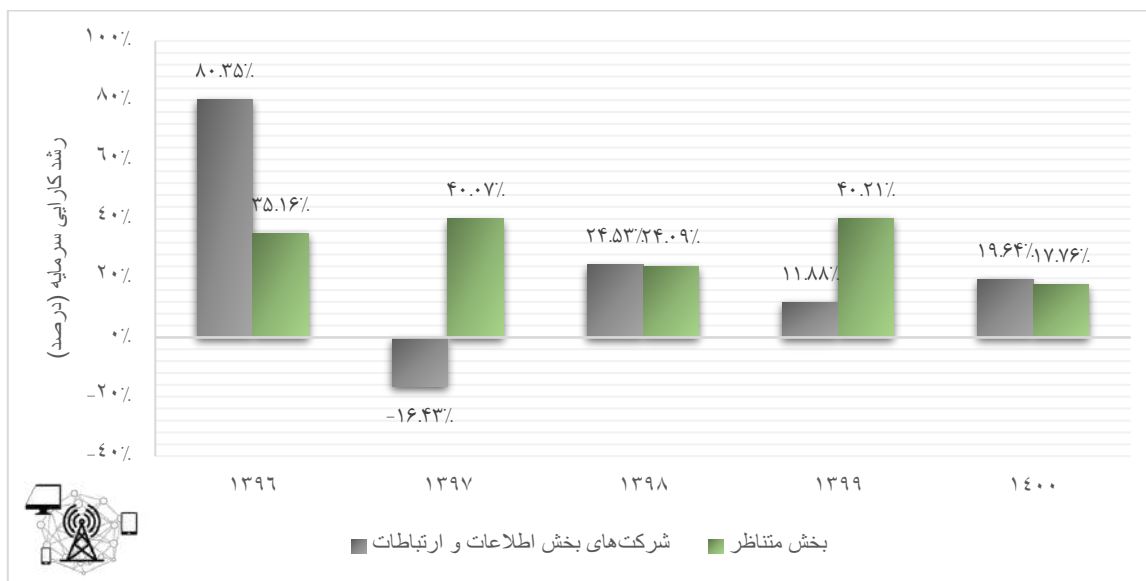

شکل ۳-۱۹۸- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

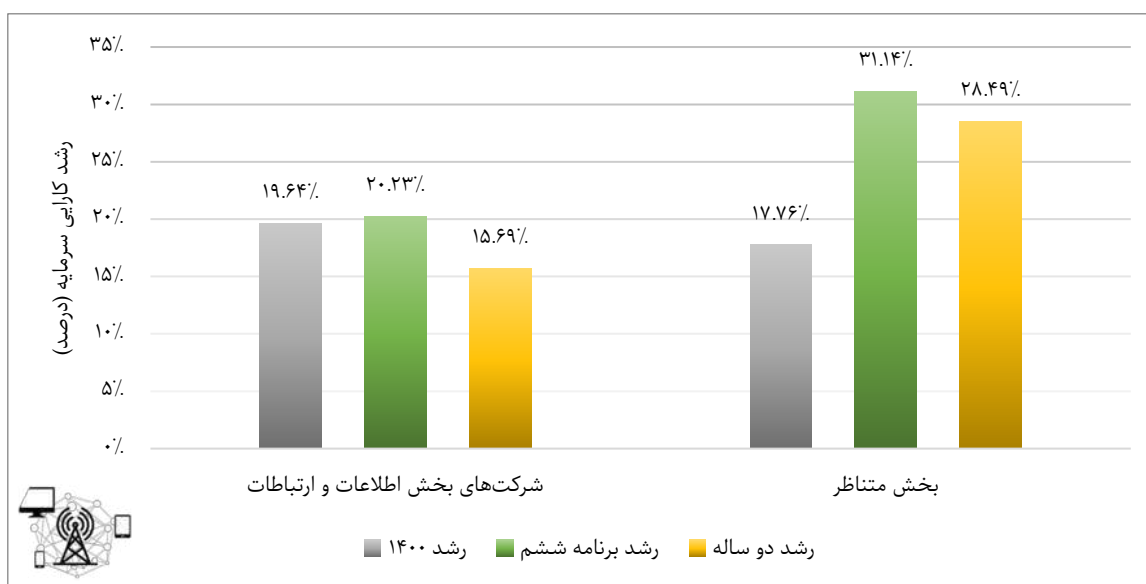
جدول ۳-۲۵- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش حمل‌ونقل و انبارداری

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۴۵٫۳ ▲	۰٫۵ ▲	۴۶ ▲▲	۱۴۰۰
۷٫۷ ▲	۲٫۲ ▲	۱۰٫۱ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۳٫۹ ▲	۱٫۳ ▲	۵٫۲ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ اطلاعات و ارتباطات

شکل ۳-۱۹۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

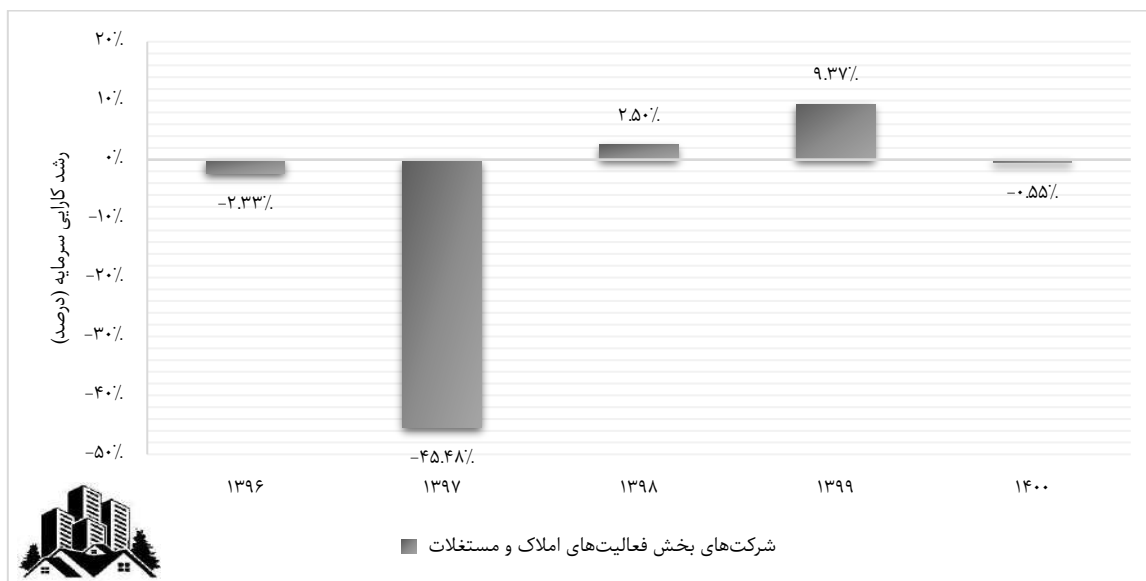

شکل ۳-۲۰۰- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

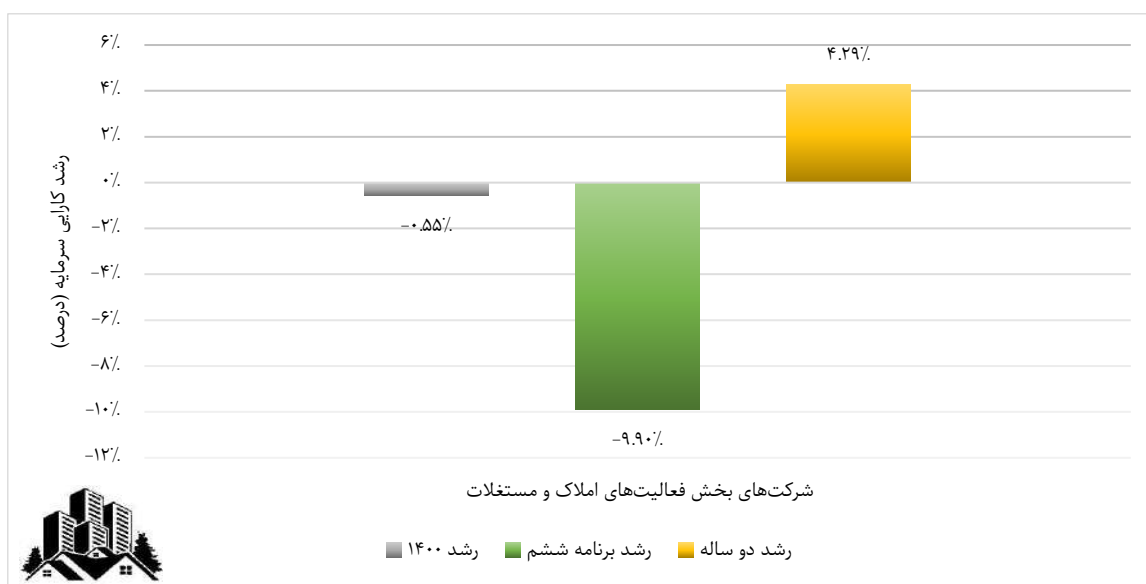
جدول ۳-۲۶- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش ارتباطات

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۱۹٫۶ ▲	۲٫۶ ▲	۲۲٫۸ ▲▲	۱۴۰۰
۱۵٫۷ ▲	۱٫۵ ▲	۱۷٫۴ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۰٫۲ ▲	۱۰٫۰ ▲	۳۲٫۳ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیت املاک و مستغلات^{۷۱}

شکل ۳-۲۰۱- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

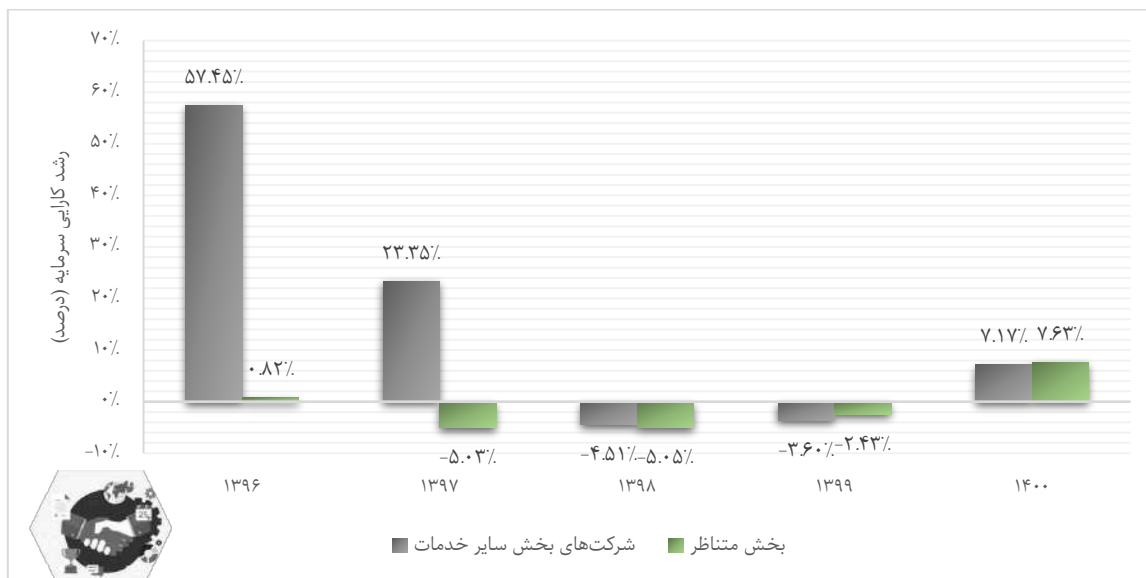
شکل ۳-۲۰۲- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

جدول ۳-۲۷- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

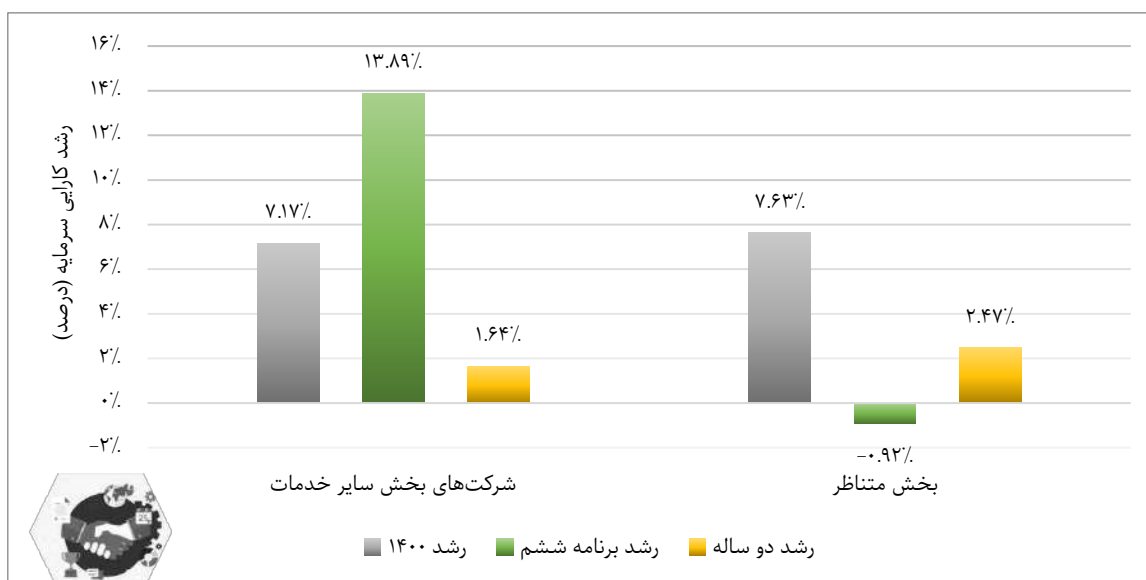
کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
-۰,۶ ▼	۱,۴ ▲▲	۰,۹ ▲	۱۴۰۰
۴,۳ ▲	۱,۳ ▲	۵,۷ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۹,۹ ▼▼	۶,۳ ▲	-۴,۲ ▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

■ سایر خدمات

۷۱ با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از موجودی سرمایه بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به درآمد اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد، لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

شکل ۳-۲۰۳- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

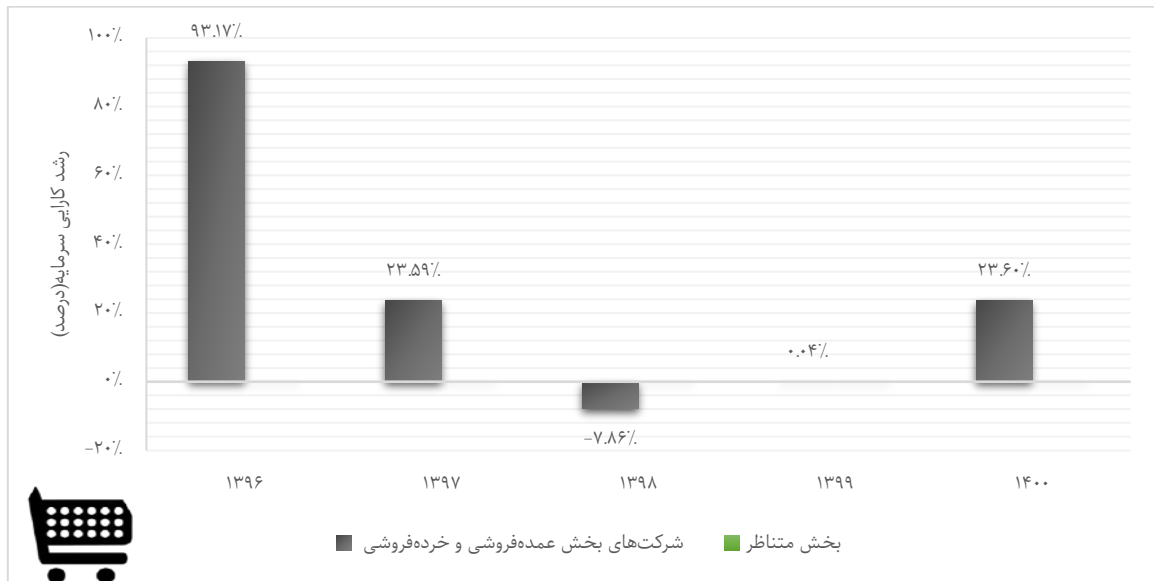

شکل ۳-۲۰۴- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

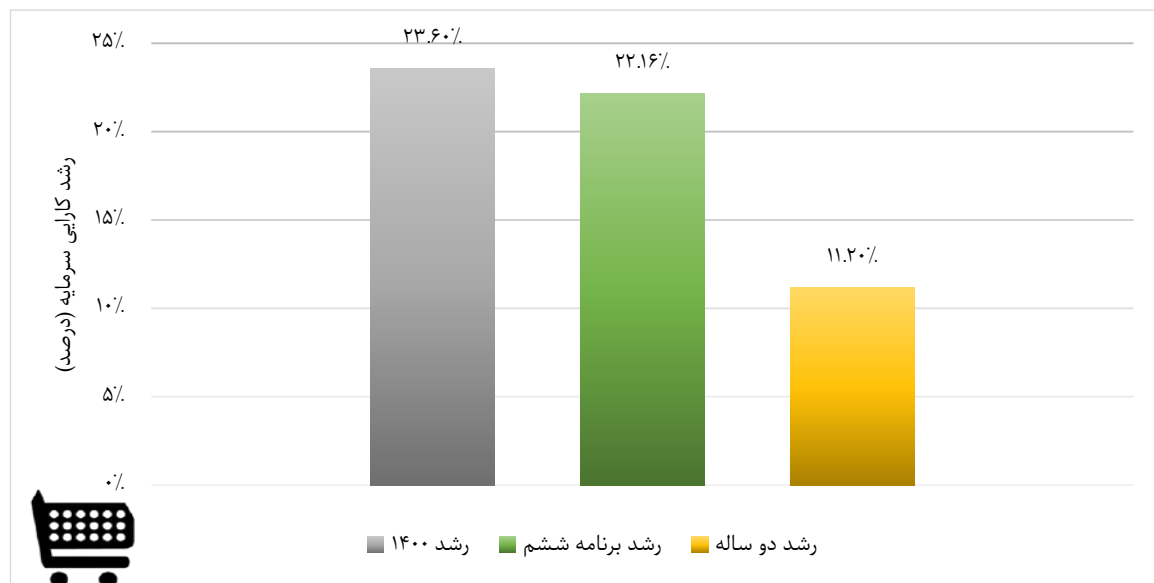
جدول ۳-۲۸- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش سایر خدمات

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۷,۲ ▲	۵,۲ ▲	۱۲,۸ ▲▲	۱۴۰۰
۱,۶ ▲	۵,۱ ▲	۶,۹ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۳,۹ ▲	۳,۷ ▲	۱۸,۱ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

عمده‌فروشی و خرده‌فروشی^{۷۲}

شکل ۳-۲۰۵- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

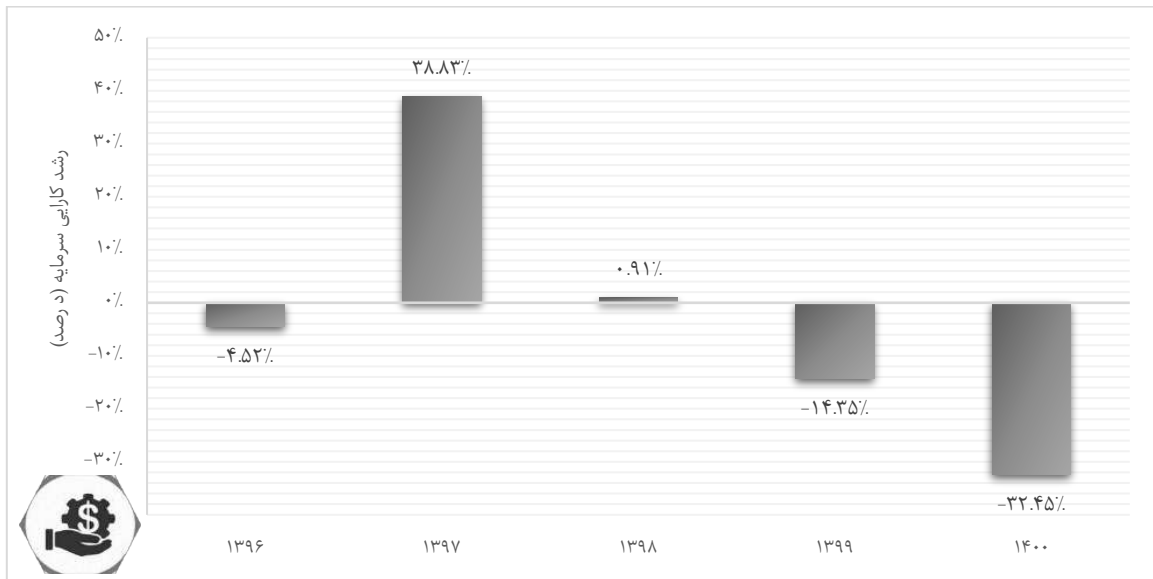
شکل ۳-۲۰۶- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

جدول ۳-۲۹- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

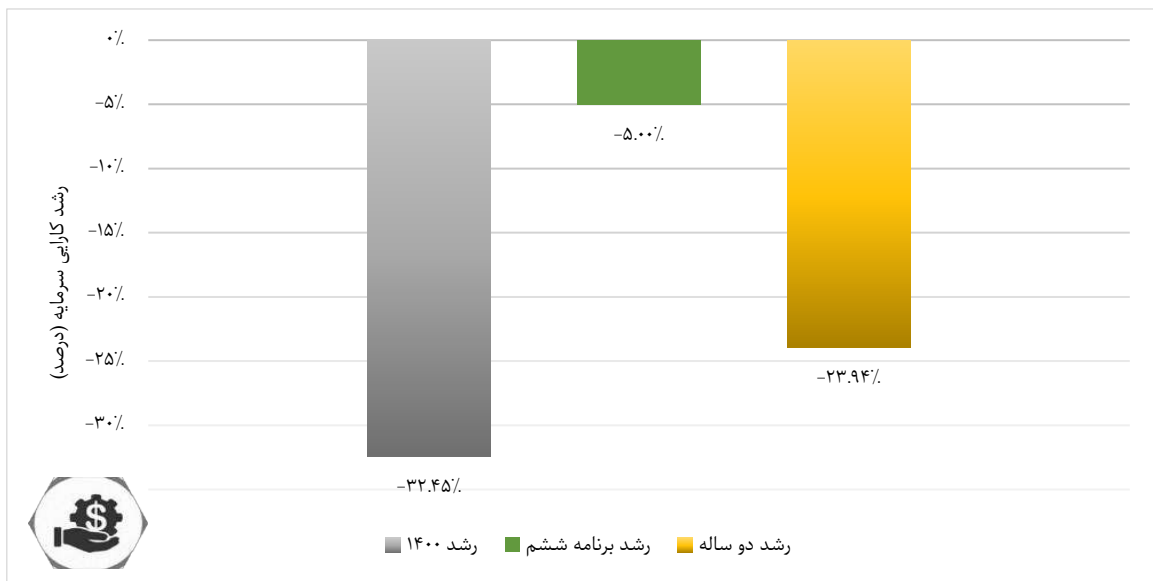
کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۲۳,۶ ▲▲	۲,۳ ▲	۲۶,۵ ▲	۱۴۰۰
۱۱,۲ ▲	۲,۳ ▲	۱۳,۸ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۲,۲ ▲	۰,۵ ▲	۲۲,۷ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

^{۷۲} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، مقایسه وضعیت رشد کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)^{۷۳}

شکل ۳-۲۰۷- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه

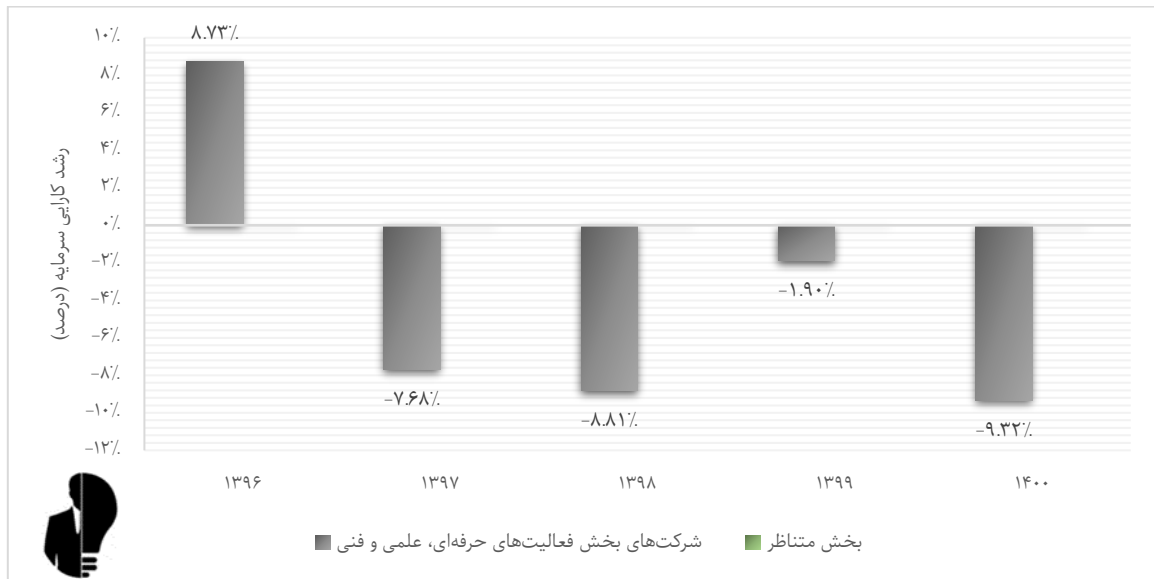
شکل ۳-۲۰۸- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه

جدول ۳-۳- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش مالی و بیمه (به استثنای بانک)

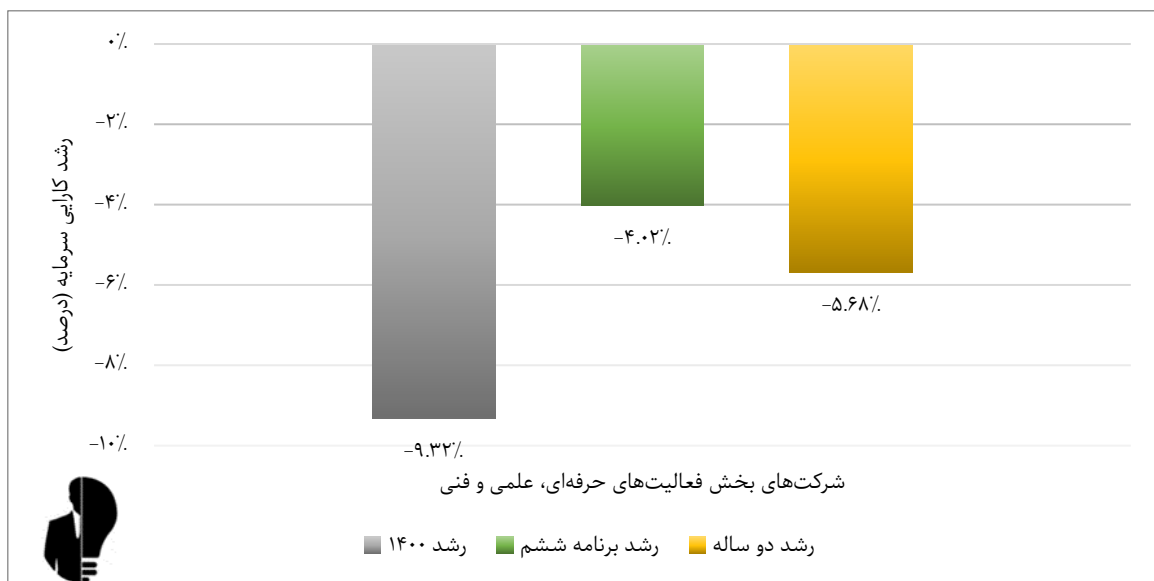
کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
-۳۲٫۵ ▼▼	۱۶٫۸ ▲	-۲۱٫۱ ▼	۱۴۰۰
-۲۳٫۹ ▼▼	۱۳٫۶ ▲	-۱۳٫۶ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
-۵٫۰ ▼	۲۶٫۳ ▲▲	۲۰٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

^{۷۳} با توجه به فقدان اطلاعات مربوط به موجودی سرمایه بخش فعالیت‌های مالی و بیمه، مقایسه وضعیت رشد کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در فعالیت‌های مالی و بیمه با بخش متناظر امکان‌پذیر نیست.

فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۲۰۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

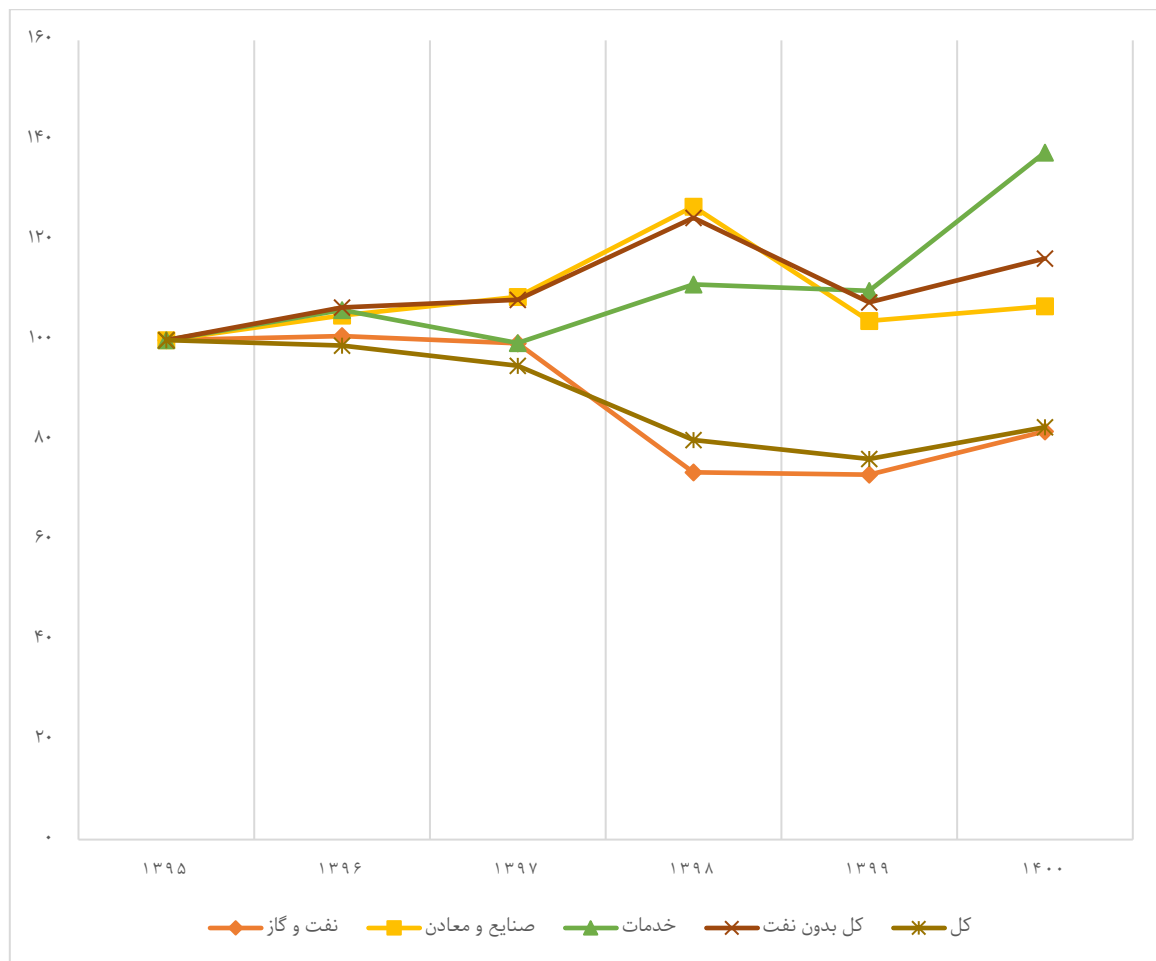
شکل ۳-۲۱۰- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

جدول ۳-۳۱- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	سال
-۹٫۳ ▼	۱۳٫۸ ▲▲	۳٫۲ ▲	۱۴۰۰
-۵٫۷ ▼	۱۹٫۶ ▲▲	۱۲٫۸ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
-۴٫۰ ▼	۱۰٫۴ ▲▲	۶٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

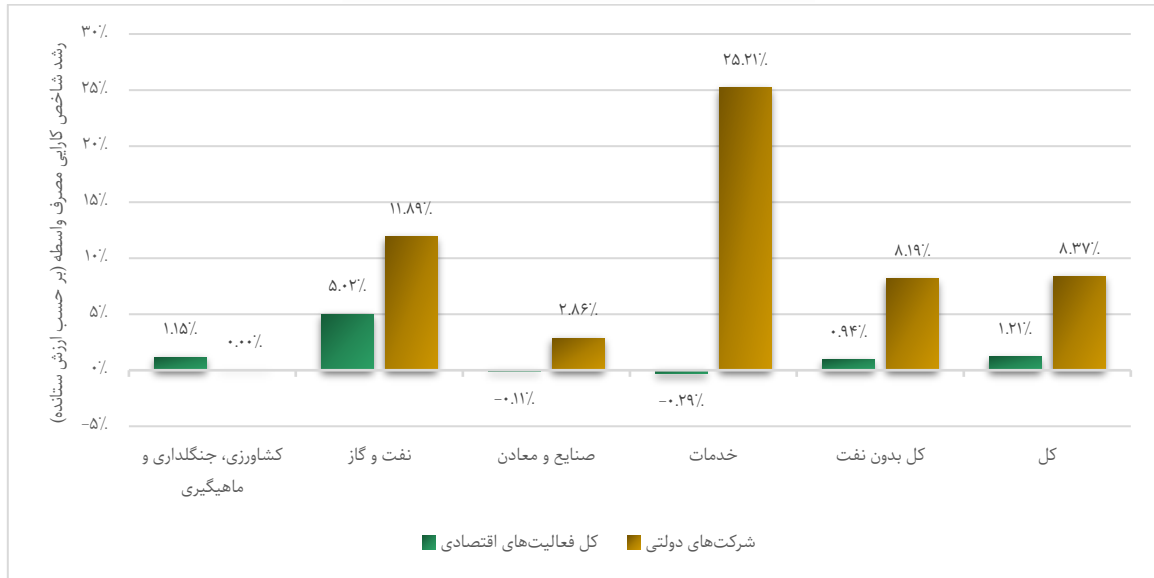
۳-۴-۳- شاخص کارایی مصارف واسطه (بر حسب ارزش ستانده)

روند تغییرات کارایی مصارف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در گروه خدمات از سال ۱۳۹۷ به بعد تقریباً به صورت اکید افزایش یافته است که با توجه به غیرتولیدی بودن این شرکت‌ها می‌تواند تا حدودی به برون‌سپاری برخی خدمات به شرکت‌های تأمین نیرو مرتبط باشد. با توجه به سهم قابل توجه گروه صنایع و معادن از مصارف واسطه کل شرکت‌های غیرنفتی، روند شاخص کارایی مصرف واسطه در سطح کل بدون نفت مشابه گروه صنایع است. در این گروه به استثنای سال ۱۳۹۹ در بقیه سال‌های برنامه، روند این شاخص در اثر افزایش ستانده و افزایش با شدت کمتر مصارف واسطه افزایش یافته است. در گروه نفت و گاز رشد شاخص کارایی مصرف واسطه تا سال ۱۳۹۹ منفی و در سال ۱۴۰۰ مثبت بوده است که عمدتاً ناشی از کاهش شدید ستانده علی‌رغم کاهش مصارف واسطه بوده است. روند شاخص در کل شرکت‌های دولتی هم شبیه روند آن در سطح شرکت‌های گروه نفت و گاز است.

شکل ۳-۲۱۱- روند شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی در سطح کل و گروه اقتصادی - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

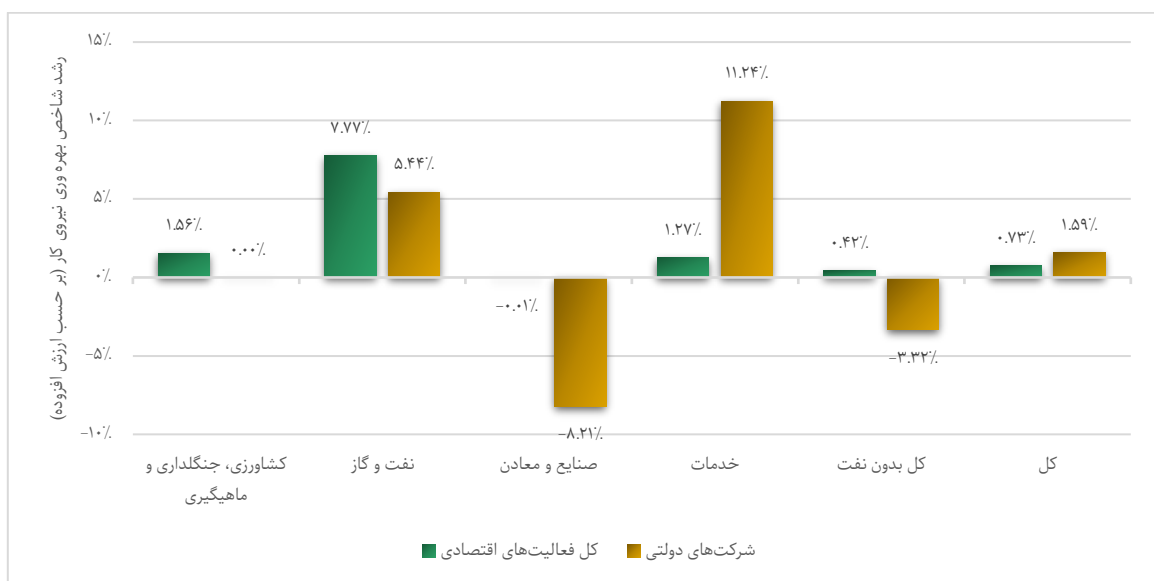
گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

شکل ۳-۲۱۱- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه (برحسب ارزش استاندارد) شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی-۱۴۰۰

جدول ۳-۳۲- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - ۱۴۰۰

گروه	استاندارد	مصرف واسطه	کارایی مصرف واسطه
گروه نفت و گاز	▲ ۱۱٫۷	▼ -۰٫۲	▲▲ ۱۱٫۹
گروه صنایع و معادن	▲▲ ۱۸٫۷	▲ ۱۵٫۴	▲ ۲٫۹
گروه خدمات	▲▲ ۲۶٫۳	▲ ۰٫۹	▲ ۲۵٫۲
کل اقتصاد (بدون نفت)	▲▲ ۲۱٫۱	▲ ۱۱٫۹	▲ ۸٫۲
کل اقتصاد	▲▲ ۱۴٫۴	▲ ۵٫۵	▲ ۸٫۴

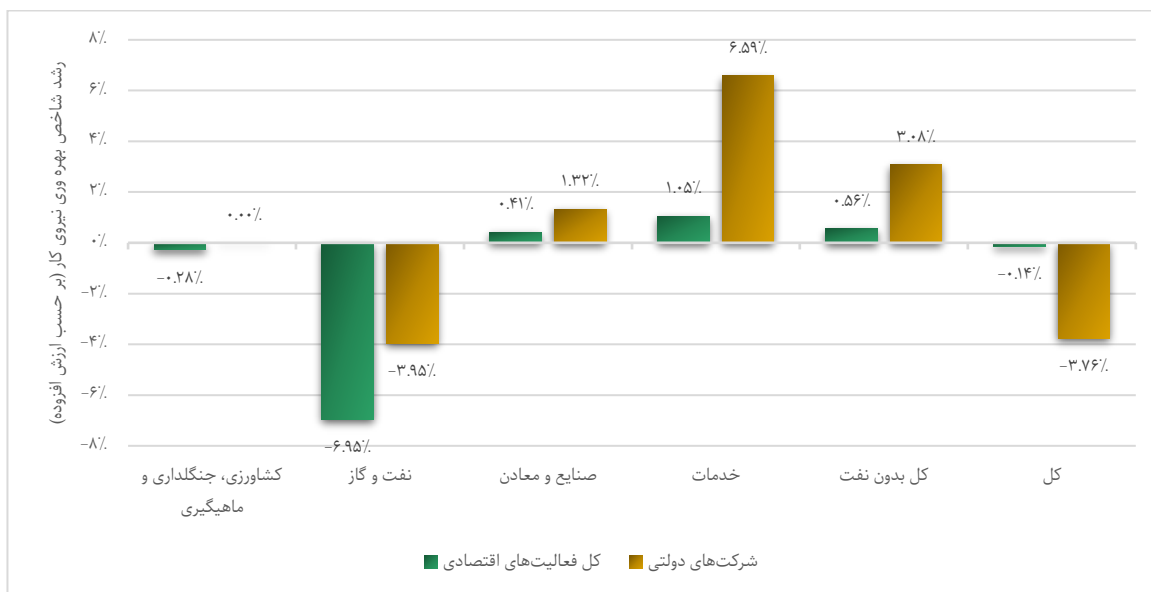
شکل ۳-۲۱۲- مقایسه رشد کارایی مصرف واسطه (برحسب ارزش استاندارد) شرکت‌های دولتی و کل فعالیتهای اقتصادی- دوساله

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

جدول ۳-۳- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - دو ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۰

گروه	ستانده	مصرف واسطه	کارایی مصرف واسطه
گروه نفت و گاز	▲▲▲ ۶٫۰	▲ ۰٫۶	▲▲ ۵٫۴
گروه صنایع و معادن	— ۰٫۰	▲ ۸٫۲	▼ -۸٫۲
گروه خدمات	▲ ۱۱٫۰	▼ -۰٫۳	▲▲ ۱۱٫۲
کل اقتصاد (بدون نفت)	▲ ۳٫۲	▲▲ ۶٫۷	▼ -۳٫۳
کل اقتصاد	▲▲ ۵٫۲	▲ ۳٫۵	▲ ۱٫۶

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

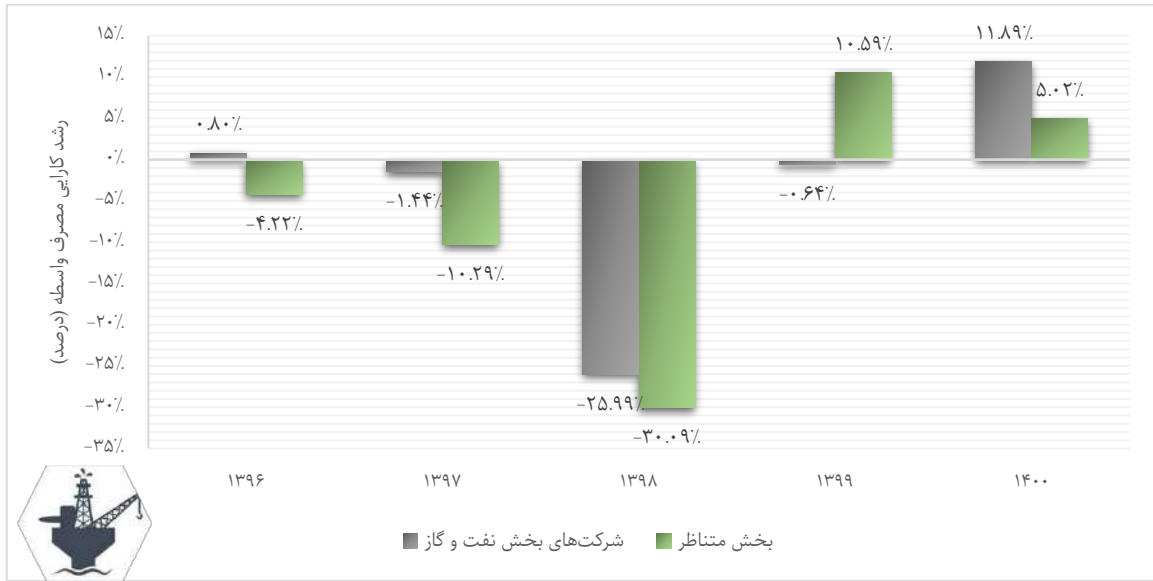

شکل ۳-۲۱۳- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه (بر حسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی - برنامه ششم توسعه

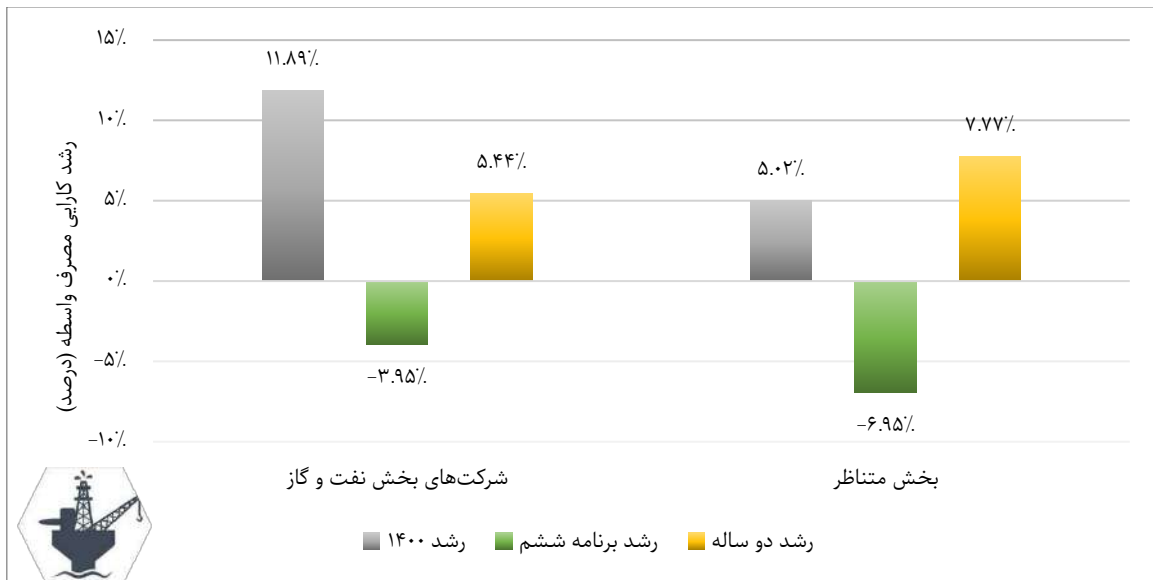
جدول ۳-۳۴- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - برنامه ششم توسعه

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▼ -۴.۰	▼ -۲.۶	▼▼ -۶.۴	گروه نفت و گاز
▲ ۱.۳	▲ ۳.۱	▲▲ ۴.۵	گروه صنایع و معادن
▲ ۶.۶	▲ ۷.۶	▲▲ ۱۴.۷	گروه خدمات
▲ ۳.۱	▲ ۴.۰	▲▲ ۷.۲	کل اقتصاد (بدون نفت)
▼▼ -۳.۸	▲ ۰.۴	▼ -۳.۴	کل اقتصاد

گروه نفت و گاز

شکل ۳-۲۱۴- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

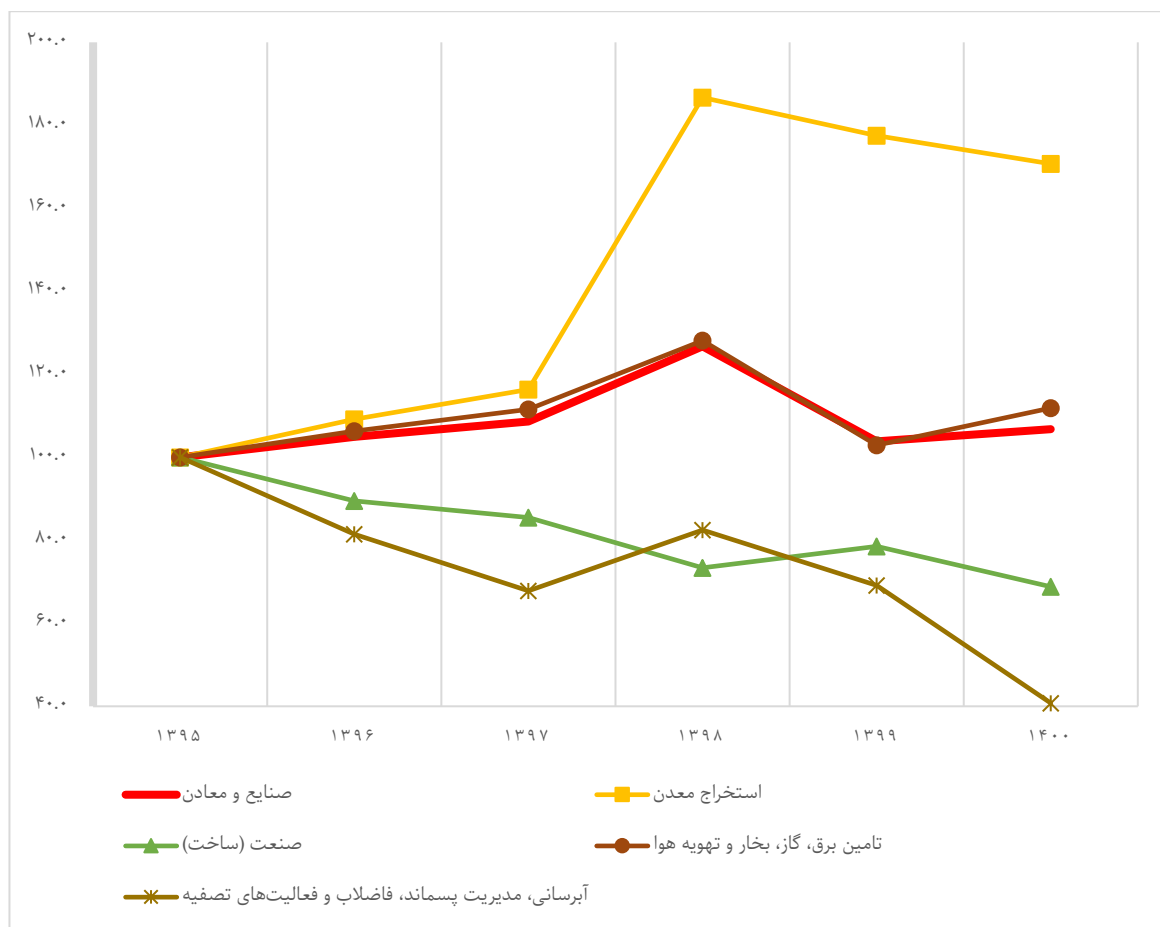
شکل ۳-۲۱۵- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۳۵- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲▲ ۱۱٫۹	▼ -۰٫۲	▲ ۱۱٫۷	۱۴۰۰
▲ ۵٫۴	▲ ۰٫۶	▲▲ ۶	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
▼ -۴	▼ -۲٫۶	▼▼ -۶٫۴	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

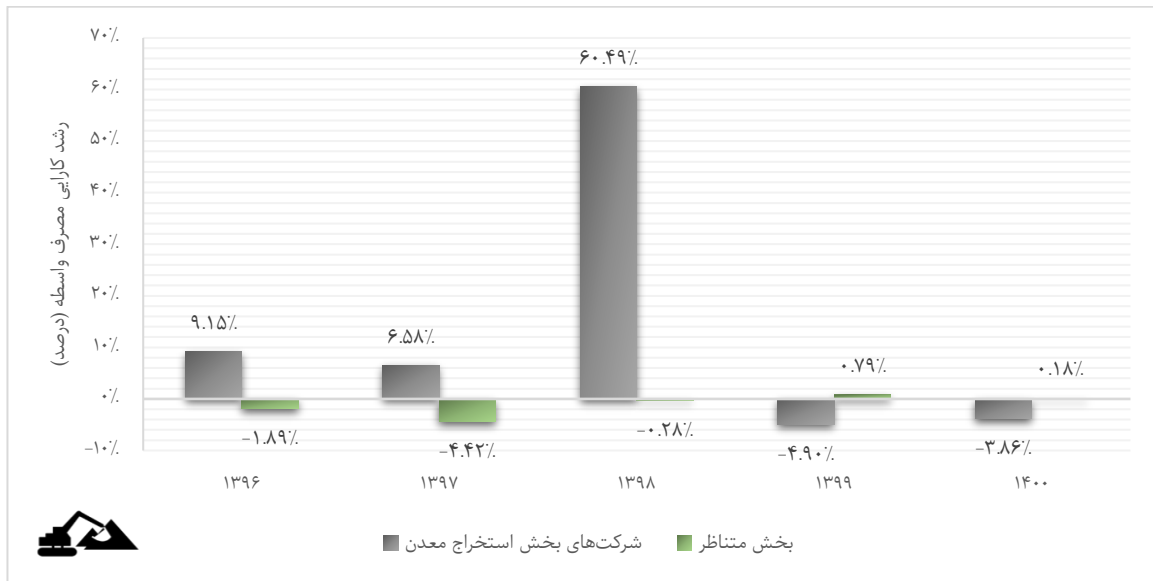
گروه صنایع و معادن

بر اساس شکل‌های ۳-۲۱۶ تا ۳-۲۲۵ روند شاخص کارایی مصارف واسطه شرکت‌های ذیل هر یک از بخش‌های گروه صنایع به شدت واگرا است. به صورتی که سطح شاخص در سال ۱۴۰۰ از ۱۷۰/۷ برای استخراج معدن تا ۴۰/۸ برای آبرسانی متفاوت است. در بخش استخراج معدن، رشد قابل توجه شاخص به ویژه در سال ۱۳۹۸ ناشی از اثر مثبت همزمان افزایش ستانده و کاهش مصارف واسطه بوده است. تقریباً مستمر شاخص کارایی مصرف واسطه بخش صنعت به علت افزایش ستانده و افزایش همزمان شده بیشتر نهاده بوده است که با توجه به ماهیت مصارف واسطه بخش صنعت هشدار دهنده است. همچنین در بخش آبرسانی و مدیریت پسماند، فاضلاب و تصفیه، اثرات منفی کاهش ستانده و افزایش مصارف واسطه موجب تشدید رشد منفی شاخص کارایی مصارف واسطه در این بخش شده است که در همه سال‌های برنامه ششم به غیر از سال ۱۳۹۸ وجود داشته است. این روند تا حدودی به غیربازاری بودن ستانده به علت قیمت گذاری دستوری محصول شرکت‌های فعال در این بخش مربوط است در حالی که بخش قابل توجه مصارف واسطه این بخش کاملاً بازاری است. بخش تأمین برق و گاز تا سال ۱۳۹۸ با روندی افزایشی موجه بوده است اما در سال ۱۳۹۹ رشد این شاخص به شدت منفی شده است. اما در مجموع روند افزایشی را را طی سال‌های برنامه ششم داشته است. این عملکرد مثبت به علت افزایش قابل توجه ستانده بوده است و اثر نهاده مصرف واسطه در آن منفی است.

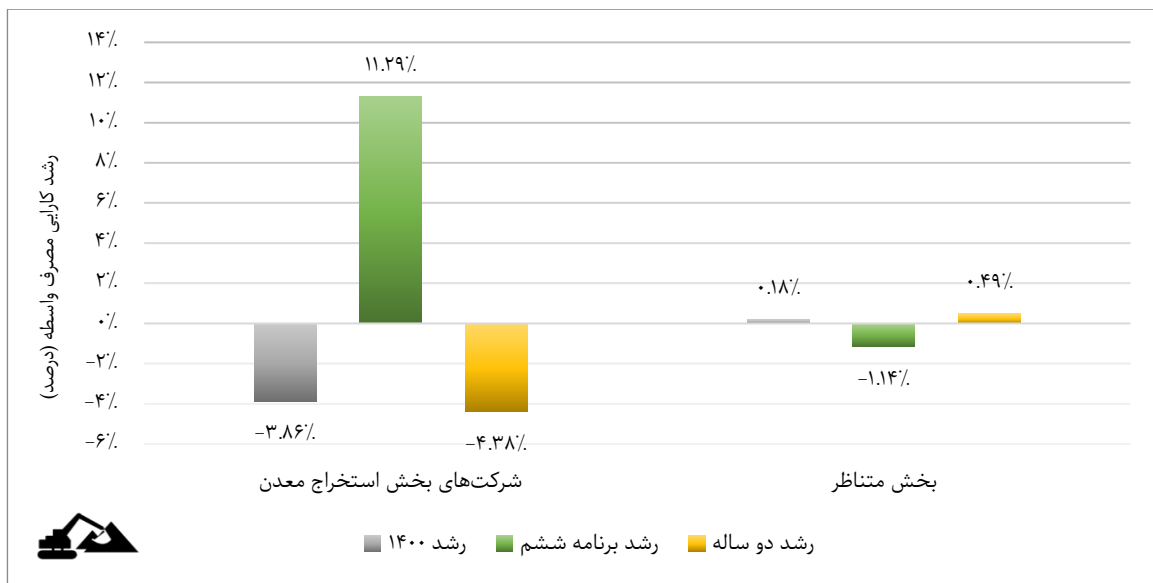

شکل ۳-۲۱۶- روند شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش صنایع و معادن بر حسب ارزش ستانده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵-۱۴۰۰

○ استخراج معدن

شکل ۳-۲۱۷- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

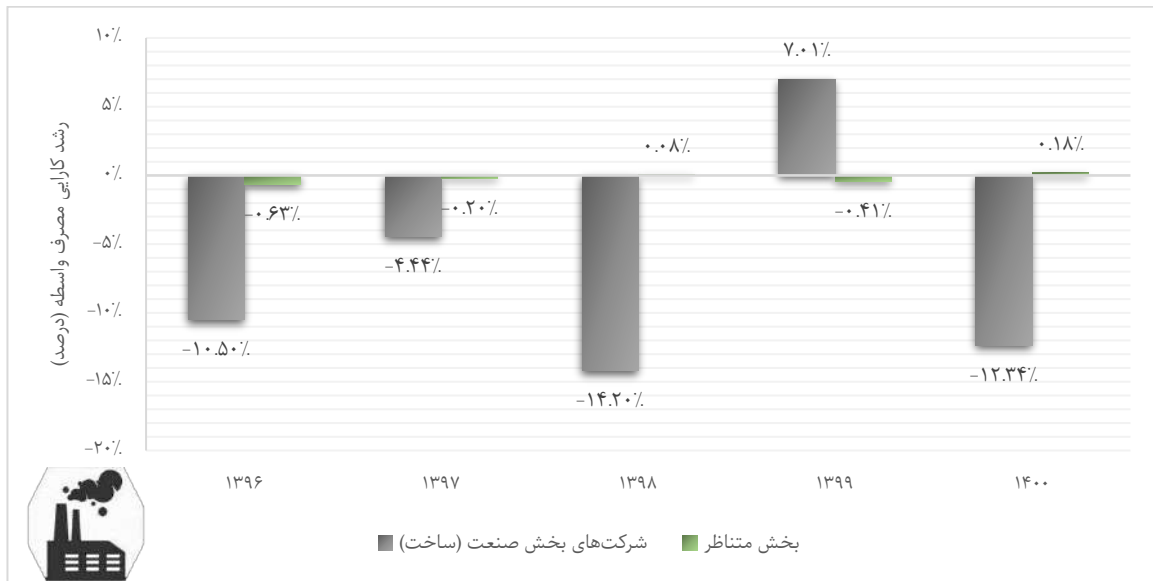

شکل ۳-۲۱۱- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

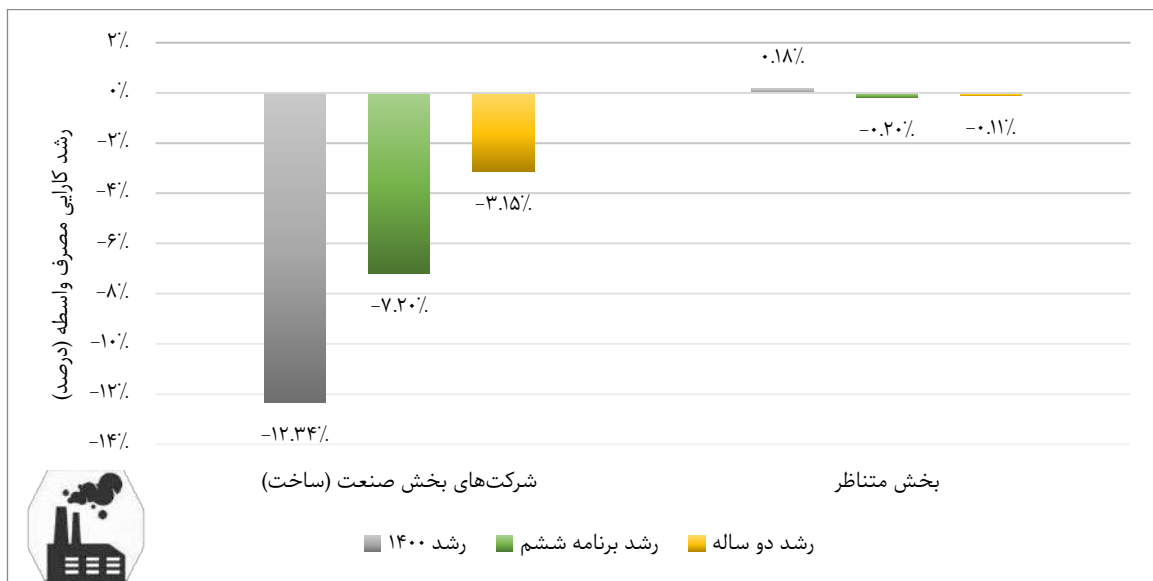
جدول ۳-۳۶- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش استخراج معدن

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▼ -۳٫۹	▲▲ ۷٫۶	▲ ۳٫۵	۱۴۰۰
▼▼ -۴٫۴	▲ ۱٫۶	▼ -۲٫۹	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲▲ ۱۱٫۳	▼ -۴٫۱	▲ ۶٫۷	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ صنعت (ساخت)

شکل ۳-۲۲- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

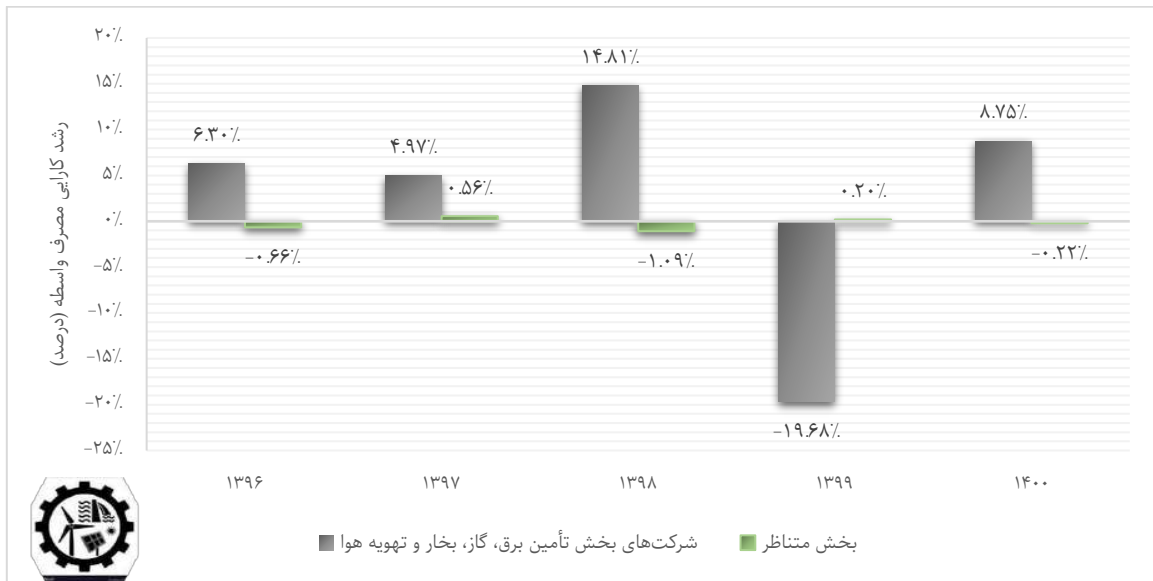

شکل ۳-۲۱- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

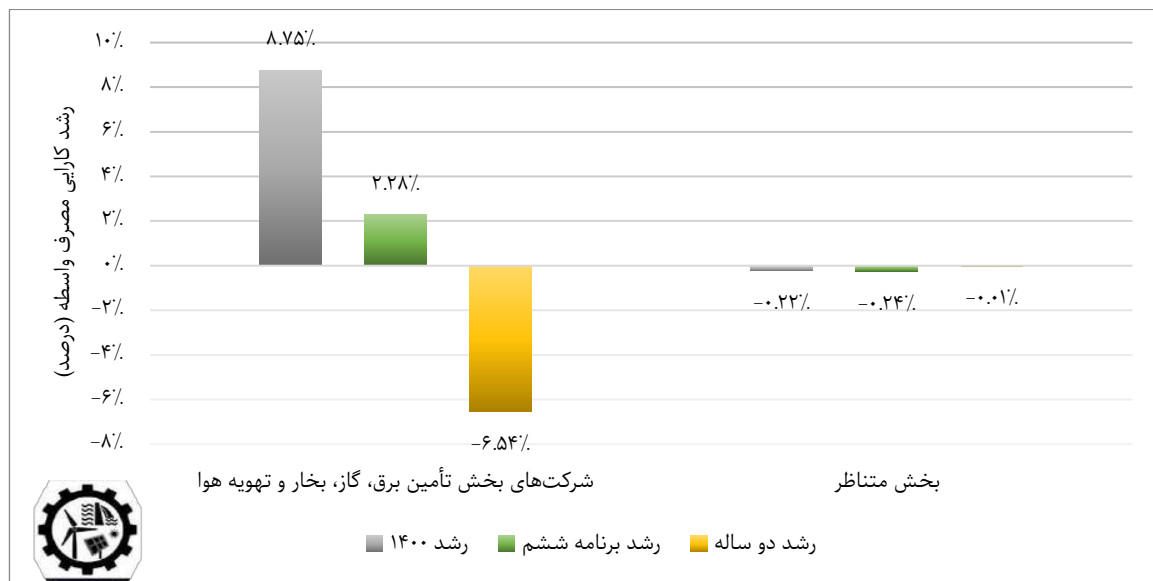
جدول ۳-۳۷- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش صنعت (ساخت)

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▼ -۱۲٫۳	▲▲ ۳۴٫۵	▲ ۱۷٫۹	۱۴۰۰
▼ -۳٫۲	▲▲ ۲۳٫۳	▲ ۱۹٫۵	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▼ -۷٫۲	▲▲ ۱۸٫۸	▲ ۱۰٫۲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

شکل ۳-۲۲۲- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

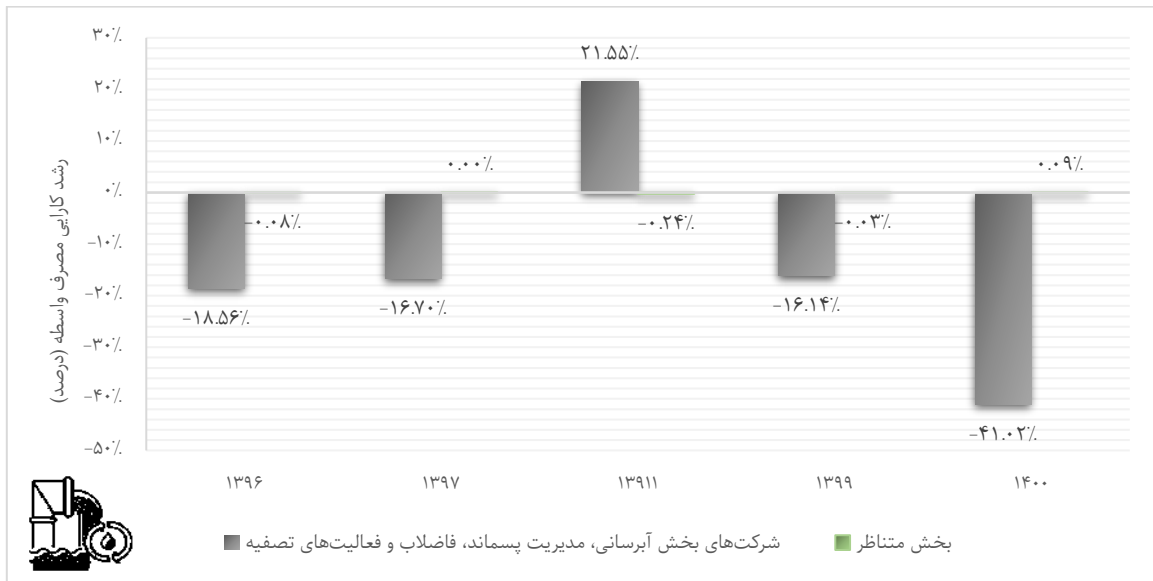

شکل ۳-۲۲۳- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

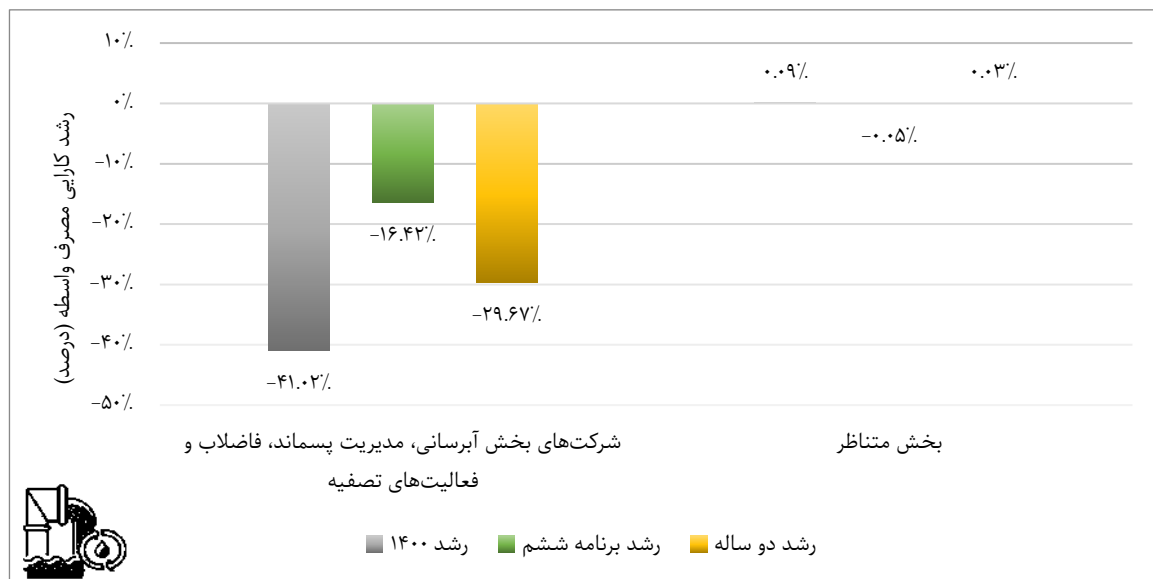
جدول ۳-۳۸- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲ ۸٫۸	▲ ۱۲٫۲	▲▲ ۲۲	۱۴۰۰
▼▼ -۶٫۵	▲ ۶٫۴	▼ -۰٫۴	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۲٫۳	▲ ۱٫۹	▲▲ ۴٫۲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

شکل ۳-۲۲۴- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

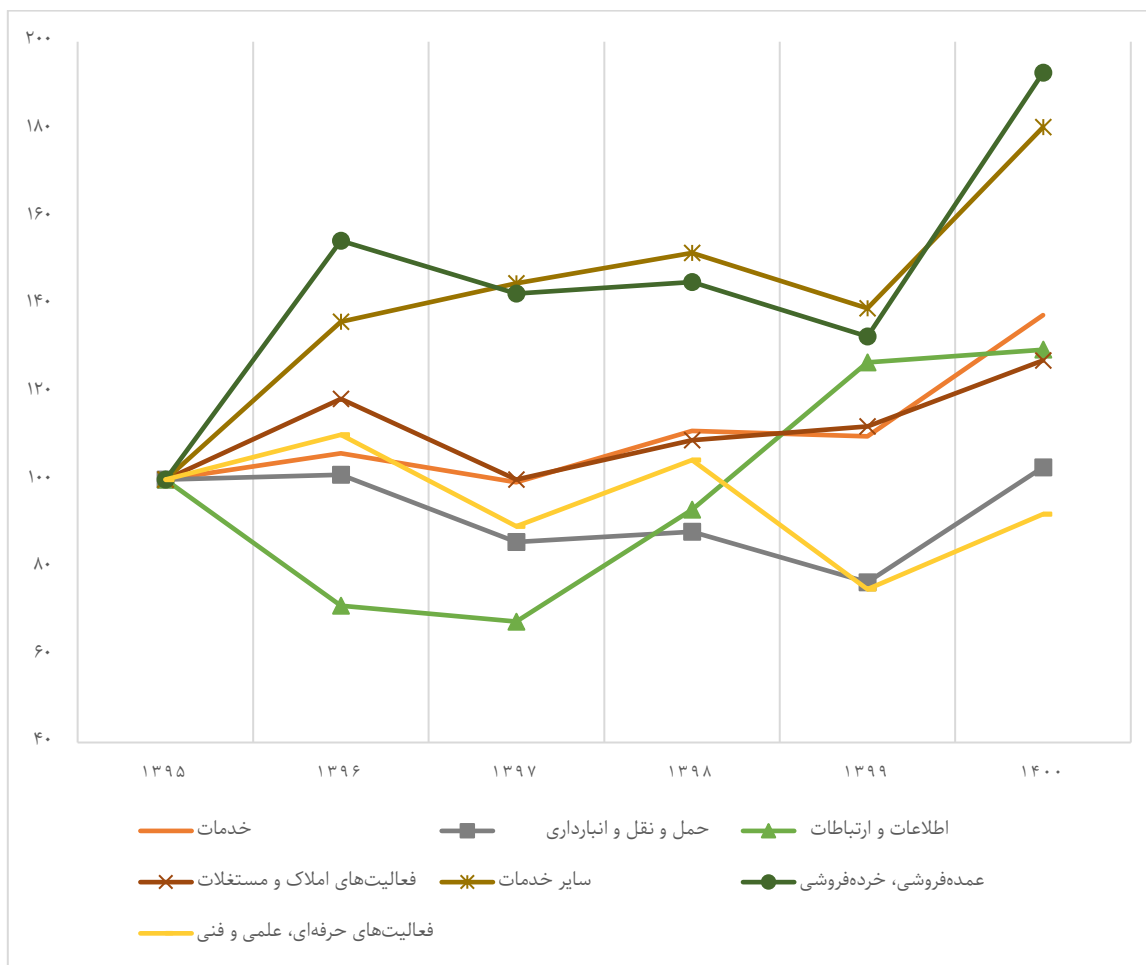

شکل ۳-۲۲۵- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۳۹- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

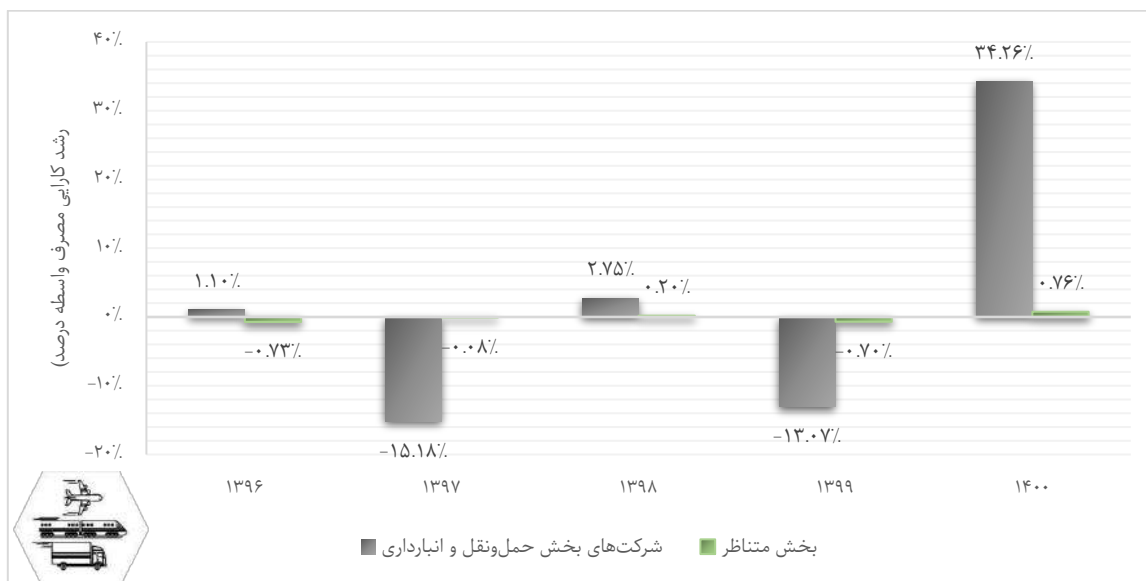
کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▼ -۴۱	▲▲ ۵۳.۲	▼ -۹.۶	۱۴۰۰
▼ -۲۹.۷	▲▲ ۳۹.۶	▼ -۱.۸	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▼ -۱۶.۴	▲▲ ۲۲.۷	▲ ۲.۵	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

گروه خدمات

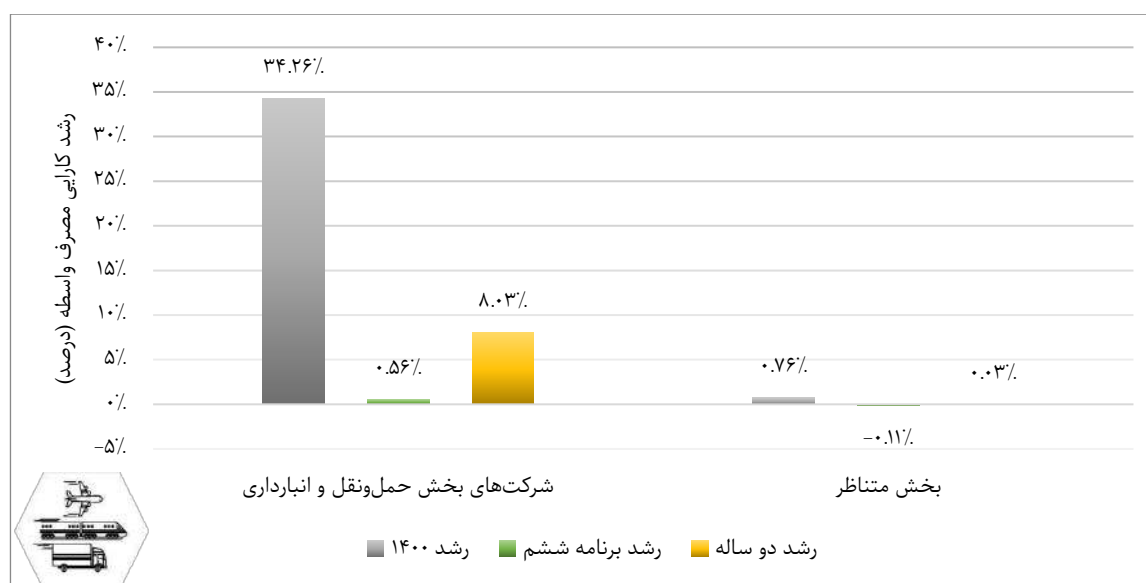

شکل ۳-۲۲۶- روند تغییرات شاخص کارایی مصرف واسطه گروه خدمات- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

شکل ۳-۲۲۷- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

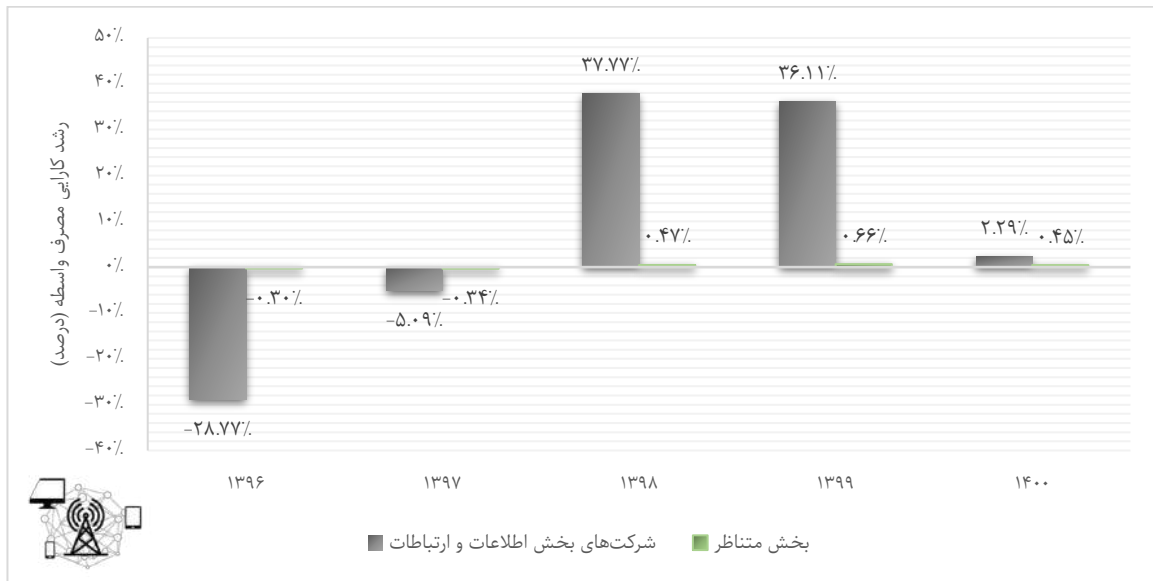

شکل ۳-۲۲۸- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

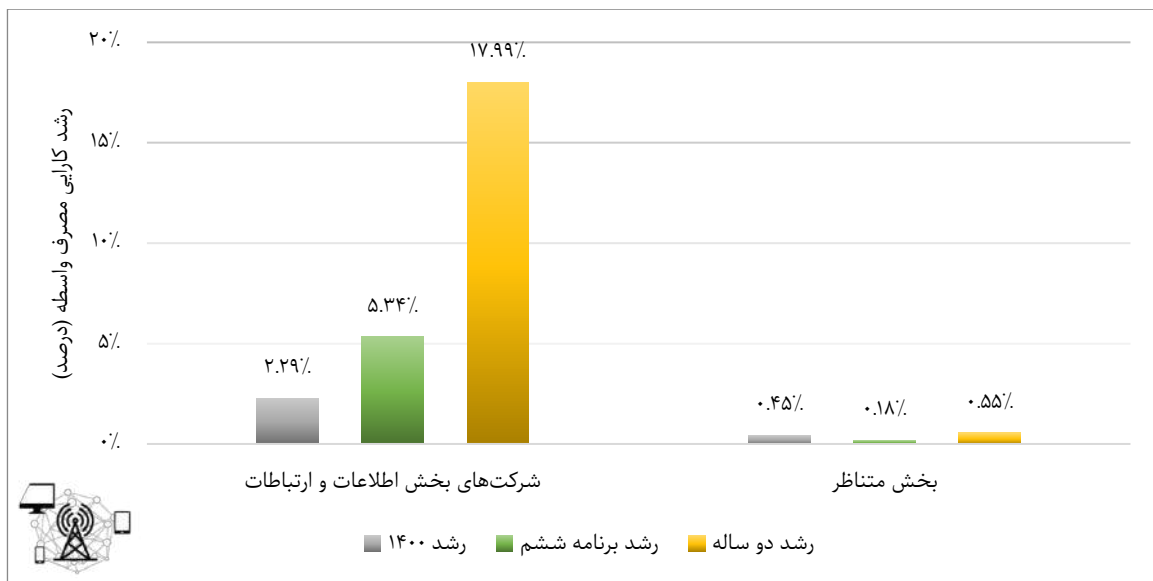
جدول ۳-۴۰- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش حمل‌ونقل و انبارداری

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲ ۳۴٫۳	▲ ۸٫۷	▲ ۴۶	۱۴۰۰
▲ ۸	▲ ۱٫۹	▲ ۱۰٫۱	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۰٫۶	▲ ۴٫۷	▲ ۵٫۲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ اطلاعات و ارتباطات

شکل ۳-۲۲۹- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

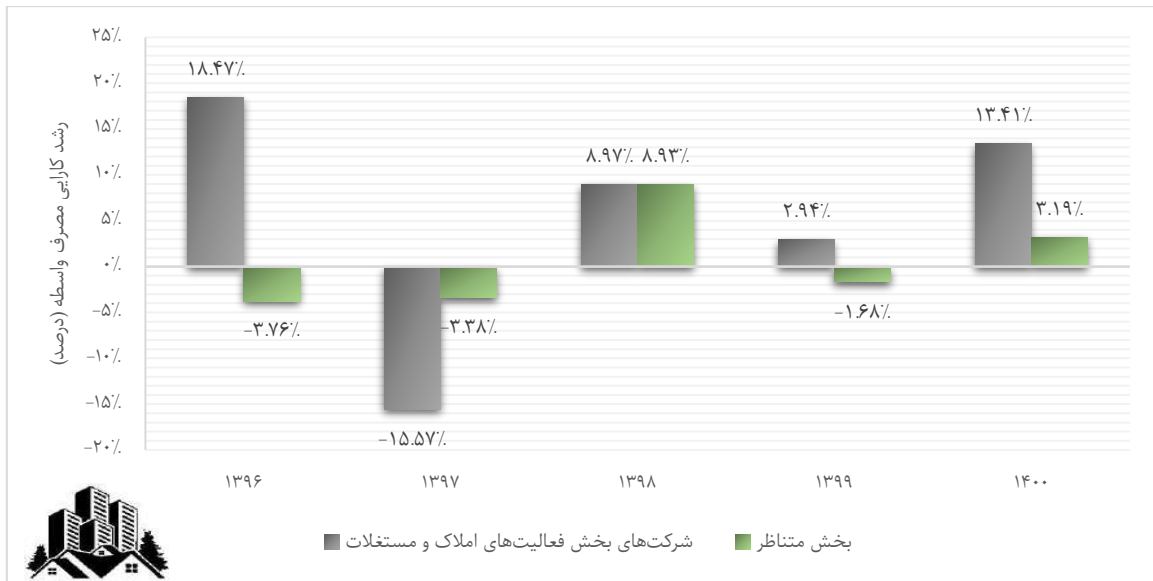

شکل ۳-۲۳۰- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

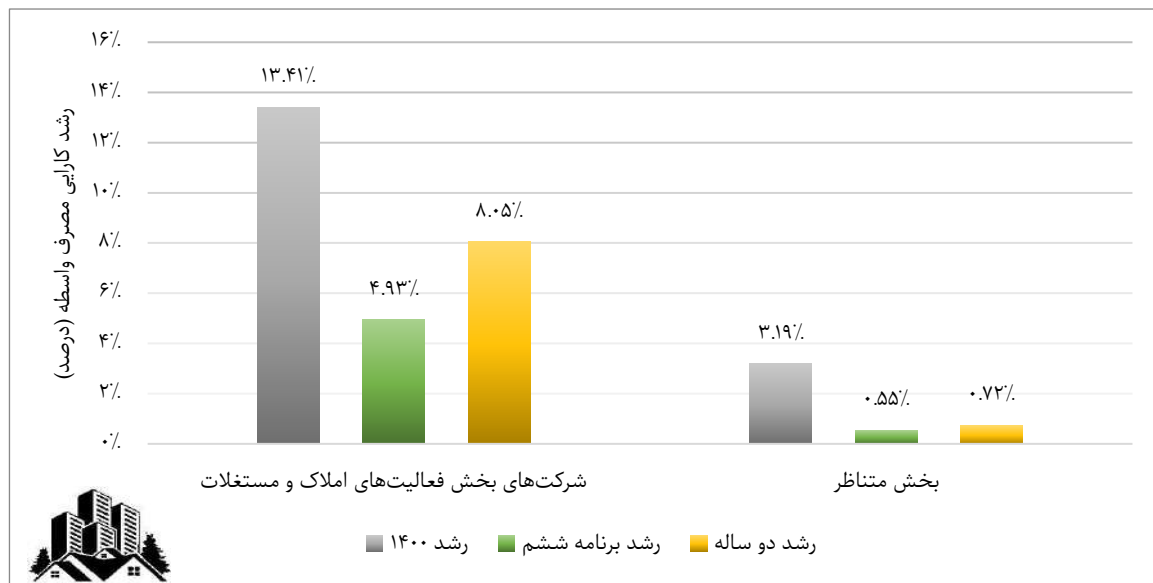
جدول ۳-۴۱- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش اطلاعات و ارتباطات

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲ ۲,۳	▲ ۲۰.۰	▲▲ ۲۲,۸	۱۴۰۰
▲▲ ۱۸	▼ -۰.۵	▲ ۱۷,۴	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۵,۳	▲ ۲۵.۶	▲▲ ۳۲,۳	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیت املاک و مستغلات

شکل ۳-۲۳۱- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت املاک و مستغلات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

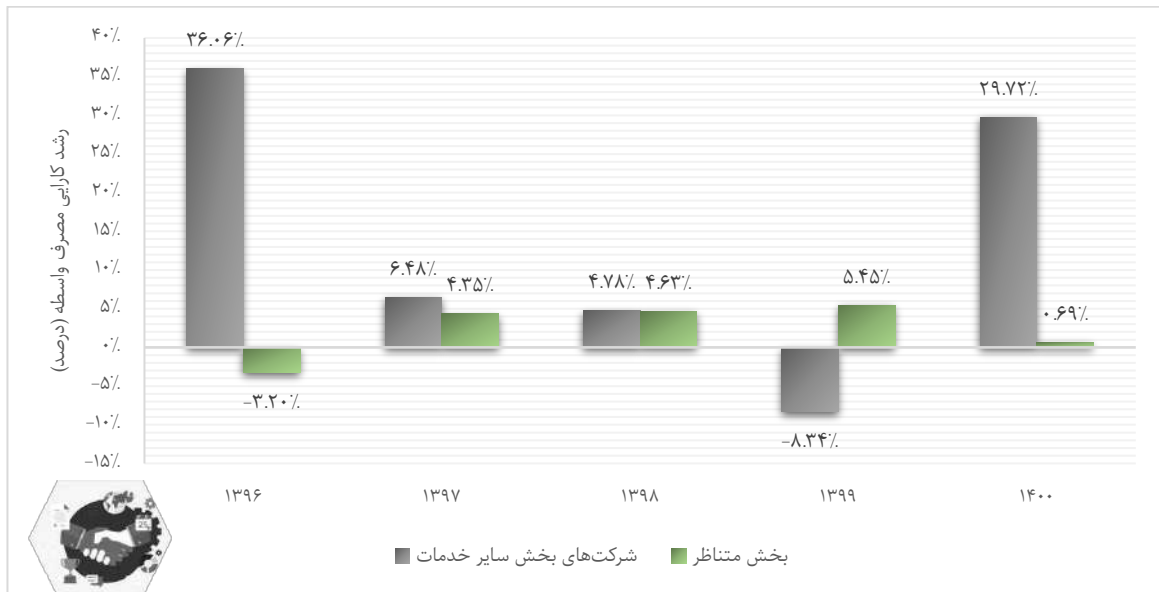

شکل ۳-۲۳۲- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه در شرکت‌های دولتی بخش فعالیت املاک و مستغلات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

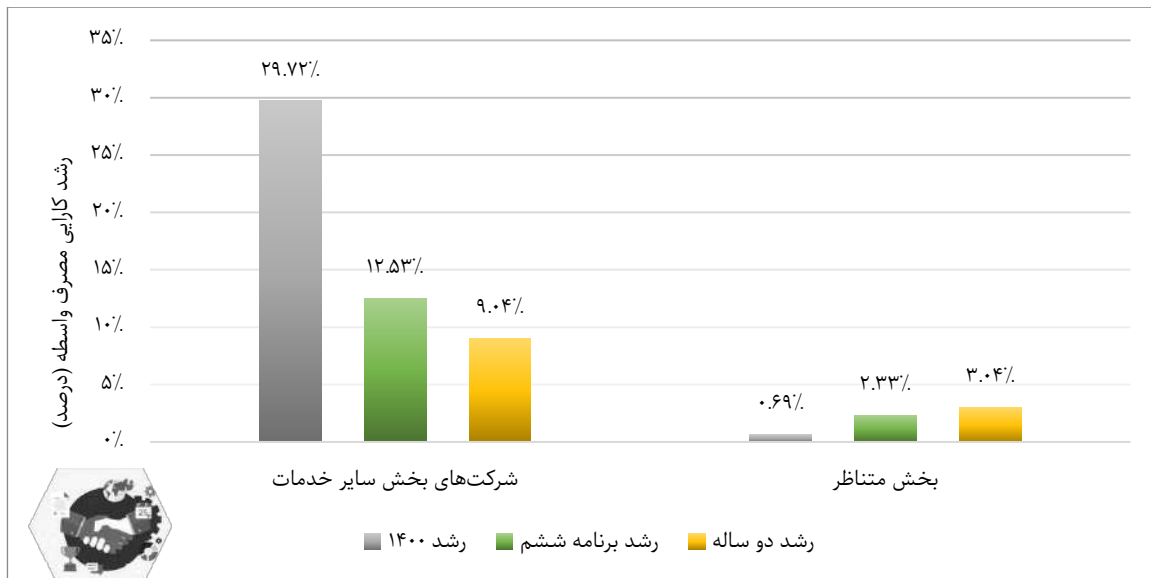
جدول ۳-۴۲- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت املاک و مستغلات

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲▲▲ ۱۳,۴	▼ -۱۱,۱	▲ ۰,۹	۱۴۰۰
▲▲▲ ۸	▼ -۲,۲	▲ ۵,۷	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۴,۹	▼▼ -۸,۷	▼ -۴,۲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ سایر خدمات

شکل ۳-۲۳۳- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

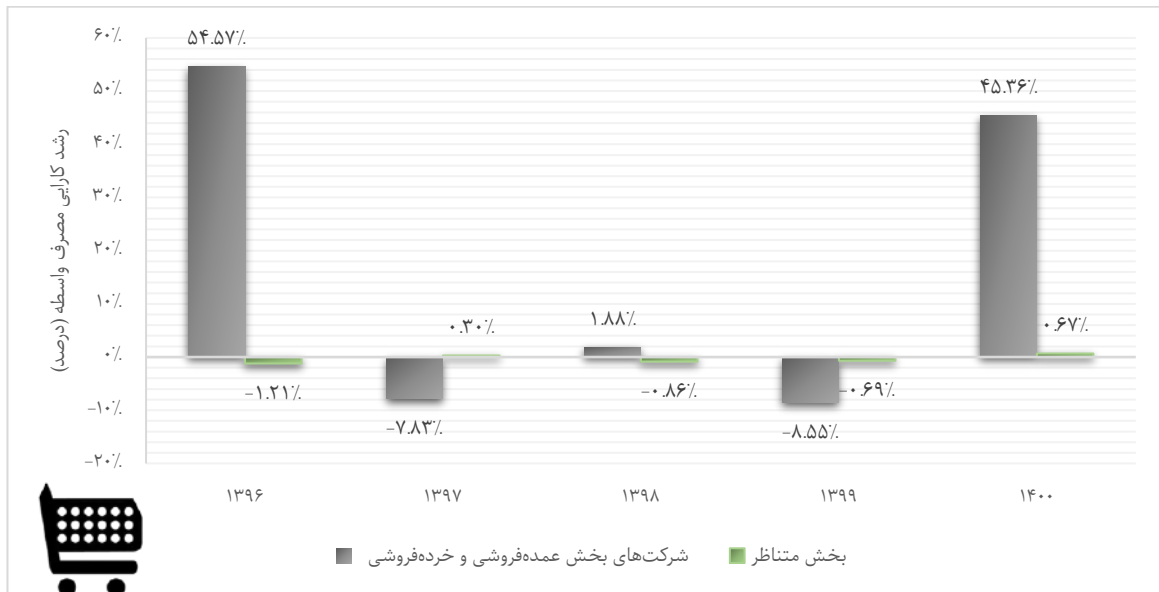

شکل ۳-۲۳۴- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

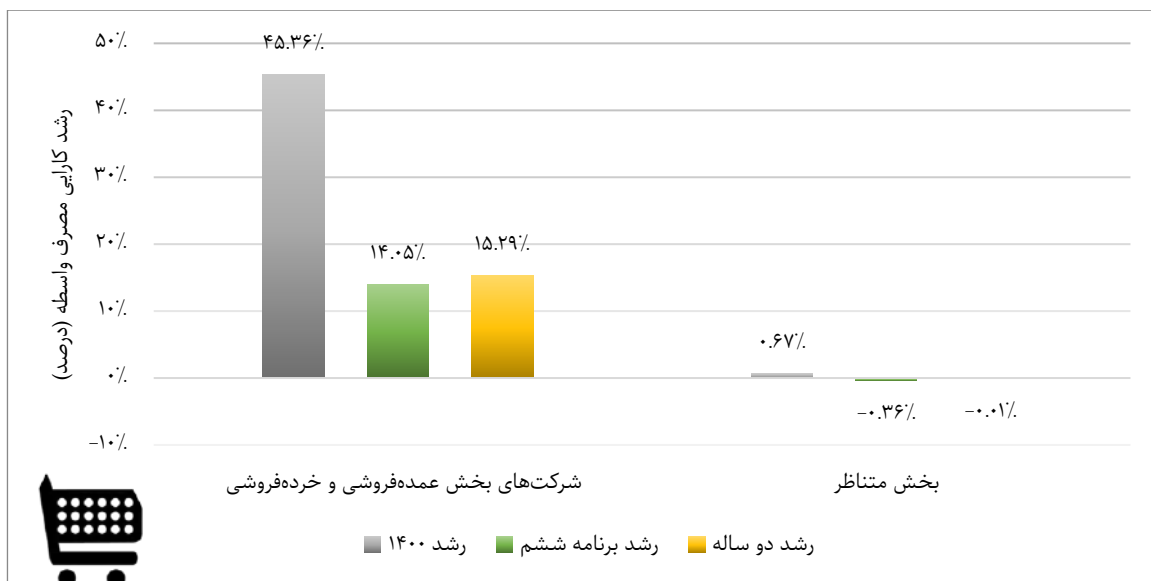
جدول ۳-۴۳- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش سایر خدمات

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲▲▲ ۲۹٫۷	▼ -۱۳٫۰	▲ ۱۲٫۸	۱۴۰۰
▲ ۹٫۰	▼ -۲٫۰	▲▲ ۶٫۹	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۱۲٫۵	▲ ۵٫۰	▲▲ ۱۸٫۱	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

شکل ۳-۲۳۵- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

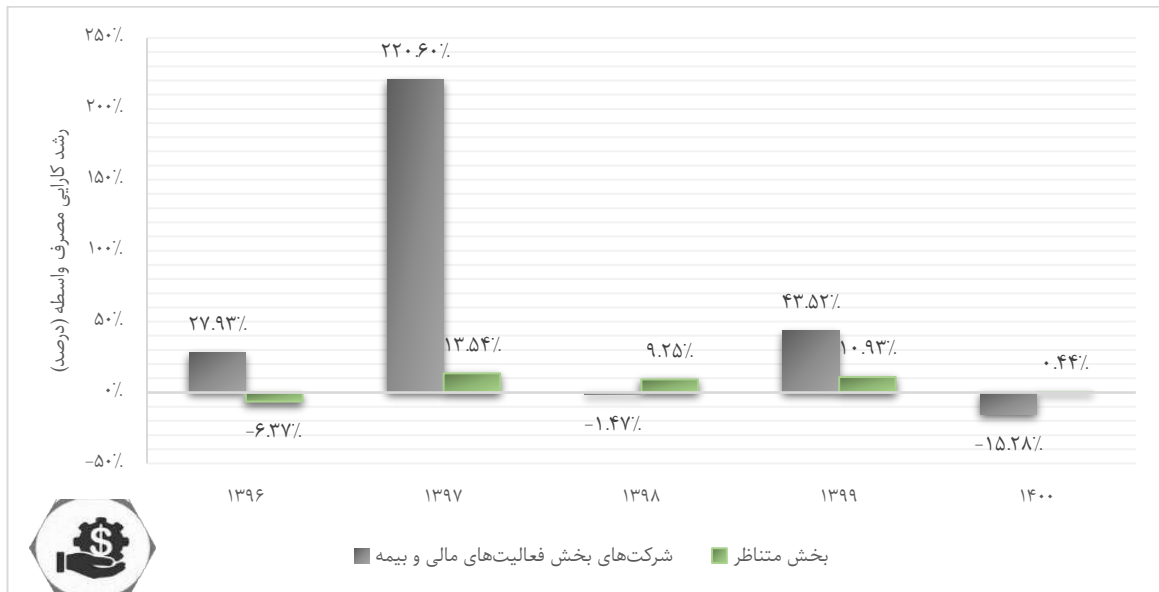

شکل ۳-۲۳۶- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

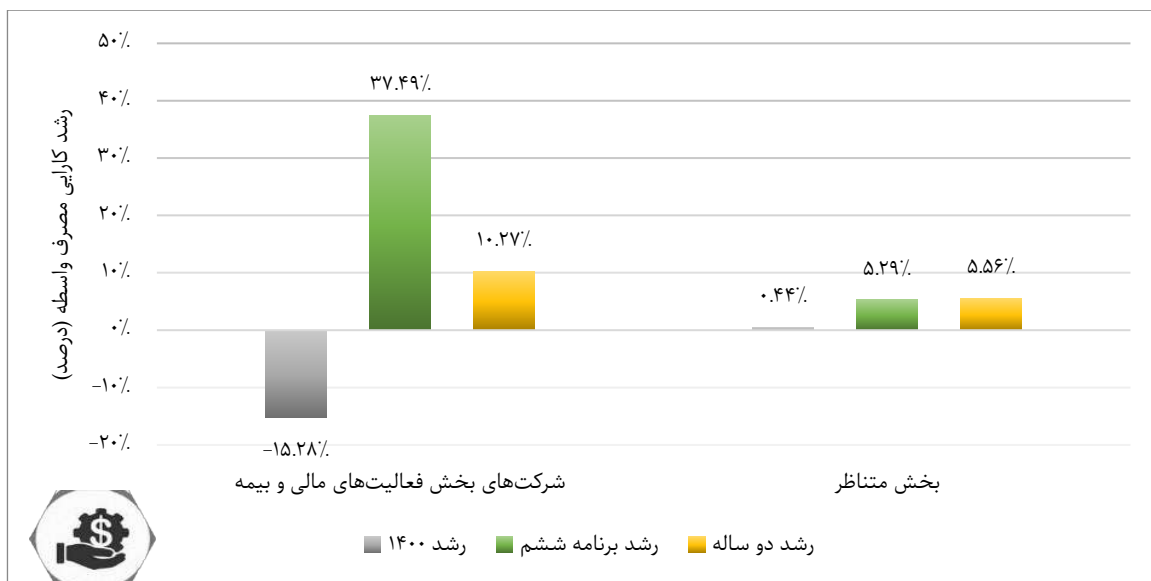
جدول ۳-۴۴- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲▲▲ ۴۵٫۴	▼ -۱۳٫۰	▲ ۲۶٫۵	۱۴۰۰
▲▲▲ ۱۵٫۳	▼ -۱٫۳	▲ ۱۳٫۸	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
▲ ۱۴	▲ ۷٫۶	▲▲ ۲۲٫۷	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

شکل ۳-۲۳۷- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

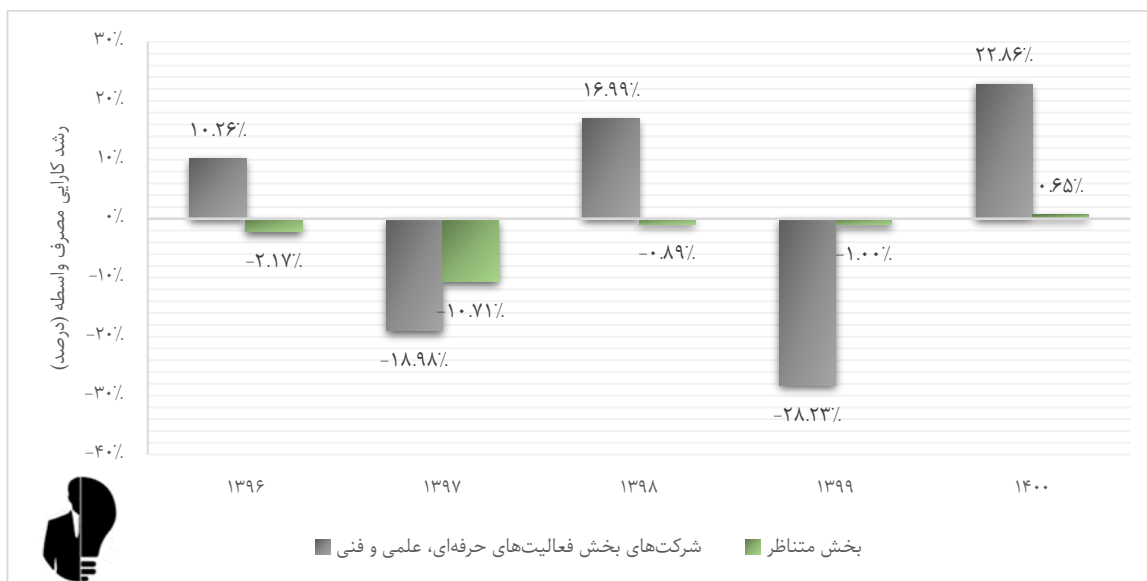

شکل ۳-۲۳۸- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

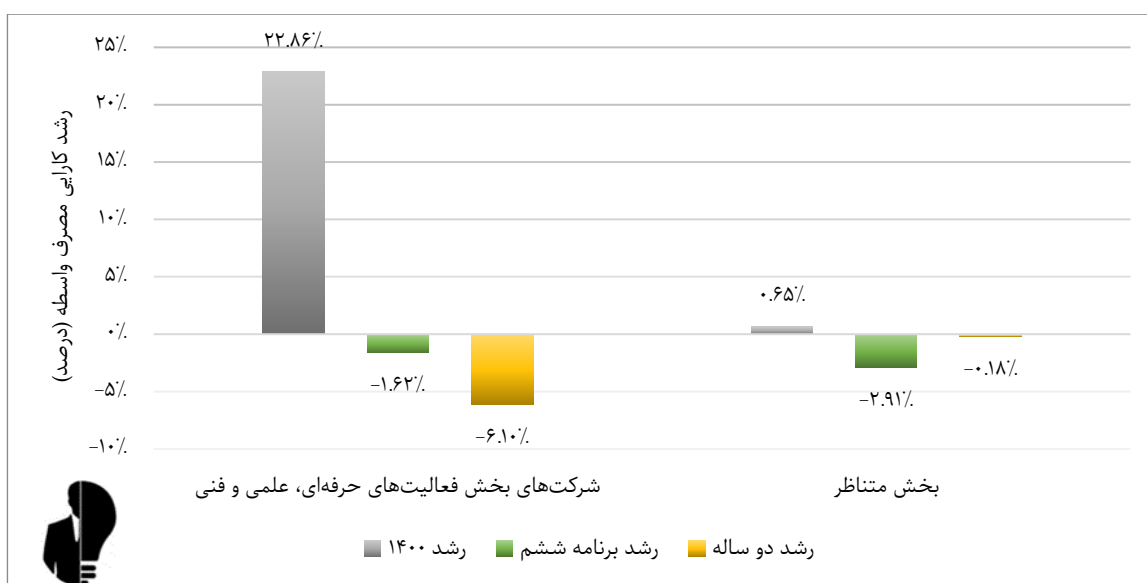
جدول ۳-۴۵- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▼ -۱۵٫۳	▼ -۶٫۹	▼▼ -۲۱٫۱	۱۴۰۰
▲ ۱۰٫۳	▼▼ -۲۱٫۶	▼ -۱۳٫۶	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
▲▲ ۳۷٫۵	▼ -۱۲٫۷	▲ ۲۰٫۰	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۲-۳- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۲۴-۳- مقایسه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه در شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

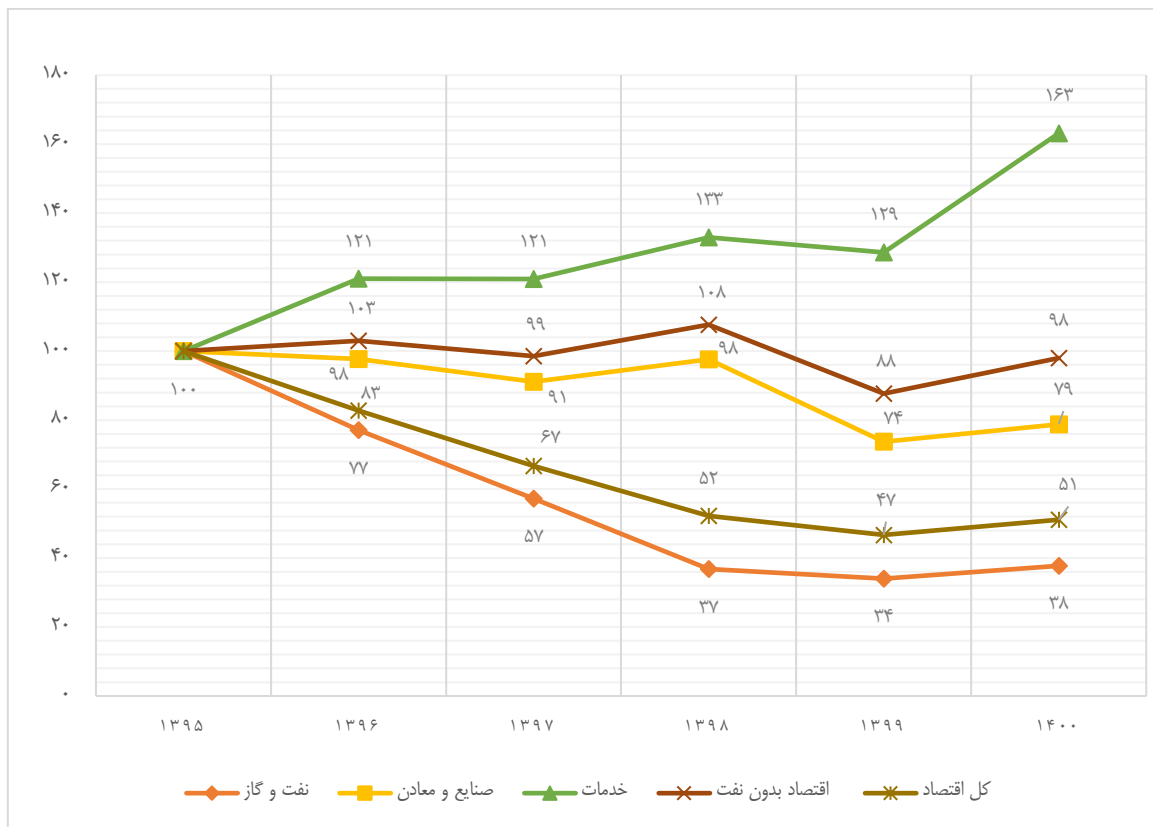
جدول ۳-۴- تجزیه رشد شاخص کارایی مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

کارایی مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	
▲▲ ۲۲٫۹	▼▼ -۱۶٫۰	▲ ۳٫۲	۱۴۰۰
▼ -۶٫۱	▲▲ ۲۰٫۲	▲ ۱۲٫۸	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
▼ -۱٫۶	▲▲ ۷٫۷	▲ ۶٫۰	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

۳-۴-۴- شاخص کارایی کل عوامل تولید بر حسب ارزش ستانده

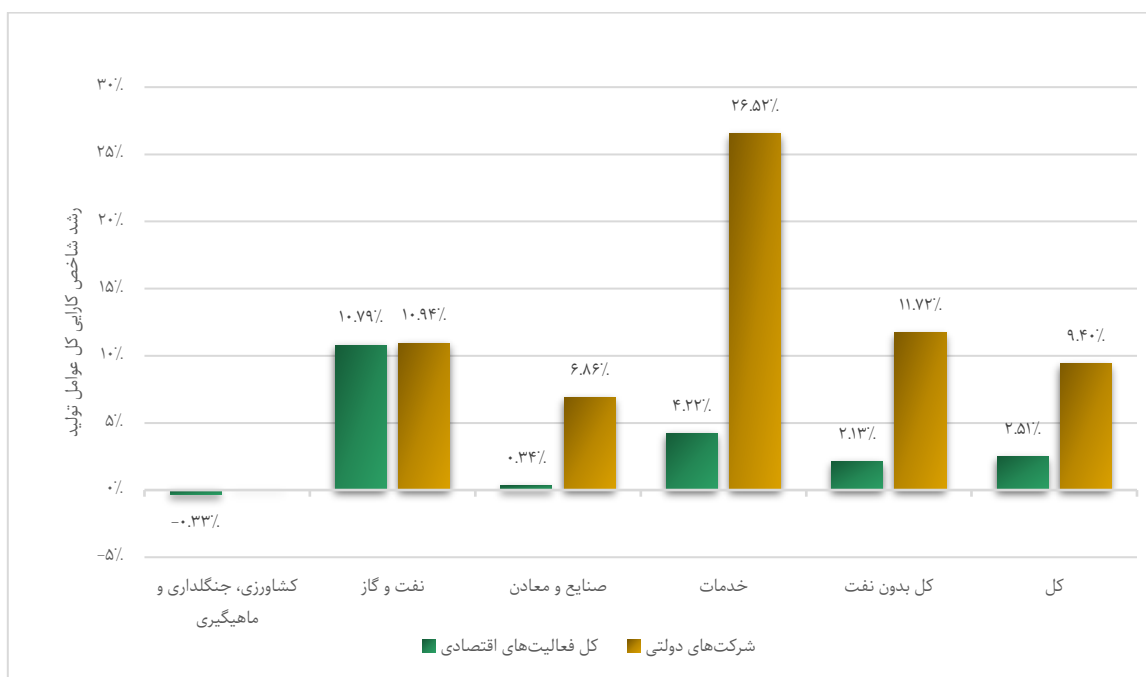
همان‌طور که در شکل‌های ۳-۲۴۱ تا ۳-۲۴۴ و جداول ۳-۴۷ تا ۳-۴۹ نشان داده شده است، روند تغییرات شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید مجموع شرکت‌های دولتی شباهت زیادی به روند شاخص کارایی سرمایه دارد. همچنین در بخش مربوط به کارایی سرمایه اشاره شده که این شاخص در گروه خدمات و نفت و گاز بیش از همه متأثر از شاخص ستانده بوده و در بخش صنعت روند تغییرات نهاده سرمایه هم به صورت معناداری روی آن تأثیرگذار است. بر این اساس به غیر از سال ۱۴۰۰ که همه گروه‌ها، به علت افزایش شاخص ارزش ستانده و کاهش همزمان ترکیب موزون سه نهاده نیروی کار، سرمایه و مصارف واسطه، رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید را تجربه کرده‌اند، در سال‌های قبل آن شاخص روند کارایی کل در سطح گروه نفت و گاز و صنایع و معادن کاهنده و در بخش خدمات افزایش یافته بوده است. کاهش کارایی کل در گروه نفت و گاز ناشی از اثر منفی حاصل از کاهش ستانده و افزایش نهاده بوده و در گروه صنایع و معادن این کاهش علی‌رغم افزایش ستانده به علت افزایش بیشتر نهاده نسبت به ستانده بوده است. در گروه خدمات نیز رشد مثبت شاخص کارایی کل به علت افزایش قابل توجه ستانده علی‌رغم افزایش کمتر نهاده‌ها حاصل شده است.

در مقایسه بین شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی در شکل‌های ۳-۲۴۲ تا ۳-۲۴۴ مشاهده می‌شود در سال ۱۴۰۰ رشد شاخص کارایی کل در شرکت‌های دولتی در همه گروه‌ها بیش از گروه‌های متناظر بوده اما در کل برنامه ششم توسعه این روند معکوس است و رشد شاخص بهره‌وری کل در گروه صنایع و معادن و نفت و گاز کمتر از کل فعالیت‌ها و در بخش خدمات بیش از کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر است.

شکل ۳-۲۴۱- روند شاخص کارایی کل عوامل تولید در سطح گروه‌ها و کل - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

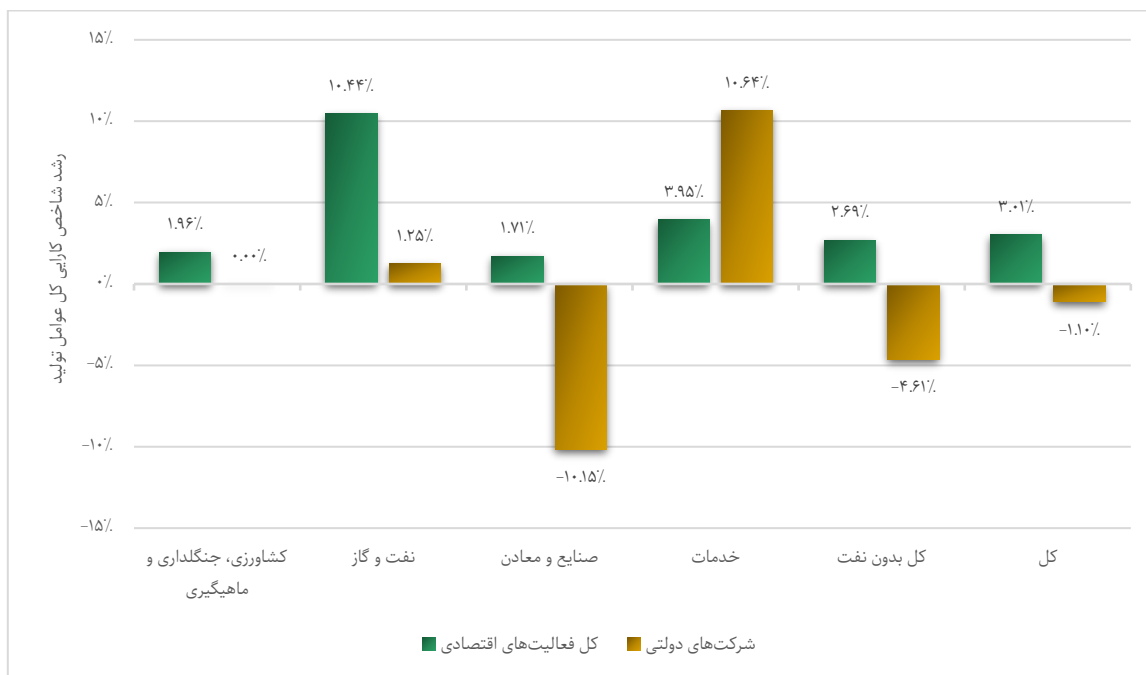
گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

شکل ۳-۲۴۲- مقایسه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی-۱۴۰۰

جدول ۳-۴۷- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - ۱۴۰۰

گروه	استانده	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	کارایی کل عوامل تولید
گروه نفت و گاز	▲▲ ۱۱٫۷	▲ ۰٫۷	▲ ۱۰٫۹
گروه صنایع و معادن	▲▲ ۱۸٫۷	▲ ۱۱٫۱	▲ ۶٫۹
گروه خدمات	▲ ۲۶٫۳	▼ -۰٫۲	▲▲ ۲۶٫۵
کل اقتصاد (بدون نفت)	▲▲ ۲۱٫۱	▲ ۸٫۴	▲ ۱۱٫۷
کل اقتصاد	▲▲ ۱۴٫۴	▲ ۴٫۵	▲ ۹٫۴

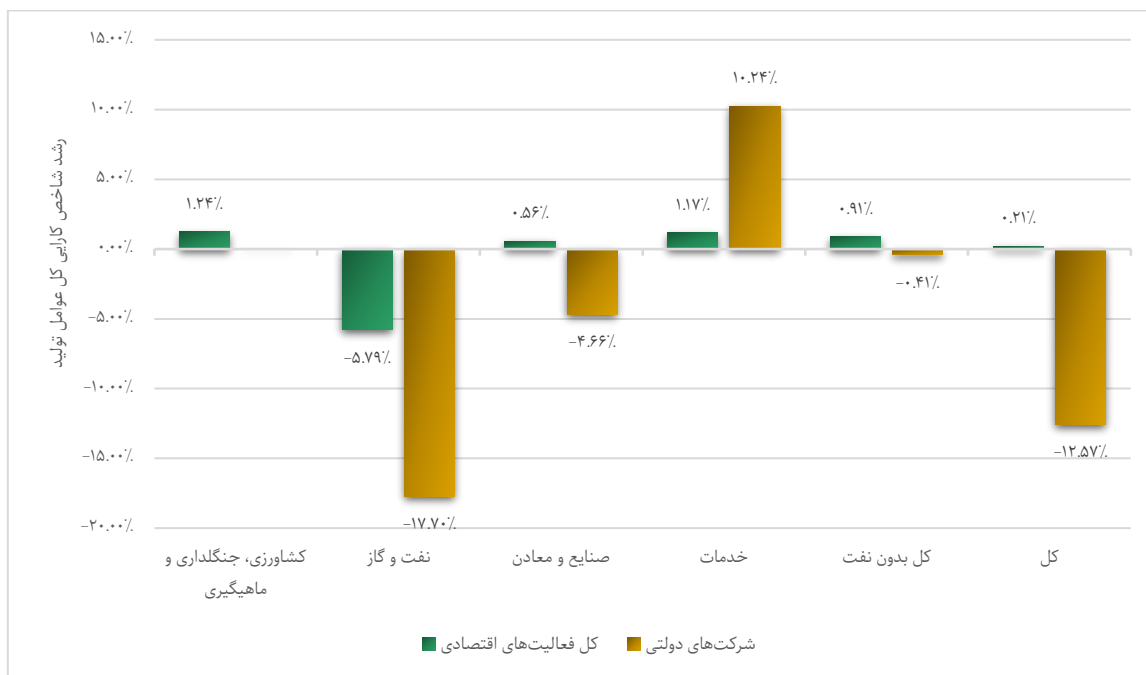

شکل ۳-۲۴۳- مقایسه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی - دوساله

جدول ۳-۴۸- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - دوساله

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-سرمایه-مصارف واسطه	ستانده	گروه
▲ ۱٫۲	▲ ۴٫۷	▲▲ ۶٫۰	گروه نفت و گاز
▼ -۱۰٫۲	▲ ۱۰٫۳	— ۰٫۰	گروه صنایع و معادن
▲ ۱۰٫۶	▲ ۰٫۳	▲▲ ۱۱٫۰	گروه خدمات
▼ -۴٫۶	▲▲ ۸٫۲	▲ ۳٫۲	کل اقتصاد (بدون نفت)
▼ -۱٫۱	▲▲ ۶٫۳	▲ ۵٫۲	کل اقتصاد

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

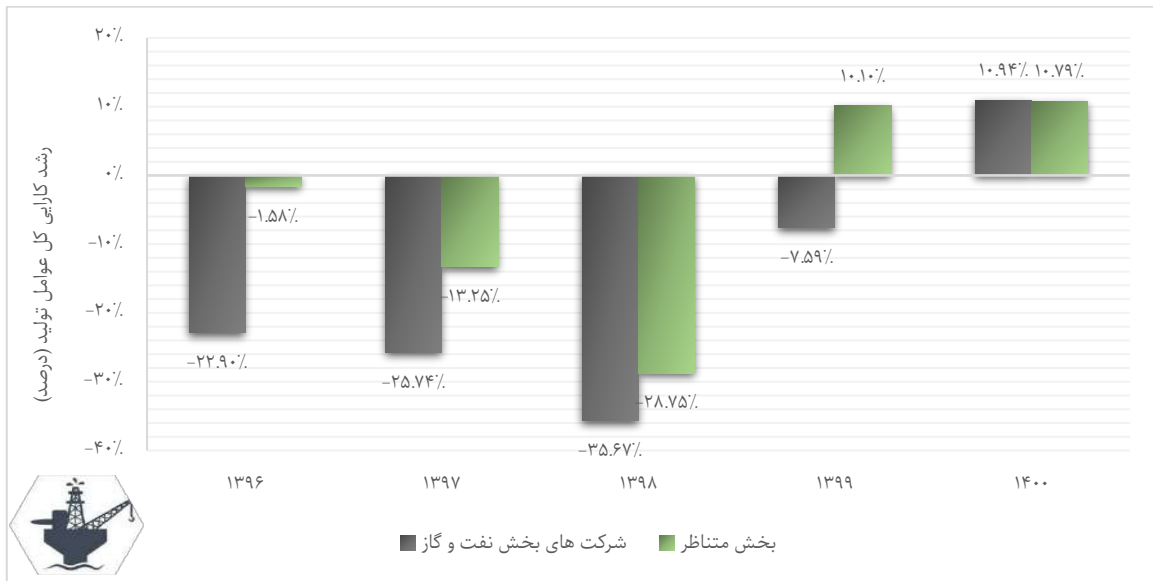

شکل ۳-۲۴۴- مقایسه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی و کل فعالیت‌های اقتصادی- برنامه ششم توسعه

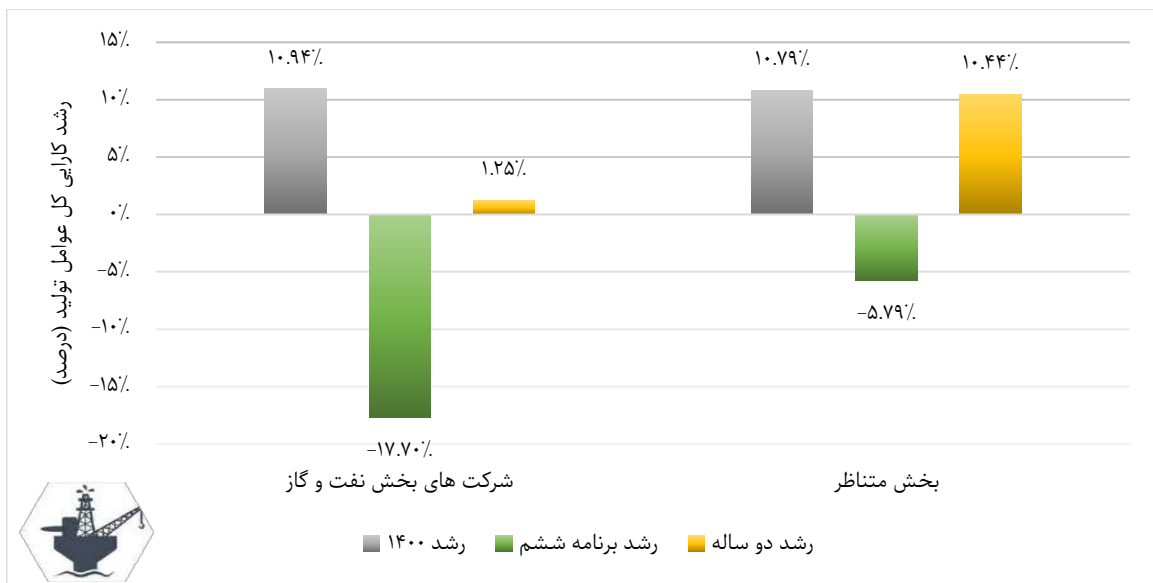
جدول ۳-۴۹- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی به تفکیک گروه‌ها - برنامه ششم توسعه

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
▼▼ -۱۷٫۷	▲▲ ۱۳٫۷	▼ -۶٫۴	گروه نفت و گاز
▼ -۴٫۷	▲▲ ۹٫۶	▲ ۴٫۵	گروه صنایع و معادن
▲ ۱۰٫۲	▲ ۴٫۰	▲▲ ۱۴٫۷	گروه خدمات
▼ -۰٫۴	▲▲ ۷٫۶	▲ ۷٫۲	کل اقتصاد (بدون نفت)
▼▼ -۱۲٫۶	▲ ۱۰٫۵	▼ -۳٫۴	کل اقتصاد

گروه نفت و گاز

شکل ۳-۲۴۵- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

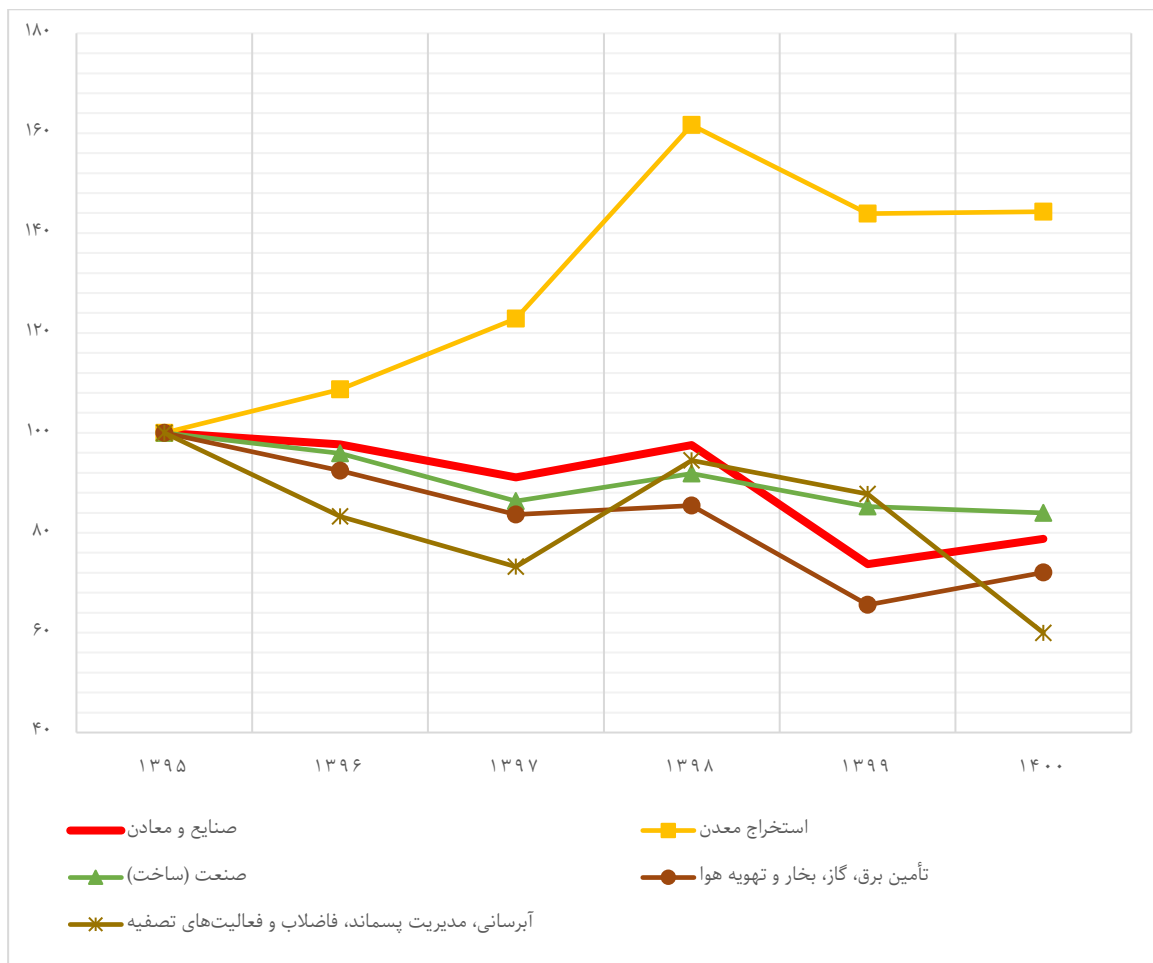
شکل ۳-۲۴۶- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۵۰- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش نفت و گاز

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
۱۰٫۹ ▲	۰٫۷ ▲	۱۱٫۷ ▲▲	۱۴۰۰
۱٫۲ ▲	۴٫۷ ▲	۶٫۰ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
-۱۷٫۷ ▼▼	۱۳٫۷ ▲	-۶٫۴ ▼	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

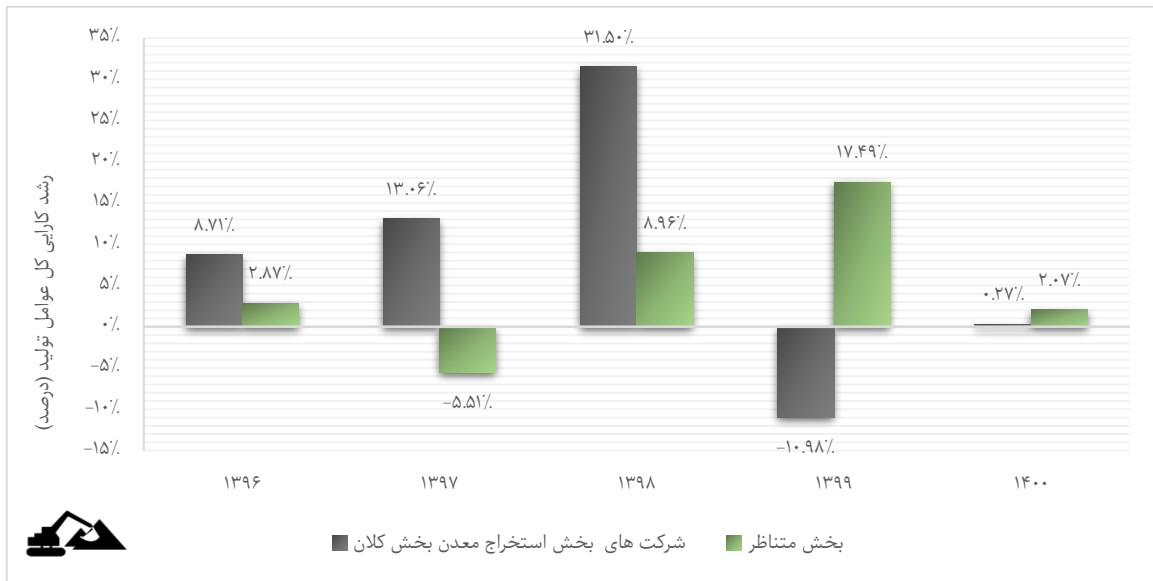
■ گروه صنایع و معادن

بررسی روند و رشد شاخص کارایی کل شرکت‌های فعال در بخش‌های ذیل گروه صنایع و معادن در شکل‌های ۳-۲۴۷ تا ۳-۲۵۵ نشان داده شده است. براین اساس در بلند مدت رشد متوسط بخش آبرسانی و مدیریت پسماند و تأمین برق و گاز کمتر از رشد گروه و بخش استخراج معدن بیش از گروه بوده است. به طور ویژه رشد سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ شرکت‌های استخراج معدن به علت افزایش ستانده و کاهش ترکیب نهاده‌ها قابل توجه بوده است. همچنین در بخش صنعت در طول برنامه رفتار شاخص اکیداً نزولی بوده است که علت آن افزایش بیش‌تر نهاده‌های تولید در قیاس با رشد ستانده‌ها بوده است.

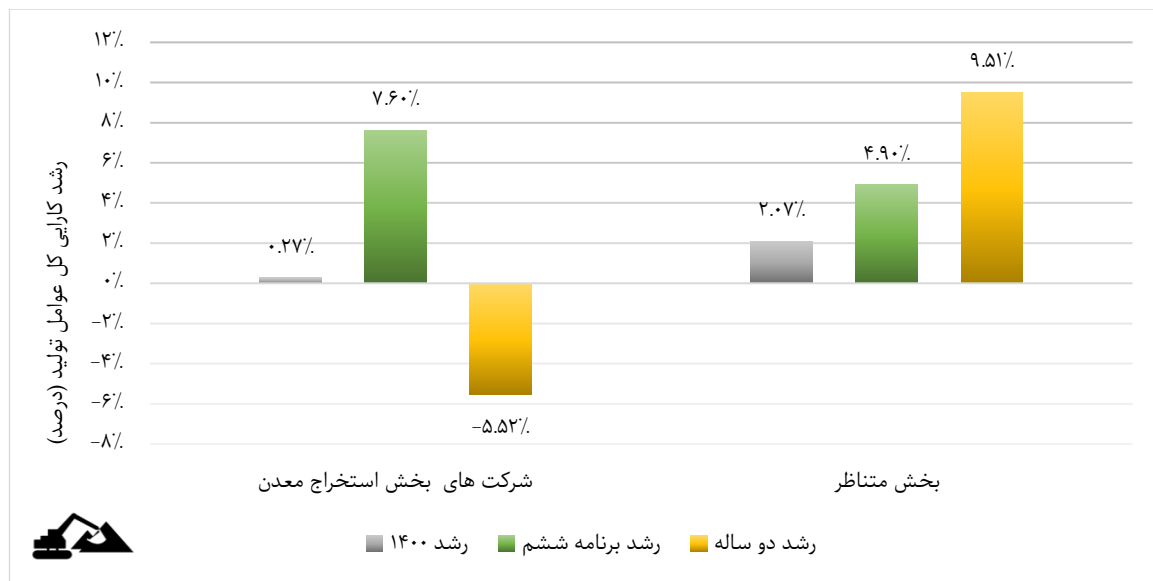

شکل ۳-۲۴۷- روند شاخص کارایی کل عوامل تولید گروه صنایع و معادن ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ استخراج معدن

شکل ۳-۲۴۸- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

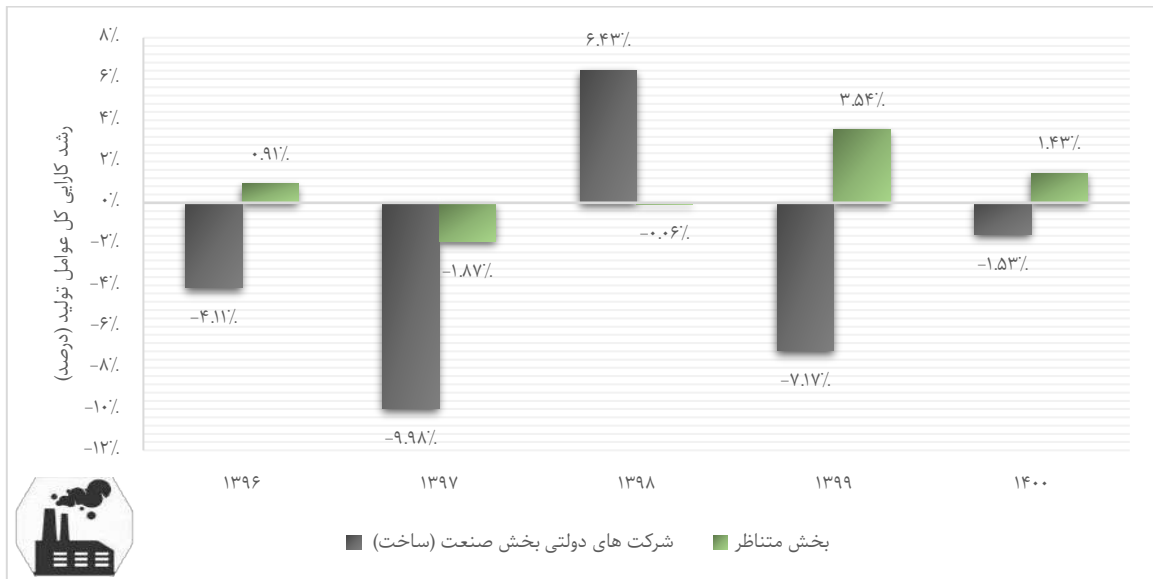

شکل ۳-۲۴۹- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

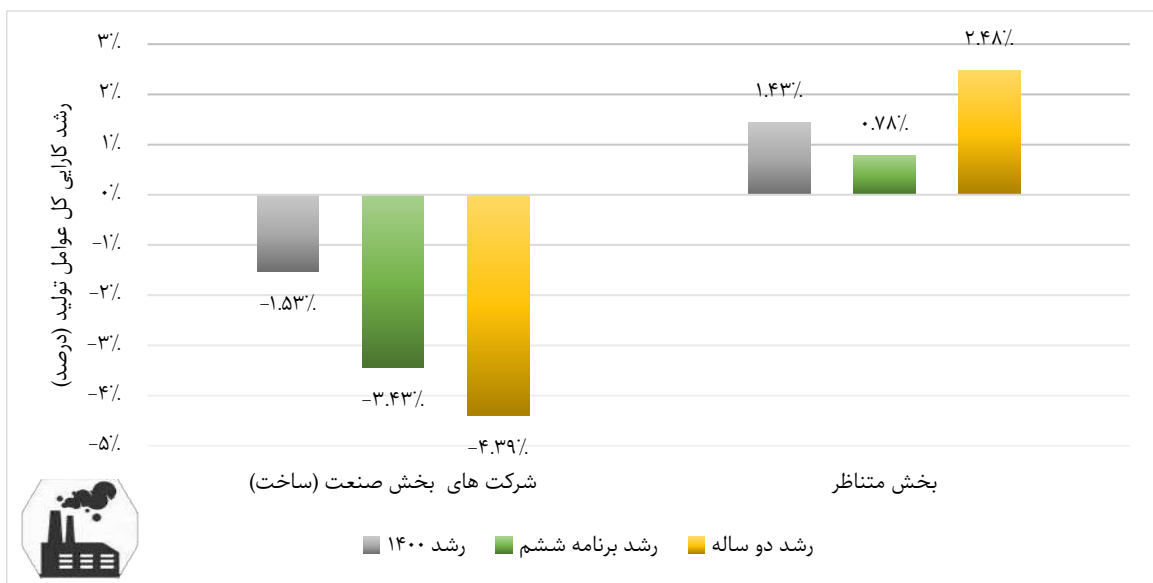
جدول ۳-۵۱- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش استخراج معدن

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
۰,۳ ▲	۳,۲ ▲	۳,۵ ▲▲	۱۴۰۰
-۵,۵ ▼▼▼	۲,۸ ▲	-۲,۹ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۷,۶ ▲▲	-۰,۸ ▼	۶,۷ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ صنعت (ساخت)

شکل ۳-۲۵۰- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

شکل ۳-۲۵۱- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر- تجزیه

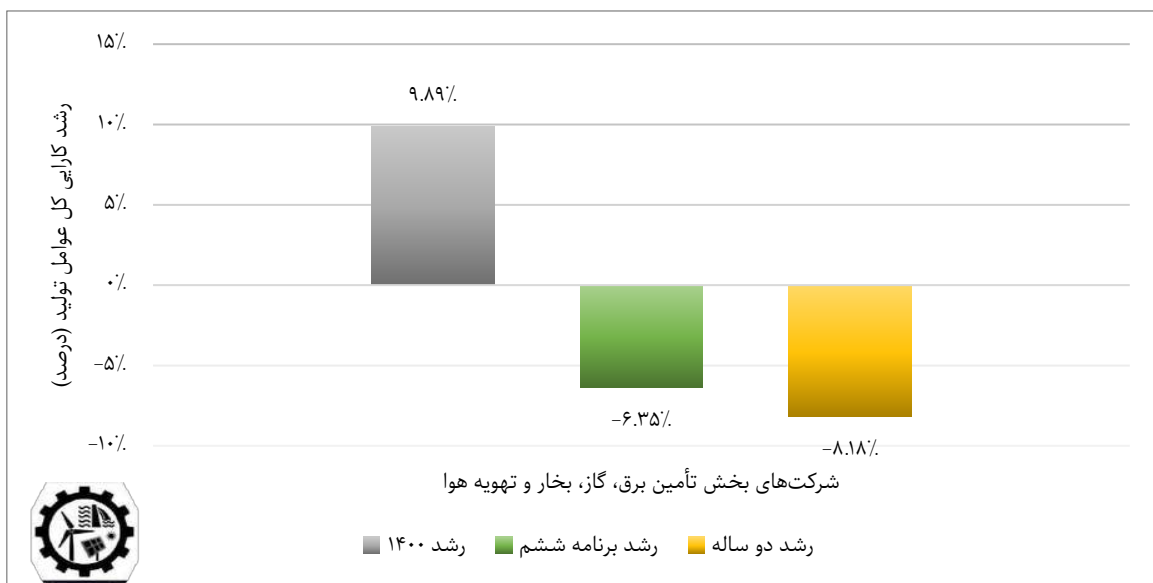
جدول ۳-۵۲- رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش صنعت

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
-۱,۵ ▼	۱۹,۷ ▲▲	۱۷,۹ ▲	۱۴۰۰
-۴,۴ ▼	۲۴,۹ ▲▲	۱۹,۵ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۳,۴ ▼	۱۴,۲ ▲▲	۱۰,۲ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

شکل ۳-۲۵۲- رشد سالانه شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

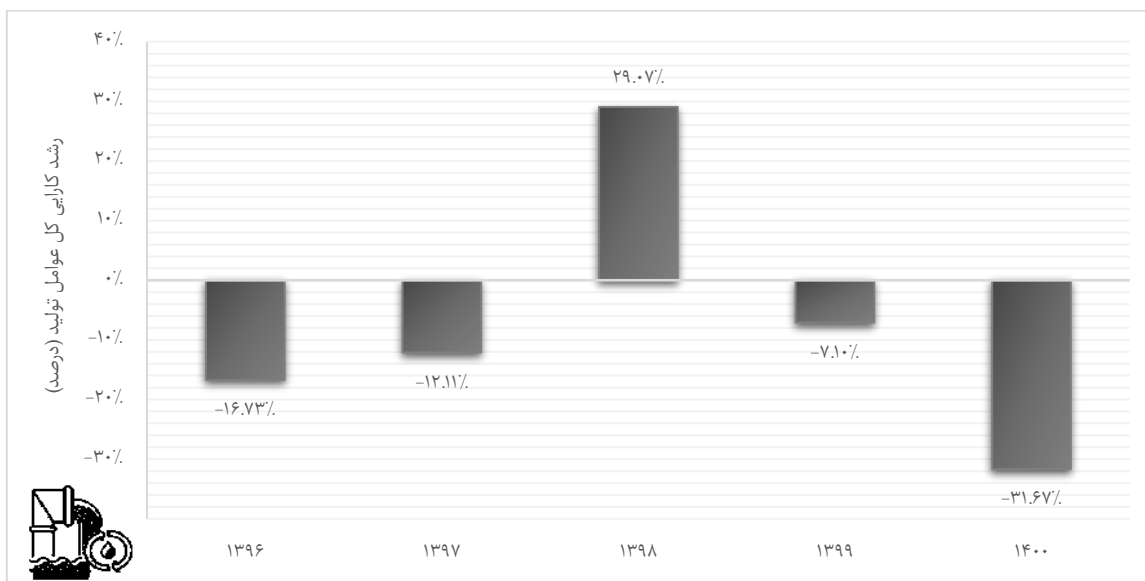

شکل ۳-۲۵۳- رشد متوسط شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

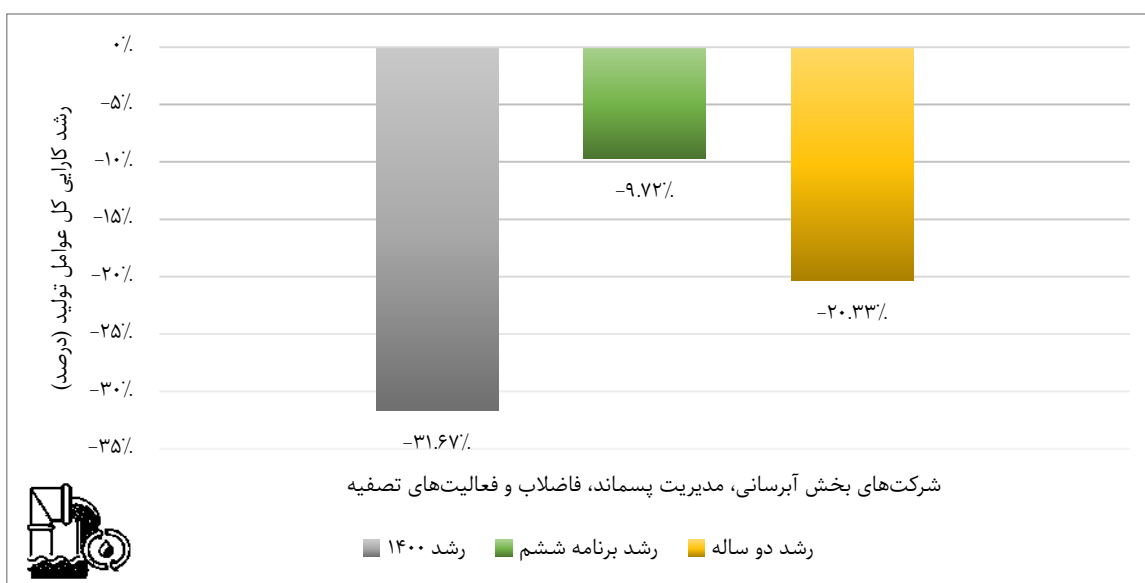
جدول ۳-۵۳- تجزیه رشد شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-مصارف واسطه	ستانده	
۹,۹ ▲	۱۱,۰ ▲	۲۲ ▲▲	۱۴۰۰
-۸,۲ ▼▼	۸,۵ ▲	-۰,۴ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۶,۳ ▼	۱۱,۳ ▲▲	۴,۲ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

شکل ۳-۲۵۴- رشد سالانه شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند و فعالیت‌های تصفیه

شرکت‌های بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

■ رشد ۱۴۰۰ ■ رشد برنامه ششم ■ رشد دو ساله

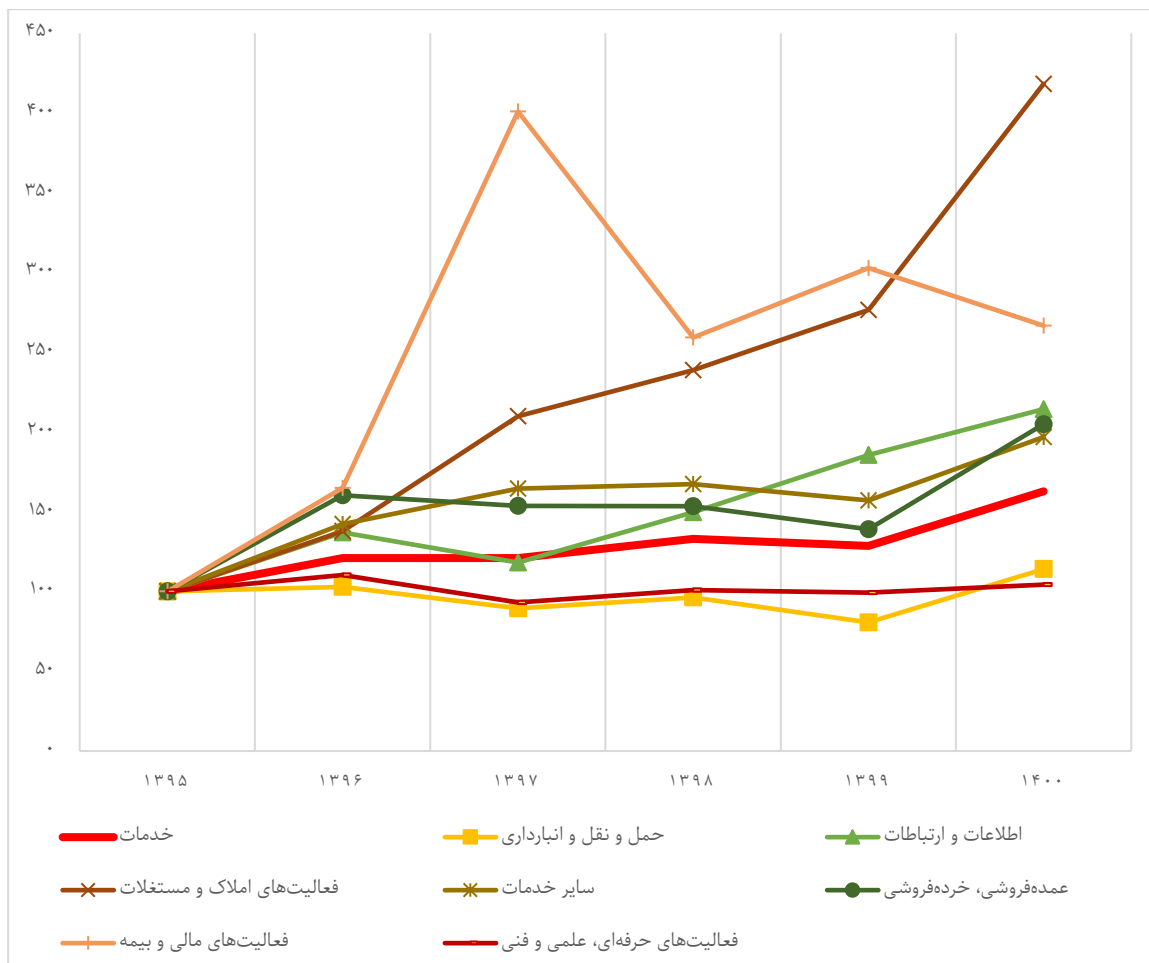
شکل ۳-۲۵۵- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند و فعالیت‌های تصفیه

جدول ۳-۵۴- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-مصارف واسطه	ستانده	
-۳۱٫۷ ▼▼	۳۲٫۳ ▲	-۹٫۶ ▼	۱۴۰۰
-۲۰٫۳ ▼▼	۲۳٫۲ ▲	-۱٫۸ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۹٫۷ ▼	۱۳٫۶ ▲▲	۲٫۵ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

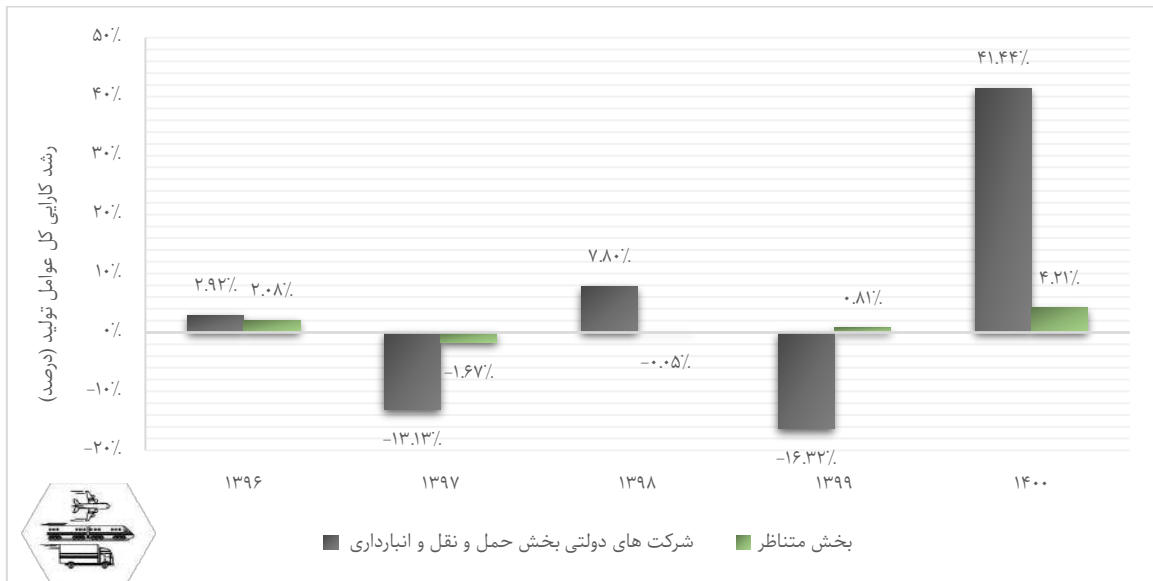
■ گروه خدمات

در گروه خدمات، روند شاخص بهره‌وری کل صعودی بوده است که این رفتار تقریباً در همه بخش‌های ذیل گروه وجود داشته‌است. به طوری که وضعیت شاخص در سال ۱۴۰۰ در همه بخش‌های ذیل گروه خدمات نسبت به سال ۱۳۹۵ بهتر شده است. اگرچه در برخی بخش‌ها مانند املاک و مستغلات، ارتباطات و مالی و بیمه این رشد بیشتر از گروه و در حمل نقل و انبارداری و فعالیت‌های حرفه‌ای کمتر از میانگین گروه بوده است. در مجموع در اکثر بخش‌ها (به استثنای املاک و مستغلات) در طی برنامه ششم توسعه عامل اصلی و غالب در افزایش سطح کارایی کل افزایش سطح تولید یا رشد شاخص ارزش ستانده بوده است.

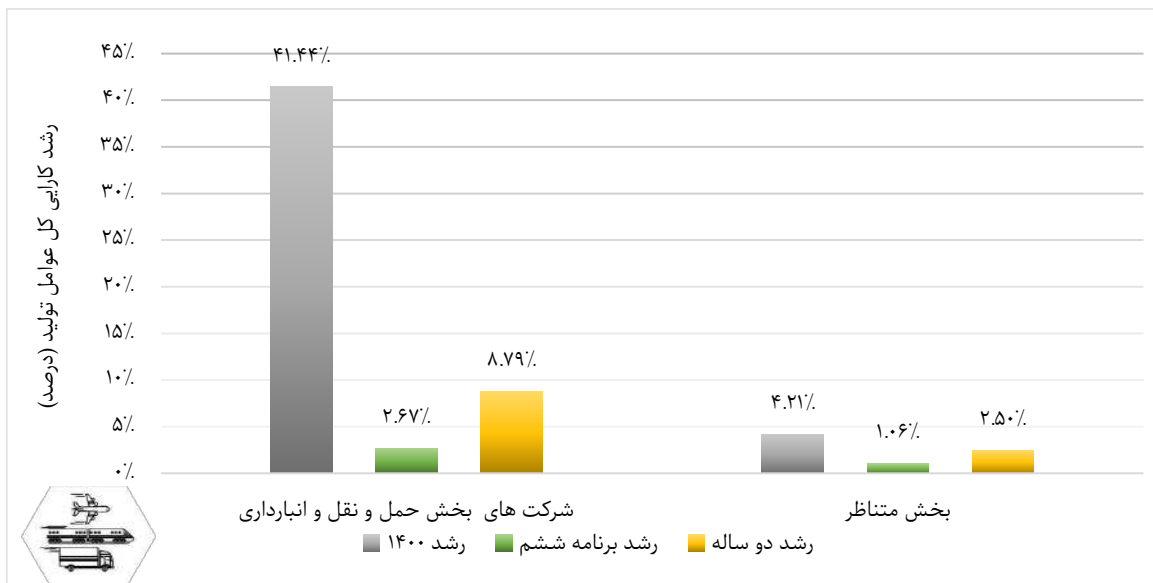

شکل ۳-۲۵۶- روند شاخص کارایی کل عوامل تولید گروه خدمات ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

○ حمل‌ونقل و انبارداری

شکل ۳-۲۵۷- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

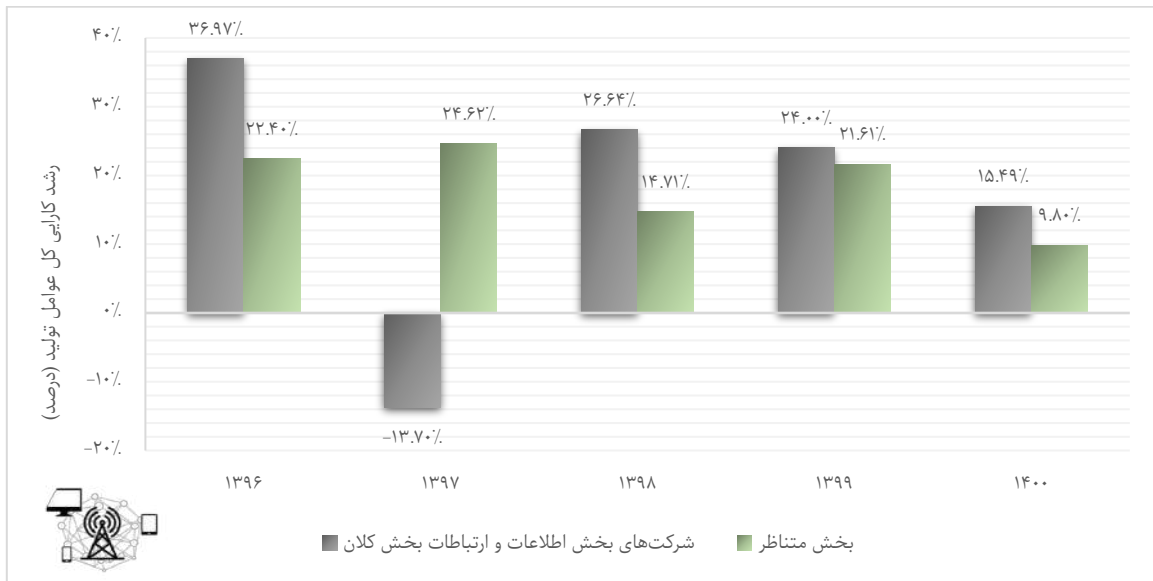

شکل ۳-۲۵۸- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

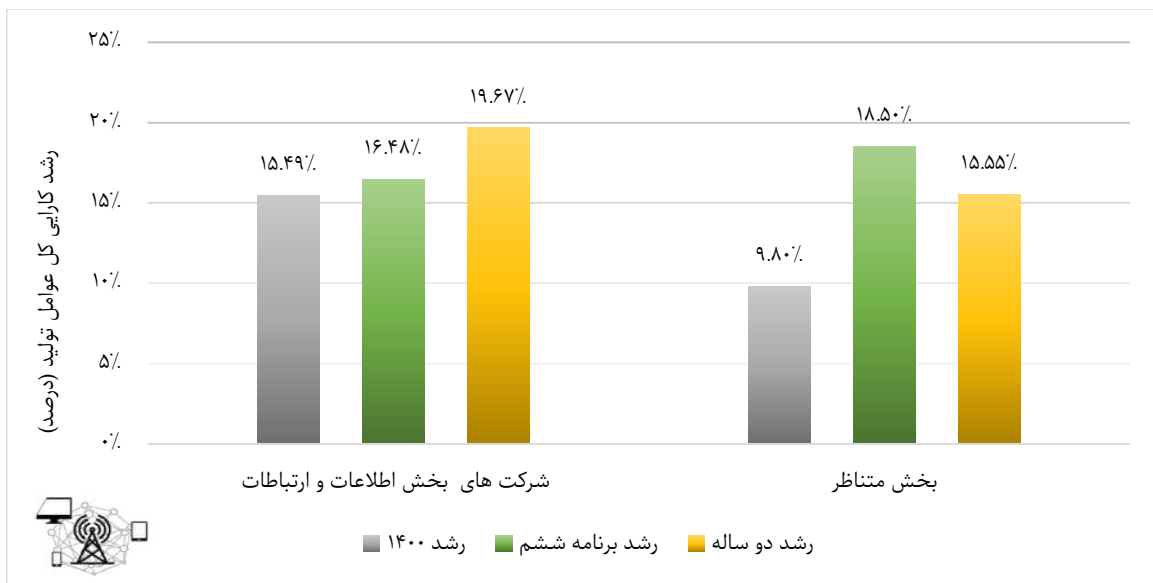
جدول ۳-۵۵- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش حمل‌ونقل و انبارداری

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-سرمایه-مصارف واسطه	ستانده	
۴۱٫۴ ▲	۳٫۲ ▲	۴۶ ▲▲	۱۴۰۰
۸٫۸ ▲	۱٫۲ ▲	۱۰٫۱ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۲٫۷ ▲	۲٫۵ ▲	۵٫۲ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ اطلاعات و ارتباطات

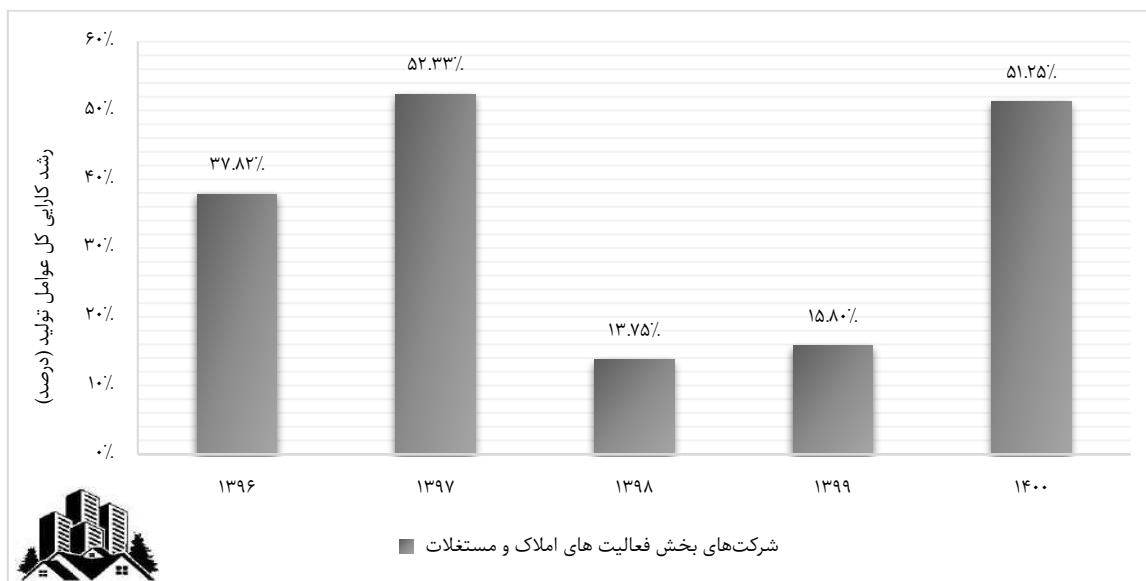
شکل ۳-۲۵۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

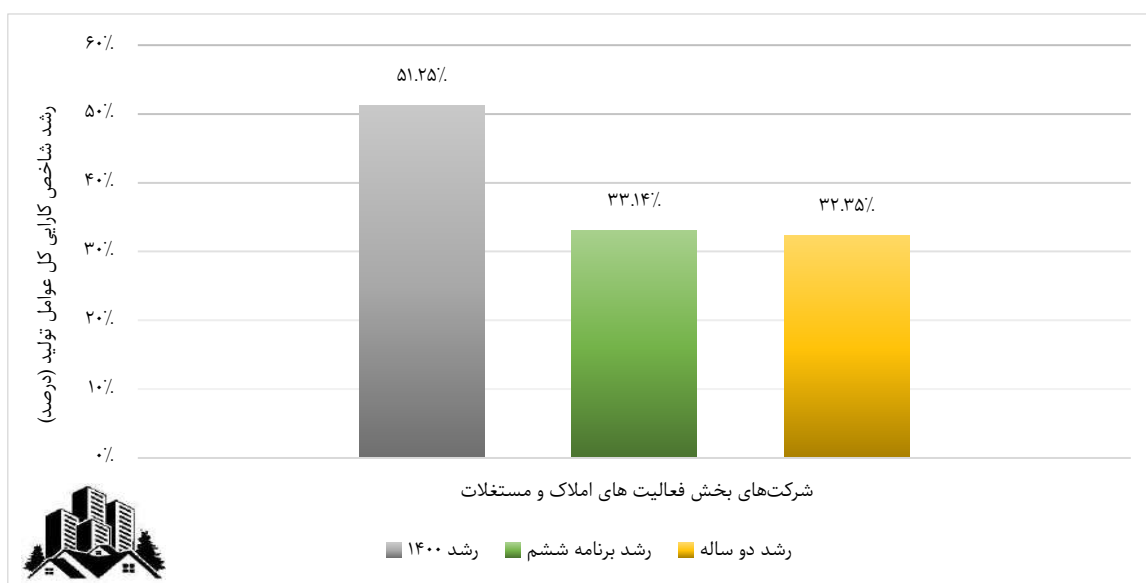
شکل ۳-۲۶۰- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی چند عاملی تولید شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

جدول ۳-۵۶- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش ارتباطات

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-سرمایه-مصارف واسطه	ستانده	
۱۹,۶ ▲	۶,۳ ▲	۲۲,۸ ▲▲	۱۴۰۰
۱۹,۷ ▲▲	-۱,۹ ▼	۱۷,۴ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۶,۵ ▲	۱۳,۶ ▲	۳۲,۳ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شکل ۳-۲۶۱- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

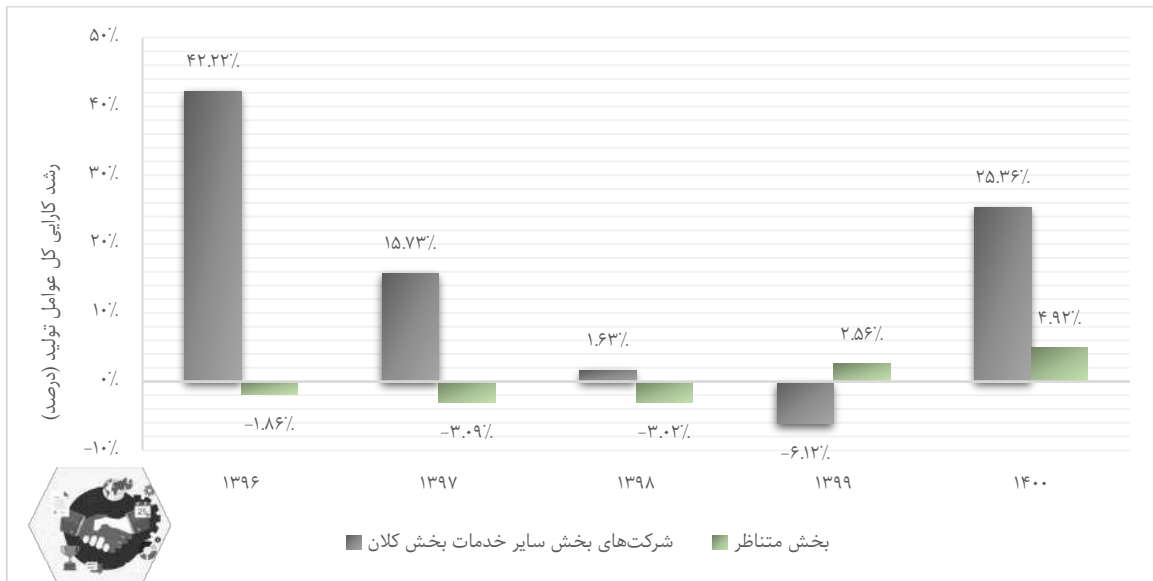
شکل ۳-۲۶۲- رشد متوسط شاخص کارایی چند عاملی تولید شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

جدول ۳-۵۷- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

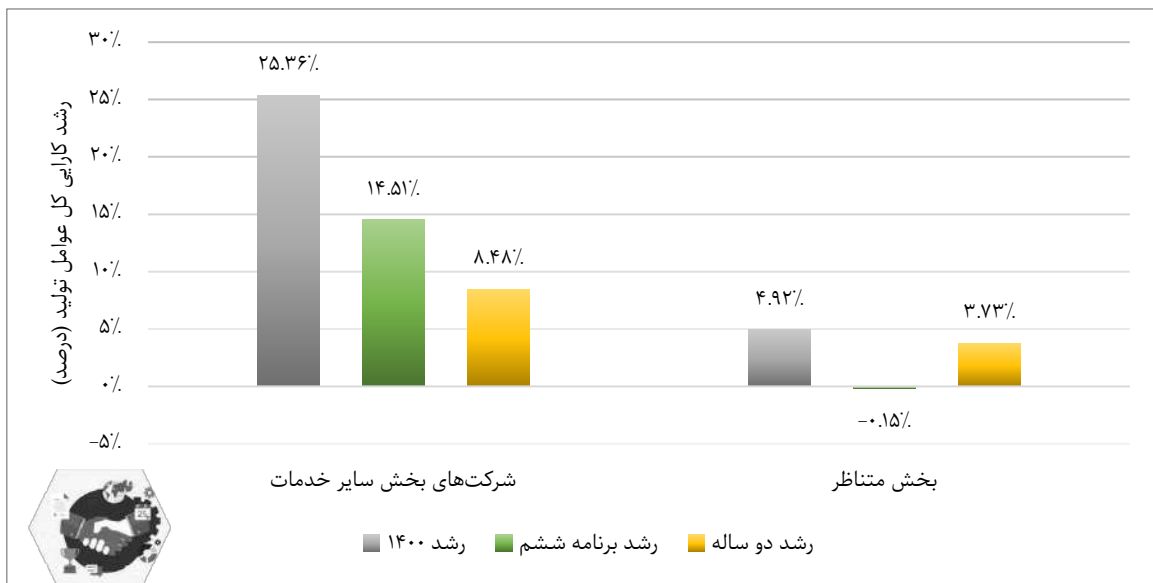
کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه-مصارف واسطه	ستانده	
۵۱٫۳ ▲▲	-۳۳٫۳ ▼	۰٫۹ ▲	۱۴۰۰
۳۲٫۳ ▲	-۲۰٫۱ ▼	۵٫۷ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۳۳٫۱ ▲▲	-۲۸٫۰ ▼	-۴٫۲ ▼	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

^{۷۴} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از فعالیت بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به فعالیت اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. از این رو مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

○ سایر خدمات

شکل ۳-۲۶۳- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار- مصرف‌واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

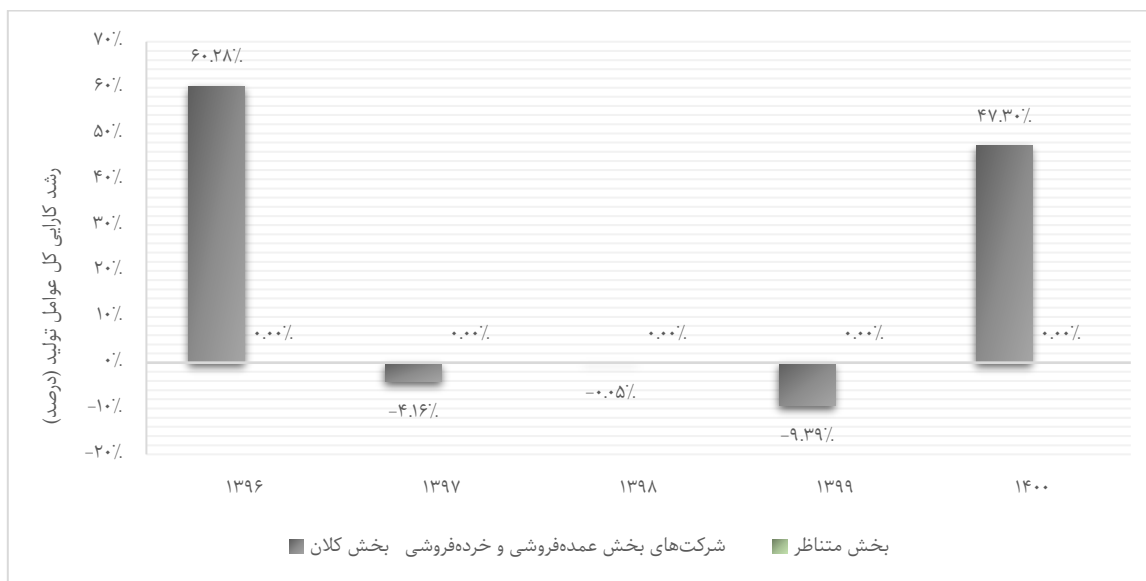

شکل ۳-۲۶۴- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار- مصرف‌واسطه شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با فعالیت‌های اقتصادی متناظر

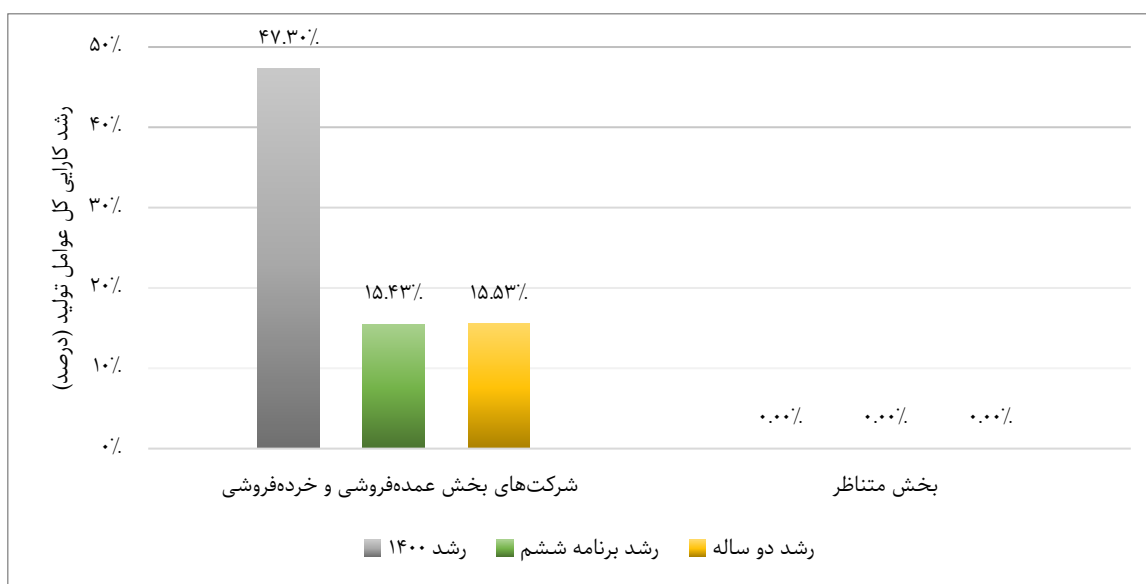
جدول ۳-۵۸- تجزیه رشد شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار- مصرف‌واسطه شرکت‌های دولتی فعال در بخش سایر خدمات

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار - مصارف واسطه	ستانده	
۲۵٫۴ ▲▲	-۱۰٫۰ ▼	۱۲٫۸ ▲▲	۱۴۰۰
۸٫۵ ▲▲	-۱٫۵ ▼	۶٫۹ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۱۴٫۵ ▲	۳٫۲ ▲	۱۸٫۱ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

شکل ۳-۲۶۵- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

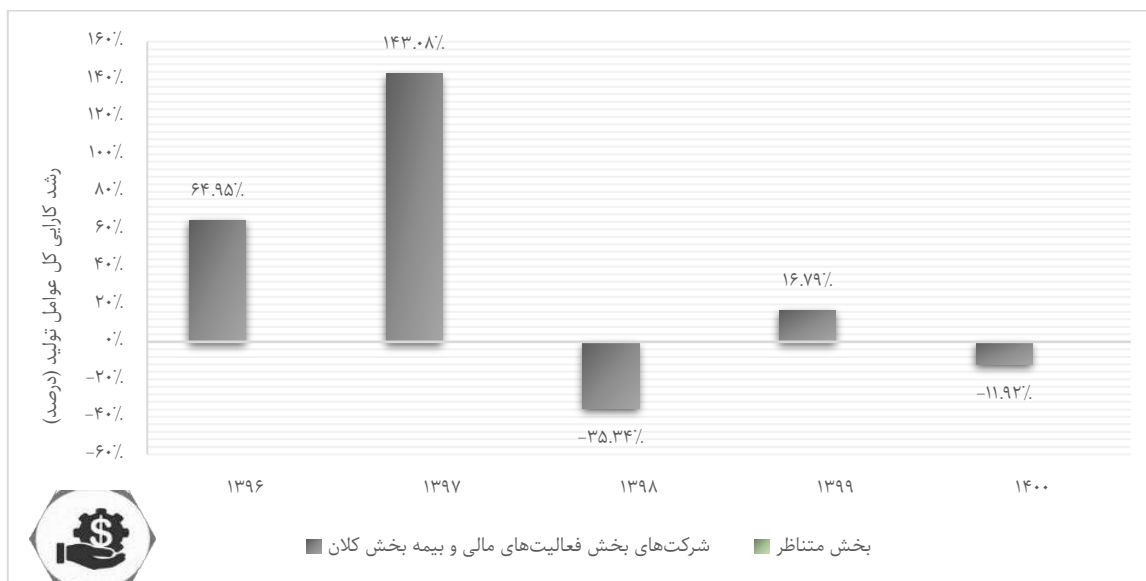

شکل ۳-۲۶۶- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

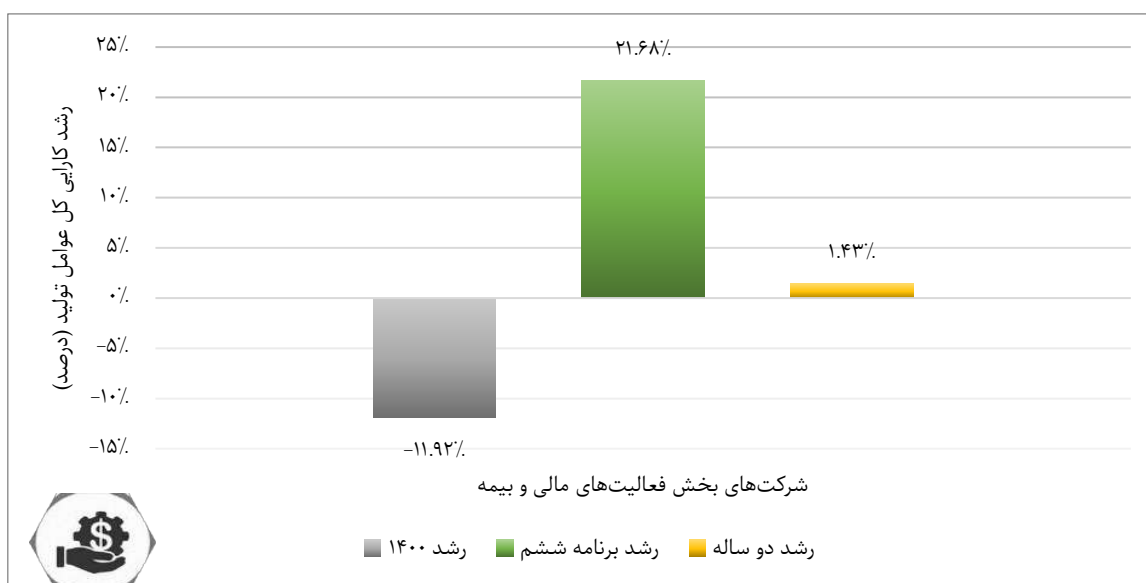
جدول ۳-۵۹- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
۴۷٫۳ ▲▲	-۱۴٫۱ ▼	۲۶٫۵ ▲	۱۴۰۰
۱۵٫۵ ▲▲	-۱٫۵ ▼	۱۳٫۸ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۱۵٫۴ ▲	۶٫۳ ▲	۲۲٫۷ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ فعالیت‌های مالی و بیمه (به‌استثنای بانک‌ها)

شکل ۳-۲۶۷- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی دوعاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعالیت‌های مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

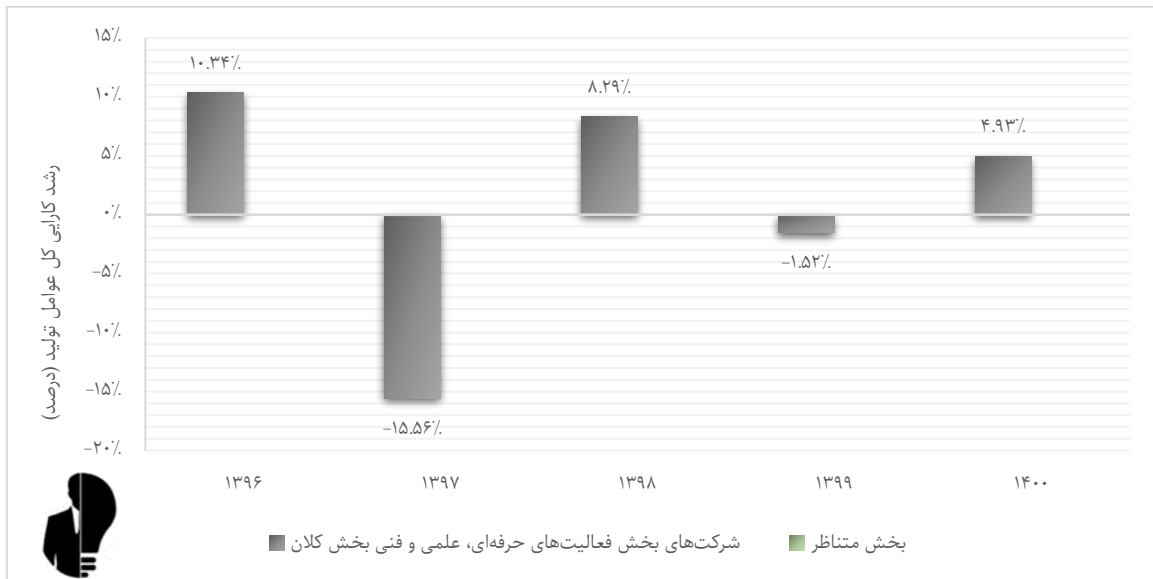

شکل ۳-۲۶۸- رشد متوسط شاخص کارایی دوعاملی نیروی کار-مصرف واسطه شرکت‌های دولتی فعالیت‌های مالی و بیمه

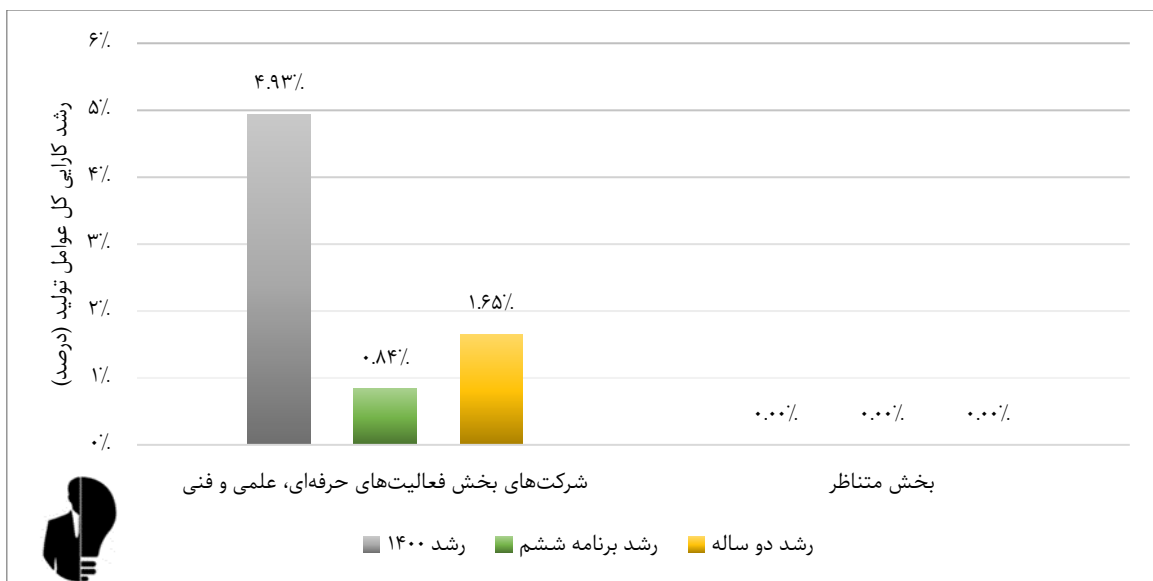
جدول ۳-۶۰- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش مالی و بیمه (به استثنای بانک)

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار - مصارف واسطه	ستانده	
-۱۱٫۹ ▼	-۱۰٫۴ ▼	-۲۱٫۱ ▼▼	۱۴۰۰
۱٫۴ ▲	-۱۴٫۸ ▼▼	-۱۳٫۶ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۲۱٫۷ ▲▲	-۱٫۴ ▼	۲۰٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی

شکل ۳-۲۶۹- مقایسه رشد سالانه شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار- مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

شکل ۳-۲۷۰- مقایسه رشد متوسط شاخص کارایی دو عاملی نیروی کار- مصرف واسطه شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

جدول ۳-۶۱- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال در بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار-مصارف واسطه	ستانده	
۴٫۹ ▲▲	-۱٫۷ ▼	۳٫۲ ▲	۱۴۰۰
۱٫۷ ▲	۱۱٫۰ ▲	۱۲٫۸ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۰٫۸ ▲	۵٫۱ ▲	۶٫۰ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

۳-۵- نسبت‌های مالی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی

نسبت‌های مالی، روابط عددی میان اقلام مختلف در گزارش‌های مالی را نشان می‌دهند. این ارتباط‌ها و نسبت‌ها، اطلاعات مالی را تبدیل به شاخص‌ها و معیارهای قابل تحلیل و قابل مقایسه می‌کنند. نسبت‌های مالی به تحلیل و بررسی وضعیت مالی، عملکرد مالی، پایداری مالی شرکت‌ها و تصمیم‌گیری‌های بهتر و آگاهانه‌تر کمک می‌کنند. تحلیل نسبت‌های مالی دارای دو هدف اصلی است. ابتدا، با پیگیری عملکرد شرکت، نسبت‌های مالی در هر دوره زمانی تعیین می‌شوند و تغییرات مقادیر آن‌ها با هدف مسیرهای توسعه‌ای که شرکت ممکن است در آن قرار داشته باشد، مورد بررسی قرار می‌گیرند. همچنین، تحلیل نسبت‌های مالی برای ارزیابی تفاوت‌ها در عملکرد شرکت‌ها به کار می‌رود. در این راستا، با مقایسه نسبت‌های مالی شرکت با شرکت‌های هم‌صنعت، تشخیص داده می‌شود که یک شرکت به چه نحوی در مقایسه با عملکرد میانگین صنعت عمل می‌کند. این مقایسه به تحلیل‌گر امکان می‌دهد تا درک بهتری از راهبردهای استفاده از دارایی‌ها و مدیریت منابع توسط شرکت‌ها به دست آورد. به این ترتیب، تحلیل نسبت‌های مالی به عنوان نقطه عطفی مهم در ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها عمل می‌کند. نسبت‌های مالی به شش دسته‌ی اصلی تقسیم می‌شوند که هر دسته بر روی جنبه‌های خاصی از عملکرد مالی یک شرکت تمرکز دارد. این دسته‌بندی نسبت‌های مالی به مدیران و تحلیل‌گران کمک می‌کند تا به طور سازمان‌یافته‌تر و جامع‌تر عملکرد مالی شرکت را ارزیابی کنند و به نتایج دقیق‌تری در مورد موفقیت‌ها و ضعف‌های شرکت دست یابند. دسته‌بندی بصورت زیر می‌باشد:

۱. نسبت‌های سودآوری^{۷۵}: این دسته از نسبت‌ها، بازتاب‌دهنده عملکرد سودآوری یک بنگاه از منابع خود است. این نسبت‌ها نشان می‌دهند تا چه میزان بنگاه توانسته است با بهره‌برداری از منابع خود، سود را تحقق دهد. نسبت‌هایی نظیر نسبت سود ناخالص به فروش و حاشیه سود عملیاتی در این دسته قرار دارند.
۲. نسبت‌های نقدینگی^{۷۶}: در این دسته، نسبت‌ها نمایانگر توانایی بنگاه در مدیریت جریان نقدی و تسویه بدهی‌های کوتاه‌مدت است. که نشان‌دهنده قدرت بنگاه در کنترل جریان نقدی خود به‌ویژه در پرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت می‌باشند. نسبت‌های نقدینگی شامل نسبت‌هایی نظیر نسبت جاری، نسبت آنی و نسبت وجه نقد است.
۳. نسبت‌های اهرمی^{۷۷}: این گروه از نسبت‌ها، سطوح بدهی یک بنگاه را با دارایی‌ها، حقوق صاحبان سهام و سود آن مقایسه می‌کند تا با پرداخت بدهی‌های بلندمدت و همچنین سود آن، احتمال بقای بنگاه در طولانی مدت را ارزیابی کند. نسبت‌های بدهی، نسبت تسهیلات به سرمایه، نسبت پوشش بهره در این گروه قرار می‌گیرد.
۴. نسبت‌های عملکرد و کارایی^{۷۸}: در این بخش، نسبت‌های عملکرد و کارایی نمایانگر اندازه‌گیری کارایی بنگاه در بهره‌برداری از منابع و دارایی‌های خود هستند. این نسبت‌ها به ما می‌گویند که بنگاه چقدر موفق در استفاده از

⁷⁵ Profitability Ratios

⁷⁶ Liquidity Ratios

⁷⁷ leverage ratios

⁷⁸ Efficiency and Performance Ratios

منابع خود بوده و چقدر کارایی از دارایی‌ها داشته است. نسبت‌هایی نظیر گردش دارایی و نسبت گردش موجودی در این گروه قرار دارند.

۵. نسبت‌های پوشش بدهی^{۷۹}: نسبت پوشش معیاری برای میزان سنجش توانایی یک بنگاه برای بازگرداندن بدهی و انجام تعهدات مالی است. هر چه نسبت پوشش بالاتر باشد، پرداخت بدهی و سود سهام آسان‌تر خواهد بود. رایج‌ترین نسبت‌های پوشش شامل نسبت پوشش بهره، نسبت پوشش خدمات بدهی و نسبت پوشش دارایی می‌باشند.

۶. نسبت‌های چشم‌انداز بازار^{۸۰}: این گروه از نسبت‌ها برای پیش‌بینی سود و عملکرد آینده کاربرد دارند. شامل بازده سود سهام، نسبت قیمت به سود (P/E)، سود هر سهم (EPS) و نسبت پرداخت سود سهام هستند. اگرچه نسبت‌های مالی دیدگاه‌های مفیدی را ارائه می‌دهند، محدودیت‌هایی نیز وجود دارد. این نسبت‌ها بر اساس داده‌های تاریخی استوار هستند و ممکن است عملکرد آینده را به طور دقیق پیش‌بینی نکنند. عوامل خارجی، تغییرات صنعتی و شرایط اقتصادی نظیر تغییرات بازار یا تغییرات در تکنولوژی و رقبای صنعت در نسبت‌های مالی نمایش داده نمی‌شوند که ممکن است نسبت‌ها را تحت تأثیر قرار دهند.

نسبت‌ها ممکن است در صنایع مختلف متفاوت باشند، بنابراین مقایسه آن‌ها در یک بخش مشخص از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. علاوه بر این، نسبت‌ها بر اصول حسابداری مبتنی‌اند و ممکن است ارزش اقتصادی و عملکرد واقعی یک شرکت را به درستی نشان ندهند. همچنین، نسبت‌های مالی، عوامل غیرمالی مانند تغییرات در مدیریت، فناوری، محصولات و رقابت را در نظر نمی‌گیرند. برای تحلیل جامع، مهم است عوامل کمی و کیفی دیگری را در کنار نسبت‌های مالی در نظر بگیریم.

برخی نسبت‌ها ممکن است به تنهایی تصویری کاملی از عملکرد و کارایی شرکت ارائه ندهند و نیاز به ترکیب آن‌ها با نسبت‌های دیگر و اطلاعات کیفی داشته باشد. هر نسبت مالی تنها یک جنبه از عملکرد مالی را مورد تحلیل قرار می‌دهد و اطلاعات دقیق‌تر و جامع‌تری از وضعیت مالی شرکت ارائه نمی‌دهد.

در این بخش وضعیت نسبت‌های مالی شرکت‌های دولتی به تفکیک ماهیت فعالیت اصلی آن‌ها با عملکرد کل بنگاه‌های فعال در اقتصاد (خصوصی و دولتی) مقایسه شده است.

۳-۵-۱- حاشیه سود عملیاتی

حاشیه سود عملیاتی یا بازده فروش بیانگر توانایی بنگاه در ایجاد بازده بالا از مقدار معینی از فروش است و میزان سودی که بنگاه به ازای هر واحد فروش به دست می‌آورد را نشان می‌دهد. این نسبت از طریق تقسیم سود عملیاتی بر کل درآمدهای عملیاتی محاسبه می‌شود. اندازه‌گیری دقیق حاشیه عملیاتی سود به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، به مدیران و تصمیم‌گیران اطلاعات مفیدی را ارائه می‌دهد.

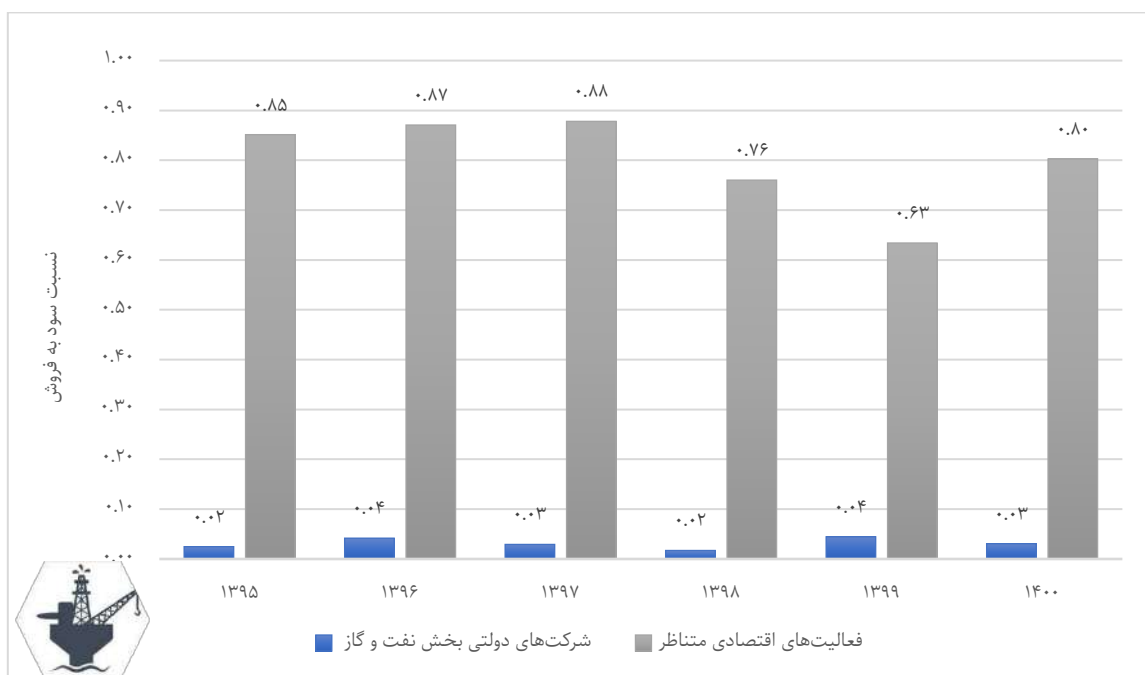
⁷⁹ Coverage Ratio

⁸⁰ Market Prospect Ratios

ذکر این نکته حایز اهمیت است که در سطح بخش‌های اقتصادی (نظام حساب‌های ملی) نسبتی به نام حاشیه سود عملیاتی تعریف شده نیست و به منظور مقایسه، در سطح بخش‌ها از نسبت مازاد عملیاتی به ارزش ستانده ناخالص استفاده شده است.

نکته: در برخی بخش‌های اقتصادی با توجه به منفی بودن حاشیه سود عملیاتی شرکت‌های دولتی فعال در آن بخش‌ها، در برخی سال‌ها یا کل دوره مورد بررسی، نسبت حاشیه سود عملیاتی نمایش داده نشده است.

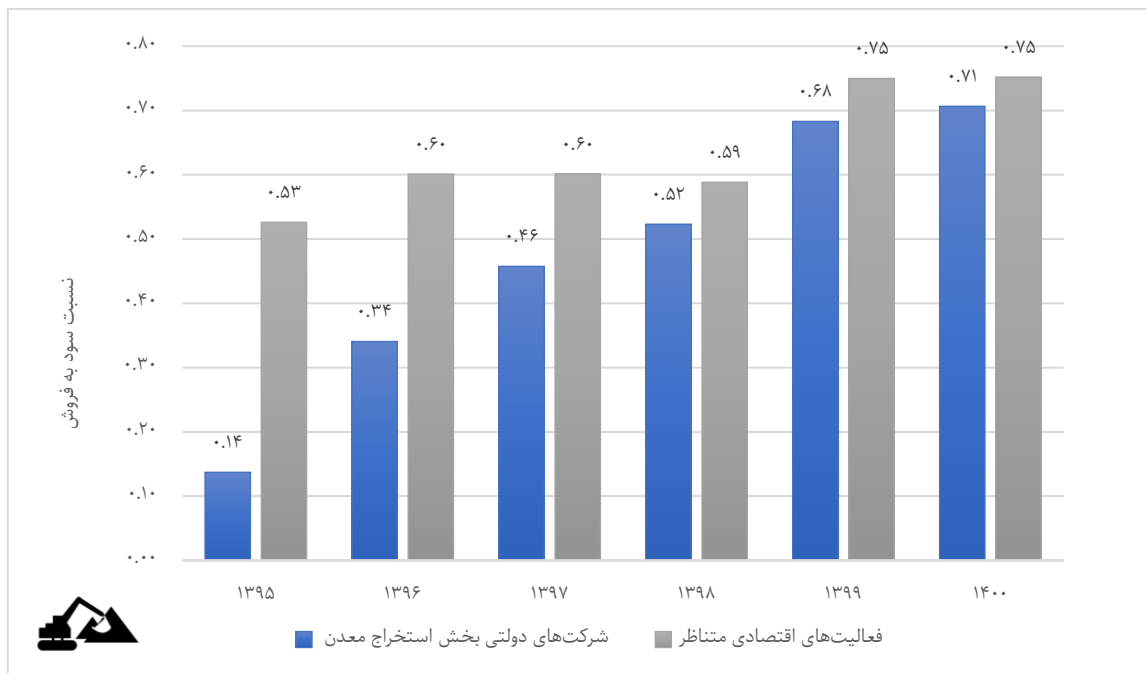
■ نفت و گاز^{۸۱}

شکل ۳-۳- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

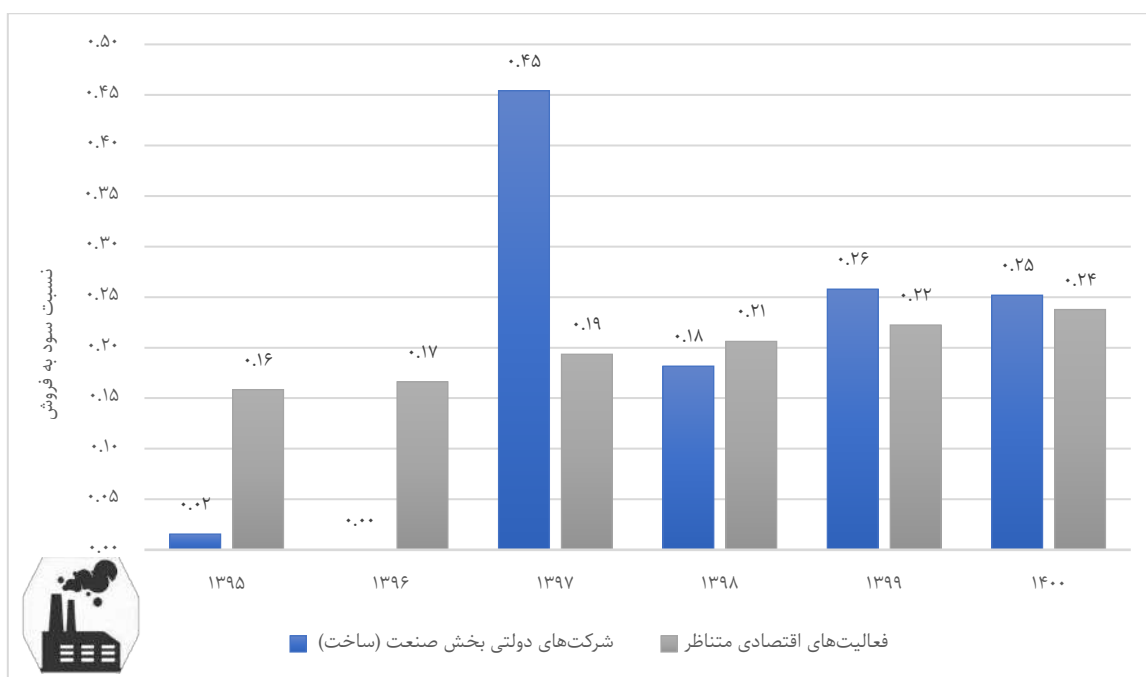
^{۸۱} در تحلیل نسبت‌های مالی شرکت‌های دولتی ذیل بخش نفت و گاز که عمدتاً مربوط به شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه آن است باید به این نکته توجه داشت که در صورت مالی تلفیقی این شرکت، سهم دولت از درآمد نفتی به عنوان هزینه در بهای تمام شده ذکر شده است. در حالی که در طبق استاندارد حساب‌های ملی این مبلغ جزو انتقالات جاری بوده و نباید جزو بهای تمام شده محسوب شود. لذا مقایسه نسبت‌های متاثر از این رویه از جمله حاشیه سود عملیاتی، نسبت ارزش افزوده به فروش و مانند آن تفاوت چشم‌گیری بین وضعیت شرکت‌های دولتی و بخش نفت و گاز وجود دارد.

■ استخراج معدن

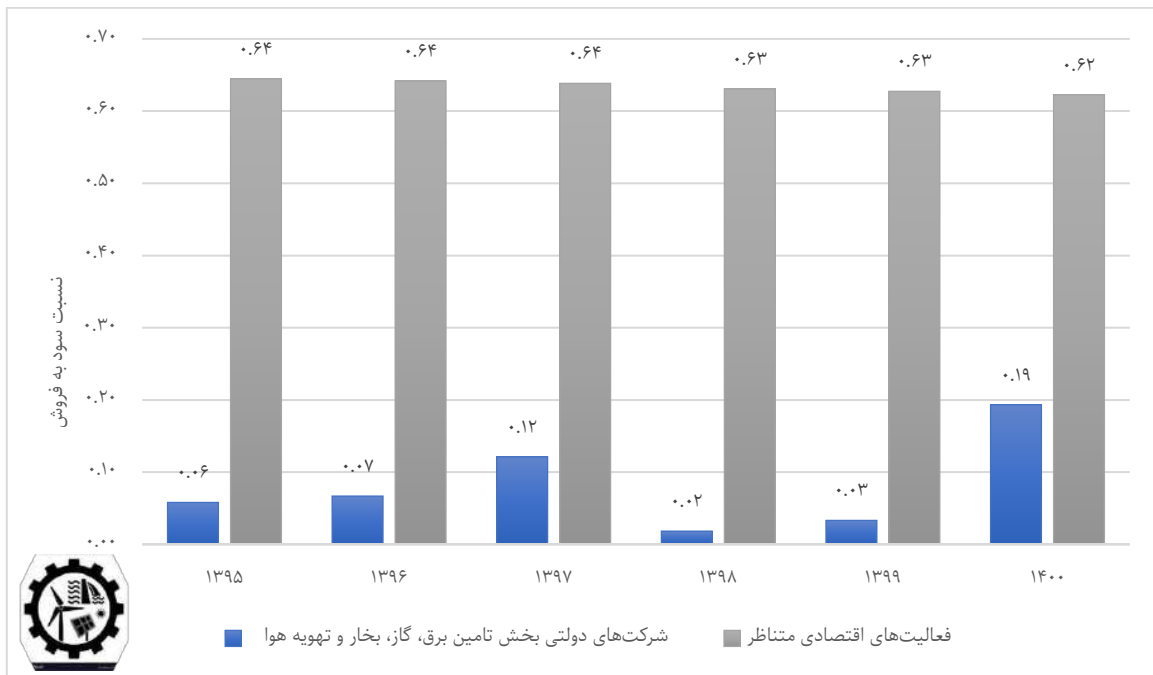
شکل ۳-۴- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ صنعت (ساخت)

شکل ۳-۵- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

شکل ۳-۶- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

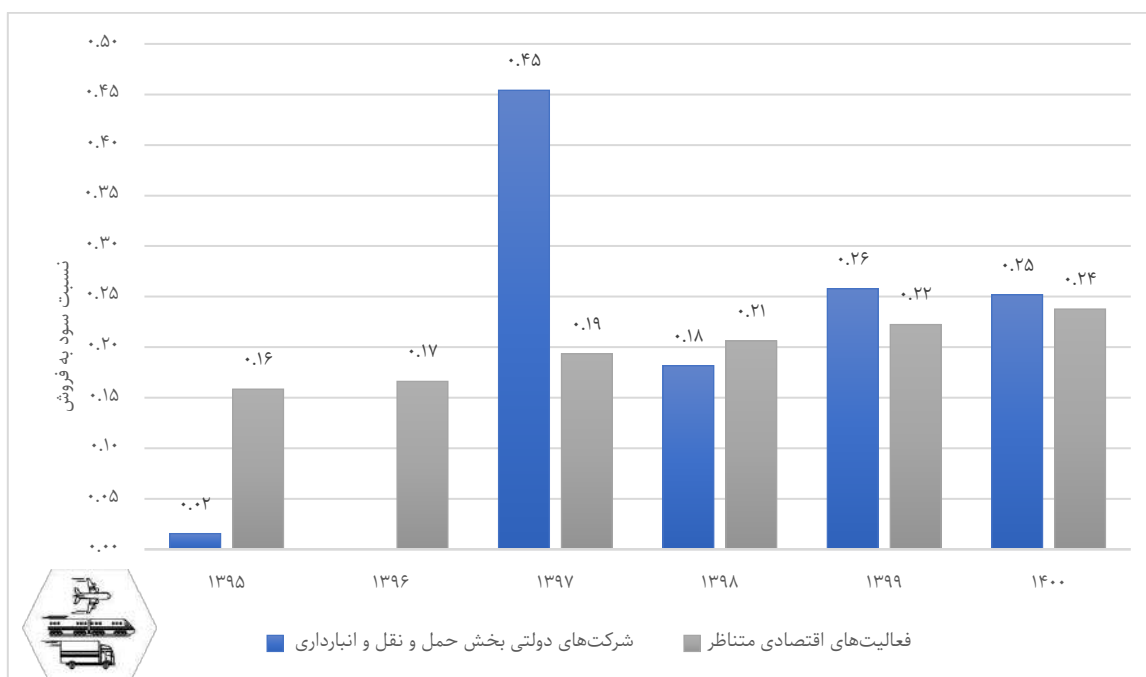
آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه^{۸۲}

شکل ۳-۷- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

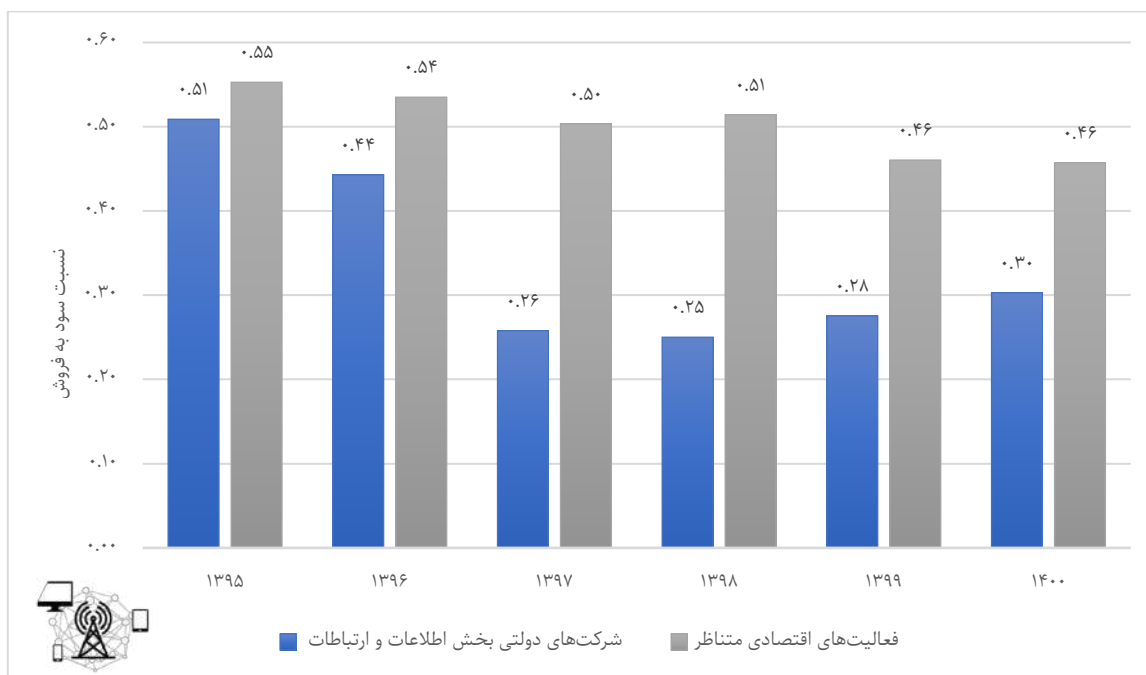
^{۸۲} به دلیل منفی شدن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، نسبت سود به فروش نمایش داده نشده است. در سایر بخش‌ها نیز همین رویه دنبال شده است.

حمل و نقل و انبارداری

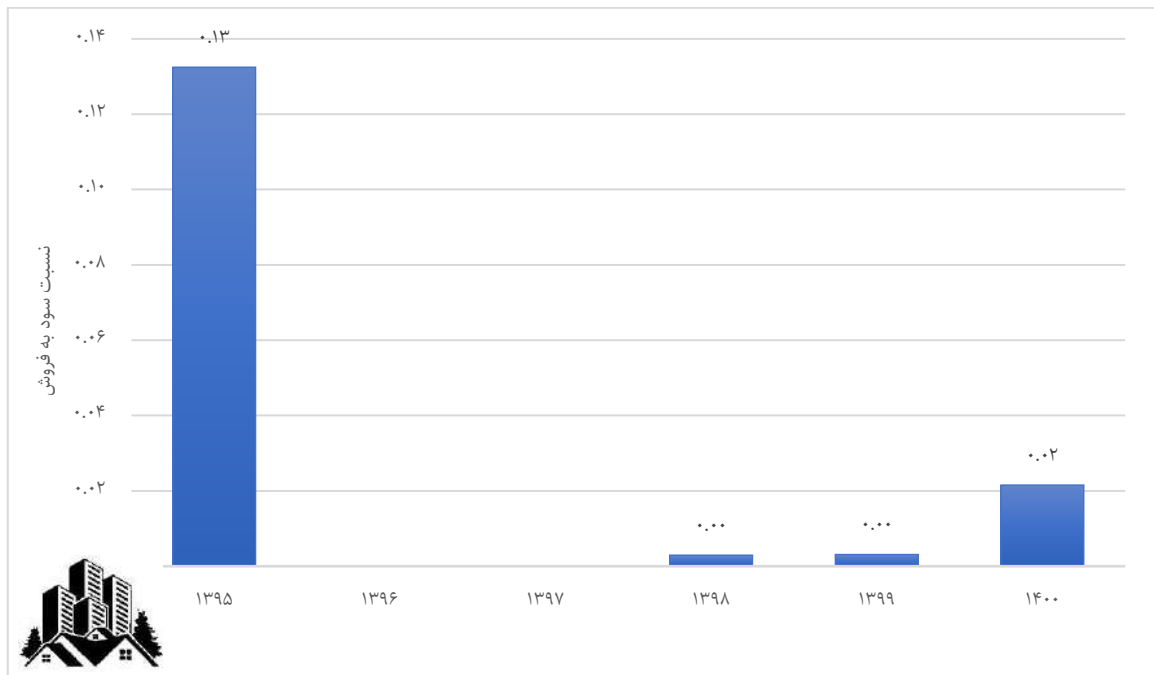
شکل ۸-۳- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

اطلاعات و ارتباطات

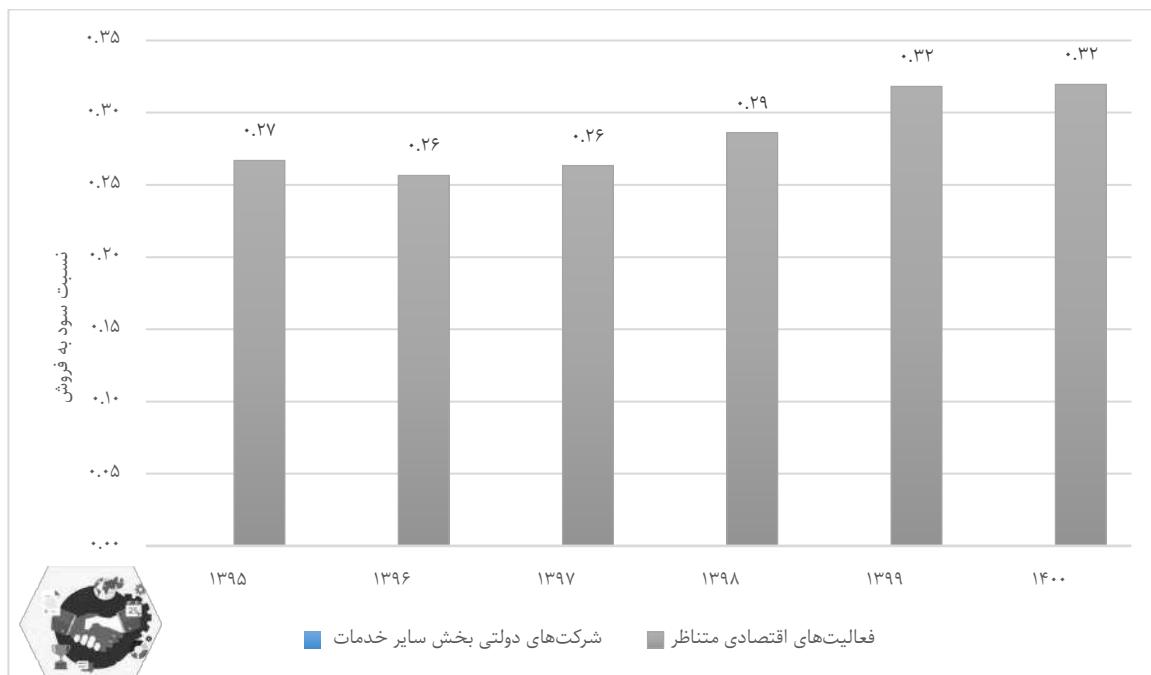
شکل ۹-۳- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ فعالیت‌های املاک و مستغلات^{۸۳}

شکل ۳-۱۰- نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات

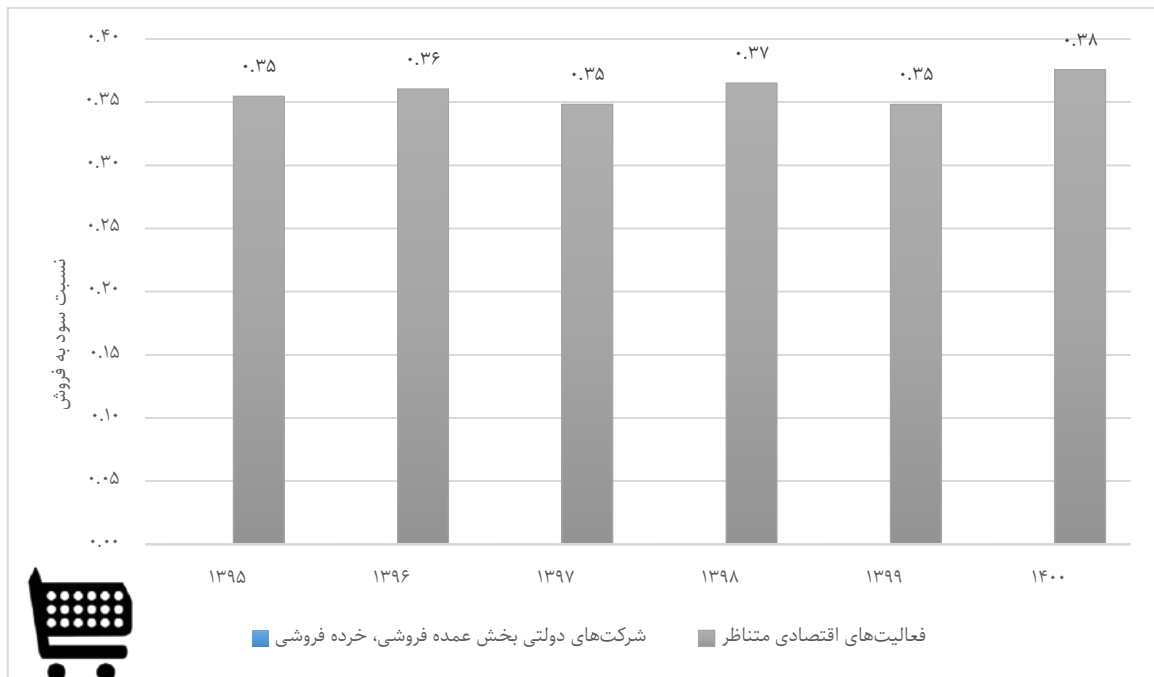
■ سایر خدمات

شکل ۳-۱۱- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

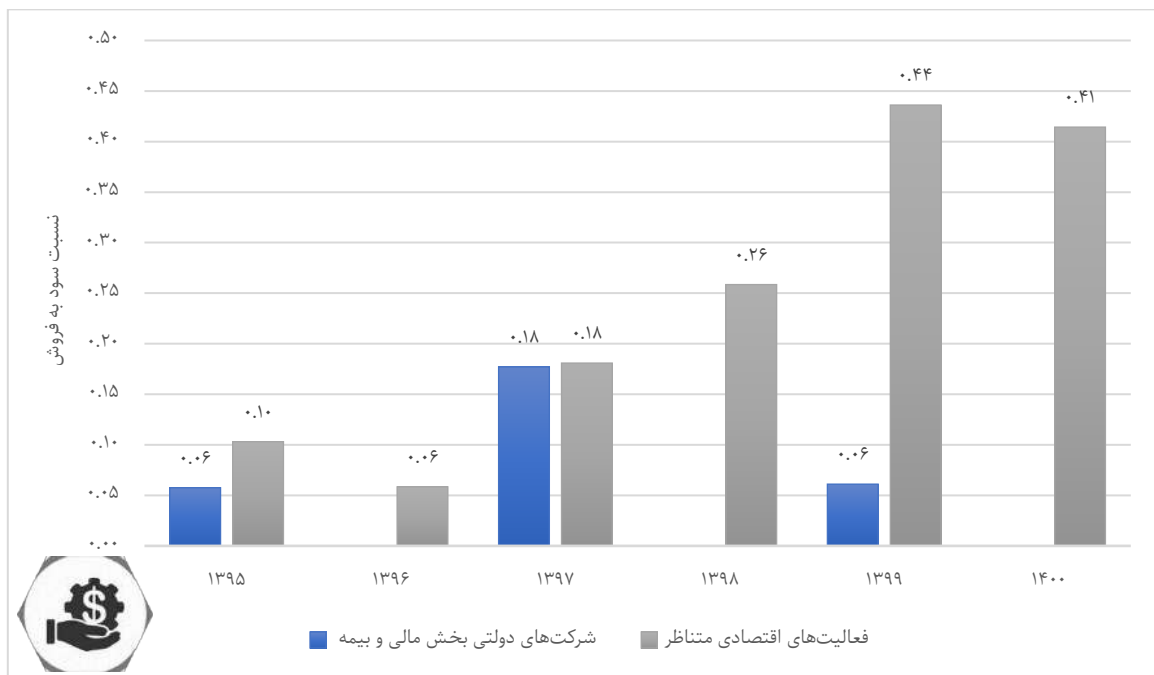
^{۸۳} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از ارزش ستانده و ارزش افزوده بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به درآمد اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد) لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در نسبت‌های مالی صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا در این گزارش مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

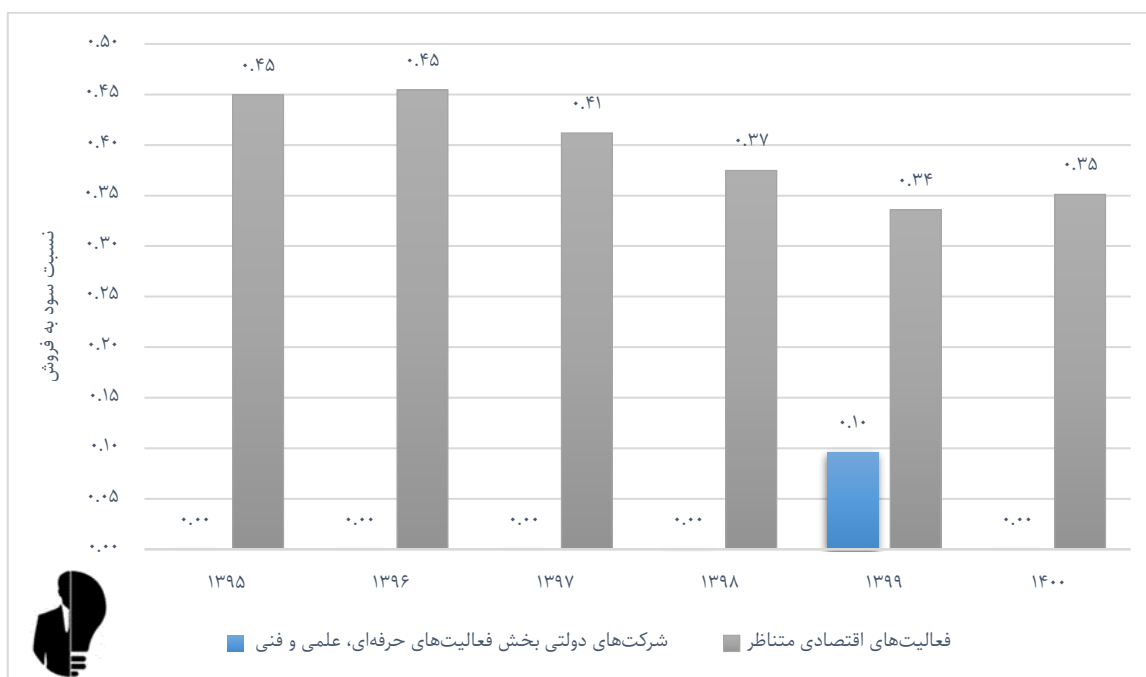
شکل ۳-۱۲- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

شکل ۳-۱۳- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

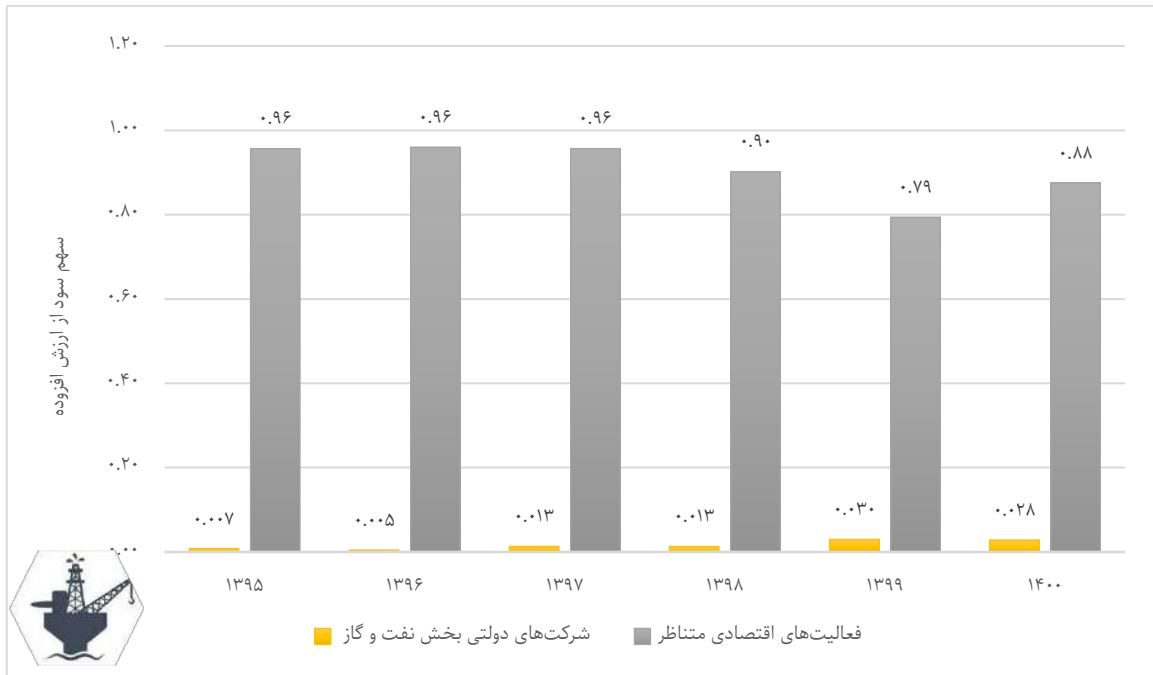
شکل ۳-۱۴- مقایسه نسبت سود به فروش شرکت‌های دولتی بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۵-۲- سهم سود از ارزش افزوده

سهم سود از ارزش افزوده نشان می‌دهد که چه مقدار از سود بنگاه به نیروی کار تخصیص می‌یابد. که با تقسیم سود قبل از کسر مالیات بر ارزش افزوده محاسبه می‌شود. اندازه‌گیری دقیق این نسبت به علت هم جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، به مدیران کمک می‌کند تا نسبت توزیع سود بین ارکان مختلف کسب‌وکار را ارزیابی کنند.

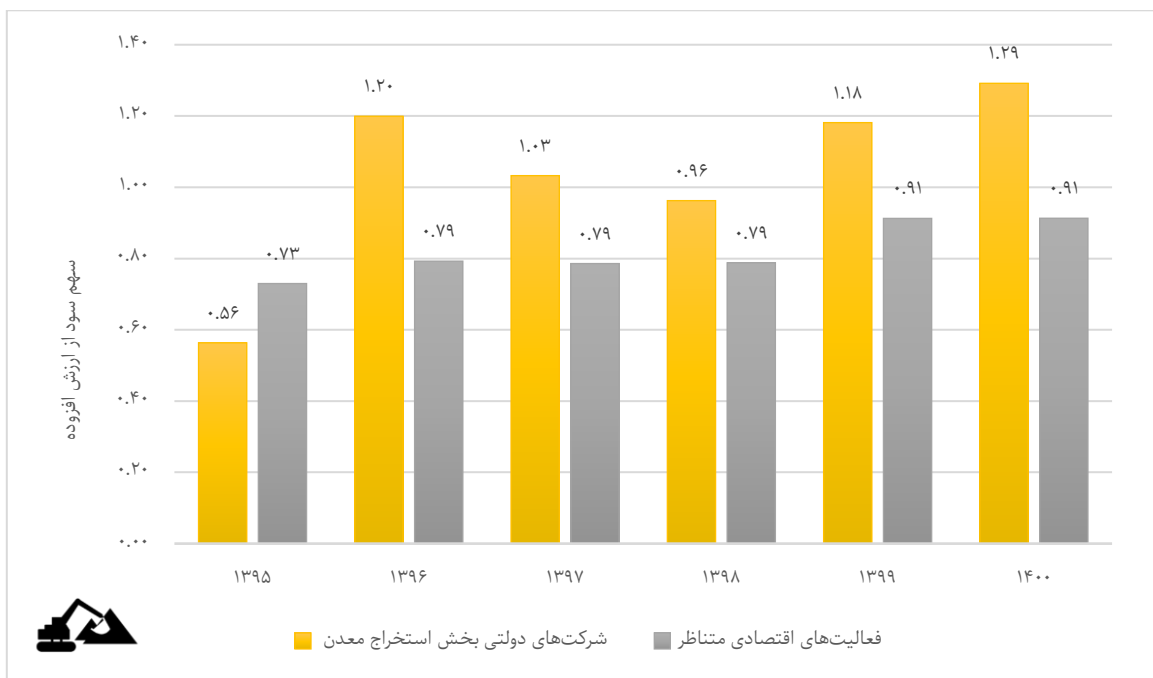
نکته: در برخی بخش‌های اقتصادی با توجه به منفی بودن ارزش افزوده یا سود قبل از کسر مالیات شرکت‌های دولتی فعال در آن بخش‌ها، در برخی سال‌ها یا کل دوره مورد بررسی، نسبت سهم سود از ارزش افزوده نمایش داده نشده است.

■ نفت و گاز^{۸۴}

شکل ۳-۱۵- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

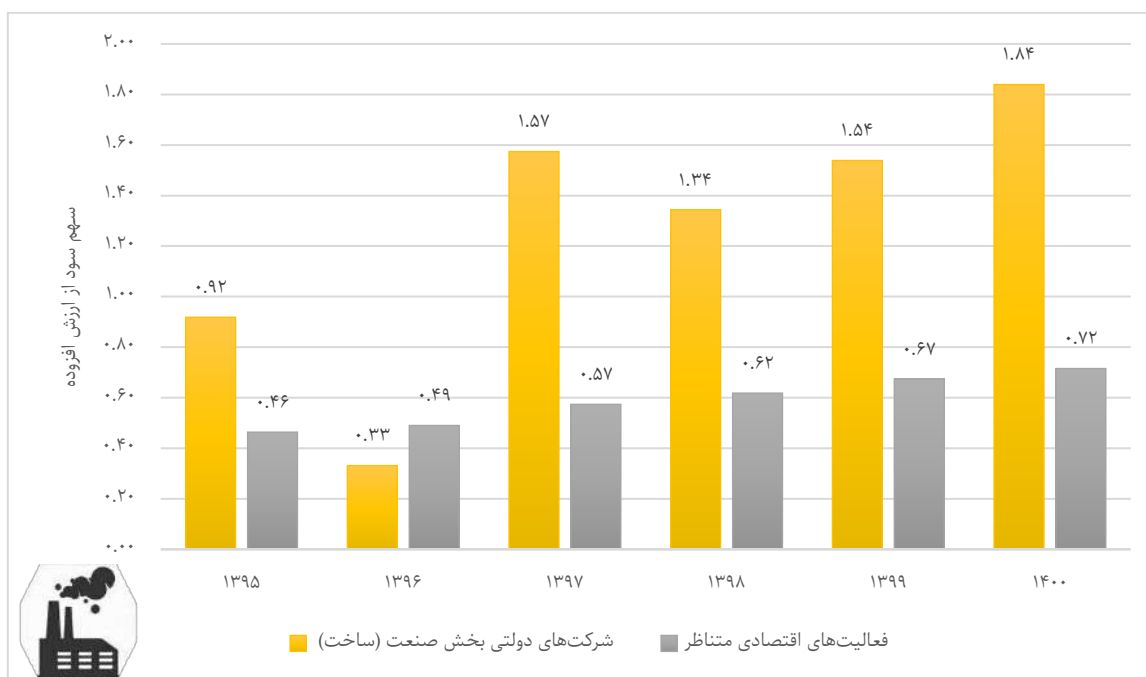
■ استخراج معدن

شکل ۳-۱۶- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

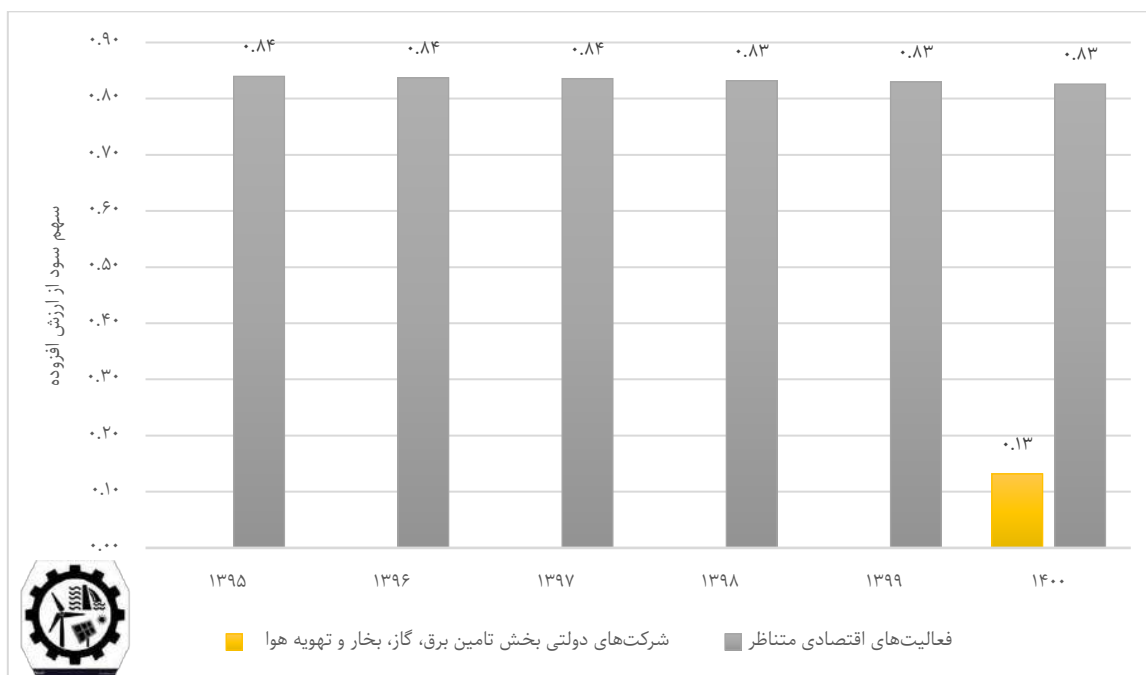
^{۸۴} در تحلیل نسبت‌های مالی شرکت‌های دولتی ذیل بخش نفت و گاز که عمدتاً مربوط به شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه آن است باید به این نکته توجه داشت که در صورت مالی تلفیقی این شرکت، سهم دولت از درآمد نفتی به عنوان هزینه در بهای تمام شده ذکر شده است. در حالی که در طبق استاندارد حساب‌های ملی این مبلغ جزو انتقالات جاری بوده و نباید جزو بهای تمام شده محسوب شود. لذا مقایسه نسبت‌های متاثر از این رویه از جمله حاشیه سود عملیاتی و مانند آن تفاوت چشم‌گیری بین وضعیت شرکت‌های دولتی و بخش نفت و گاز وجود دارد.

صنعت (ساخت)

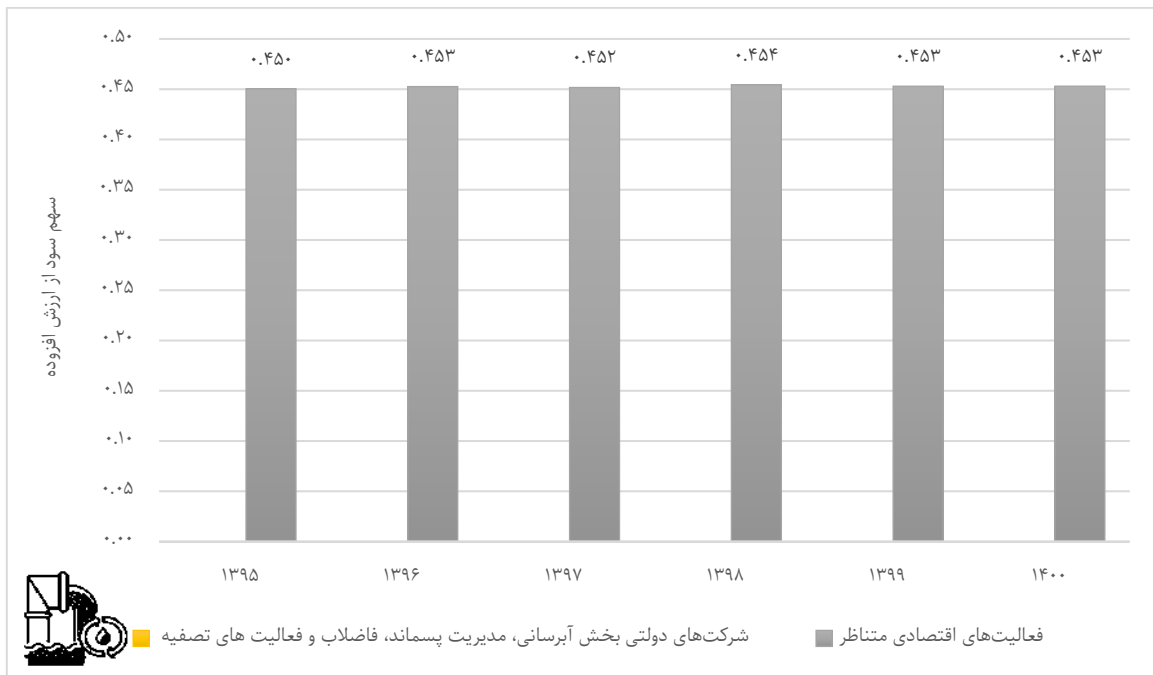
شکل ۱۷-۳- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

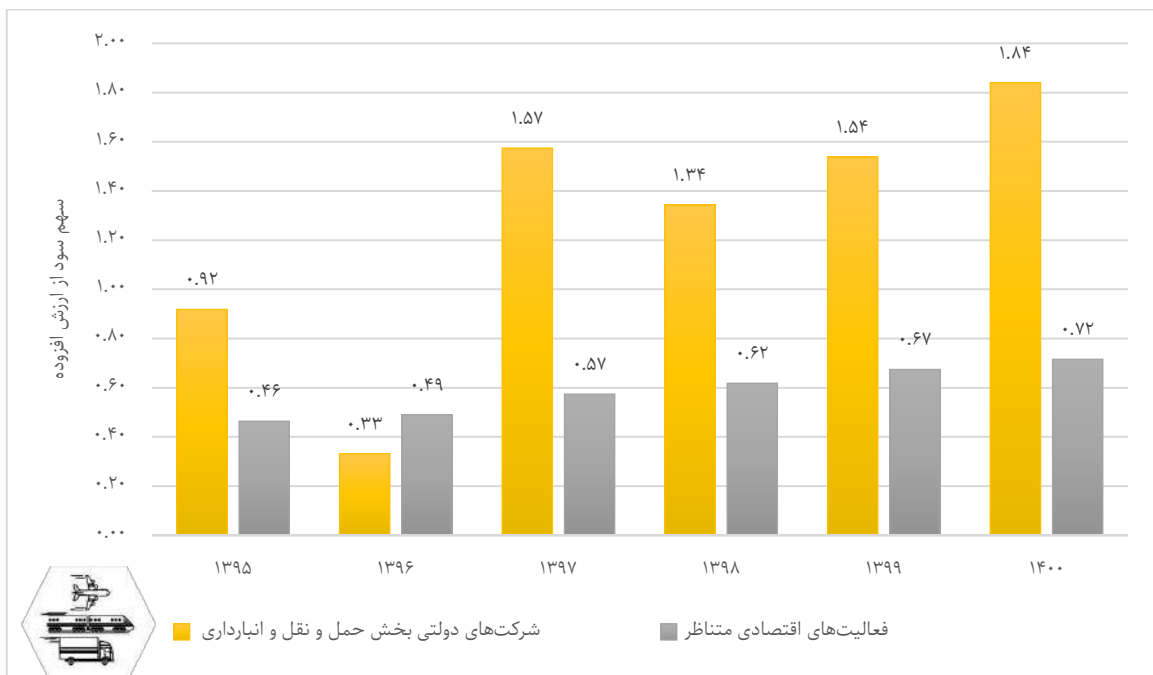
شکل ۱۸-۳- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیتهای تصفیه

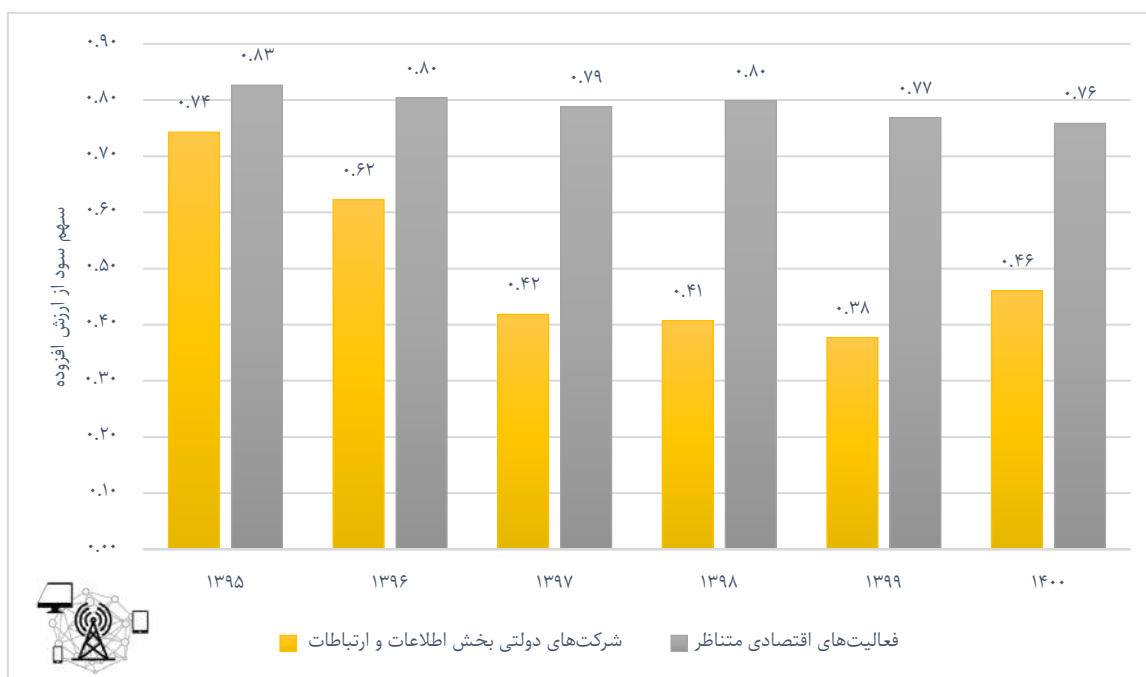
شکل ۳-۱۹- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

حمل و نقل و انبارداری

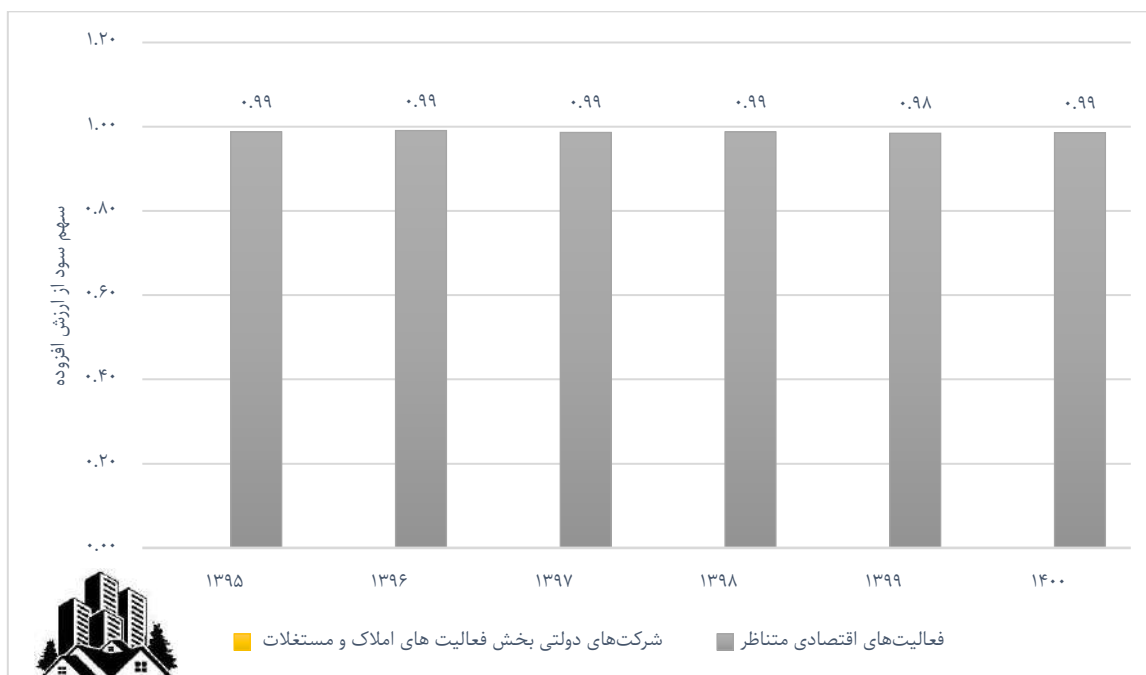
شکل ۳-۲۰- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیتهای اقتصادی متناظر

اطلاعات و ارتباطات

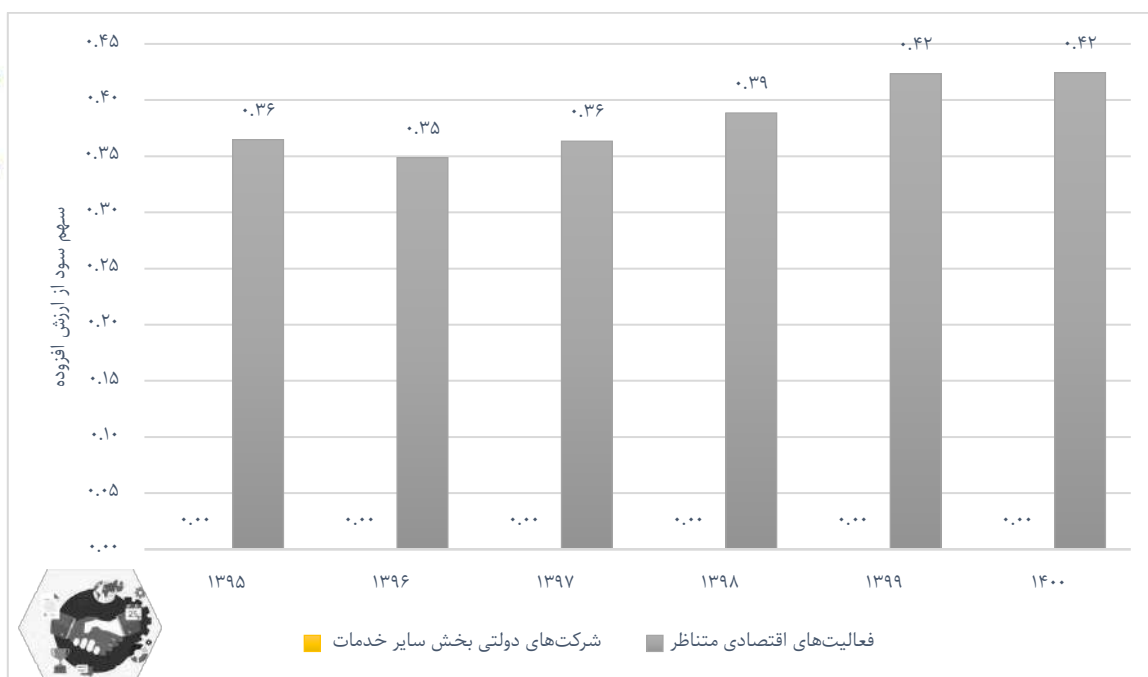
شکل ۳-۲۱- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های املاک و مستغلات

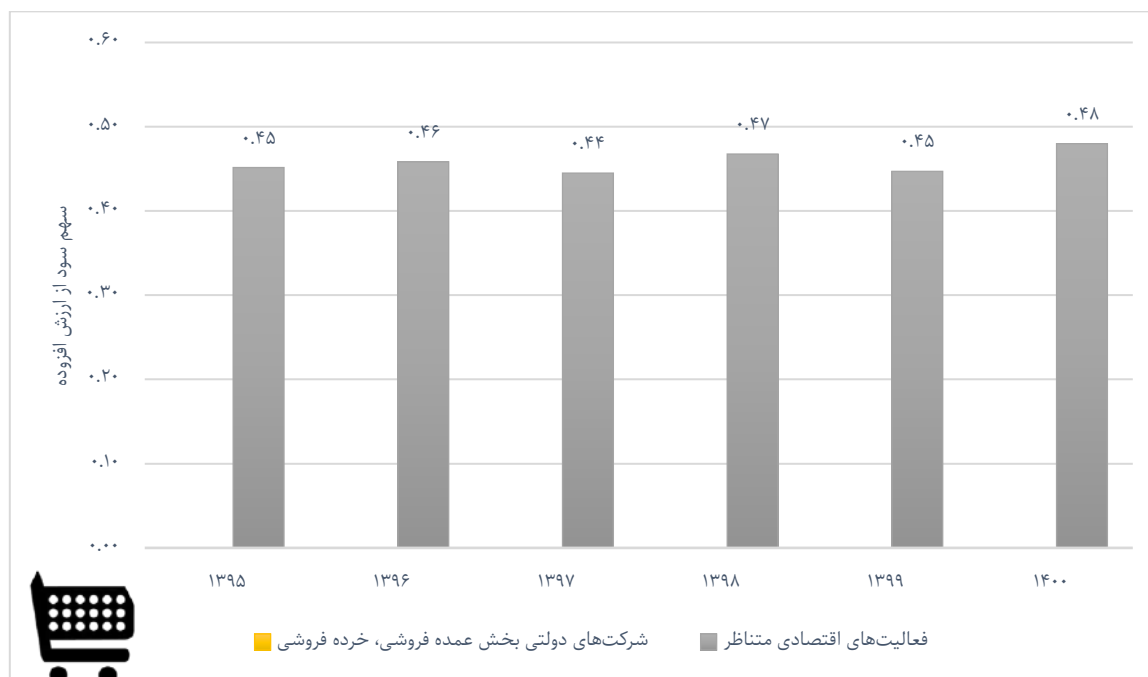
شکل ۳-۲۲- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

سایر خدمات

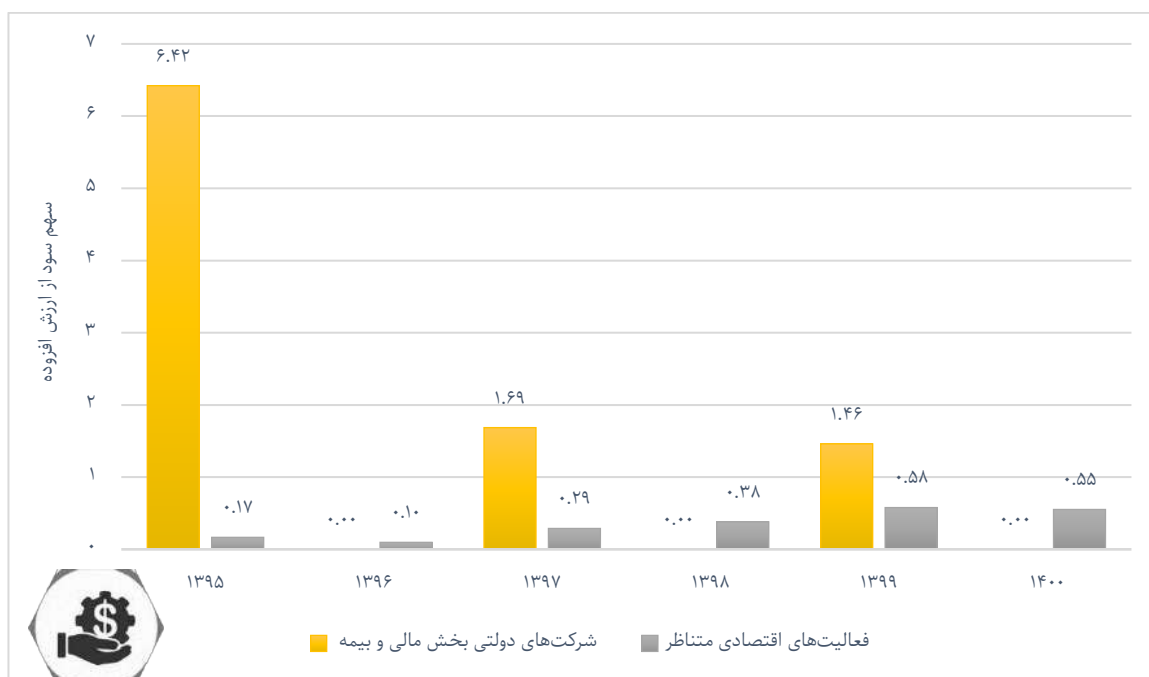
شکل ۳-۲۳- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

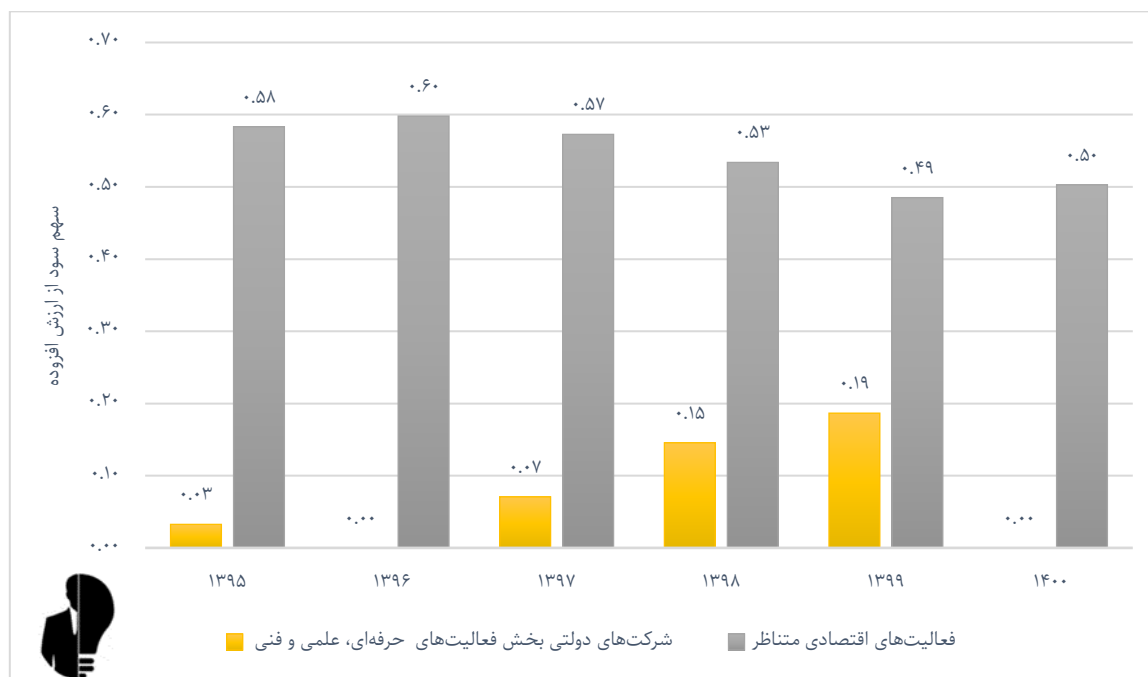
شکل ۳-۲۴- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

شکل ۳-۲۵- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

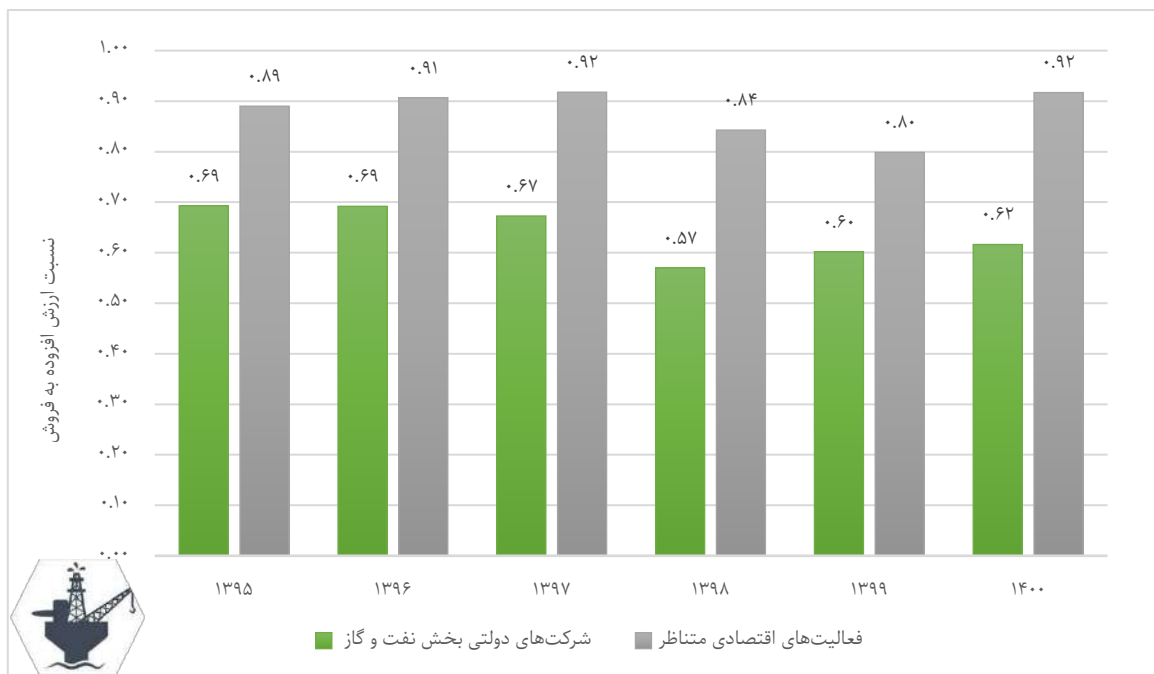
شکل ۳-۲۶- مقایسه سهم سود از ارزش افزوده بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۵-۳- نسبت ارزش افزوده به فروش

نسبت ارزش افزوده به فروش نشان می‌دهد که شرکت چقدر از مواد اولیه استفاده می‌کند و ارزش افزوده‌ای که به محصولات یا خدمات خود اضافه می‌کند را نشان می‌دهد که با تقسیم ارزش افزوده بر کل درآمدهای عملیاتی بدست می‌آید. اندازه‌گیری دقیق این نسبت به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، برای تحلیل کارایی و بهره‌وری مالی شرکت بسیار مفید است.

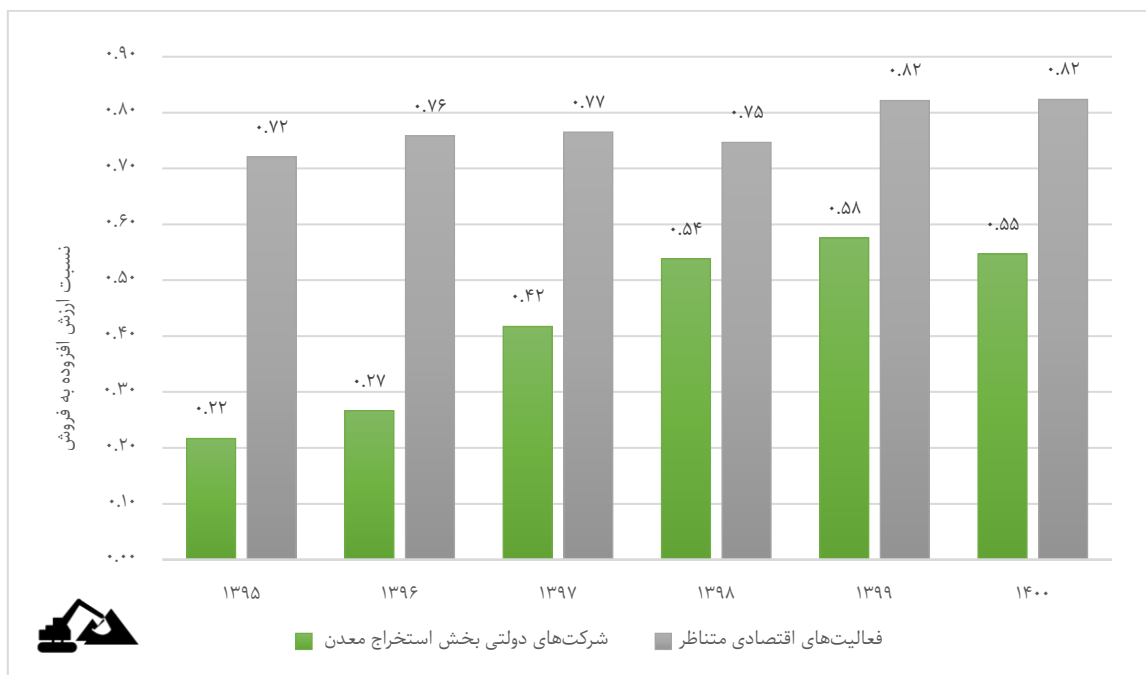
نکته: در برخی بخش‌های اقتصادی با توجه به منفی بودن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در آن بخش‌ها، در برخی سال‌ها یا کل دوره مورد بررسی، نسبت سهم ارزش افزوده به فروش نمایش داده نشده است.

■ نفت و گاز

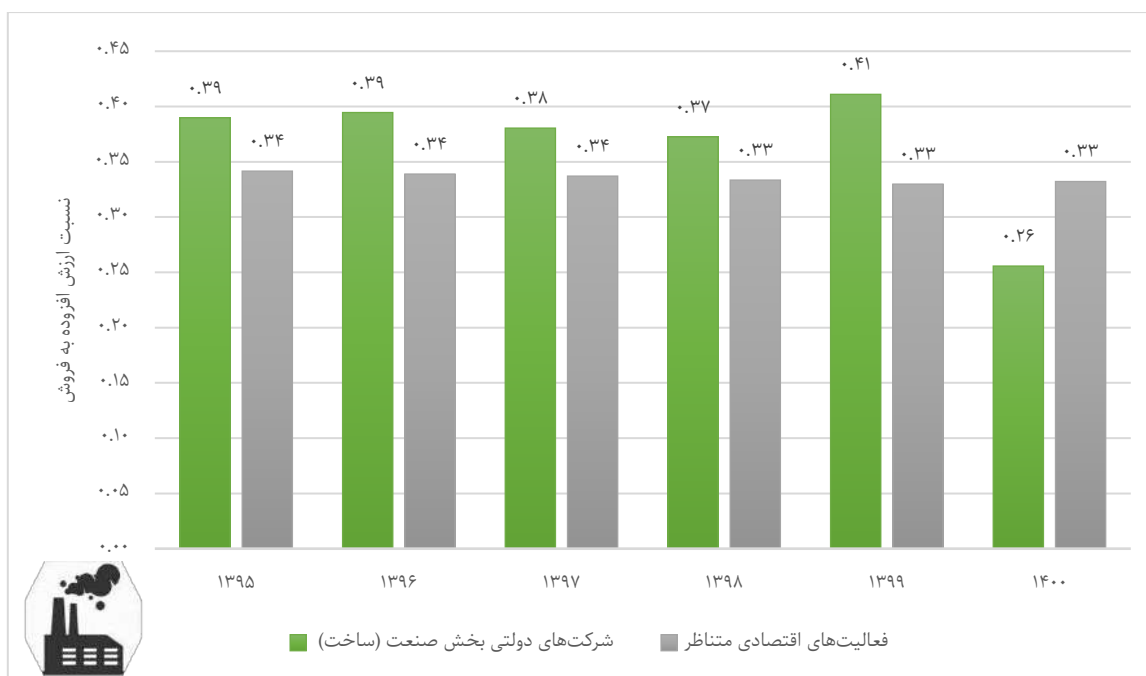
شکل ۳-۲۷- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ استخراج معدن

شکل ۳-۲۸- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ صنعت (ساخت)

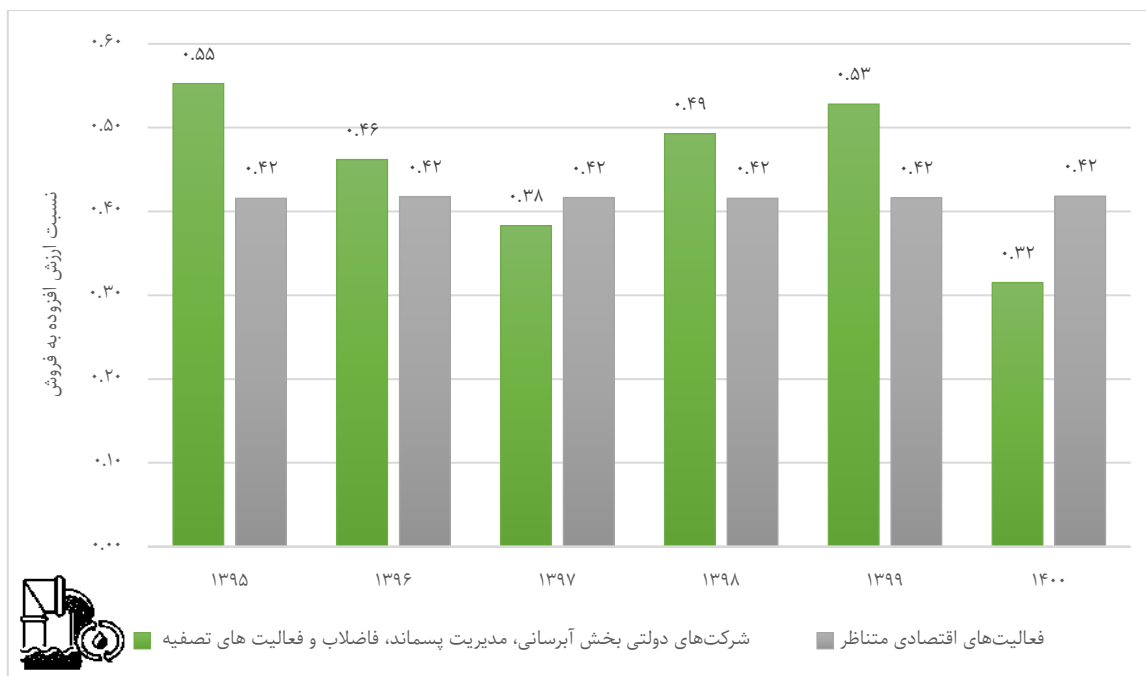
شکل ۳-۲۹- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

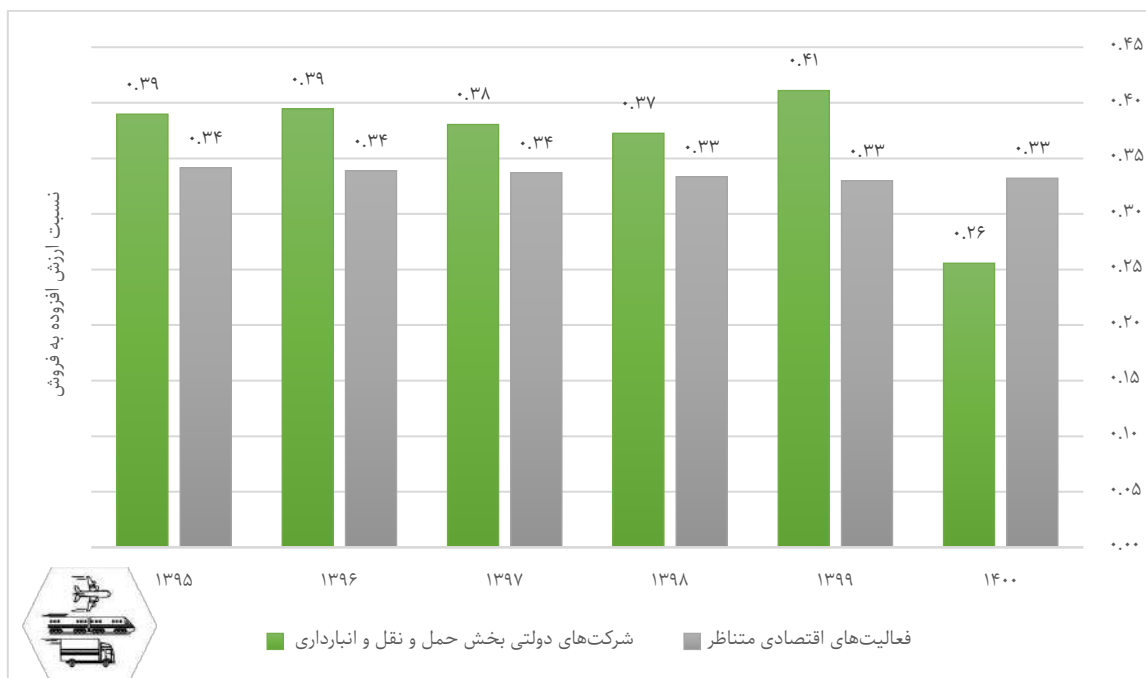
شکل ۳-۳۰- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

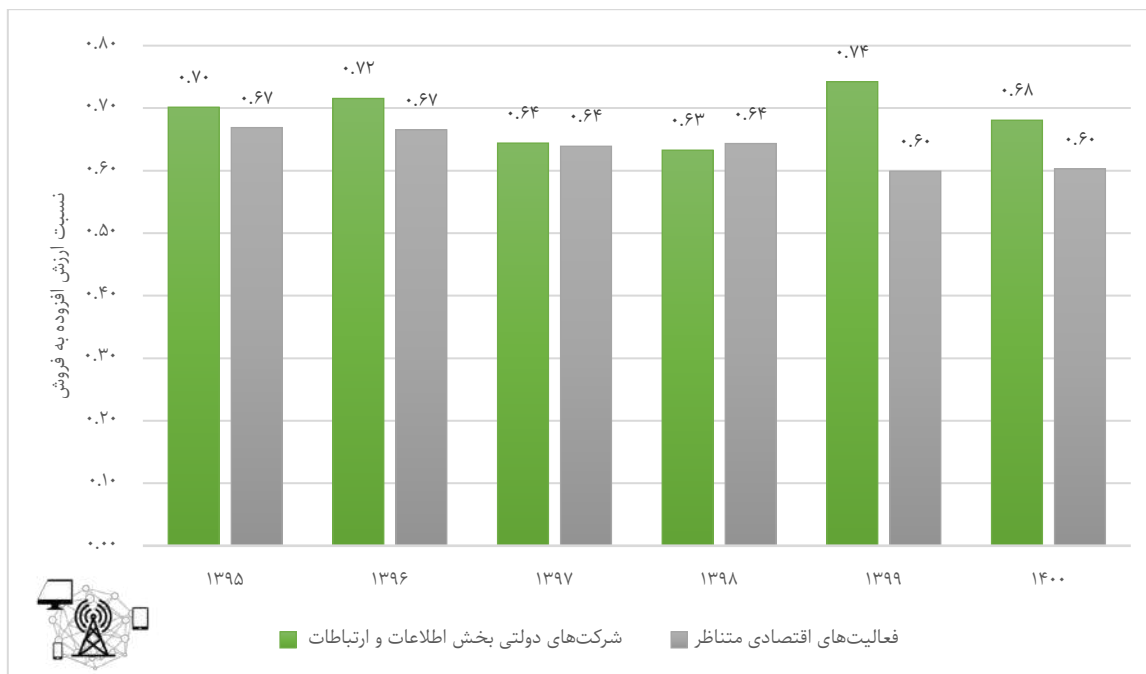
شکل ۳-۳۱- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

حمل‌ونقل و انبارداری

شکل ۳-۳۲- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش حمل‌ونقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

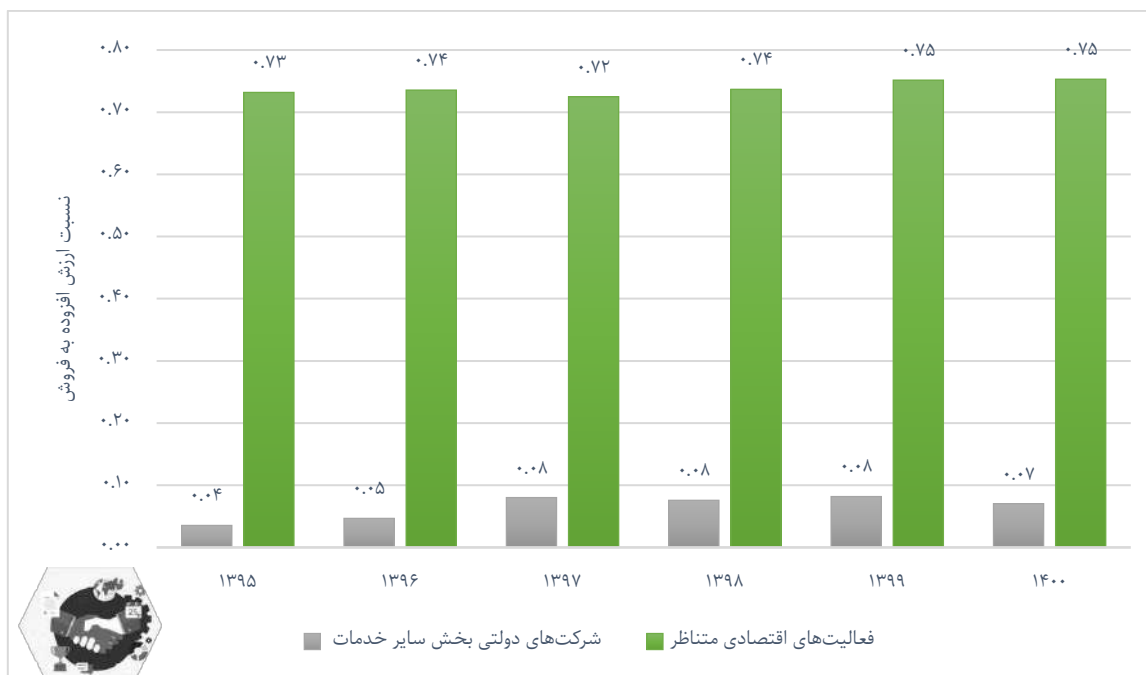
اطلاعات و ارتباطات

شکل ۳-۳۳- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

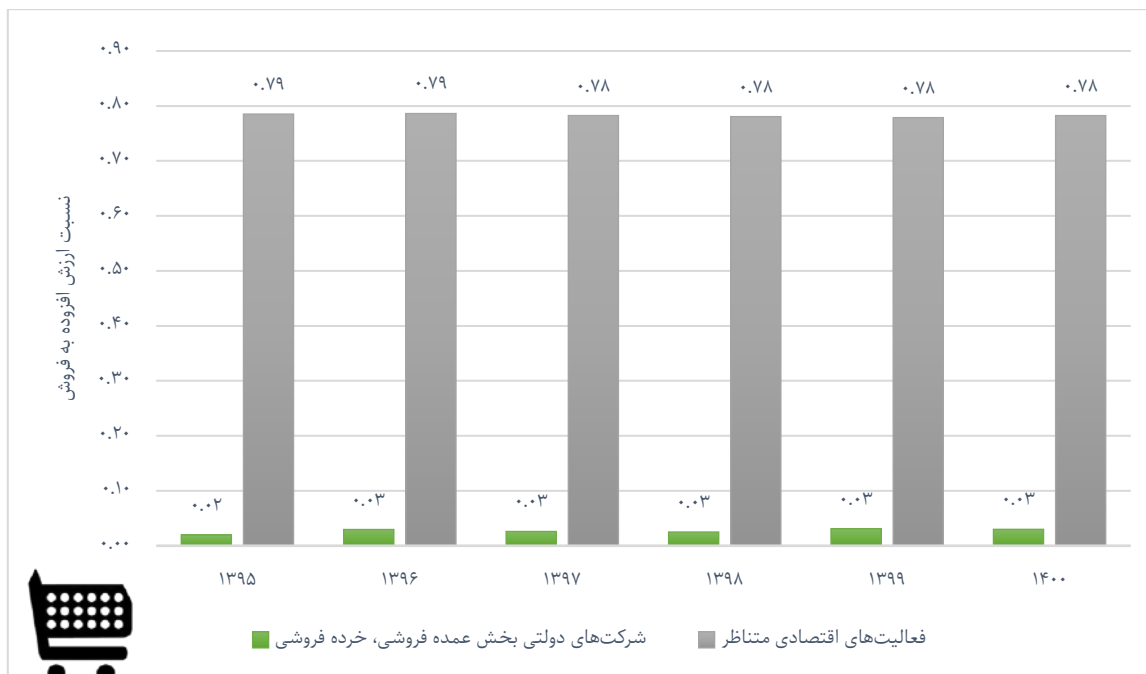
فعالیت‌های املاک و مستغلات^{۸۵}

سایر خدمات

شکل ۳-۳۴- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

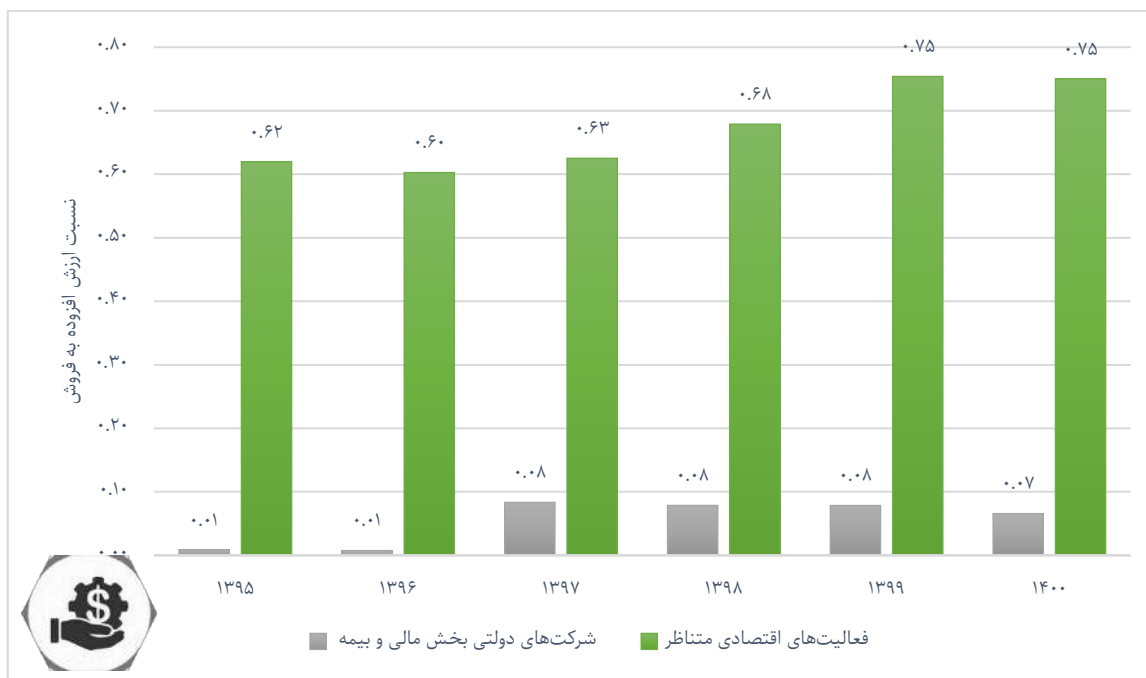
عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

شکل ۳-۳۵- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

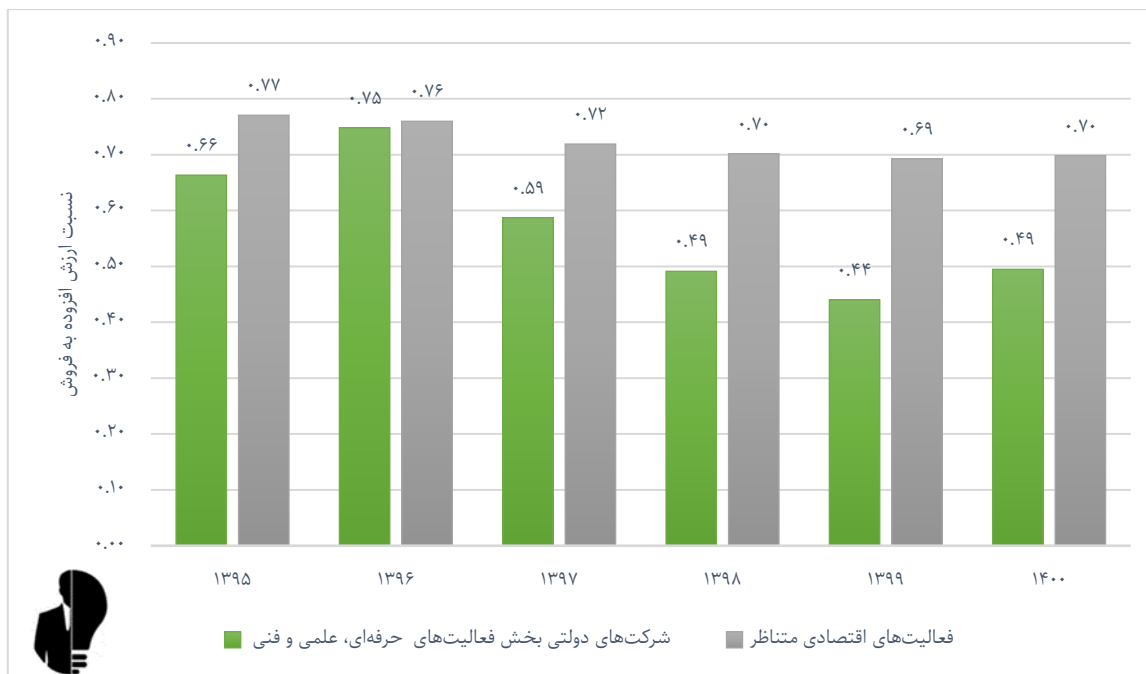
^{۸۵} به دلیل منفی بودن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در بخش املاک و مستغلات، نمودار سهم جبران خدمات از ارزش افزوده در این بخش نمایش داده نشده است.

فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

شکل ۳-۳۶- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

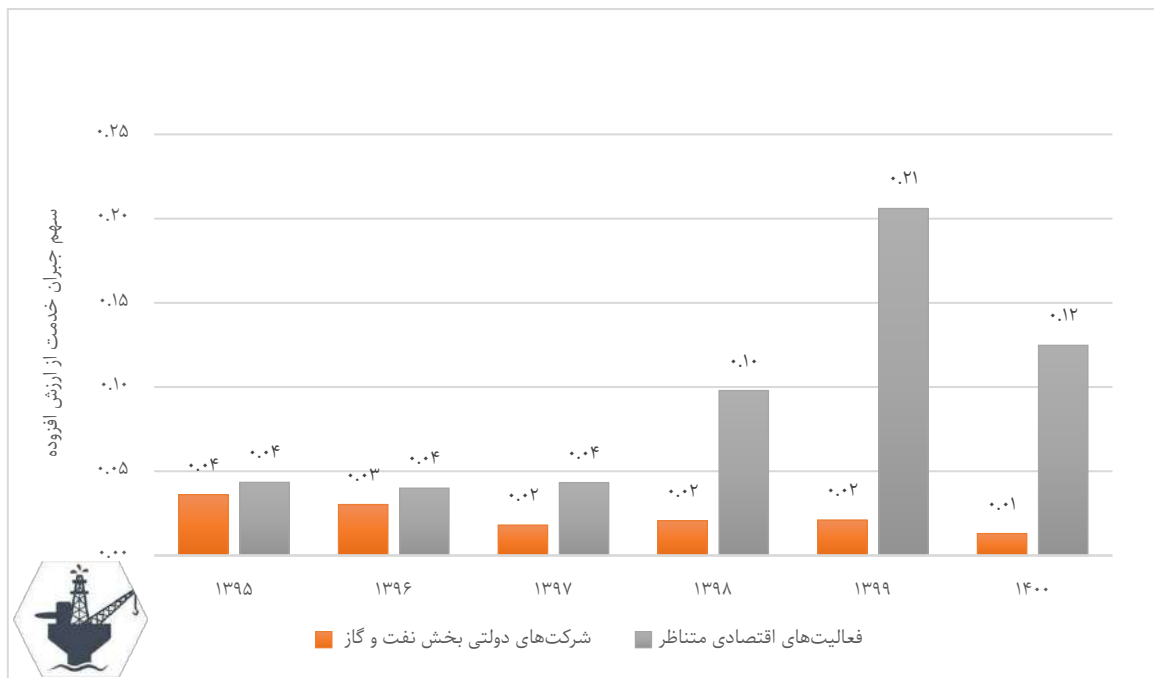
شکل ۳-۳۷- مقایسه نسبت ارزش افزوده به فروش بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۵-۴- سهم جبران خدمات از ارزش افزوده

به اختصار نشان‌دهنده نسبت جبران خدمات پرداختی به نیروی کار (کارکنان) به ارزش افزوده بنگاه است. این نسبت نشان می‌دهد که از کل ارزش افزوده تولید شده توسط بنگاه، چه مقدار به جبران خدمات به نیروی کار (پرداخت دستمزد و مزایا به کارکنان) اختصاص می‌یابد.

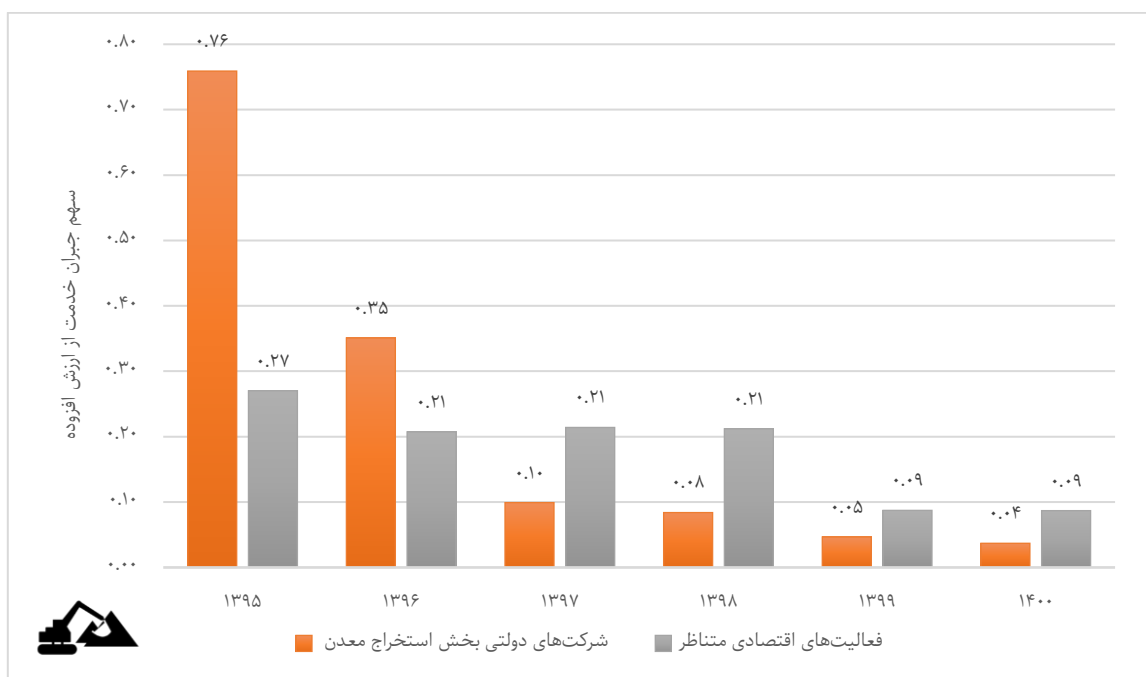
نکته: در برخی بخش‌های اقتصادی با توجه به منفی بودن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در آن بخش‌ها، در برخی سال‌ها یا کل دوره مورد بررسی، نسبت جبران خدمات از ارزش افزوده نمایش داده نشده است.

■ نفت و گاز

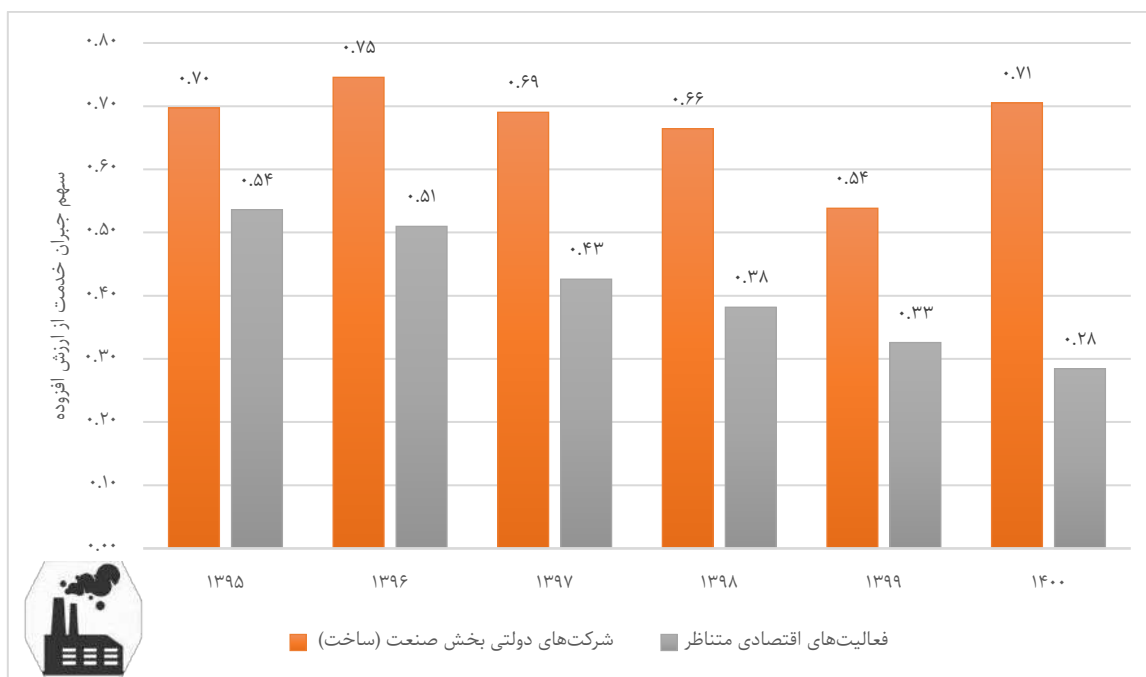
شکل ۳-۲۸- مقایسه سهم جبران خدمات از ارزش افزوده بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ استخراج معدن

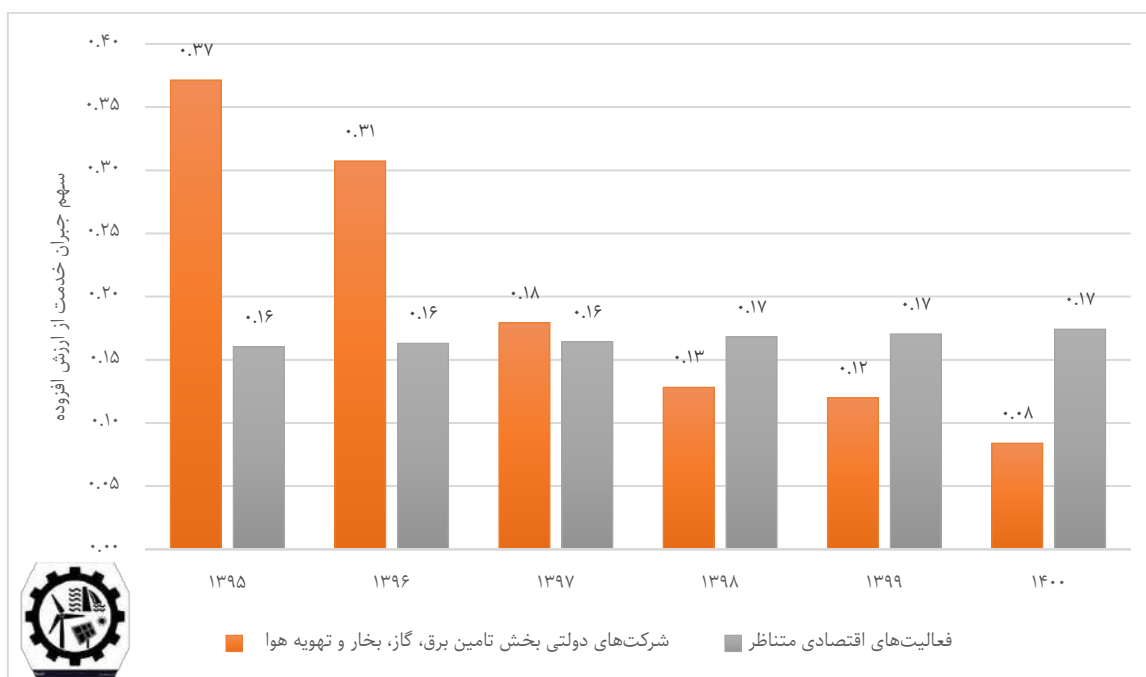
شکل ۳-۳۹- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ صنعت (ساخت)

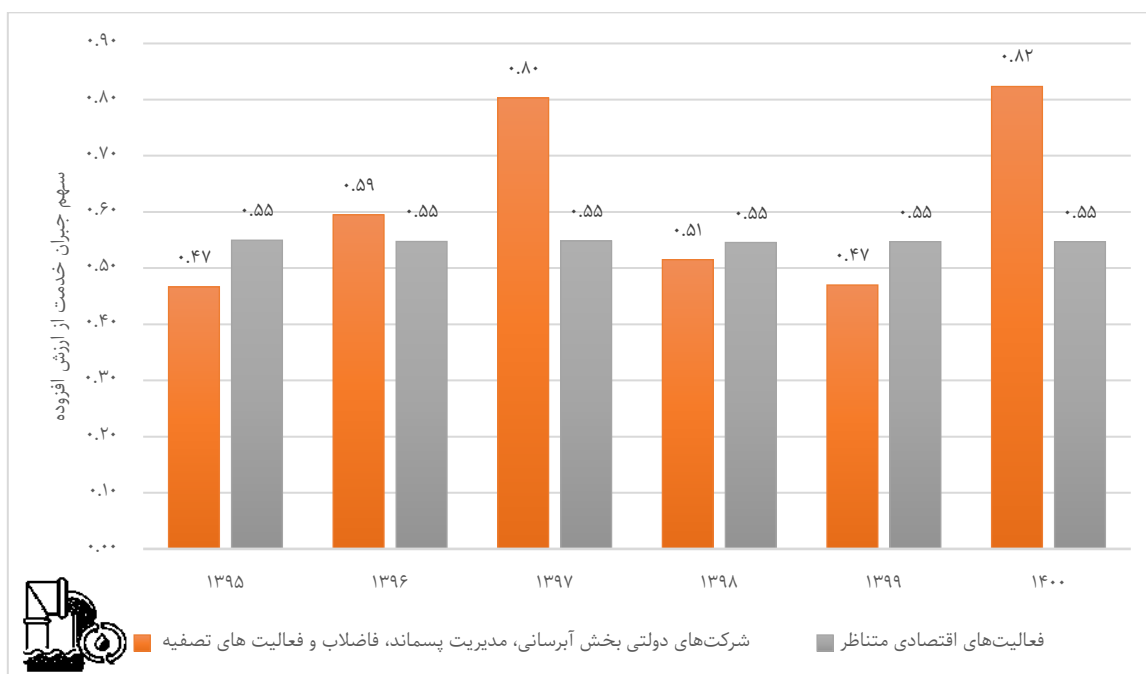
شکل ۳-۴۰- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

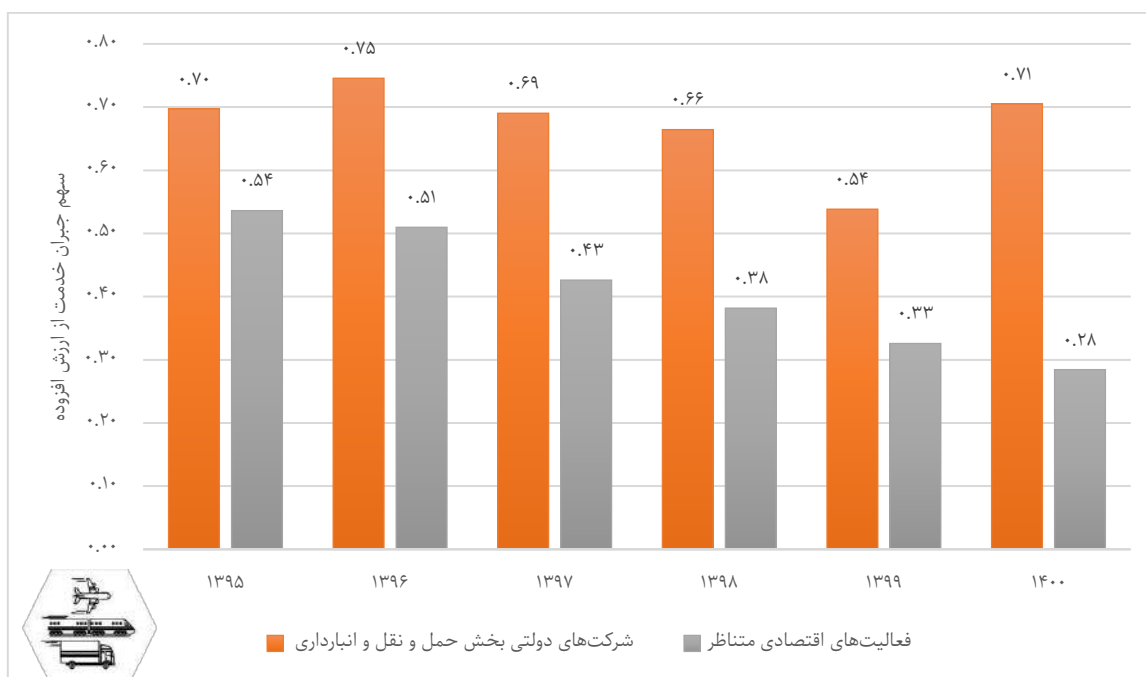
شکل ۳-۴۱- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

شکل ۳-۴۲- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

حمل و نقل و انبارداری

شکل ۳-۴۳- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

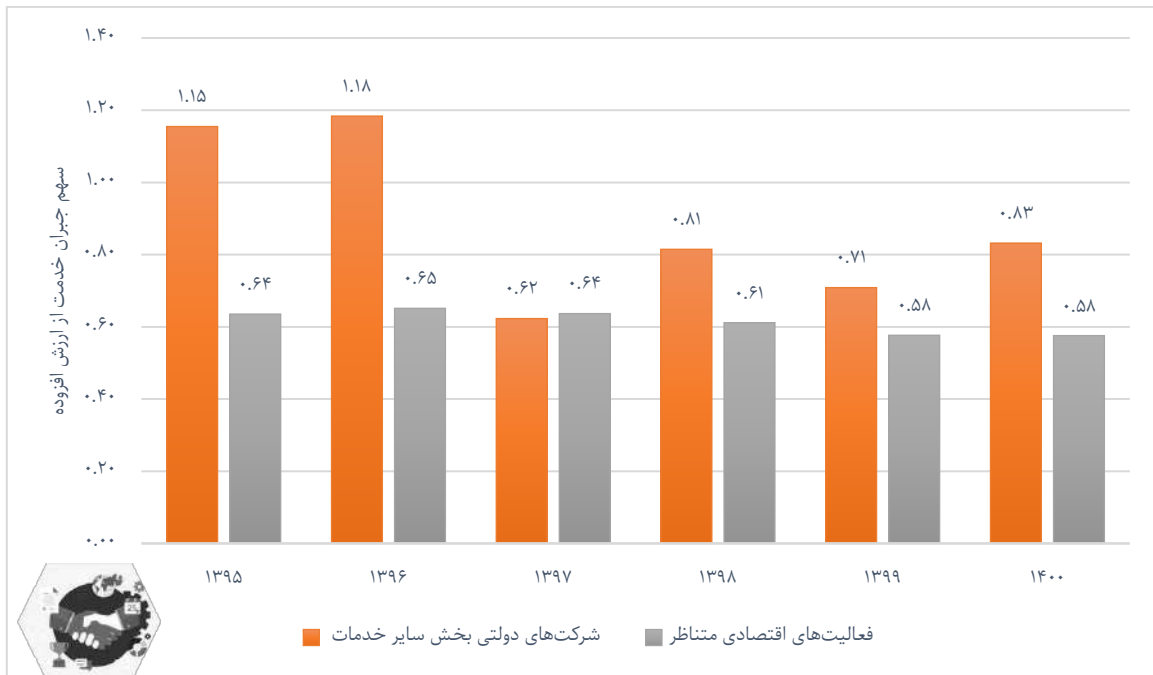
اطلاعات و ارتباطات

شکل ۳-۴۴- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

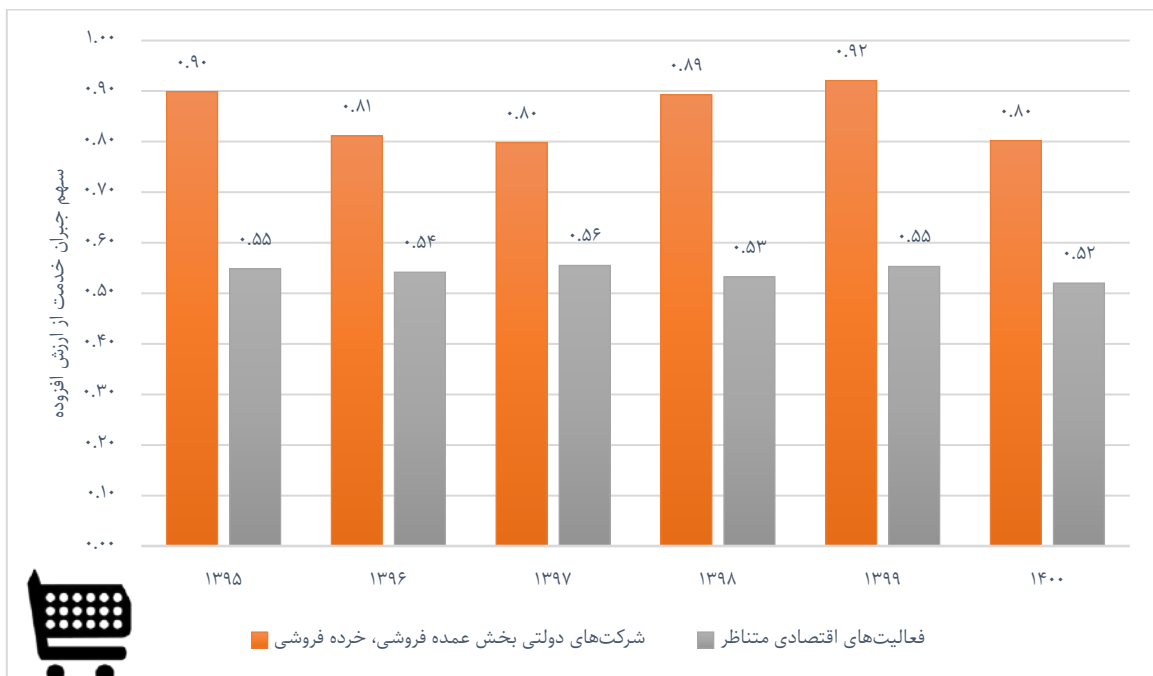
فعالیت‌های املاک و مستغلات^{۸۶}

سایر خدمات

شکل ۳-۴۵- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

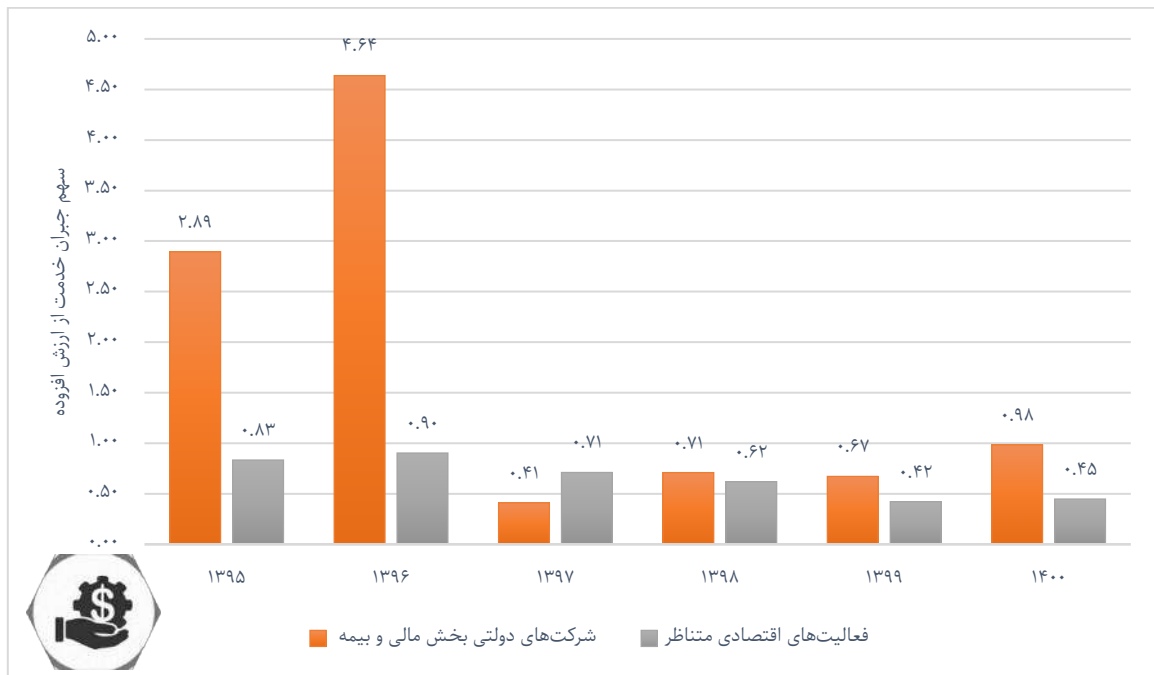
عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

شکل ۳-۴۶- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

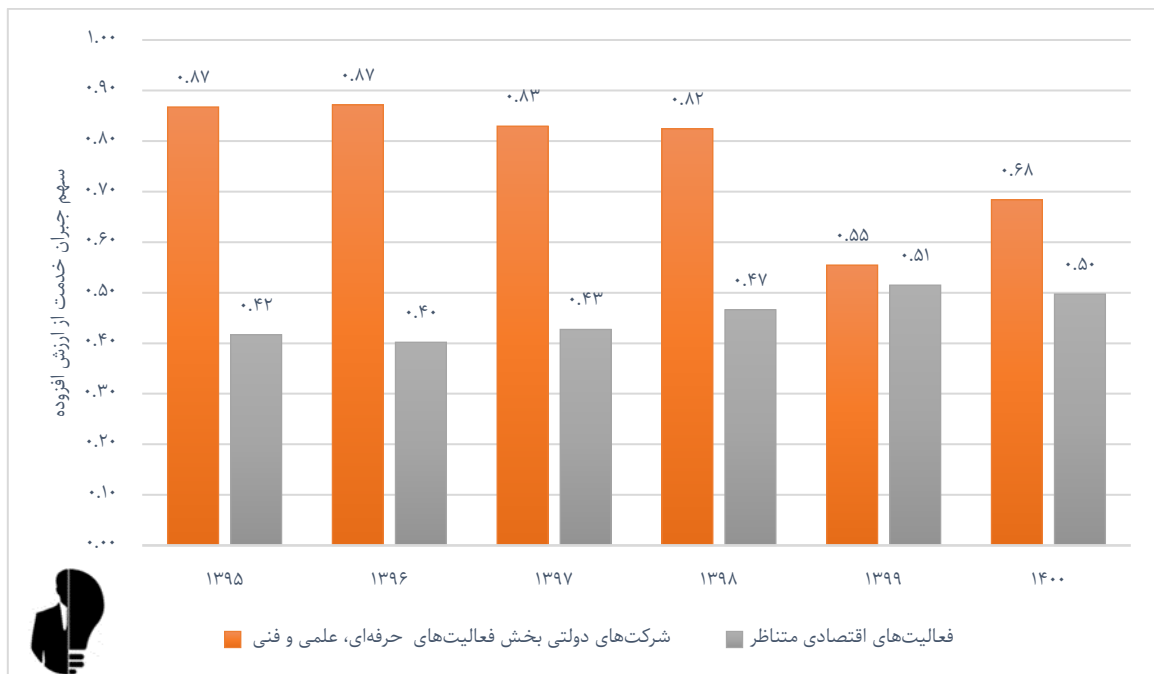
^{۸۶} به دلیل منفی بودن ارزش افزوده شرکت‌های دولتی فعال در بخش املاک و مستغلات، نمودار سهم جبران خدمات از ارزش افزوده در این بخش نمایش داده نشده است.

■ فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

شکل ۳-۴۷- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

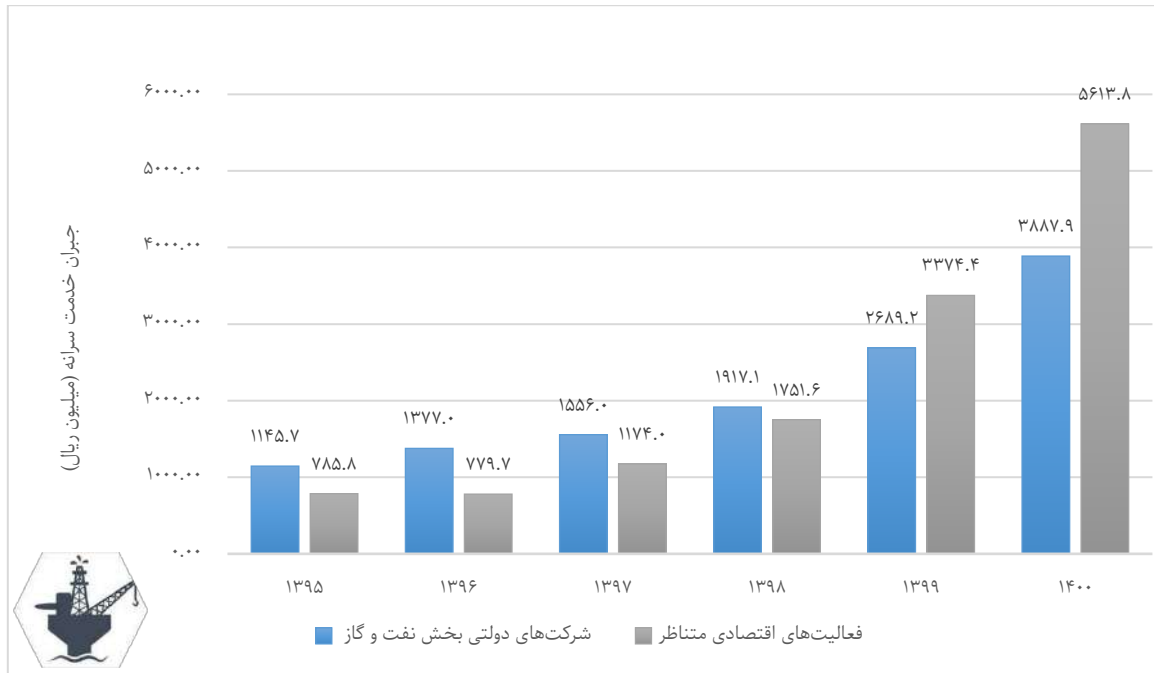

شکل ۳-۴۸- مقایسه سهم جبران خدمت از ارزش افزوده بخش فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

۳-۵-۵- جبران خدمات سرانه

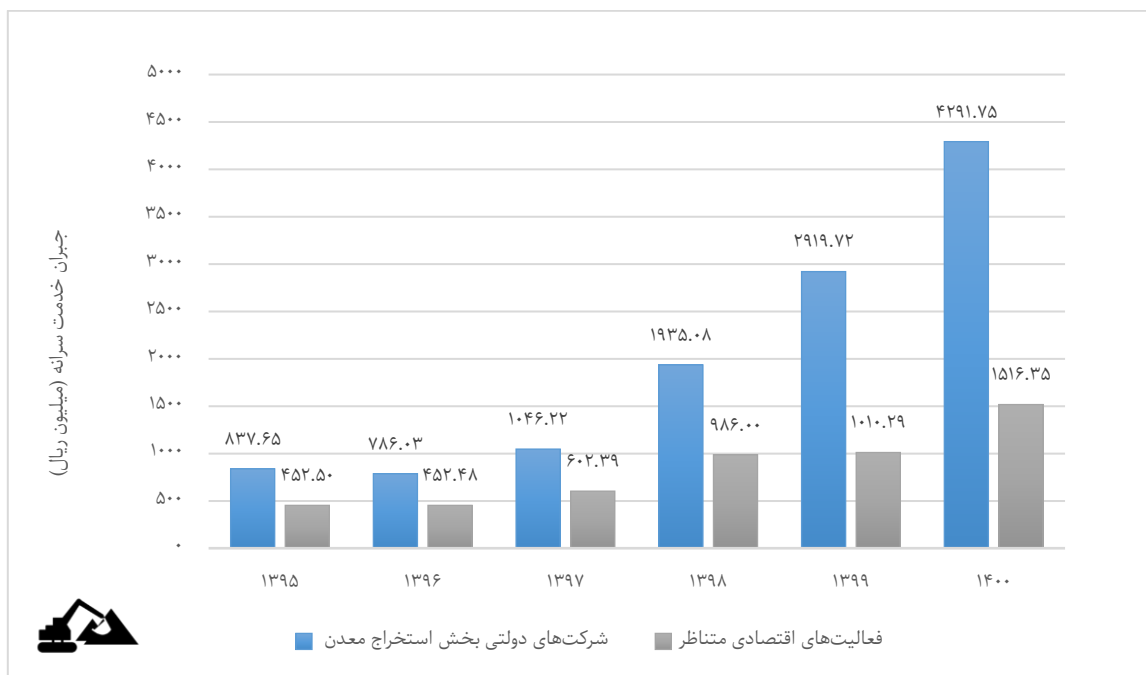
عبارت جبران خدمت سرانه به معنای ارائه یک مقدار خدمت یا خدمات به هر فرد یا شخص به عنوان یک معاونت یا جبران برای مقدار خدماتی است که از آن فرد یا شخص دریافت شده است. اندازه‌گیری دقیق جبران خدمت سرانه به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، می‌تواند به مدیران و تصمیم‌گیران کمک کند تا بازدهی مناسبی از منابع انسانی بدست آورند و پایداری نیروی کار را تضمین کنند.

■ نفت و گاز

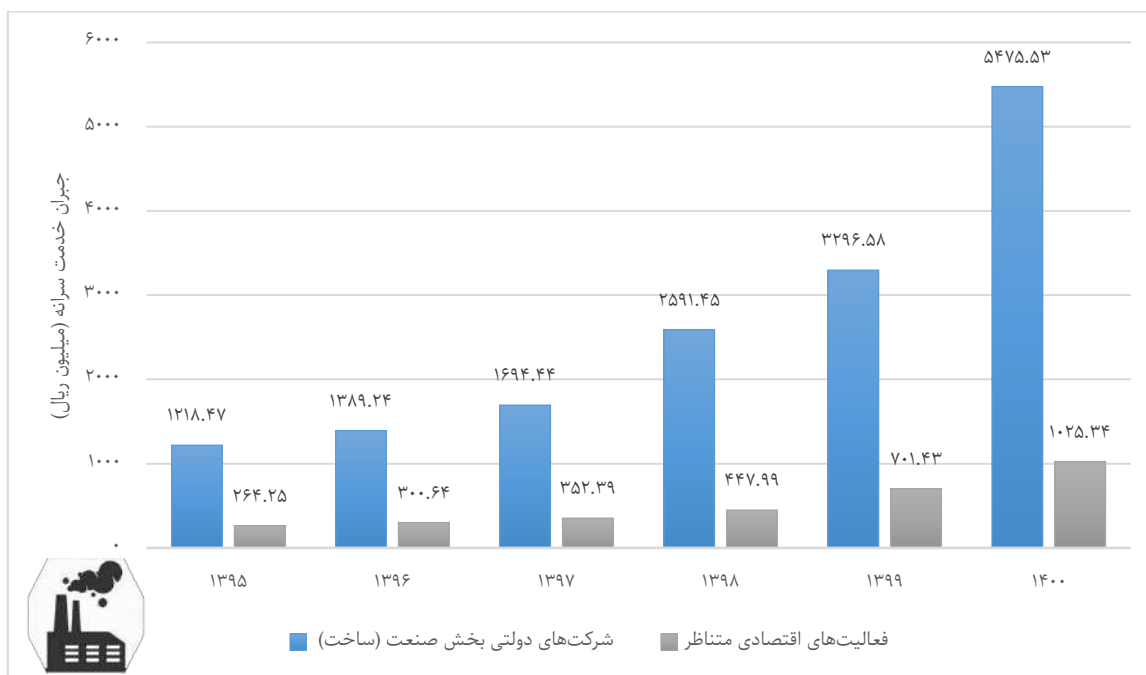
شکل ۳-۴۹- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش نفت و گاز با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ استخراج معدن

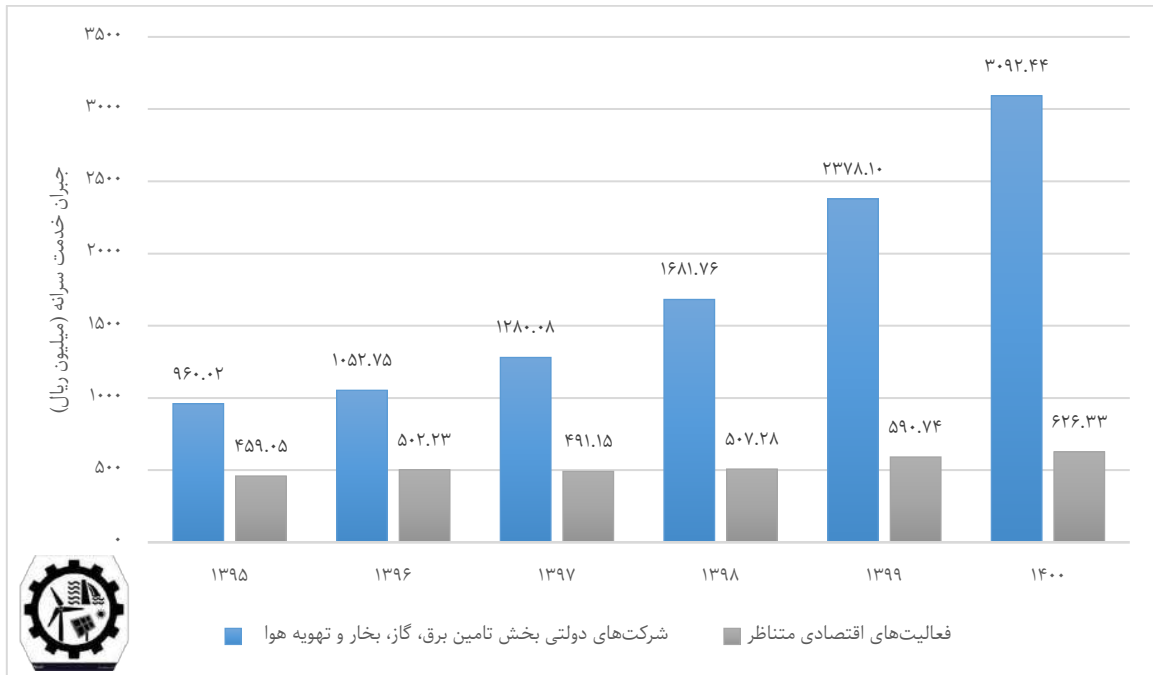
شکل ۳-۵۰- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش استخراج معدن با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

■ صنعت (ساخت)

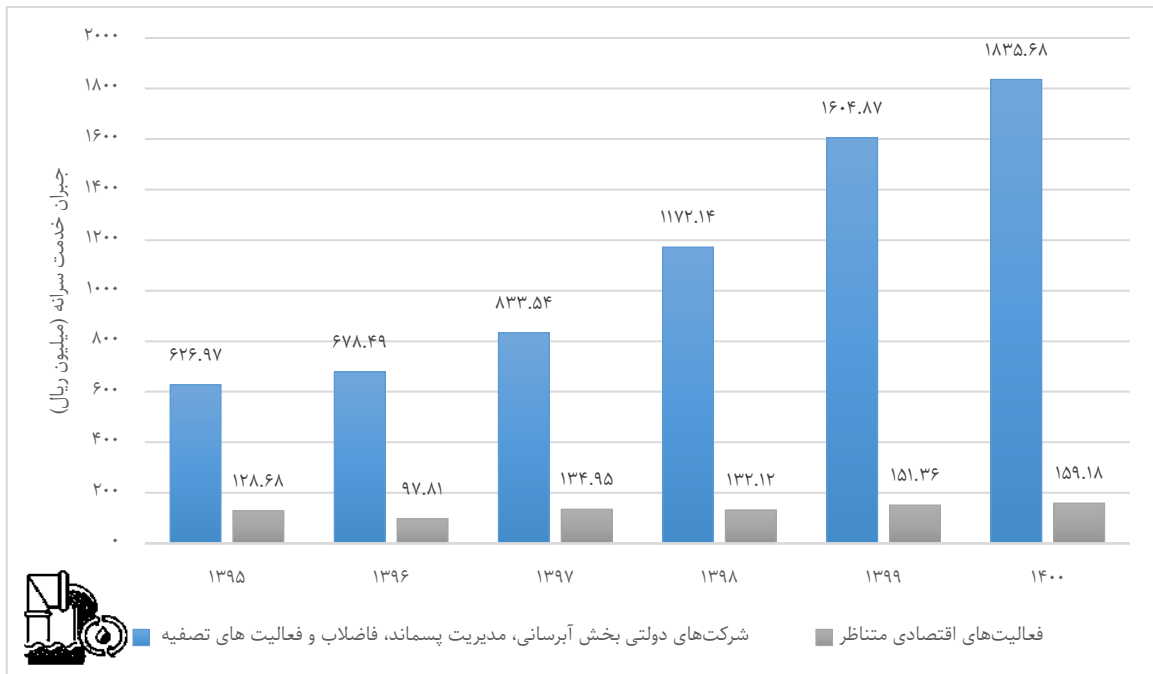
شکل ۳-۵۱- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش صنعت (ساخت) با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا

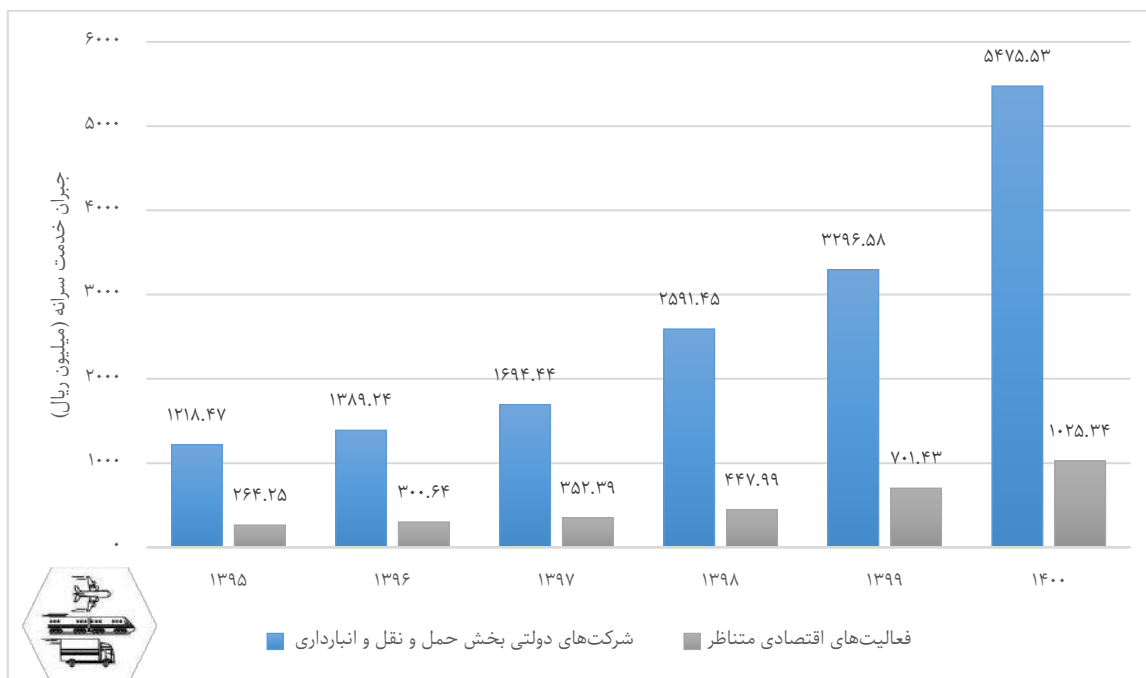
شکل ۳-۵۲- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

آبرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه

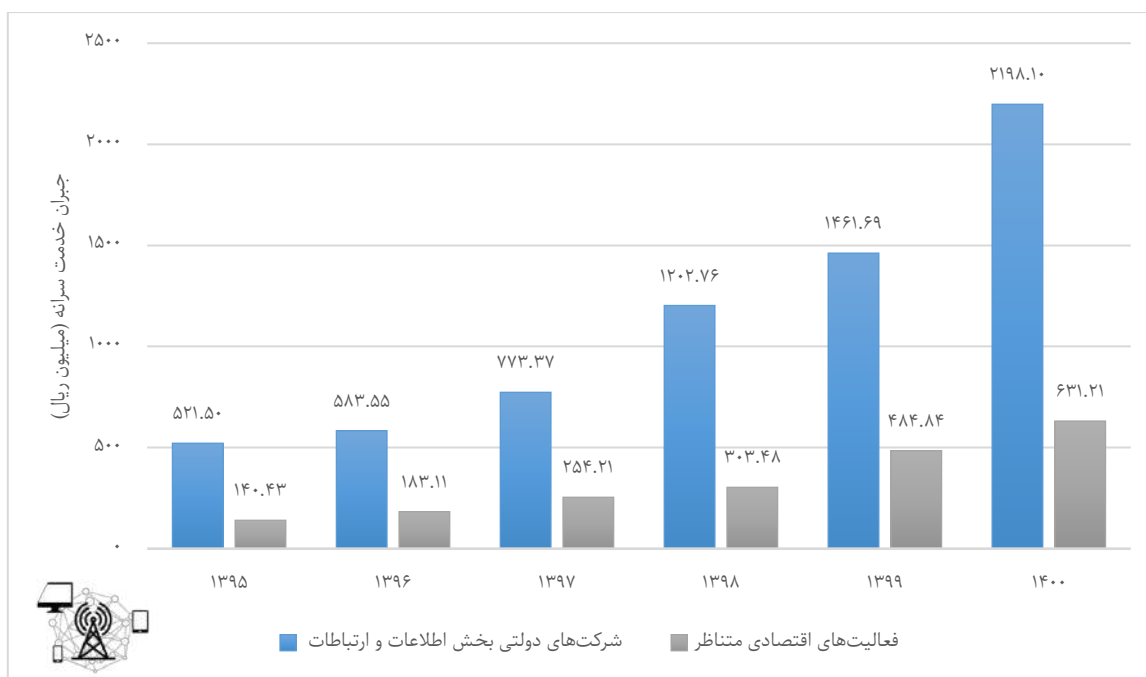
شکل ۳-۵۳- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

حمل و نقل و انبارداری

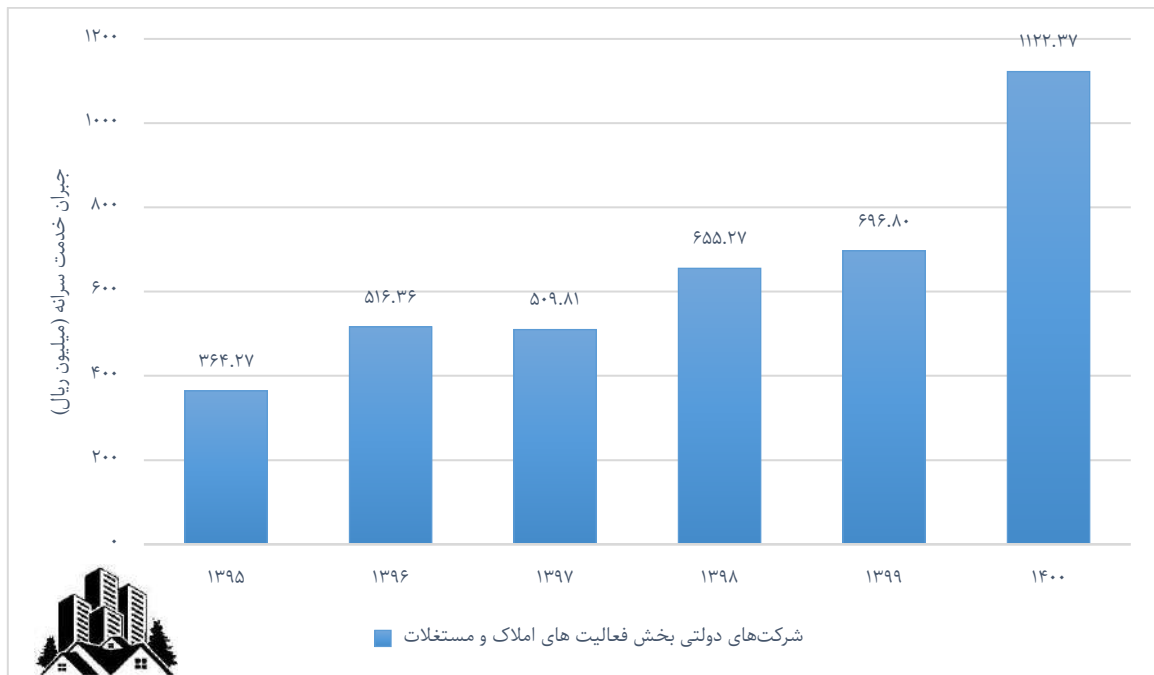
شکل ۵۴-۳- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش حمل و نقل و انبارداری با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

اطلاعات و ارتباطات

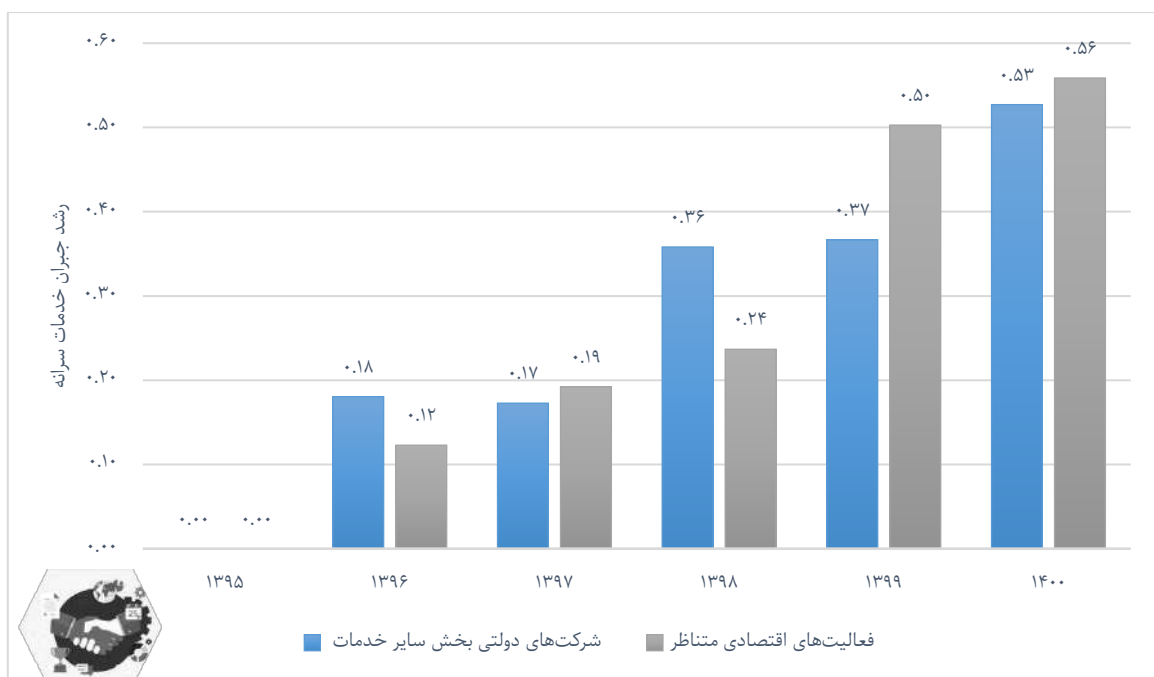
شکل ۵۵-۳- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش اطلاعات و ارتباطات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های املاک و مستغلات^{۸۷}

شکل ۳-۵۶- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش فعالیت‌های املاک و مستغلات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

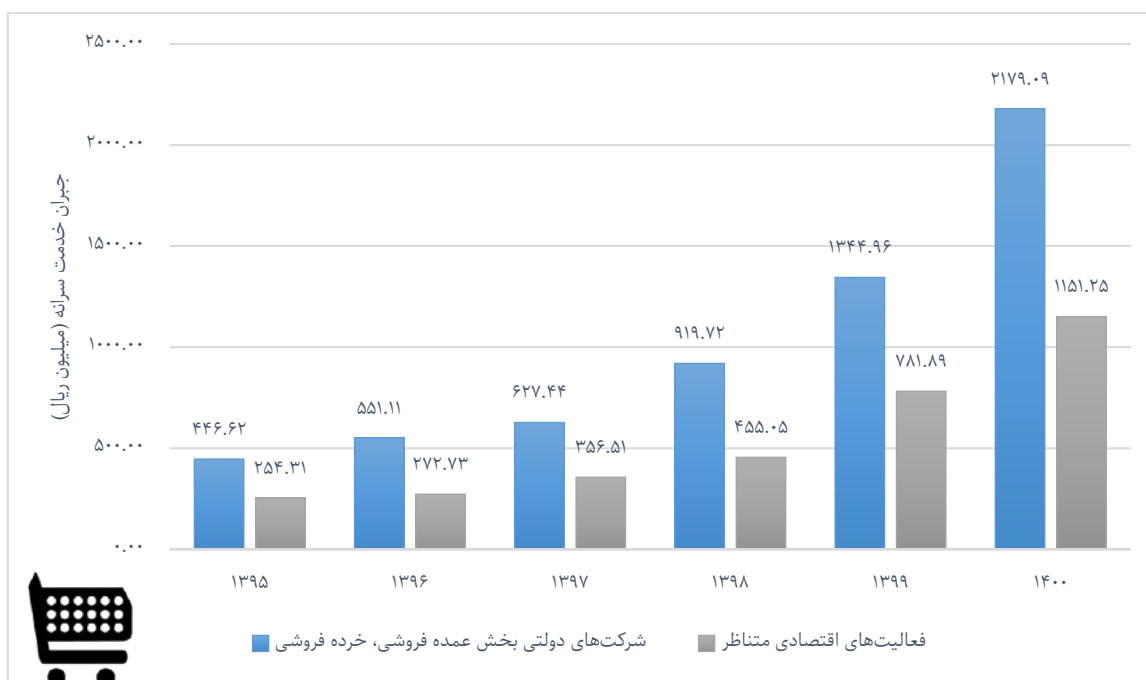
سایر خدمات

شکل ۳-۵۷- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش سایر خدمات با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

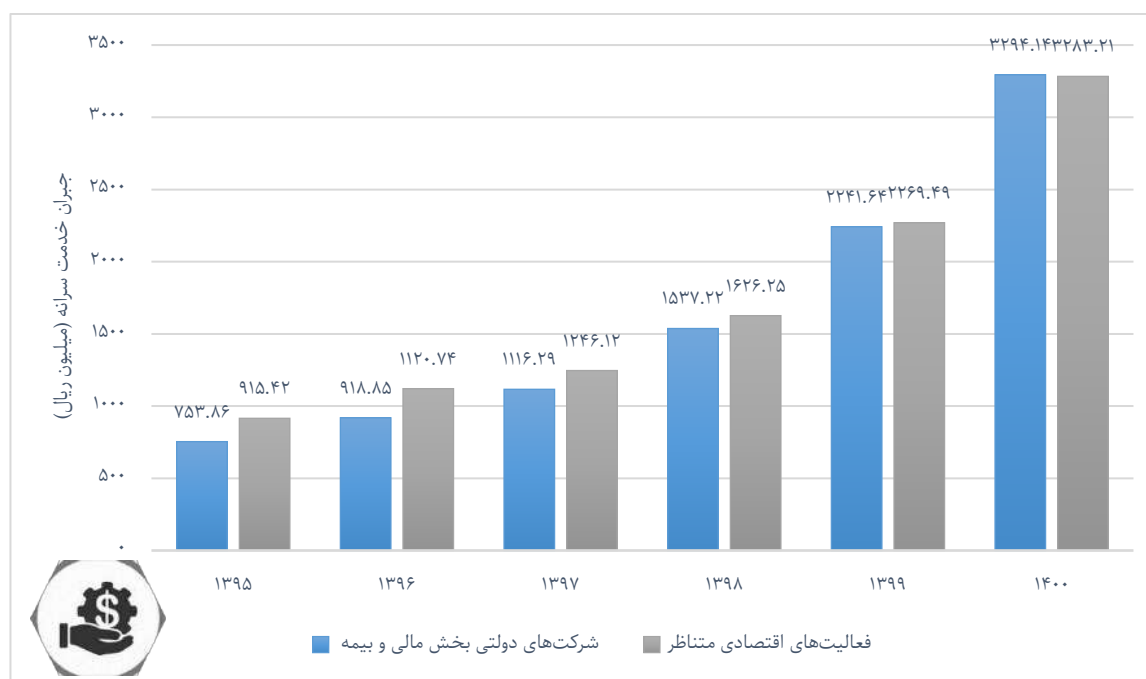
^{۸۷} با توجه به آنکه بخش قابل توجهی از فعالیت بخش املاک و مستغلات در سطح کلان مربوط به فعالیت اجاره‌ای احتسابی مستغلات شخصی شهری و خدمات مسکونی املاک روستایی است (در حدود ۷۰ درصد)، لذا مقایسه آن با فعالیت املاک و مستغلات شرکت‌های دولتی در بهره‌وری صحیح به نظر نمی‌رسد. لذا مقایسه بین بخش املاک و مستغلات و شرکت‌های دولتی فعال در این بخش صورت نگرفته است.

عمده‌فروشی و خرده‌فروشی

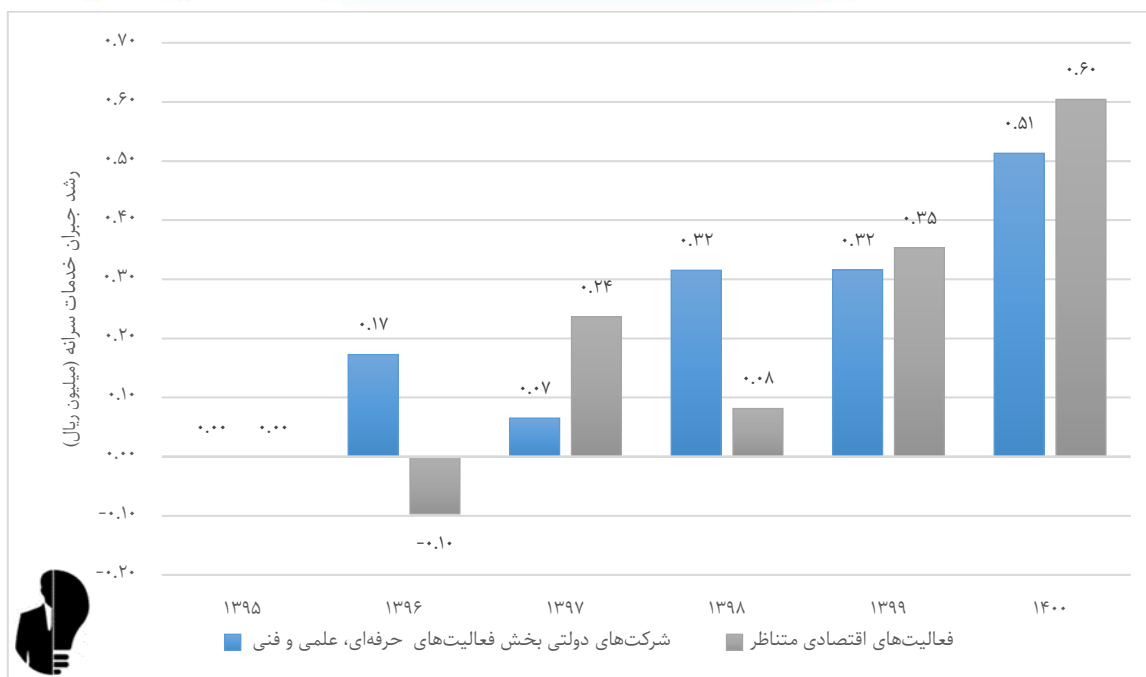
شکل ۳-۵۸- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش عمده فروشی، خرده فروشی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های مالی و بیمه (به استثنای بانک)

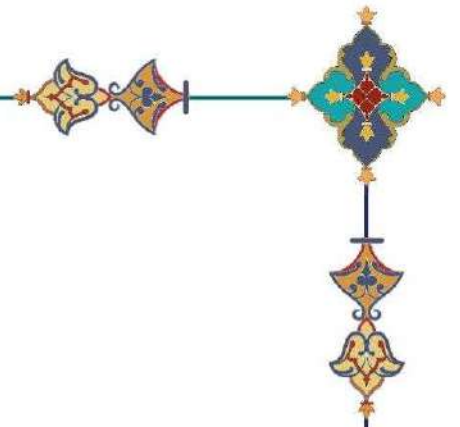

شکل ۳-۵۹- مقایسه جبران خدمت سرانه بخش مالی و بیمه با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

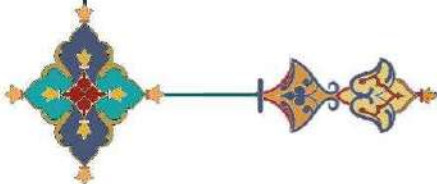
شکل ۳-۶۰- مقایسه جریان خدمت سرانه فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با کل فعالیت‌های اقتصادی متناظر

فصل چھارم

وضعیت بھرووری

شرکت های دولتی بہ تفکیک

۴-۱- شاخص‌های کارایی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها

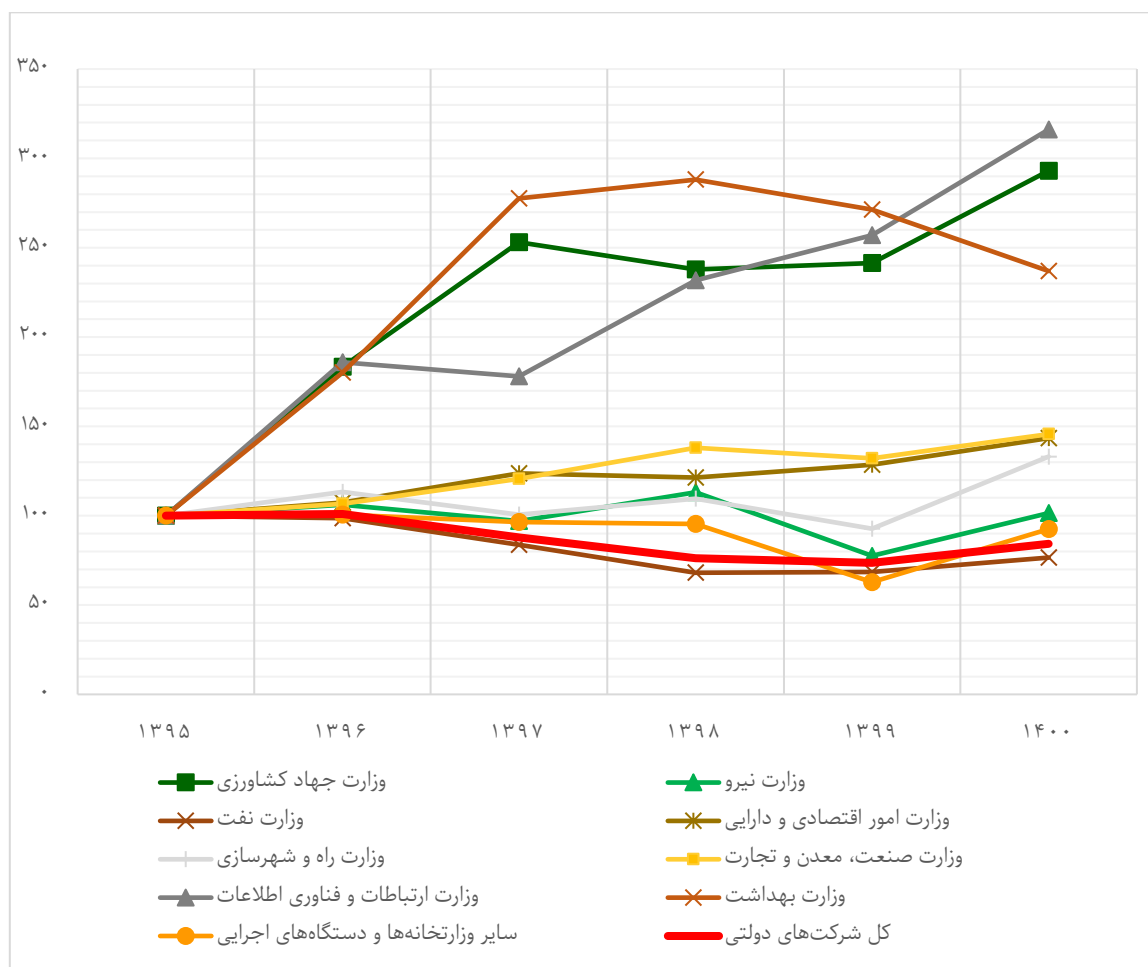
در این بخش وضعیت میانگین رشد شاخص‌های ستانده و نهاده و پس از آن رشد شاخص‌های کارایی شرکت‌های دولتی به تفکیک دستگاه اجرایی متولی مورد بررسی قرار گرفته است.

نکته مهم در مطالعه این فصل، توجه به تفاوت‌های ماهوی بین محیط بیرونی موثر بر عملکرد شرکت، قوانین و مقررات و تکالیف محوله به شرکت‌های دولتی مختلف و همچنین ماهیت فعالیت‌ها و ساختارهای شرکت‌های مختلف تابعه هر وزارتخانه است. زیرا چنین تفاوت‌هایی با وجود تاثیر گذاری قابل توجه بر عملکرد شرکت، خارج از اختیارات مدیریت شرکت محسوب می‌شود. در نتیجه تجمیع عملکرد شرکت‌های ذیل یک وزارتخانه ممکن است به هیچ‌وجه نشان‌دهنده کیفیت عملکرد شرکت‌های ذیل آن وزارتخانه نباشد.

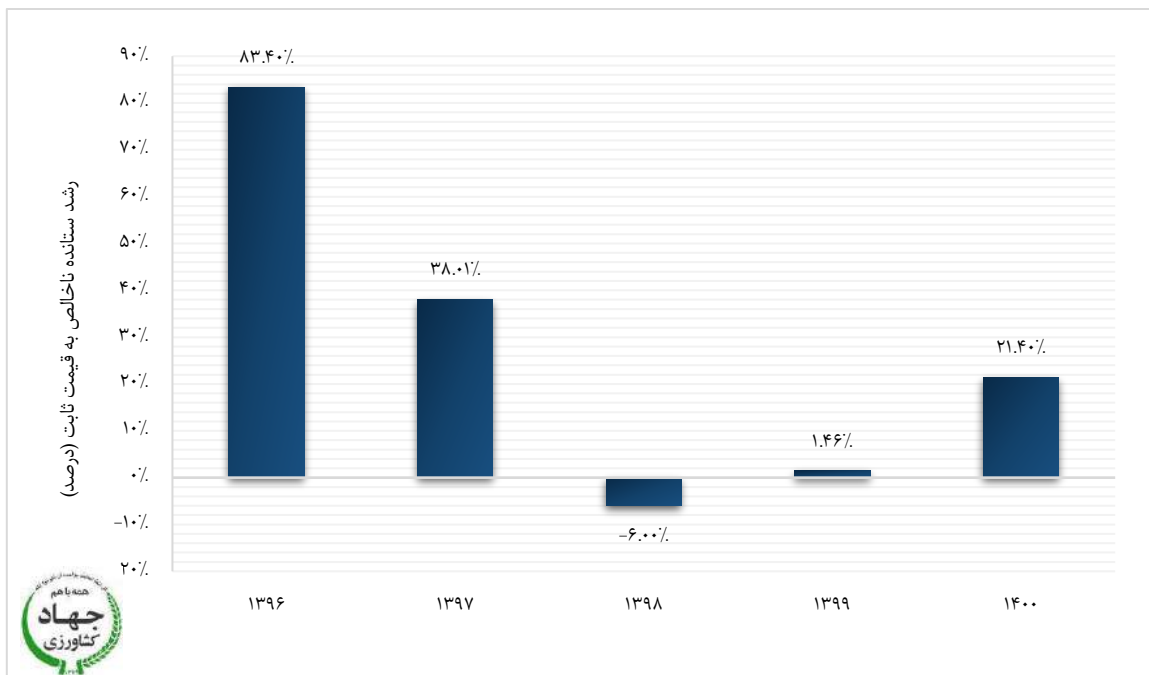
نکته: در این فصل، اطلاعات مربوط به سازمان انرژی اتمی به دلیل محرمانگی ارائه نشده است.

۴-۱-۱- ستانده (تولید)

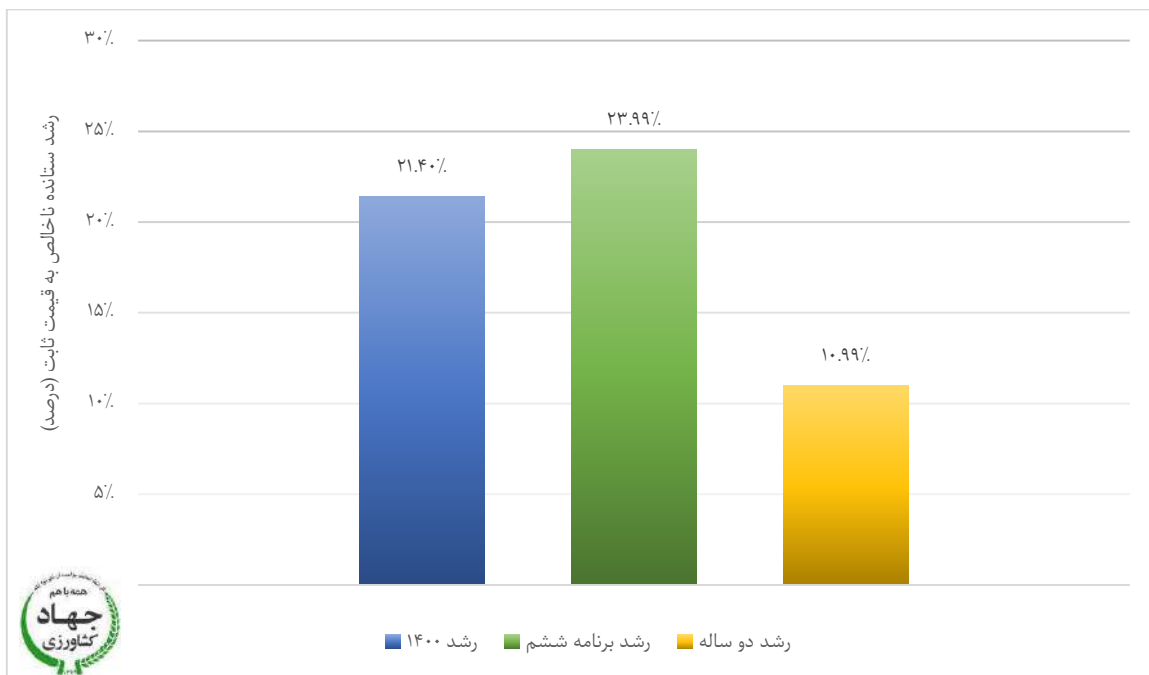
■ شاخص ارزش ستانده ناخالص

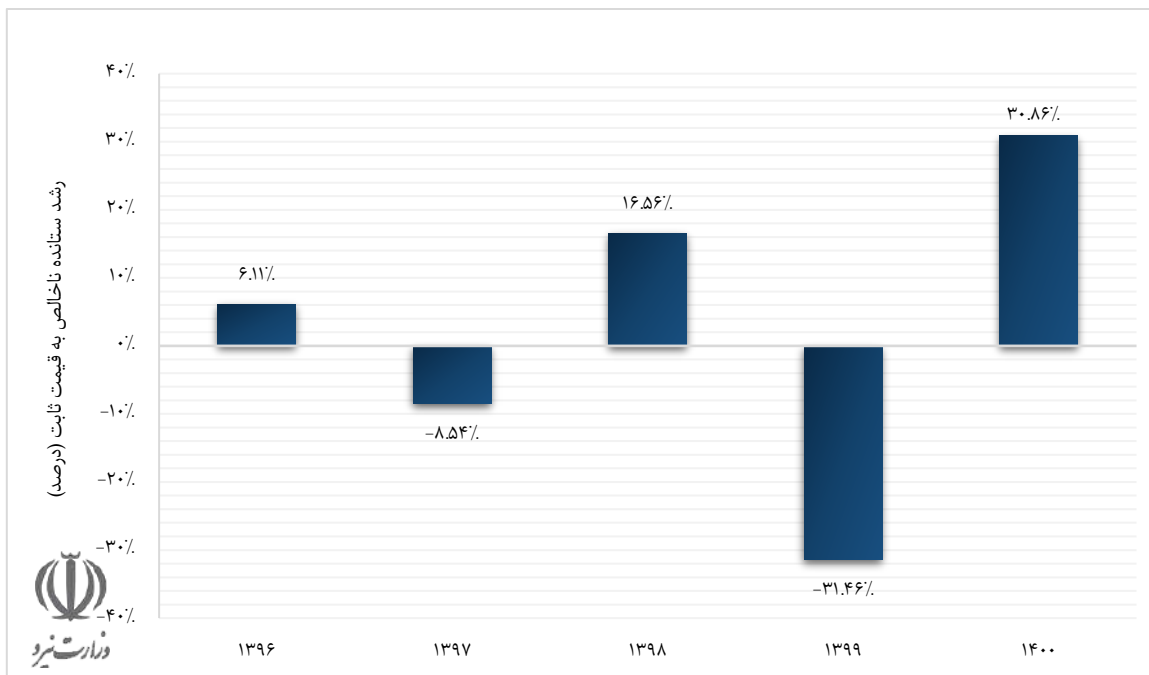
شکل ۴-۱- روند شاخص ارزش ستانده در سطح دستگاه‌های اجرایی - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

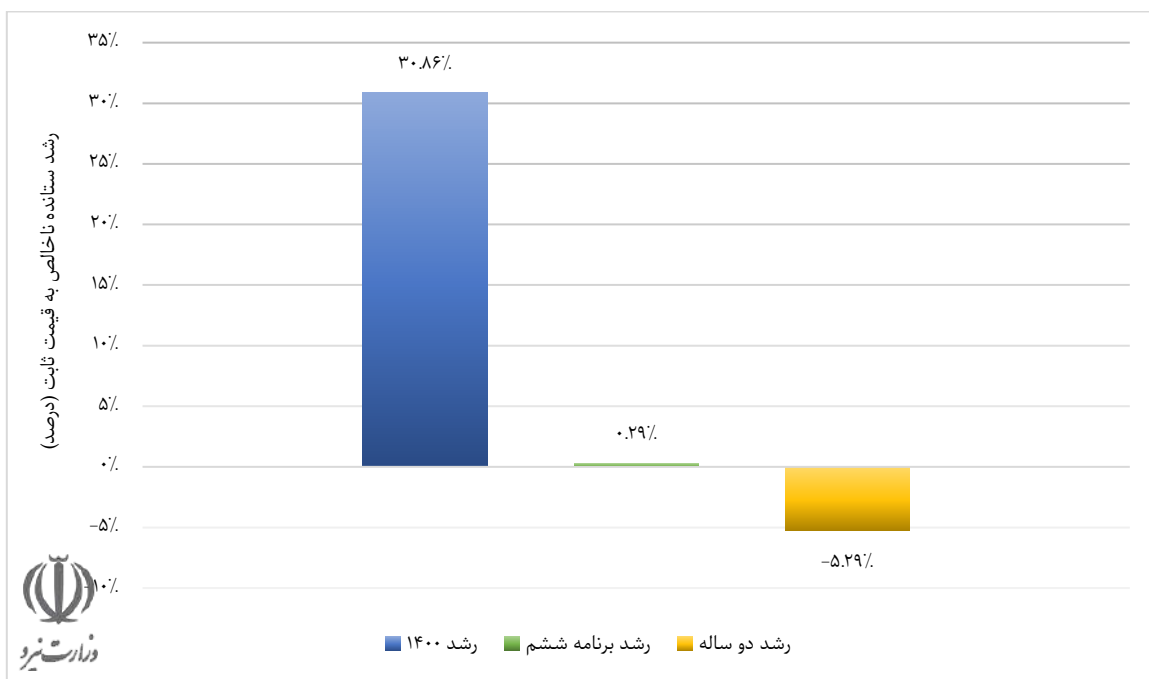
شکل ۲-۴- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت جهاد کشاورزی

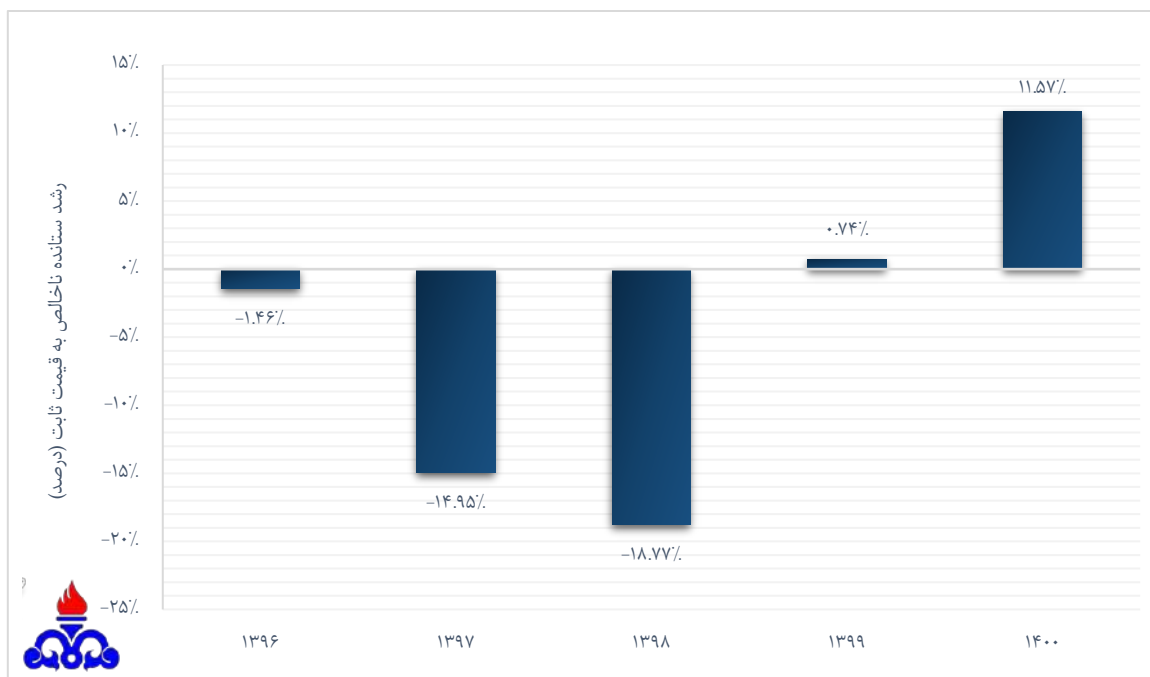
شکل ۳-۴- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت جهاد کشاورزی

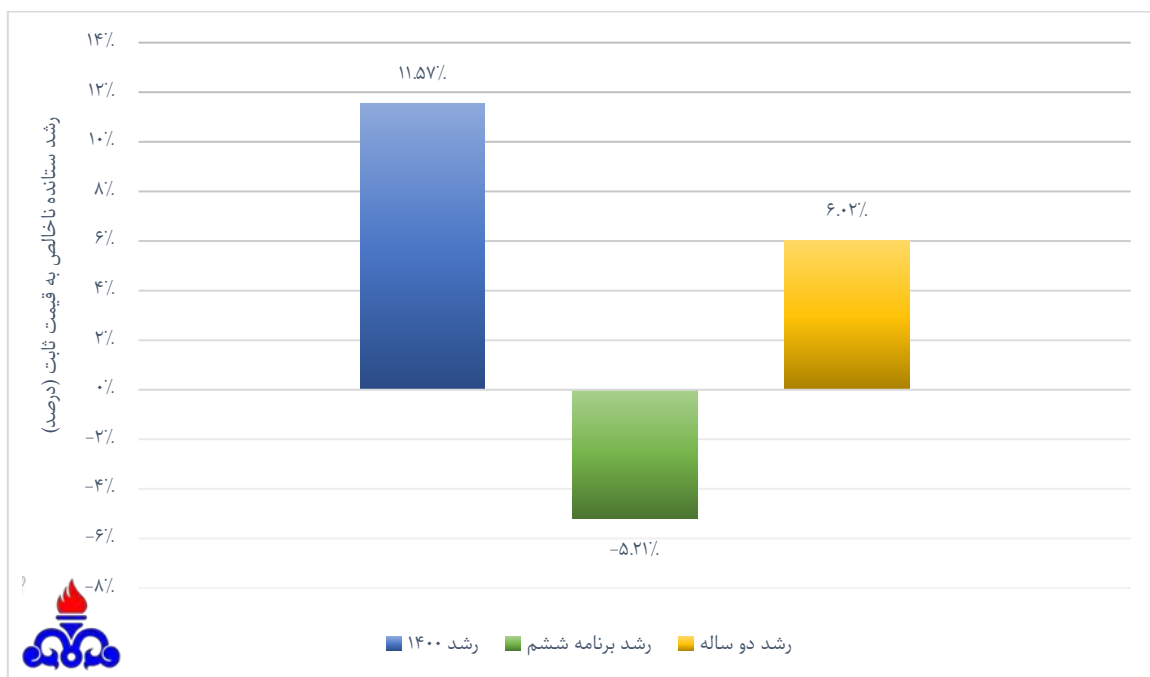
شکل ۴-۴- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت نیرو

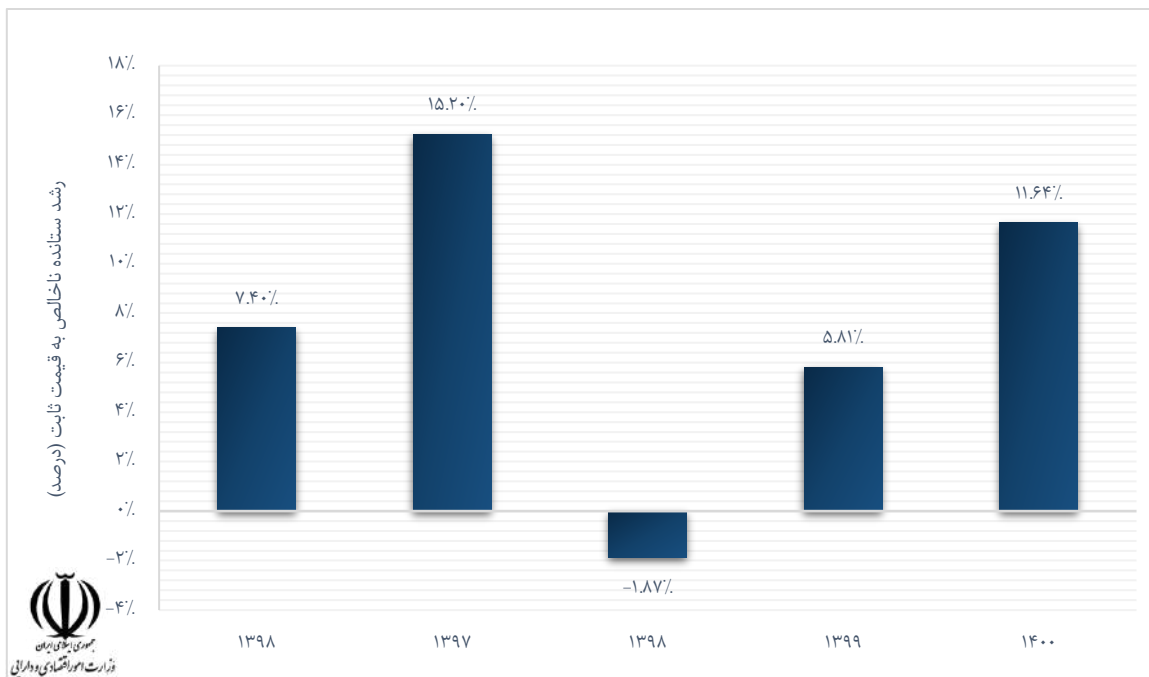
شکل ۴-۵- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت نیرو

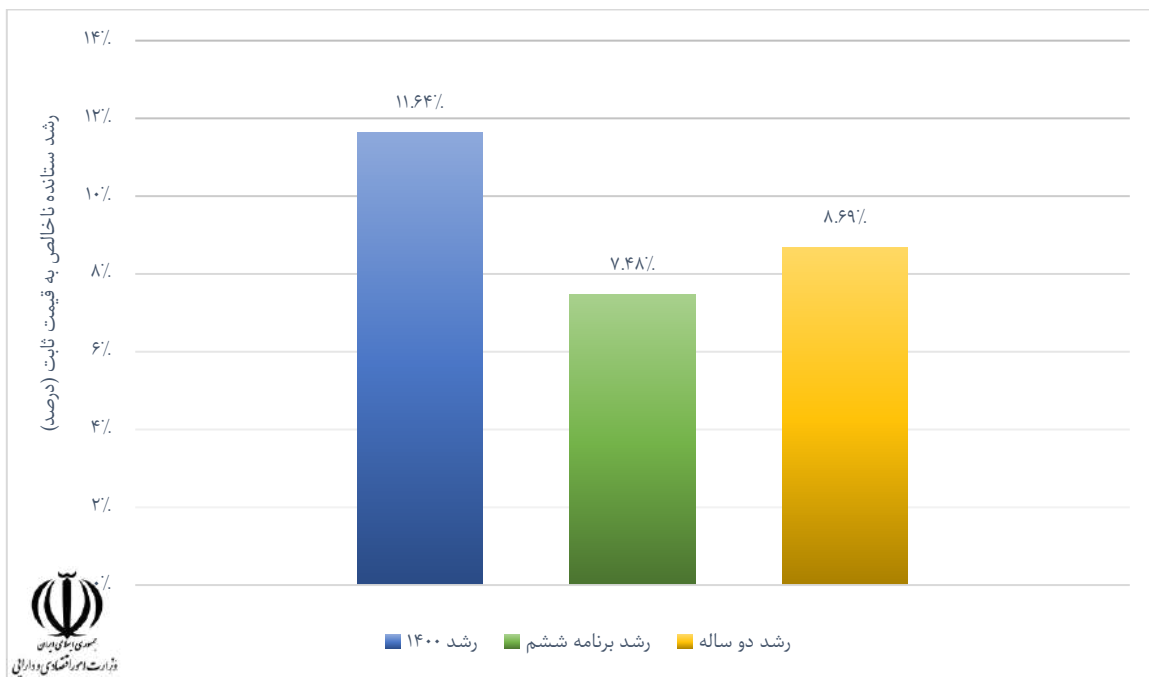
شکل ۴-۶- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت نفت

شکل ۴-۷- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت نفت

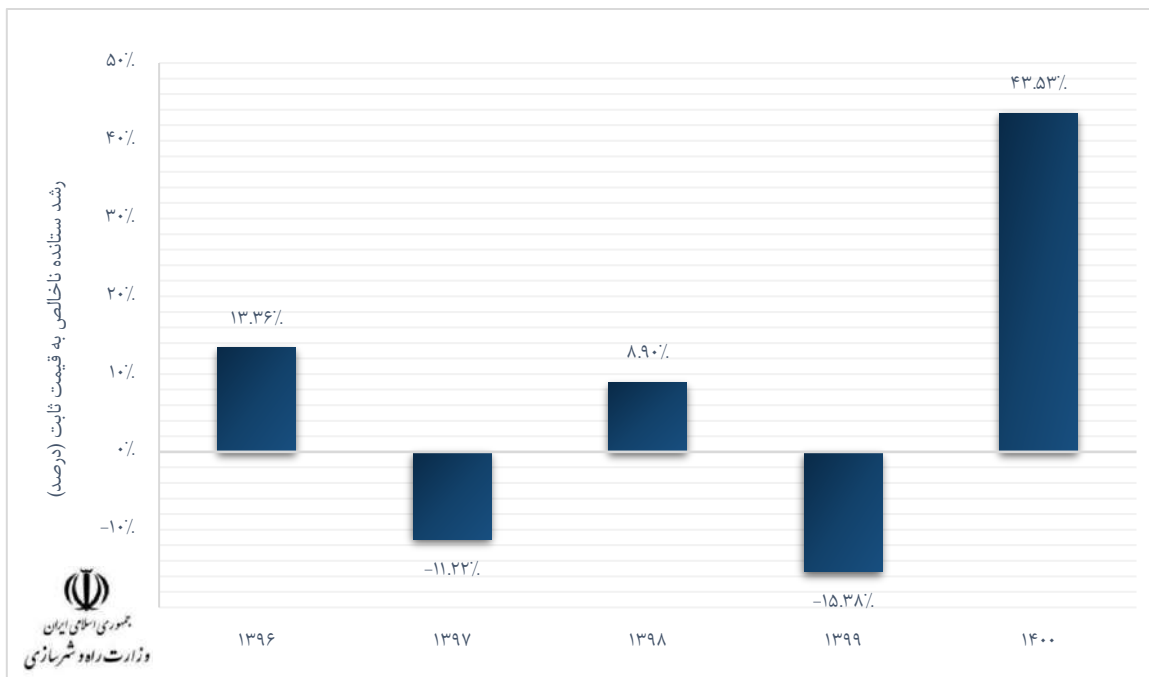

شکل ۴-۸- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی دارایی

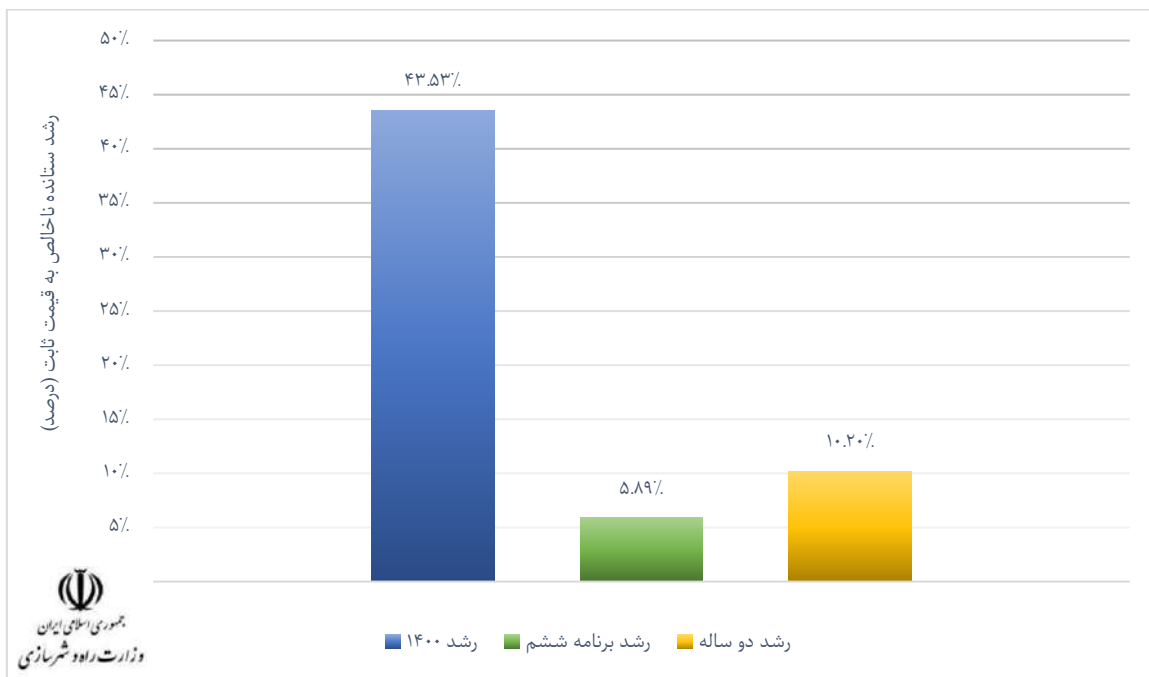

شکل ۴-۹- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی دارایی

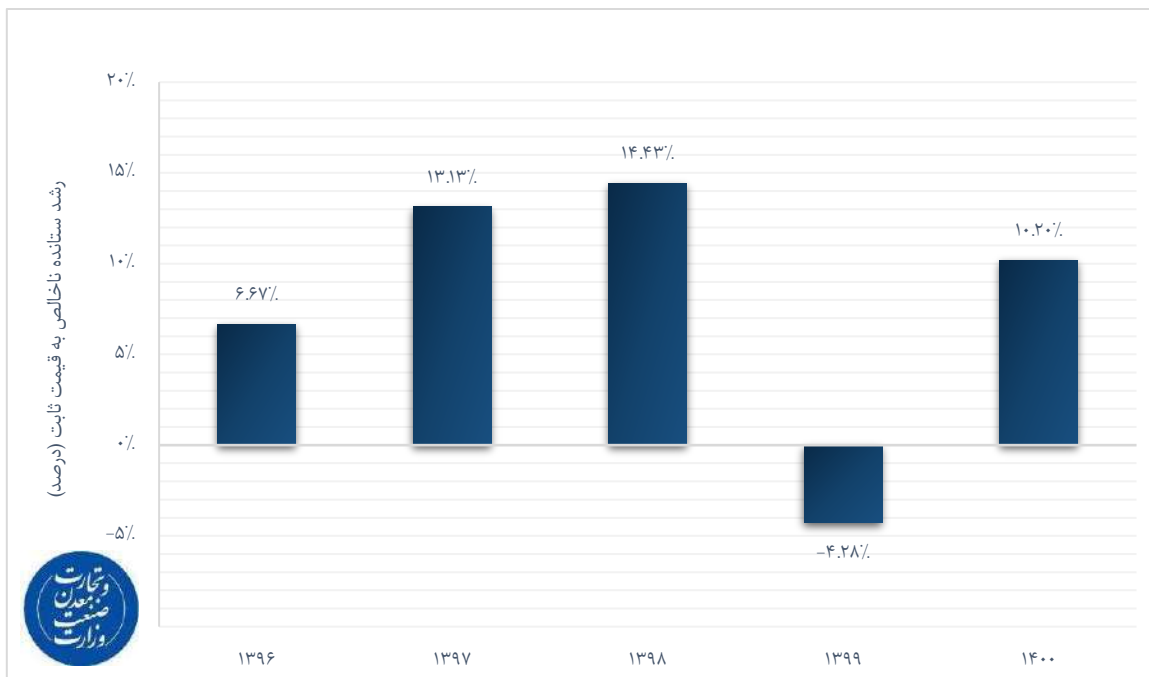
○ وزارت راه و شهرسازی

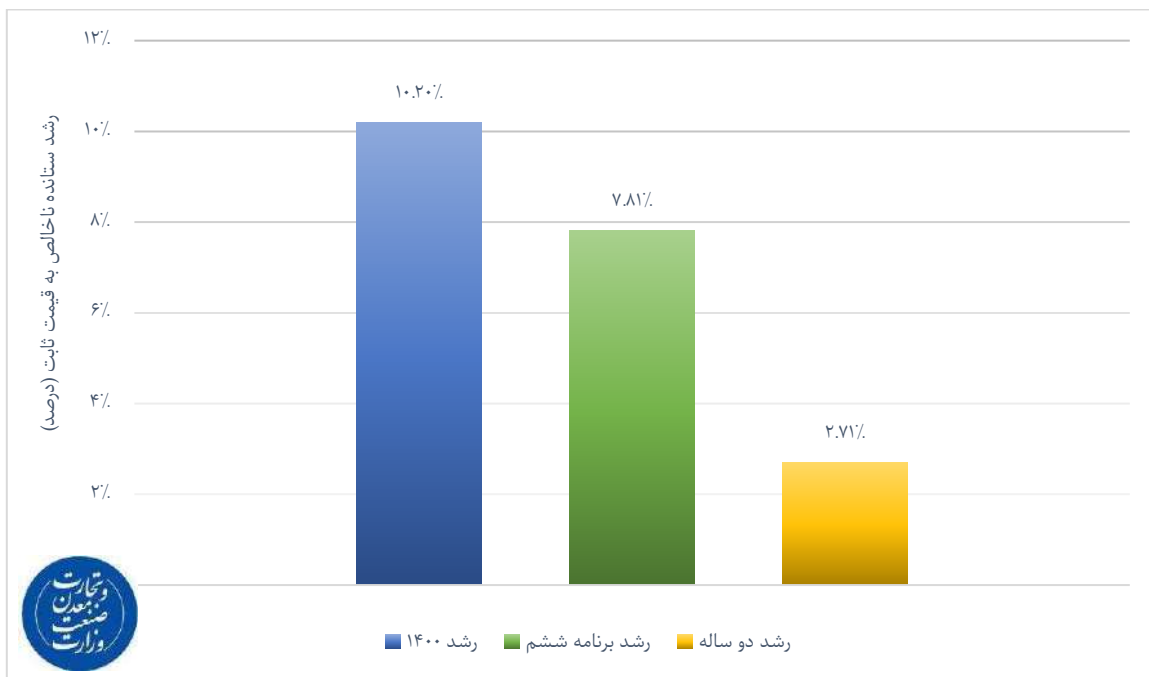
شکل ۴-۱- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

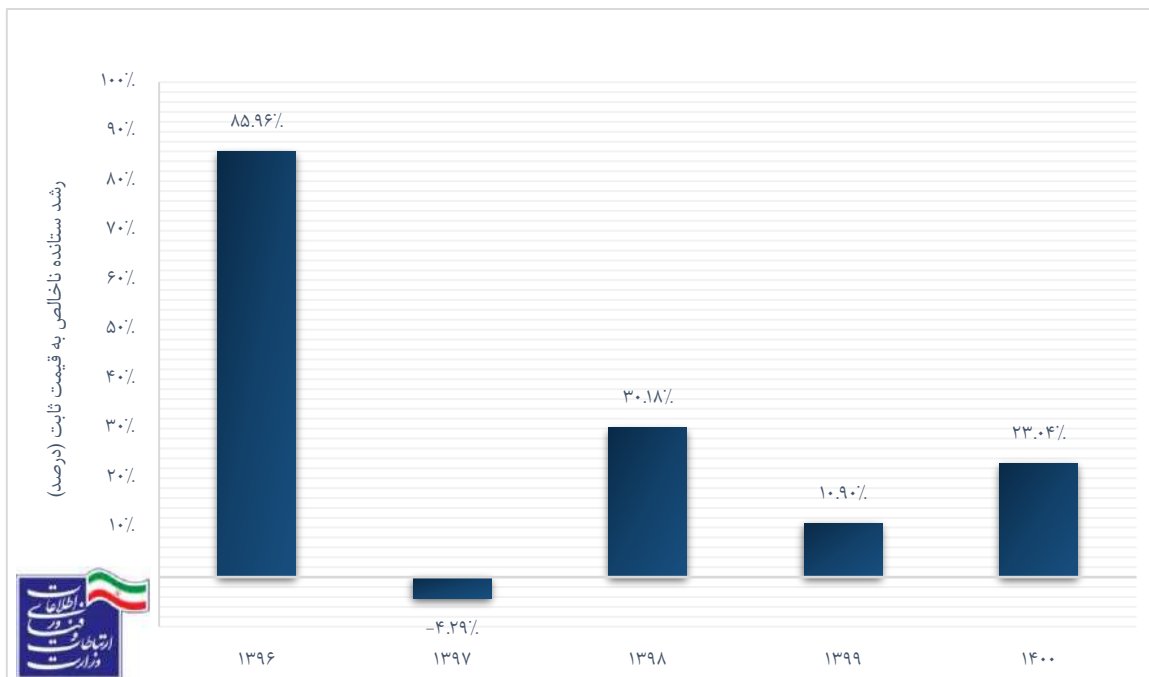
شکل ۴-۱۱- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

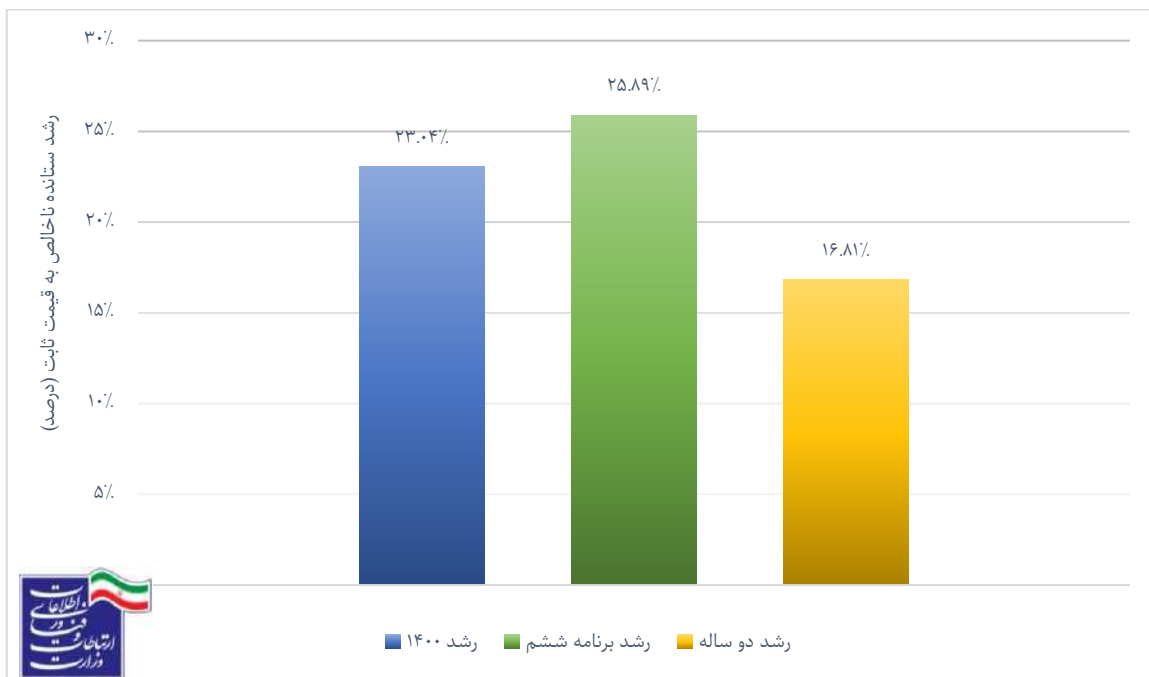
شکل ۴-۱۲- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۱۳- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

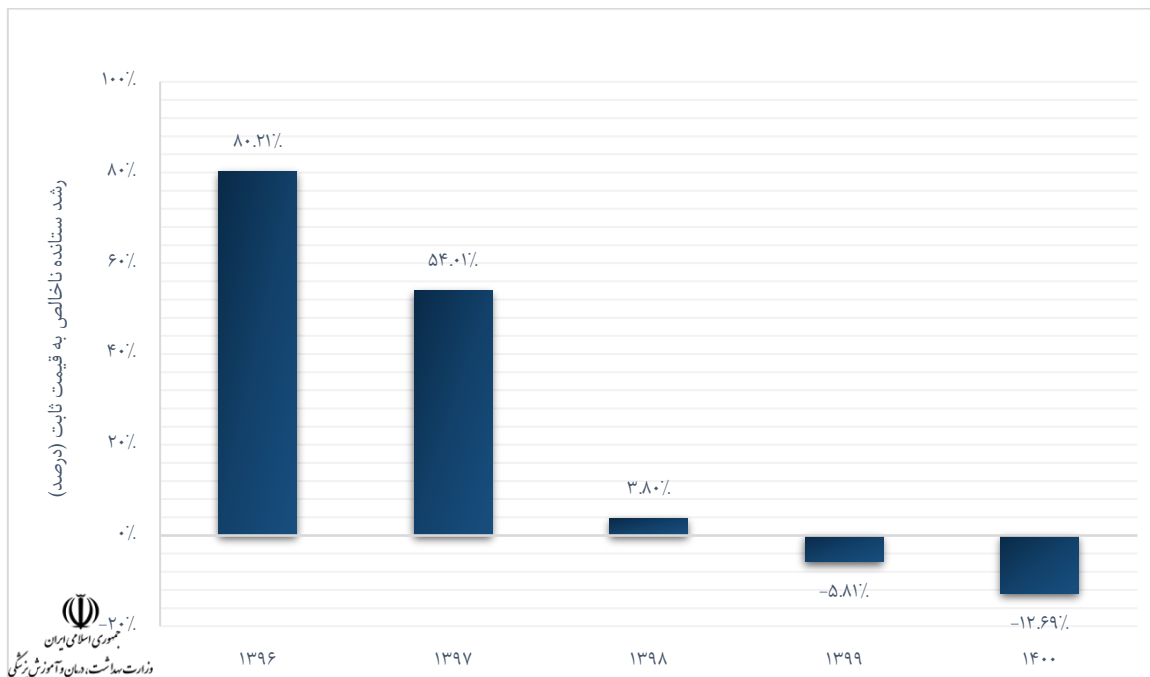

شکل ۴-۱۴- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

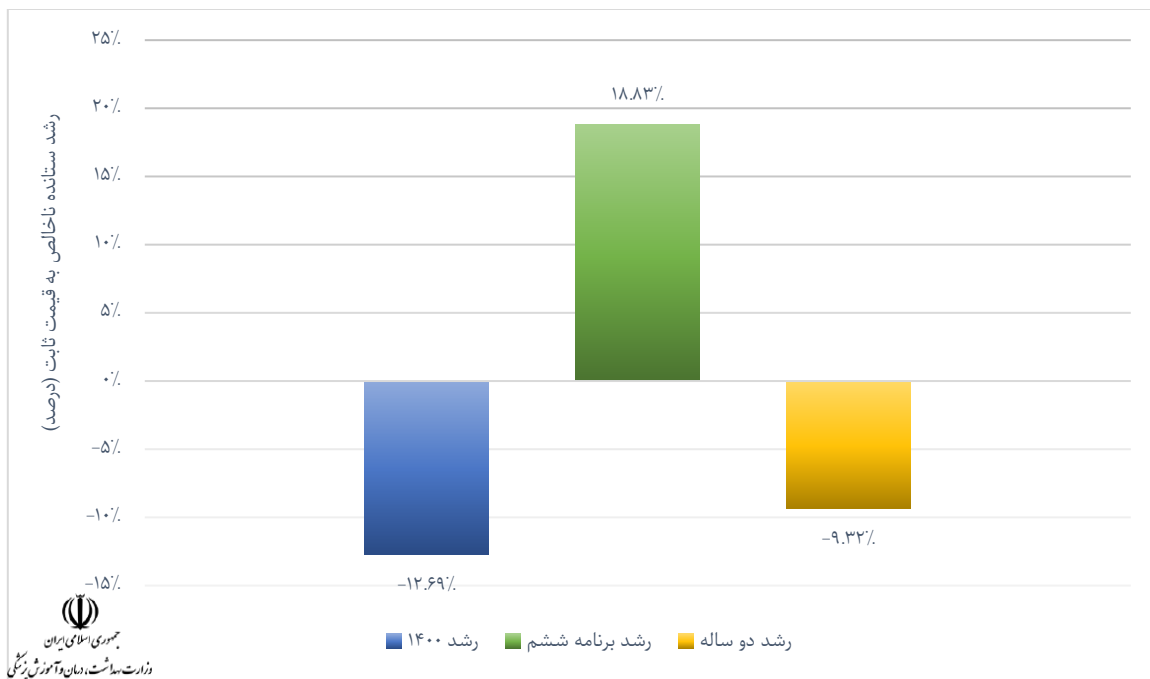

شکل ۴-۱۵- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

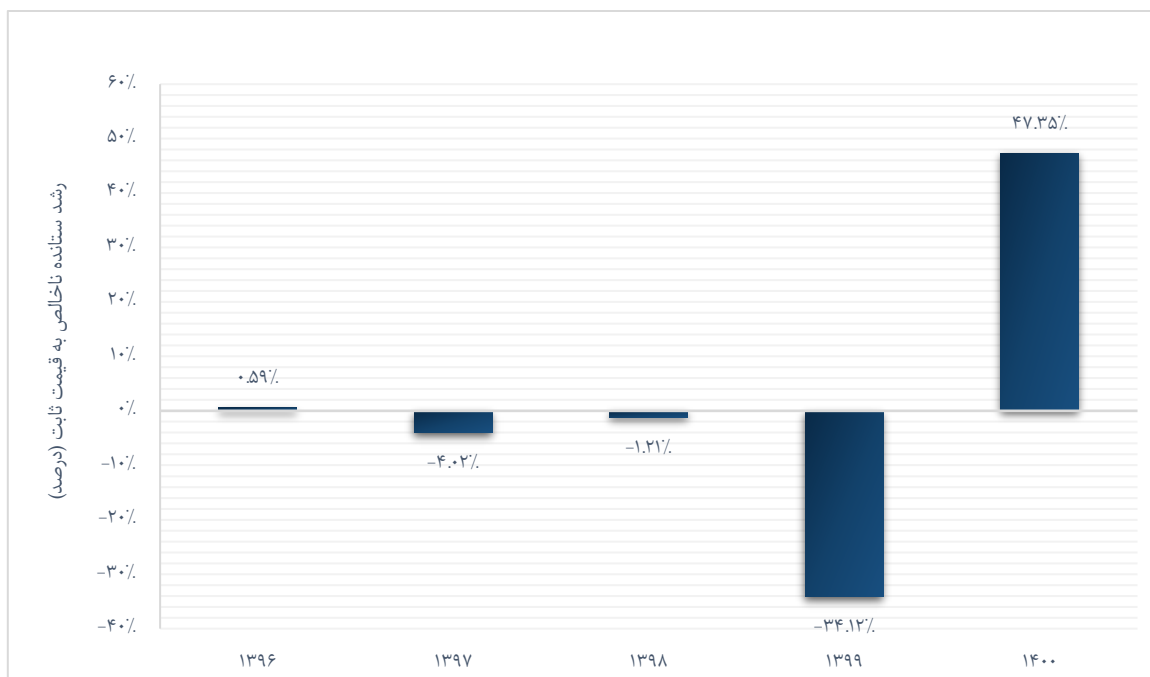

شکل ۴-۱۶- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

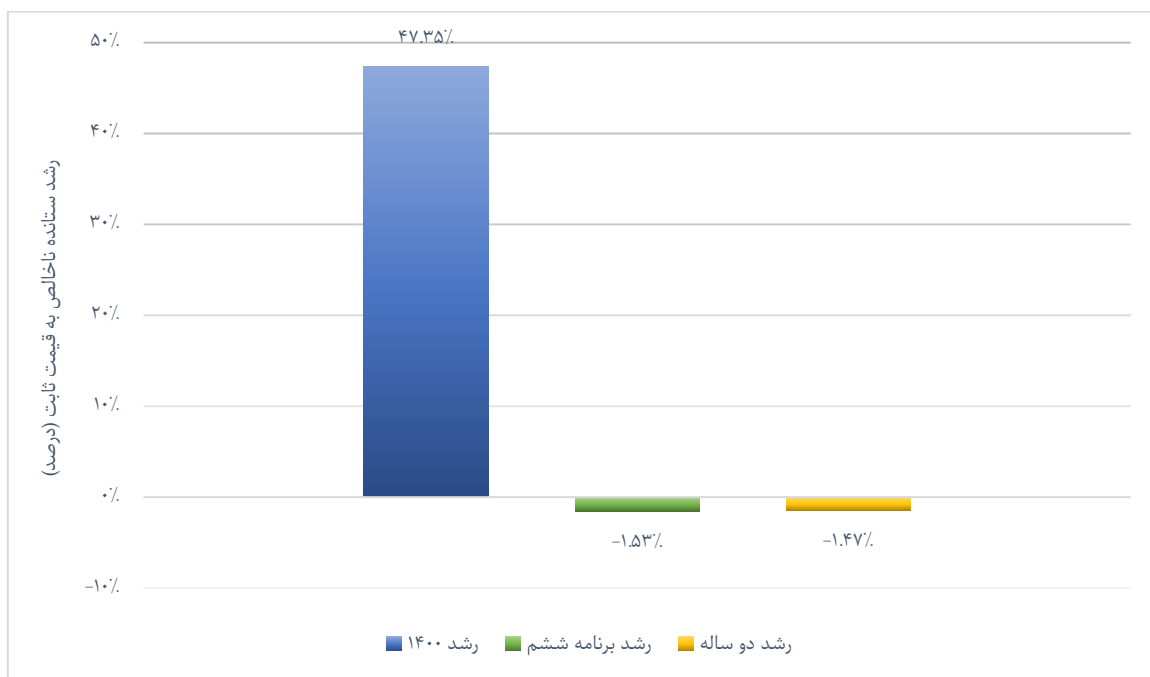

شکل ۴-۱۷- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی

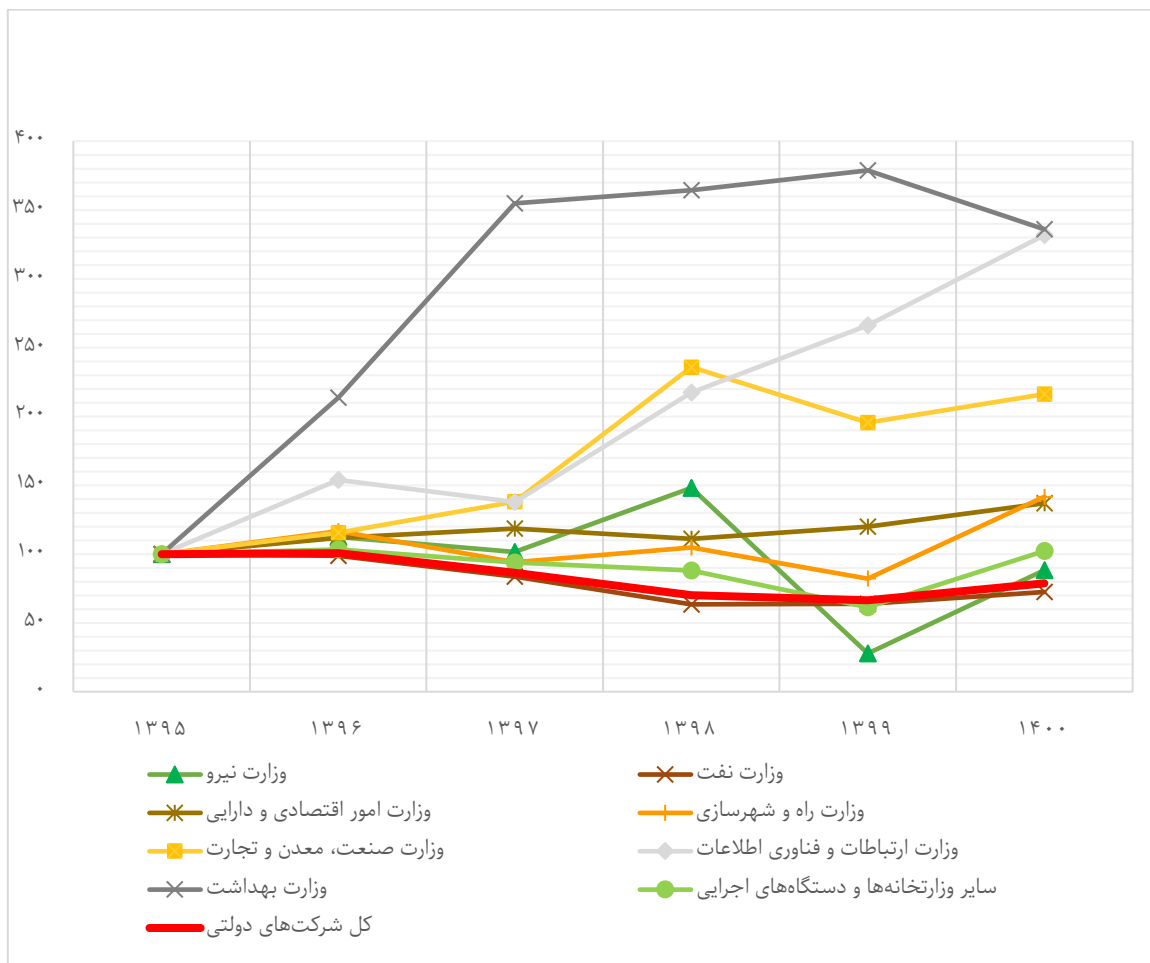

شکل ۴-۱۸- رشد سالانه شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

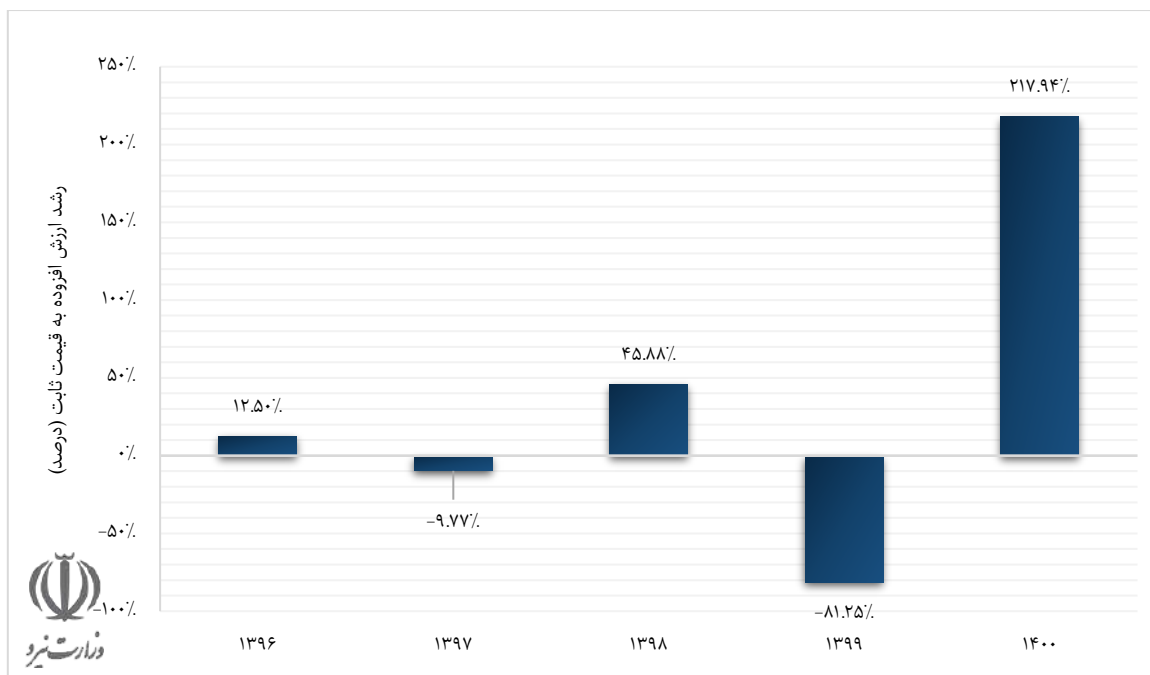
شکل ۴-۱۹- رشد متوسط شاخص ستانده ناخالص به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

ارزش افزوده

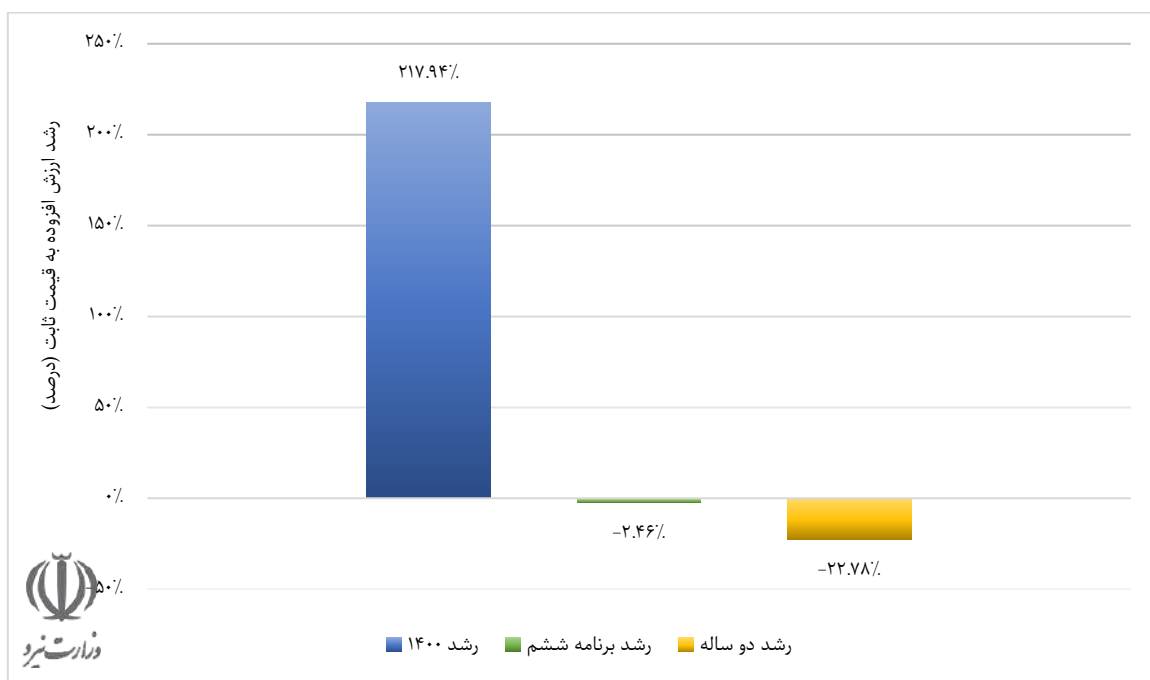

شکل ۴-۲۰- روند شاخص ارزش افزوده در سطح دستگاه‌های اجرایی - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

- وزارت جهاد کشاورزی^{۸۸}
- وزارت نیرو

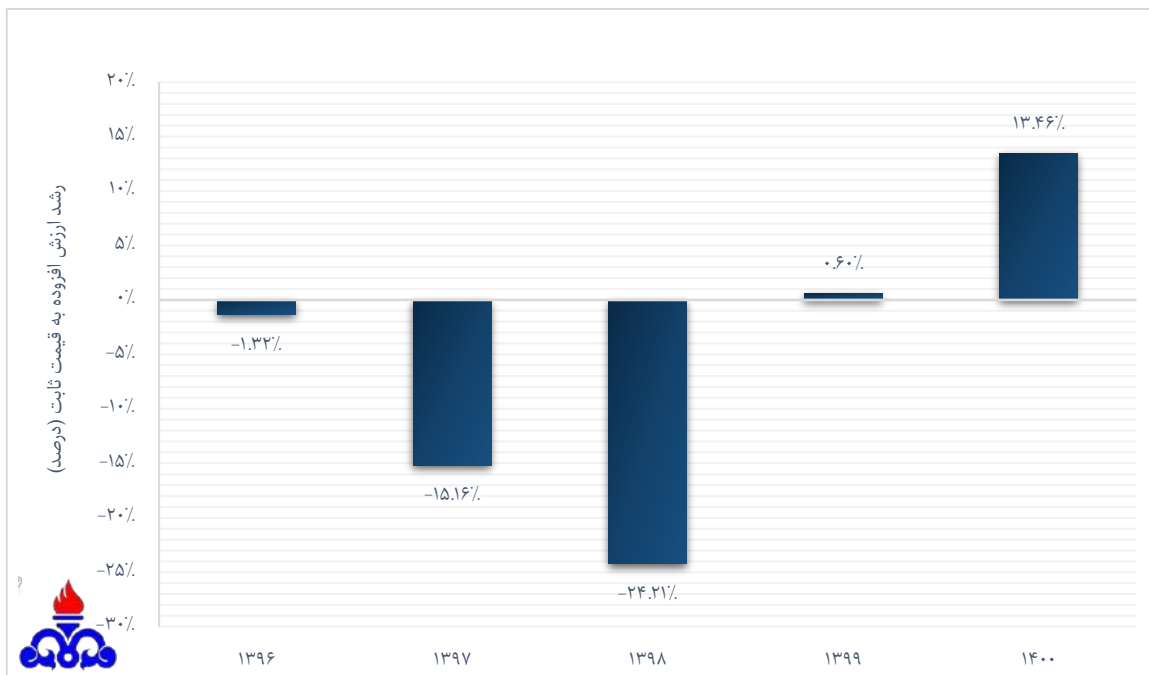

شکل ۴-۲۱- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت نیرو

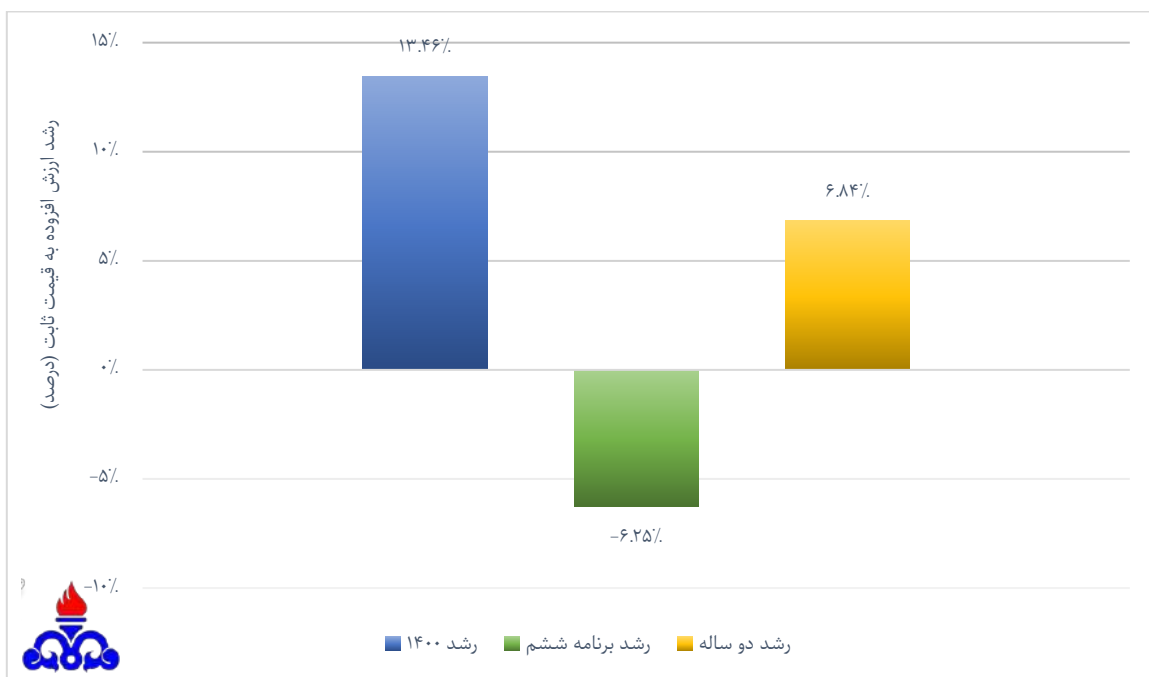

شکل ۴-۲۲- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت نیرو

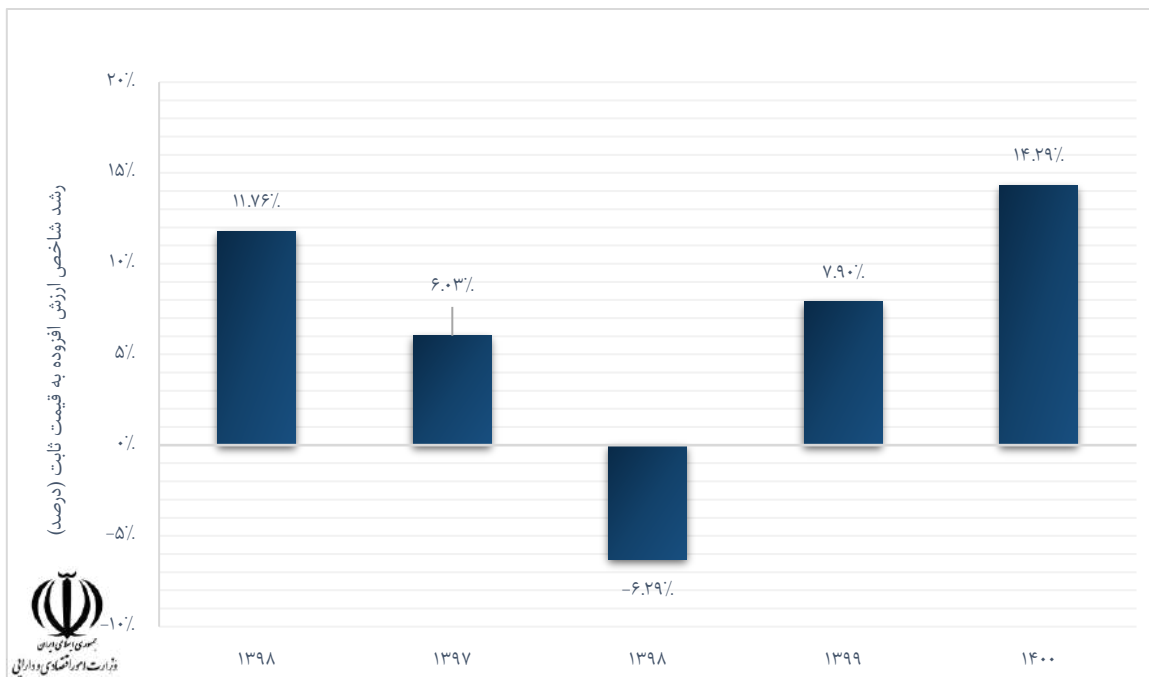
^{۸۸} به دلیل منفی شدن ارزش افزوده شرکت‌های ذیل این وزارتخانه، نمودار رشد ارزش افزوده نمایش داده نشده است.

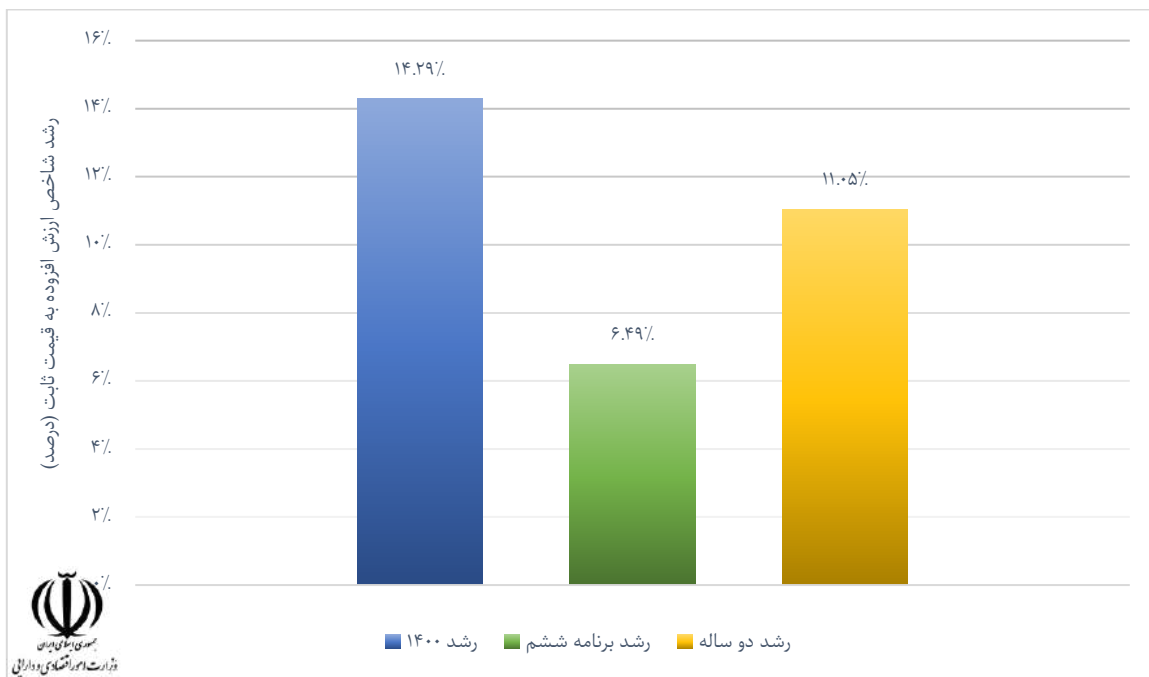
شکل ۴-۲۳- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت نفت

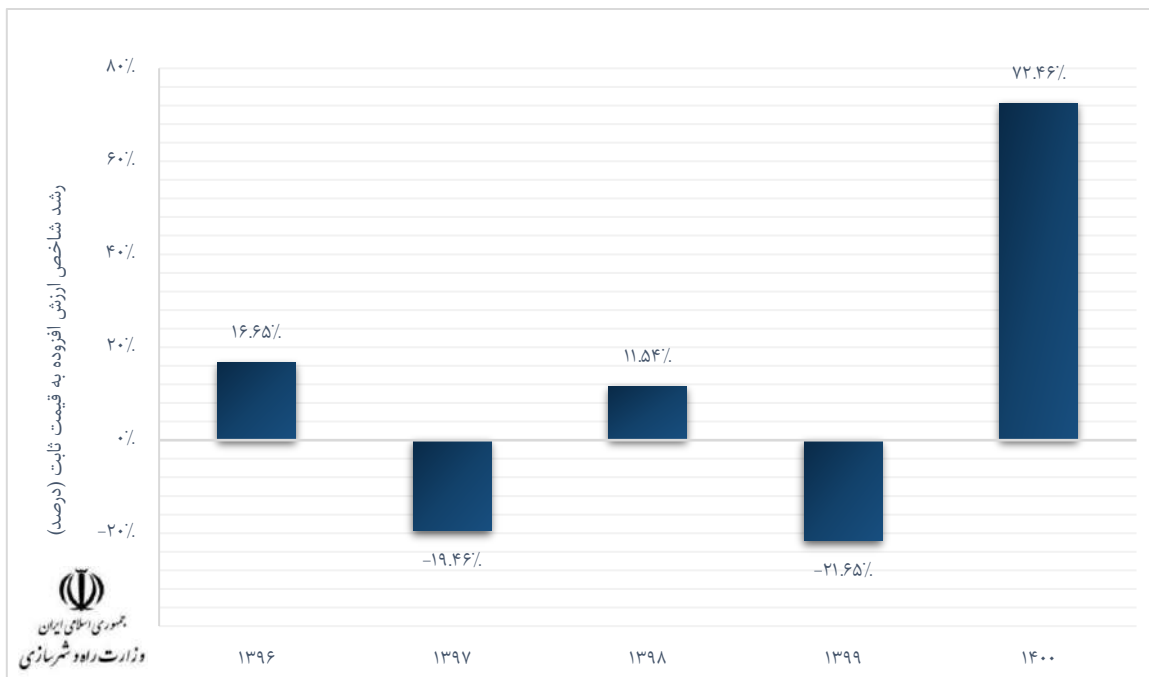
شکل ۴-۲۴- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت نفت

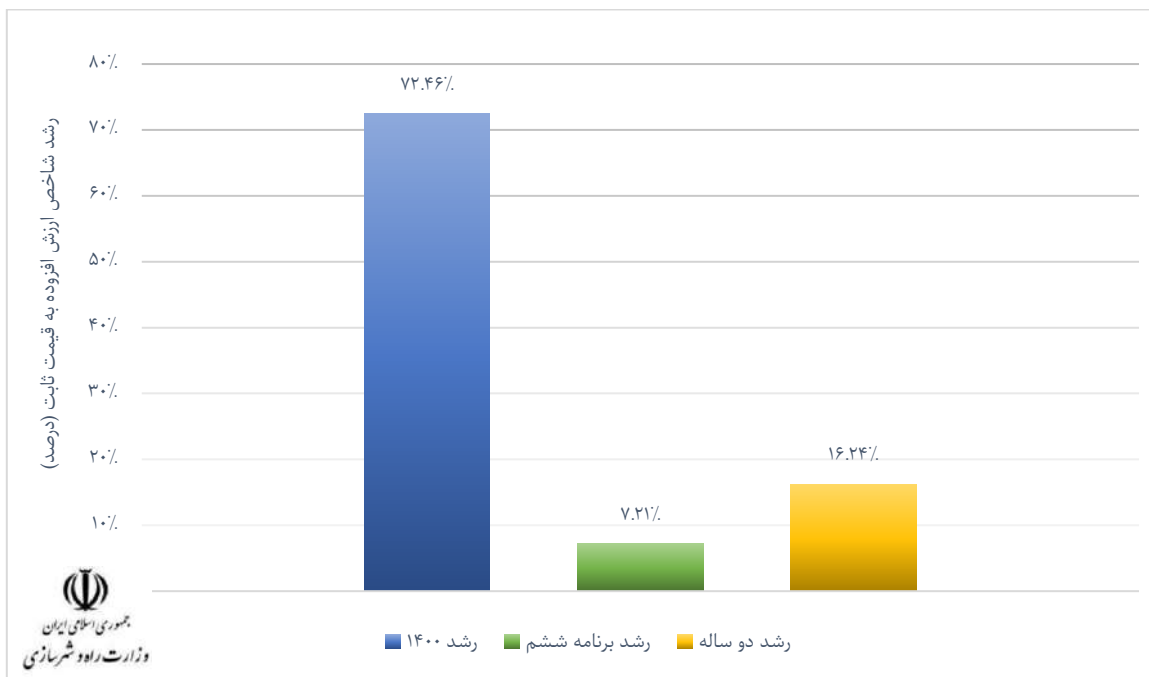
شکل ۴-۲۵- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی دارایی

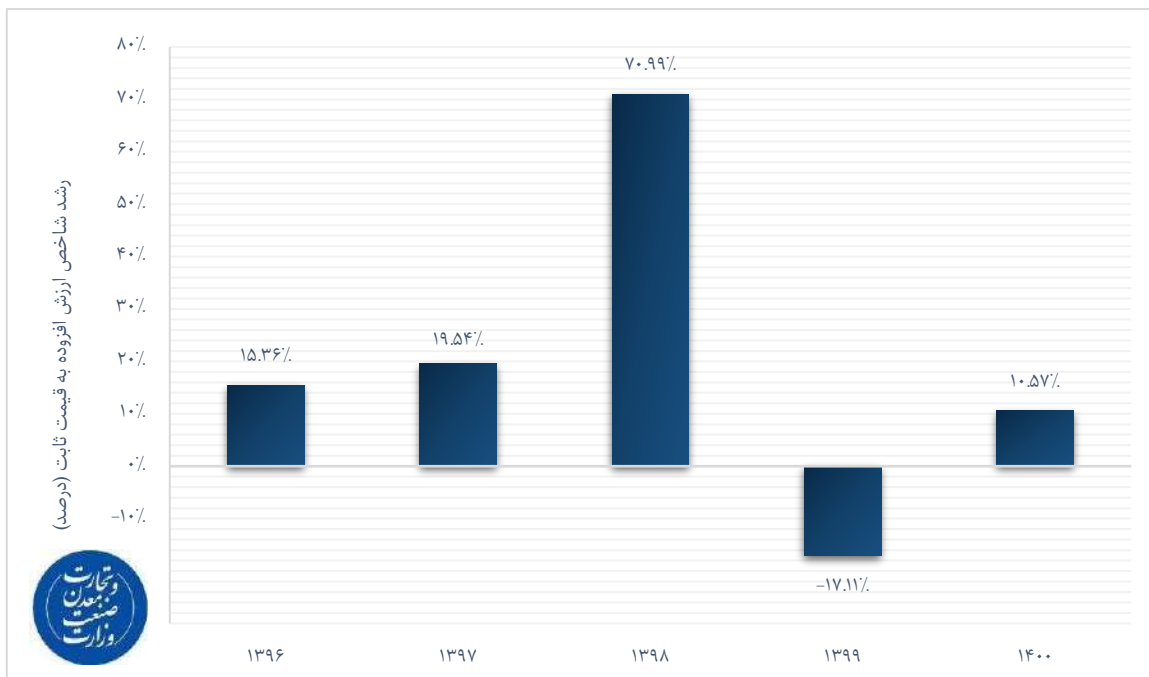
شکل ۴-۲۶- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی دارایی

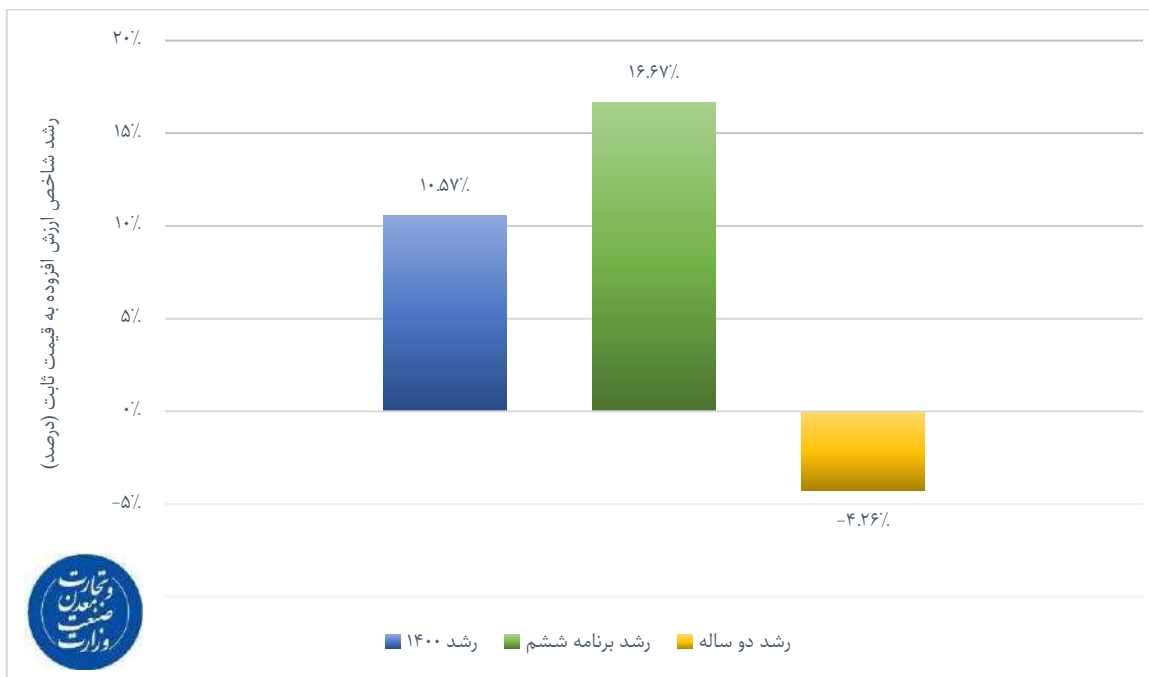
شکل ۴-۲۷- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

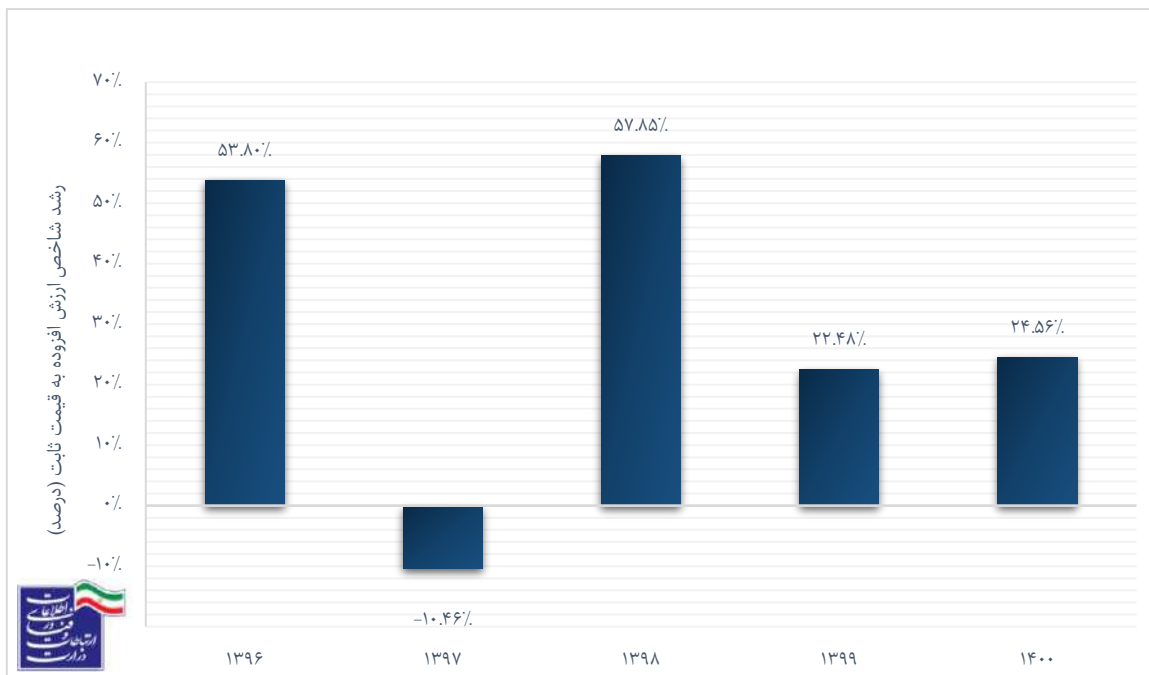
شکل ۴-۲۸- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

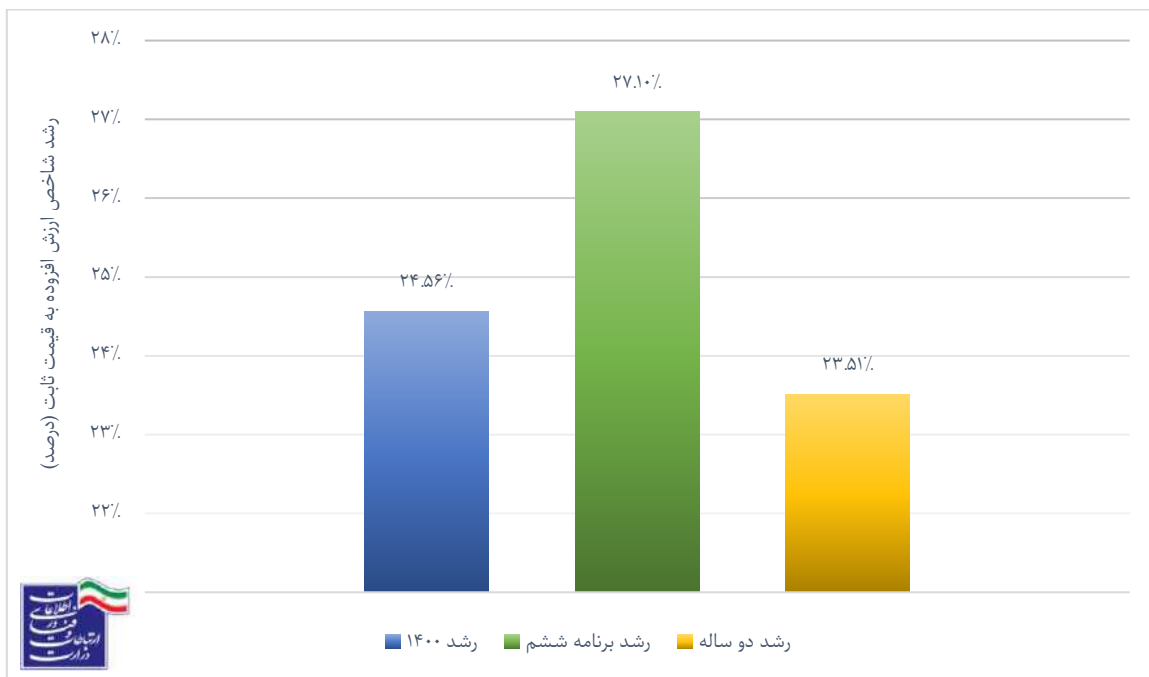
شکل ۴-۲۹- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۳۰- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

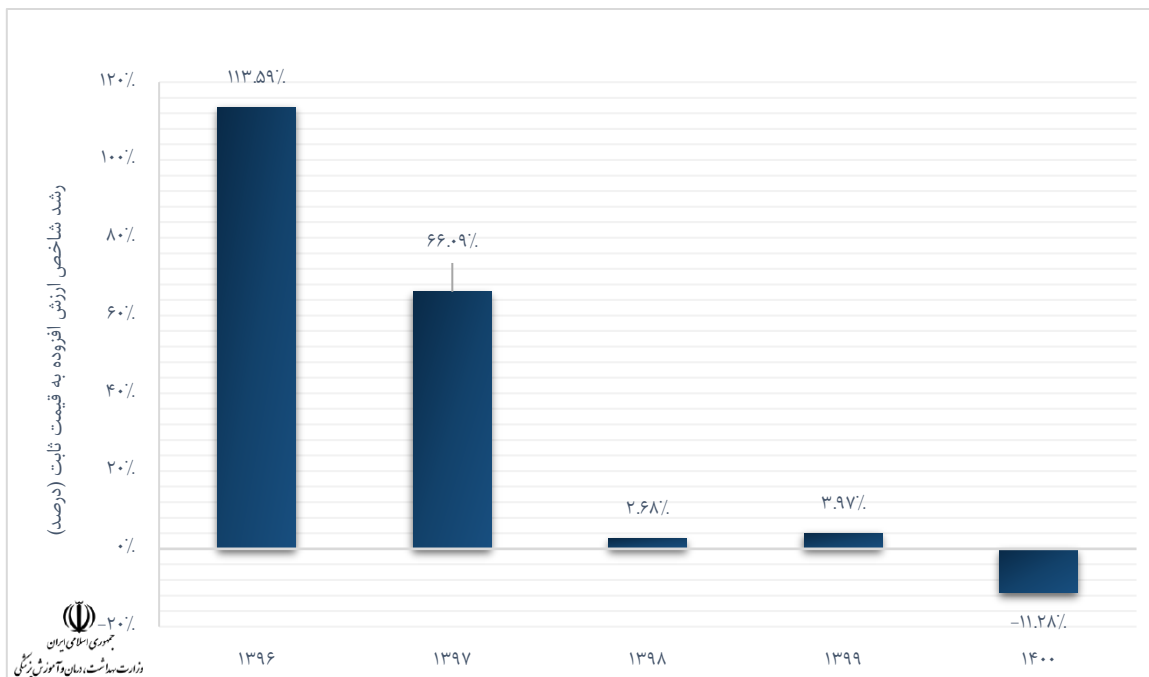

شکل ۴-۳۱- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

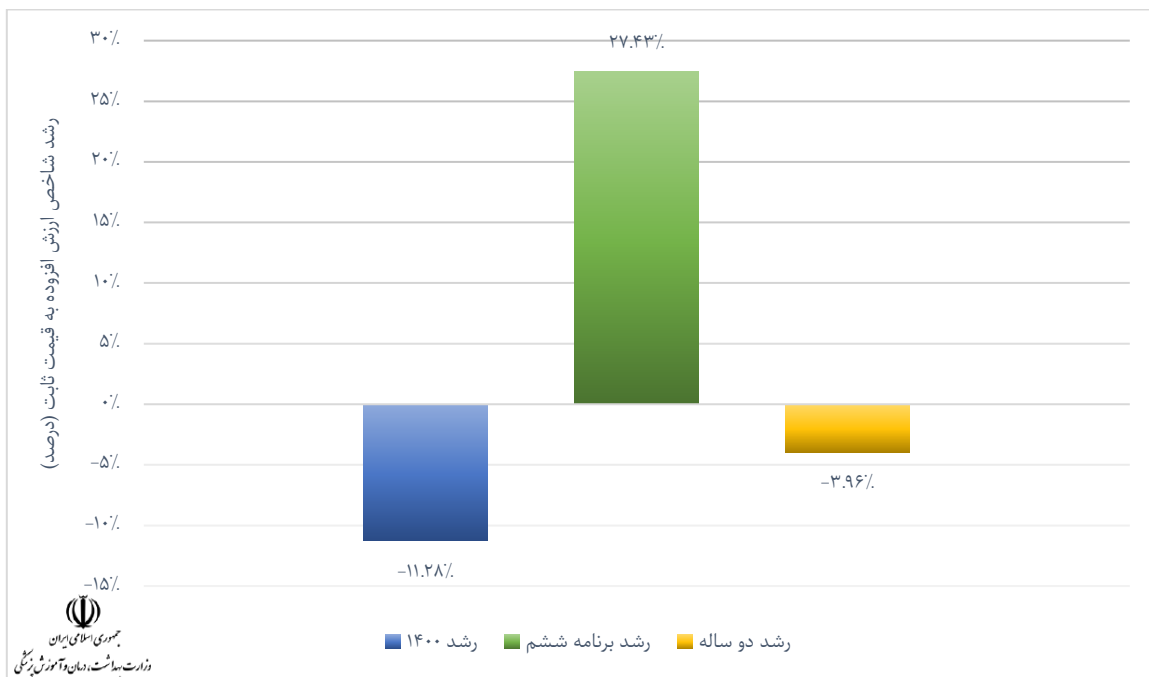

شکل ۴-۳۲- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

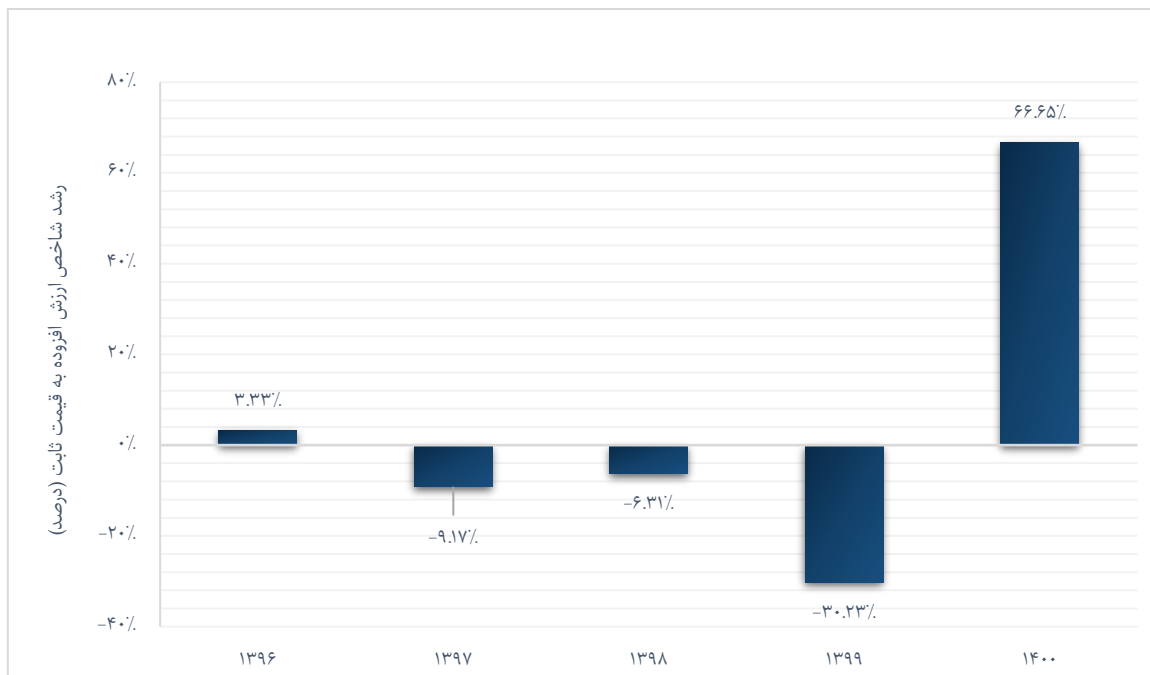

شکل ۳-۳- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

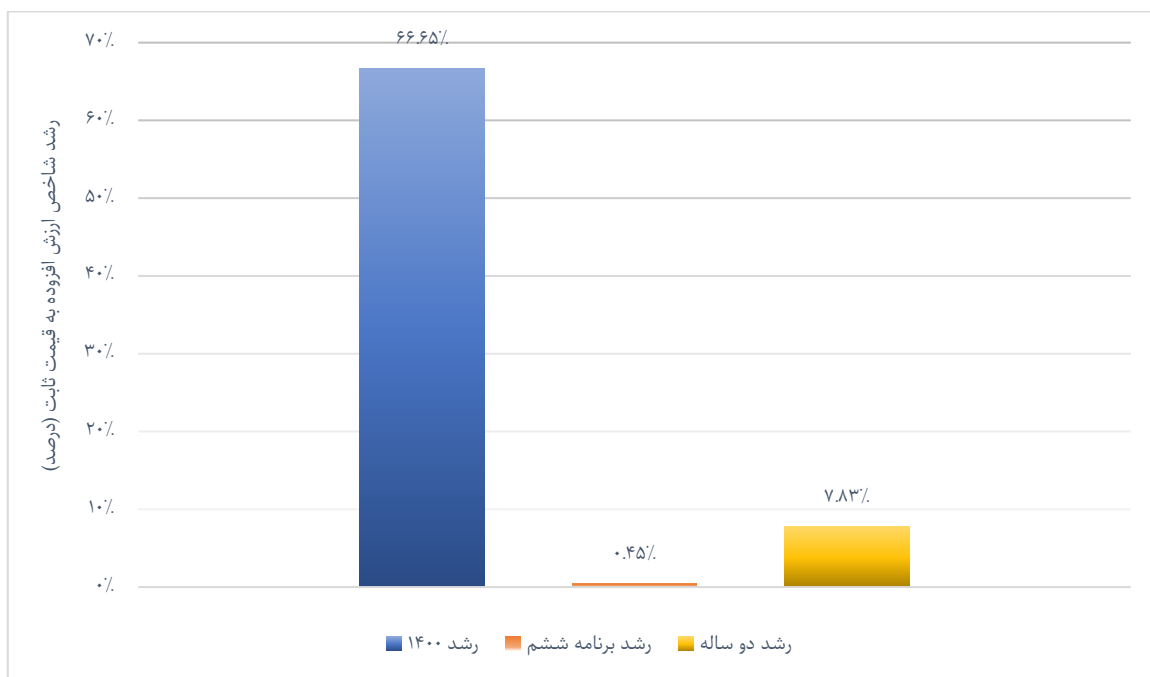

شکل ۳-۴- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

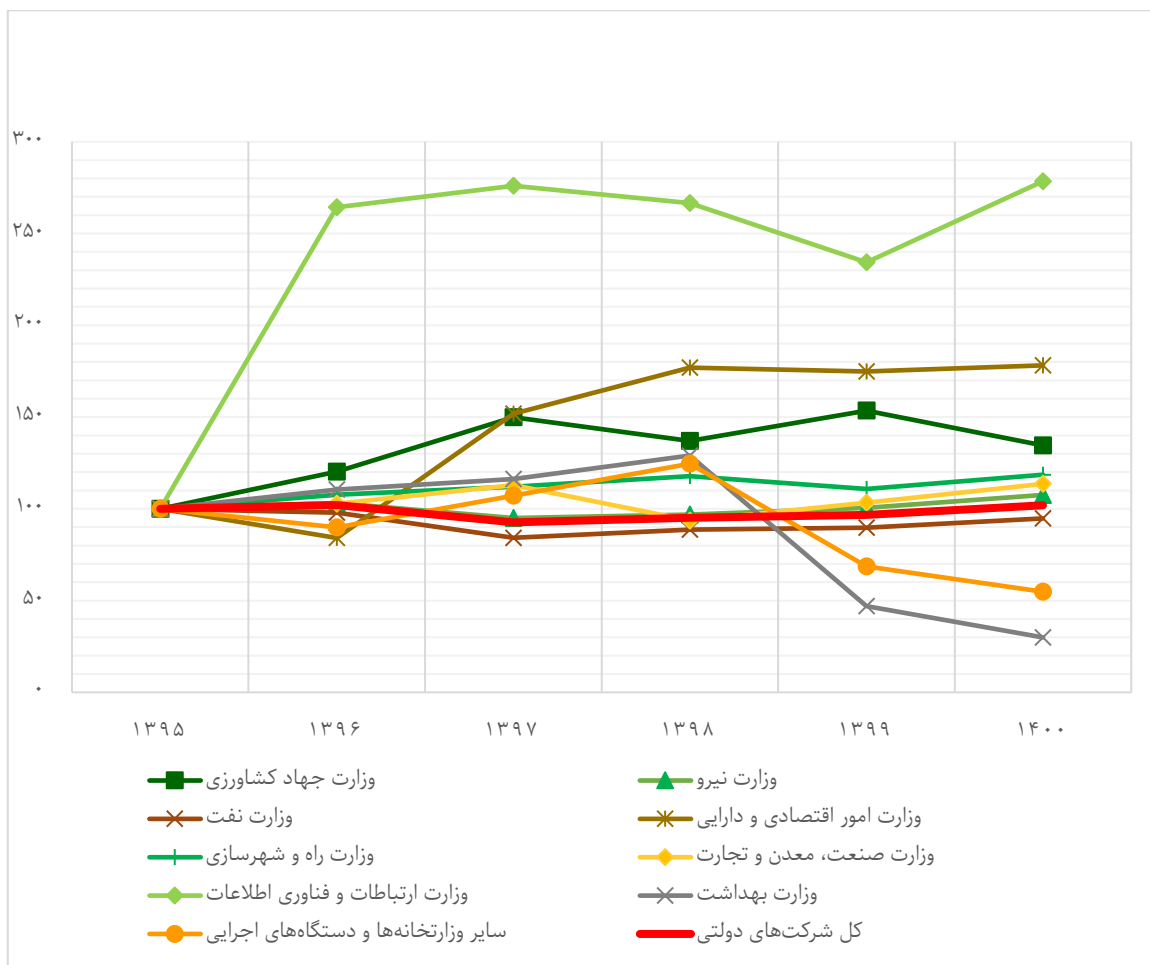
شکل ۴-۳۵- رشد سالانه شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

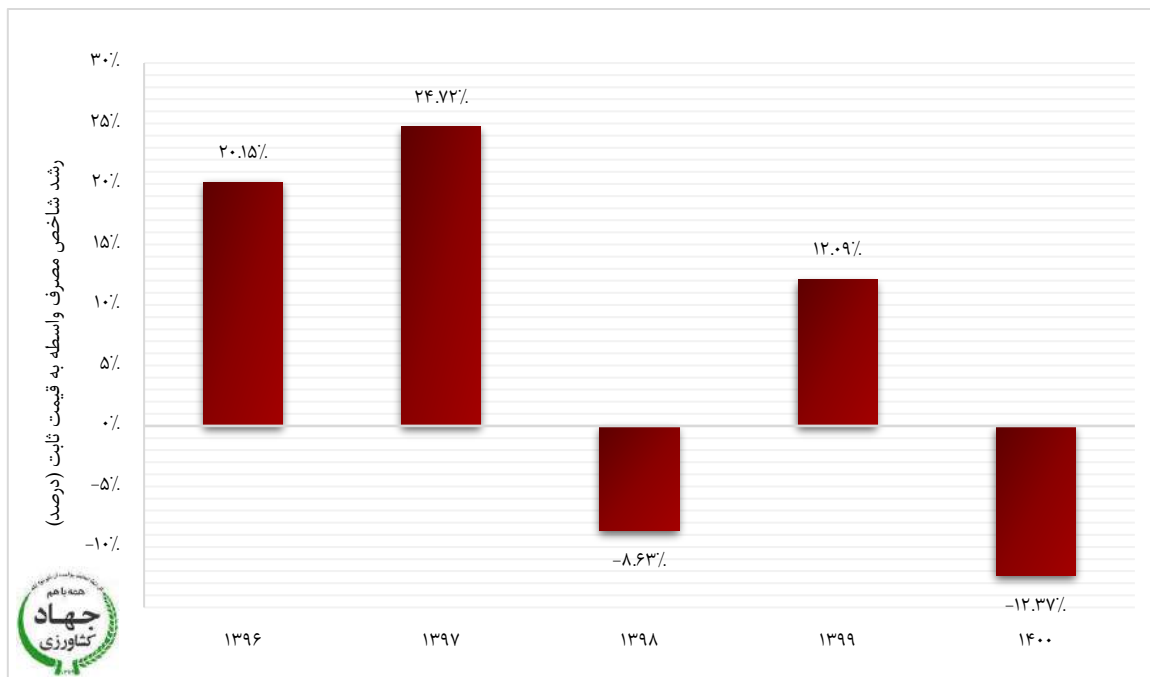
شکل ۴-۳۶- رشد متوسط شاخص ارزش افزوده به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

۲-۱-۴- نهاده‌های تولید

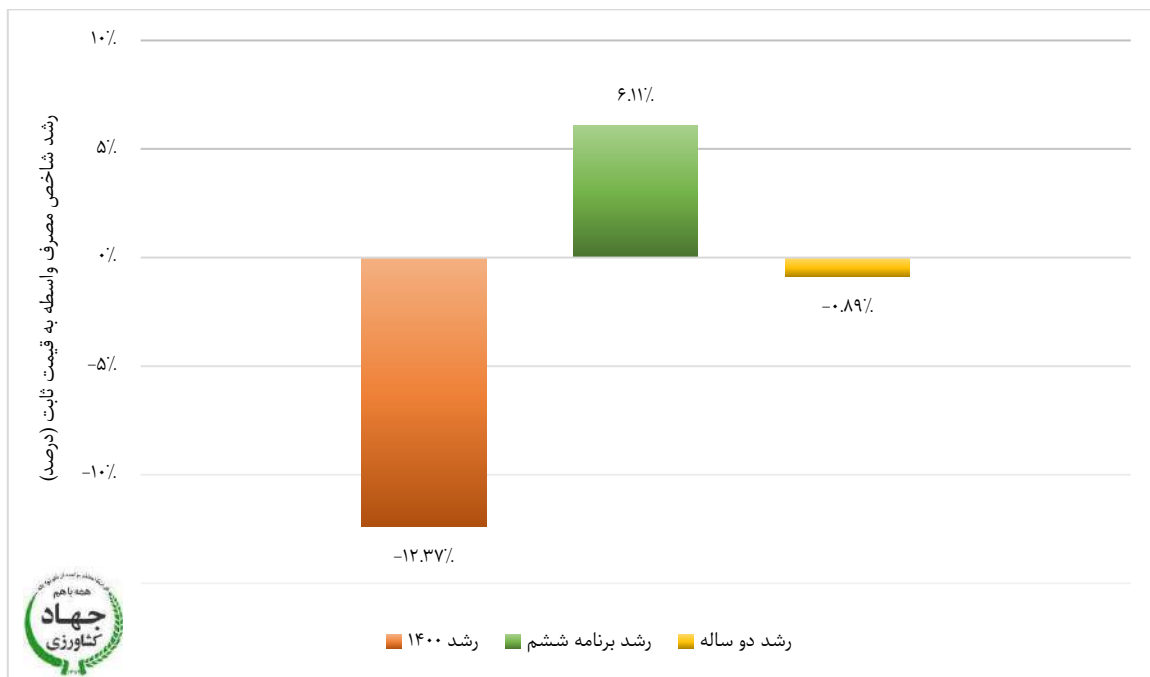
■ مصارف واسطه

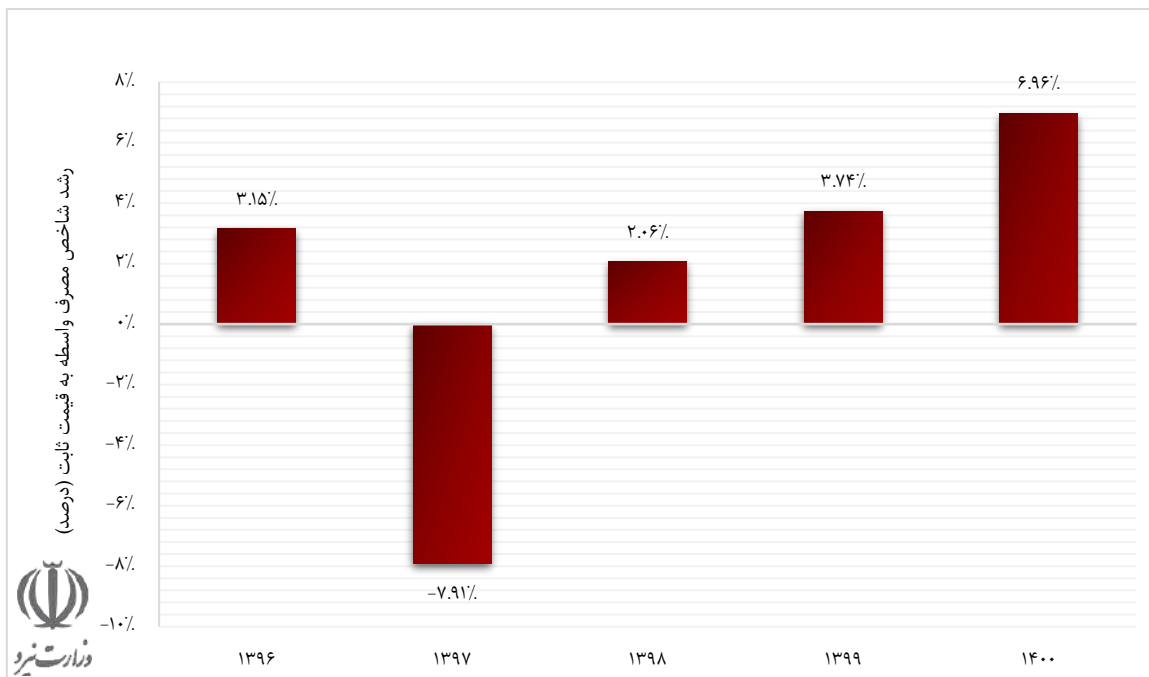
شکل ۴-۳۷- روند تغییرات شاخص مصارف واسطه دستگاه‌های اجرایی- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

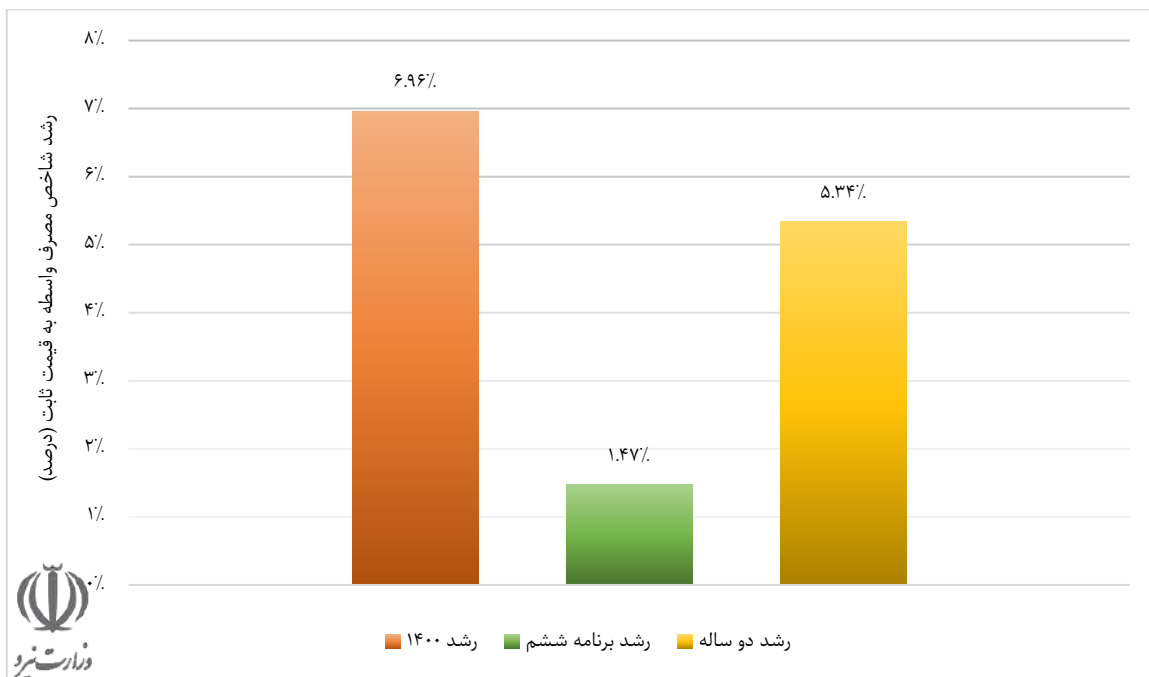
شکل ۴-۳۸- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت جهاد کشاورزی

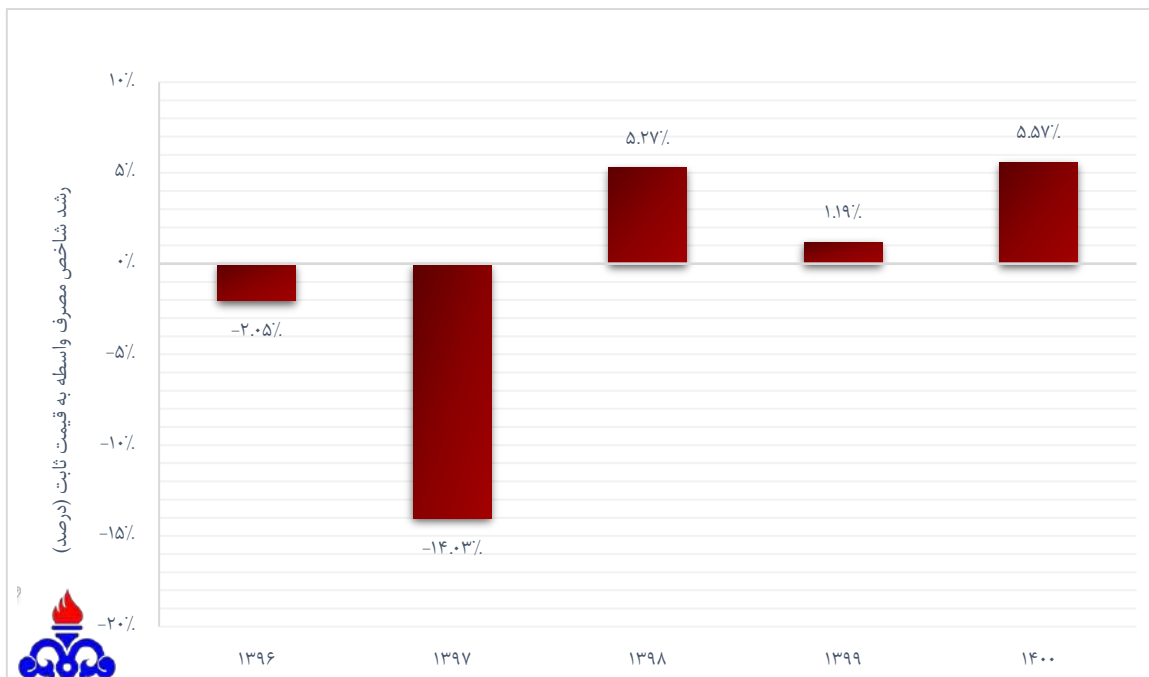
شکل ۴-۳۹- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت جهاد کشاورزی

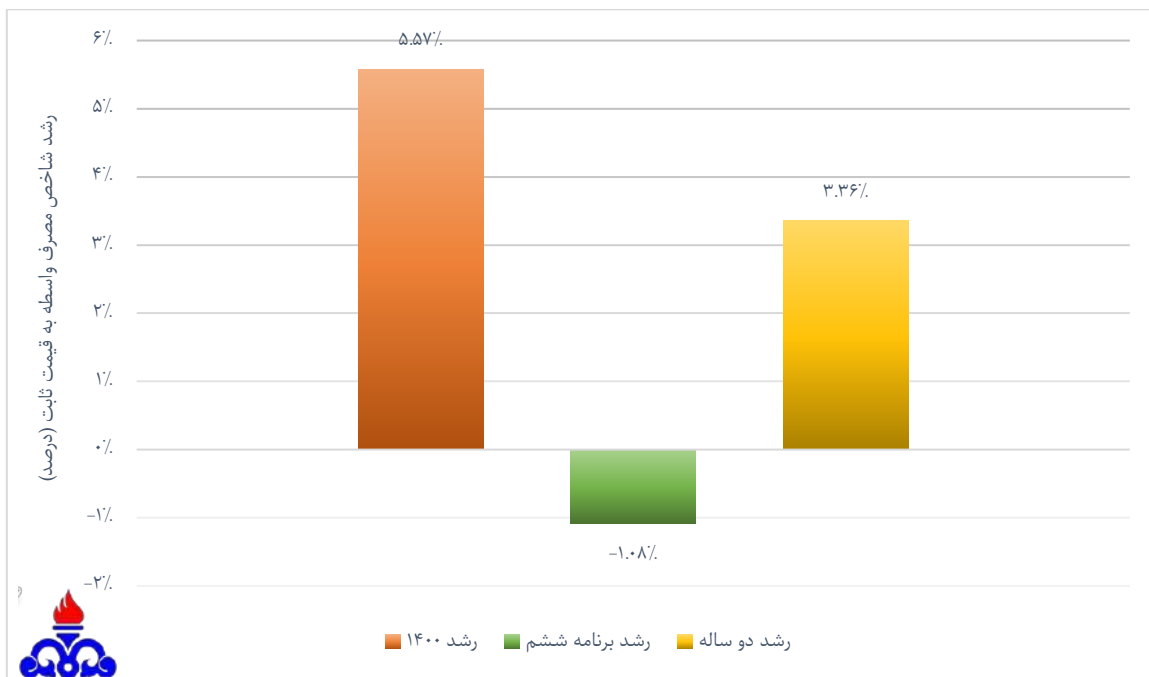
شکل ۴-۴- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت نیرو

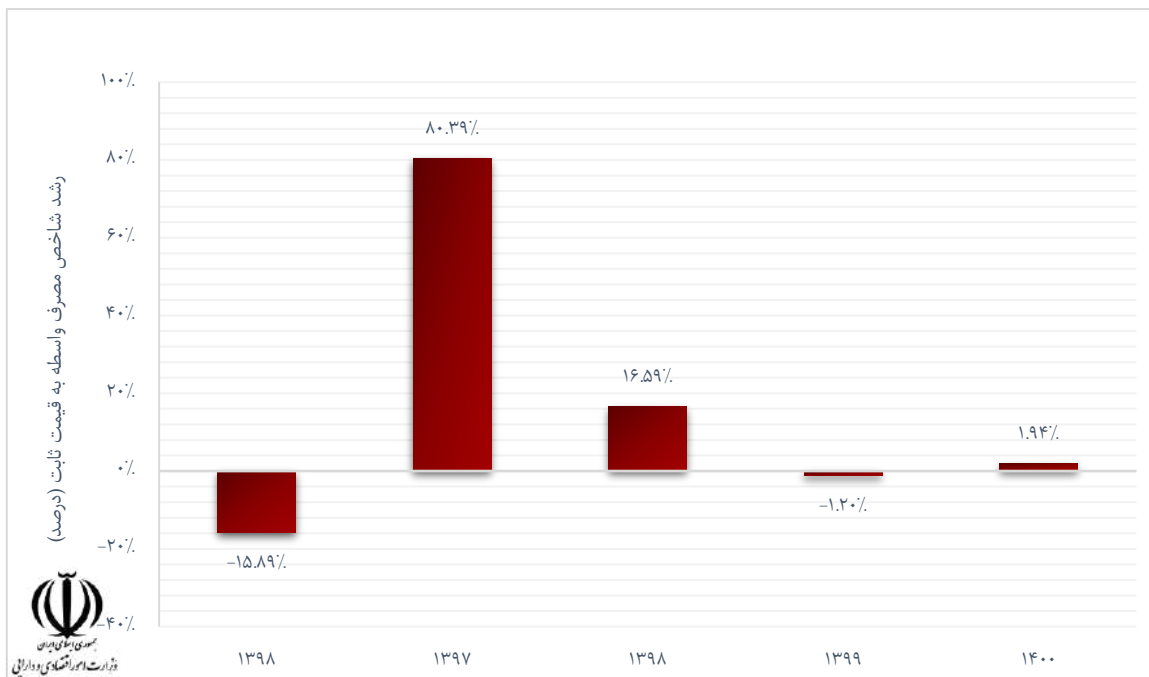
شکل ۴-۴-۱- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت نیرو

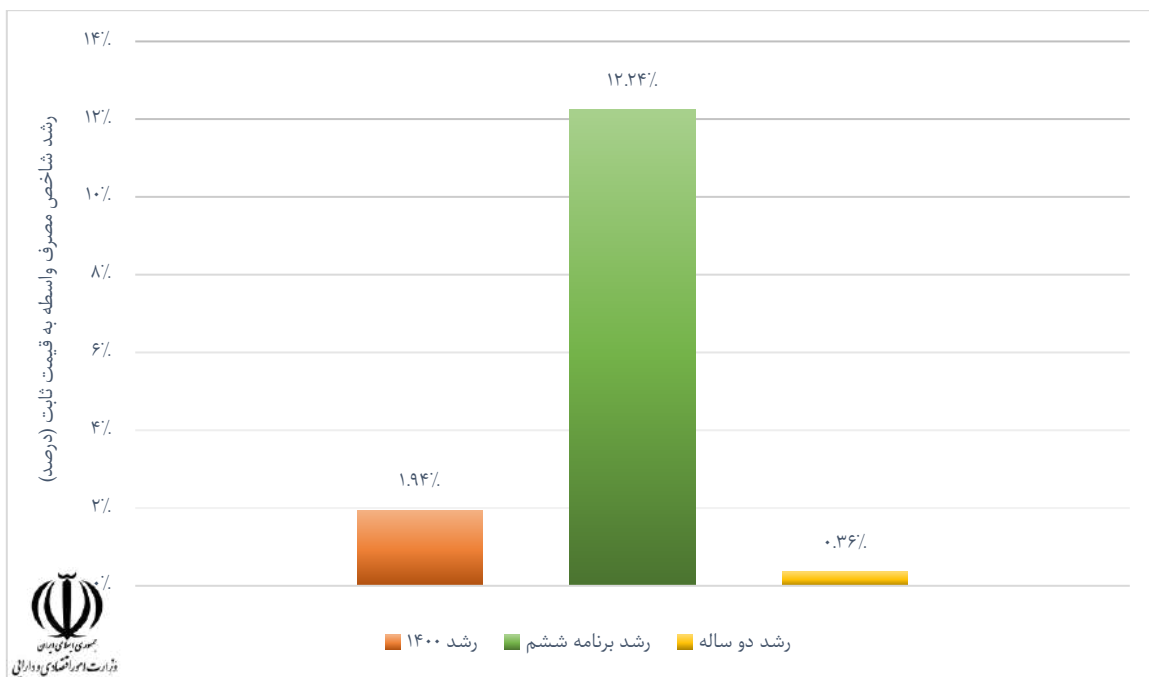
شکل ۴۲-۴- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت نفت

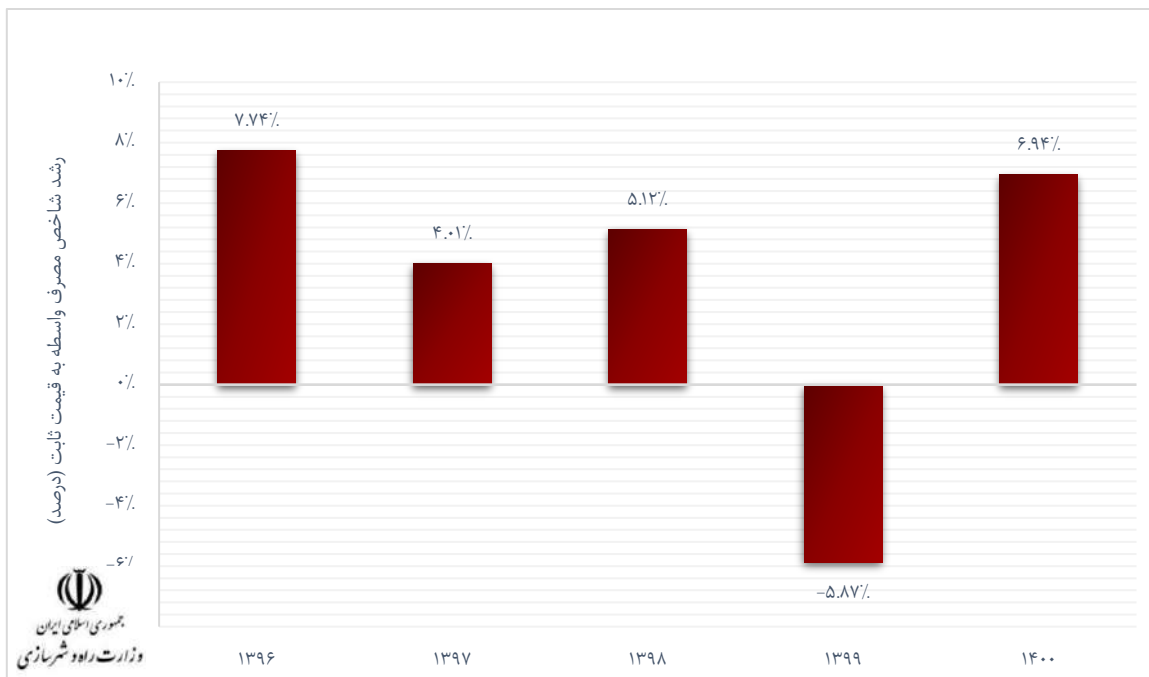
شکل ۴۳-۴- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت نفت

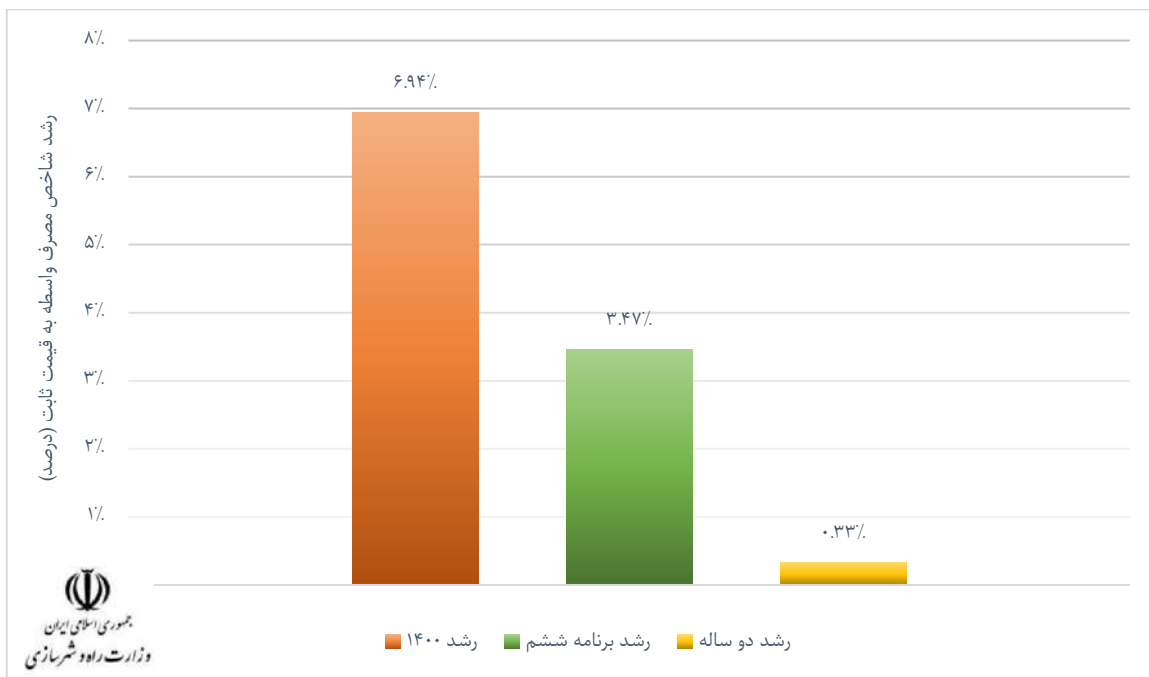
شکل ۴-۴- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی و دارایی

شکل ۴-۵- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت امور اقتصادی و دارایی

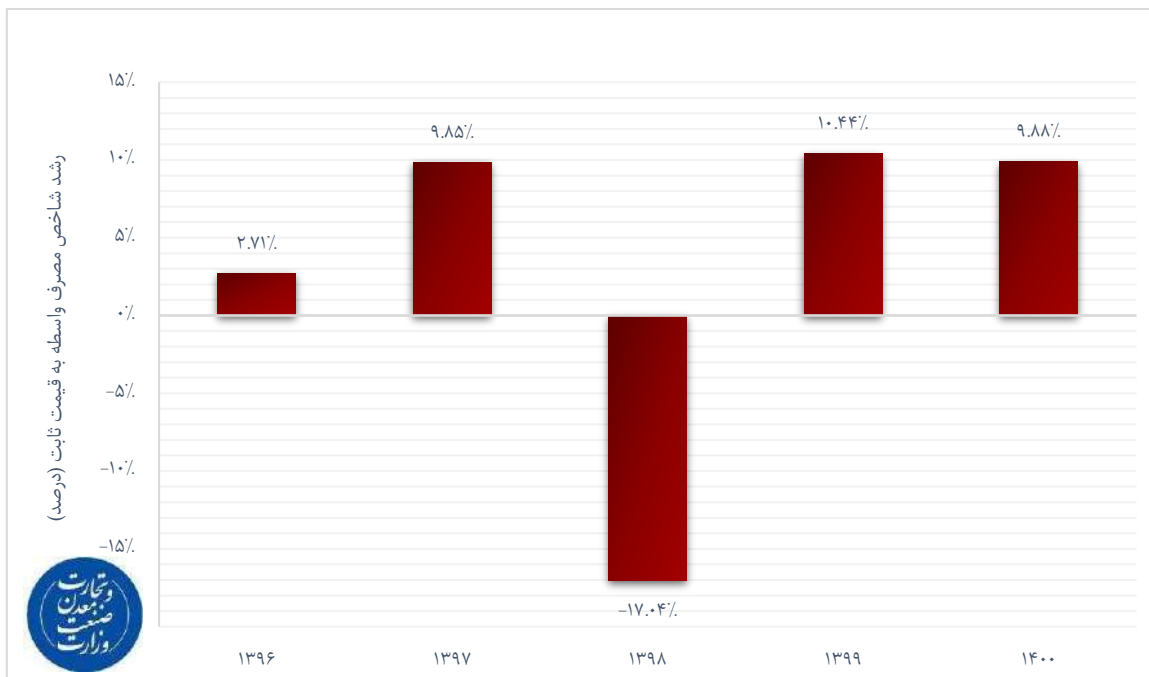

شکل ۴-۴۶- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

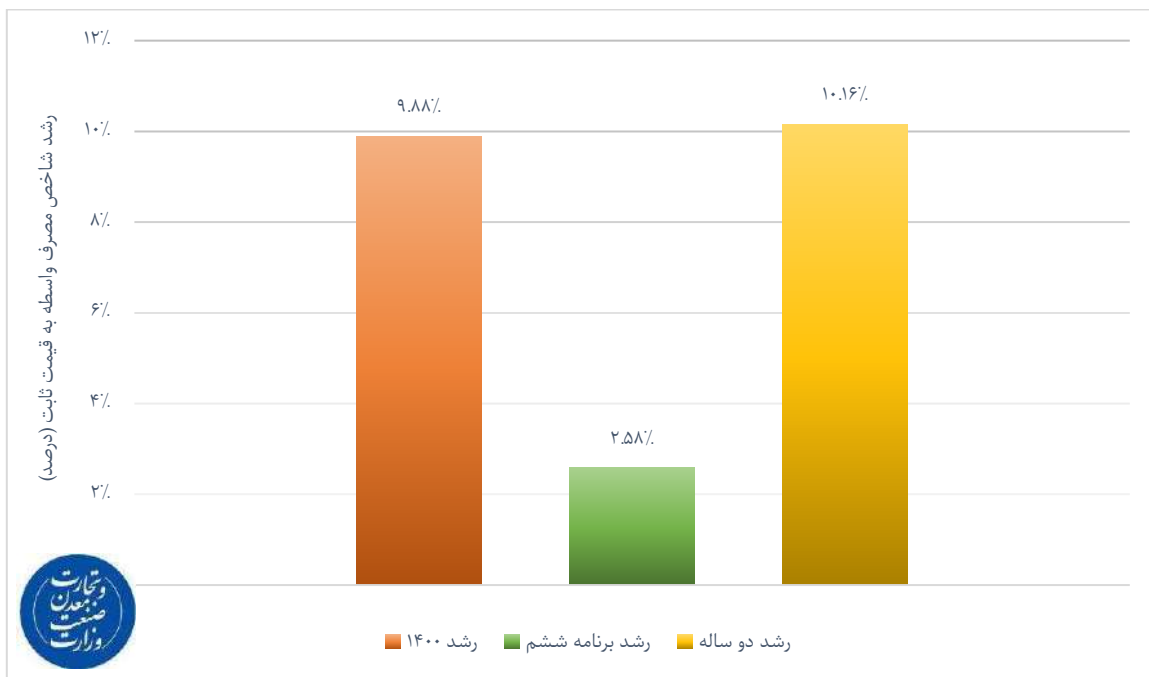

شکل ۴-۴۷- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت راه و شهرسازی

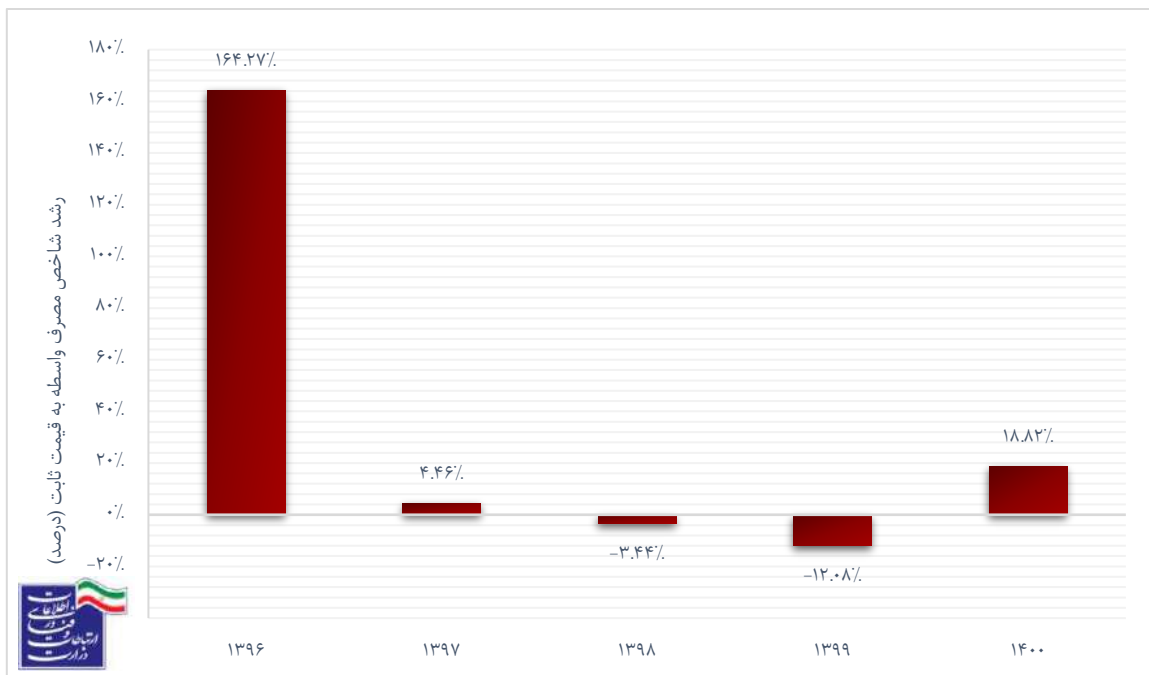
○ وزارت صنعت، معدن و تجارت

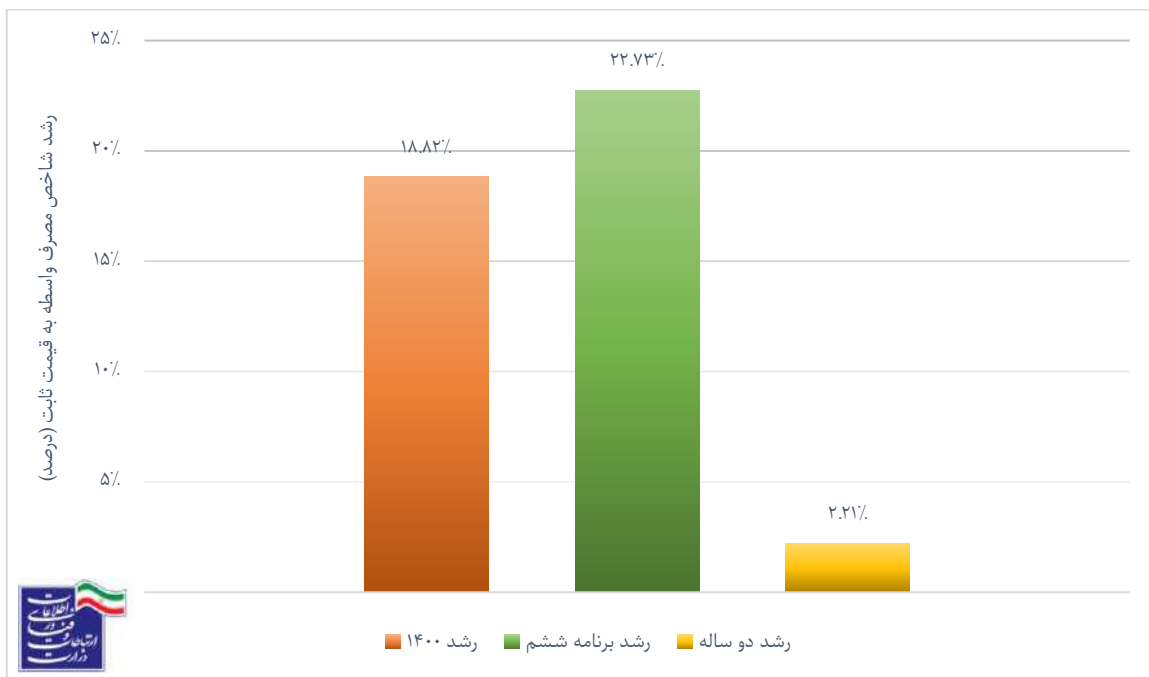
شکل ۴-۴۸- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۴۹- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت صنعت، معدن و تجارت

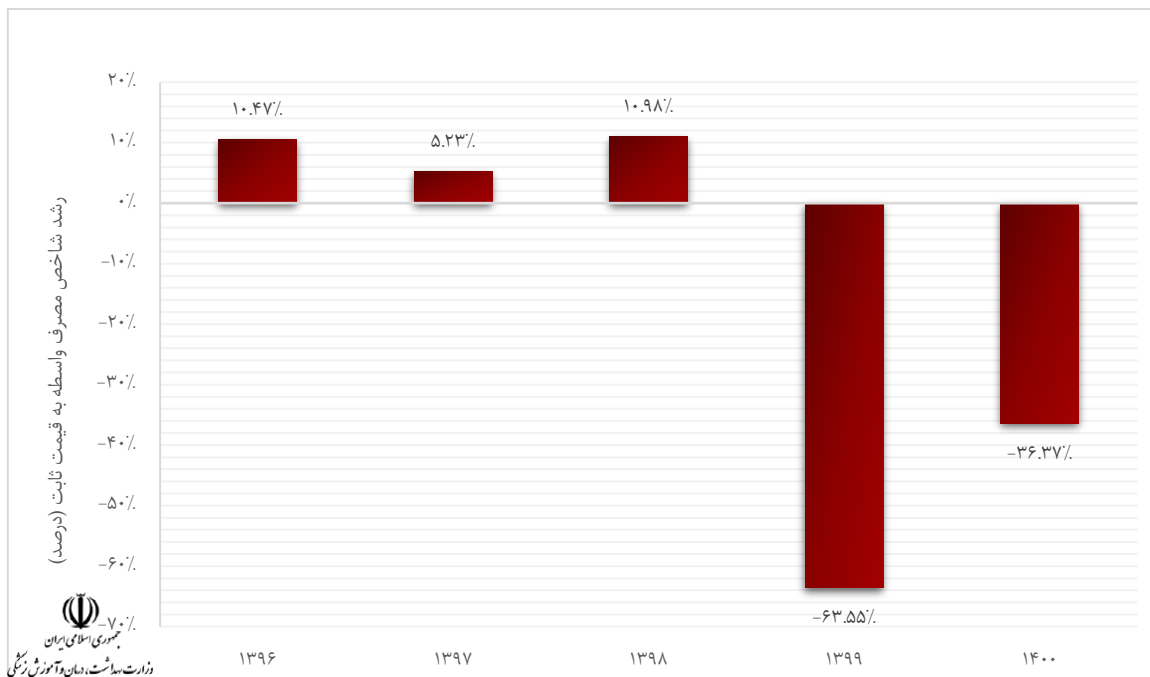

شکل ۴-۵۰- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

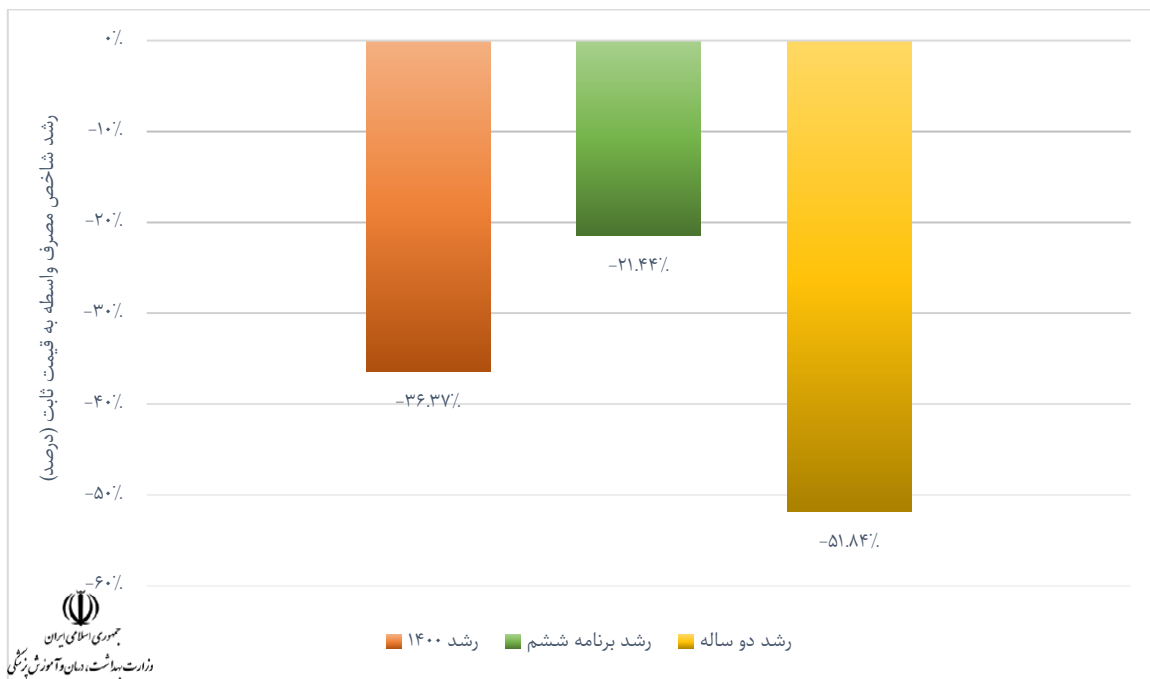

شکل ۴-۵۱- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

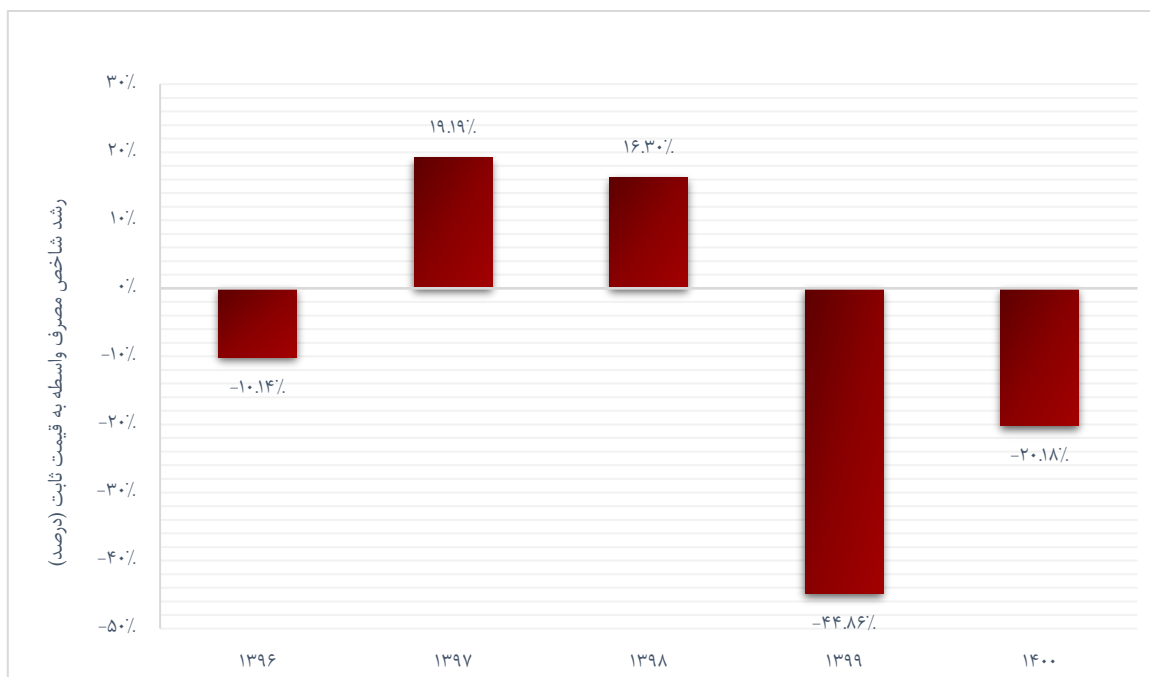

شکل ۴-۵۲- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

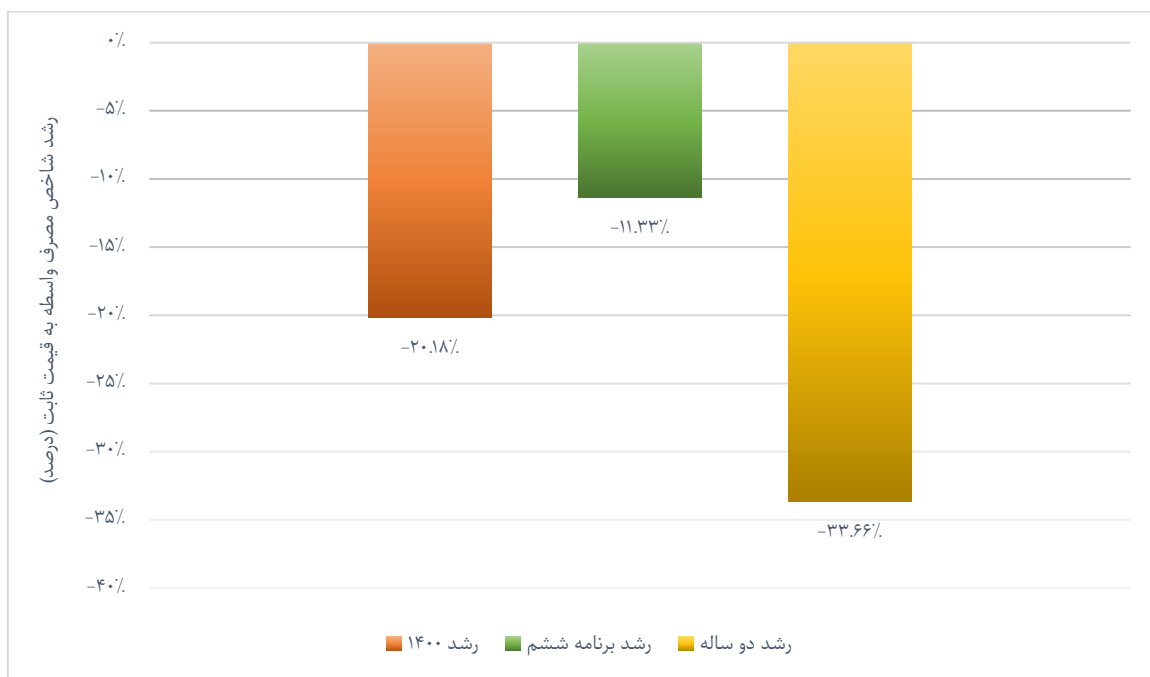

شکل ۴-۵۳- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

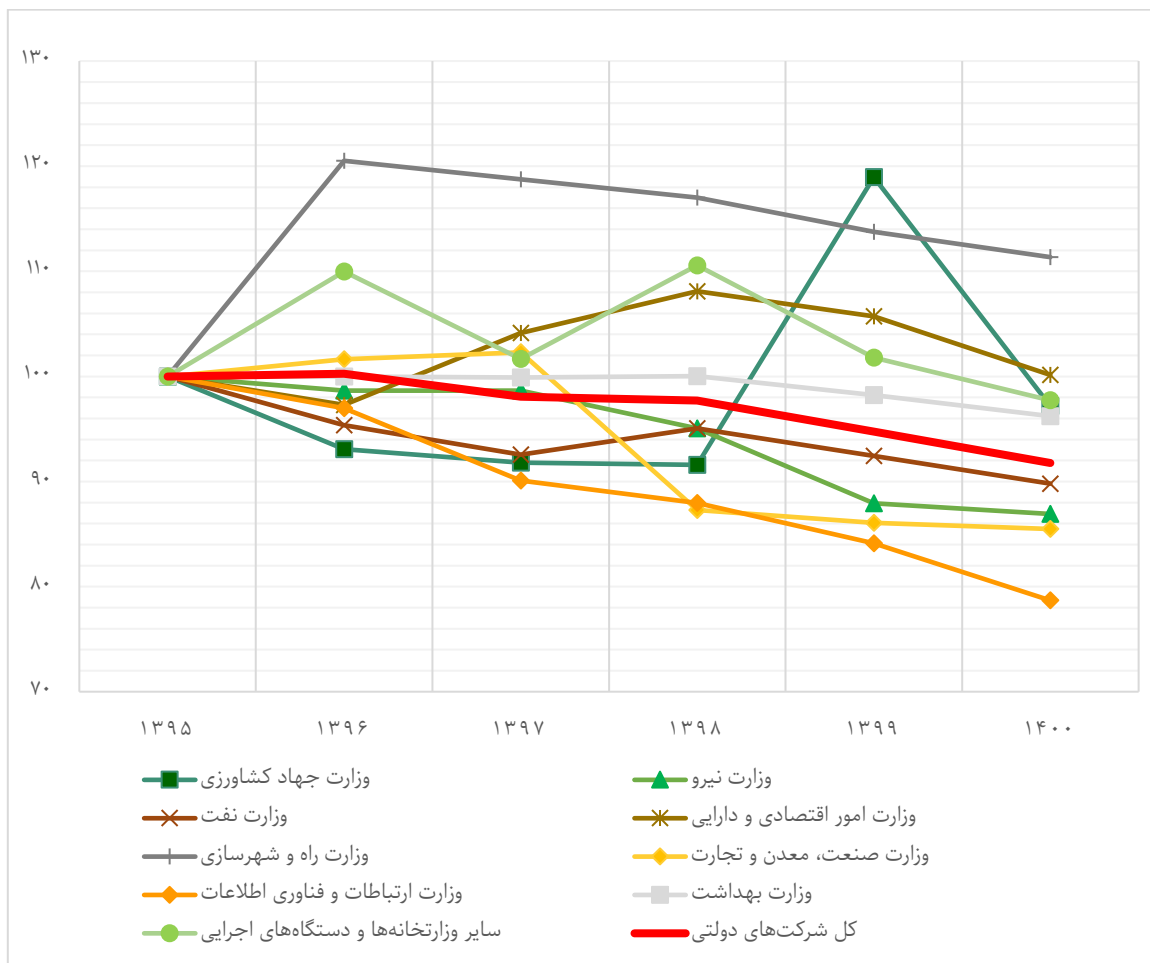

شکل ۴-۵۴- رشد سالانه شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

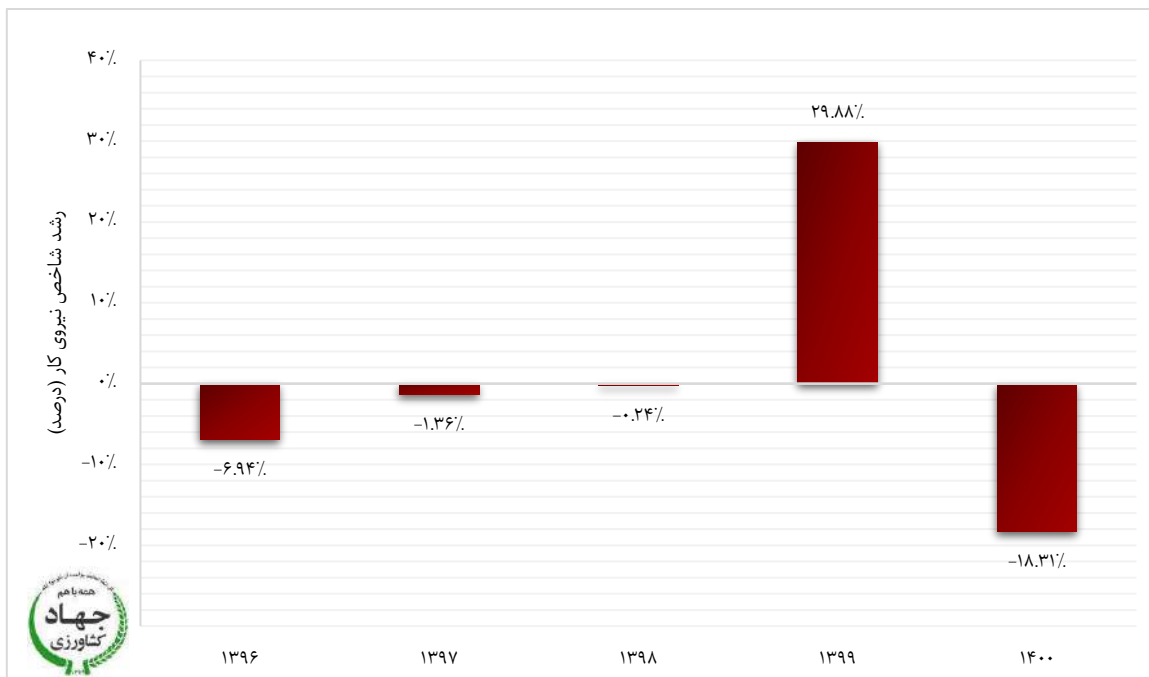

شکل ۴-۵۵- رشد متوسط شاخص مصرف واسطه به قیمت ثابت سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

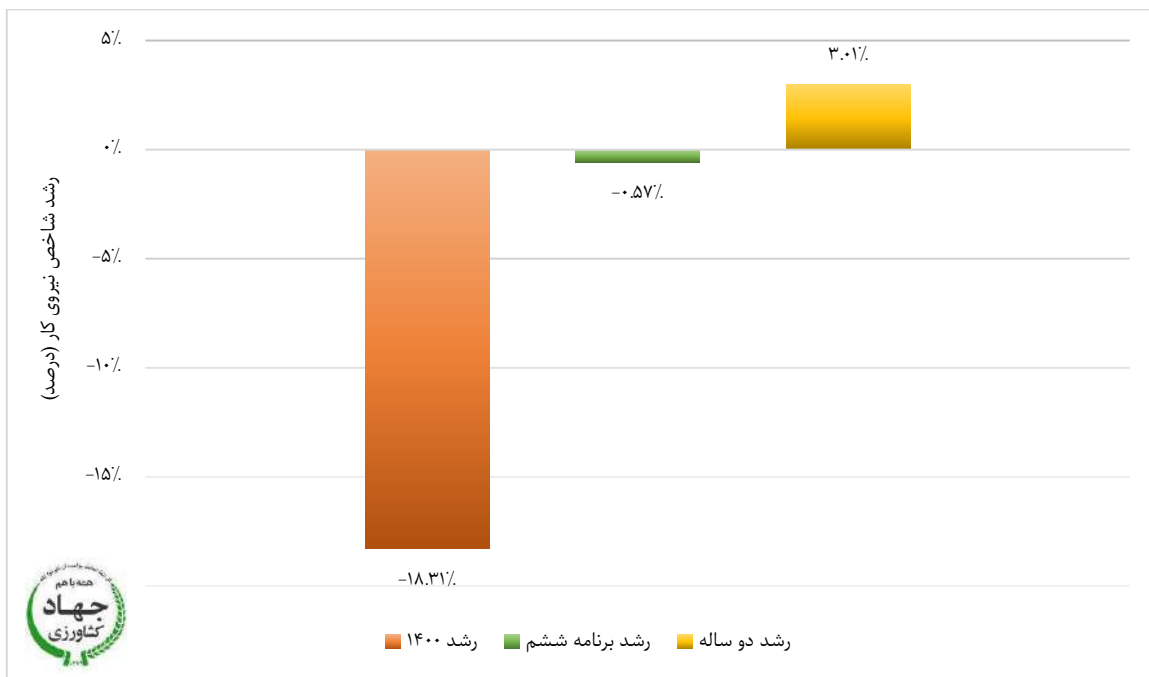
■ نهاده نیروی کار

شکل ۴-۵۶- روند شاخص نیروی کار شرکت‌های دولتی در سطح دستگاه‌های اجرایی- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

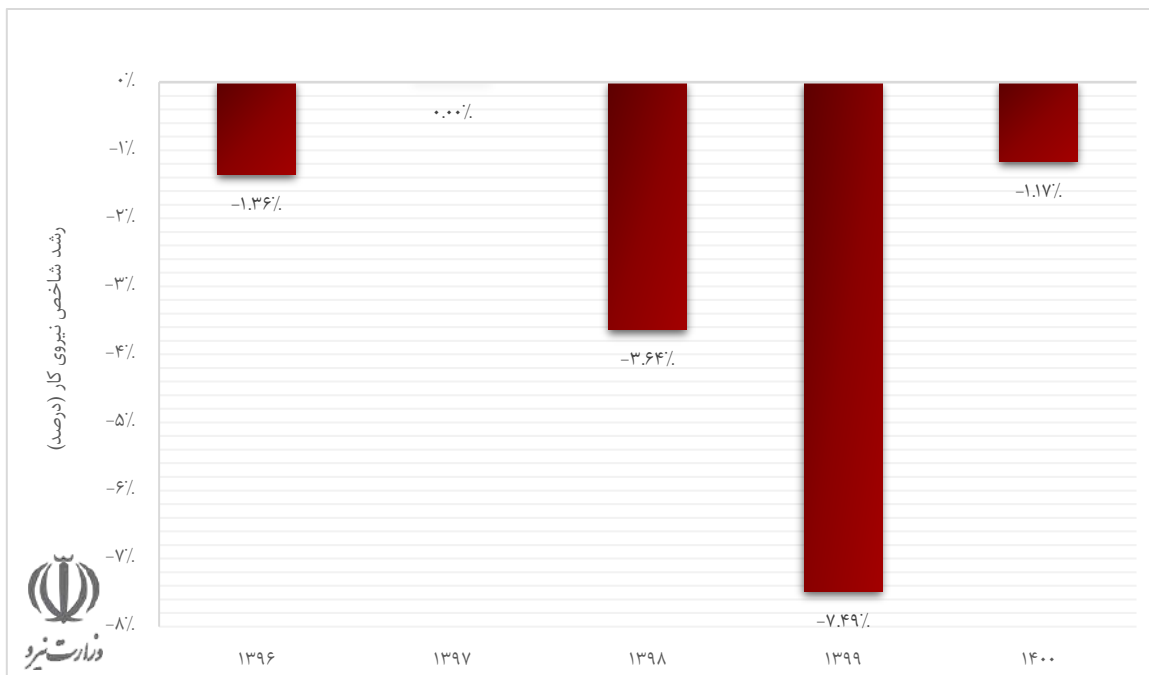

شکل ۴-۵۷- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت جهاد کشاورزی

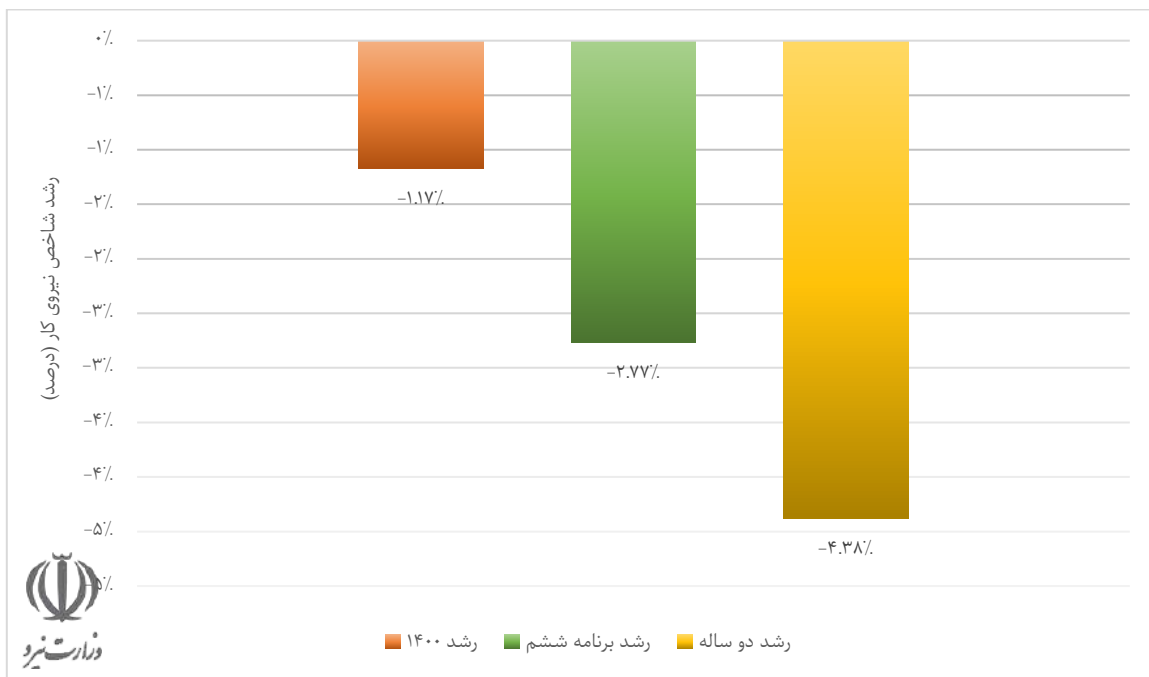

شکل ۴-۵۸- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت جهاد کشاورزی

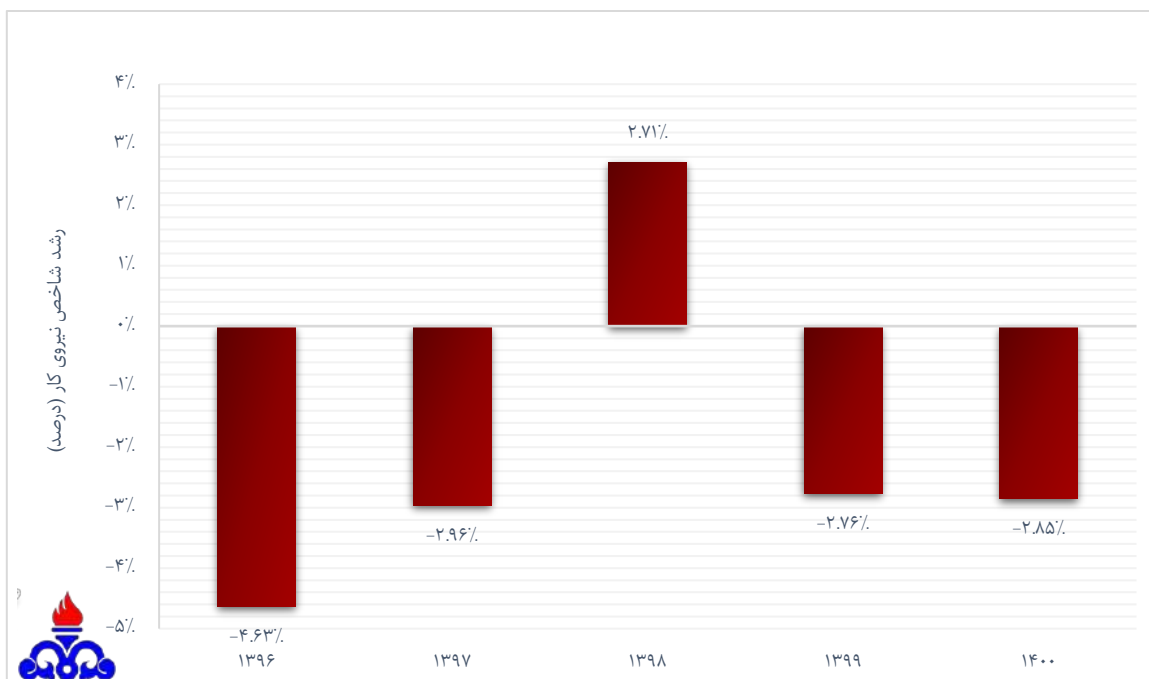
○ وزارت نیرو

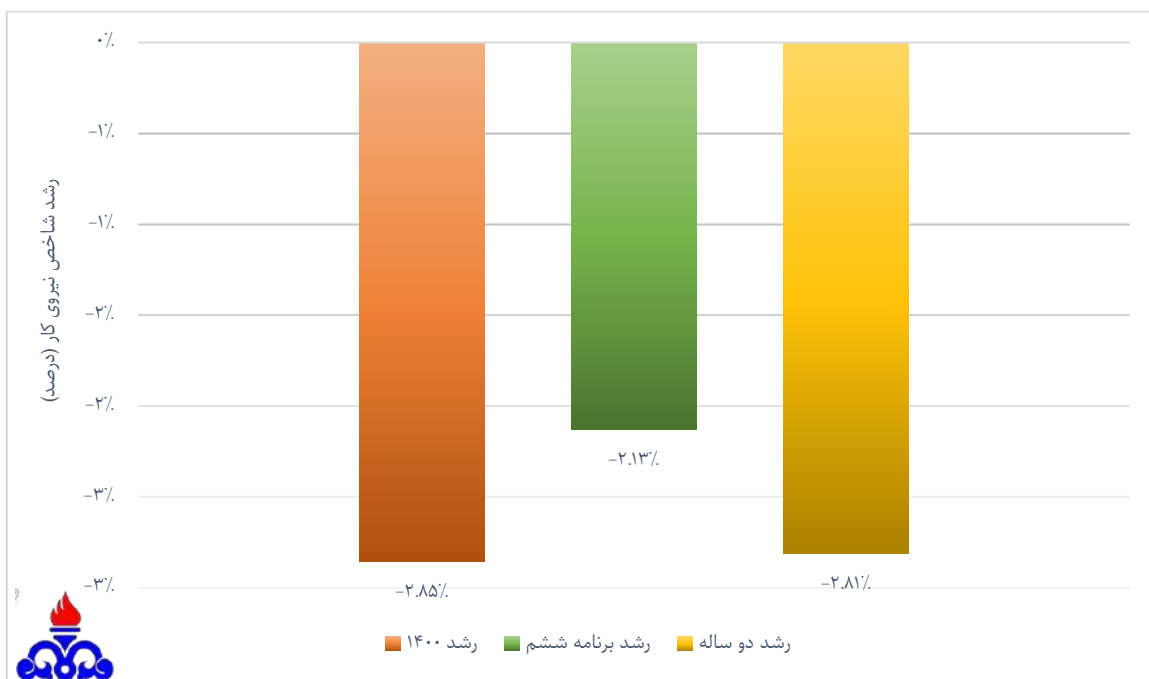
شکل ۴-۵۹- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت نیرو

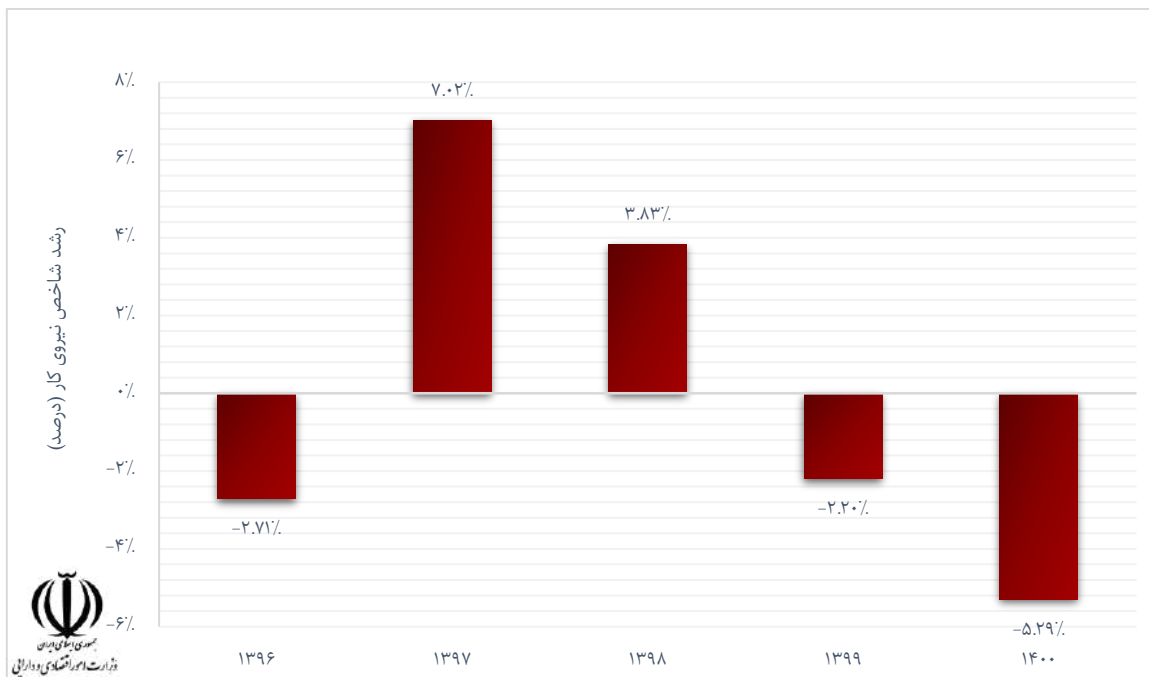
شکل ۴-۶۰- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت نیرو

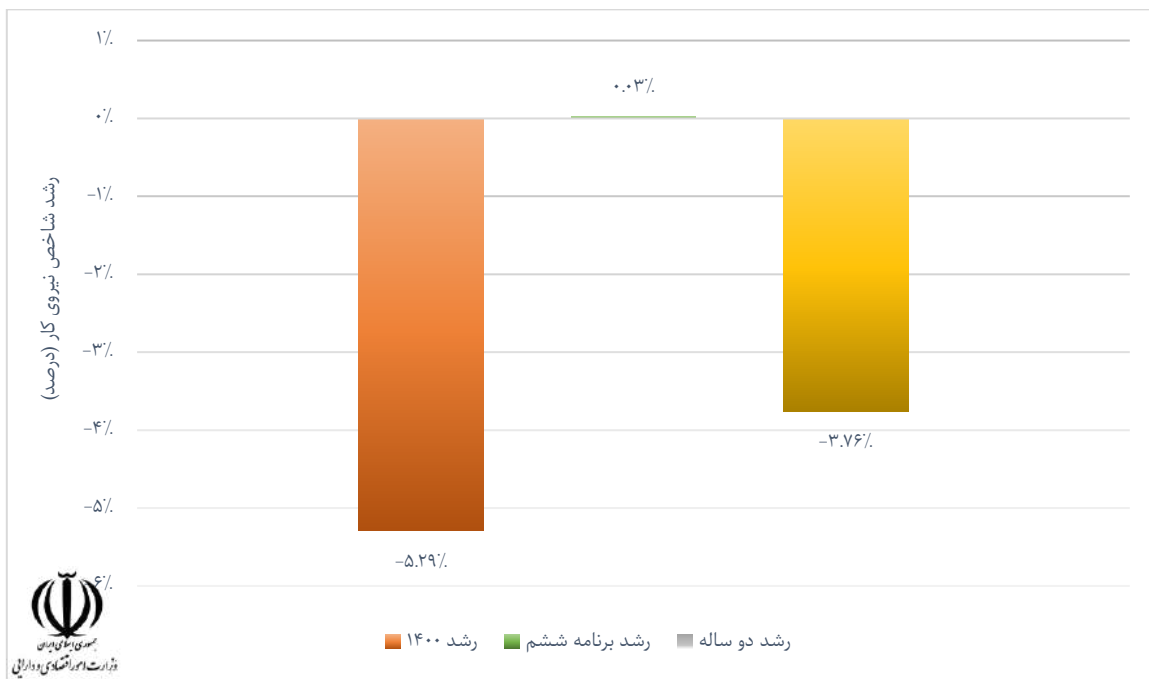
شکل ۴-۶۱- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت نفت

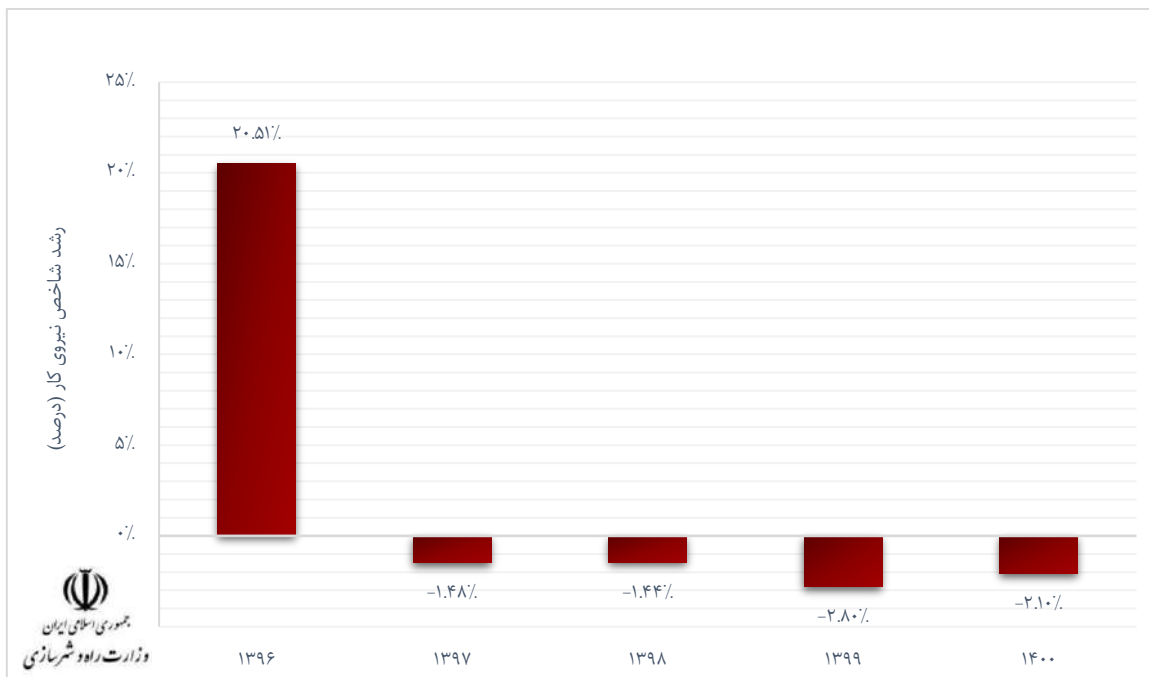
شکل ۴-۶۲- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت نفت

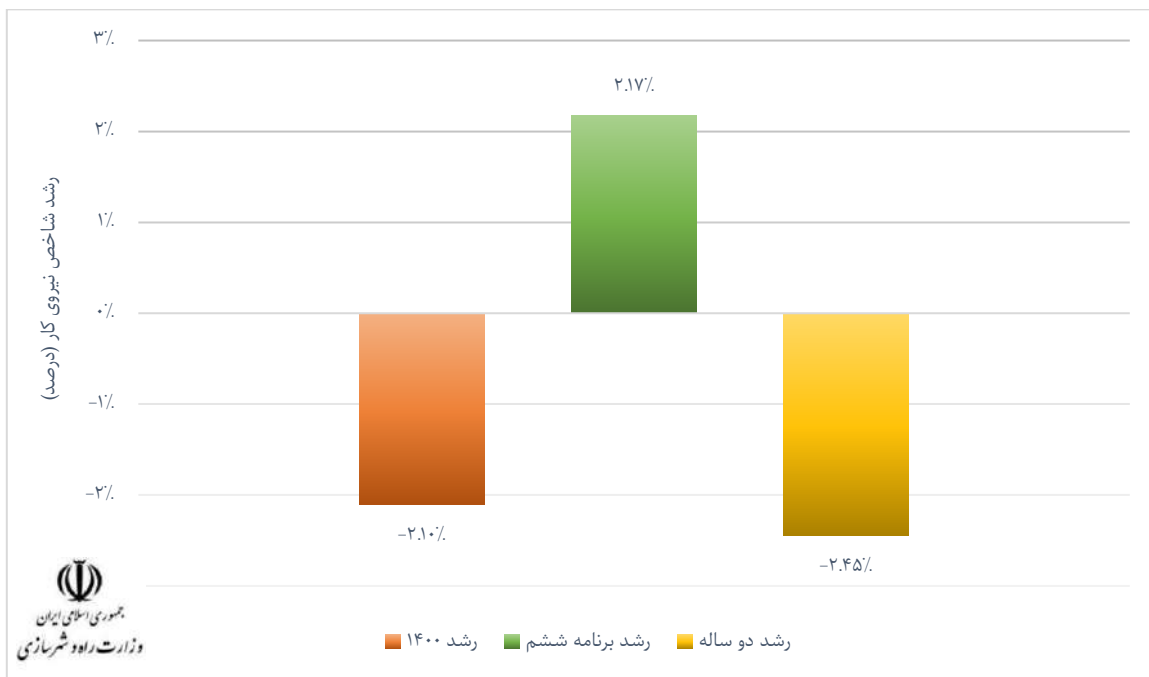
شکل ۴-۶۳- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت امور اقتصادی و دارایی

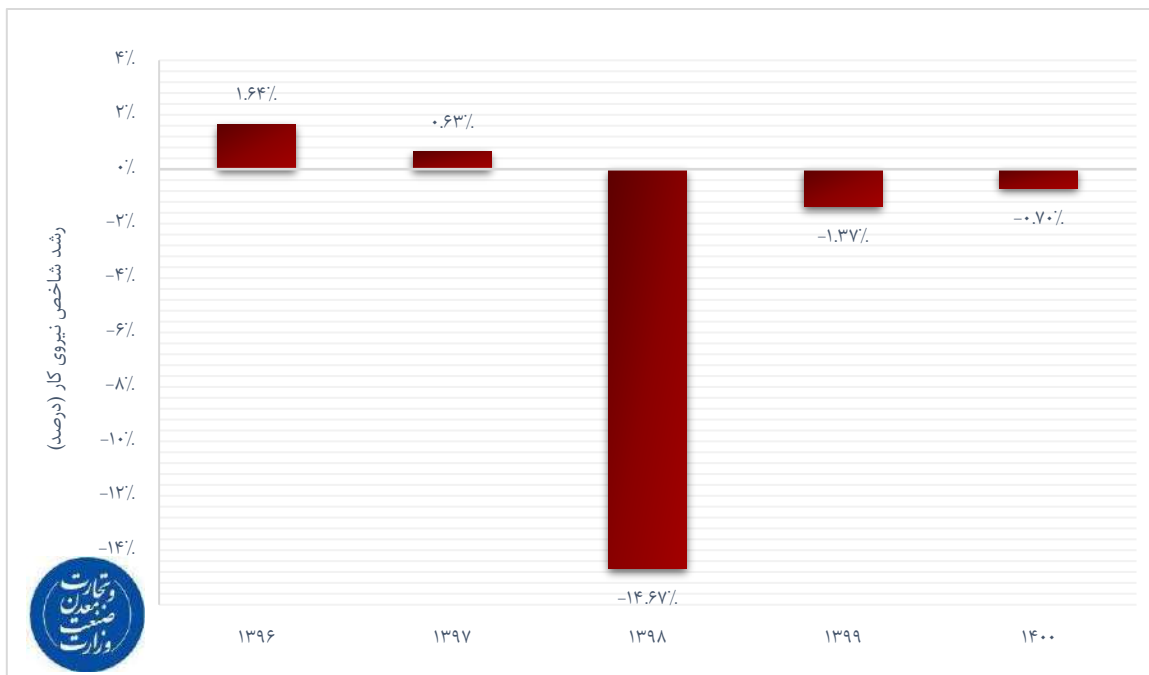
شکل ۴-۶۴- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت امور اقتصادی و دارایی

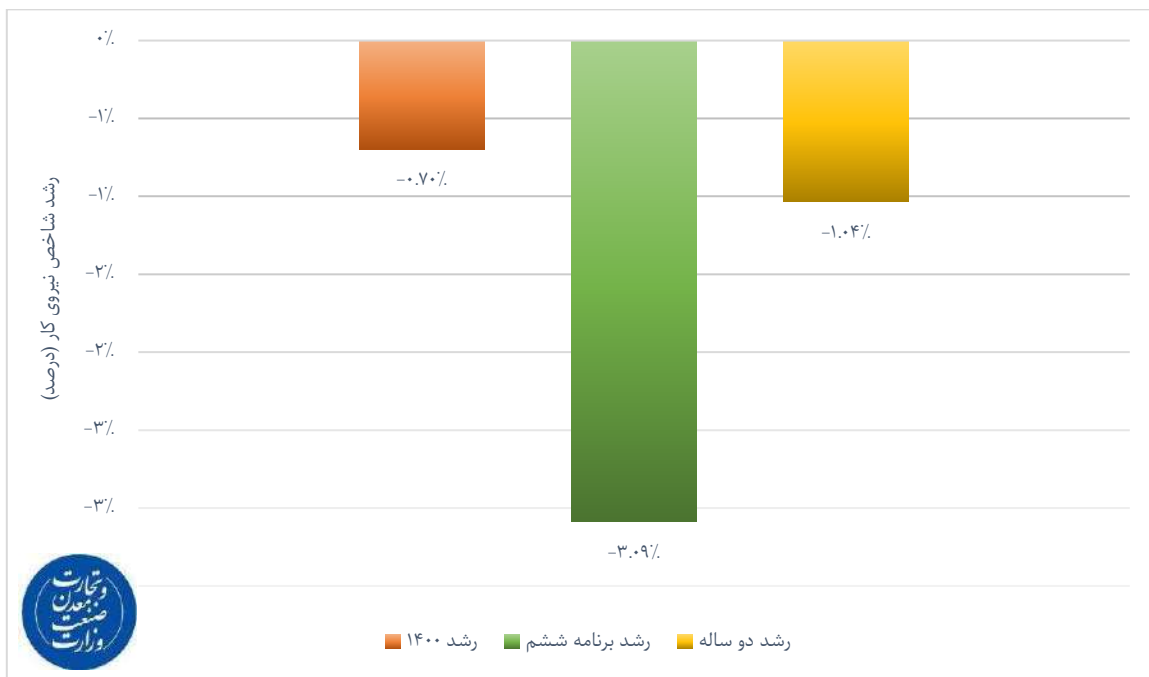
شکل ۴-۶۵- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت راه و شهرسازی

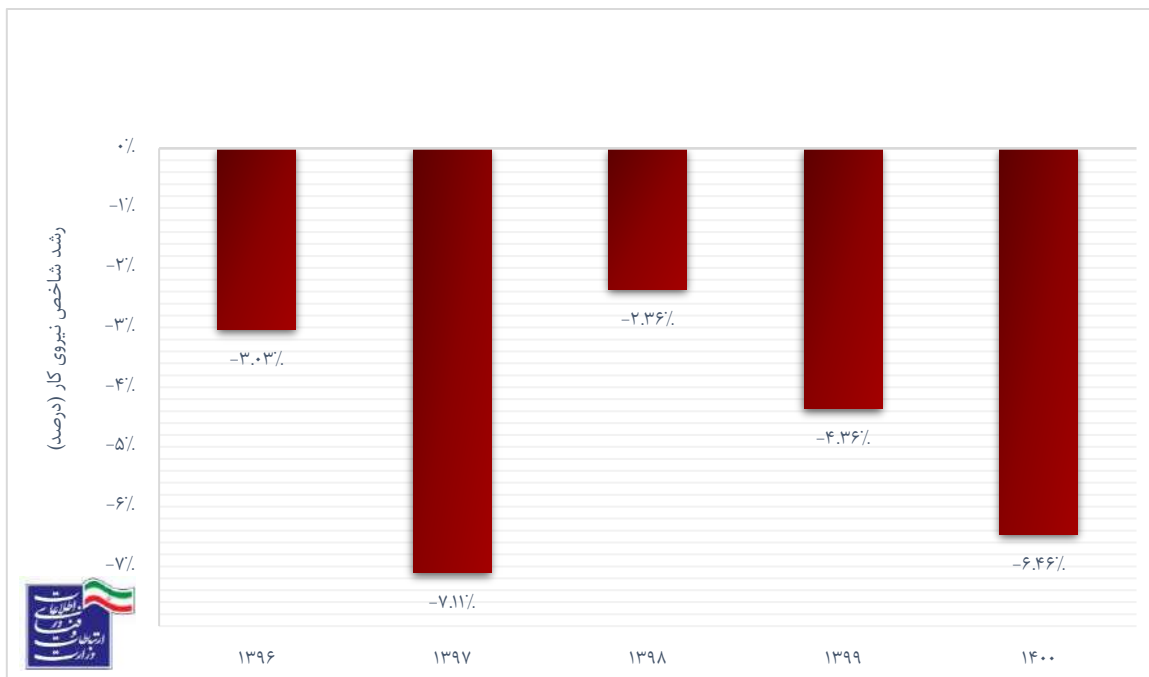
شکل ۴-۶۶- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت راه و شهرسازی

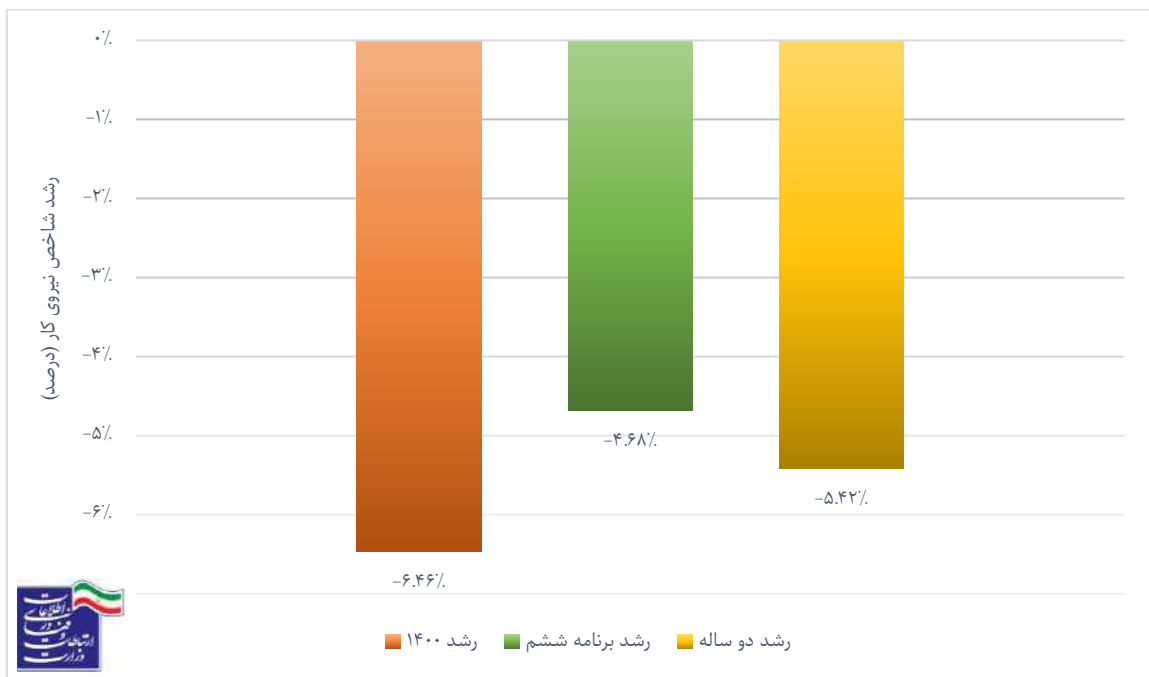
شکل ۴-۶۷- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۶۸- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت صنعت، معدن و تجارت

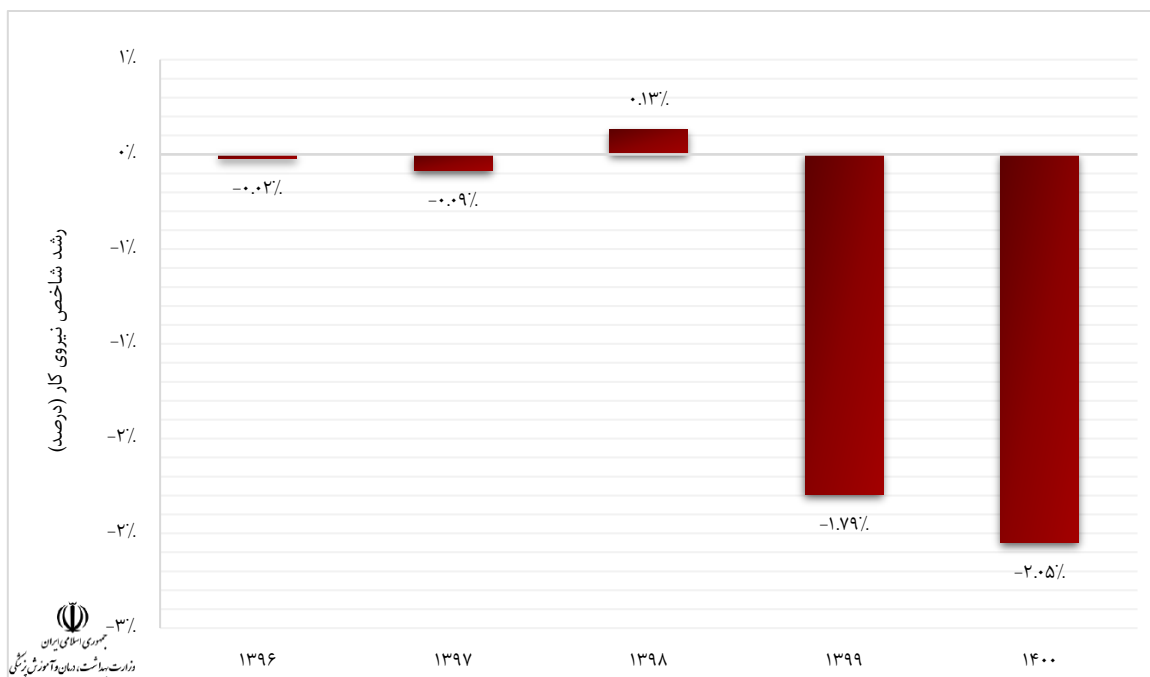

شکل ۴-۶۹- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

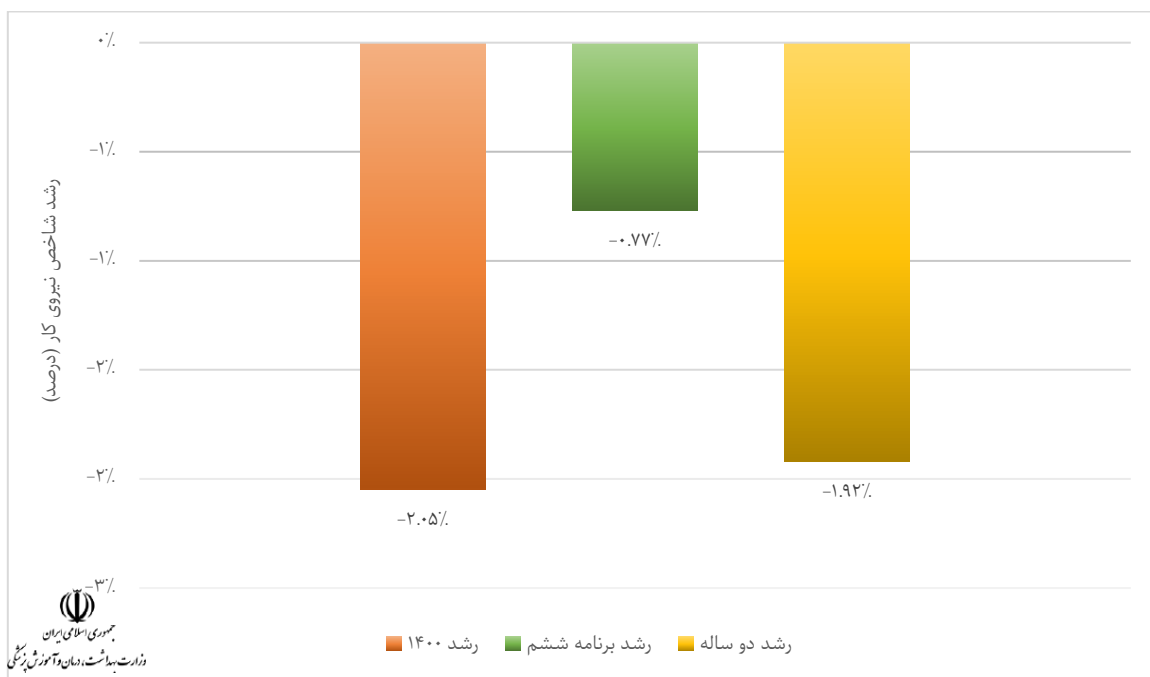

شکل ۴-۷۰- رشد متوسط شاخص نیروی کار به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

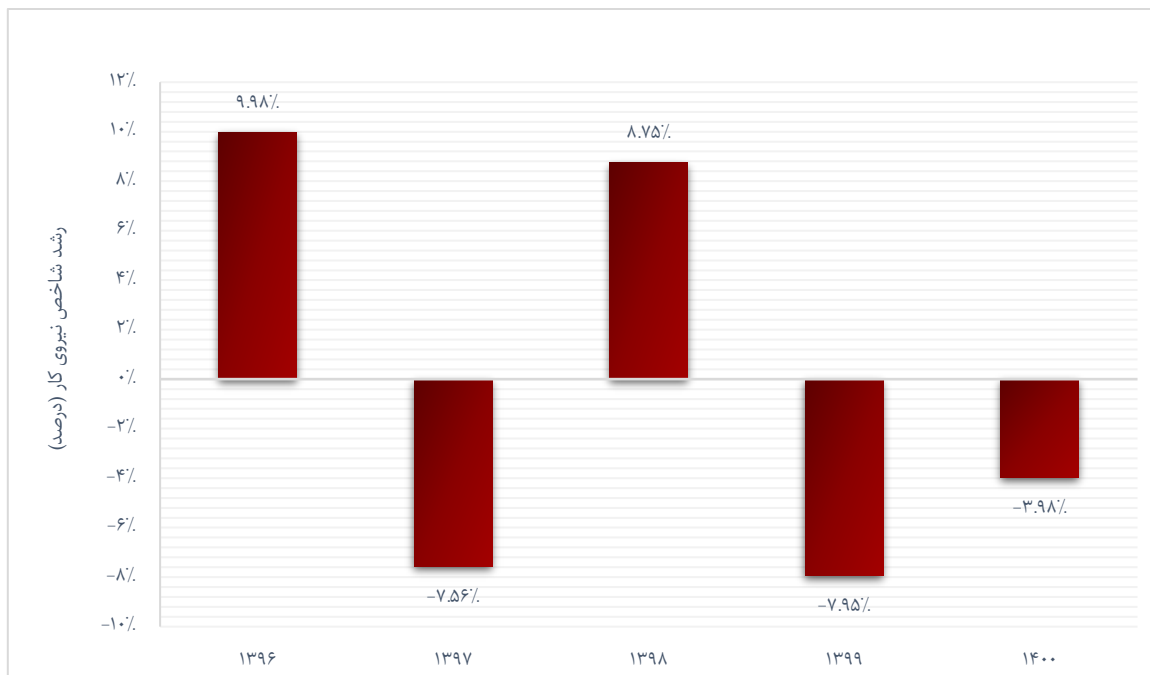

شکل ۴-۷۱- رشد سالانه شاخص نیروی کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

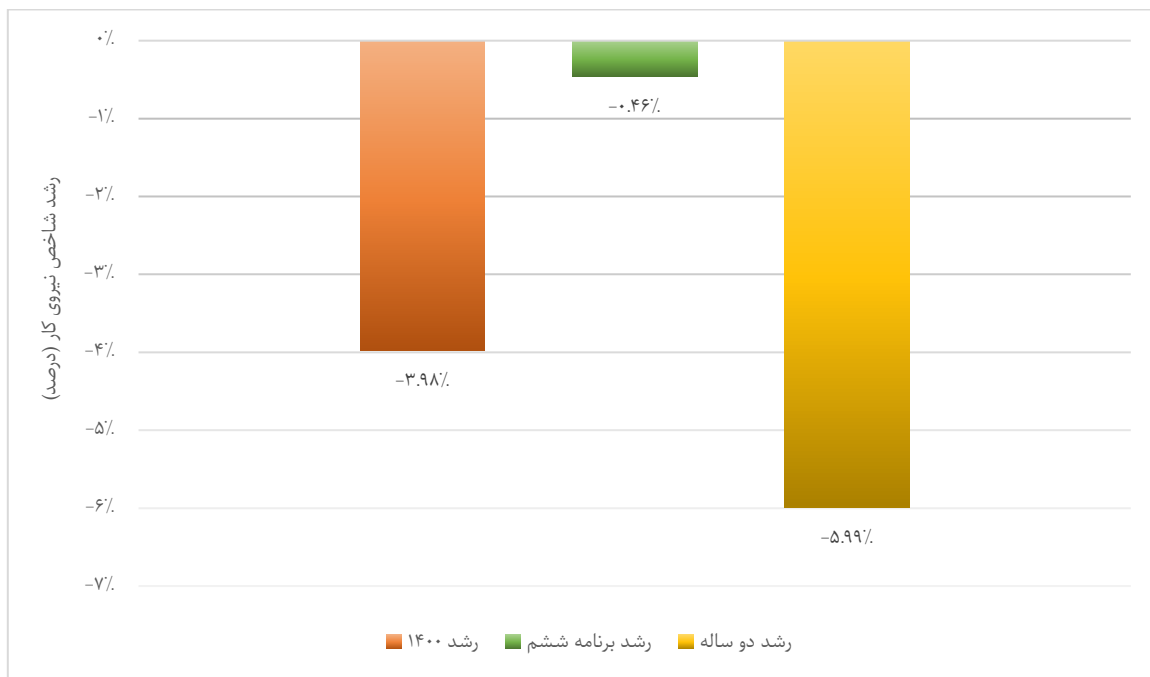

شکل ۴-۷۲- رشد متوسط شاخص نیروی کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

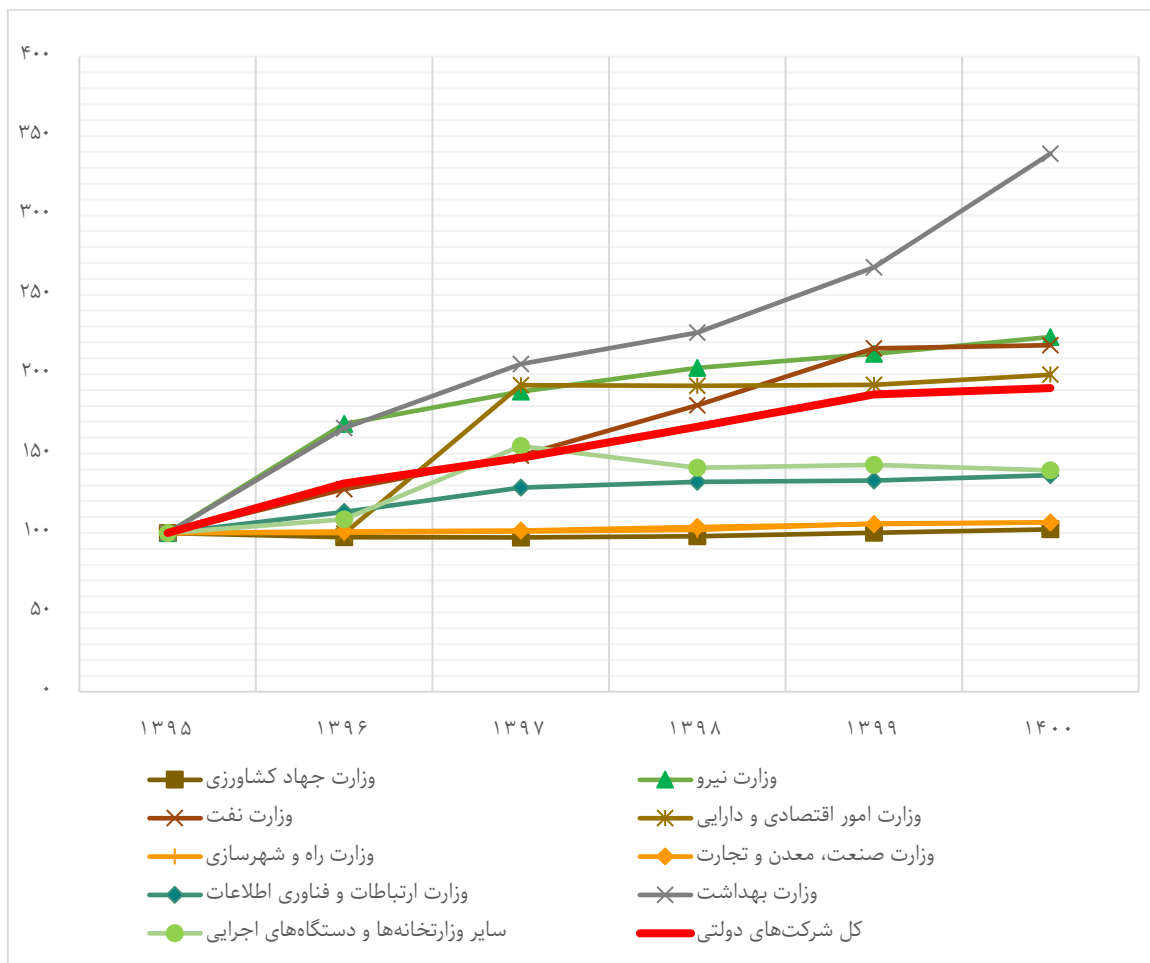

شکل ۴-۷۳- رشد سالانه شاخص نیروی کار سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

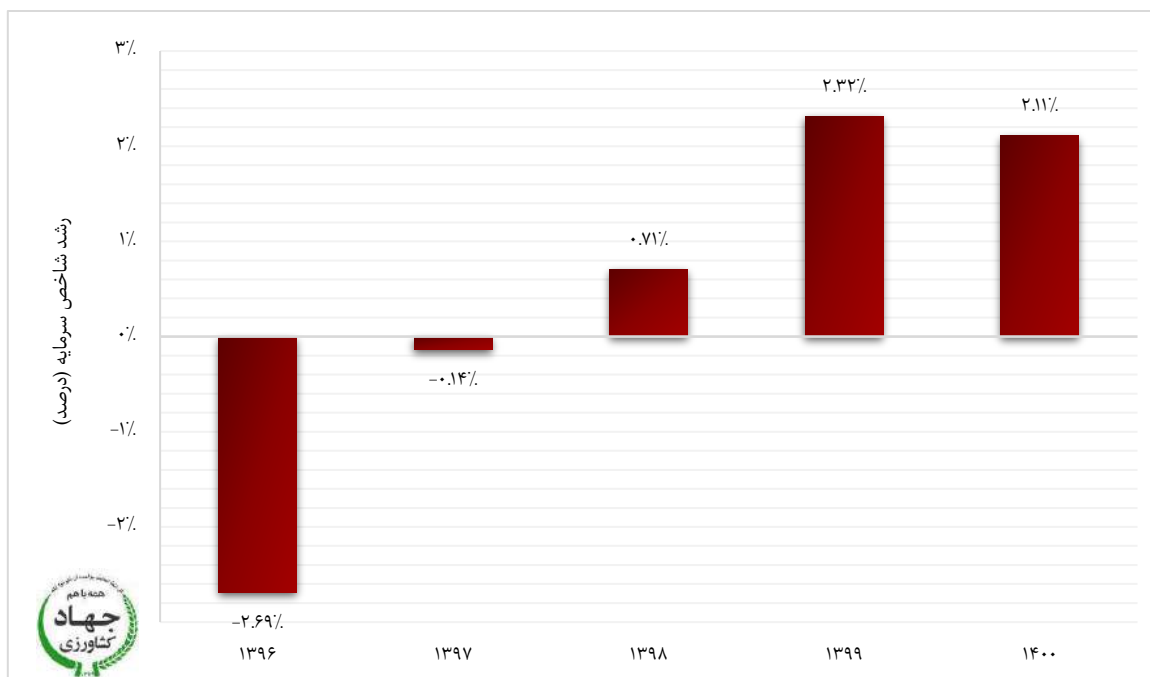

شکل ۴-۷۴- رشد متوسط شاخص نیروی کار سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

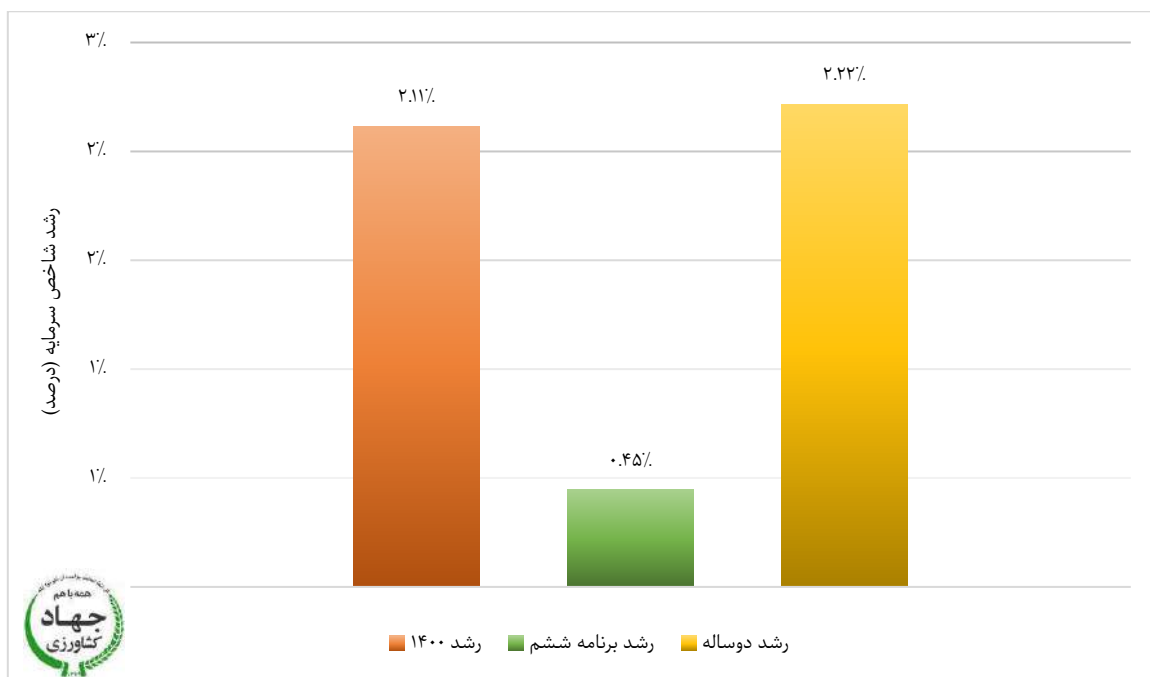
■ سرمایه

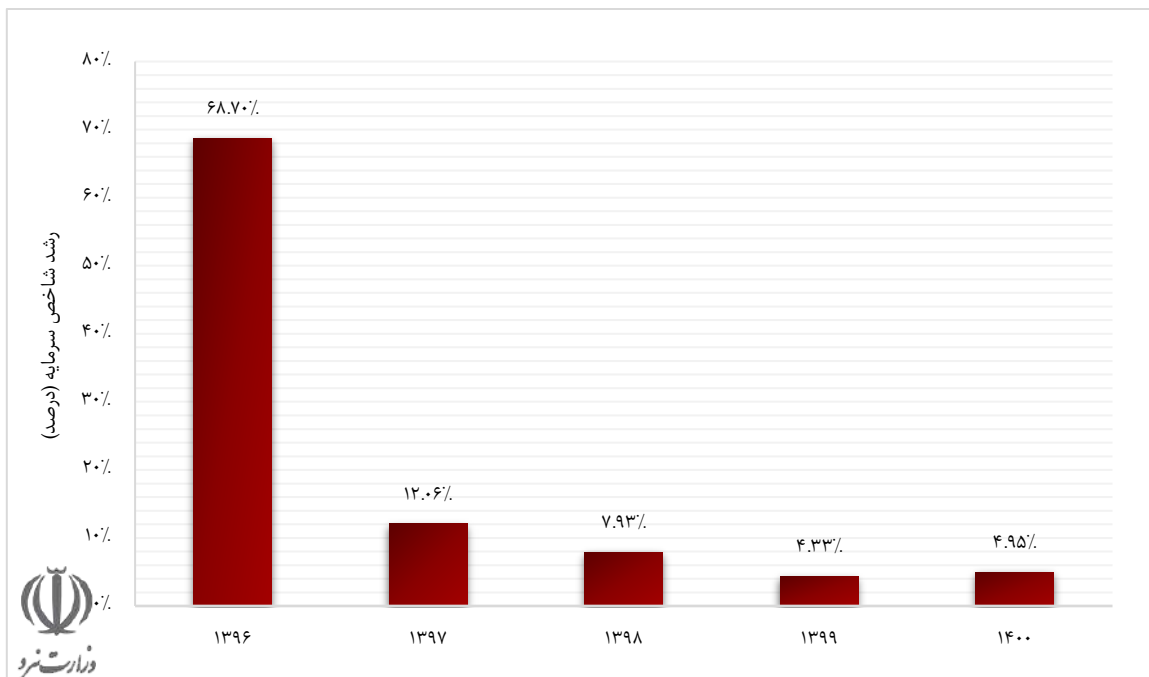
شکل ۴-۷۵- روند شاخص موجودی سرمایه شرکت‌های دولتی در سطح دستگاه‌های اجرایی-۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

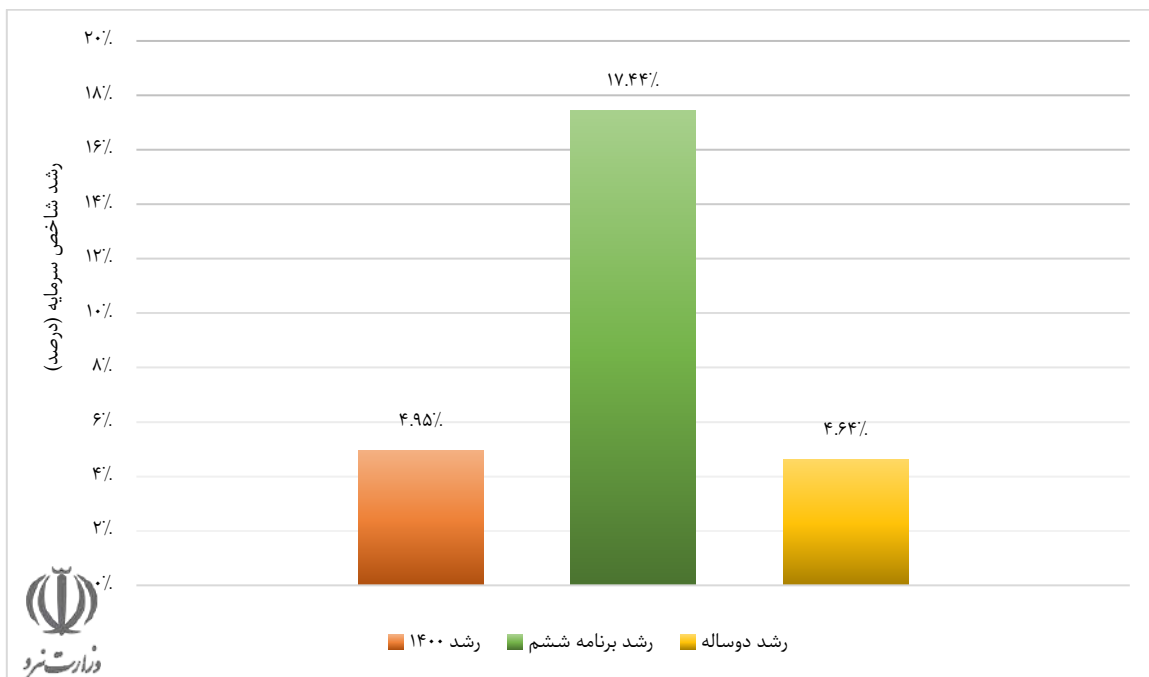
شکل ۴-۷۶- رشد شاخص سرمایه وزارت جهاد کشاورزی

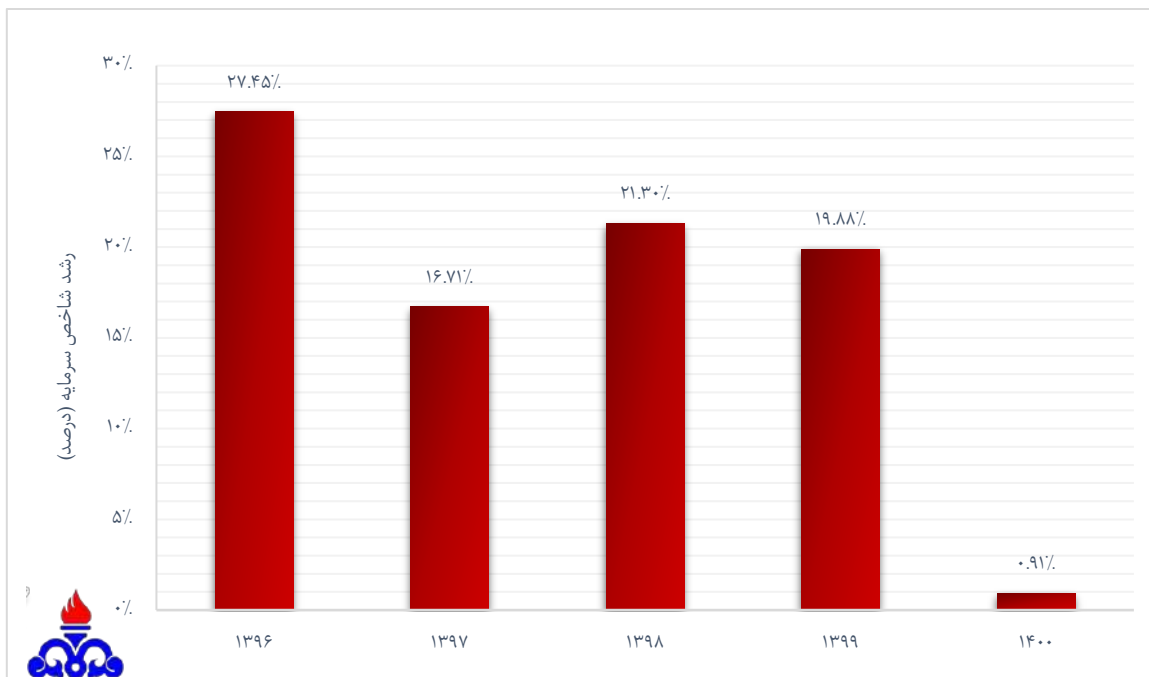
شکل ۴-۷۷- رشد شاخص سرمایه وزارت جهاد کشاورزی

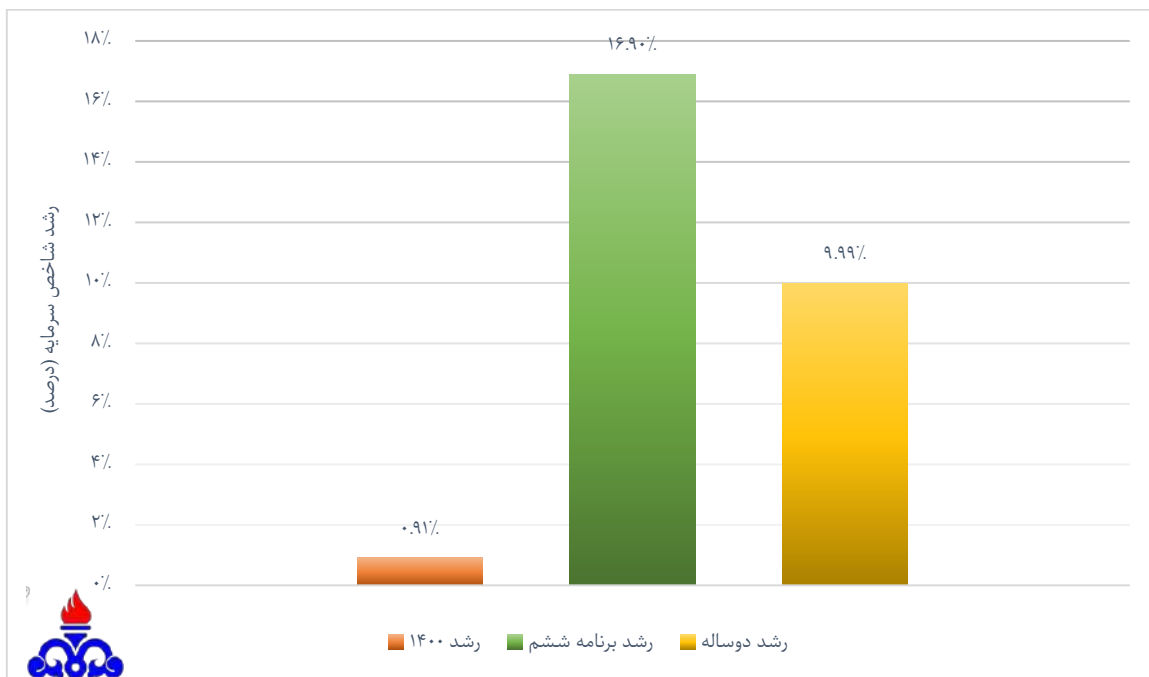
شکل ۴-۷۸- رشد شاخص سرمایه وزارت نیرو

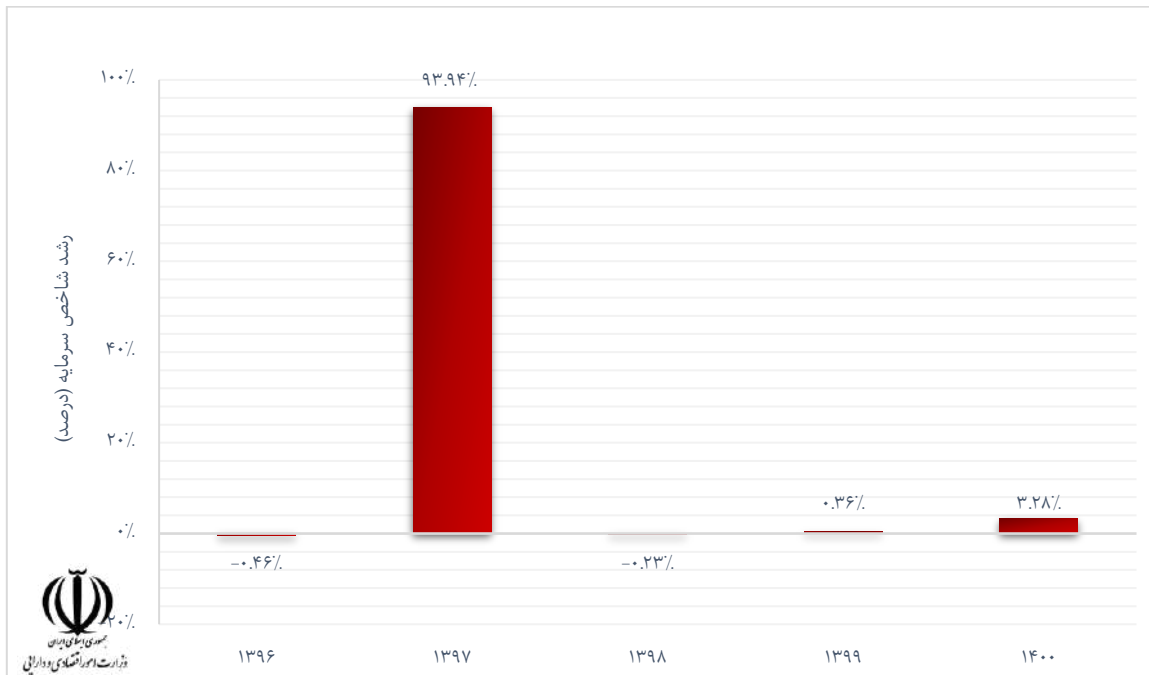
شکل ۴-۷۹- رشد شاخص سرمایه وزارت نیرو

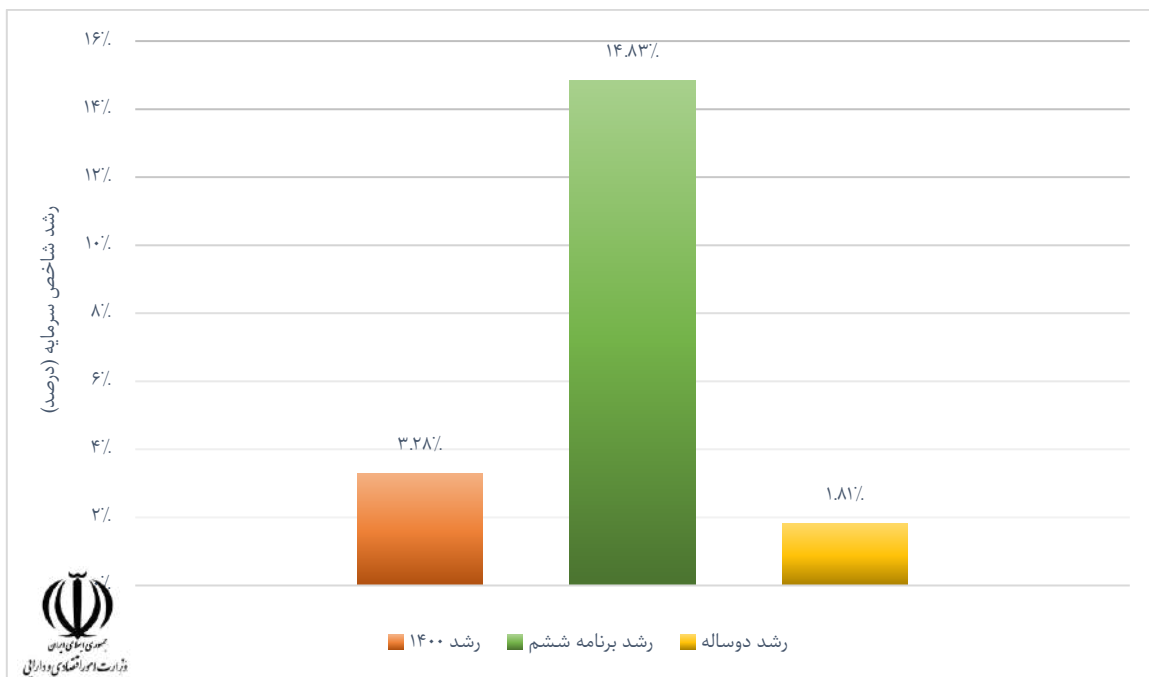
شکل ۴-۸۰- رشد شاخص سرمایه وزارت نفت

شکل ۴-۸۱- رشد شاخص سرمایه وزارت نفت

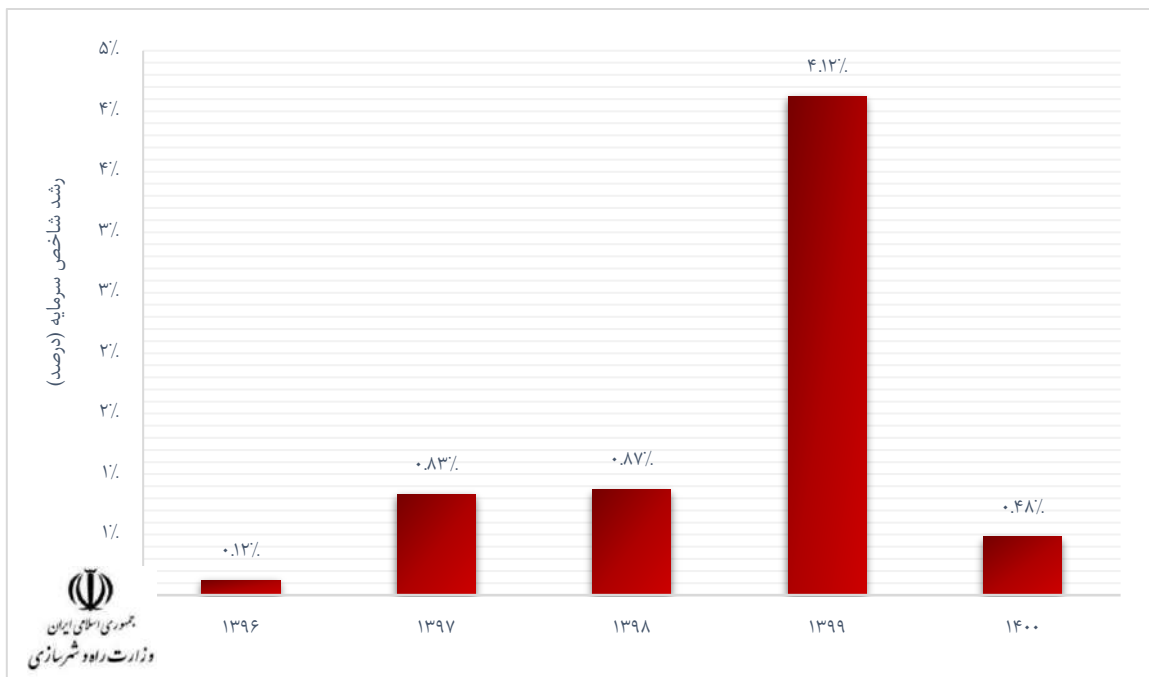

شکل ۴-۸۲- رشد شاخص سرمایه وزارت امور اقتصادی دارایی

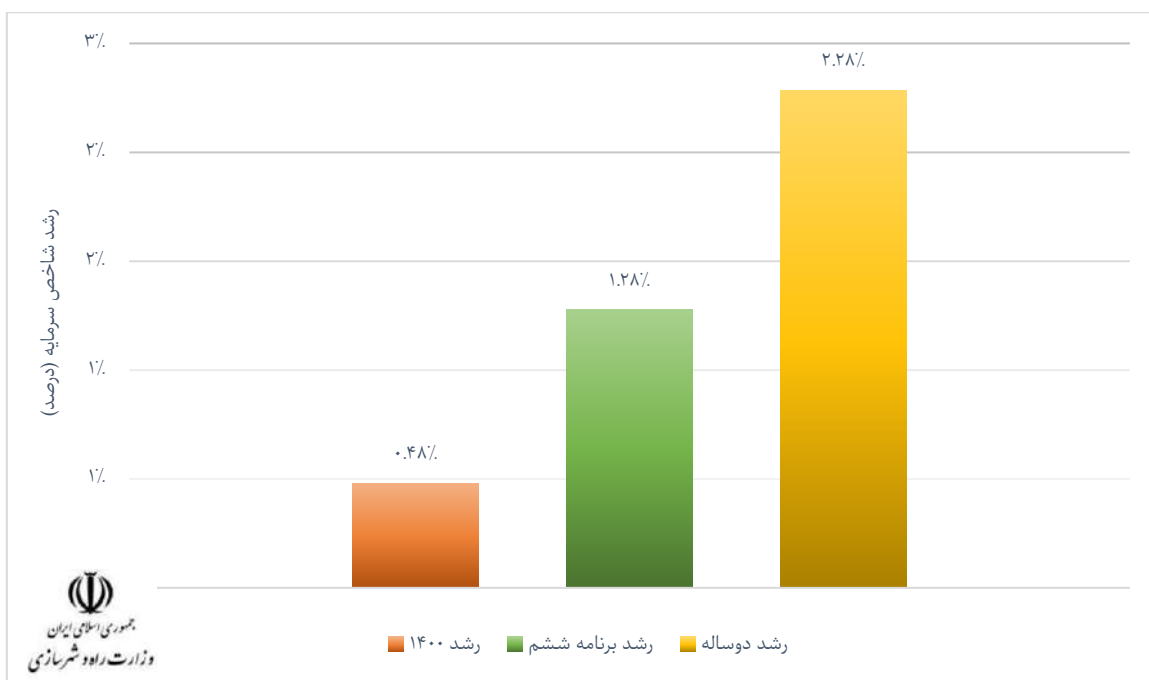

شکل ۴-۸۳- رشد شاخص سرمایه وزارت امور اقتصادی دارایی

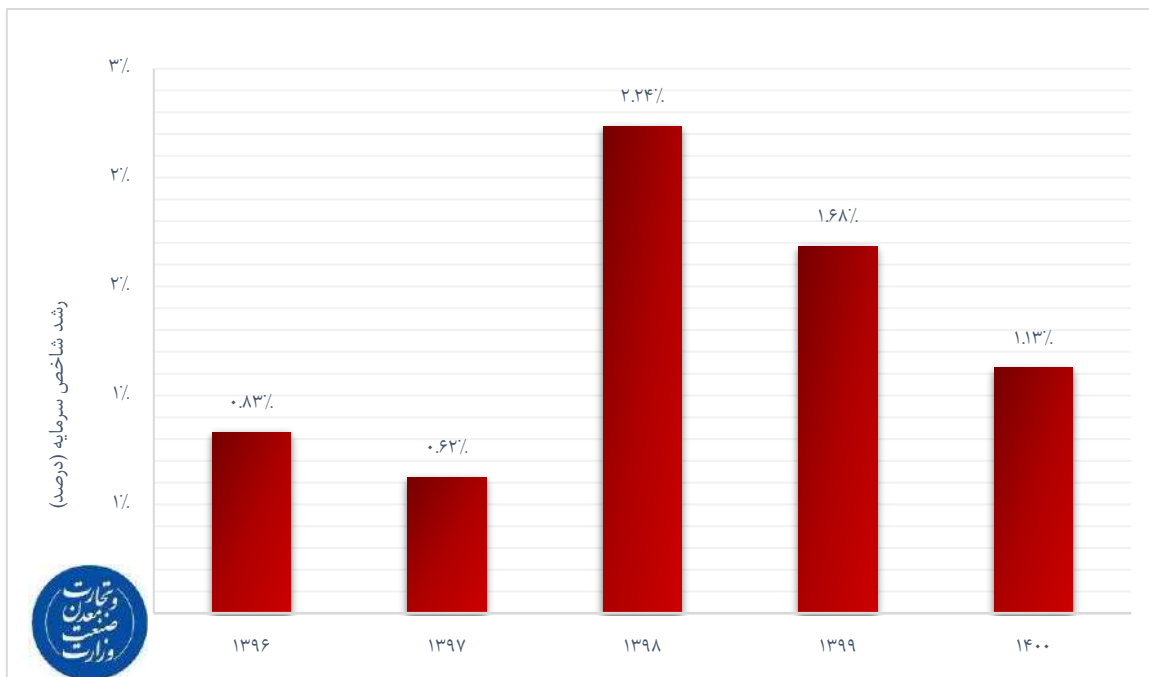
○ وزارت راه و شهرسازی

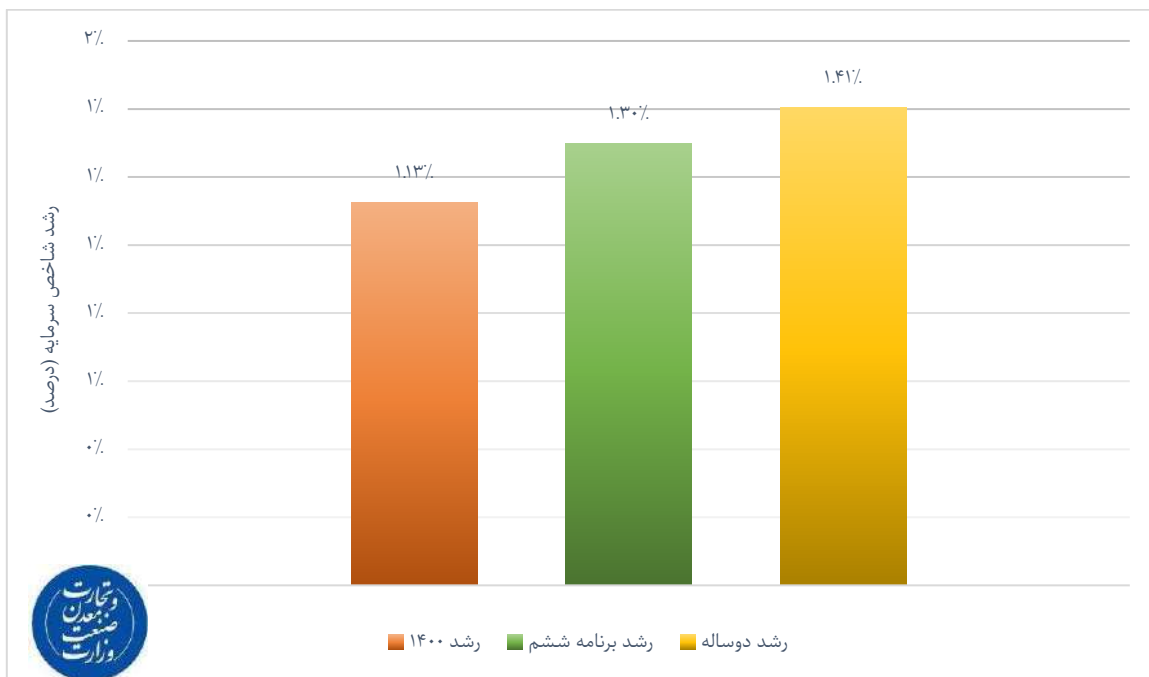
شکل ۴-۸۴- رشد شاخص سرمایه وزارت راه و شهرسازی

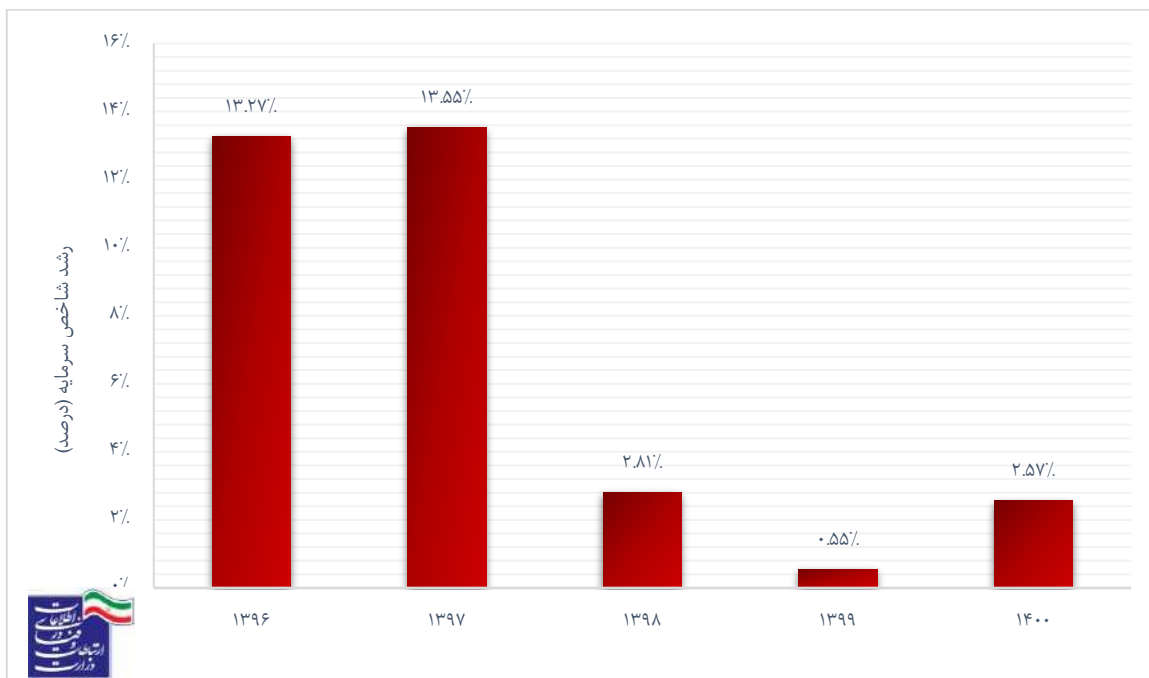
شکل ۴-۸۵- رشد شاخص سرمایه وزارت راه و شهرسازی

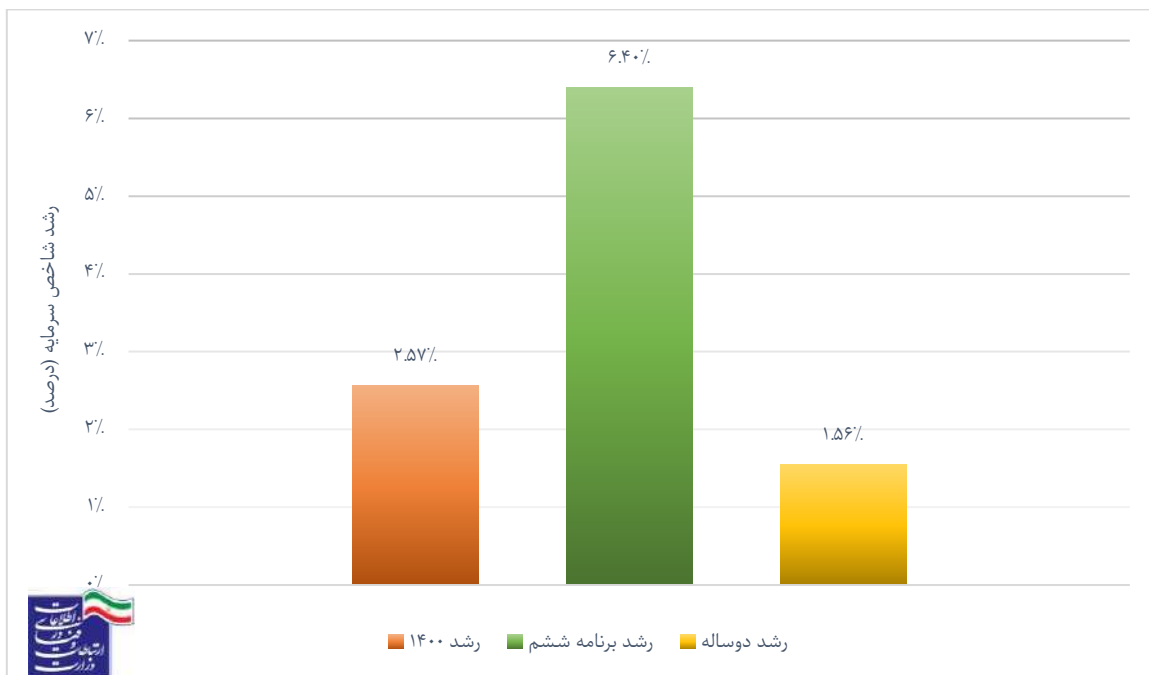
شکل ۴-۸۶- رشد شاخص سرمایه وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۸۷- رشد شاخص سرمایه وزارت صنعت، معدن و تجارت

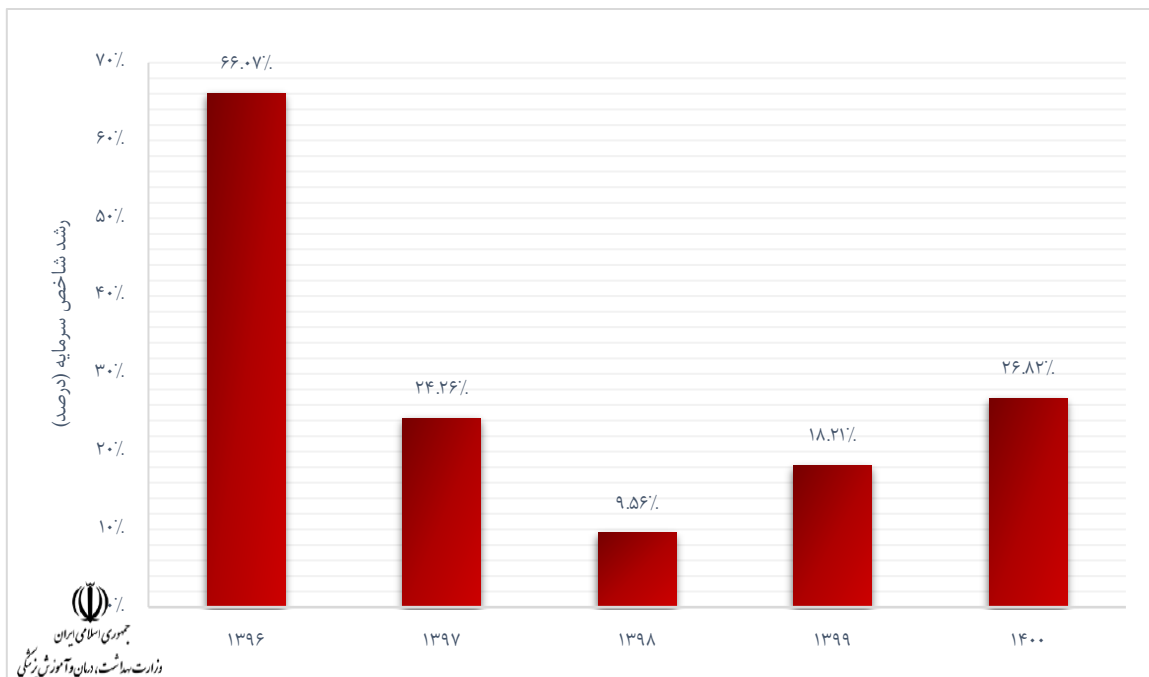

شکل ۴-۸۸- رشد شاخص سرمایه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

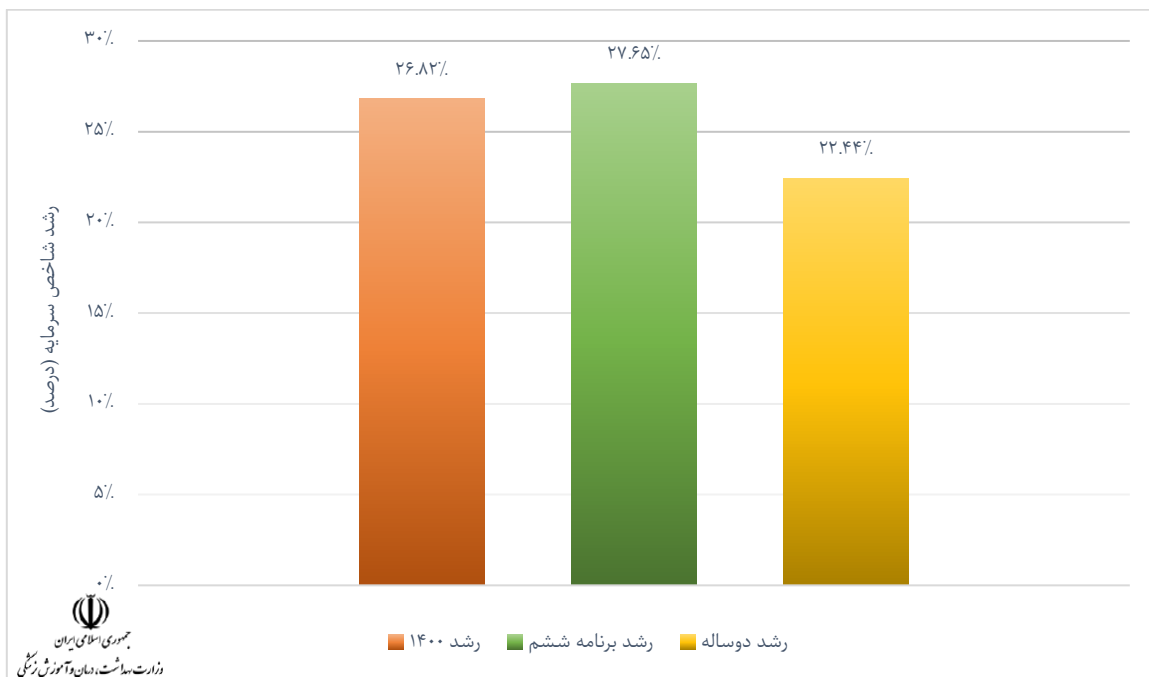

شکل ۴-۸۹- رشد شاخص سرمایه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

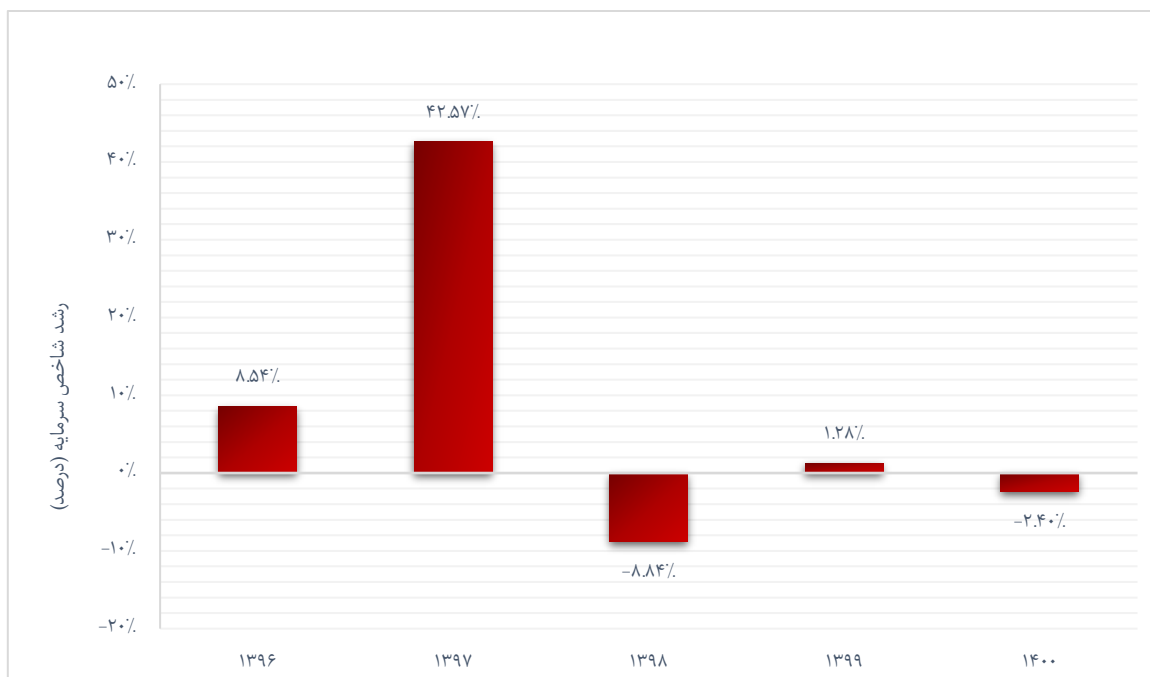

شکل ۴-۹- رشد شاخص سرمایه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

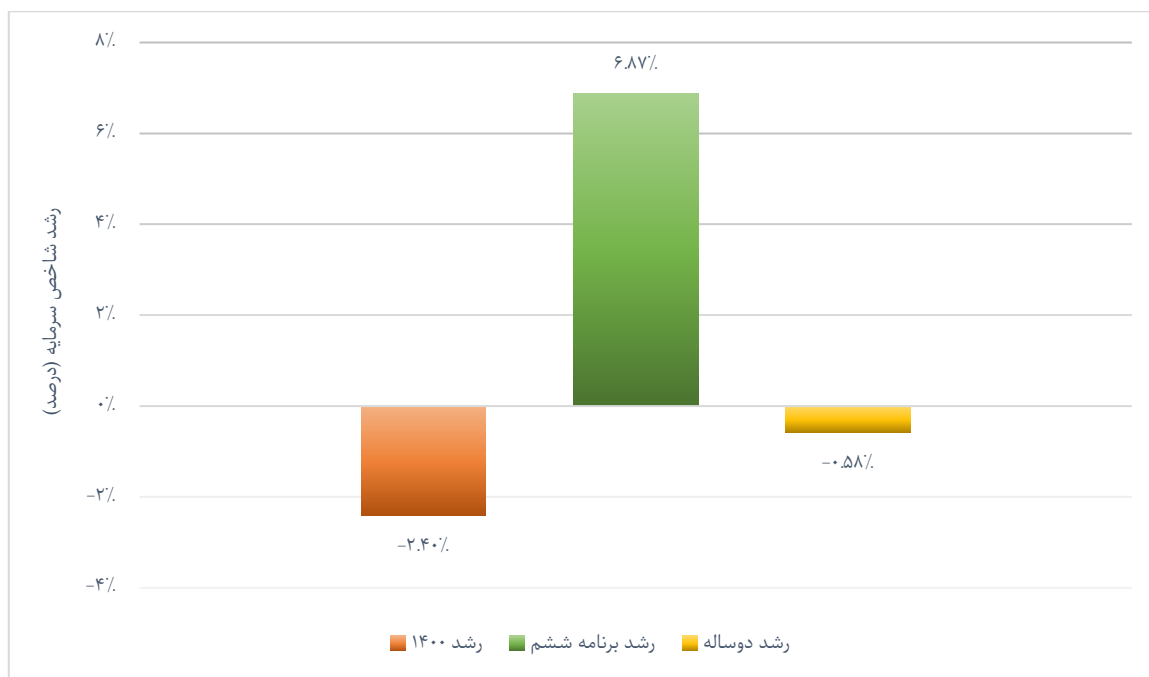

شکل ۴-۹-۱- رشد شاخص سرمایه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

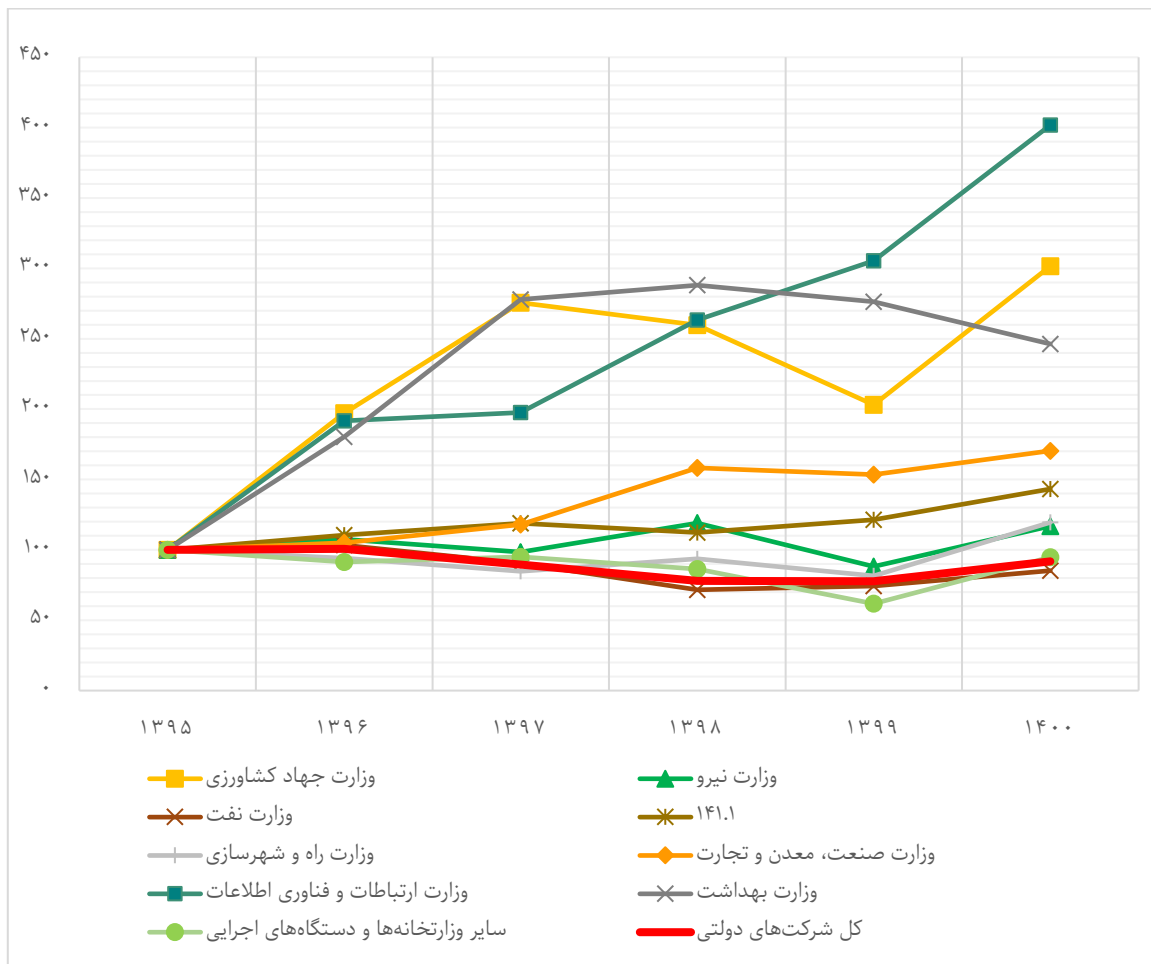
شکل ۴-۹۲- رشد شاخص سرمایه سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

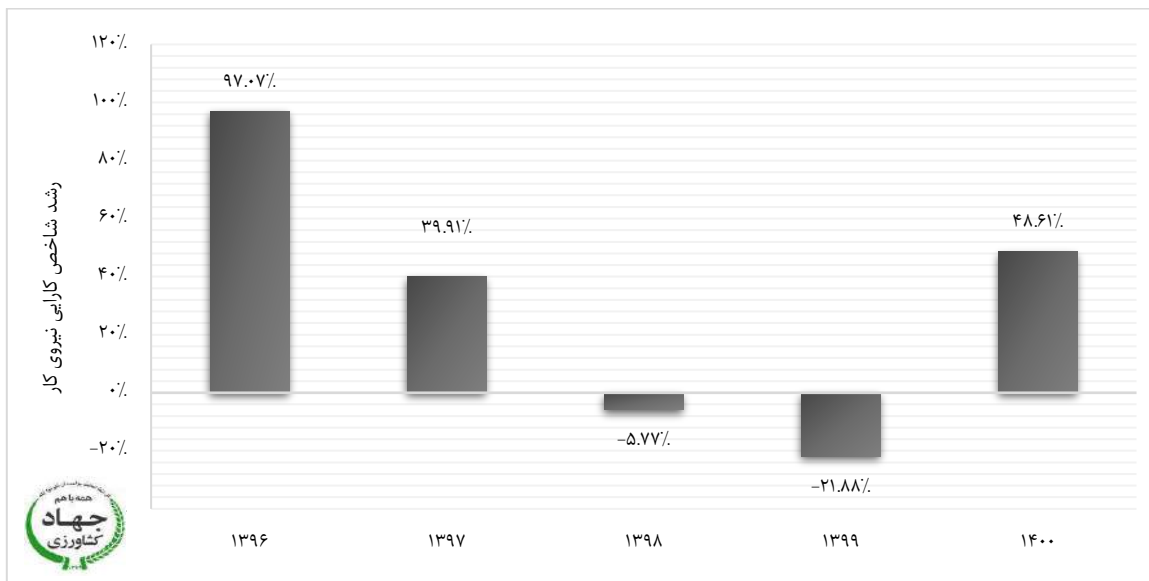
شکل ۴-۹۳- رشد شاخص سرمایه سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

۳-۱-۴- شاخص‌های کارایی

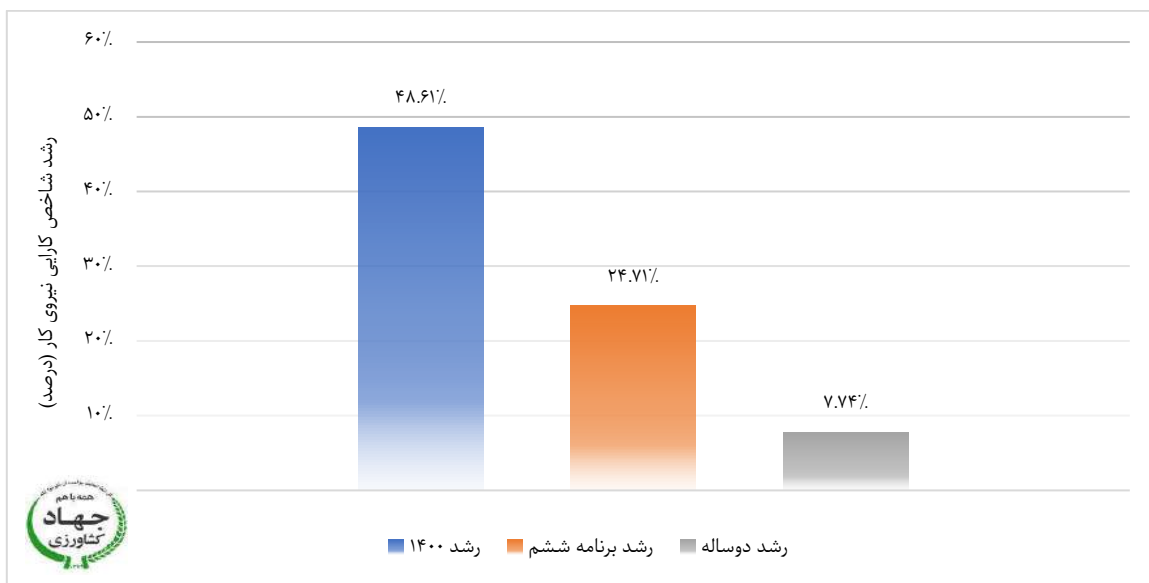
■ شاخص کارایی تک‌عاملی نیروی کار (بر حسب ارزش ستانده)

شکل ۴-۹۴- روند شاخص کارایی نیروی کار (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی در سطح دستگاه‌های اجرایی- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۴-۹۵- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت جهاد کشاورزی

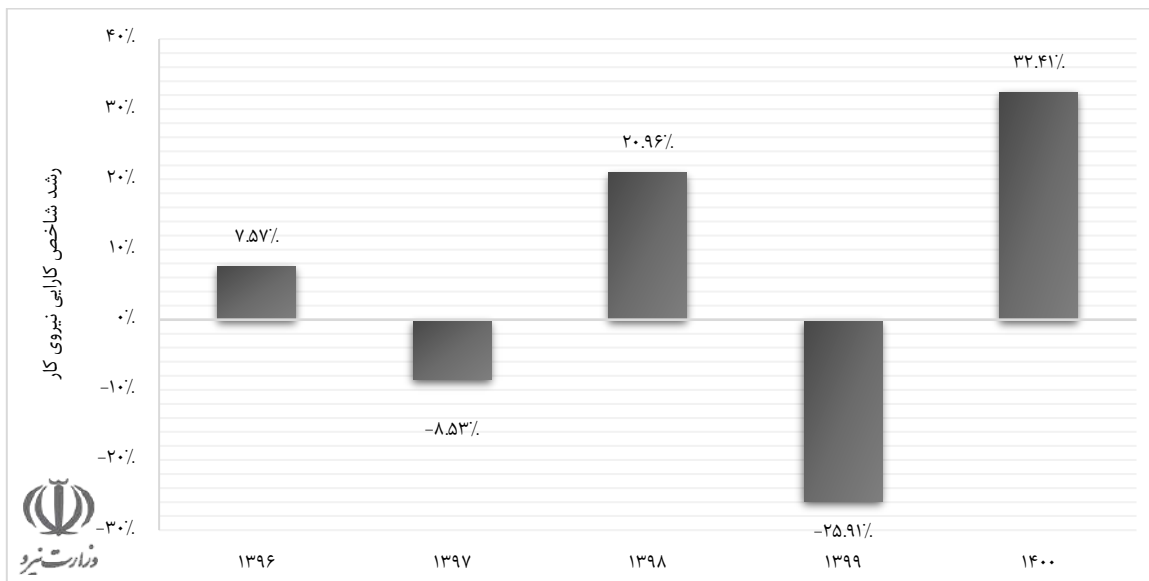

شکل ۴-۹۶- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت جهاد کشاورزی

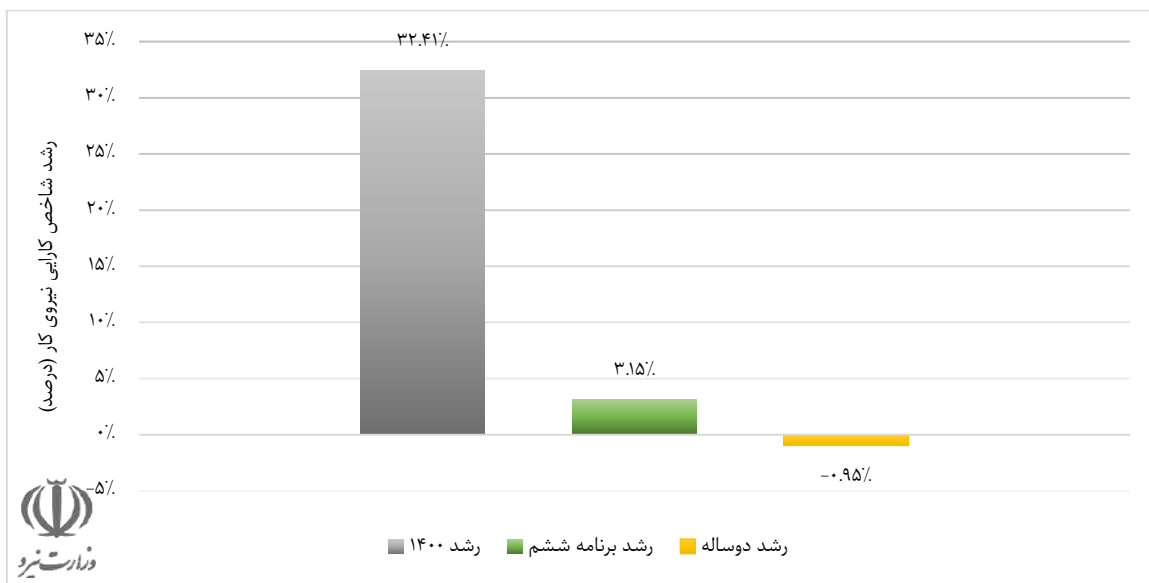
جدول ۴-۱- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت جهاد کشاورزی

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۴۸٫۶ ▲▲	-۱۸٫۳ ▼	۲۱٫۴ ▲	۱۴۰۰
۷٫۷ ▲	۳٫۰ ▲	۱۱٫۰ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۴٫۷ ▲▲	-۰٫۶ ▼	۲۴٫۰ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت نیرو

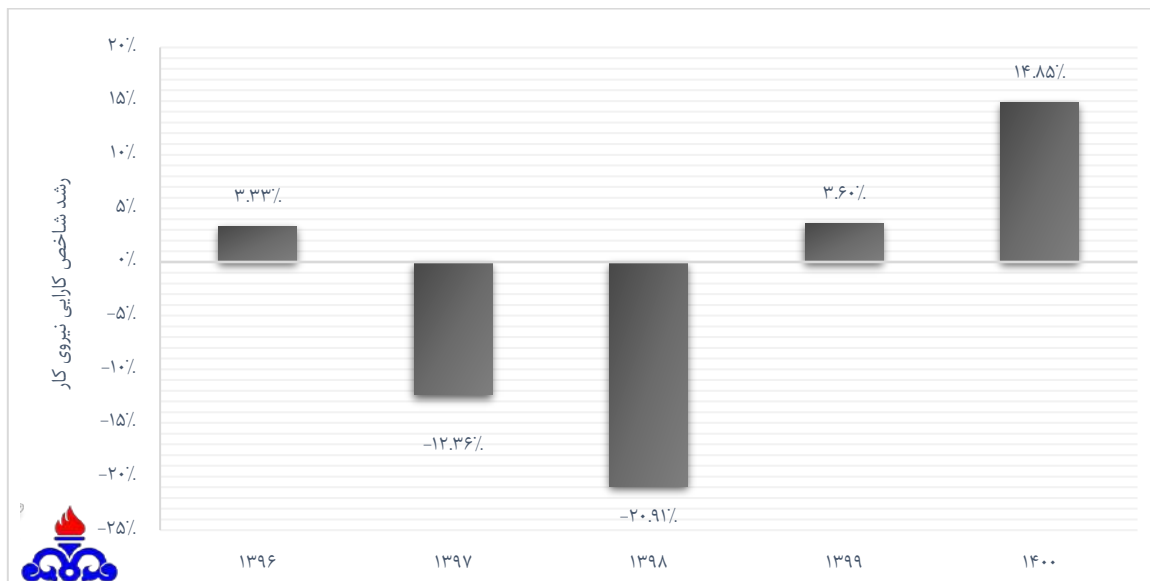
شکل ۴-۹۷- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت نیرو

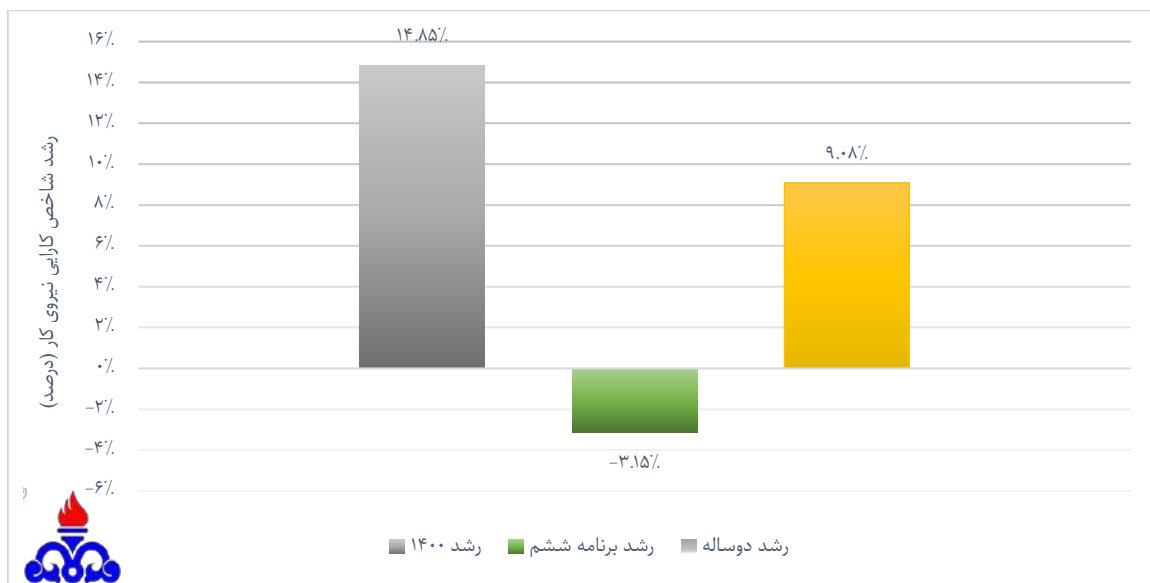
شکل ۴-۹۸- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت نیرو

جدول ۴-۲- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت نیرو

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۳۲٫۴ ▲▲	-۱٫۲ ▼	۳۰٫۹ ▲	۱۴۰۰
-۱٫۰ ▲	-۴٫۴ ▼▼	-۵٫۳ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۳٫۱ ▲▲	-۲٫۸ ▼	۰٫۳ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

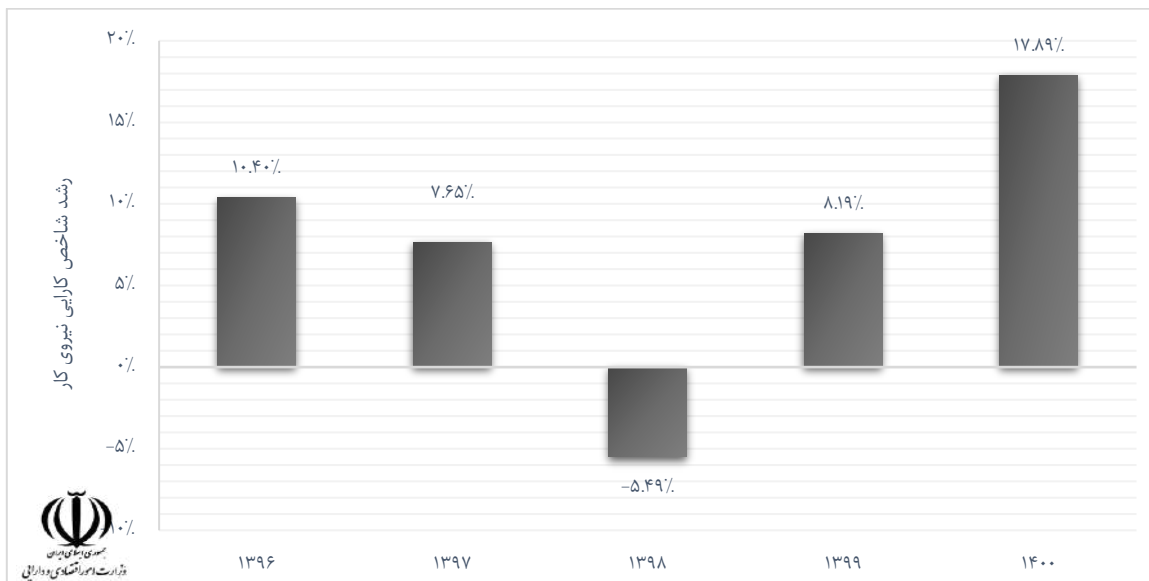
شکل ۴-۹۹- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت نفت

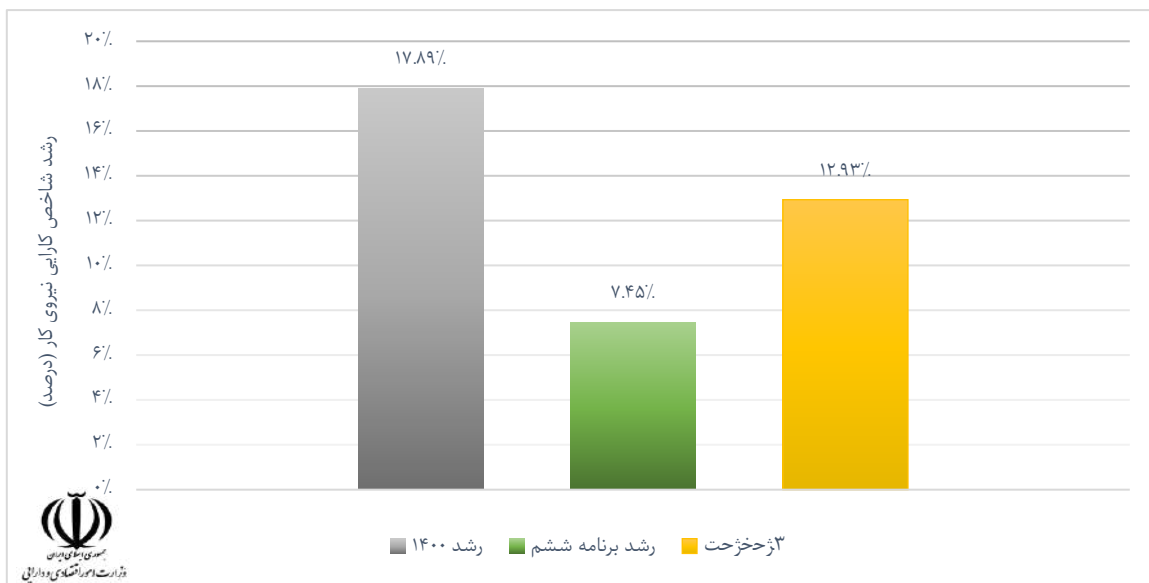
شکل ۴-۱۰۰- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت نفت

جدول ۴-۳- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت نفت

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۴٫۸ ▲▲	-۲٫۹ ▼	۱۱٫۶ ▲	۱۴۰۰
۹٫۱ ▲▲▲	-۲٫۸ ▼	۶٫۰ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
-۳٫۱ ▲	-۲٫۱ ▼	-۵٫۲ ▼▼▼	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

شکل ۴-۱-۱- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت امور اقتصادی و دارایی

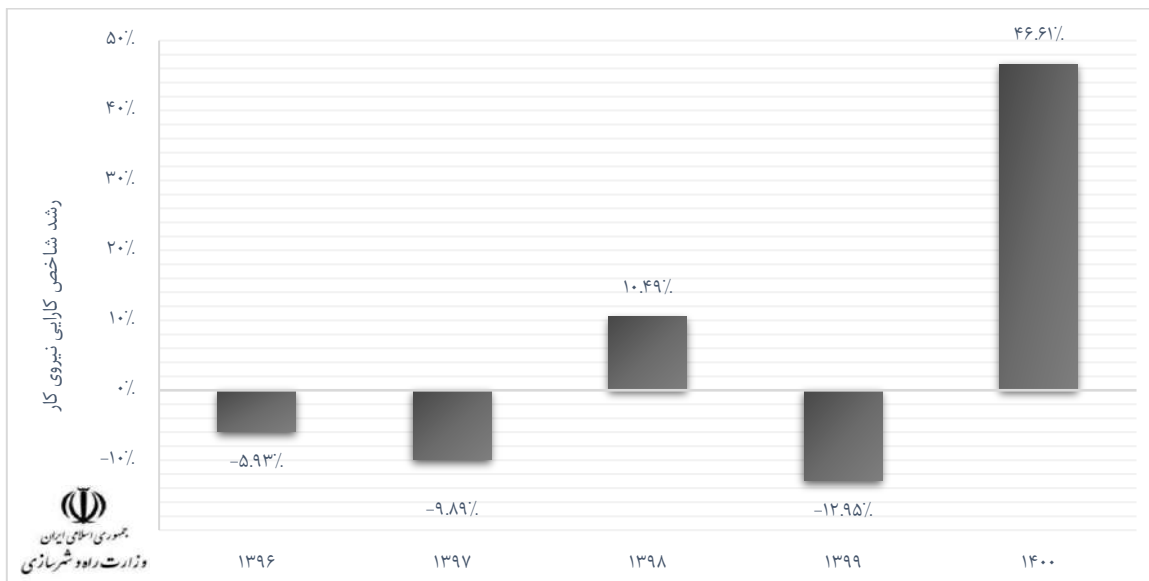

شکل ۴-۱-۲- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت امور اقتصادی و دارایی

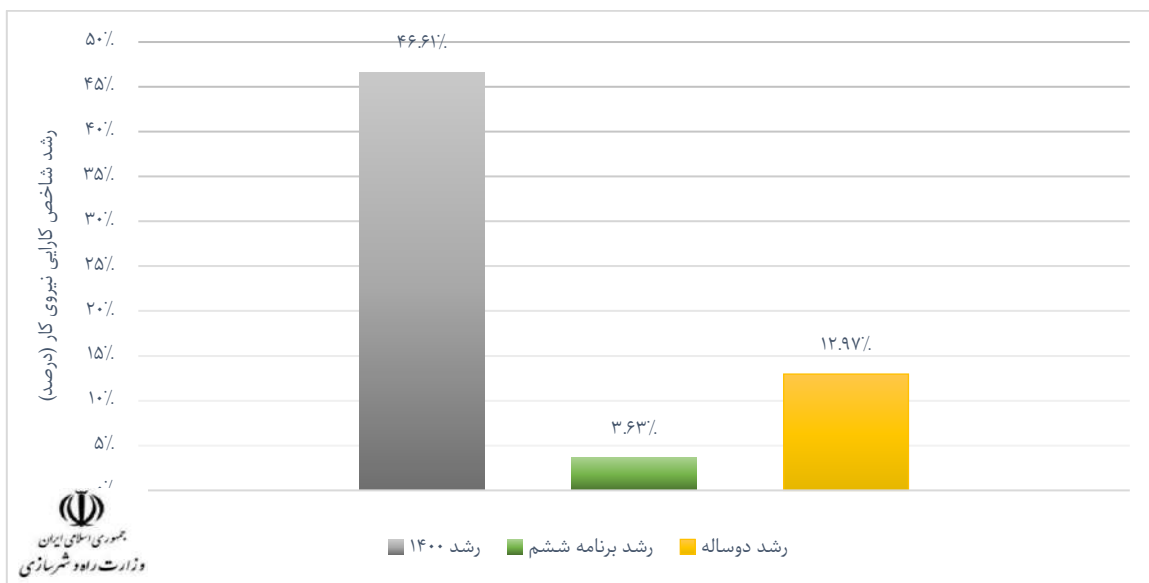
جدول ۴-۴- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی فعال تحت تولى وزارت امور اقتصادی و دارایی (به استثنای بانک‌ها)

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۷٫۹ ▲▲	-۵٫۳ ▼	۱۱٫۶ ▲	۱۴۰۰
۱۲٫۹ ▲▲	-۳٫۸ ▼	۸٫۷ ▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۷٫۵ ▲	۰٫۰	۷٫۵ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ وزارت راه و شهرسازی

شکل ۴-۱۰۳- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت راه و شهرسازی

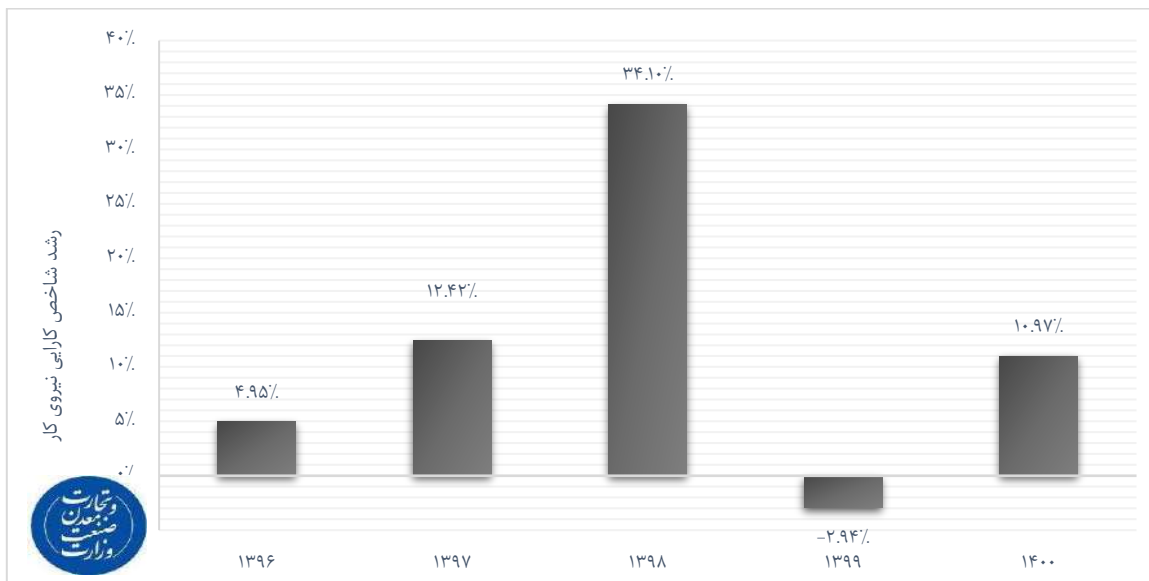

شکل ۴-۱۰۴- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت راه و شهرسازی

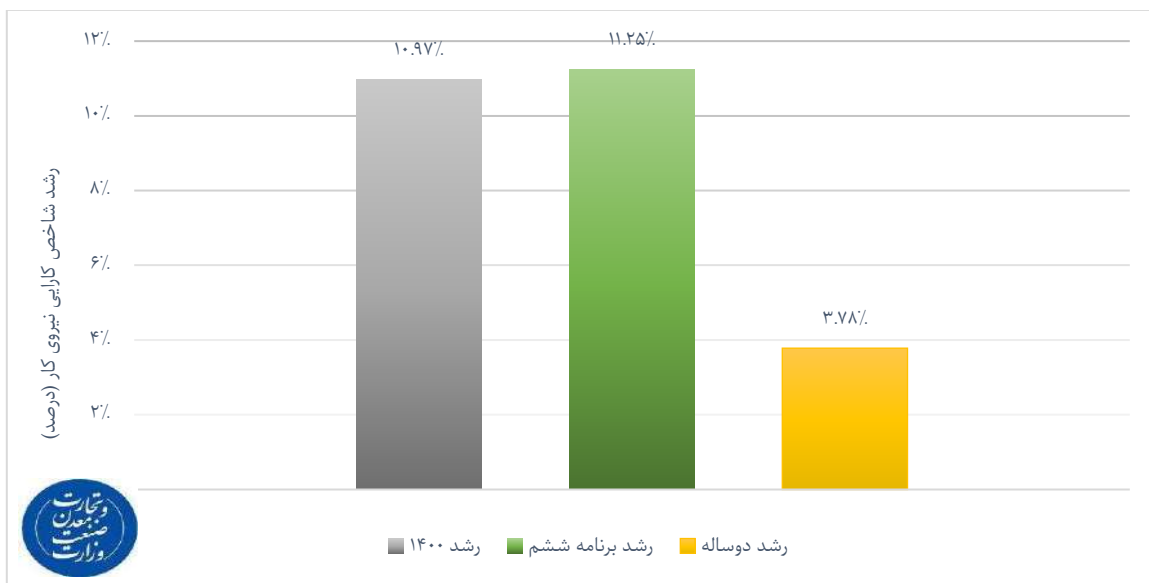
جدول ۴-۵- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت راه و شهرسازی

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۴۶٫۶ ▲▲	-۲٫۱ ▼	۴۳٫۵ ▲	۱۴۰۰
۱۳٫۰ ▲▲	-۲٫۴ ▼	۱۰٫۲ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۳٫۶ ▲	۲٫۲ ▲	۵٫۹ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت صنعت، معدن و تجارت

شکل ۴-۱۰۵- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت صنعت، معدن و تجارت

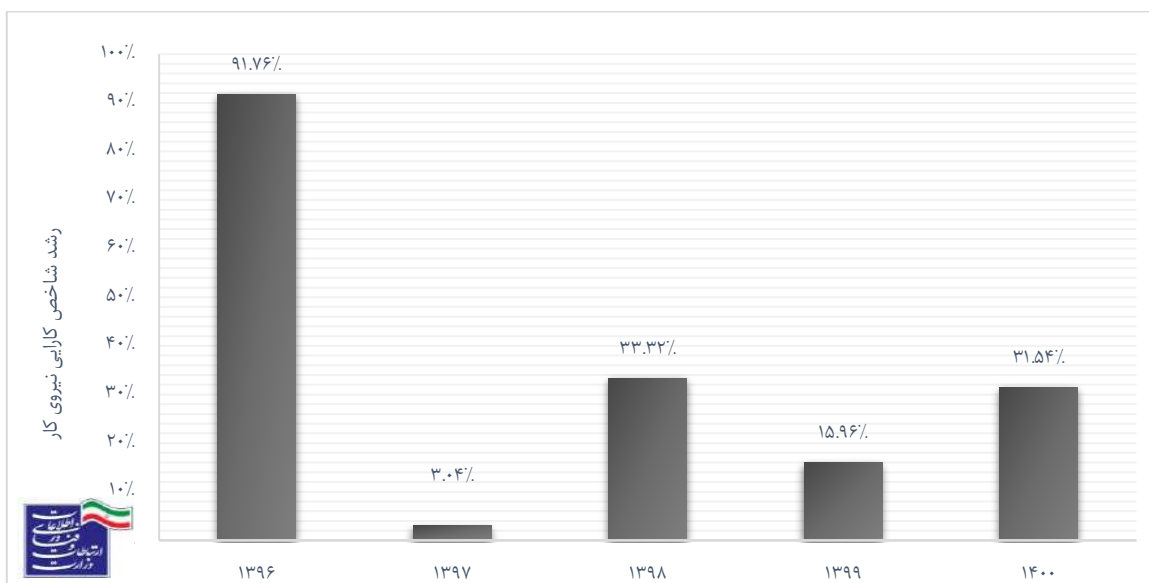

شکل ۴-۱۰۶- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت صنعت، معدن و تجارت

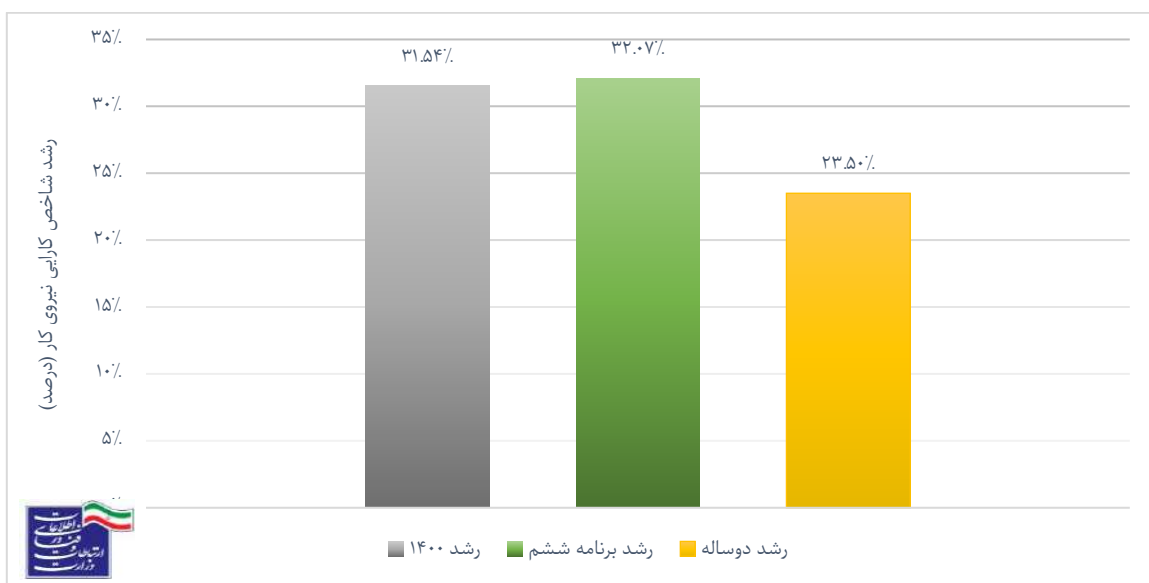
جدول ۴-۶- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت صنعت، معدن و تجارت

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۱۱٫۰ ▲▲	-۰٫۷ ▼	۱۰٫۲ ▲	۱۴۰۰
۳٫۸ ▲▲	-۱٫۰ ▼	۲٫۷ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۱٫۲ ▲▲	-۳٫۱ ▼	۷٫۸ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۱۰۷- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

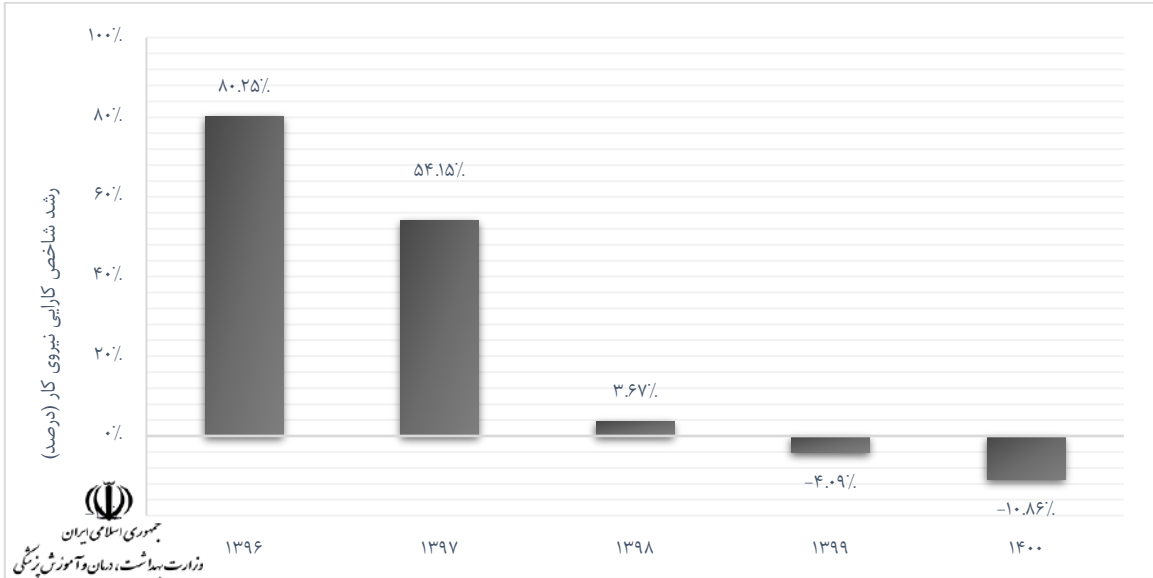

شکل ۴-۱۰۸- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

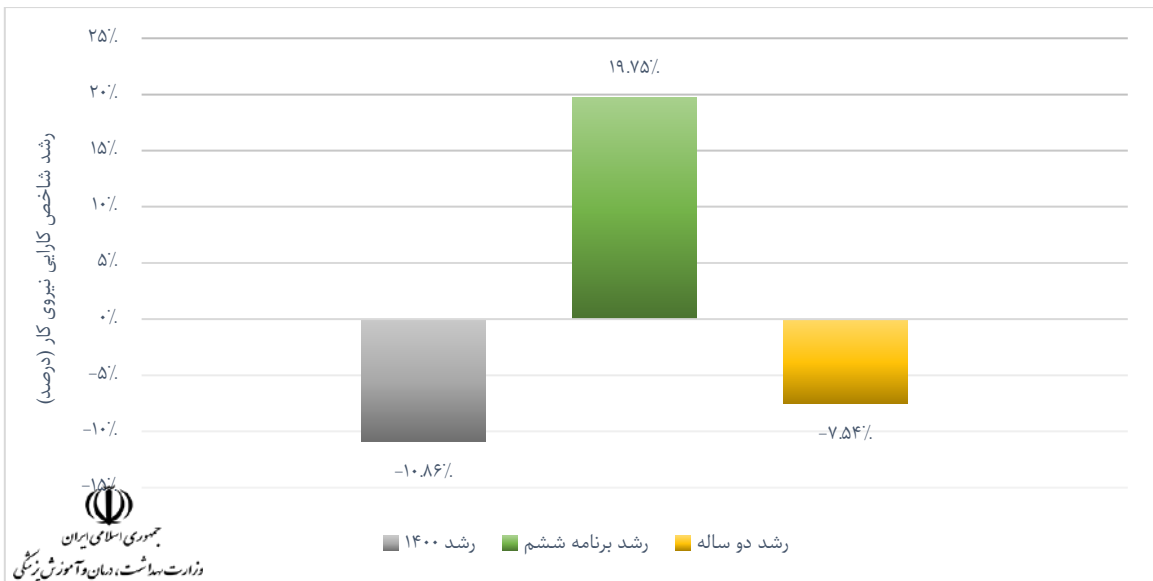
جدول ۴-۷- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۳۱٫۵ ▲▲	-۶٫۵ ▼	۲۳٫۰ ▲	۱۴۰۰
۲۳٫۵ ▲▲	-۵٫۴ ▼	۱۶٫۸ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۳۲٫۱ ▲▲	-۴٫۷ ▼	۲۵٫۹ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شکل ۴-۱۰-۹ رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

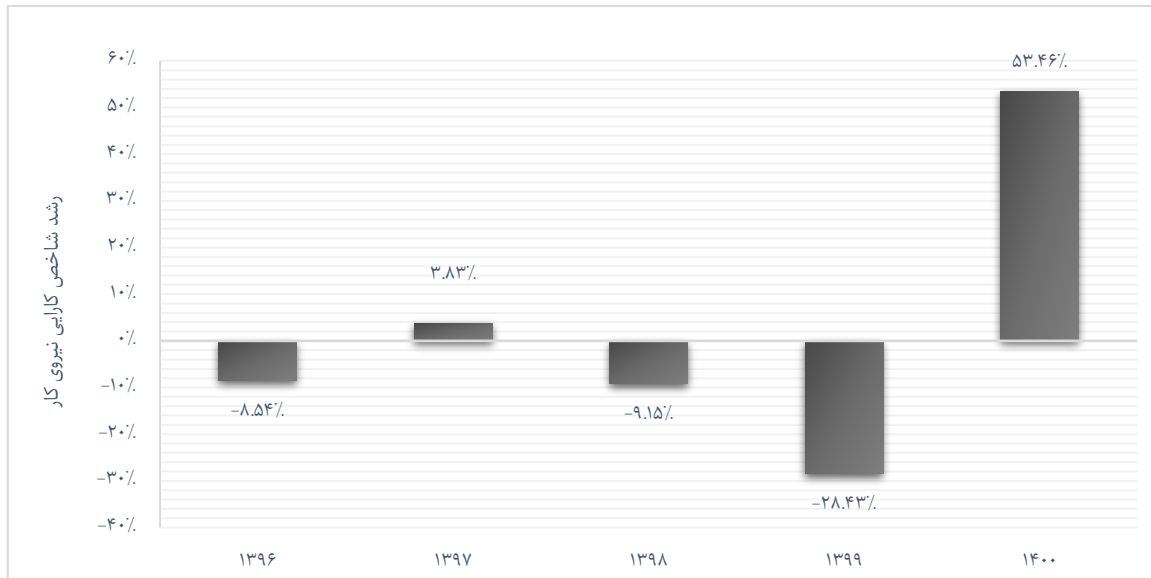

شکل ۴-۱۱-۱۰ رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

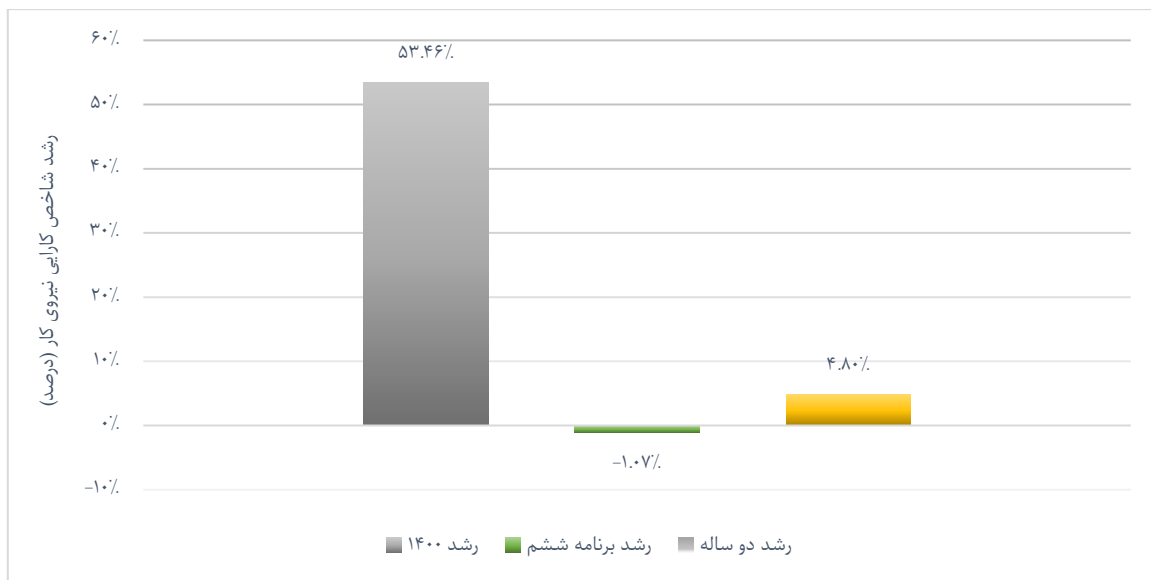
جدول ۴-۸ تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
-۱۰٫۹ ▼	-۲٫۰ ▼	-۱۲٫۷ ▼ ▼	۱۴۰۰
-۷٫۵ ▼	-۱٫۹ ▼	-۹٫۳ ▼ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۹٫۷ ▲ ▲	-۰٫۸ ▼	۱۸٫۸ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

شکل ۴-۱۱۱- رشد سالانه شاخص کارایی نیروی کار سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

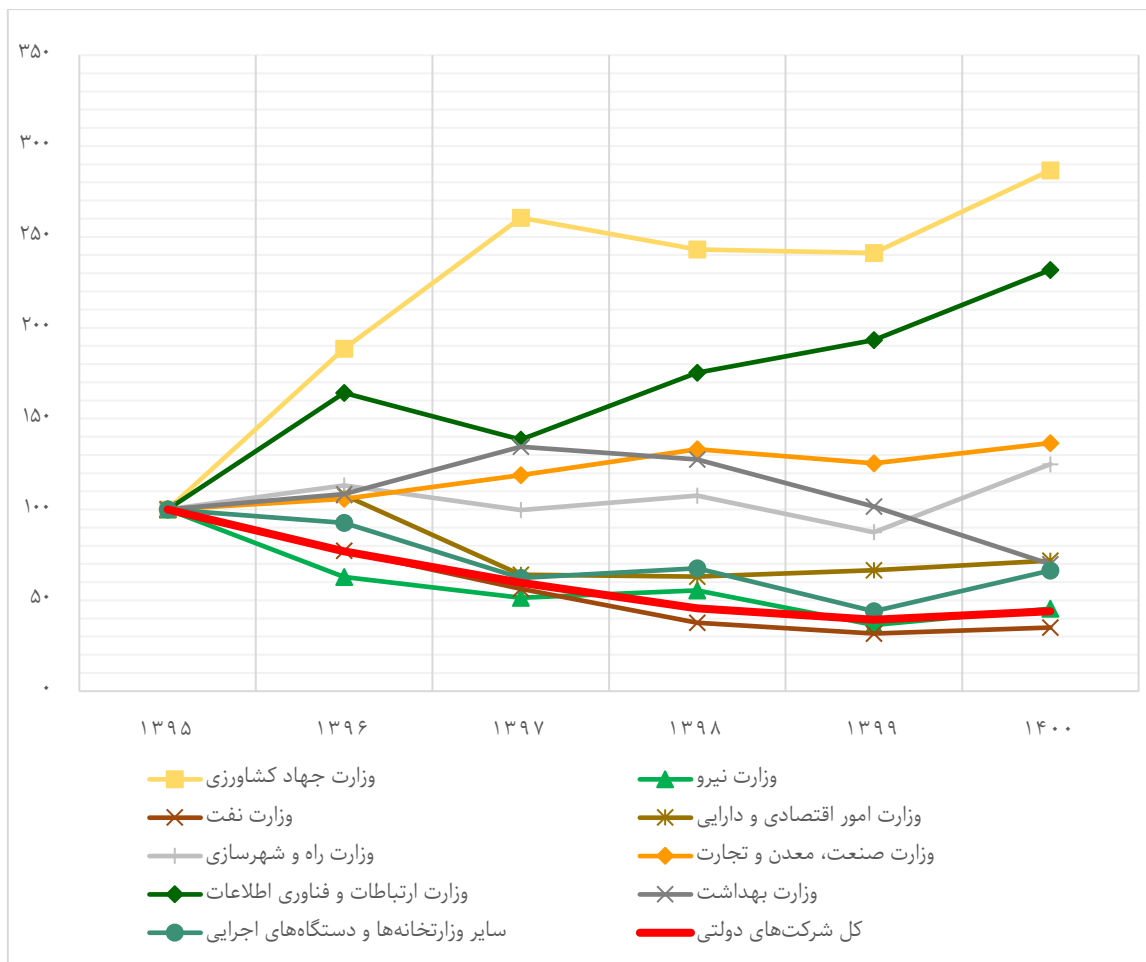

شکل ۴-۱۱۲- رشد متوسط شاخص کارایی نیروی کار سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

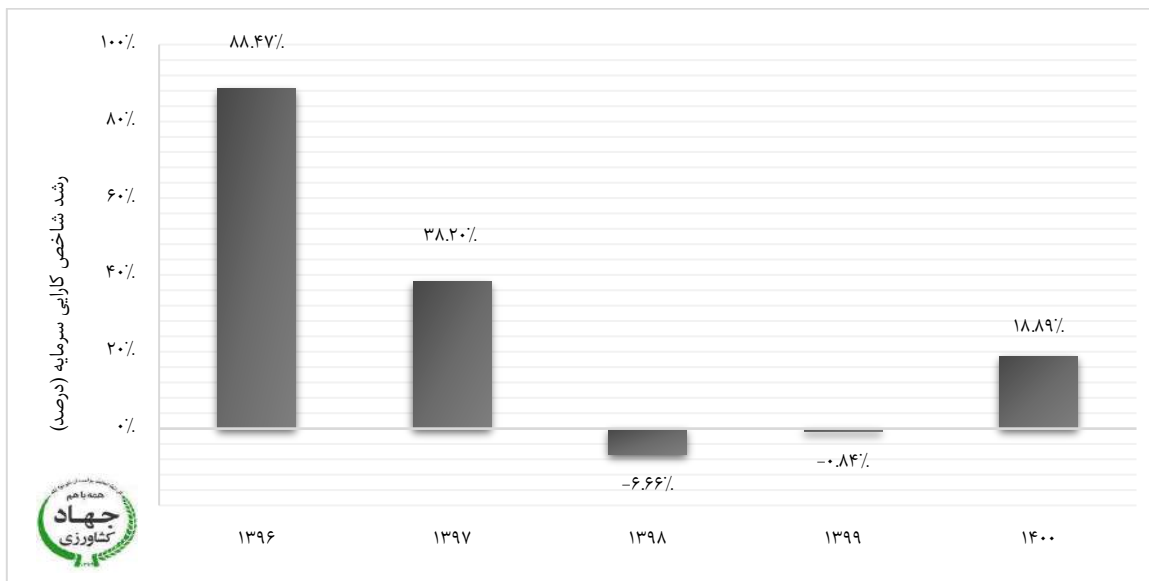
جدول ۴-۹- تجزیه رشد شاخص کارایی نیروی کار شرکت‌های دولتی تحت تولى سایر دستگاه‌های اجرایی

کارایی نیروی کار	نیروی کار	ستانده	
۵۳/۵ ▲▲▲	-۴/۰ ▼	۴۷/۴ ▲	۱۴۰۰
۴/۸ ▲	-۶/۰ ▼▼	-۱/۵ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱/۱ ▼	-۰/۵ ▼	-۱/۵ ▼▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

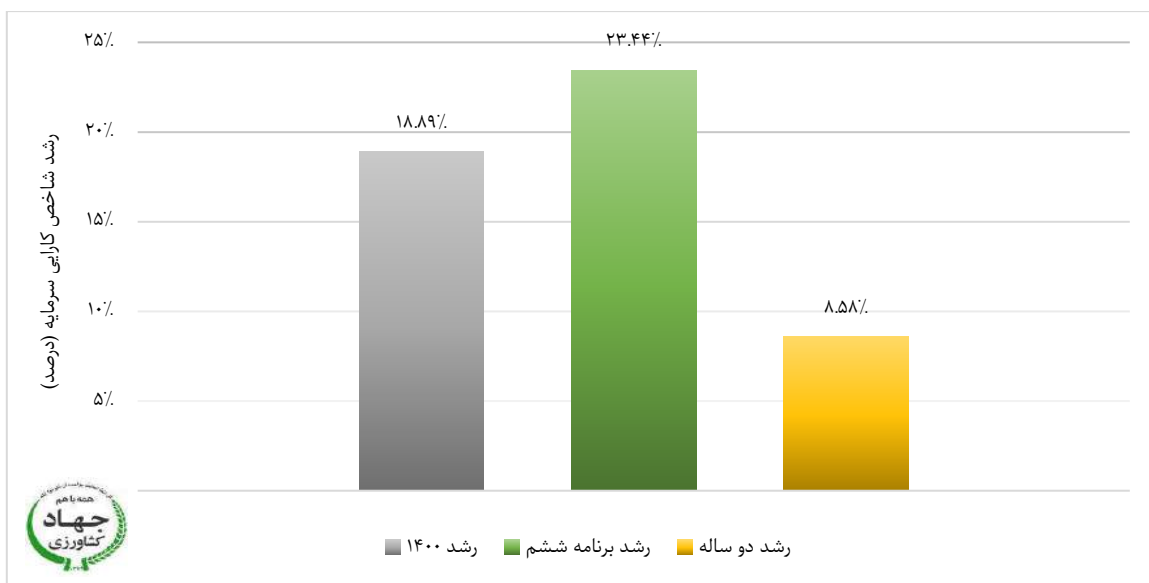
■ شاخص کارایی سرمایه (برحسب ارزش ستانده)

شکل ۴-۱۱۳- روند شاخص کارایی سرمایه (برحسب ارزش ستانده) شرکت‌های دولتی در سطح دستگاه‌های اجرایی - ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

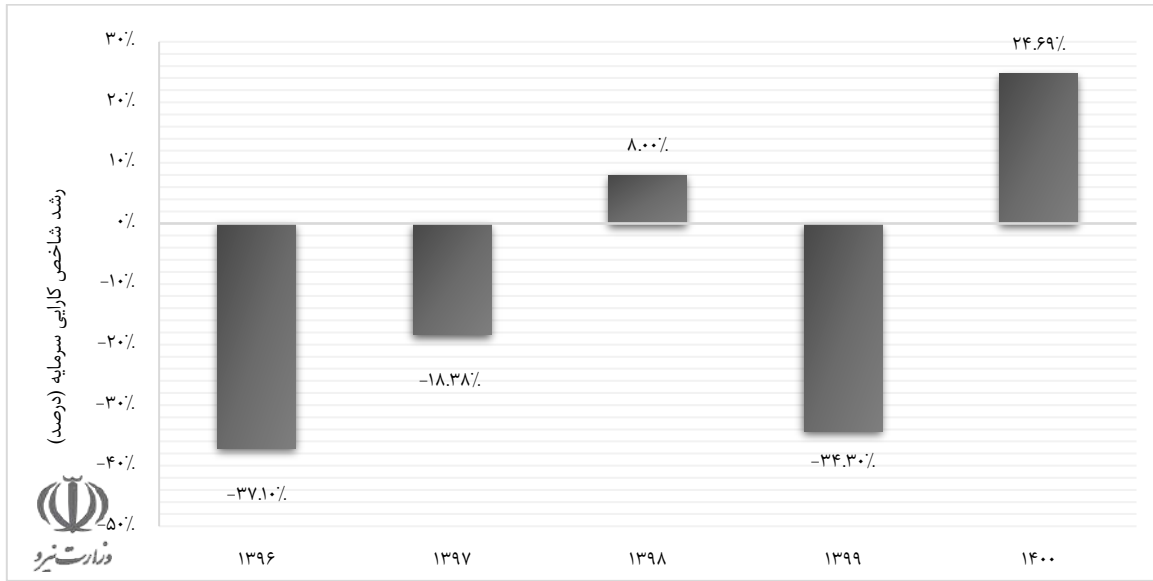
شکل ۴-۱۱۴- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت جهاد کشاورزی

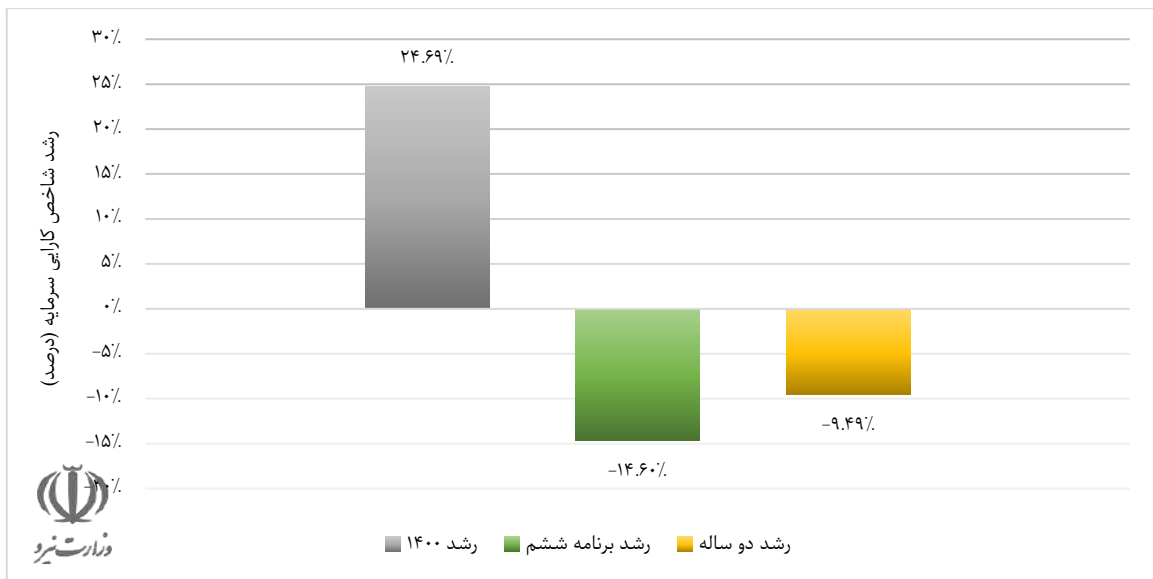
شکل ۴-۱۱۵- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۴-۱۰- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولی وزارت جهاد کشاورزی

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۱۸٫۹ ▲	۲٫۱ ▲	۲۱٫۴ ▲▲	۱۴۰۰
۸٫۶ ▲	۲٫۲ ▲	۱۱٫۰ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۲۳٫۴ ▲	۰٫۴ ▲	۲۴٫۰ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

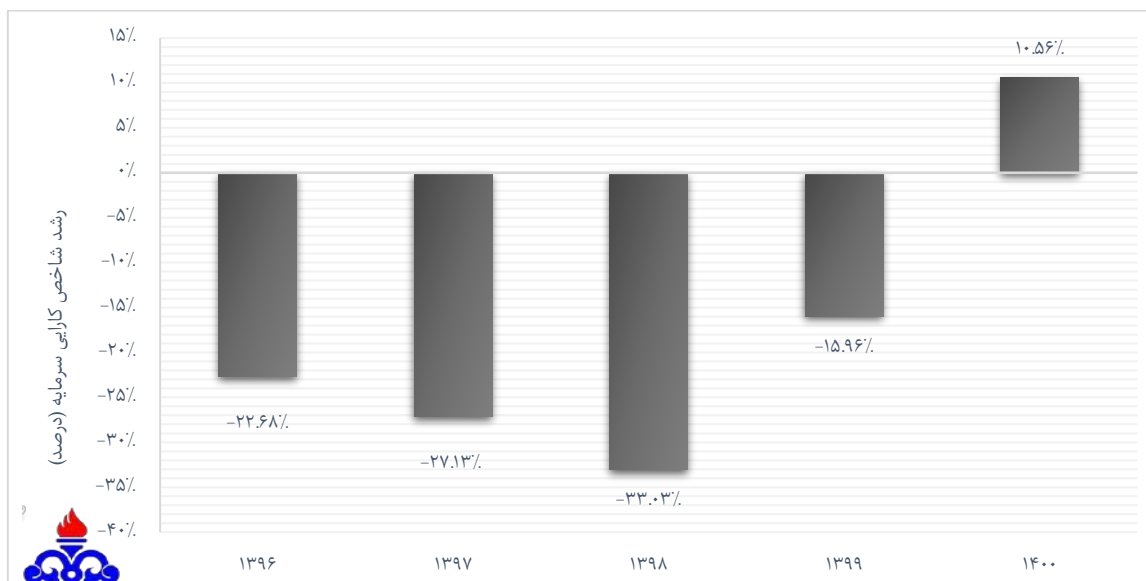
شکل ۴-۱۱۶- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت نیرو

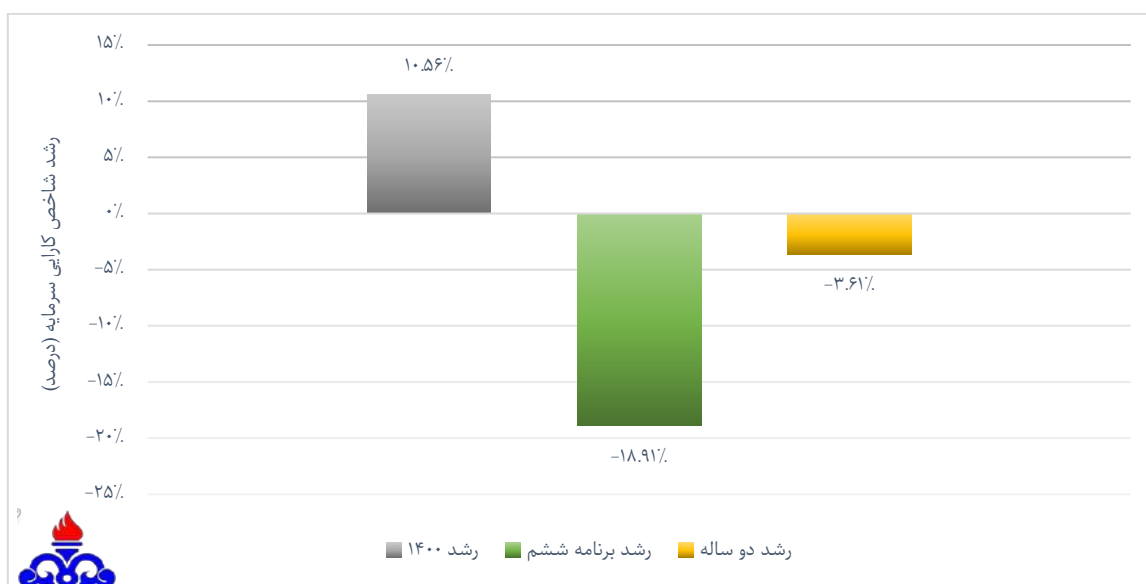
شکل ۴-۱۱۷- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت نیرو

جدول ۴-۱۱- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت نیرو

کارایی سرمایه	سرمایه	مستند	
۲۴,۷ ▲▲▲	۴,۹ ▲	۳۰,۹ ▲▲▲	۱۴۰۰
-۹,۵ ▼▼▼	۴,۶ ▲	-۵,۳ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱۴,۶ ▼	۱۷,۴ ▲▲▲	۰,۳ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

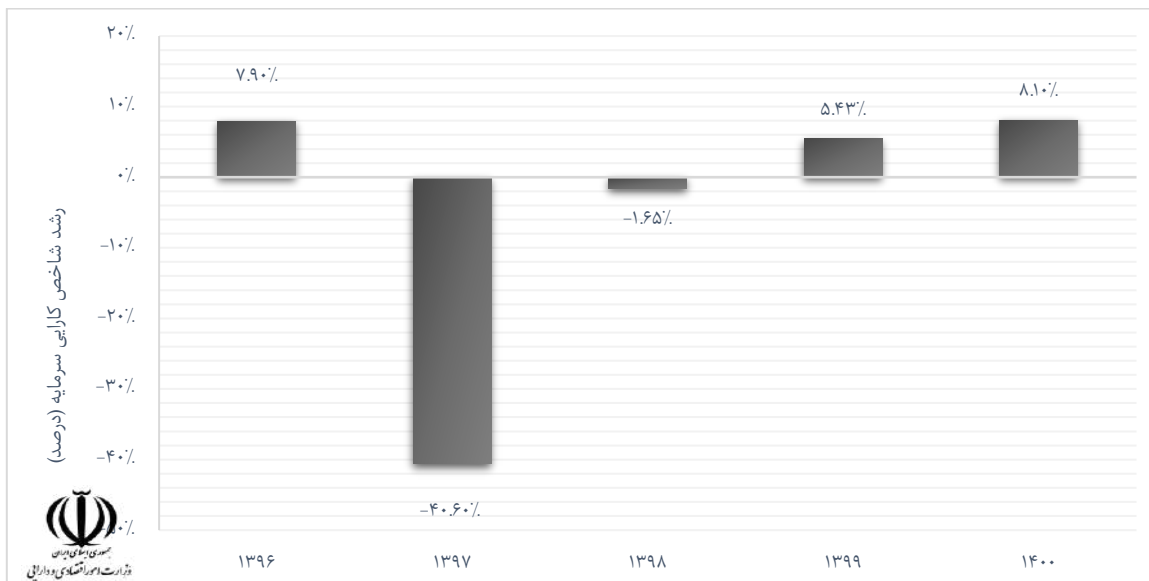
شکل ۴-۱۱۸- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت نفت

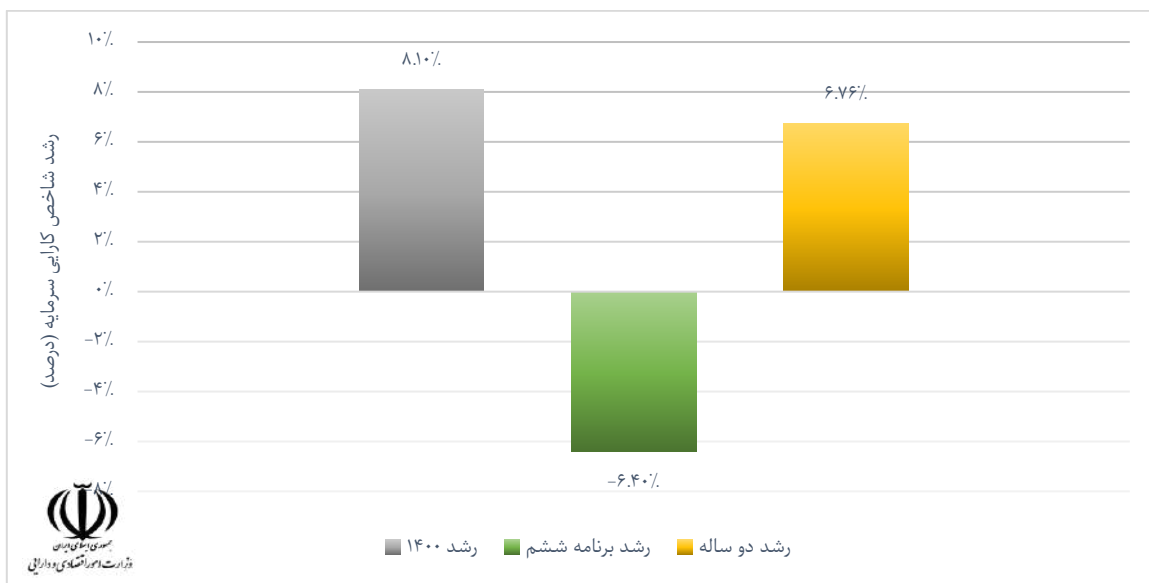
شکل ۴-۱۱۹- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت نفت

جدول ۴-۱۲- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت نفت

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۱۰٫۶ ▲	۰٫۹ ▲	۱۱٫۶ ▲▲	۱۴۰۰
-۳٫۶ ▼	۱۰٫۰ ▲▲	۶٫۰ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱۸٫۹ ▼▼	۱۶٫۹ ▲	-۵٫۲ ▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شکل ۴-۱۲- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت امور اقتصادی دارایی

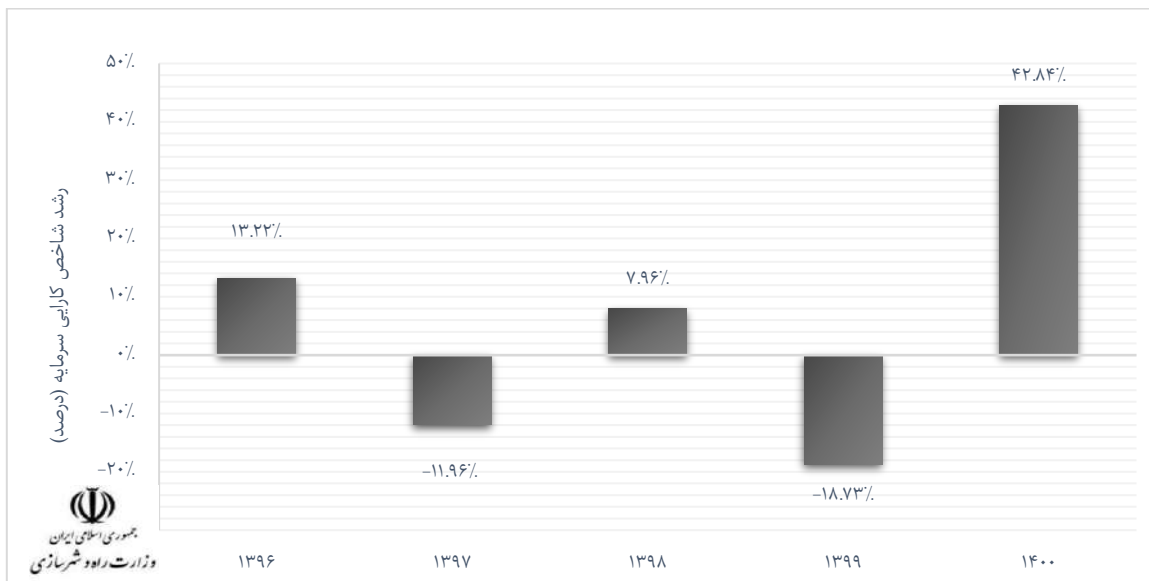

شکل ۴-۱۳- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت امور اقتصادی دارایی

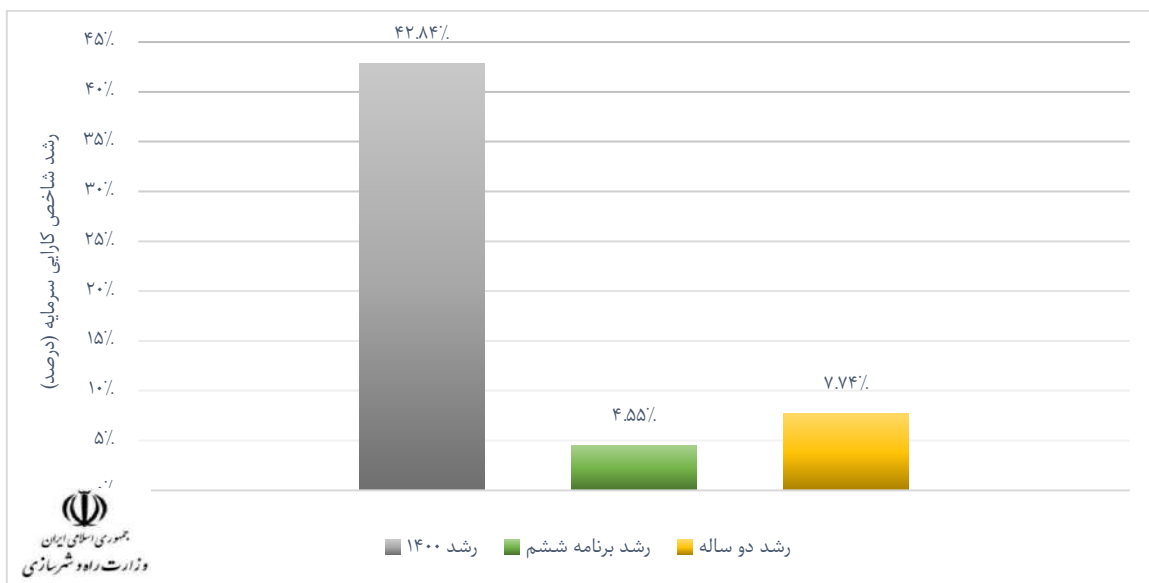
جدول ۴-۱۳- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی فعال تحت تولى وزارت امور اقتصادی و دارایی (به استثنای بانک‌ها)

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۸٫۱ ▲	۳٫۳ ▲	۱۱٫۶ ▲▲	۱۴۰۰
۶٫۸ ▲	۱٫۸ ▲	۸٫۷ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۶٫۴ ▼	۱۴٫۸ ▲▲	۷٫۵ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت راه و شهرسازی

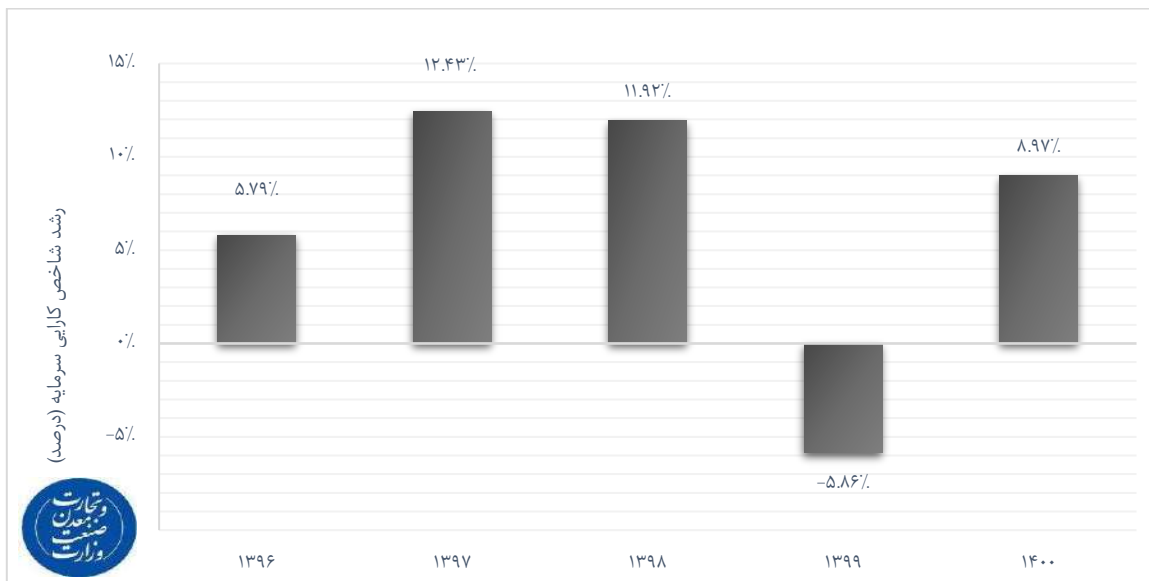
شکل ۴-۱۲۲- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت راه و شهرسازی

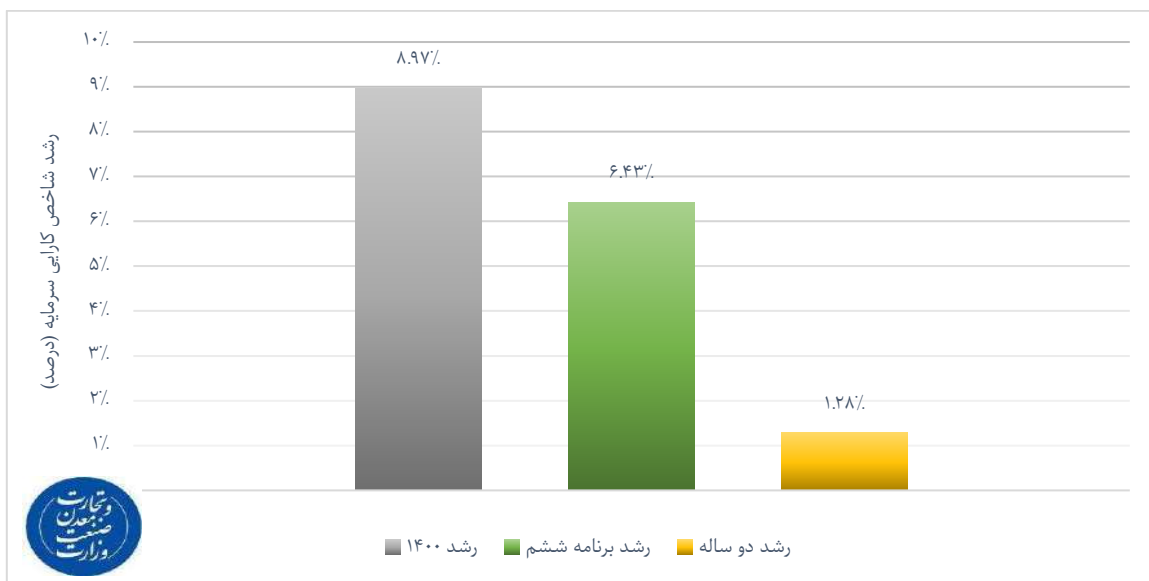
شکل ۴-۱۲۳- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت راه و شهرسازی

جدول ۴-۱۴- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت راه و شهرسازی

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۴۲٫۸ ▲	۰٫۵ ▲	۴۳٫۵ ▲▲▲	۱۴۰۰
۷٫۷ ▲	۲٫۳ ▲	۱۰٫۲ ▲▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۴٫۶ ▲	۱٫۳ ▲	۵٫۹ ▲▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

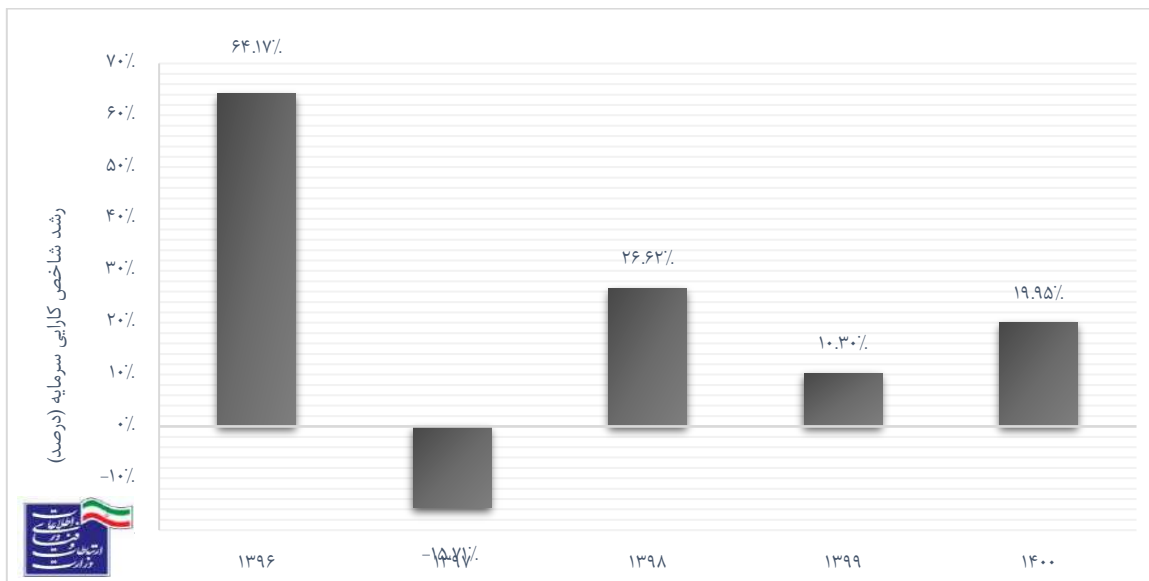
شکل ۴-۱۲۴- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت صنعت، معدن و تجارت

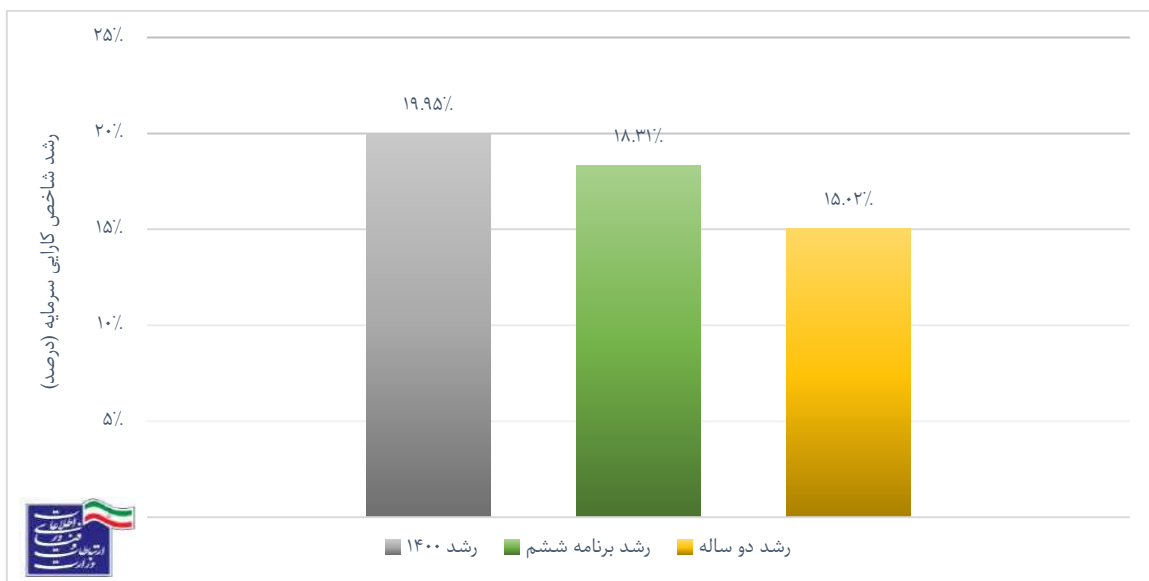
شکل ۴-۱۲۵- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت صنعت، معدن و تجارت

جدول ۴-۱۵- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت صنعت، معدن و تجارت

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۹,۰ ▲	۱,۱ ▲	۱۰,۲ ▲▲	۱۴۰۰
۱,۳ ▲	۱,۴ ▲	۲,۷ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۶,۴ ▲	۱,۳ ▲	۷,۸ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شکل ۴-۱۲۶- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

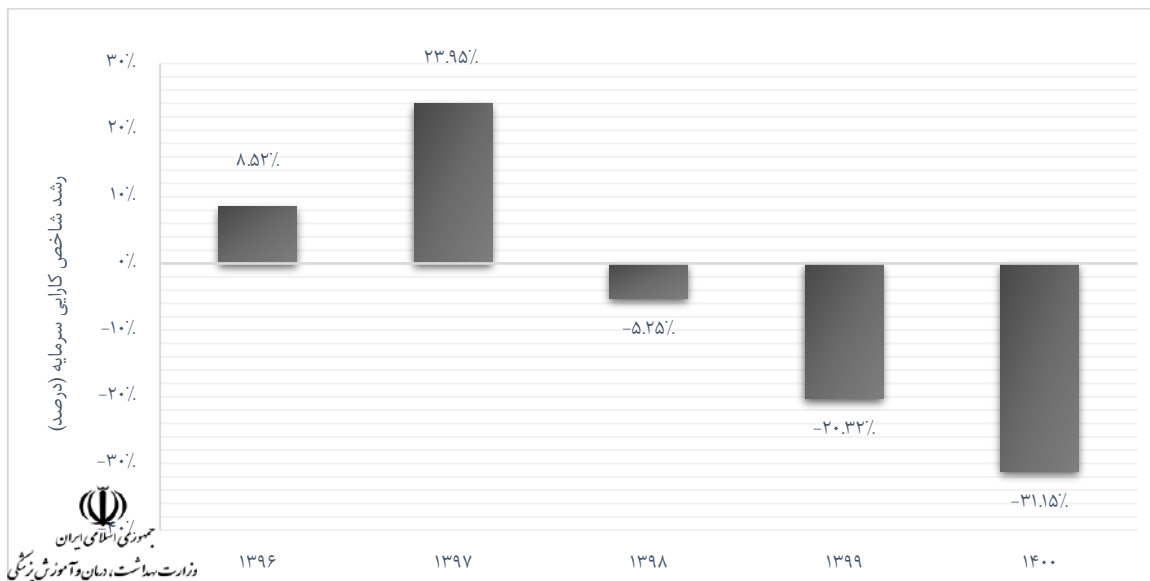

شکل ۴-۱۲۷- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

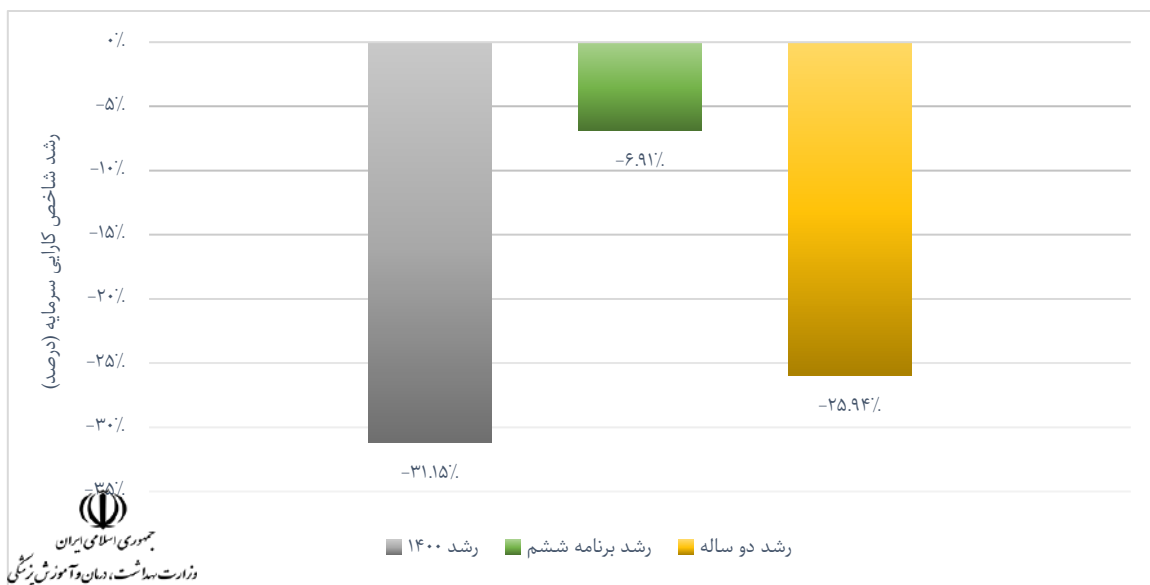
جدول ۴-۱۶- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۲۰٫۰ ▲	۲٫۶ ▲	۲۳٫۰ ▲▲	۱۴۰۰
۱۵٫۰ ▲	۱٫۶ ▲	۱۶٫۸ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۸٫۳ ▲	۶٫۴ ▲	۲۵٫۹ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شکل ۴-۱۲۸- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

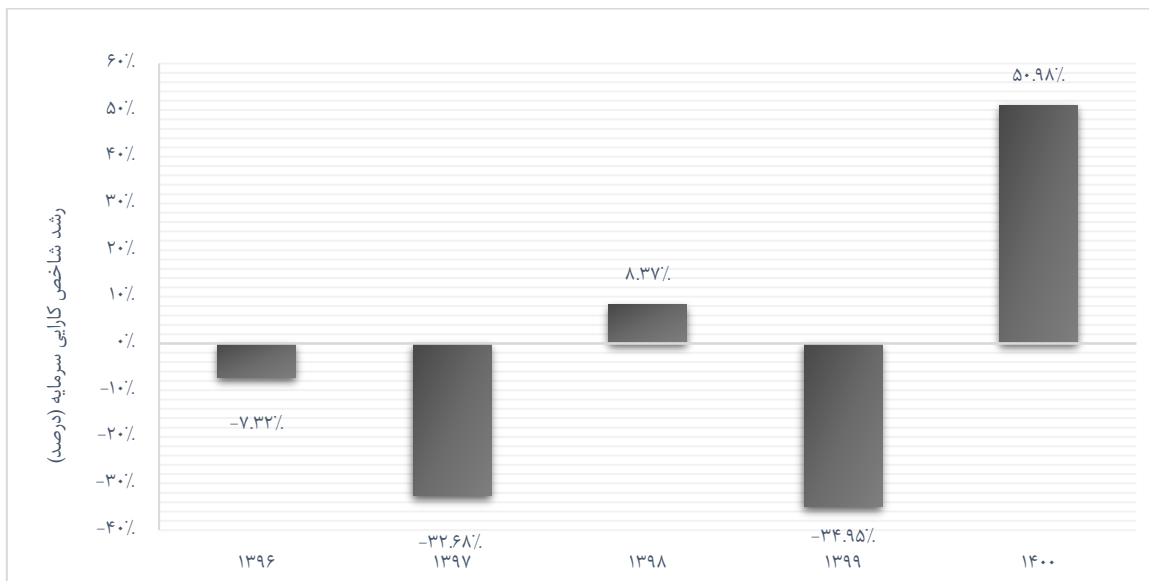

شکل ۴-۱۲۹- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

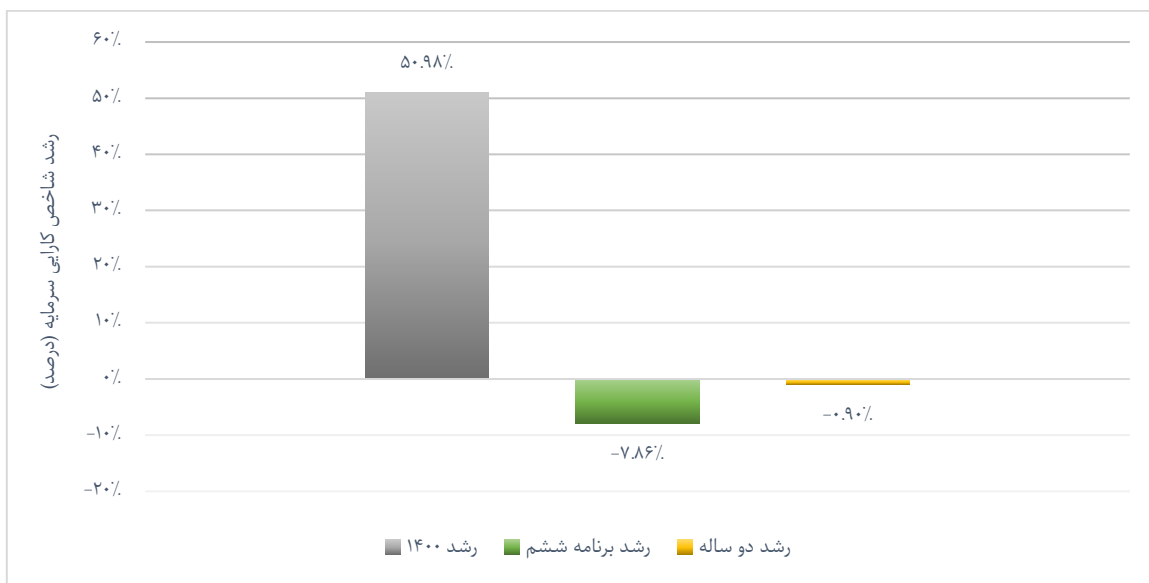
جدول ۴-۱۷- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
-۳۱,۲ ▼▼	۲۶,۸ ▲	-۱۲,۷ ▼	۱۴۰۰
-۲۵,۹ ▼▼	۲۲,۴ ▲	-۹,۳ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۶,۹ ▼	۲۷,۶ ▲▲	۱۸,۸ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی

شکل ۴-۱۳۰- رشد سالانه شاخص کارایی سرمایه سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

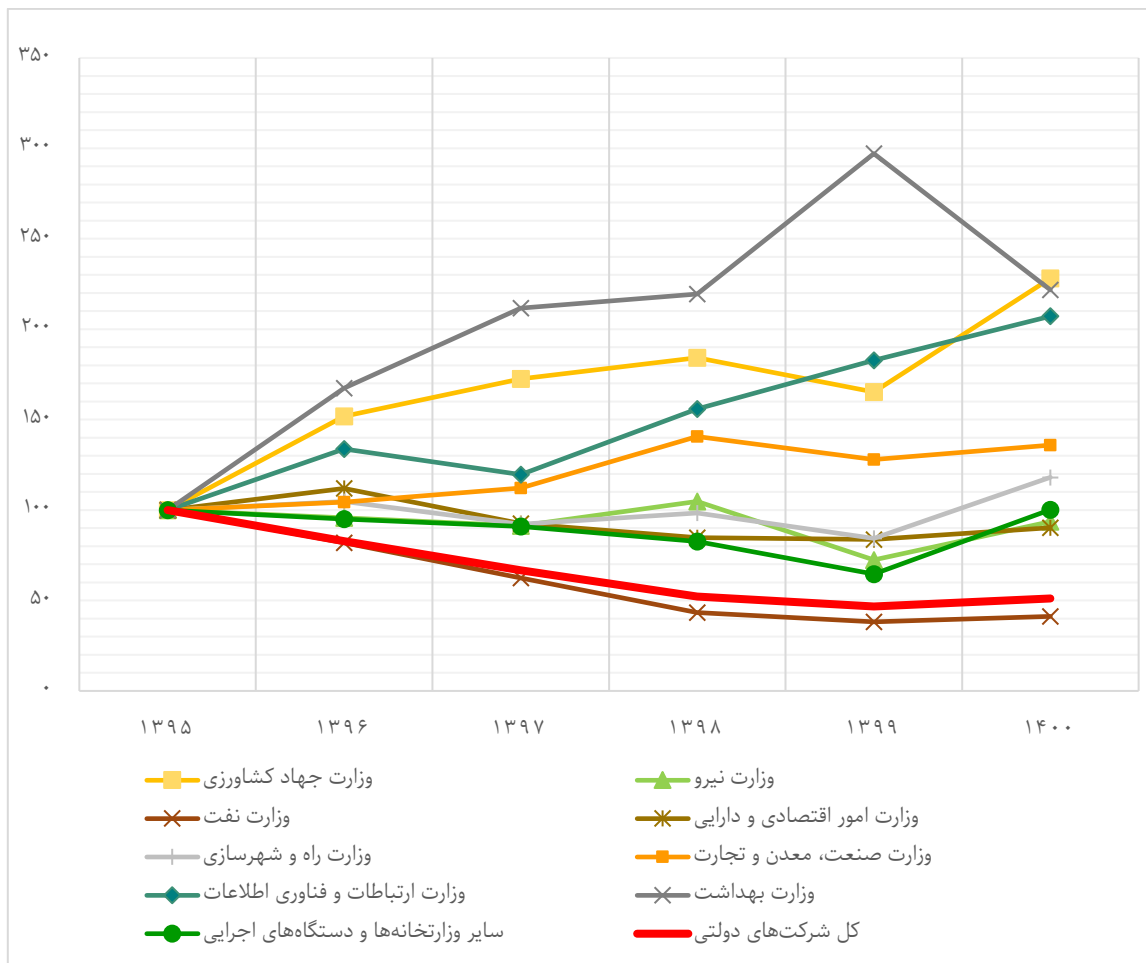

شکل ۴-۱۳۱- رشد متوسط شاخص کارایی سرمایه سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

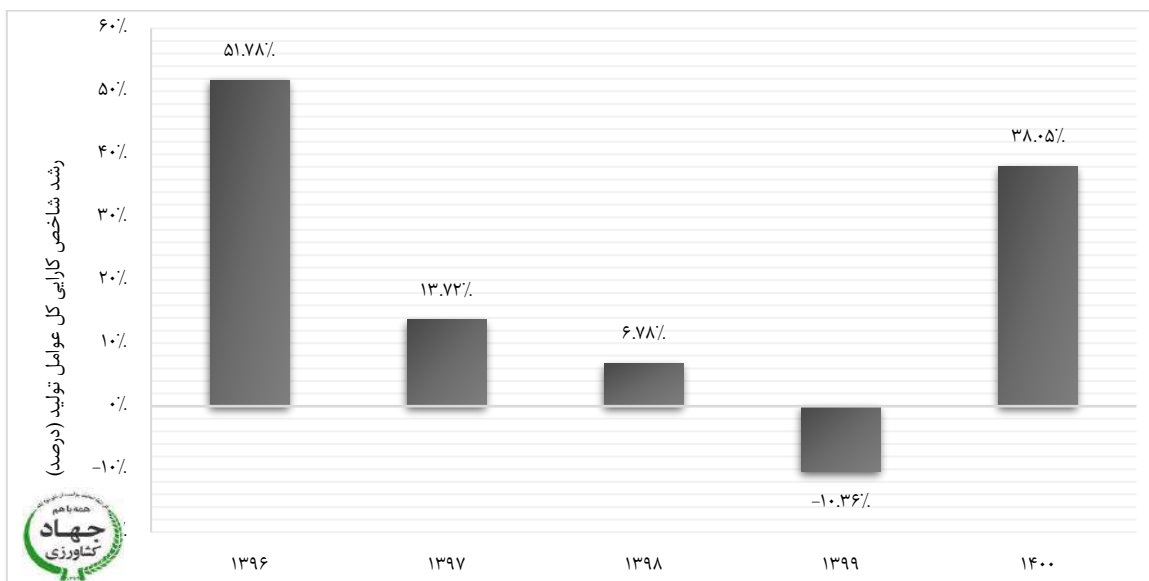
جدول ۴-۱۸- تجزیه رشد شاخص کارایی سرمایه شرکت‌های دولتی تحت تولى سایر دستگاه‌های اجرایی

کارایی سرمایه	سرمایه	ستانده	
۵۱٫۰ ▲▲	-۲٫۴ ▼	۴۷٫۴ ▲	۱۴۰۰
-۰٫۹ ▼	-۰٫۶ ▼	-۱٫۵ ▼▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۷٫۹ ▼▼	۶٫۹ ▲	-۱٫۵ ▼	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

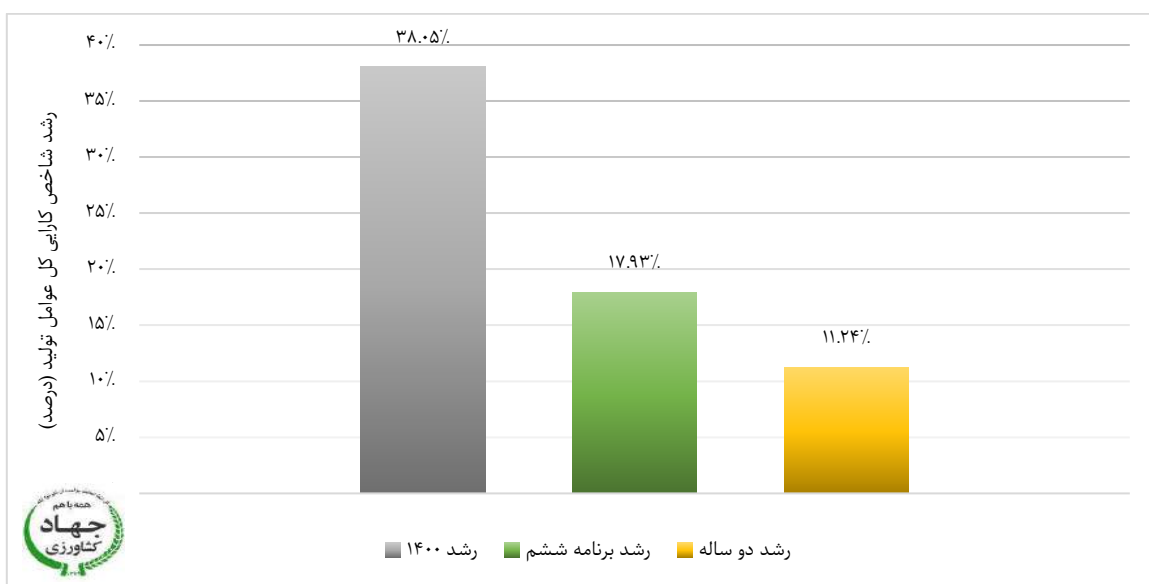
شاخص کارایی کل عوامل تولید (بر حسب ارزش ستانده)

شکل ۴-۱۳۲- روند شاخص کارایی کل عوامل تولید در سطح دستگاه‌های اجرایی- ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰

شکل ۴-۱۳۳- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت جهاد کشاورزی

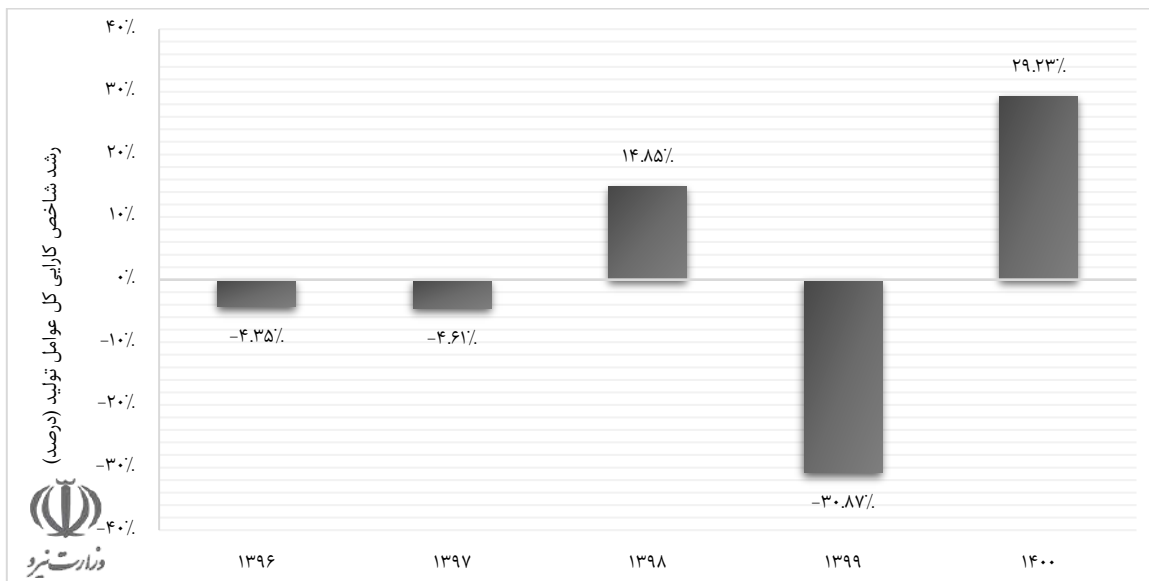

شکل ۴-۱۳۴- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت جهاد کشاورزی

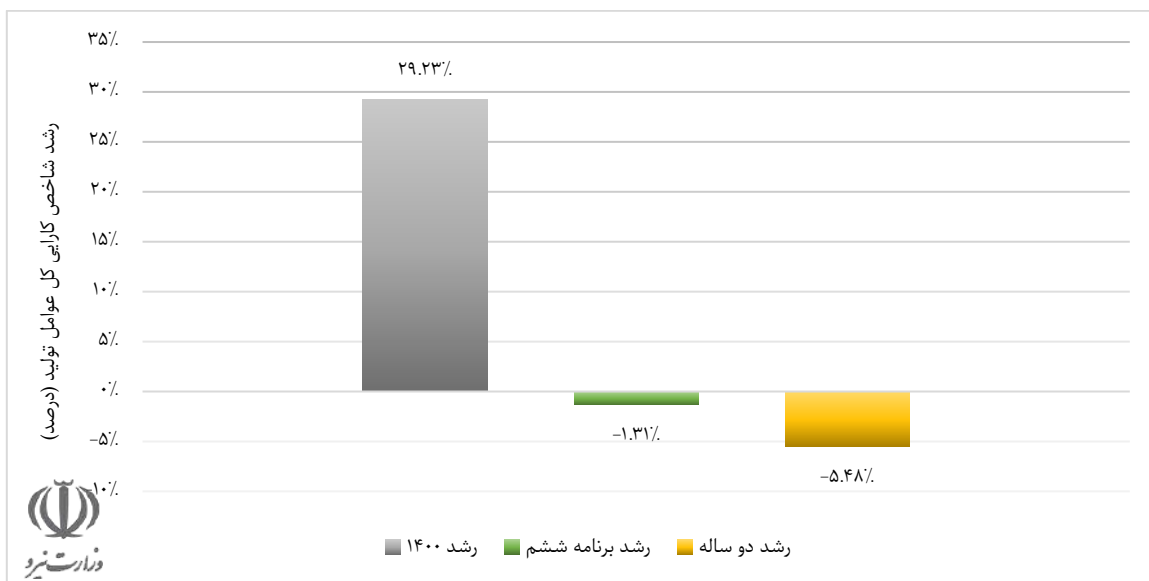
جدول ۴-۱۹- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت جهاد کشاورزی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده	
	واسطه			
۳۸٫۱ ▲▲▲	-۱۲٫۱ ▼	۲۱٫۴ ▲	۱۴۰۰	
۱۱٫۲ ▲▲▲	-۰٫۲ ▼	۱۱٫۰ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)	
۱۷٫۹ ▲	۵٫۱ ▲	۲۴٫۰ ▲▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)	

○ وزارت نیرو

شکل ۴-۱۳۵- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت نیرو

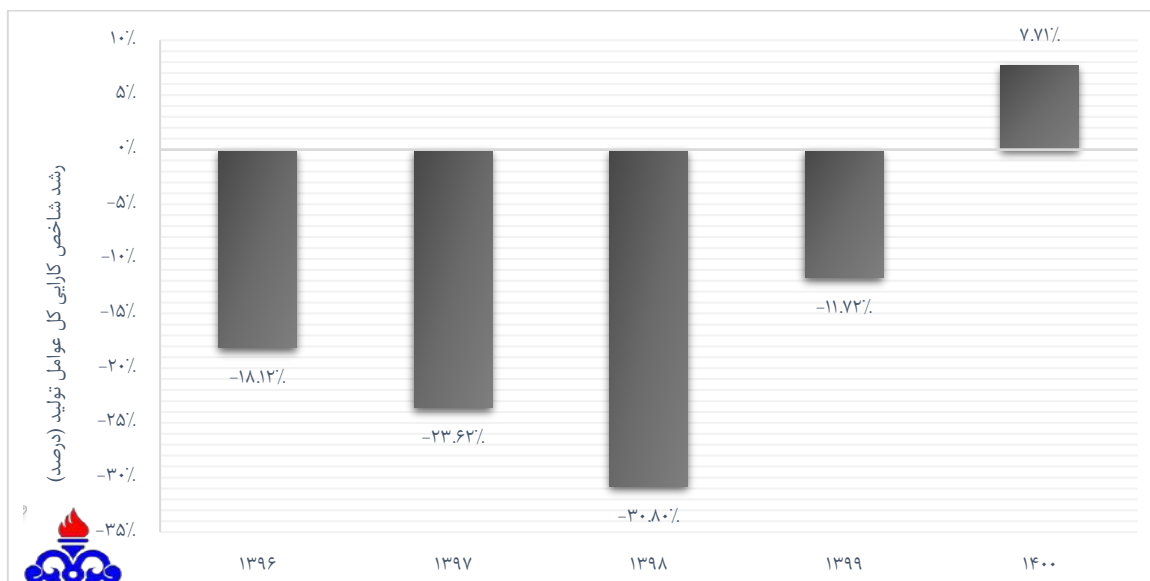

شکل ۴-۱۳۶- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت نیرو

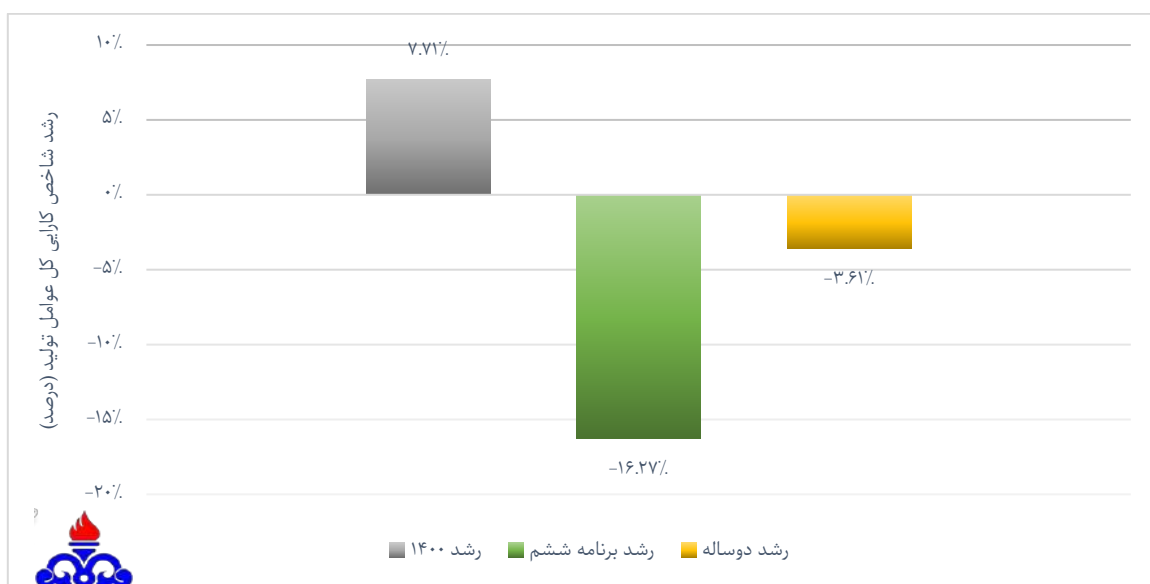
جدول ۴-۲۰- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت نیرو

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده
	واسطه	واسطه	
۲۹,۲ ▲	۱,۳ ▲	۳۰,۹ ▲▲	۱۴۰۰
-۵,۵ ▼▼	۰,۲ ▲	-۵,۳ ▼	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱,۳ ▼	۱,۶ ▲▲	۰,۳ ▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت نفت

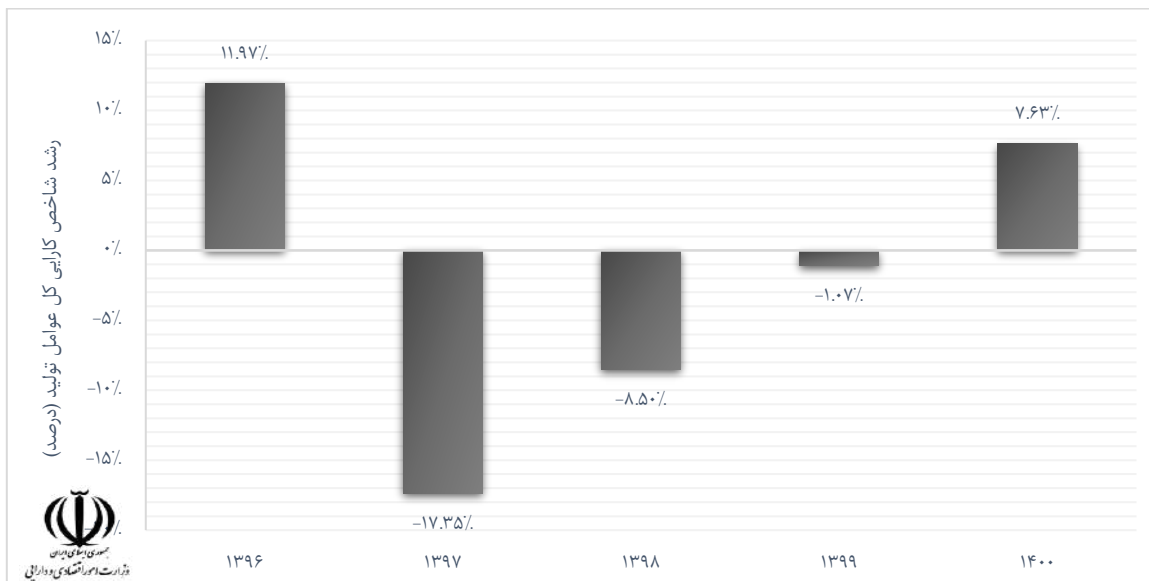
شکل ۴-۱۳۷- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت نفت

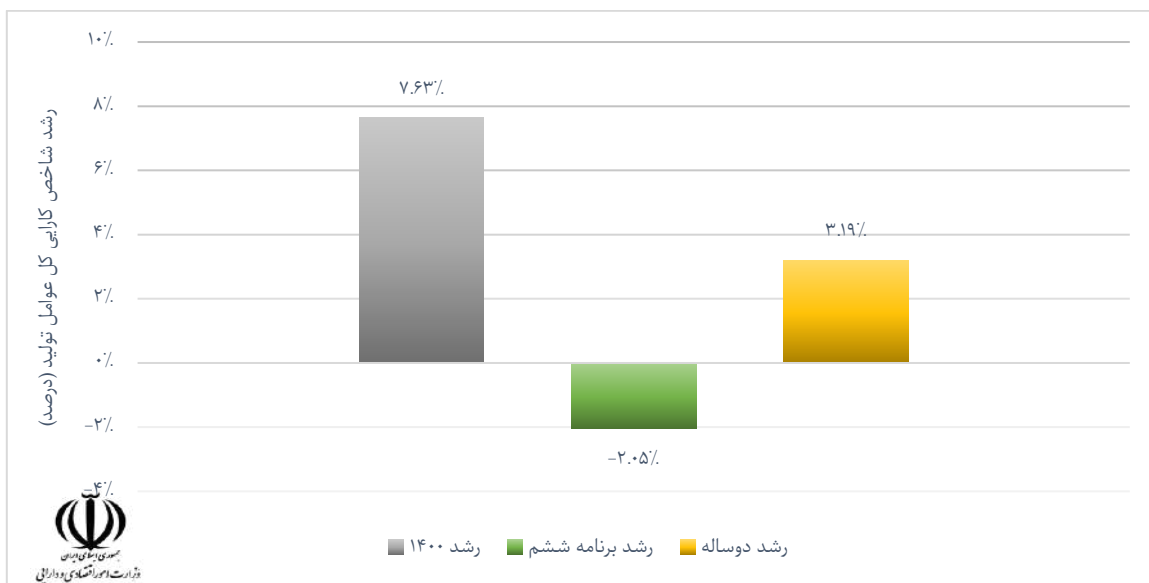
شکل ۴-۱۳۸- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت نفت

جدول ۴-۲۱- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های تحت تولى وزارت نفت

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده	
	واسطه			
۷٫۷ ▲	۳٫۶ ▲	۱۱٫۶ ▲▲	۱۴۰۰	
-۲٫۵ ▼	۸٫۷ ▲▲	۶٫۰ ▲		دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
-۱۶٫۳ ▼▼	۱۳٫۲ ▲	-۵٫۲ ▼		برنامه هشتم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شکل ۴-۱۳۹- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت امور اقتصادی دارایی

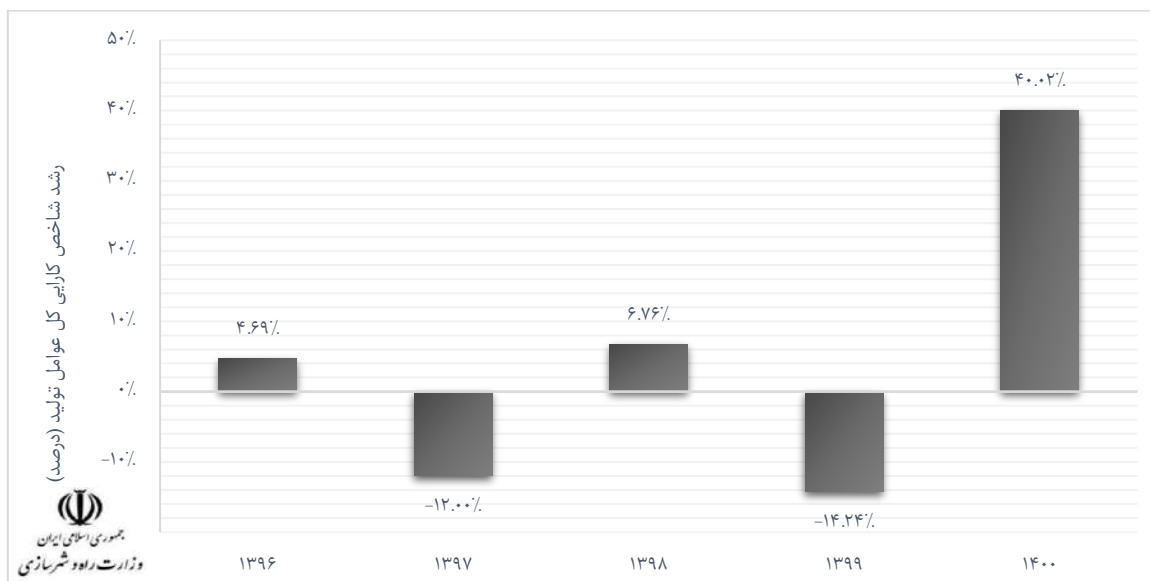

شکل ۴-۱۴۰- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت امور اقتصادی دارایی

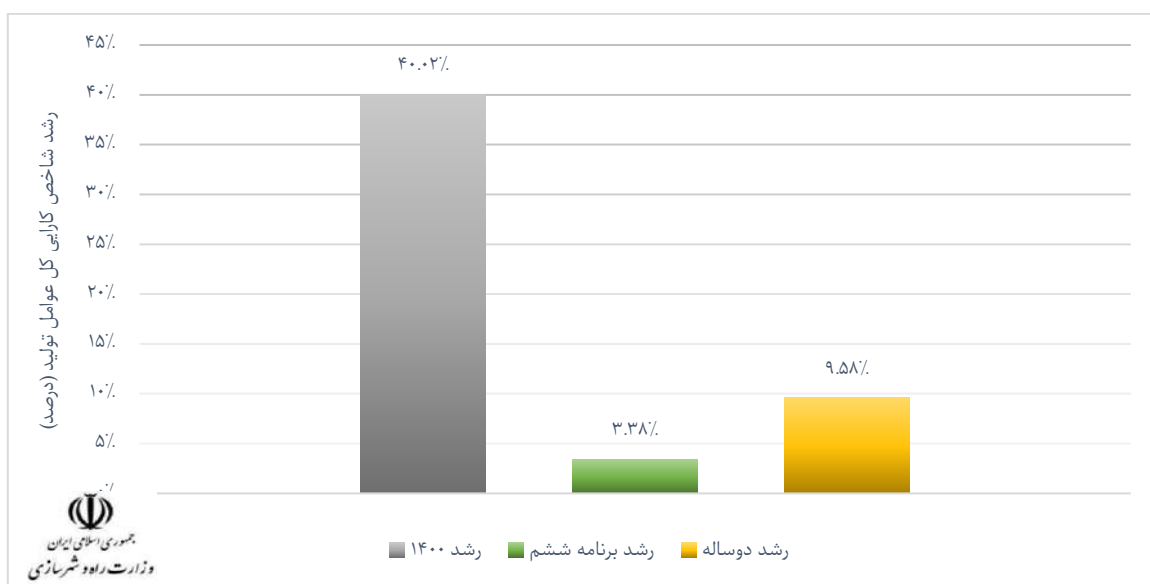
جدول ۴-۲۲- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت امور اقتصادی و دارایی (به استثنای بانک‌ها)

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده
	واسطه		
۷٫۶ ▲	۳٫۷ ▲	۱۱٫۶ ▲▲	۱۴۰۰
۳٫۲ ▲	۵٫۳ ▲	۸٫۷ ▲▲	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
-۲٫۱ ▼	۹٫۷ ▲▲	۷٫۵ ▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ وزارت راه و شهرسازی

شکل ۴-۱۴۱- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت راه و شهرسازی

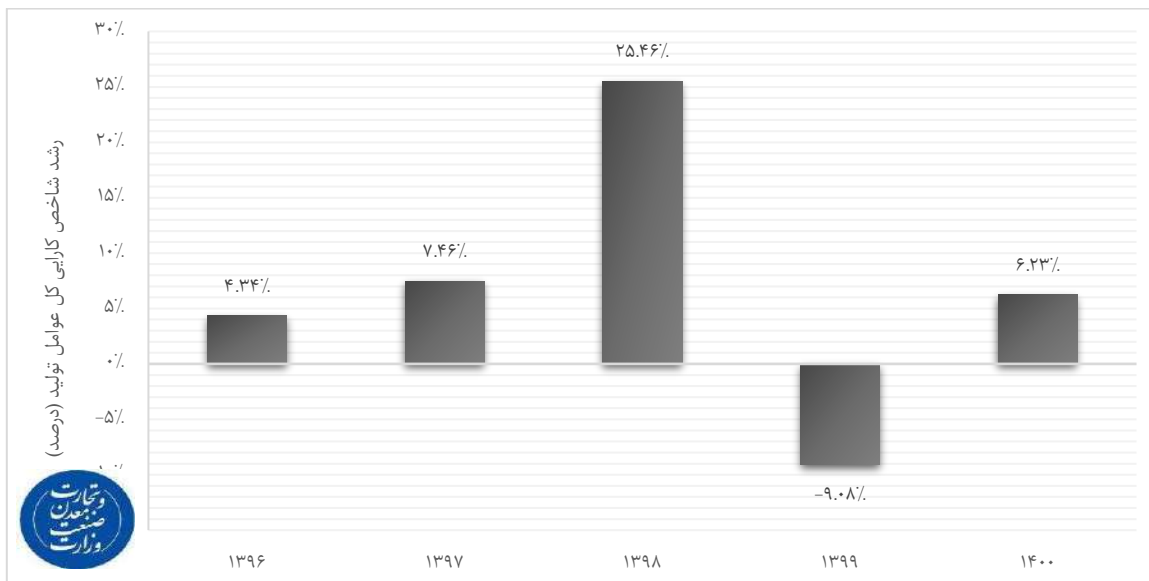

شکل ۴-۱۴۲- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت راه و شهرسازی

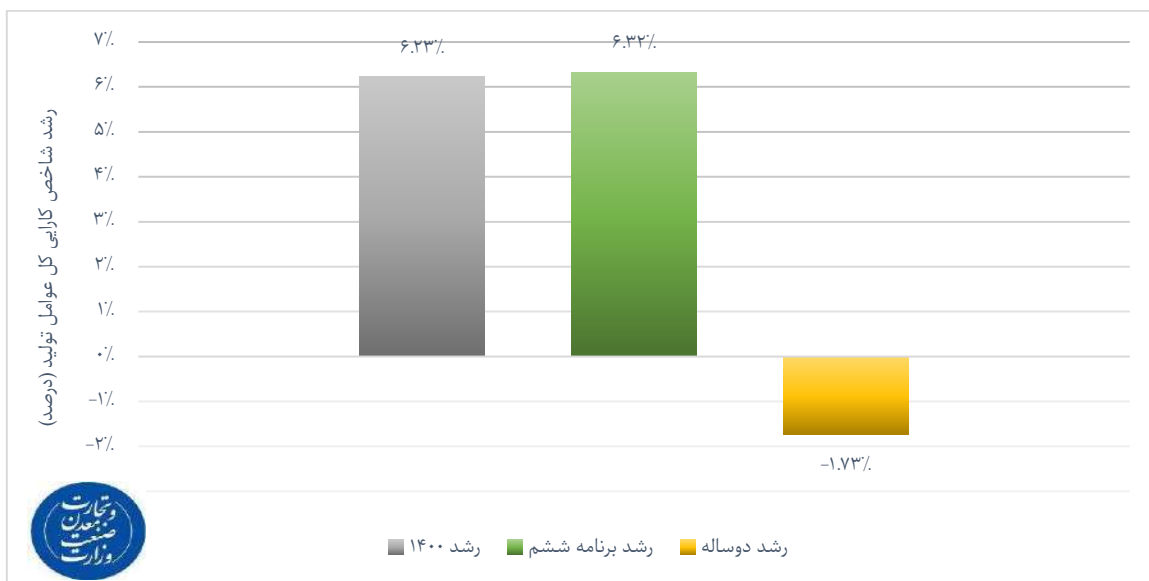
جدول ۴-۲۳- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت راه و شهرسازی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده
	واسطه		
۴۰٫۰ ▲	۲٫۵ ▲	۴۳٫۵ ▲▲	۱۴۰۰
۹٫۶ ▲	۰٫۶ ▲	۱۰٫۲ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۳٫۴ ▲	۲٫۴ ▲	۵٫۹ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت صنعت، معدن و تجارت

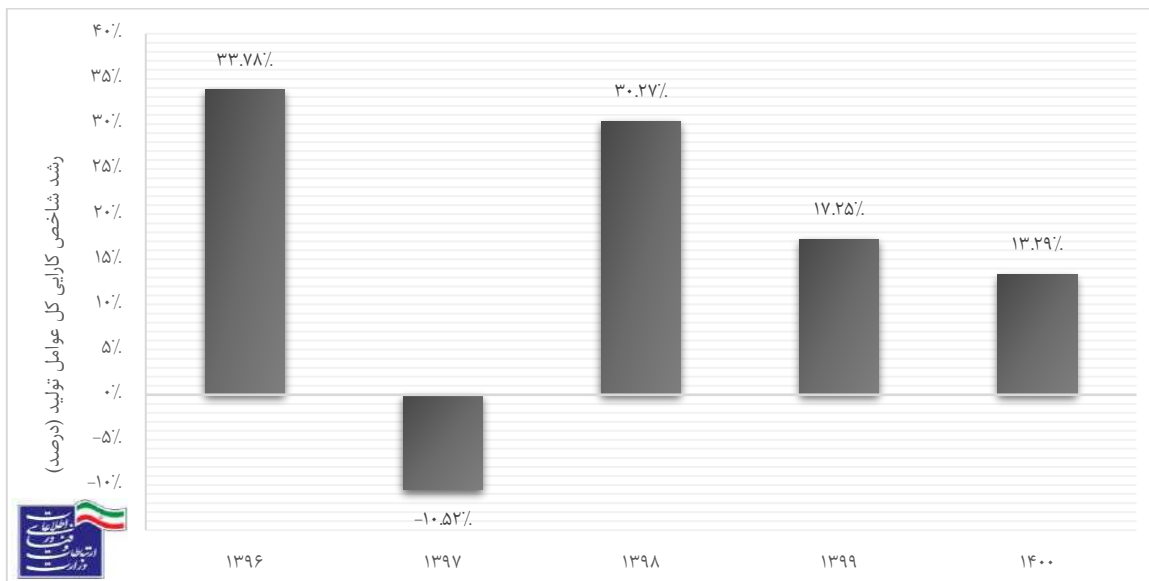
شکل ۴-۱۴۳- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت صنعت، معدن و تجارت

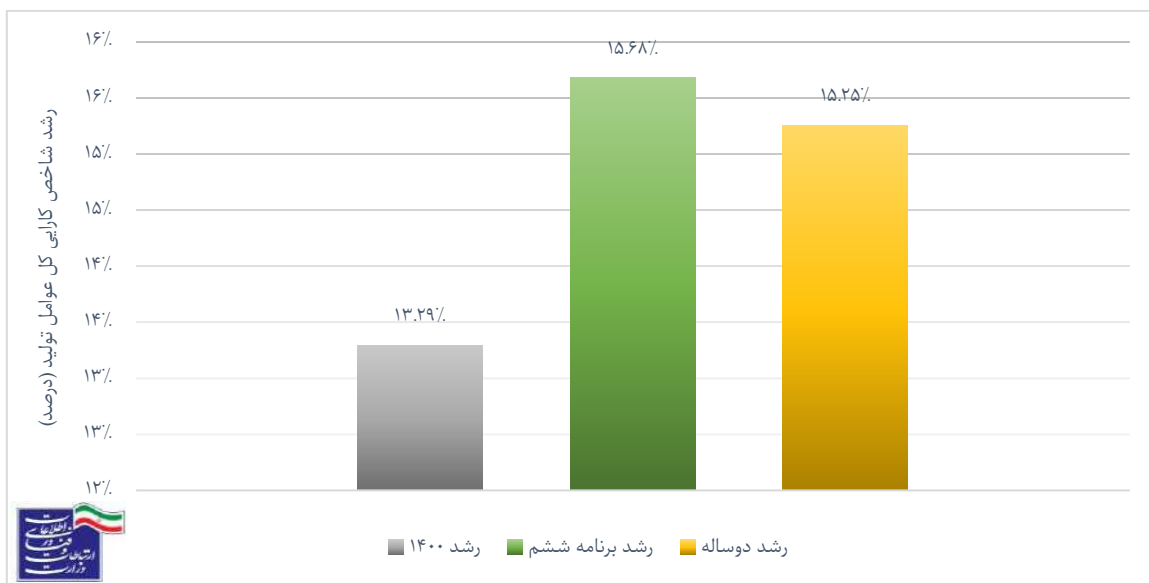
شکل ۴-۱۴۴- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت صنعت، معدن و تجارت

جدول ۴-۲۴- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت صنعت، معدن و تجارت

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده
	واسطه	واسطه	
۶٫۲ ▲	۳٫۷ ▲	۱۰٫۲ ▲▲	۱۴۰۰
-۱٫۷ ▼	۴٫۵ ▲▲	۲٫۷ ▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۶٫۳ ▲	۱٫۴ ▲	۷٫۸ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شکل ۴-۱۴۵- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

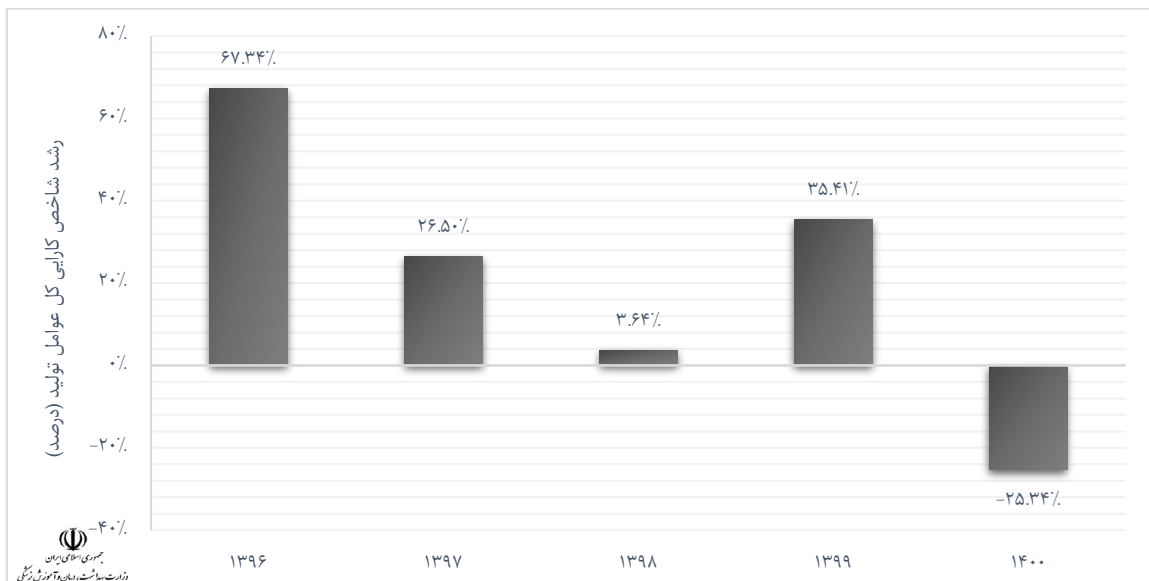

شکل ۴-۱۴۶- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

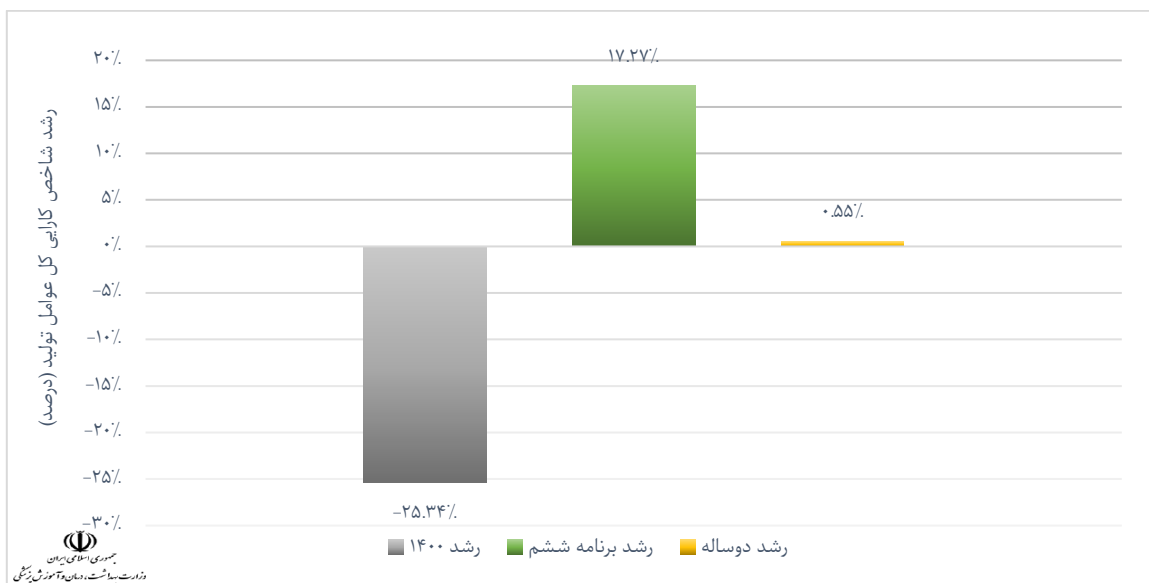
جدول ۴-۲۵- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی تحت تولى وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		ستانده
	واسطه		
۱۳٫۳ ▲	۸٫۶ ▲	۲۳٫۰ ▲▲	۱۴۰۰
۱۵٫۳ ▲	۱٫۴ ▲	۱۶٫۸ ▲▲	دوساله (۱۴۰۰-۱۳۹۹)
۱۵٫۷ ▲	۸٫۸ ▲	۲۵٫۹ ▲▲	برنامه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

○ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شکل ۴-۱۴۷- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

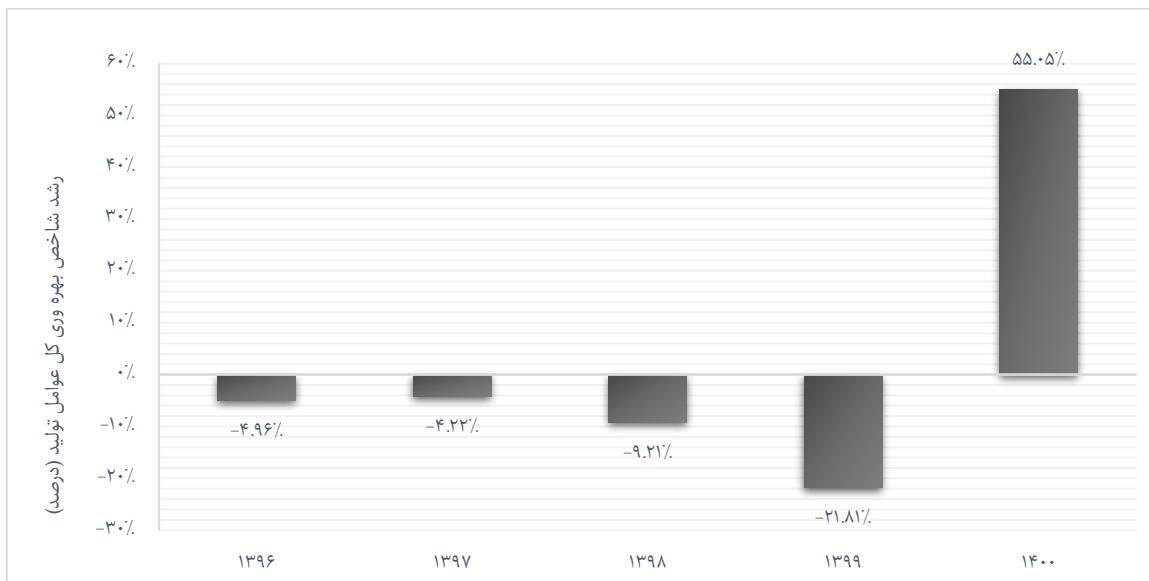

شکل ۴-۱۴۸- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

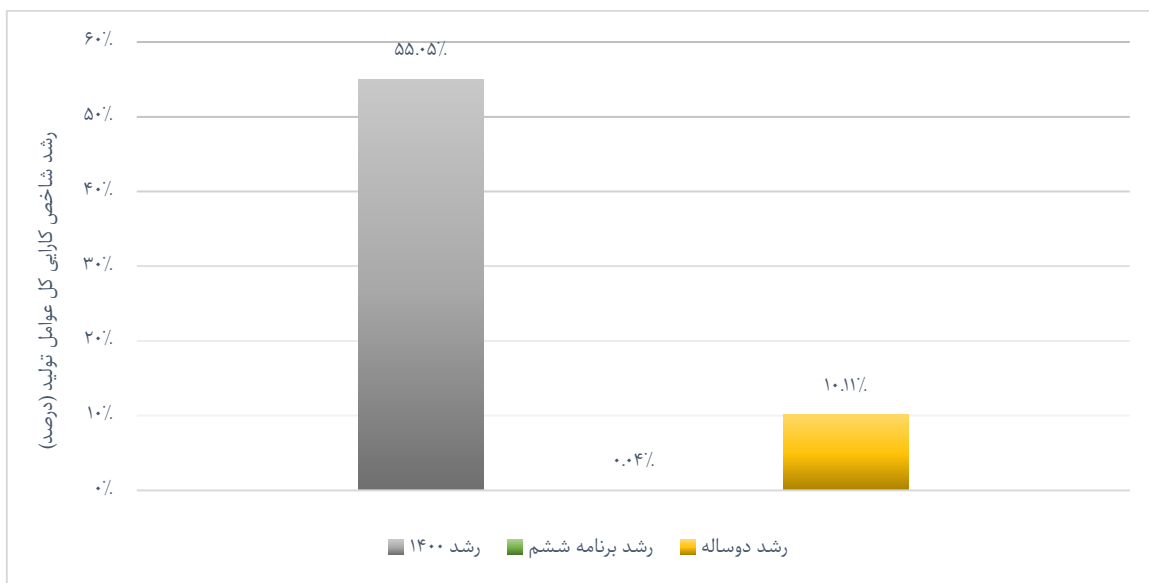
جدول ۴-۲۶- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال تحت تولى وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف واسطه	ستانده	
-۲۵٫۳۳ ▼▼	۱۶٫۹ ▲	-۱۲٫۷ ▼	۱۴۰۰
۰٫۵ ▲	-۹٫۸ ▼▼	-۹٫۳ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۱۷٫۳ ▲	۱٫۳ ▲	۱۸٫۸ ▲▲	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

○ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی

شکل ۴-۱۴۹- رشد سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

شکل ۴-۱۵۰- رشد متوسط شاخص کارایی کل عوامل تولید سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

جدول ۴-۲۷- تجزیه رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی فعال تحت تولى سایر دستگاه‌های اجرایی

کارایی کل عوامل تولید	تلفیق نیروی کار- سرمایه- مصارف		استانده
	واسطه		
۵۵٫۰ ▲▲	-۵٫۰ ▼	۴۷٫۴ ▲	۱۴۰۰
۱۰٫۱ ▲	-۱۰٫۵ ▼▼	-۱٫۵ ▼	دوساله (۱۳۹۹-۱۴۰۰)
۰٫۰	-۱٫۵ ▼	-۱٫۵ ▼	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

۴-۱-۴- نسبت‌های مالی مربوط به دستگاه‌های اجرایی

نسبت‌های مالی مقادیر عددی هستند که با هدف به دست آوردن اطلاعات معنادار از صورت‌های مالی استخراج می‌شوند. باید در نظر داشت که نسبت‌های مالی باید در کنار هم دیده شوند و با دیگر متغیرهای کسب‌وکار ترکیب شوند تا به‌طور کامل تصویری از کارایی و عملکرد کلی بنگاه ارائه دهند.

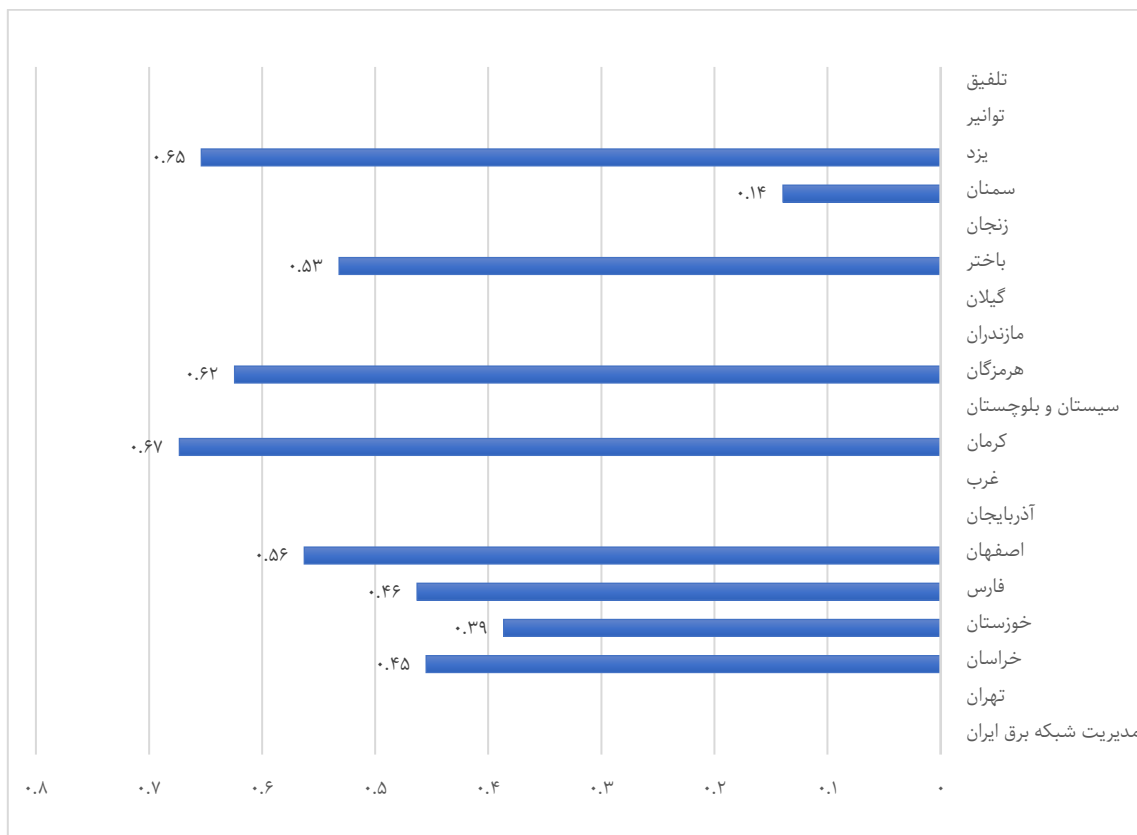
نکته: در این فصل شرکت‌های دارای نسبت‌های مالی منفی به جهت اختصار در نحوه نمایش در اکثر اشکال نمایش داده نشده‌اند.

۱. حاشیه سود عملیاتی

حاشیه سود عملیاتی یا بازده فروش بیانگر توانایی بنگاه در ایجاد بازده بالا از مقدار معینی فروش است و میزان سودی که بنگاه به ازای هر واحد فروش به دست می‌آورد را نشان می‌دهد. این نسبت از طریق تقسیم سود عملیاتی بر کل درآمدهای عملیاتی محاسبه می‌شود. اندازه‌گیری دقیق حاشیه سود عملیاتی به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، به مدیران و تصمیم‌گیران اطلاعات مفیدی را ارائه می‌دهد.

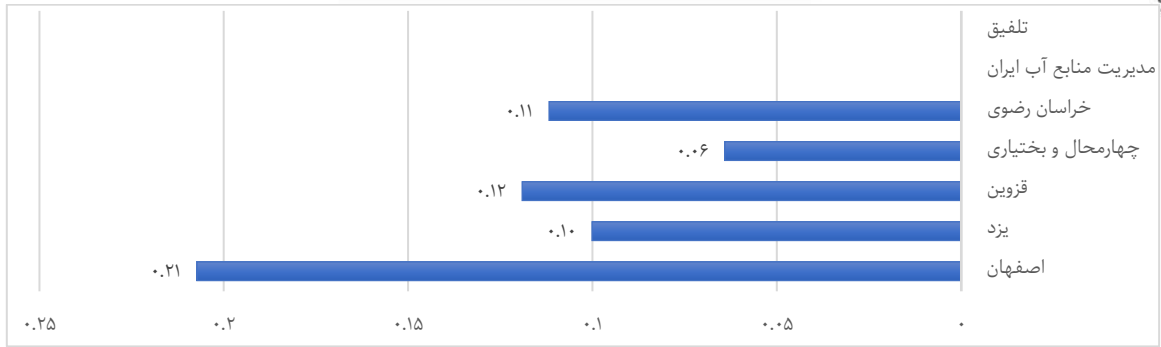
ذکر این نکته حایز اهمیت است که در سطح بخش‌های اقتصادی (نظام حساب‌های ملی) نسبتی به نام حاشیه سود عملیاتی تعریف شده نیست و به منظور مقایسه، در سطح بخش‌ها از نسبت مازاد عملیاتی به ارزش ستانده ناخالص استفاده شده است.

▪ وزارت نیرو

شکل ۴-۱۵۱- حاشیه سود عملیاتی شرکت توانیر و شرکت‌های تابعه

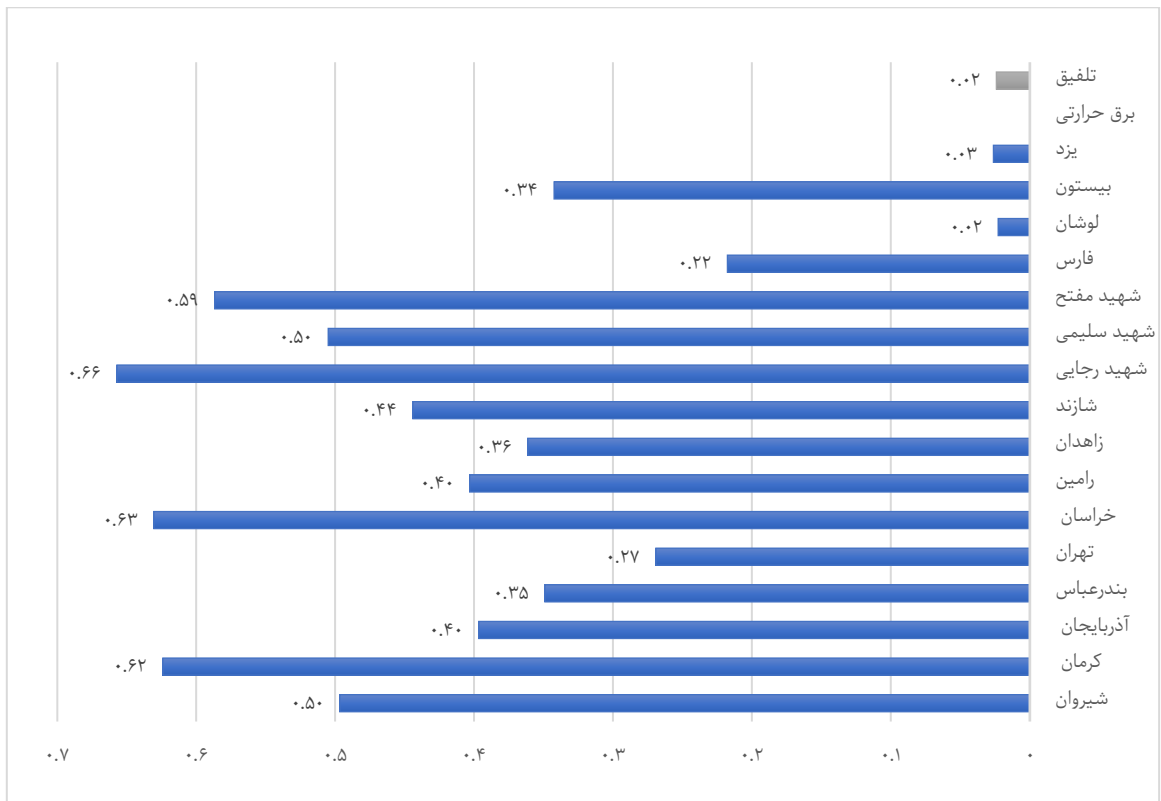
گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

شکل ۴-۱۵۲- حاشیه سود عملیاتی شرکت مدیریت منابع آب و شرکت‌های تابعه

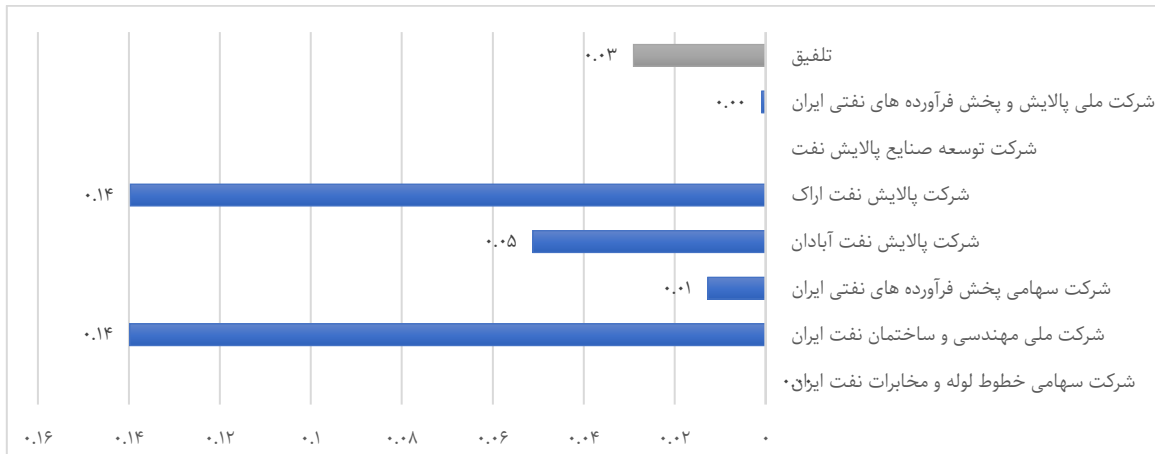

شکل ۴-۱۵۳- حاشیه سود عملیاتی سایر شرکت‌های وزارت نیرو

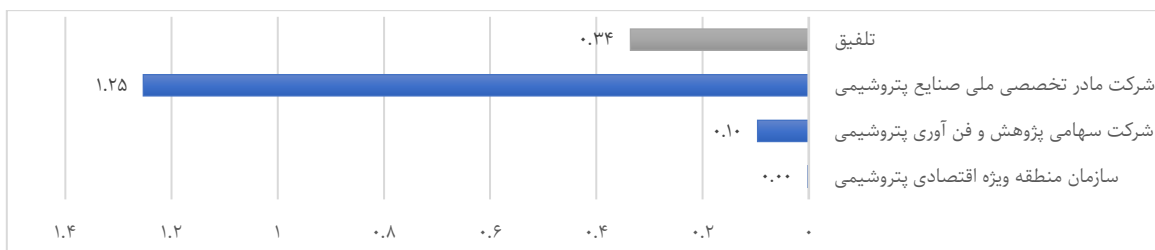

شکل ۴-۱۵۴- حاشیه سود عملیاتی شرکت تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تابعه

■ وزارت نفت

شکل ۴-۱۵۵- حاشیه سود عملیاتی شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت‌های تابعه

شکل ۴-۱۵۶- حاشیه سود عملیاتی شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و شرکت‌های تابعه

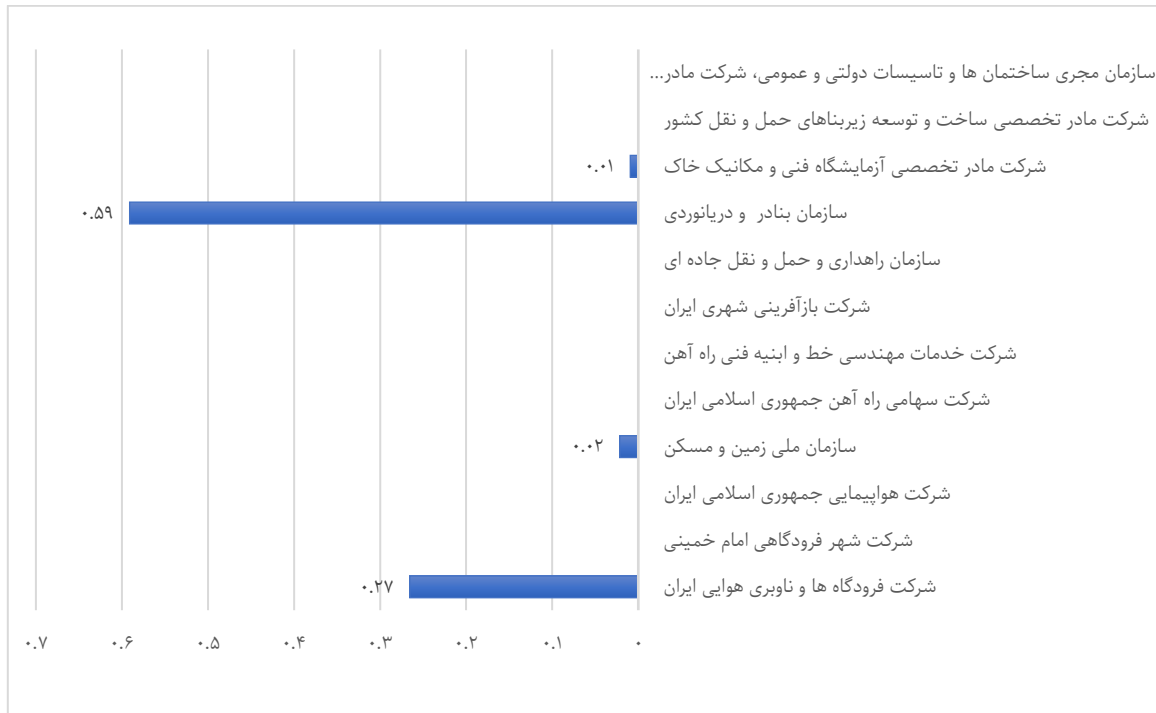
شکل ۴-۱۵۷- نسبت سود به فروش سایر شرکت‌های وزارت نفت

■ وزارت امور اقتصادی و دارایی

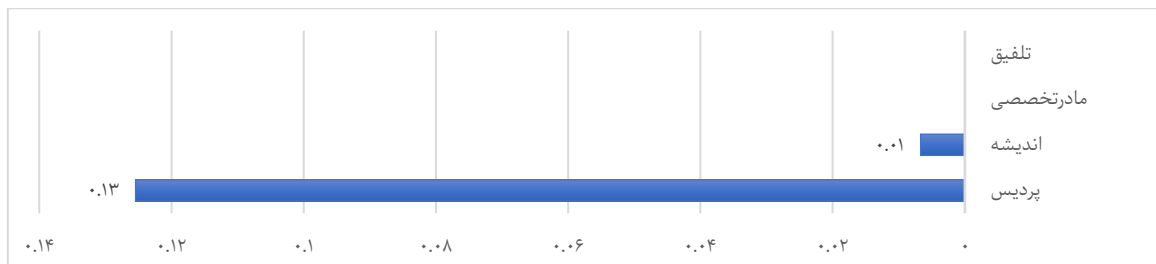

شکل ۴-۱۵۸- نسبت سود به فروش شرکت‌های وزارت امور اقتصاد و دارایی

وزارت راه و شهرسازی

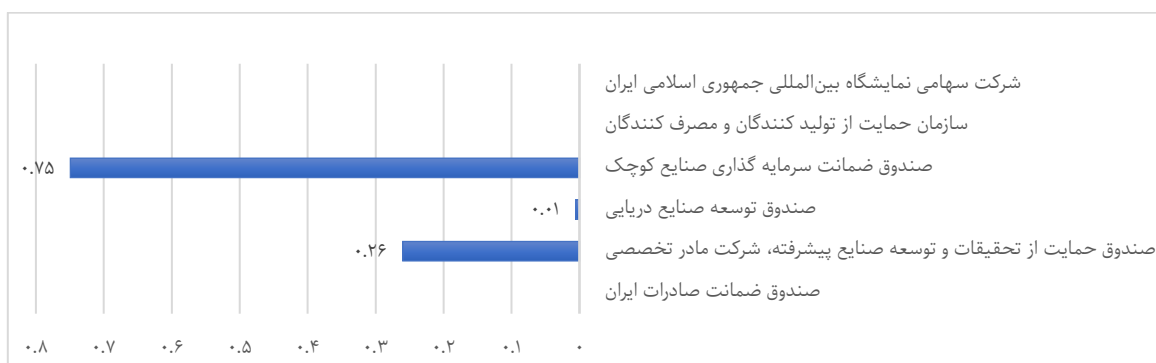

شکل ۴-۱۵۹- نسبت سود به فروش شرکت‌های وزارت راه و شهرسازی

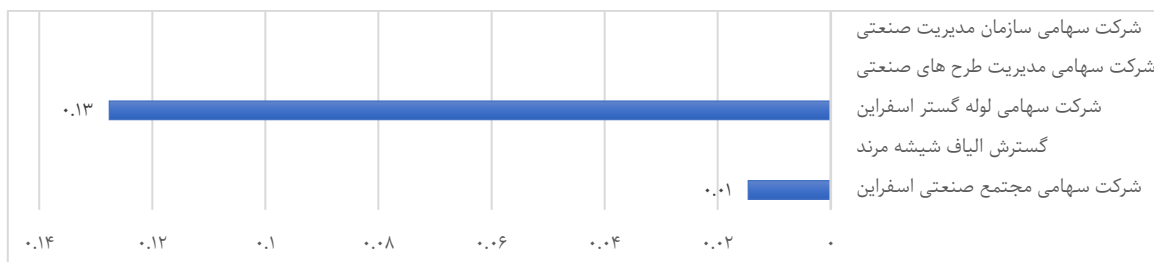
شکل ۴-۱۶۰- نسبت سود به فروش شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه

وزارت صنعت، معدن و تجارت

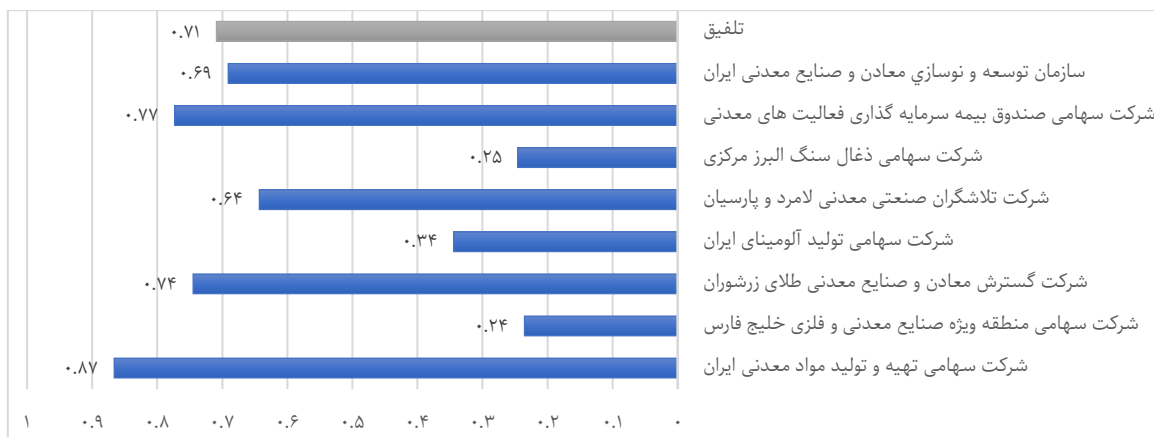

شکل ۴-۱۶۱- نسبت سود به فروش شرکت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

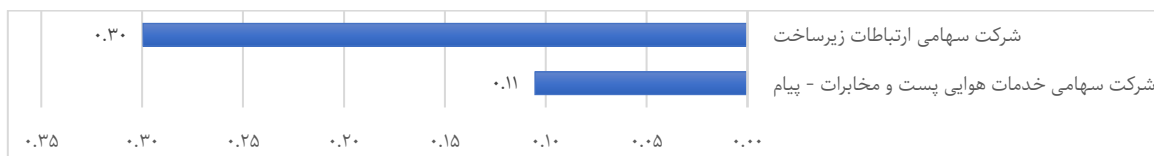

شکل ۴-۱۶۲- نسبت سود به فروش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه

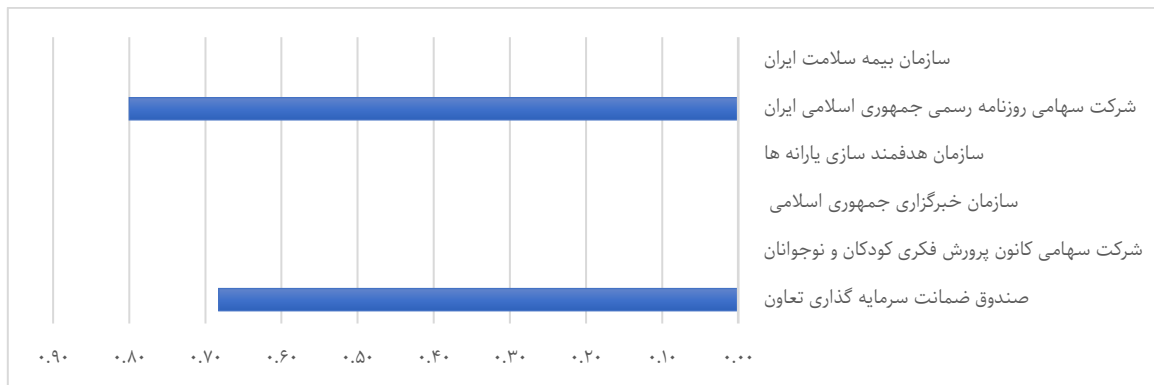
شکل ۴-۱۶۳- نسبت سود به فروش سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۱۶۴- نسبت سود به فروش شرکت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

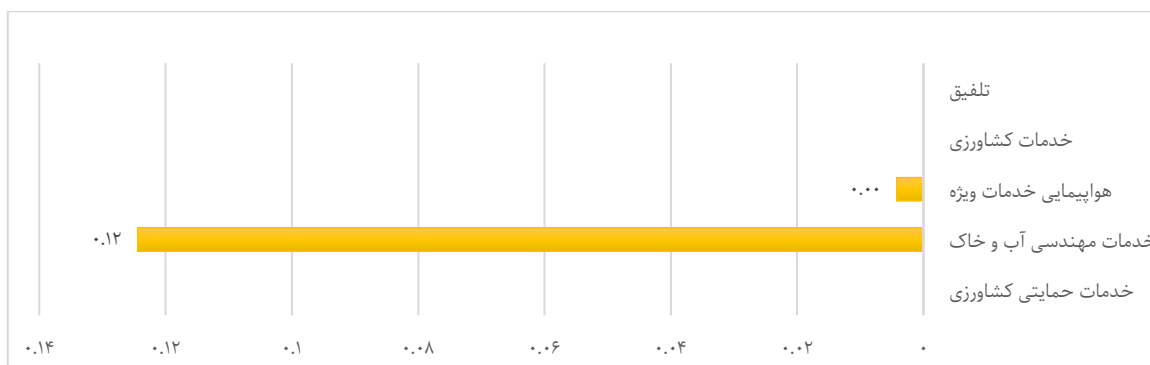

شکل ۴-۱۶۵- نسبت سود به فروش شرکت‌های سایر وزارتخانه‌ها

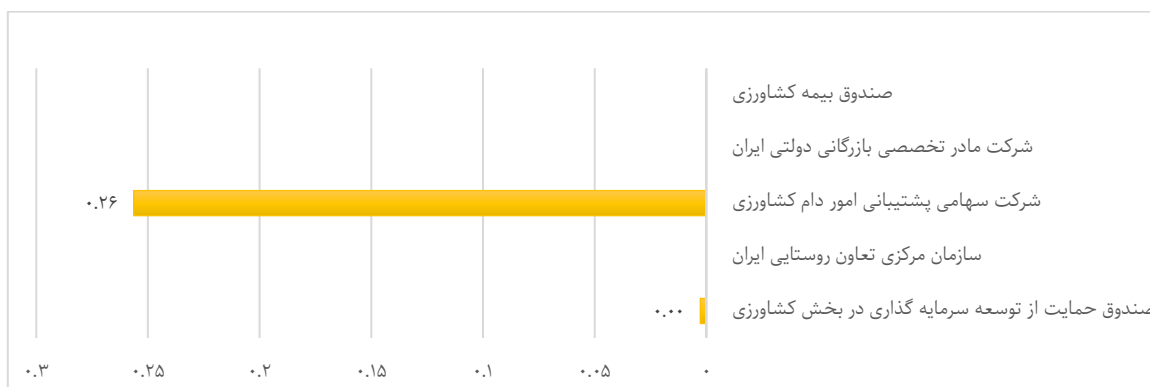
۲. سهم سود از ارزش افزوده

سهم سود از ارزش افزوده نشان می‌دهد که چه مقدار از سود بنگاه به نیروی کار تخصیص می‌یابد که با تقسیم سود قبل از کسر مالیات بر ارزش افزوده محاسبه می‌شود. اندازه‌گیری دقیق این نسبت به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه آن، به مدیران کمک می‌کند تا نسبت توزیع سود بین ارکان مختلف کسب‌وکار را ارزیابی کنند.

■ وزارت جهاد کشاورزی

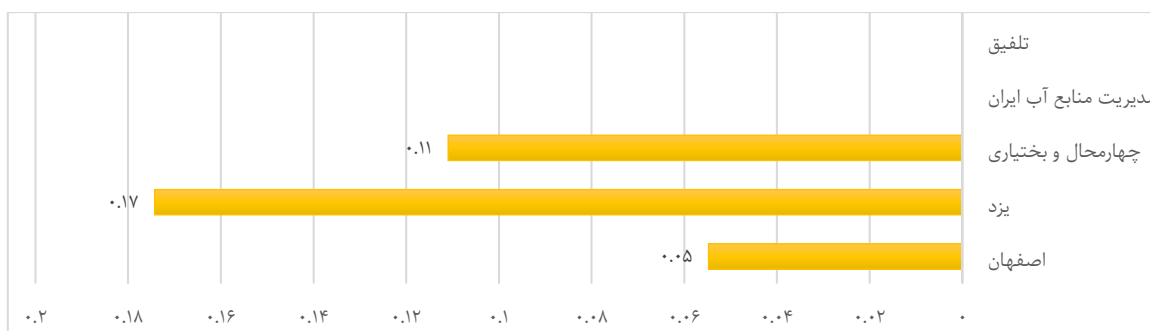

شکل ۴-۱۶۶- سهم سود از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی و شرکت‌های تابعه

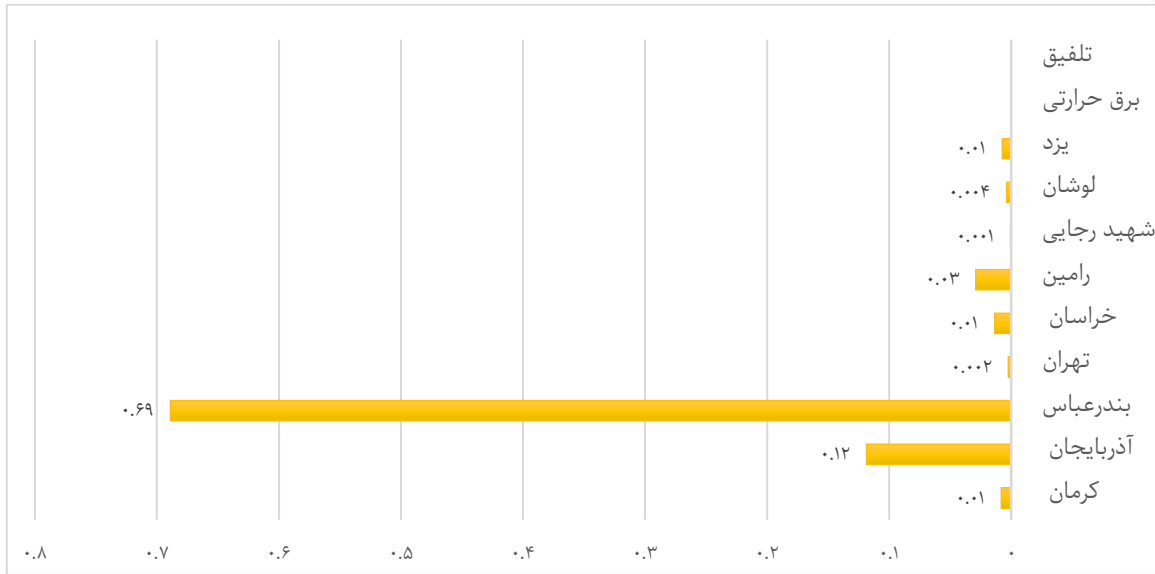
شکل ۴-۱۶۷- سهم سود از ارزش افزوده سایر شرکت‌های وزارت جهاد کشاورزی

■ وزارت نیرو

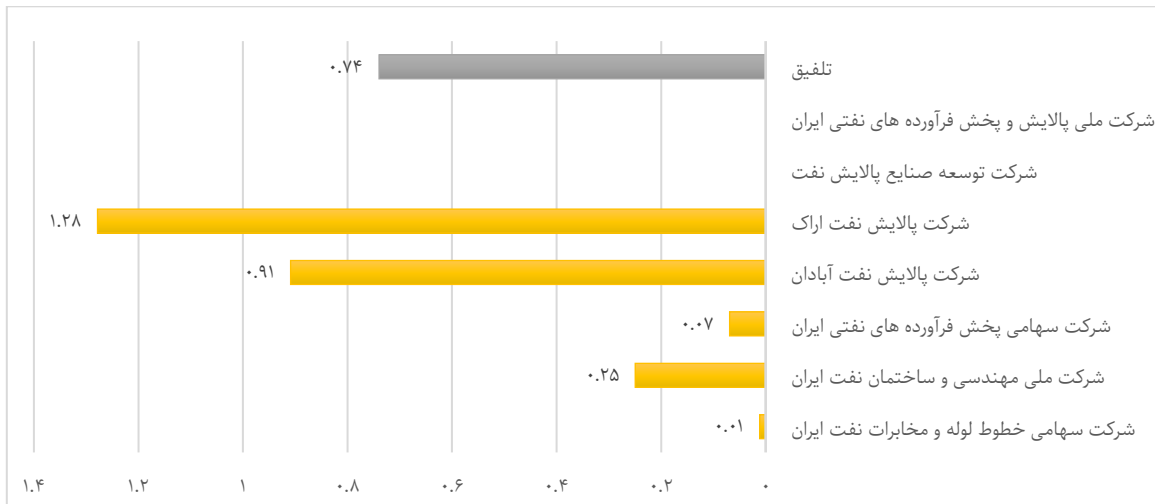
شکل ۴-۱۶۸- سهم سود از ارزش افزوده شرکت مدیریت منابع آب و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

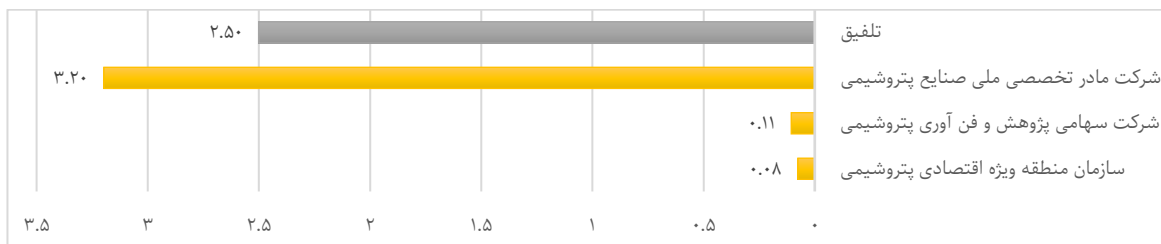

شکل ۴-۱۶۹- سهم سود از ارزش افزوده شرکت تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تابعه

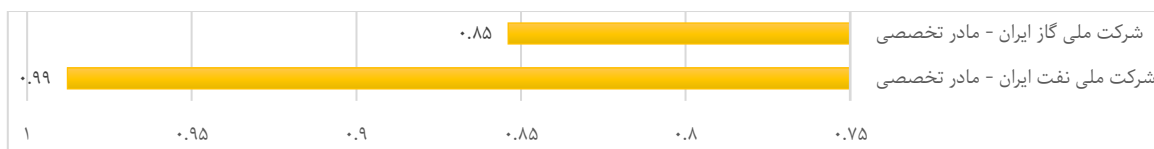
■ وزارت نفت

شکل ۴-۱۷۰- سهم سود از ارزش افزوده شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت‌های تابعه

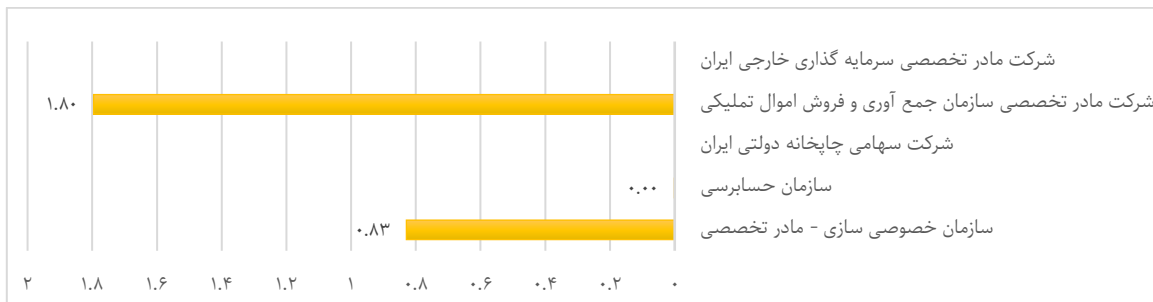

شکل ۴-۱۷۱- سهم سود از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و شرکت‌های تابعه

شکل ۴-۱۷۲- نسبت ارزش افزوده به فروش سایر شرکت‌های وزارت نفت

وزارت امور اقتصادی و دارایی

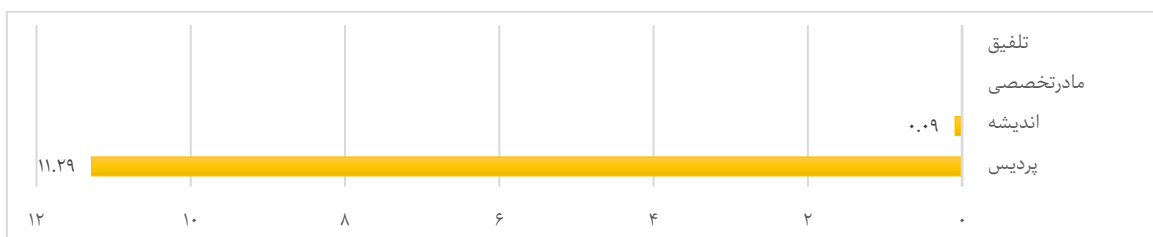

شکل ۴-۱۷۳- سهم سود از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت امور اقتصاد و دارایی

وزارت راه و شهرسازی

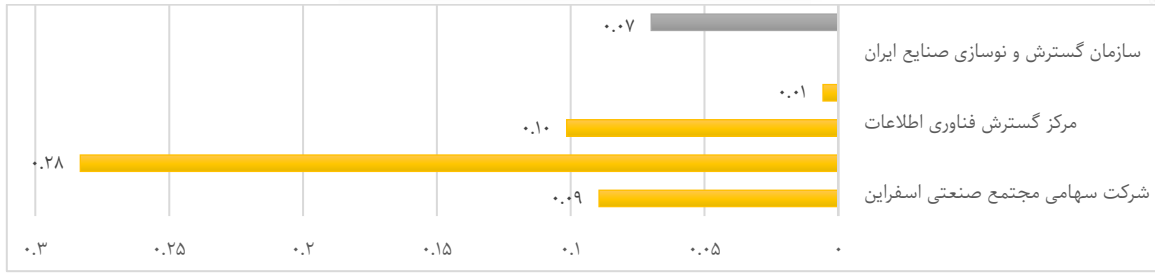

شکل ۴-۱۷۴- سهم سود از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت راه و شهرسازی

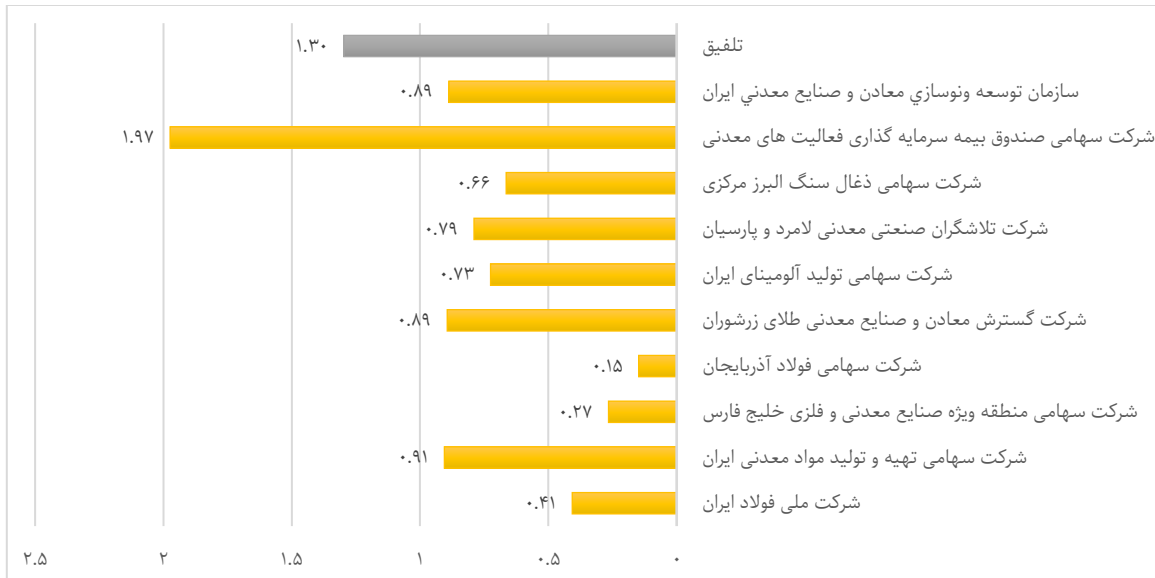

شکل ۴-۱۷۵- سهم سود از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

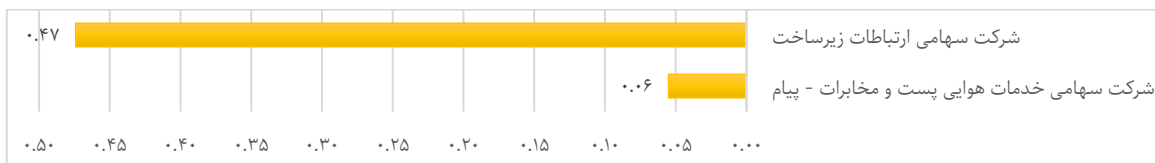

شکل ۴-۱۷۸- سهم سود از ارزش افزوده سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه

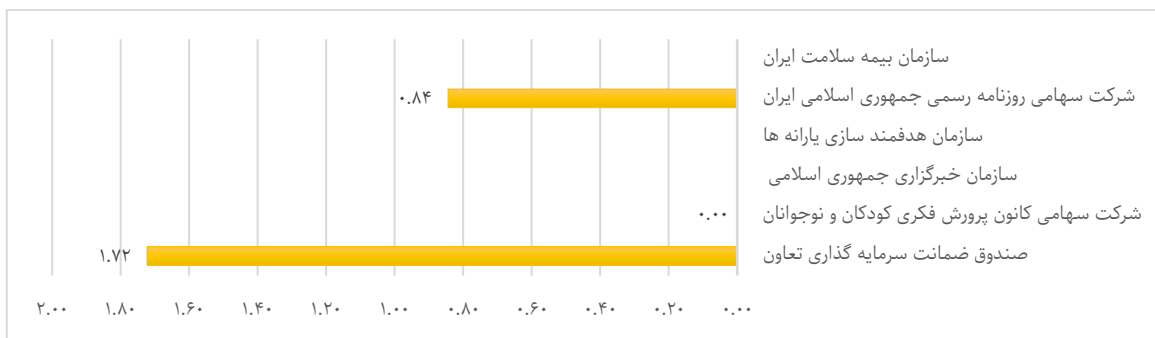
شکل ۴-۱۷۹- سهم سود از ارزش افزوده سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه

▪ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۱۸۰- سهم سود از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

▪ سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

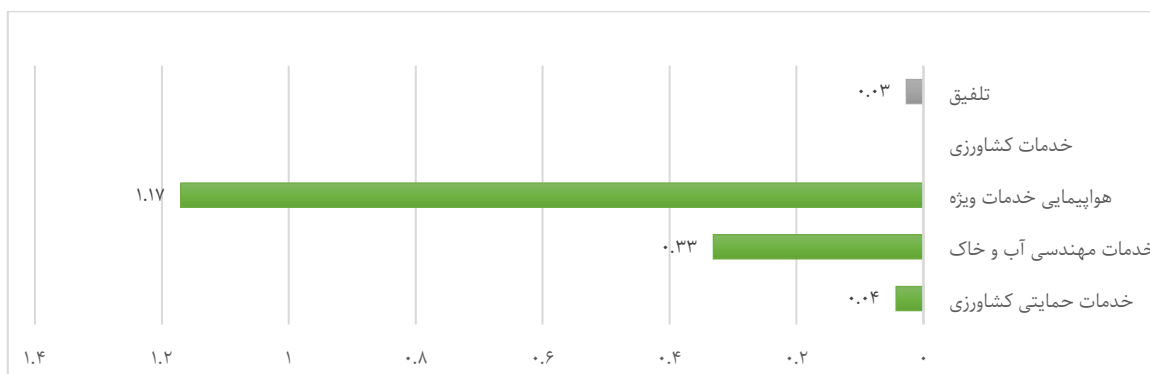

شکل ۴-۱۸۱- سهم سود از ارزش افزوده شرکت‌های سایر وزارتخانه‌ها

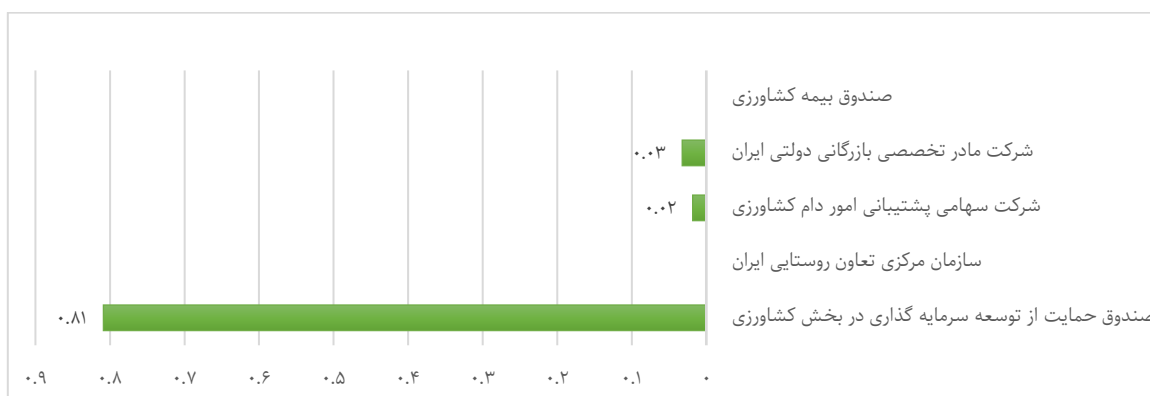
۳. نسبت ارزش افزوده به فروش

■ نسبت ارزش افزوده به فروش نشان می‌دهد که شرکت چقدر از مواد اولیه استفاده می‌کند و ارزش افزوده‌ای که به محصولات یا خدمات خود اضافه می‌کند را مشخص می‌کند که با تقسیم ارزش افزوده بر کل درآمدهای عملیاتی بدست می‌آید. اندازه‌گیری دقیق این نسبت به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، برای تحلیل کارایی و کارایی مالی شرکت بسیار مفید است.

■ وزارت جهاد کشاورزی

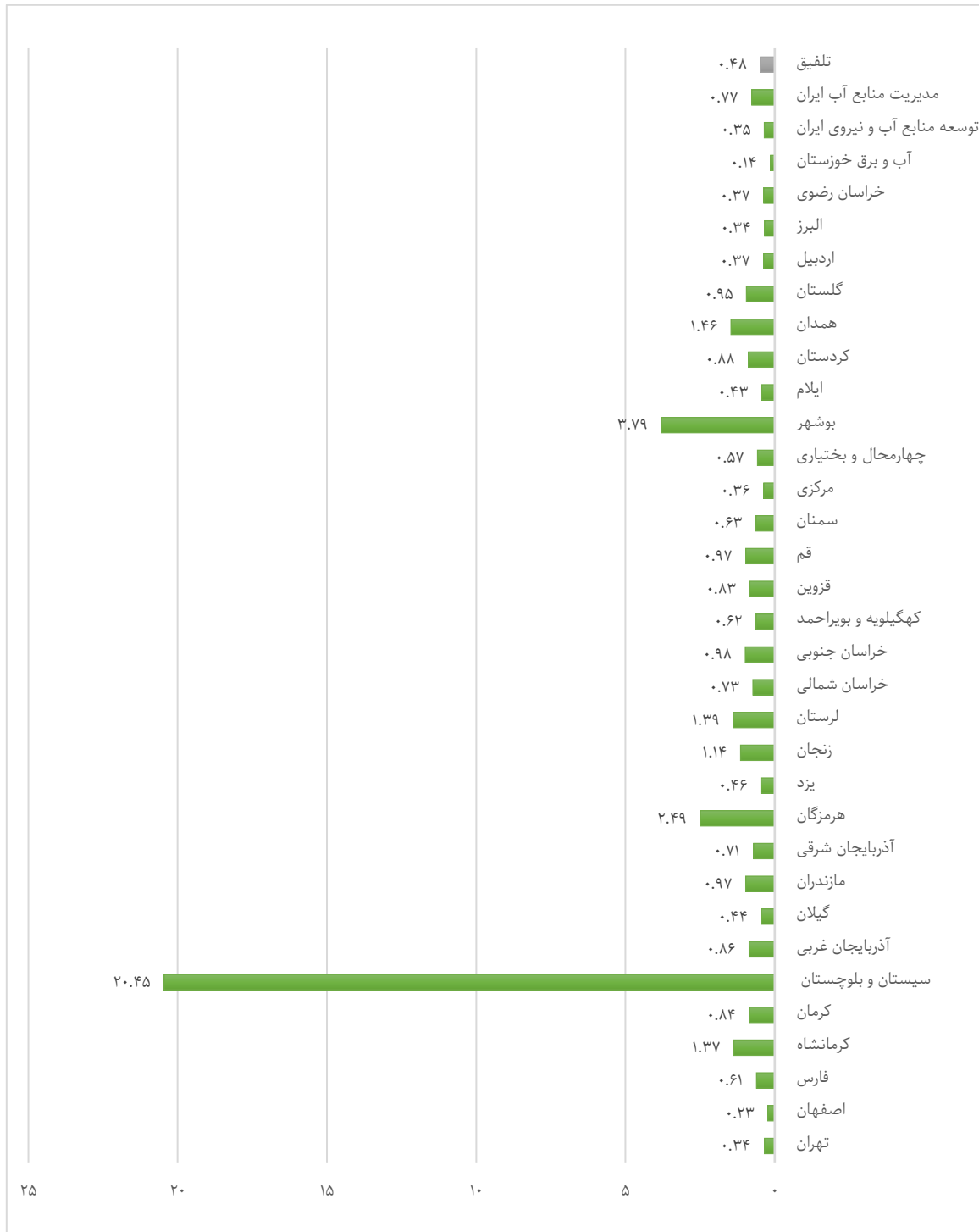
شکل ۴-۱۸۲- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی و شرکت‌های تابعه

شکل ۴-۱۸۳- نسبت ارزش افزوده به فروش سایر شرکت‌های وزارت جهاد کشاورزی

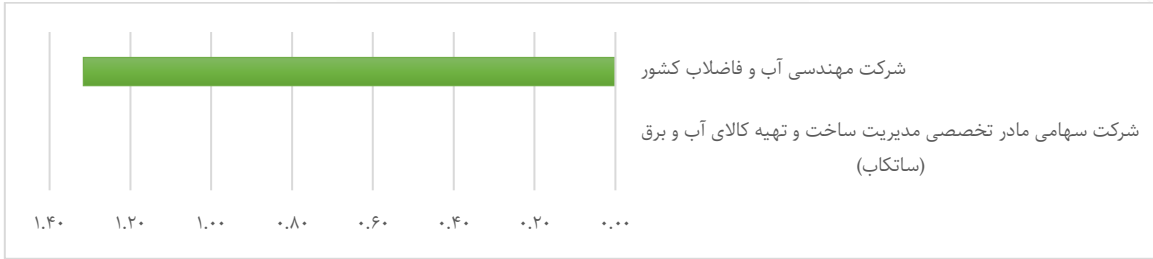

وزارت نیرو

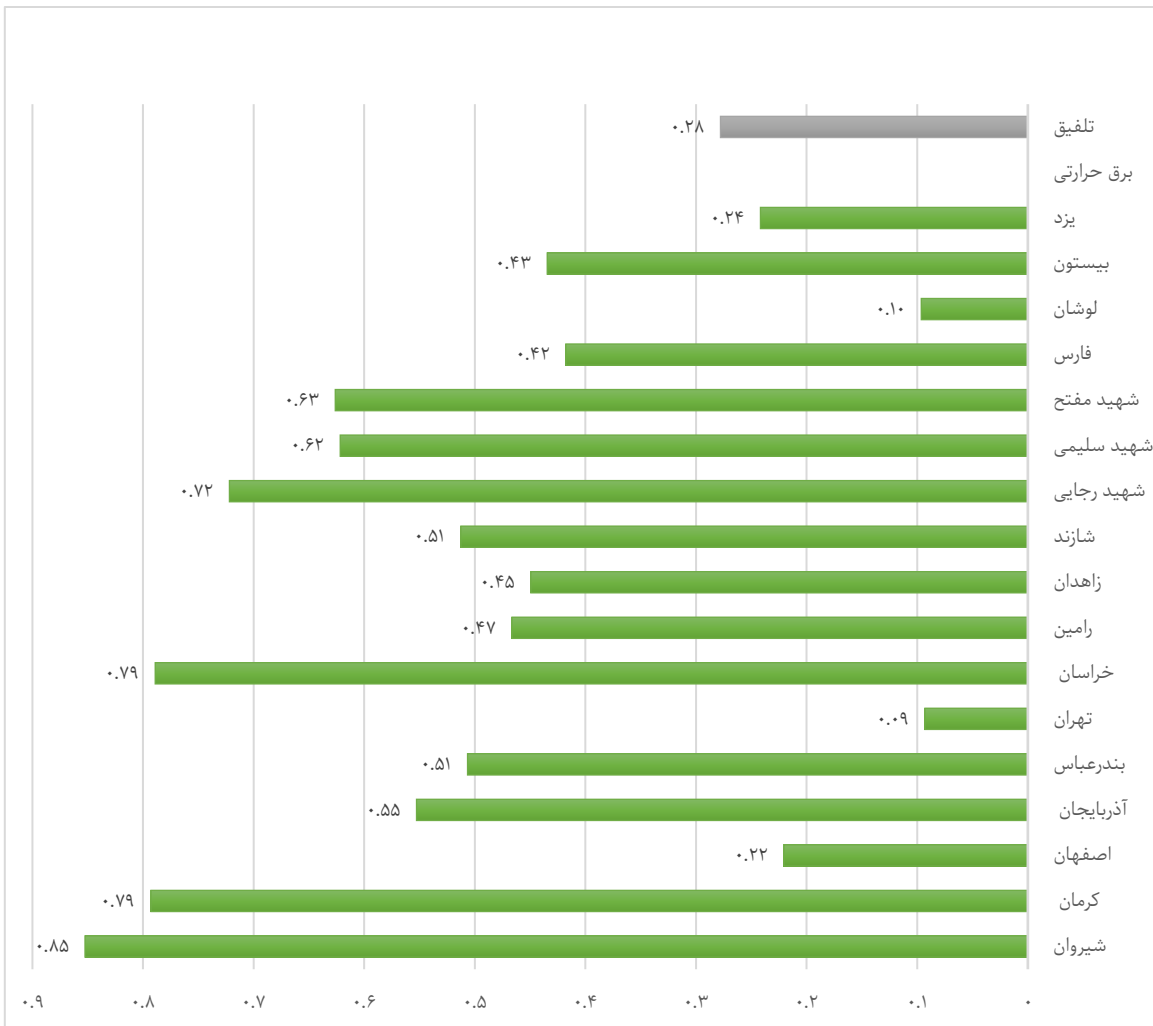

شکل ۴-۱۸۴- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت مدیریت منابع آب و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

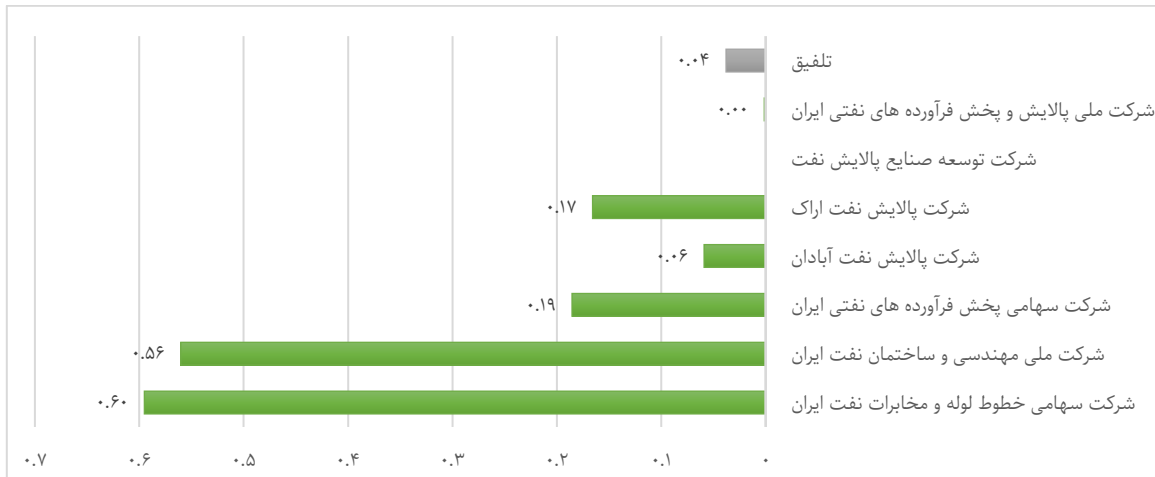

شکل ۴-۱۸۵- نسبت ارزش افزوده به فروش سایر شرکت‌های وزارت نیرو

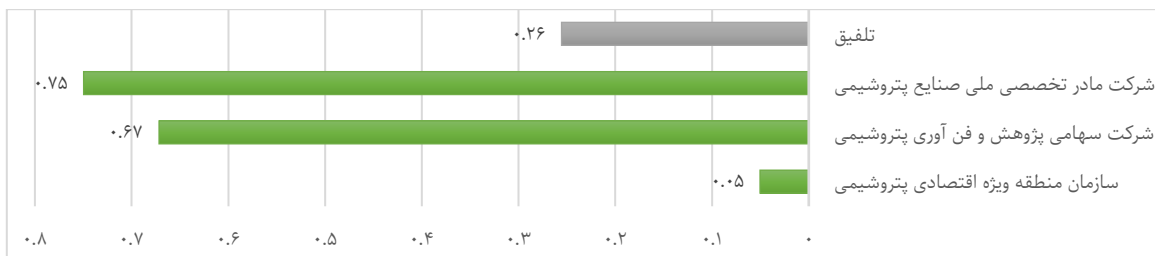

شکل ۴-۱۸۶- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تابعه

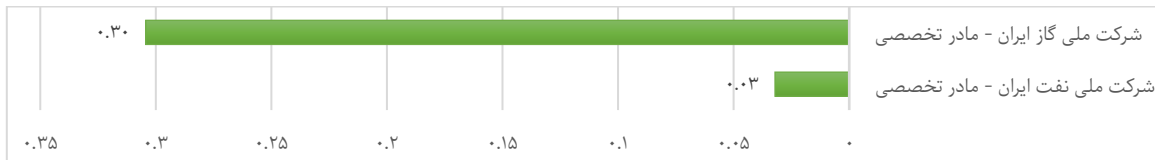
■ وزارت نفت

شکل ۴-۱۸۷- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت‌های تابعه

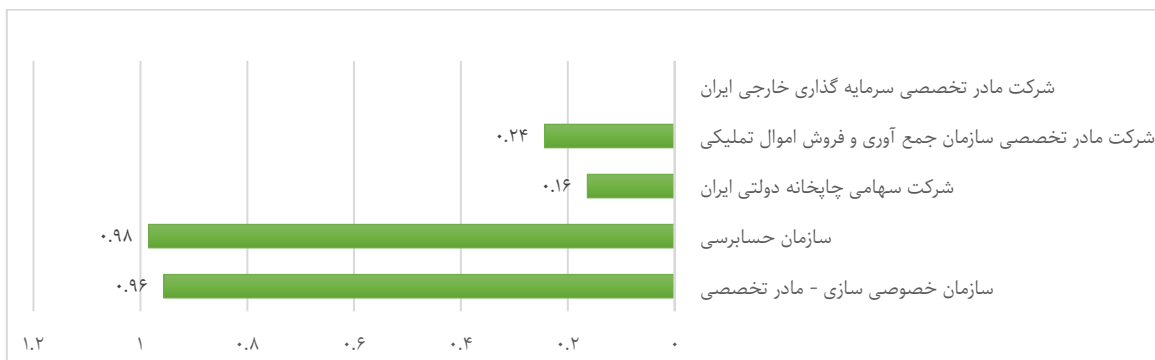

شکل ۴-۱۸۸- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و شرکت‌های تابعه

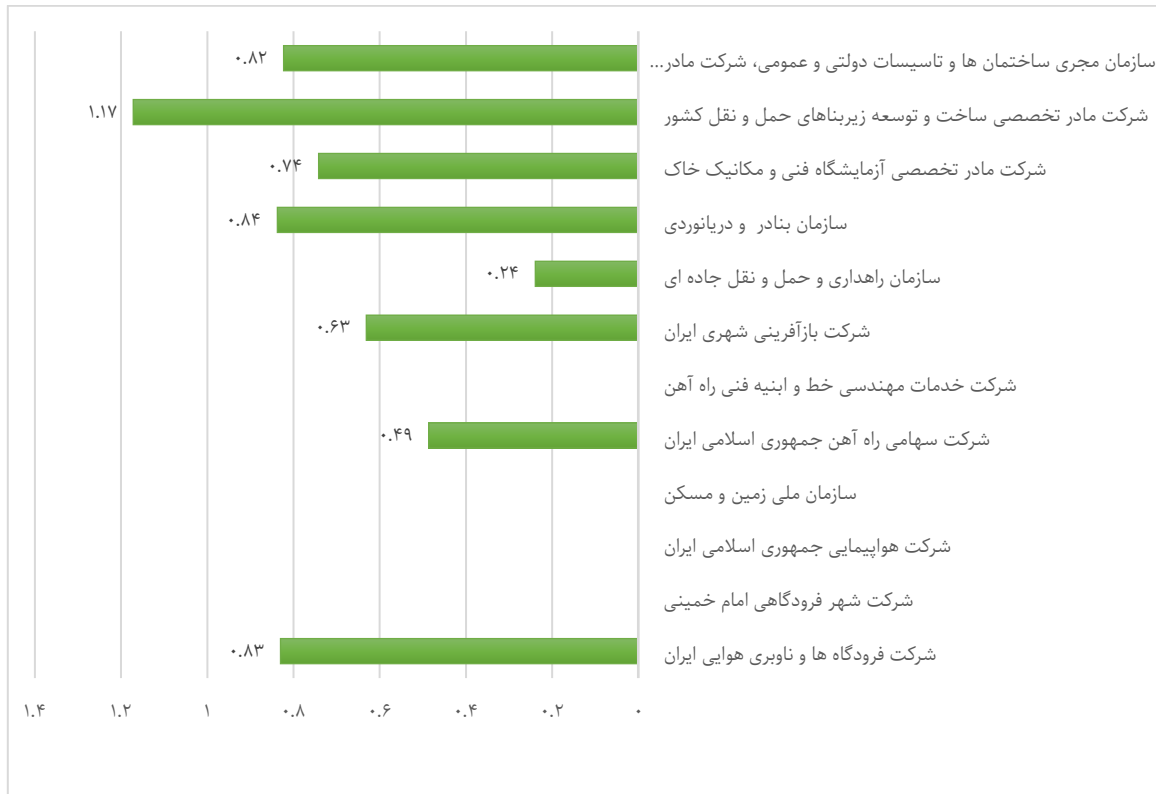
شکل ۴-۱۸۹- نسبت سود از ارزش افزوده سایر شرکت‌های وزارت نفت

■ وزارت امور اقتصادی و دارایی

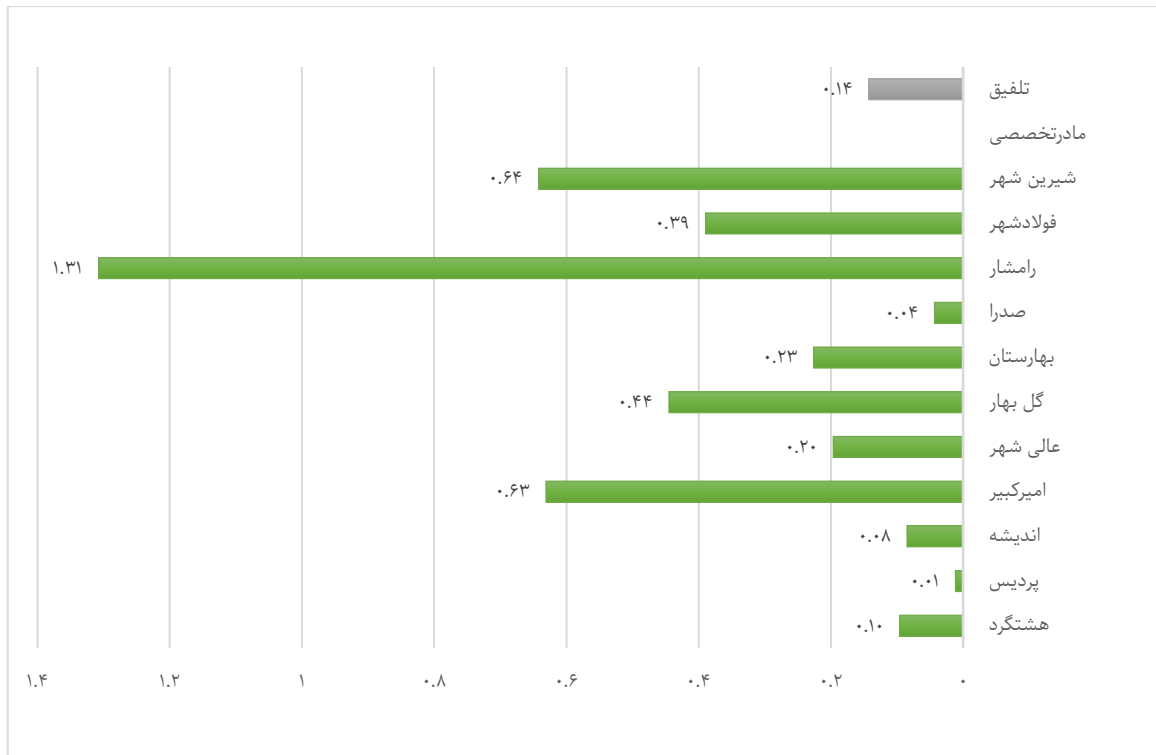

شکل ۴-۱۹۰- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت‌های وزارت امور اقتصاد و دارایی

وزارت راه و شهرسازی

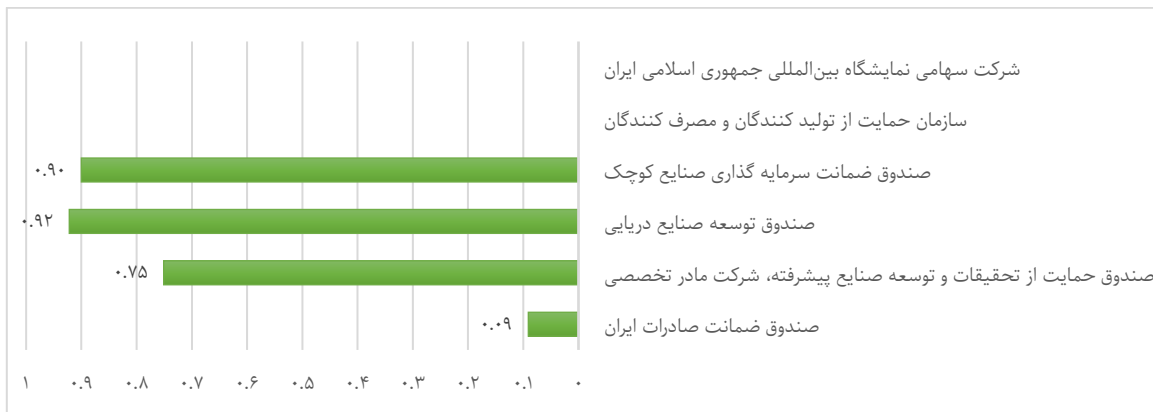

شکل ۴-۱۹۱- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت‌های وزارت راه و شهرسازی

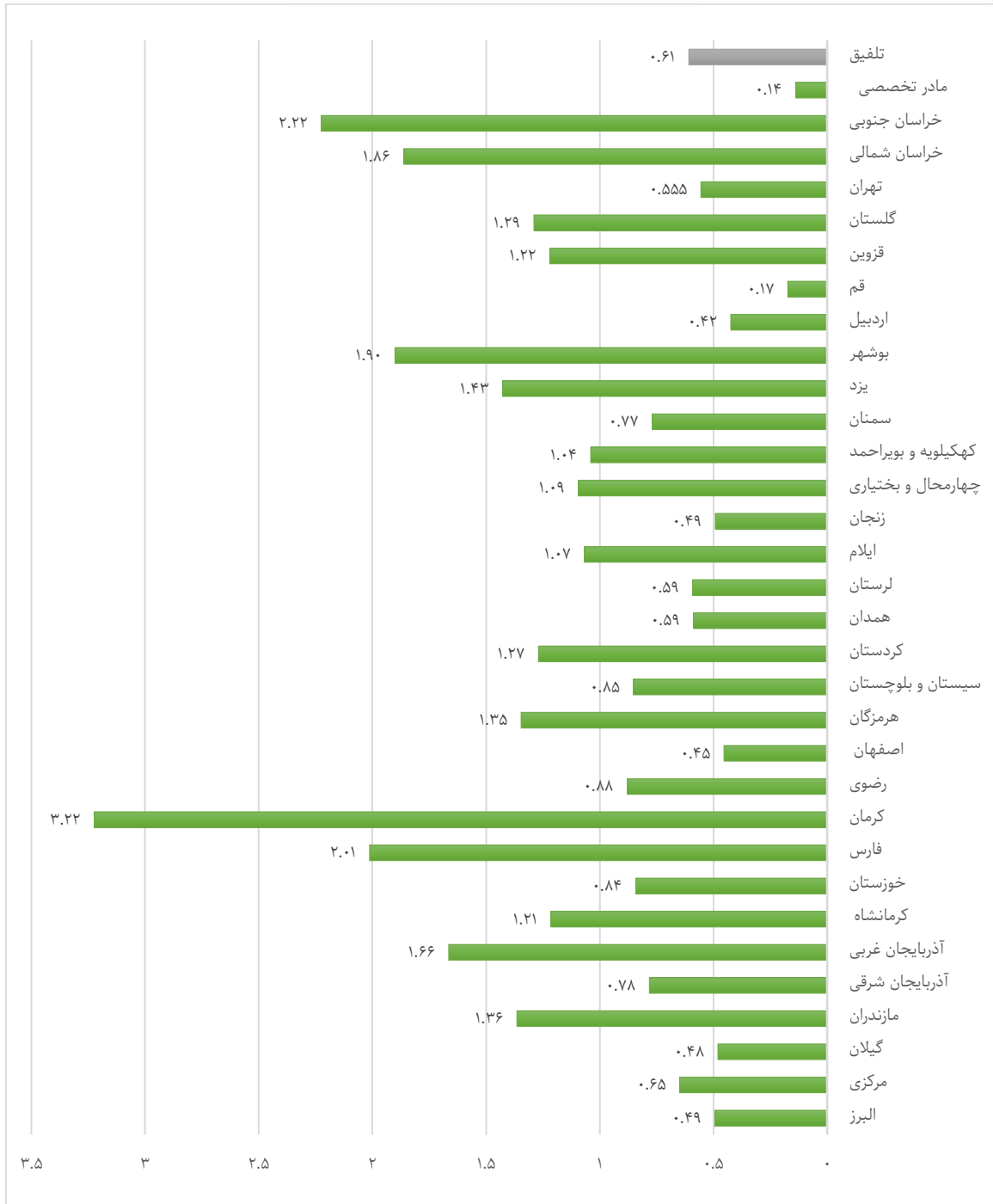
شکل ۴-۱۹۲- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه

وزارت صنعت، معدن و تجارت

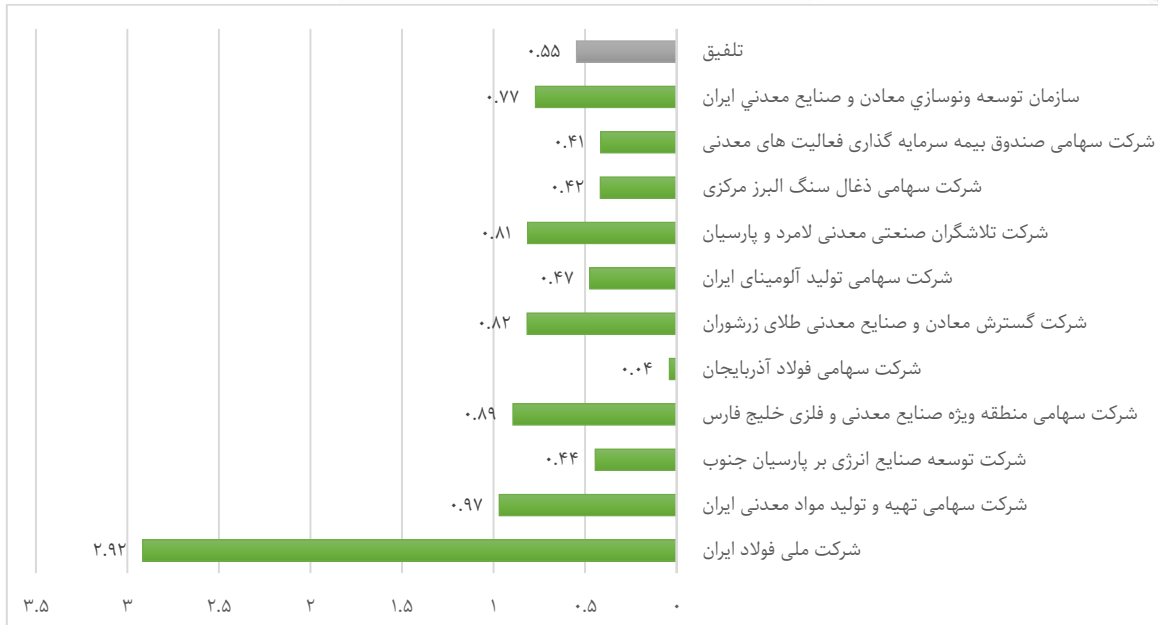
شکل ۴-۱۹۳- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

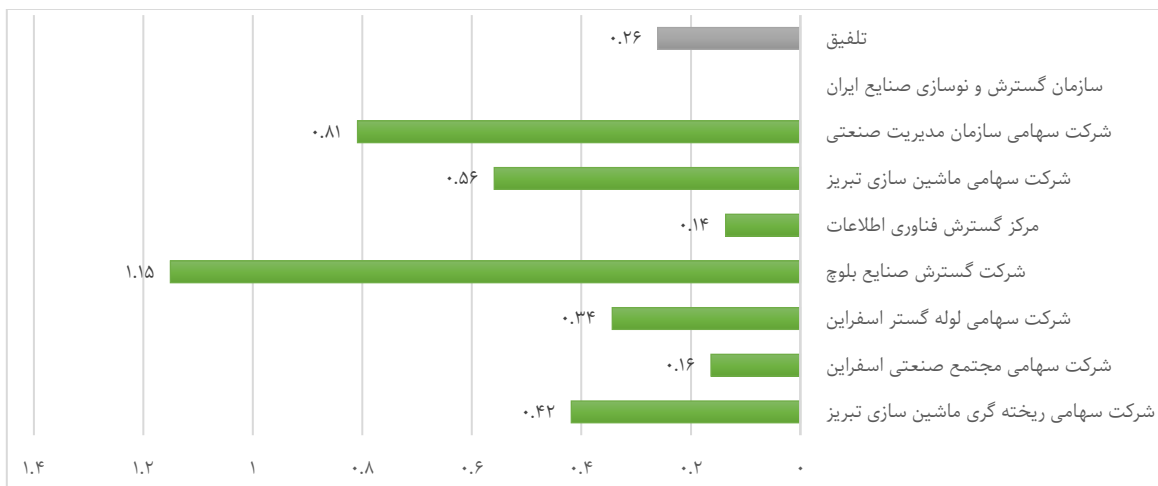

شکل ۴-۱۹۴- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

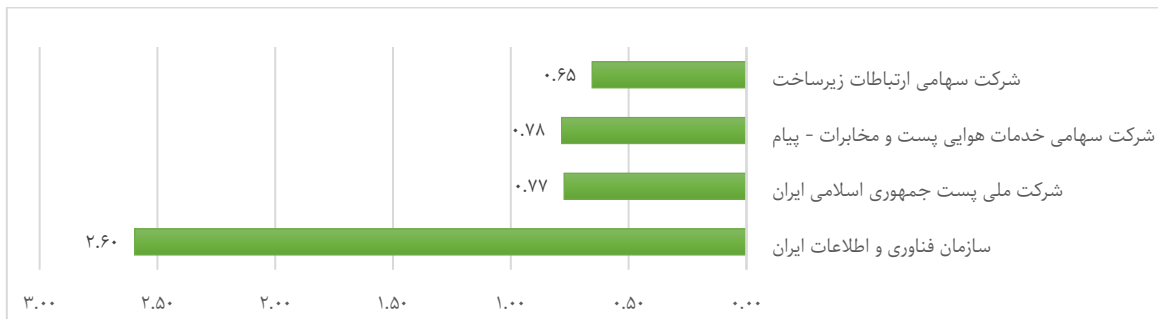

شکل ۴-۱۹۵- نسبت ارزش افزوده به فروش سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه

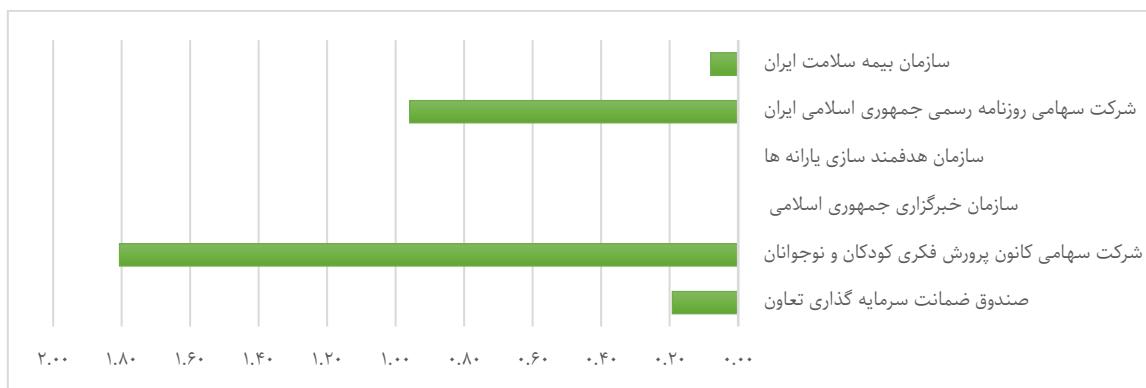
شکل ۴-۱۹۶- نسبت ارزش افزوده به فروش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه

■ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۱۹۷- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

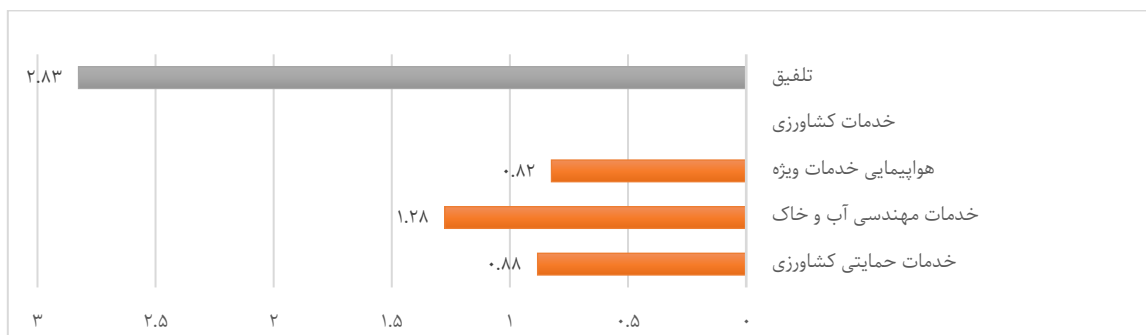

شکل ۴-۱۹۸- نسبت ارزش افزوده به فروش شرکت‌های سایر وزارتخانه‌ها

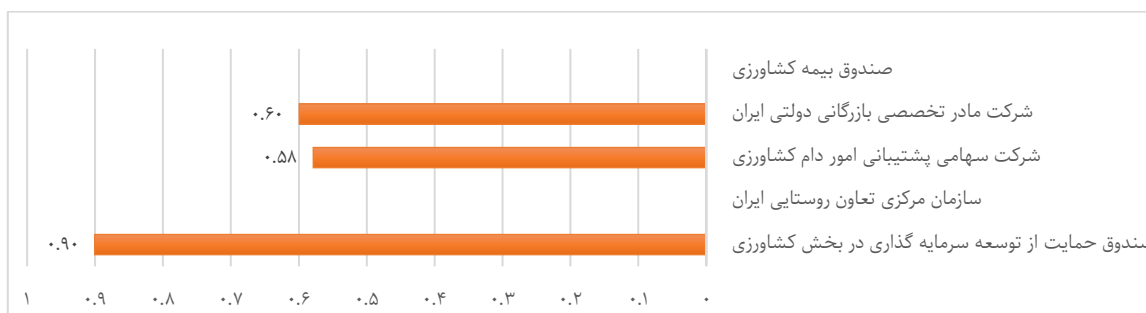
۴. سهم جبران خدمات از ارزش افزوده

به اختصار نشان‌دهنده نسبت جبران خدمات پرداختی به نیروی کار (کارکنان) به ارزش افزوده بنگاه است. این نسبت نشان می‌دهد که از کل ارزش افزوده تولید شده توسط بنگاه، چه مقدار به جبران خدمات به نیروی کار (پرداخت دستمزد و مزایا به کارکنان) اختصاص می‌یابد.

وزارت جهاد کشاورزی

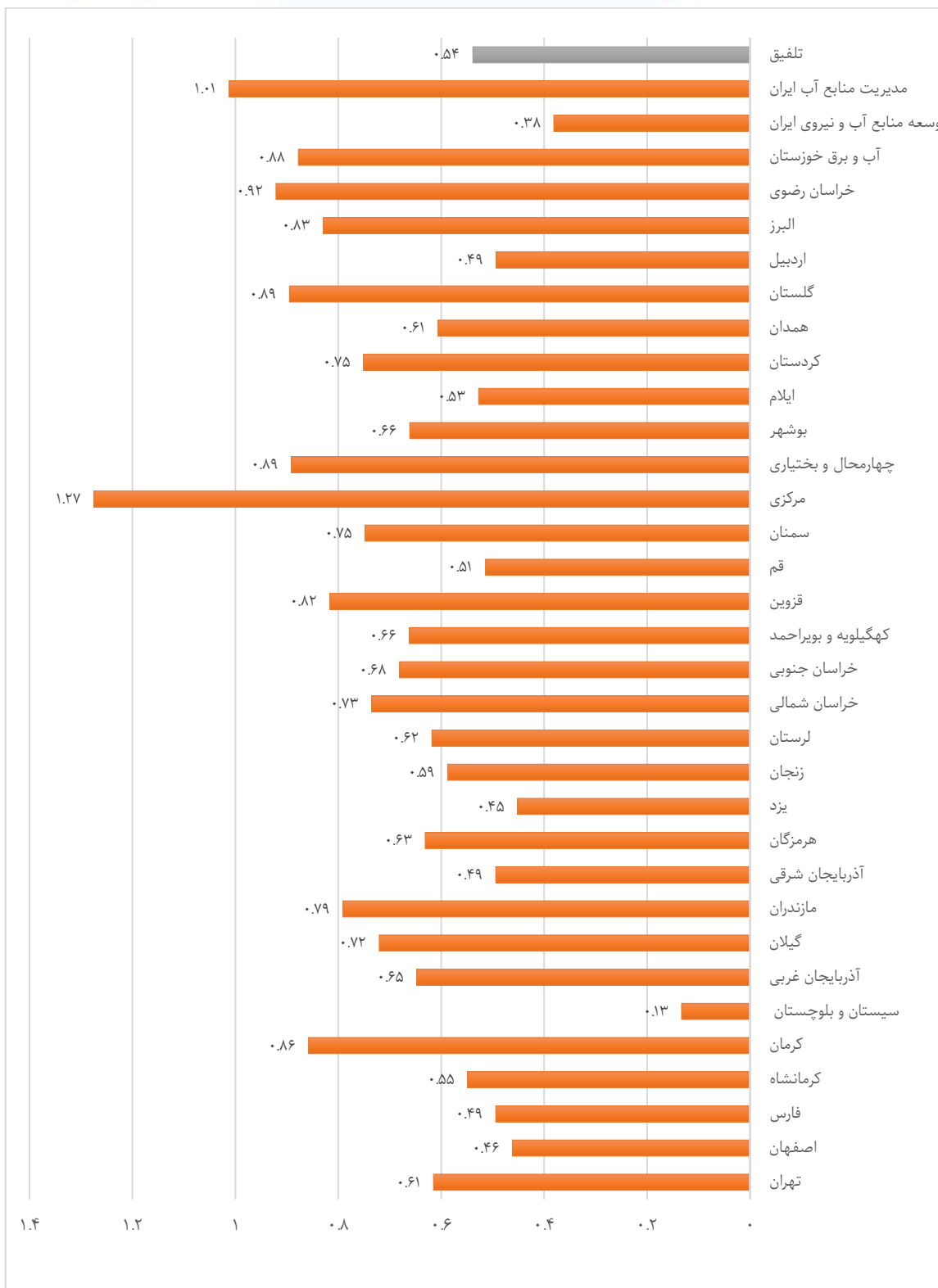
شکل ۴-۱۹۹- سهم جبران خدمات از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی و شرکت‌های تابعه

شکل ۴-۲۰۰- سهم جبران خدمات از ارزش افزوده سایر شرکت‌های وزارت جهاد کشاورزی

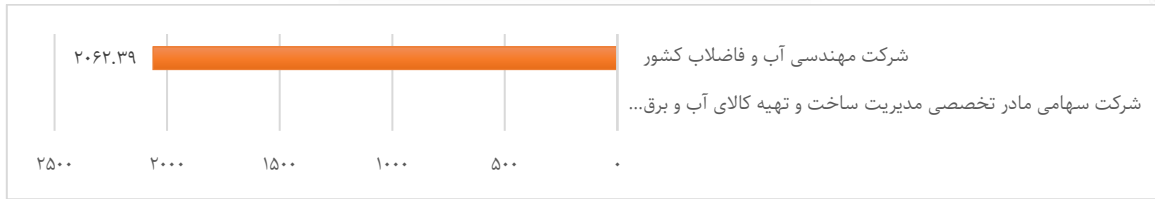

شکل ۴-۲۰۱- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت توانیر و شرکت‌های تابعه

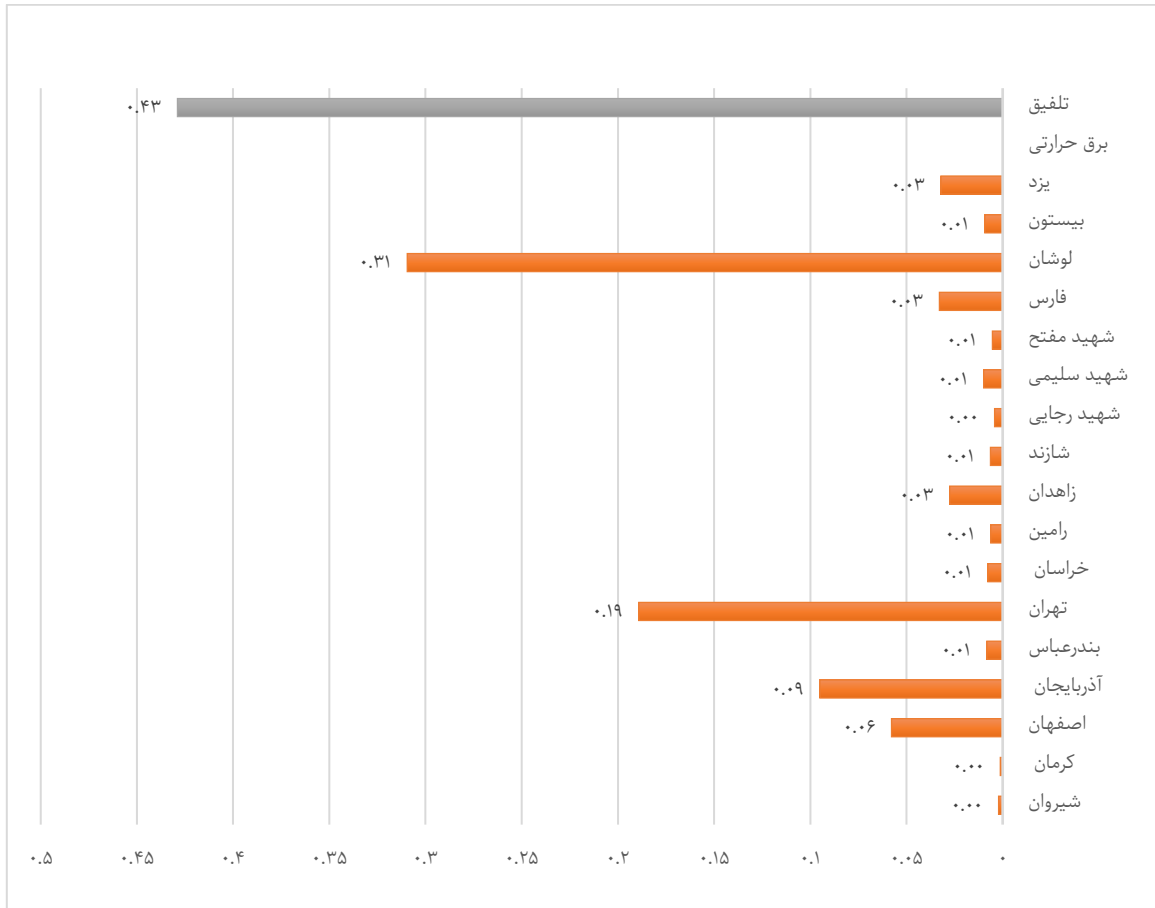

شکل ۴-۲۰۲- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت مدیریت منابع آب و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

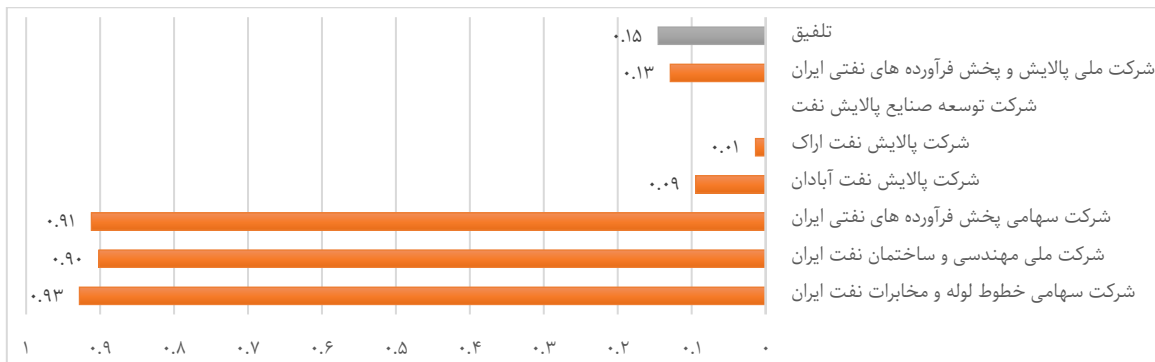

شکل ۴-۲۰۳- سهم جبران خدمت سایر شرکت‌های وزارت نیرو

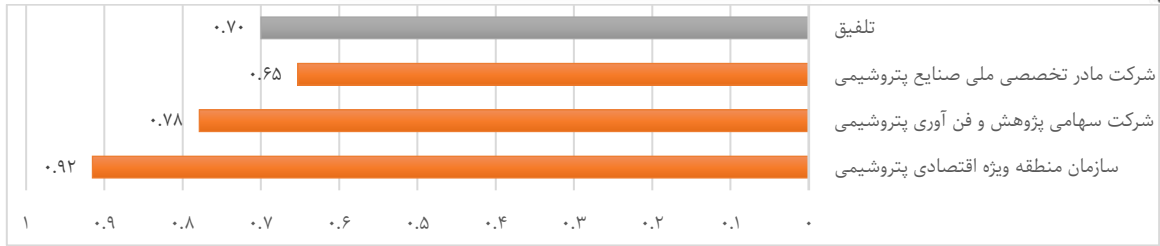
شکل ۴-۲۰۴- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تابعه

▪ وزارت نفت

شکل ۴-۲۰۵- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

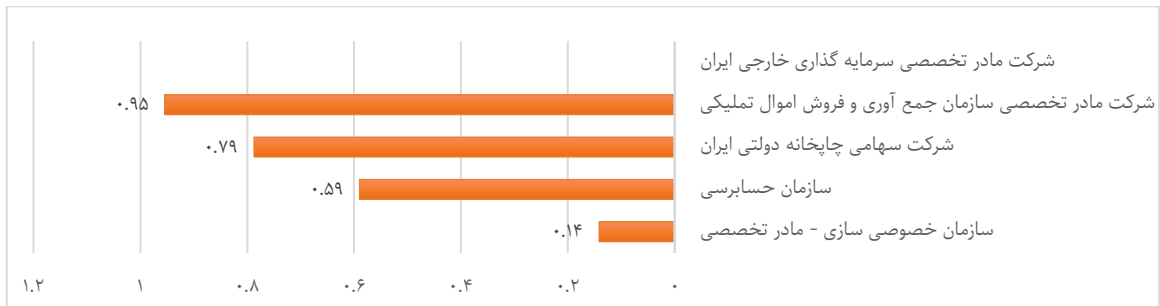

شکل ۴-۲۰۶- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و شرکت‌های تابعه

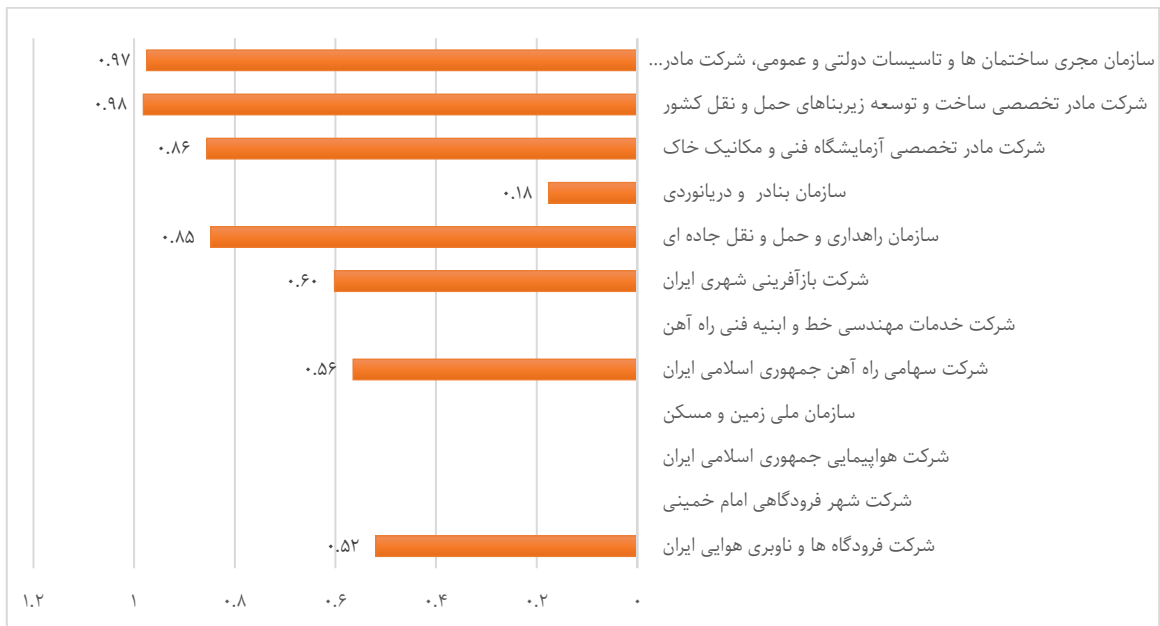
شکل ۴-۲۰۷- نسبت جبران خدمت از ارزش افزوده سایر شرکت‌های وزارت نفت

■ وزارت امور اقتصادی و دارایی

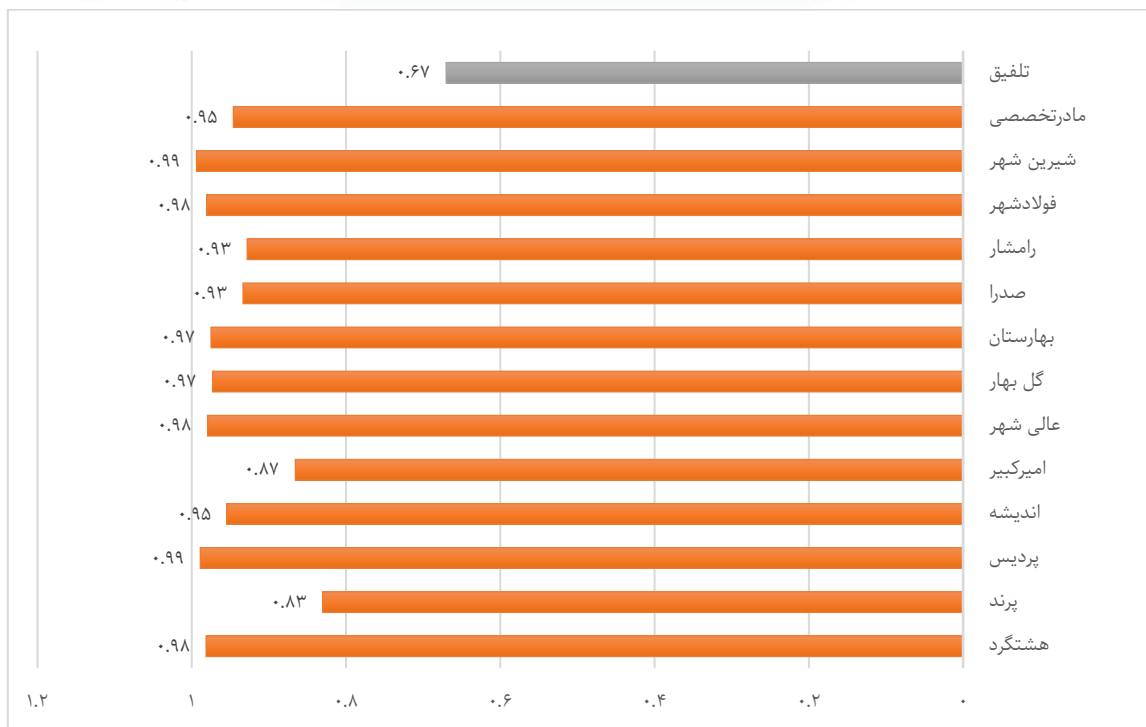

شکل ۴-۲۰۸- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت امور اقتصاد و دارایی

■ وزارت راه و شهرسازی

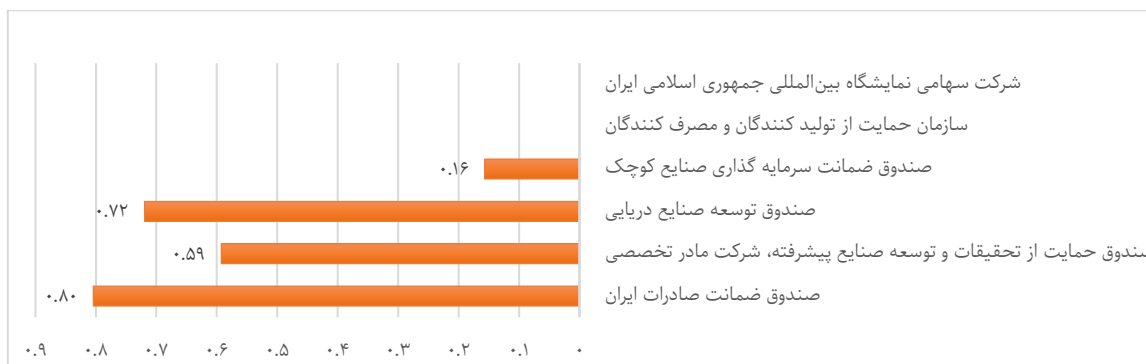

شکل ۴-۲۰۹- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت راه و شهرسازی

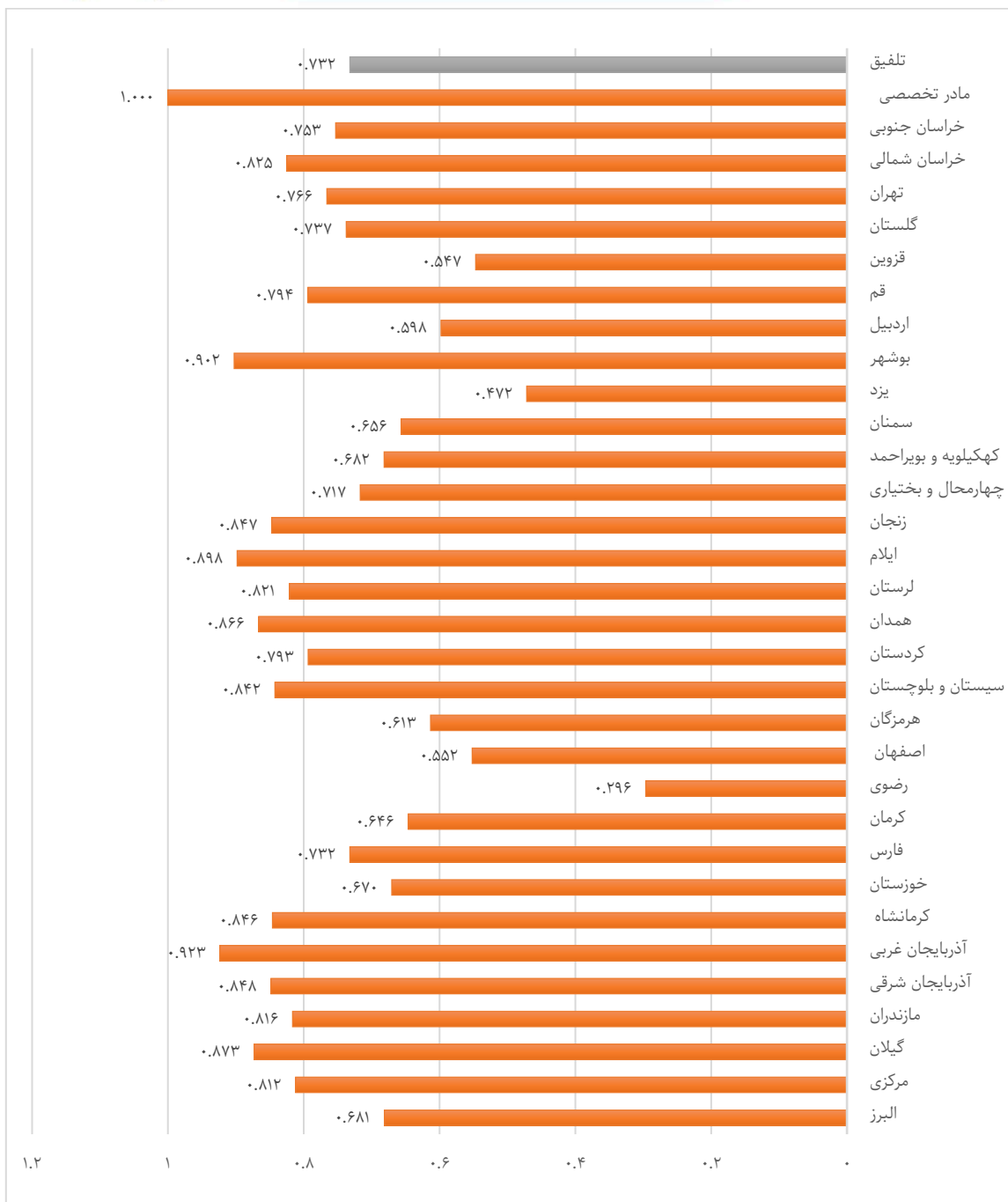

شکل ۴-۲۱۰- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه

▪ وزارت صنعت، معدن و تجارت

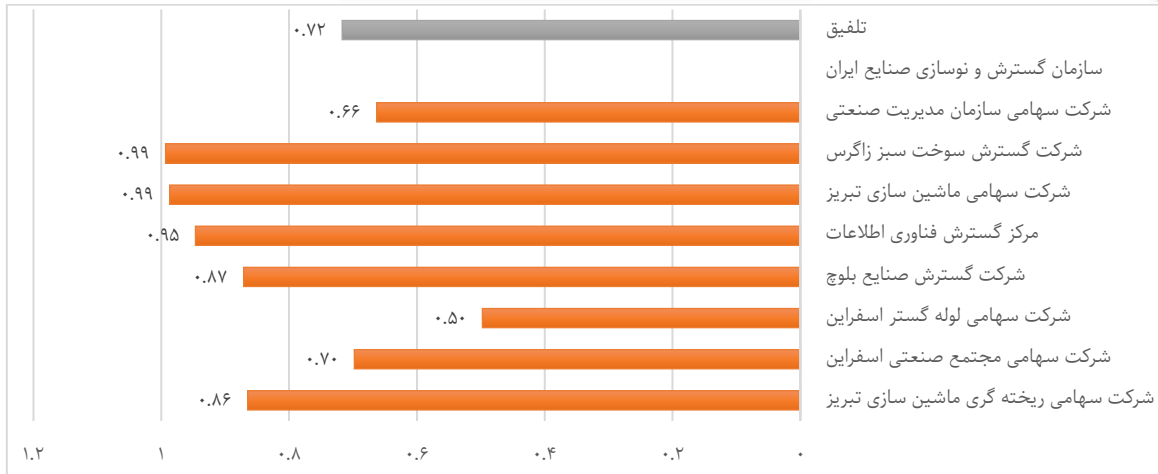

شکل ۴-۲۱۱- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

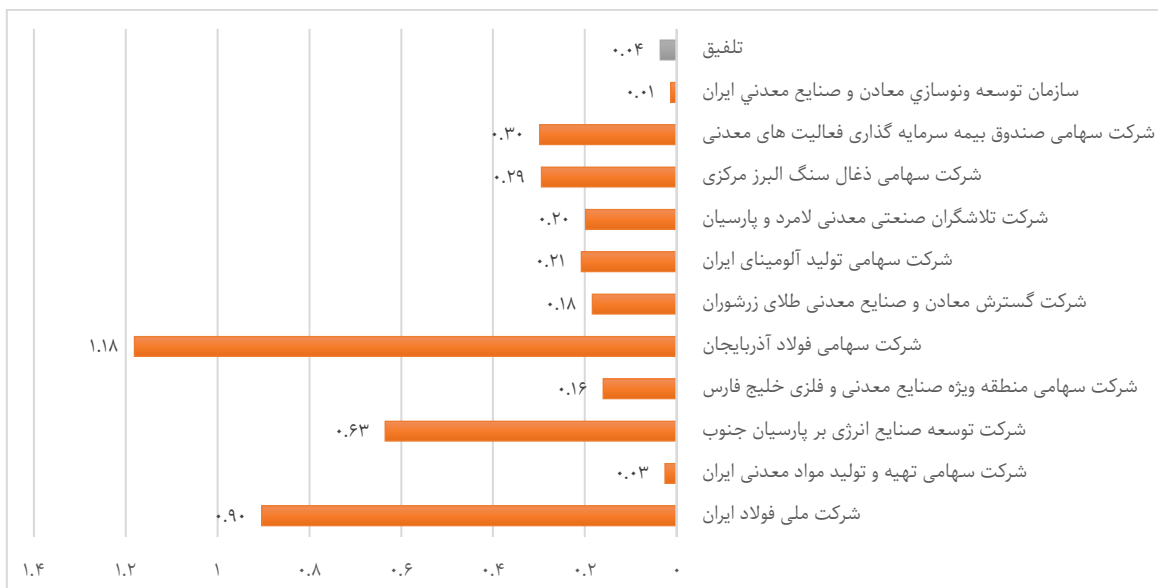

شکل ۴-۲۱۲- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

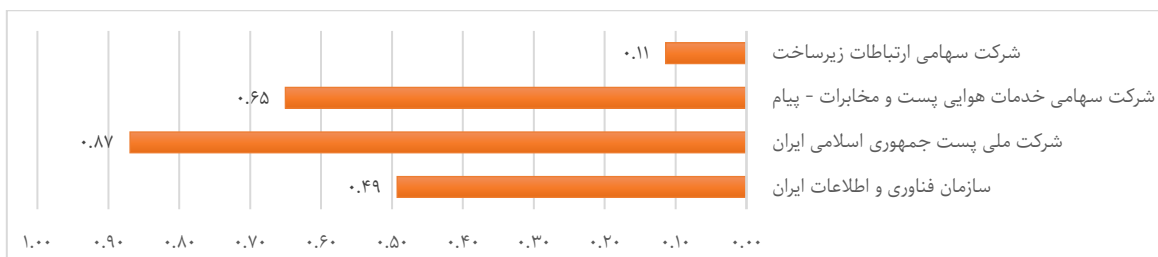

شکل ۴-۲۱۳- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه

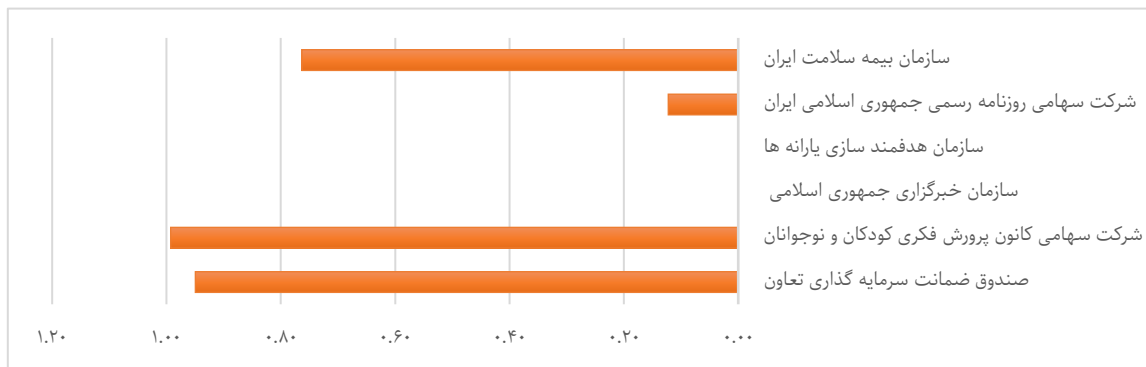
شکل ۴-۲۱۴- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه

▪ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۲۱۵- سهم جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

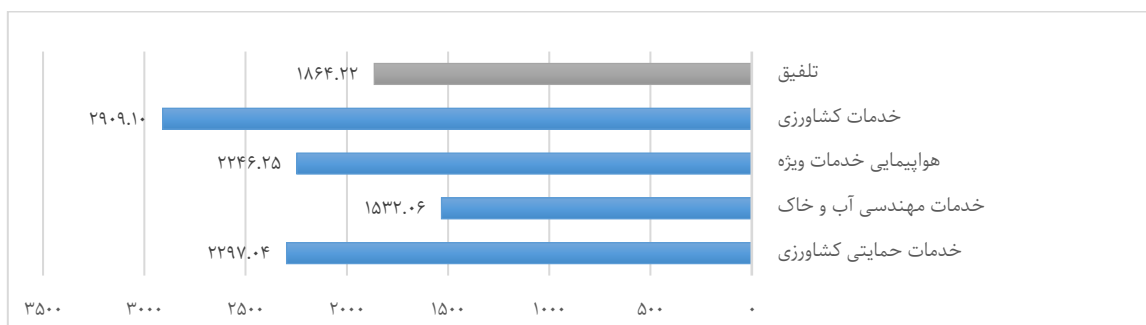

شکل ۴-۲۱۶- نسبت ارزش جبران خدمت از ارزش افزوده شرکت‌های سایر وزارتخانه‌ها

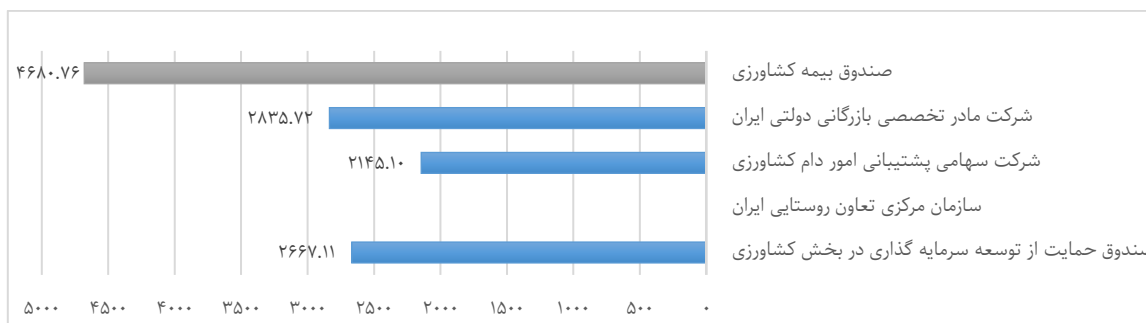
۵. جبران خدمات سرانه

عبارت جبران خدمت سرانه به معنای ارائه یک مقدار خدمت یا خدمات به هر فرد یا شخص به عنوان یک معاونت یا جبران برای مقدار خدماتی است که از آن فرد یا شخص دریافت شده است. اندازه‌گیری دقیق جبران خدمت سرانه به علت هم‌جنس بودن اقلام مندرج در محاسبه‌ی آن، می‌تواند به مدیران و تصمیم‌گیران کمک کند تا بازدهی مناسبی از منابع انسانی بدست آورند و پایداری نیروی کار را تضمین کنند.

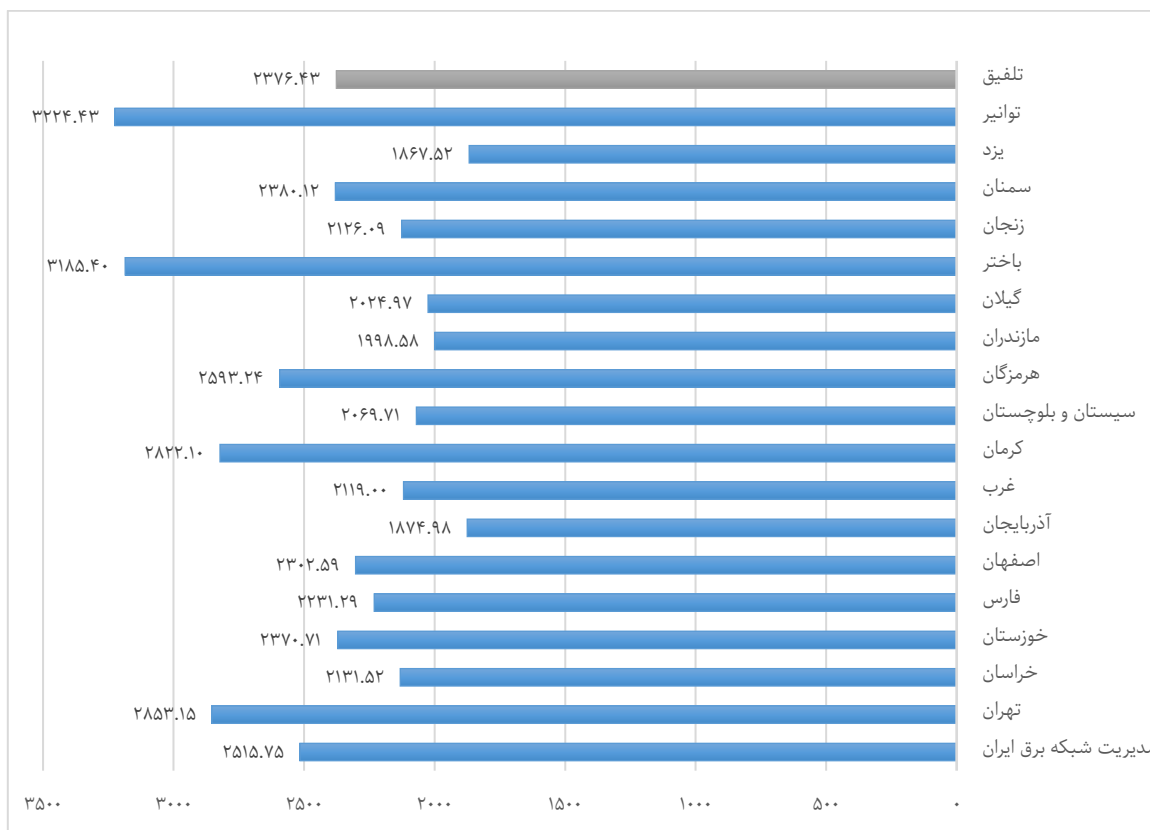
وزارت جهاد کشاورزی

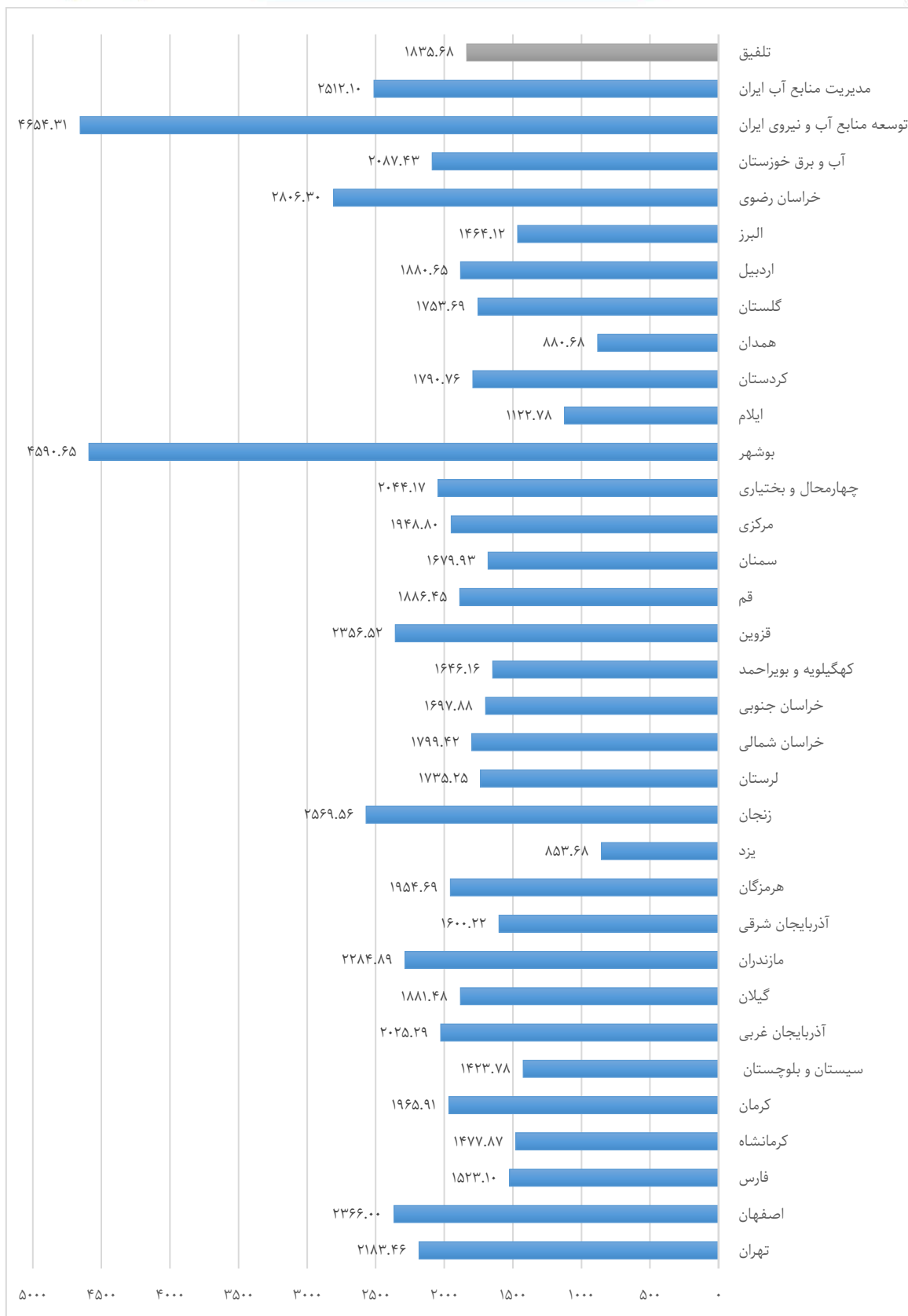
شکل ۴-۲۱۷- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی و شرکت‌های تابعه

شکل ۴-۲۱۸- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) سایر شرکت‌های وزارت جهاد کشاورزی

شکل ۴-۲۱۹- جریان خدمت سرانه شرکت توانیر و شرکت‌های تابعه

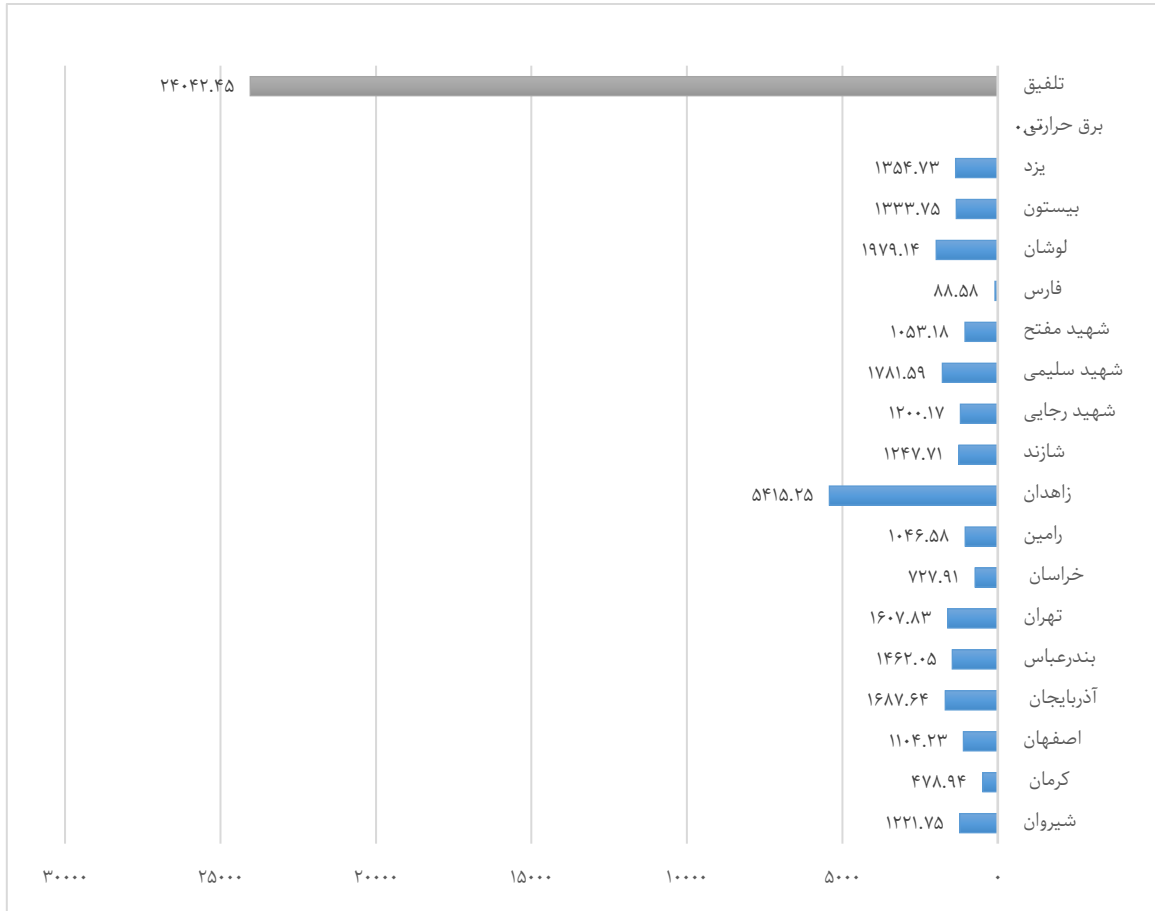
شکل ۴-۲۲- جبران خدمت سرانه شرکت مدیریت منابع آب و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

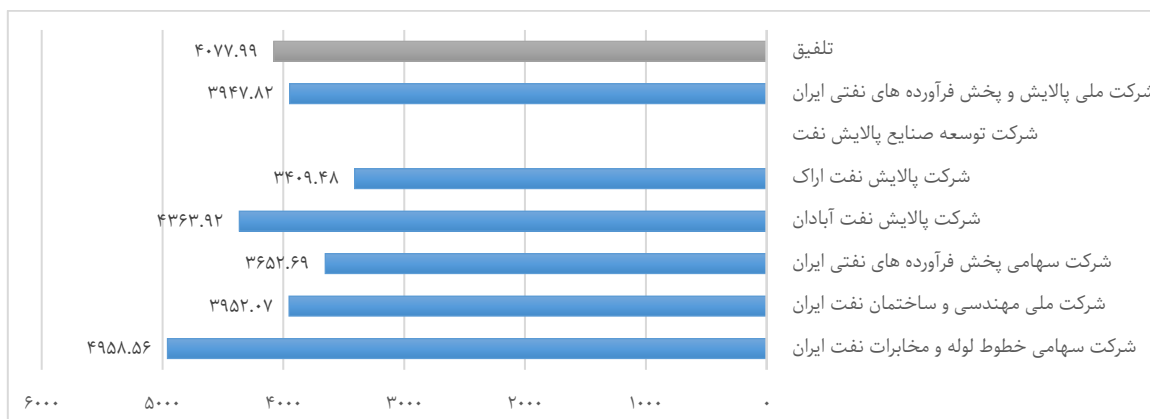

شکل ۴-۲۲۱- جبران خدمت سرانه سایر شرکت‌های وزارت نیرو

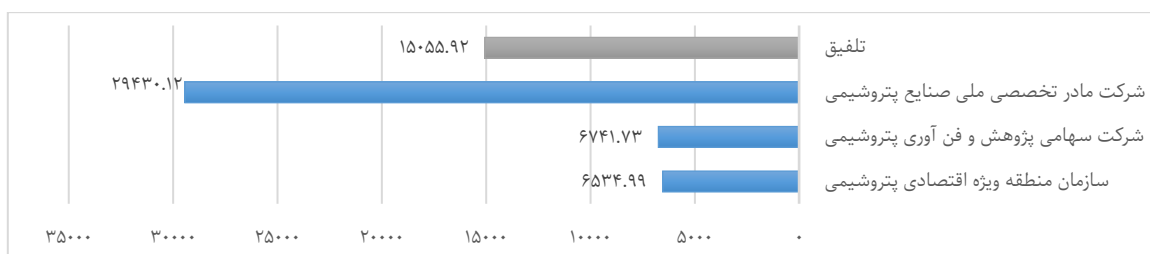

شکل ۴-۲۲۲- جبران خدمت سرانه شرکت تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تابعه

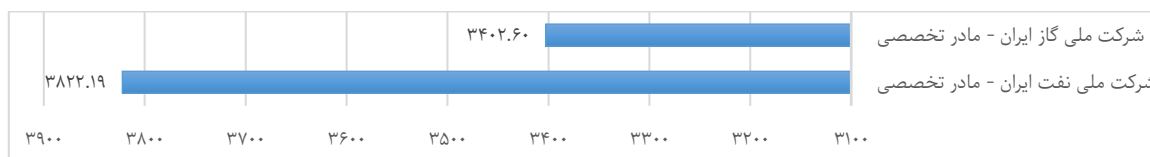
وزارت نفت

شکل ۴-۲۲۳- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت‌های تابعه

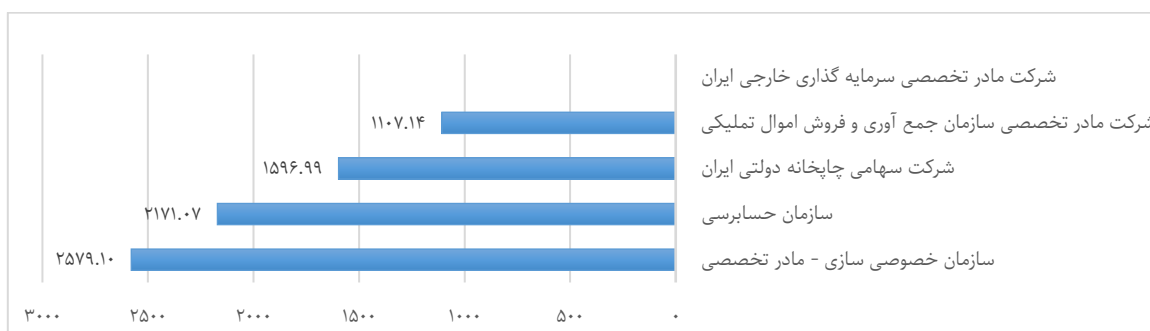

شکل ۴-۲۲۴- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و شرکت‌های تابعه

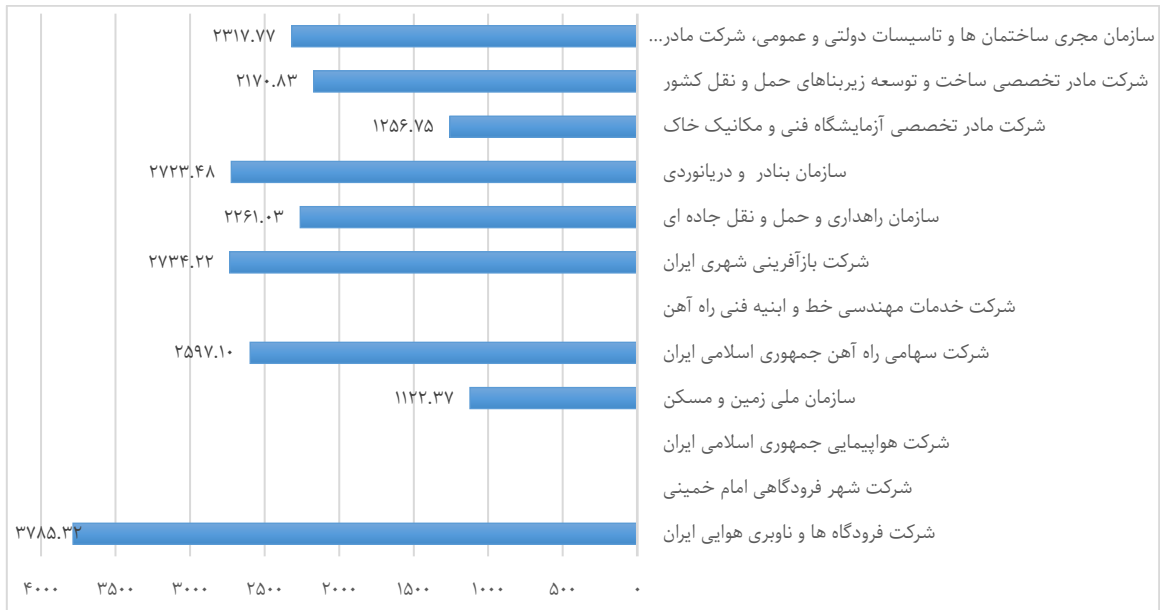
شکل ۴-۲۲۵- نسبت جبران خدمات سرانه سایر شرکت‌های وزارت نفت

وزارت امور اقتصادی و دارایی

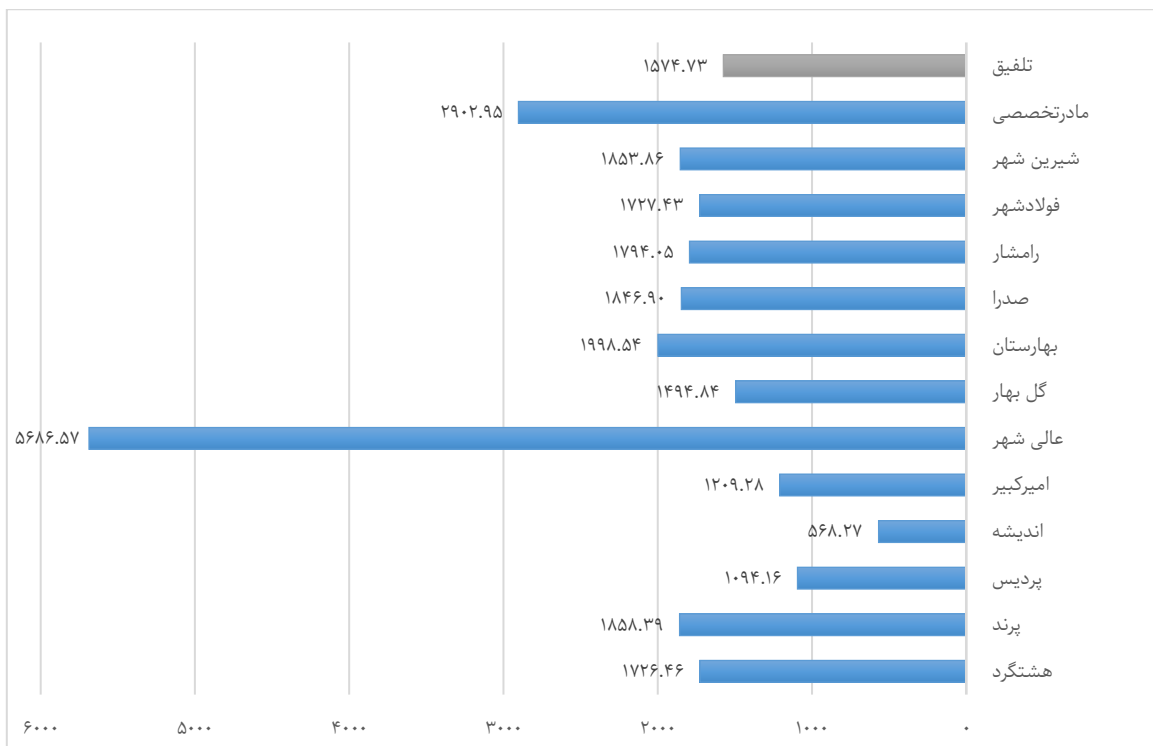

شکل ۴-۲۲۶- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت‌های وزارت امور اقتصاد و دارایی

وزارت راه و شهرسازی

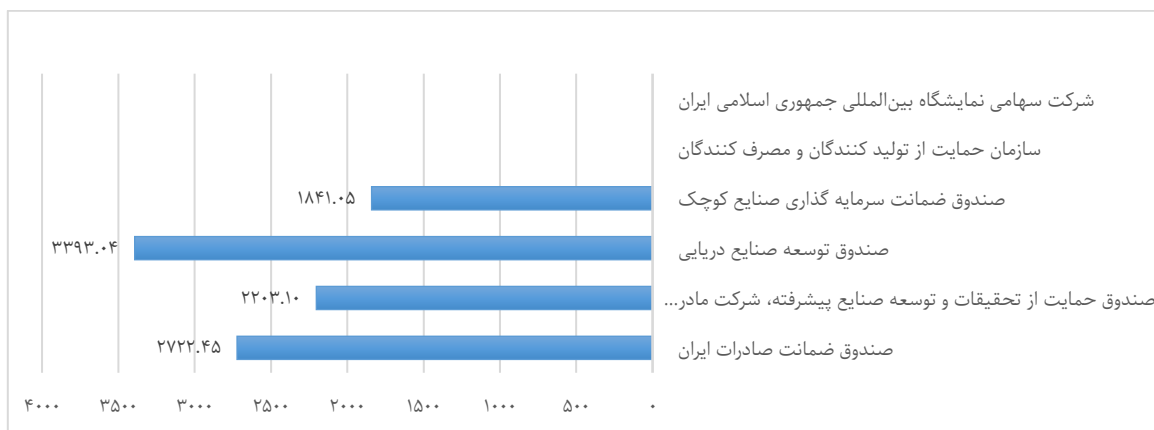

شکل ۴-۲۲۷- جریان خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت‌های وزارت راه و شهرسازی

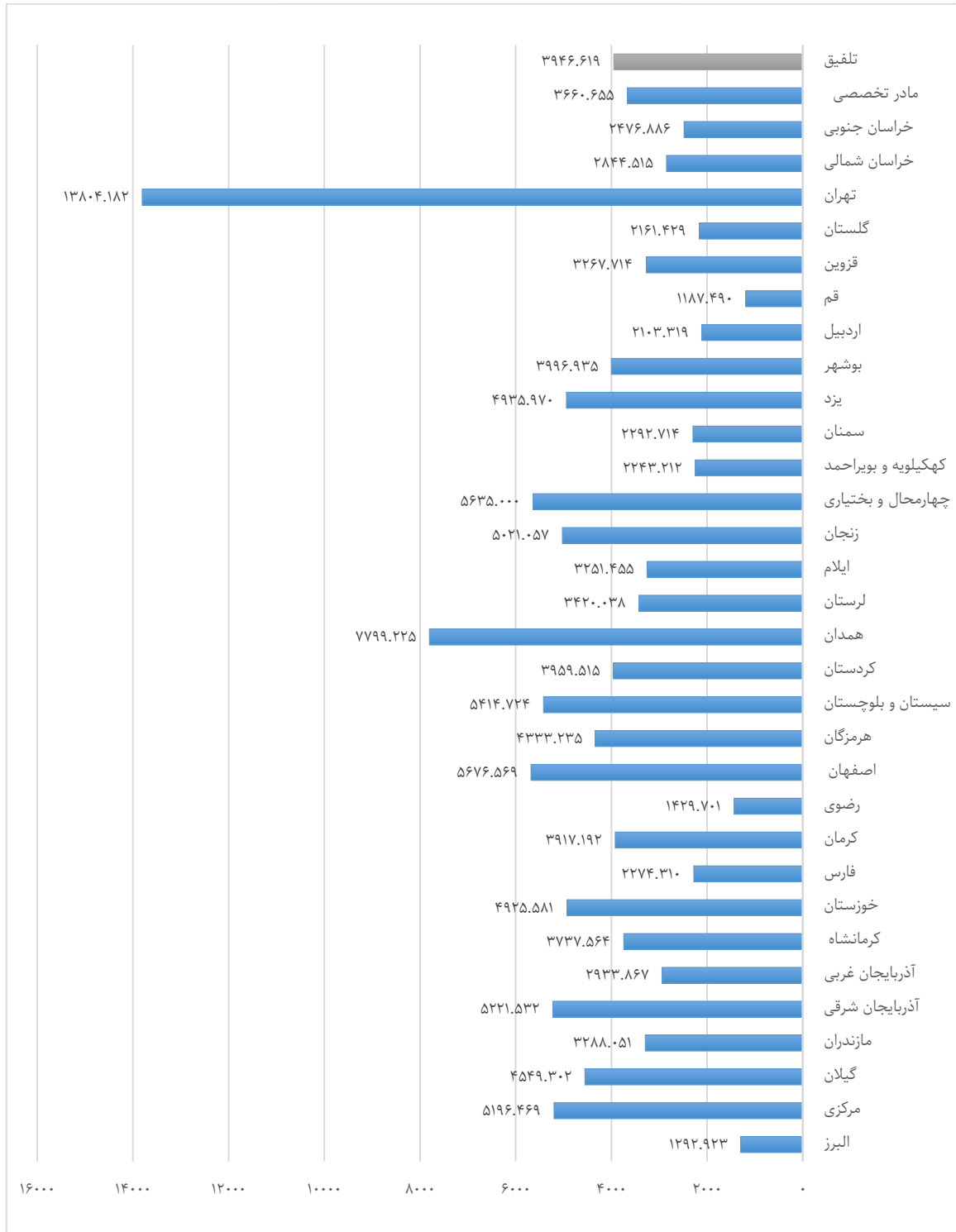
شکل ۴-۲۲۸- جریان خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه

وزارت صنعت، معدن و تجارت

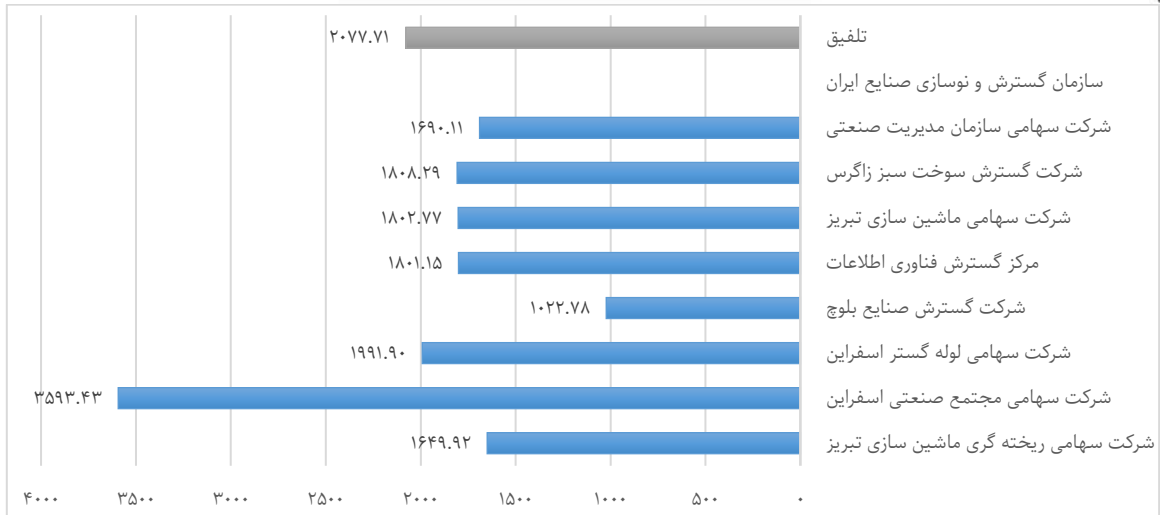
شکل ۴-۲۲۹- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

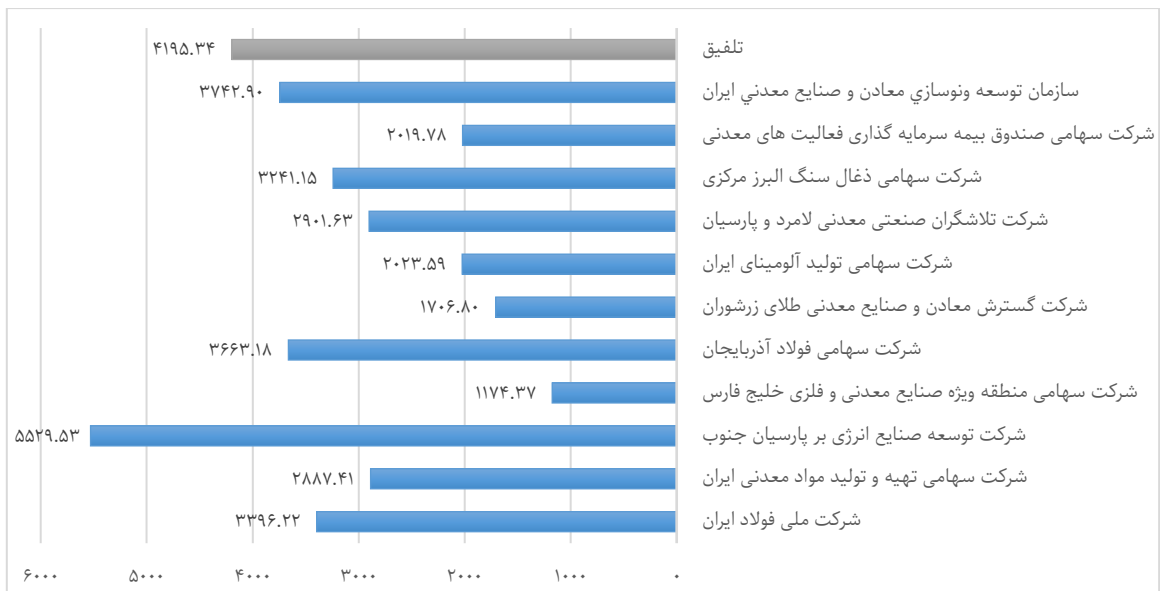

شکل ۴-۲۳۰- سود سرانه کارکنان (میلیون ریال) شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و شرکت‌های تابعه

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

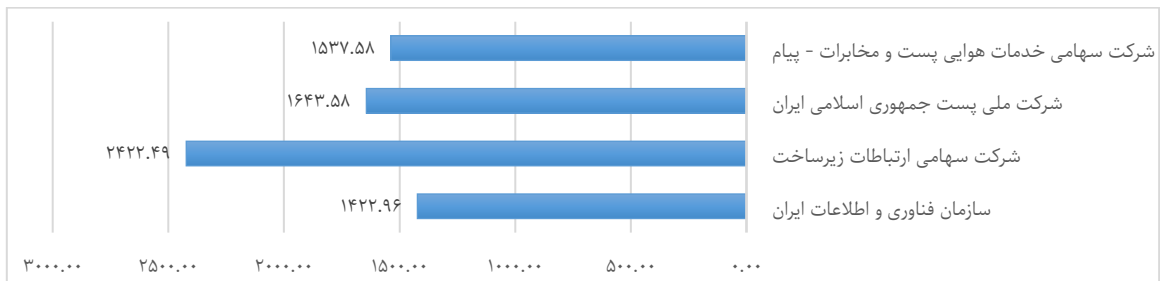

شکل ۴-۲۳۱- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه

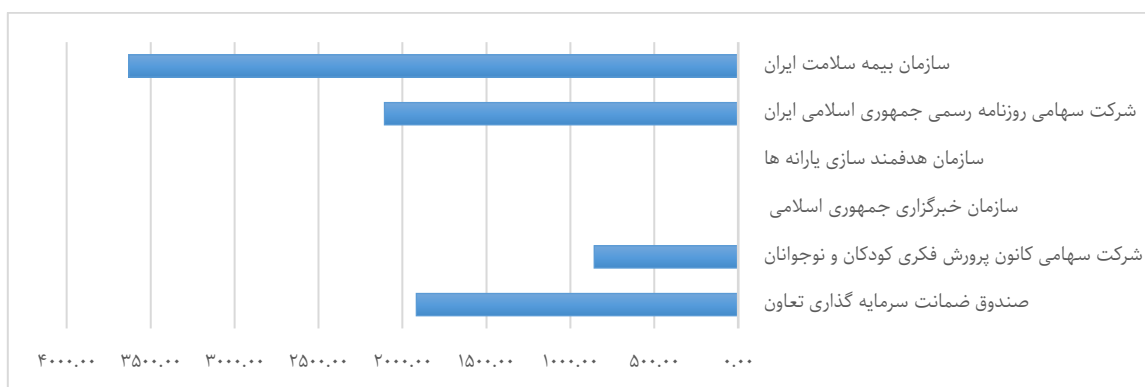
شکل ۴-۲۳۲- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه

▪ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شکل ۴-۲۳۳- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی

شکل ۴-۲۳۴- جبران خدمت سرانه (میلیون ریال) شرکت‌های سایر وزارتخانه‌ها

۲-۴- اثر بخشی

اثر بخشی به میزان توانایی یک سازمان در دستیابی به اهداف مورد انتظار از آن سازمان است. به بیان دیگر اثر بخشی مترادف با «انجام کار درست» در کنار کارایی به معنای «انجام درست کار» قرار دارد که ترکیب این دو مفهوم بهره‌وری یا میزان تولید خروجی‌های مورد انتظار سیستم (یا سبد ارزش‌های اقتصادی و اجتماعی خلق شده توسط سیستم) نسبت به ورودی‌های آن (یا سبد نهاده‌های مورد استفاده در سیستم) را ایجاد می‌کنند. با این وصف، اثر بخشی همیشه بر کارایی مقدم است، زیرا یک سازمان هر چقدر هم به شکل کارا و بدون اتلاف از منابع استفاده کند، اگر خروجی یا ارزشی که تولید می‌کند متناسب با خروجی یا ارزشی که انتظار می‌رود تولید کند نباشد، عملاً سازمان موفق تلقی نمی‌شود. با این حال بین تعریف ارزش مورد انتظار بین شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

اثر بخشی در شرکت‌های خصوصی: در شرکت‌های خصوصی هدف اصلی شرکت حداکثر کردن منافع سهامداران (مالکان) شرکت است. در بلندمدت این منافع سهامداران تقریباً به طور کامل از طریق افزایش سودآوری شرکت قابل تحقق است. لذا حداکثر سودآوری هدف اصلی شرکت خصوصی محسوب می‌شود. به راحتی می‌توان نشان داد که در یک شرایط با ثبات اقتصادی و وجود رقابت، حداکثر کردن سود جز از طریق افزایش کارایی فنی و تخصیصی ممکن نیست. بنابراین بین بهره‌وری شرکت خصوص و کارایی آن همبستگی بسیار بالایی وجود داشته و از همین رو است که بهبود بهره‌وری شرکت از طریق افزایش کارایی عملیاتی (ارتقای تعالی عملیاتی) همواره از مهم‌ترین اهداف شرکت‌های خصوصی محسوب می‌شود و سهامداران تلاش می‌کنند از طریق به‌کارگیری مدیران متخصص و حرفه‌ای کارایی و به تبع آن سودآوری شرکت را افزایش دهند.

اثر بخشی در شرکت‌های دولتی: در شرکت دولتی کسب درآمد غالباً ابزاری برای دستیابی به یک یا چند هدف عمومی یا اجتماعی است که اساساً شرکت دولتی برای تحقق آن‌ها به وجود آمده است. بنابراین بهره‌وری شرکت دولتی به صورت نسبت سبد ارزش‌های عمومی و اجتماعی خلق شده نسبت سبد منابع صرف شده برای خلق این ارزش‌ها تعریف می‌شود. با توجه به پیچیدگی‌های مفهومی و محاسباتی چنین نسبتی عموماً در بخش عمومی

کارایی و اثربخشی سازمان/ شرکت عمومی به صورت مستقل و مبتنی بر سنجش‌های مورد نظر سنجیده می‌شود. اما بهره‌وری به صورت یک سنجش مستقل محاسبه نمی‌شود.

به منظور سنجش اثربخشی شرکت دولتی، باید میزان برآورده شدن نیاز ذینفعان (یا همان خلق ارزش‌های عمومی مورد انتظار) مورد ارزیابی قرار گیرد. برای این کار لازم است سنجش‌های مناسب ناظر به ارزیابی میزان تحقق این ارزش‌ها تعیین و سنجش شود که به آن‌ها، سنجش‌های پیامدی می‌گویند. دقیقاً مانند کارایی سطح و رشد سنجش‌های پیامدی قابل مقایسه و ارزیابی است که در این گزارش به رشد سنجش‌های پیامدی بسنده شده است. به منظور ترکیب رشد سنجش‌های پیامدی نیز از میانگین موزون رشد‌ها استفاده شده است.

در نهایت لازم به ذکر است که در سال ۱۴۰۱ ارزیابی اثربخشی دامنه محدودی از شرکت‌ها را در بر گرفته است و علاوه بر آن سنجش‌های هر شرکت ممکن است از جامعیت کافی برخوردار نباشد. امید می‌رود در سال‌های آتی با افزایش گستره ارزیابی اثربخشی شرکت‌های دولتی، کیفیت این گزارش بهبود یابد.

۴-۲-۱- نماگرهای اثربخشی (پیامد)

در جدول ۴-۱ نماگرهای پیامدی مورد استفاده برای سنجش اثربخشی شرکت‌های دولتی اصلی/مادر تخصصی منتخب معرفی شده است. سایر شرکت‌های دولتی اصلی/مادر تخصصی که در این جدول نماگرهای آن‌ها ذکر نشده، قادر به ارائه سنجش‌های دستاوردی قابل قبول به سازمان نبوده‌اند.

جدول ۴-۲۸- نماگرهای اثربخشی (پیامد)

واحد سنجش	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور
درصد	جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری
درصد	جمعیت روستایی بهره‌مند از آب آشامیدنی سالم لوله کشی (بالای ۲۰ خانوار)
درصد	جمعیت تحت پوشش شبکه فاضلاب شهری
درصد	نسبت حجم فاضلاب تصفیه شده به کل حجم فاضلاب
درصد	نسبت حجم آب شرب مصرفی به حجم آب تصفیه شده
درصد	آب بدون درآمد (شهری)
درصد	درصد مطلوبیت میکروبی
درصد	درصد مطلوبیت کلرسنجی
درصد	مطابقت کیفیت پساب تصفیه‌های فاضلاب با استانداردهای ملی
درصد	نسبت کنتورهای حجمی چاه‌های آب شرب به کل تعداد چاه‌های آب شرب
درصد	نسبت حجم پساب تصفیه شده فروش رفته به حجم پساب تصفیه شده
واحد سنجش	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران
تومان	مابه‌التفاوت متوسط قیمت fob جهانی گندم (به قیمت ارز نیمايي) با قیمت خرید تضمینی گندم (معکوس)
درصد	تأمین (خرید داخلی و خارجی) نسبت به نیاز مصرفی
درصد	سهم میانگین موجودی گندم از مقدار بهینه ذخایر راهبردی مصوب آن

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

درصد	سهم میانگین موجودی روغن خام از مقدار بهینه ذخایر راهبردی مصوب آن
درصد	سهم میانگین موجودی شکر از مقدار بهینه ذخایر راهبردی مصوب آن
درصد	سهم میانگین موجودی برنج از مقدار بهینه ذخایر راهبردی مصوب آن
درصد	درصد ضایعات کالاهای مورد عمل (گندم، برنج، شکر، روغن) (معکوس)
درصد	نسبت فروش گندم مصارف نانوائی یارانه‌ای به گندم مصارف نانوائی به قیمت تمام شده (معکوس)
درصد	نسبت آرد استحصالی به گندم فروخته شده

واحد سنجش	شرکت ملی صنایع پتروشیمی
درصد	نسبت تولید محصولات پتروشیمی به ظرفیت اسمی
نسبت	نسبت متوسط ارزش هر تن محصول نهایی پتروشیمی به متوسط ارزش هر تن خوراک اولیه
درصد	نسبت میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای به تناژ تولید محصولات پتروشیمی (معکوس)
درصد	نسبت تناژ پسماند تولید شده به تناژ تولید محصولات پتروشیمی (معکوس)
درصد	نسبت فروش نهایی محصولات پتروشیمی به تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری)
درصد	نسبت ارزش صادرات محصولات پتروشیمی به ارزش کل صادرات غیرنفتی
درصد	سهم ایران از ظرفیت جهانی محصولات پتروشیمی
نفر بر ساعت	تعداد حوادث منجر به فوت به ساعات کارکرد (نرخ حوادث منجر به فوت) (F.R) - معکوس

واحد سنجش	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران
درصد	نسبت تولید نفت کوره به خوراک پالایشی (معکوس)
درصد	نسبت تولید بنزین با استاندارد یورو ۴ به بالا به کل تولید این دو فرآورده
درصد	نسبت تولید نفت گاز با استاندارد یورو ۴ به بالا به کل تولید این فرآورده
لیتر	حجم آب ورودی به پالایشگاه‌های نفت و میعانات گازی از محل منابع خشکی (به غیر از دریا) به ازای فراورش هر بشکه نفت (با احتساب رودخانه کارون) (معکوس)
درصد	نسبت تولید محصولات پالایشی برحسب معادل بشکه نفت خام به میزان انرژی مصرفی برحسب معادل بشکه نفت خام
میلیارد لیتر	ظرفیت ذخیره‌سازی فرآورده‌های نفتی اصلی
تعداد	تعداد مرگ و میر ناشی از حوادث کار
درصد	نسبت فضای سبز به کل فضای در اختیار
درصد	درصد مدیریت پسماند
درصد	درصد مدیریت آلاینده‌های هوا

واحد سنجش	شرکت ملی نفت ایران
هزار بشکه در روز	توان تولید نفت خام
درصد	نسبت اکتشاف و توصیف ذخایر نفت و گاز (رزرو) به تولید نفت و گاز در ۵ سال منتهی به سال مورد نظر
درصد	نسبت تولید نفت خام تولیدی از میادین مشترک به کل تولید میادین نفتی
درصد	نسبت تولید گاز خام تولیدی از میادین مشترک به کل تولید میادین گازی

میلیون متر مکعب در روز	توان تولید گاز خام
درصد	نسبت گاز همراه سوزانده شده به کل گازهای همراه تولیدی (معکوس)
تعداد	تکرار جراحات منجر به زمان تلف شده (LTIF)
	پروفایل مواجهات فردی شاغلین
واحد سنجش	سازمان خصوصی سازی - مادر تخصصی
درصد	نسبت واگذاری در بازار سرمایه (بورس و فرابورس) به کل واگذاری‌ها (به‌استثنای رد دیون دولت مندرج در قانون بودجه)
درصد	نسبت تعداد بنگاه‌های واگذار شده کنترلی بدون تخلف "واگذاری و یا خروج دارایی‌های ثابت بدون مجوز" به تعداد کل این بنگاه‌ها
درصد	میانگین وزنی تعداد شرکت‌های بدون تخلف در زمینه تعدیل نیروی انسانی به کل شرکت‌های واگذار شده در مدت ۵ سال پس از واگذاری
درصد	نسبت واگذاری به اشخاص حقوقی و بخش تعاونی به کل واگذاری‌ها
درصد	نسبت میانگین ارزش واگذاری بنگاه‌هایی که قرارداد آنها فسخ نشده است به کل ارزش واگذاری بنگاه‌های واگذار شده
واحد سنجش	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده ای
درصد	متوسط سهم جاده در تعداد فوتی معادل
متر بر کیلومتر	متوسط شاخص بین‌المللی ناهمواری (IRI) در شبکه راه‌های شریانی و اصلی (معکوس)
درصد	درصد راه‌های شریانی با رویه سالم (PCI بزرگتر از ۷۰) به کل طول راه‌های شریانی
نقطه	تعداد نقاط و مقاطع پرحادثه بر طرف شده
درصد	نسبت جابجایی بار جاده‌ای با بارنامه به کل جابجایی بار
درصد	نسبت جابجایی مسافر جاده‌ای با صورت وضعیت به کل جابجایی مسافر عمومی
تعداد	تعداد مجتمع‌های خدماتی- رفاهی بهره‌برداری شده در راه‌های برون شهری شریانی و اصلی (به تفکیک درجه)
درصد	سهم ناوگان فرسوده از کل ناوگان باری
درصد	سهم ناوگان فرسوده از کل ناوگان مسافری (به تفکیک نوع ناوگان)
سال	متوسط عمر ناوگان باری
سال	متوسط عمر ناوگان مسافری (به تفکیک نوع ناوگان)
تن کیلومتر به ازای هر کامیون	متوسط پیمایش سالانه ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای باری
نفر کیلومتر به ازای هر وسیله	متوسط پیمایش سالانه ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای مسافری (به تفکیک نوع ناوگان)
درصد	درصد کیلومتر از سیر خالی به کل سیر ناوگان باری (معکوس)
درصد	سهم حمل‌ونقل ناوگان ایرانی در حمل‌ونقل بین‌المللی جاده ای
درصد	نسبت تعداد رانندگان دارای کارت هوشمند سلامت به کل رانندگان ناوگان سنگین
لیتر	مصرف گازوییل ناوگان باری به ازای حمل هر تن کیلومتر

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

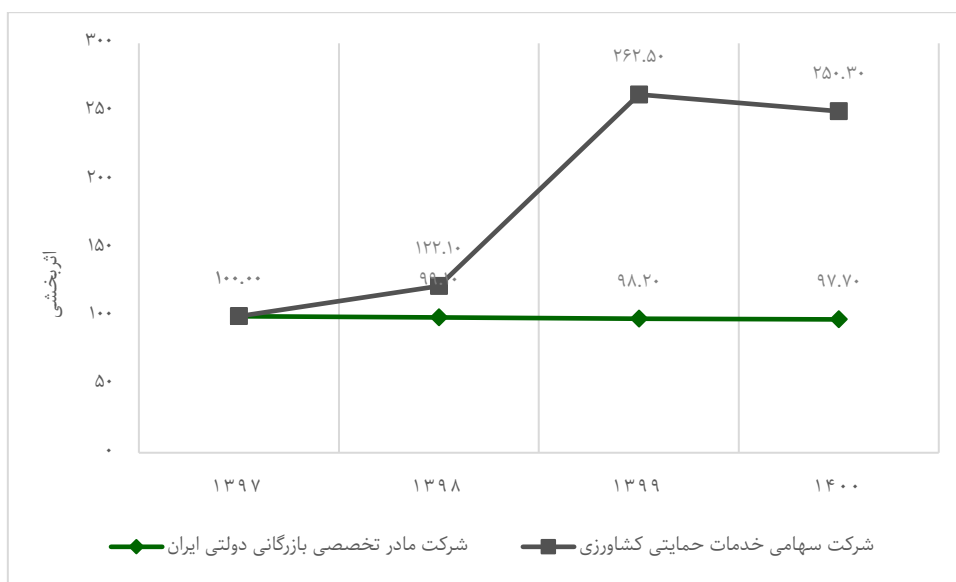
لیتر	مصرف گازوییل ناوگان مسافری به ازای جابجایی هر نفر کیلومتر
تن	ظرفیت بارگیری ناوگان باری داخلی (تناژ کل)
صندلی	ظرفیت مسافر ناوگان مسافری (صندلی کل)
تن	تناژ حمل و نقل بین الملل
کیلومتر	احداث، بهسازی و آسفالت راه‌های روستایی (روستاهاى بالای ۲۰ خانوار)
کیلومتر	نگهداری راه‌های روستایی (روستاهاى بالای ۲۰ خانوار)
کیلومتر	بهسازی و نگهداری رویه راه‌های شریانی کشور (به تفکیک سه نوع ۱، ۲ و ۳)
کیلومتر	بهسازی و نگهداری راه‌های اصلی و فرعی غیرشریانی کشور
درصد	نسبت خودروهای سنگین دارای معاینه فنی به کل خودروهای سنگین
واحد سنجش	سازمان بیمه سلامت ایران
روز	متوسط سرعت رسیدگی به اسناد بستری (معکوس)
روز	متوسط سرعت رسیدگی به اسناد سرپایی (معکوس)
درصد	رضایت خدمت‌گیرندگان مراکز درمانی طرف قرارداد (با تأکید بر شعب بیمه سلامت در سطح شهرها)
درصد	نسبت مراکز درمانی خصوصی سرپایی طرف قرارداد به کل مراکز درمانی خصوصی سرپایی
درصد	نسبت داروخانه طرف قرارداد به کل داروخانه‌ها
روز	میانگین مدت زمان رسیدگی به اسناد خسارت متفرقه بیمه‌شدگان (معکوس)
درصد	شفاف‌سازی و پرداخت به موقع مطالبات تمامی مراکز و افراد طرف قرارداد با سازمان بیمه سلامت ایران
واحد سنجش	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
درصد	نسبت فروش کتاب به تولید کتاب
جایزه	تعداد جوایز کسب شده توسط تولیدات کانون در جشنواره‌های ملی و بین‌المللی (تئاتر)
جایزه	تعداد جوایز کسب شده توسط تولیدات کانون در جشنواره‌های ملی و بین‌المللی (سینمایی)
نفر	متوسط تعداد مخاطب هر نمایش صحنه‌ای کانون
تعداد	تعداد دفعات امانات کتاب در مراکز ثابت
نفر	متوسط تعداد مخاطب هر نمایش تئاتر
درصد	نسبت تعداد محصولات آموزشی و کمک آموزشی ارائه شده یا فروخته شده به کل محصولات آموزشی تولیدشده
واحد سنجش	شرکت سهامی ارتباطات زیرساخت
میلی ثانیه	میانگین تاخیر در شبکه دیتا (RTT) (معکوس)
میلی ثانیه	میانگین نوسانات تاخیر در شبکه دیتا (Jitter) (معکوس)
درصد	میانگین نرخ اتلاف بسته‌ها در شبکه دیتا (PLR) (معکوس)
Gbps	ظرفیت پهنای باند شبکه IP داخل کشور
Gbps	ظرفیت ترانزیت ارتباطات بین‌الملل
Gbps	ظرفیت پهنای باند شبکه انتقال
Gbps	پهنای باند بین‌الملل
واحد سنجش	شرکت سهامی خدمات هوایی پست و مخابرات - پیام

تعداد	ورود و خروج زمینی کالا به منطقه ویژه اقتصادی
واحد سنجش	سازمان فناوری و اطلاعات ایران
میلیارد تراکنش	افزایش ظرفیت تراکنش مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX)
درصد	نسبت رخدادهای رسیدگی و رفع شده به رخدادهای شناسایی شده امنیتی رایانه‌ای کشور
درصد	نسبت IP ثبت و احراز هویت شده به کل IP در سامانه مدیریت منابع عددی اینترنتی کشور
خدمت	افزایش خدمات در سامانه ایران نوآفرین
میلیون تراکنش	افزایش ظرفیت تراکنش دولت همراه
کارپوشه	افزایش کارپوشه ملی ایرانیان (کارپوشه فعال)
پتابایت	ظرفیت ذخیره سازی و پردازش مبتنی بر معماری ابری
میلی ثانیه	میانگین زمان پاسخگویی به درخواستهای DNS (معکوس)
ساعت	کاهش مدت زمان رسیدگی به حوادث فضای مجازی
واحد سنجش	سازمان توسعه و نوسازی صنایع معدنی ایران
درصد	تولید کنسانتره/ظرفیت
درصد	تولید گندله / ظرفیت
درصد	تولید آهن اسفنجی/ظرفیت
هزارتن	تولید فولادخام/ظرفیت
درصد	استخراج
درصد	تولید کنسانتره مس / ظرفیت
درصد	تولید آند حاصل از کنسانتره / ظرفیت
درصد	تولید کاتد / ظرفیت
هزارتن	استخراج
درصد	تولید آلومینا / ظرفیت
درصد	تولید شمش آلومینیوم/ظرفیت
GJ/TON	میزان مصرف انرژی در فولاد مبارکه نسبت به نرم جهانی
تعداد	خروج صنایع آلاینده از لیست آلایندگی
واحد سنجش	شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور
کیلومتر	بهره‌برداری آزادراه
کیلومتر	بهره‌برداری بزرگراه‌ها و راه اصلی
درصد	بهره‌برداری خطوط اصلی ریلی
درصد	روزآمدی، برخط بودن و صحت اطلاعات سامانه کنترل پروژه
درصد	نسبت مبلغ قرار دادهای PPP به کل قراردادهای منعقد در شرکت ساخت
درصد	کاهش نسبت قراردادهای ترک تشریفات منعقد طی یک سال به مجموع قراردادهای منعقد در همان سال(غیر از آزادراه‌ها)
درصد	صحت گزارشات فنی و مبادله به‌هنگام موافقت‌نامه‌ها مطابق ضوابط

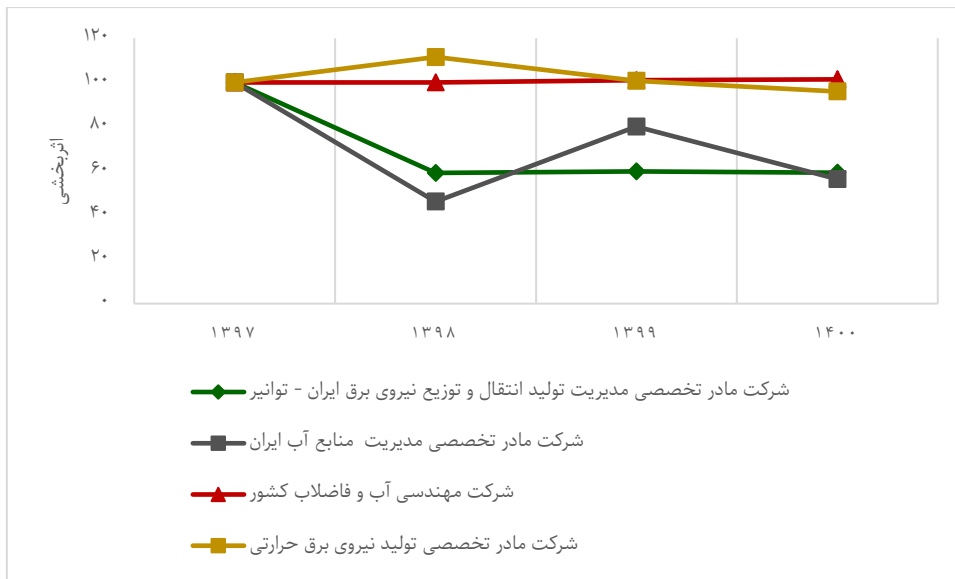
واحد سنجش	سازمان بنادر و دریانوردی
درصد	نسبت عملکرد تخلیه و بارگیری در بنادر تجاری به ظرفیت بنادر

۲-۲-۴- نمودارهای اثر بخشی

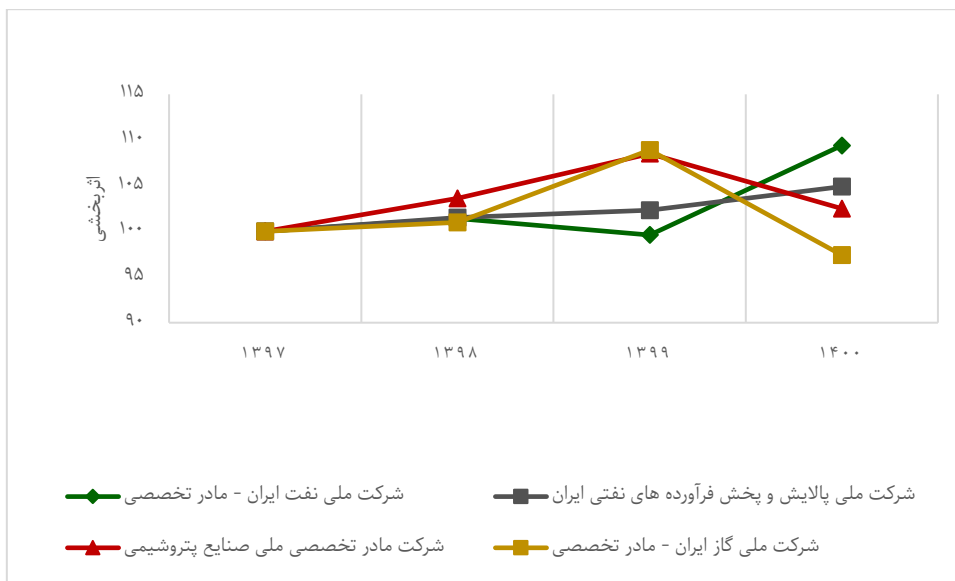
در این بخش وضعیت شاخص اثربخشی ستانده که بر اساس میانگین موزون رشد عملکرد نماگرهای اثربخشی (مطابق با جداول نماگرهای اثربخشی) محاسبه شده است نمایش داده می‌شود. بدیهی است در خصوص شرکت‌های دولتی که نماگرهای پیامدی قابل قبولی به سازمان ملی بهره‌وری ایران ارائه نکرده‌اند، این شاخص محاسبه نشده است.

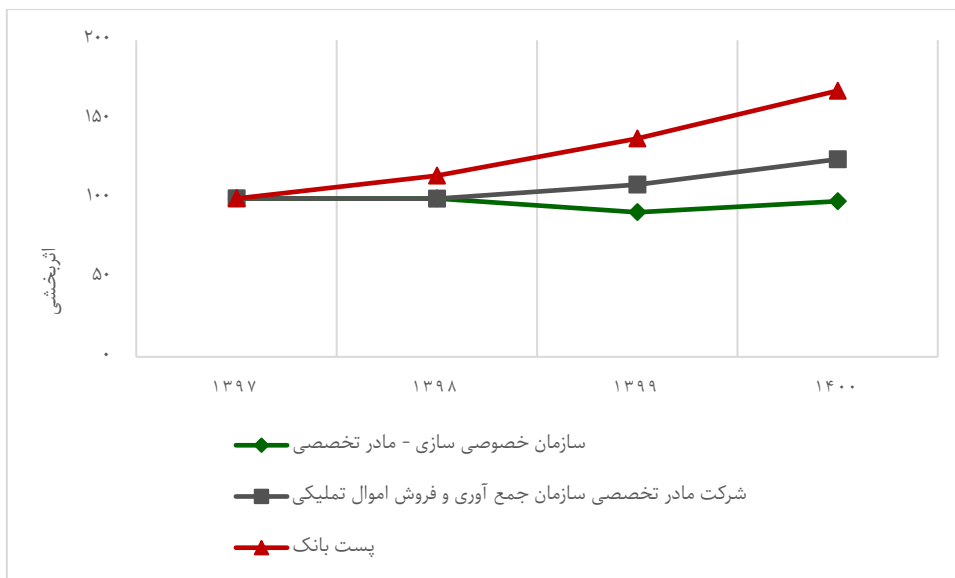
شکل ۲-۴-۲۳۵- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت جهاد کشاورزی

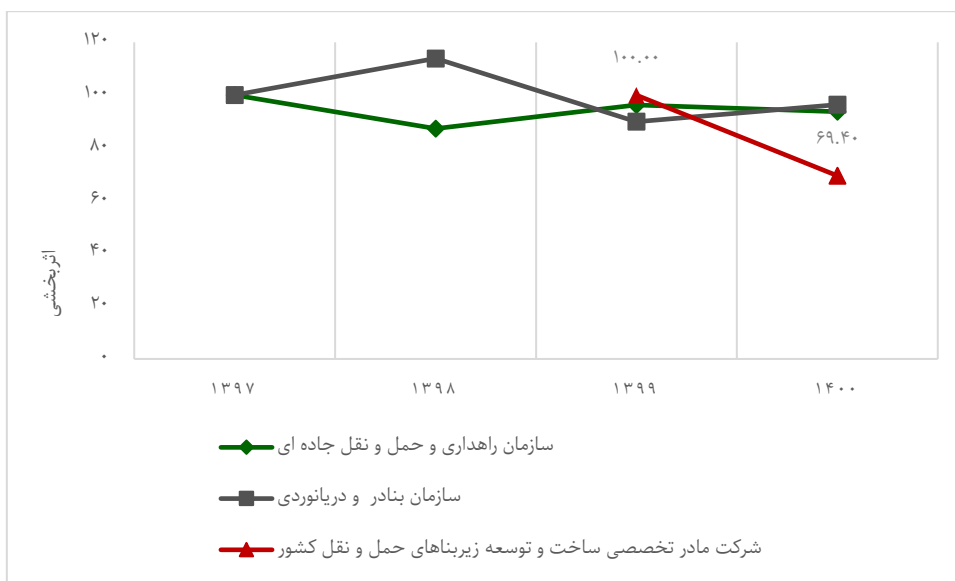
شکل ۴-۲۳۶- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو

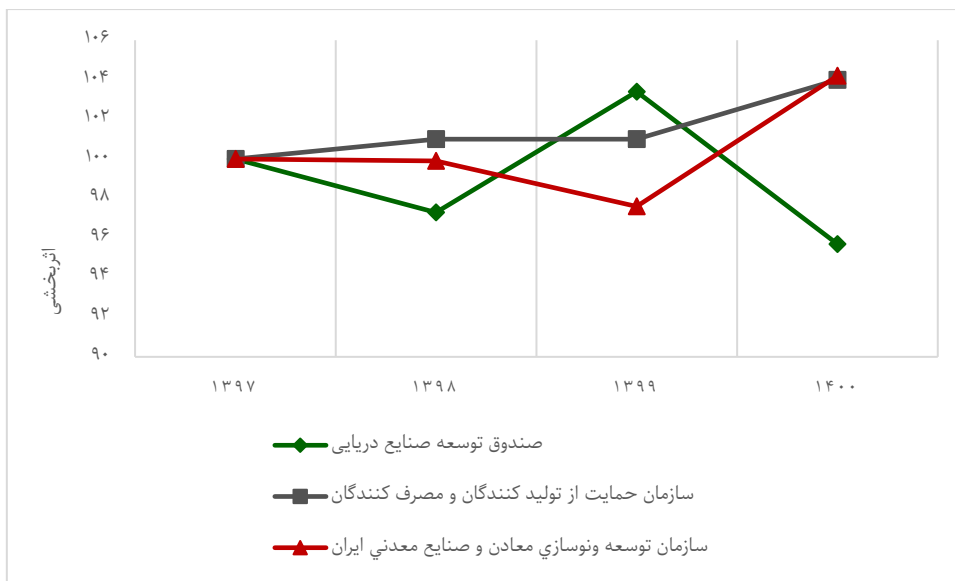
شکل ۴-۲۳۷- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نفت

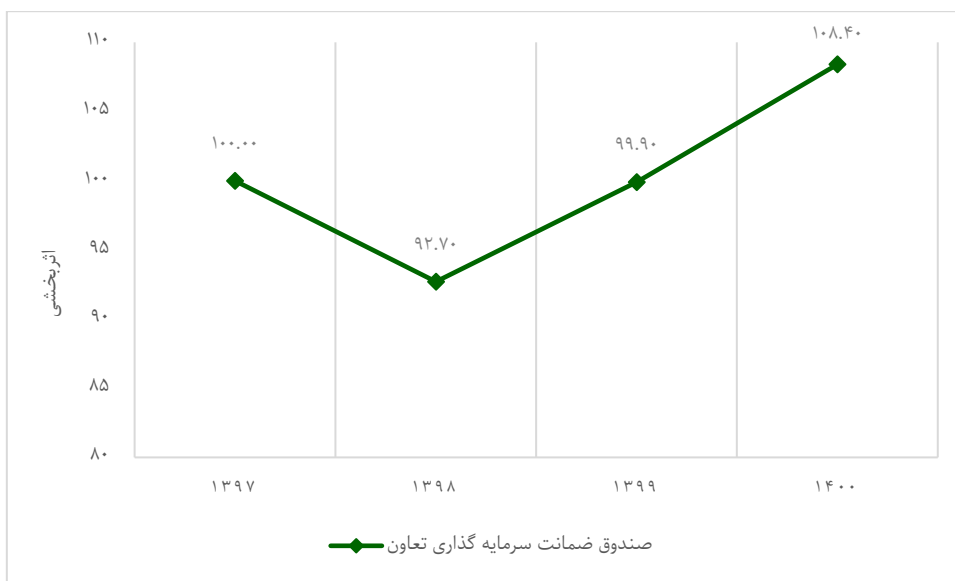
شکل ۴-۲۳۸- اثربخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت امور اقتصاد و دارایی

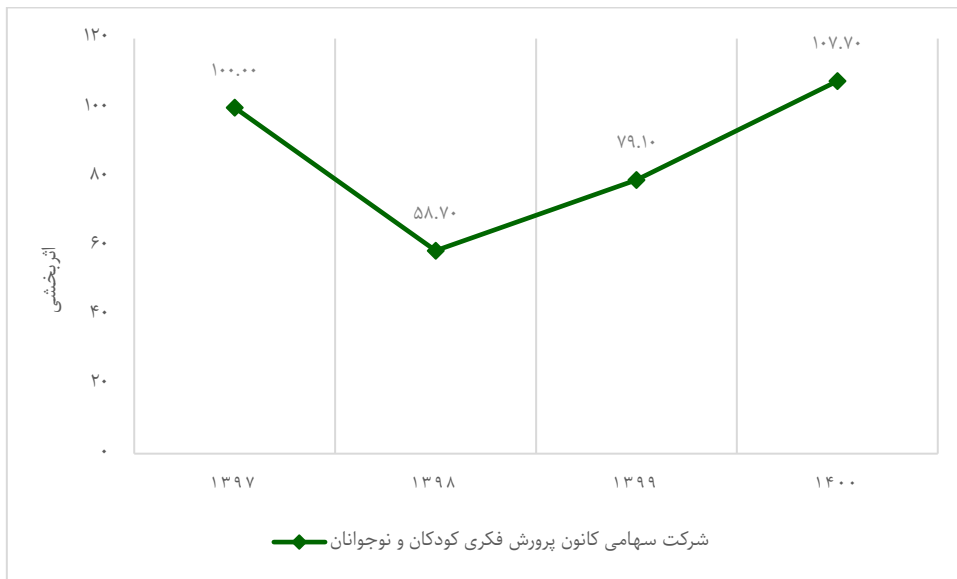
شکل ۴-۲۳۹- اثربخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت راه و شهرسازی

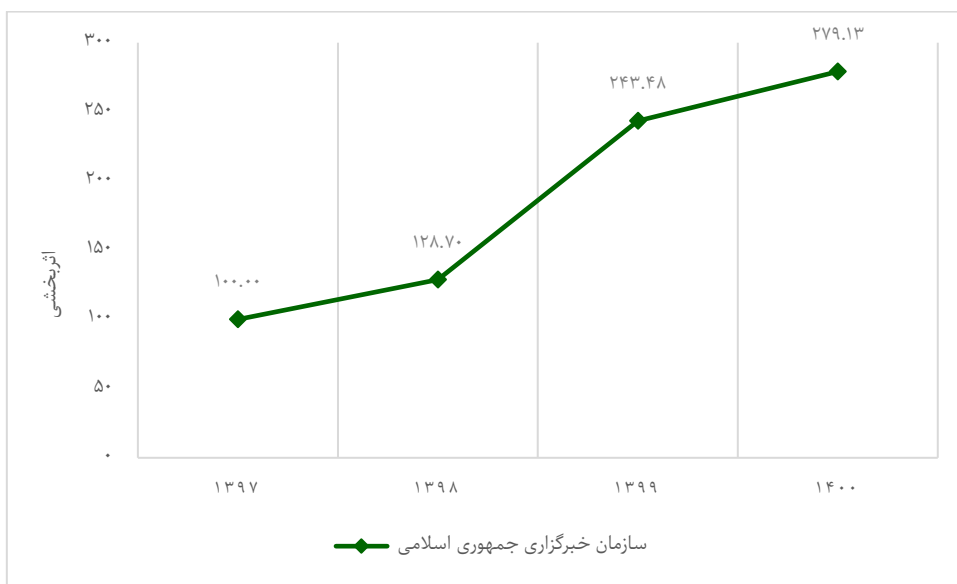
شکل ۴-۲۴۰- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت امور اقتصاد و دارایی

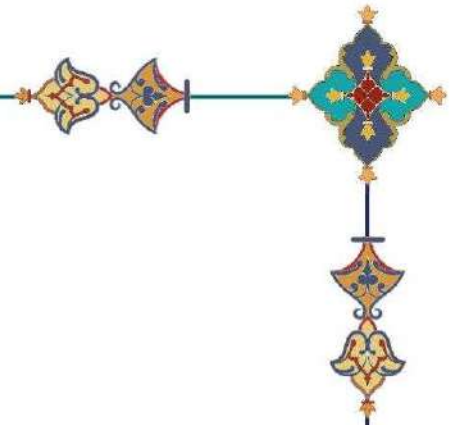
شکل ۴-۲۴۱- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

شکل ۴-۲۴۲- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت آموزش و پرورش ایران

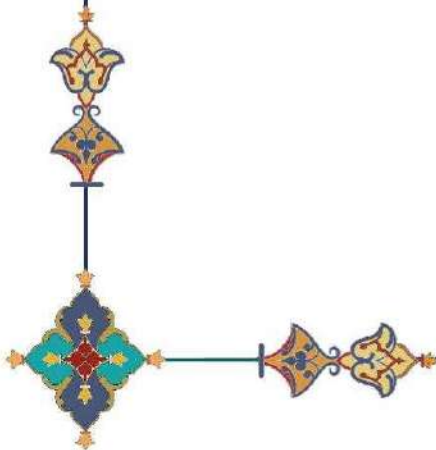

شکل ۴-۲۴۳- اثر بخشی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

فصل پنجم

جمع بندی و نتیجه گیری

بررسی عملکرد شرکت‌های دولتی حاکی از رشد شاخص کارایی در شرکت‌های دولتی در سال ۱۴۰۰ می‌دهد که خود نشانه‌ای مثبت و امیدبخش برای بهبود عملکرد این شرکت‌ها است. هر چند که در افق میان‌مدت و بلندمدت دو ساله و پنج ساله رشد متوسط سالانه شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی غیر نفتی به ترتیب ۴/۶- و ۰/۴- درصد بوده است. این موضوع بدان معناست که هر چند رشد ۱۱/۷ درصدی سال ۱۴۰۰ امید بخش تلقی می‌شود، اما تنها زمانی می‌توان آن را یک بهبود پایدار نامید که در سال‌های آتی نیز این رشد استمرار داشته باشد. در مجموع وضعیت میانگین عملکرد شرکت‌های دولتی از ابتدای برنامه ششم توسعه همچنان با اهداف برنامه فاصله زیادی دارد. لازم به ذکر است که در طی برنامه ششم توسعه رشد متوسط بهره‌وری کل عوامل تولید اقتصاد بدون نفت مثبت ۰/۹ درصد بوده است. از اختلاف رشد شرکت‌های دولتی غیرنفتی و اقتصاد بدون نفت تا حدودی می‌توان نتیجه گرفت که همه عملکرد نامطلوب شرکت‌های دولتی مرتبط با شرایط اقتصاد کلان نبوده و تا حدودی به عملکرد این شرکت‌ها مربوط است. نکته دیگری که در تحلیل رشد شاخص کارایی کل عوامل تولید شرکت‌های دولتی غیر نفتی مورد توجه بوده، این است که این کاهش حاصل افزایش ستانده‌ها و به طور همزمان افزایش بیشتر نهاده‌های تولید بوده است.

از سوی دیگر در بررسی عملکرد جداگانه شرکت‌های دولتی چنین مشاهده می‌شود که پراکندگی زیادی از نظر رشد کارایی وجود دارد. به طوری که در طی برنامه ششم توسعه تقریباً نیمی از شرکت‌ها در شاخص کارایی کل عوامل تولید رشد مثبت و نیمی دیگر رشد منفی داشته‌اند که برآیند این عملکردهای مثبت و منفی در طی برنامه ششم توسعه ۰/۴- بوده است. در نتیجه باز هم می‌توان به صورت کلی چنین نتیجه‌گیری کرد که عملکرد نامناسب شرکت‌های دولتی در ارتقای بهره‌وری حتی مستقل از شرایط قانونی و محیط اداری که کل شرکت‌های دولتی را در بر گرفته تا حدودی به کیفیت عملکرد مدیریتی گروه شرکت‌ها یا تک تک شرکت‌ها نیز بستگی دارد.

۵-۱- مهم‌ترین چالش‌های ارتقای بهره‌وری شرکت‌های دولتی

عملکرد (کارایی و اثربخشی) شرکت‌های دولتی وابسته به عملکرد زنجیره‌ای از بازیگران نهادهای قانون‌گذار، نهاد مالک، هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی و کارکنان و نهایتاً طیف گسترده‌ای از ذی‌نفعان بیرونی است. در نتیجه شرکت در مسیر ارتقای کارایی و اثربخشی خود با چالش‌های مختلفی در سطوح مختلف تاثیرگذاری ذی‌نفعان و مدیران و کارکنان خود مواجه است که هر کدام می‌توانند تا حدودی بر عملکرد بنگاه اثرگذار باشند. بدیهی است چالش‌های سطح بالاتر، تاثیرات عمیق‌تر و گسترده‌تری بر جای می‌گذارند، در عین حال رفع آن‌ها نیز سخت‌تر بوده و به سطحی بالاتر از اجماع در نظام حکمرانی نیاز دارد. اما به صورت خلاصه تقریباً تمام این چالش‌ها به گونه‌ای بر انگیزه و توانایی ارکان شرکت دولتی در ارتقای بهره‌وری تاثیر منفی می‌گذارند.

شکل ۵- ۱- سطوح چالش‌های ارتقای بهره‌وری شرکت‌های دولتی

۵-۱-۱- محیط مقرراتی و حقوقی حاکم بر شرکت‌های دولتی نامناسب

مجموعه قوانین، مقررات و رویه‌های لازم‌الاجرا برای همه یا بخشی از شرکت‌های دولتی، محیط قانونی حاکم بر شرکت‌ها را شکل می‌دهد. مرجع تصویب این قوانین و مقررات از قانون اساسی تا قوانین موضوعه مصوب مجلس، آیین‌نامه‌های مصوب هیأت وزیران و حتی مراجع تصمیم‌گیر پایین‌تر از آن را شامل می‌شود.

۵-۱-۱-۱- تشدت و پراکندگی قوانین حاکم بر شرکت‌های دولتی

تعدد و تنوع قوانین و مقررات ناظر بر شرکت‌های دولتی از جمله قانون تجارت، قانون محاسبات عمومی، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و الحاقات آن و قوانین برنامه‌های توسعه پنج ساله، قوانین بودجه و ... احکام مختلف مالی، استخدامی، بودجه‌ای و ... بر شرکت‌های دولتی بار کرده‌اند که با توجه به تنوع آن‌ها نظارت بر اجرای صحیح این قوانین و سنجش اثرگذاری آن بر عملکرد شرکت‌های دولتی به منظور افزایش شفافیت و پاسخگویی امری دشوار و چالش‌برانگیز است. همچنین بسیاری از شرکت‌های دولتی کلیدی بر اساس برخی قوانین دیگر مانند قانون تأسیس، ماده ۵ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ماده ۳ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) از برخی قوانین مستثنا شده‌اند که این موضوع نیز مانعی جدی در مسیر یکپارچه‌سازی نظام بنگاه‌داری عمومی خواهد بود (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰).

در سطحی پایین‌تر، آیین‌نامه‌های مرتبط به قواعد مالی، معاملاتی و استخدامی شرکت‌های دولتی قرار دارند که با توجه تنوع مرجع تصویب آن‌ها بر این پراکندگی و تشدت افزوده‌اند.

۵-۱-۲- فقدان نگاه بنگاه‌داری در قوانین و مقررات حاکم

ترجیح شیوه اداره یک دستگاه اجرایی به شکل شرکتی عموماً به این موضوع برمی‌گردد که یک سازمان عمومی در فضای تجاری و قواعد حاکم بر آن با کارایی بیشتری نسبت به یک سازمان عمومی با ساختار غیرتجاری عمل خواهد کرد. مهم‌ترین پیش‌نیاز فعالیت بر اساس قواعد تجاری وجود حداقل سطحی از استقلال و اختیار در تصمیم‌گیری و اجرا در جهت منافع شرکت برای مدیرعامل و هیئت‌مدیره است. متأسفانه بسیاری از قوانین پیش‌گفته حاکم بر شرکت‌ها بدون در نظر گرفتن این پیش‌فرض نگاشته شده‌اند و عملاً فضایی برای عمل در چارچوب قواعد تجاری به مدیران شرکت نمی‌دهند. با وجود چنین محیط مقرراتی غیرمنعطفی عملاً هیچ تفاوتی بین شرکت دولتی و موسسه دولتی وجود نداشته و نمی‌توان انتظار افزایش قابل توجه کارایی از شرکت دولتی داشت.

۵-۱-۳- ابهام در تعریف، دسته‌بندی و مصداق‌یابی شرکت‌های دولتی

در قوانین مختلفی از جمله قانون خدمات کشوری، قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و قانون محاسبات عمومی تعاریف مختلفی از شرکت دولتی وجود دارد که محوریت اصلی آن با مالکیت بیش از ۵۰ درصد سهام استوار است. با این حال در مواردی مانند ایجاد شرکت دولتی از طریق سرمایه‌گذاری وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی محل اشکال است (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰). به‌علاوه چنین تعریفی در انطباق با تعاریف استاندارد جهانی از شرکت دولتی قرار ندارد (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۱۵ ب).

از سوی دیگر در قوانین گفته شده شرکت‌های دولتی بر اساس ماهیت و ساختار خود به اشکال مختلفی دسته‌بندی شده‌اند که علی‌رغم اهمیت موضوع دسته‌بندی شرکت‌های دولتی در تنظیم نحوه تعامل دولت با هر گروه از آن‌ها، این دسته‌بندی‌ها از شفافیت و دقت کافی برخوردار نیستند.

به عنوان نمونه در قانون مدیریت خدمات کشوری، شرکت‌های دولتی با درج عبارت «برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» از وظایف حاکمیتی تمیز داده شده‌اند و در ماده ۸ تا ۱۵ نیز ضمن تعریف انواع خدمات حاکمیتی و تصدی‌گزارانه دولت ذیل چهار عنوان امور حاکمیتی، امور اجتماعی، فرهنگی و خدماتی، امور زیربنایی و امور اقتصادی، راهبردهای دولت در خدمت‌رسانی ذیل دسته از امور تعیین شده است. با این حال این دسته‌بندی از جامعیت لازم برای همه فعالیت‌های شرکت‌های دولتی برخوردار نبوده و ضمناً شفافیت لازم برای مصداق‌یابی شرکت‌های دولتی را هم ندارد.

همچنین در قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴، دسته‌بندی شرکت‌های به گروه ۱ تا ۳ علی‌رغم آن‌که ممکن است از نظر حقوقی به قدر کافی صریح باشد، اما هیچ منطق اقتصادی بر آن حاکم نبوده و نمی‌توان آن را یک دسته‌بندی محتوایی با توجه به ماهیت فعالیت و وظایف شرکت قلمداد کرد.

در نهایت وضعیت شرکت‌های تحت مدیریت دولت نیز باید به صورت تعریف و چه در مصادیق مشخص شوند. زیرا در تجارب جهانی و توصیه‌های بین‌المللی هر شرکتی که به هر نحوی تحت کنترل دولت باشد، شرکت دولتی محسوب شده و باید از قواعد مرتبط با شفافیت و پاسخگویی و به طور کلی حکمرانی مطلوب شرکت‌های دولتی پیروی نماید. با توجه به آن‌که بخش قابل توجهی از انتقادات به دولت در خصوص شرکت‌های دولتی ناظر

به این گروه از شرکت‌ها است شناسایی، دسته‌بندی، جمع‌آوری اطلاعات و افزایش شفافیت و پاسخگویی در این شرکت‌ها امری حیاتی است.

۵-۱-۲- ناکارآمدی در سطح راهبری

وجود دولت (نهاد مالک) فعال و آگاه به منافع خود (منافع عموم مردم) به منظور راهبری جمعی شرکت‌های دولتی به سمت بهینه کردن منافع اجتماعی کل جامعه و حداکثرسازی ارزش‌های اقتصادی و اجتماعی خلق شده توسط شرکت‌ها را می‌توان شرط لازم برای بنگاه‌داری موفق دولت دانست. این راهبری عمدتاً بر پایه دو اصل محوری شفافیت و پاسخگویی شکل فقدان چنین نهاد فعال و آگاهی اثر محیط حقوقی و مقرراتی مناسب را خنثی کرده و عملاً اجرای آن را شکلی و ظاهری خواهد کرد.

ذکر این نکته ضروری است که در سطح بین‌المللی رویکردهای در مورد ساختار راهبری شرکت‌های دولتی تجربه شده است که از وضعیت راهبری کاملاً غیر متمرکز^{۸۹} تا حالت دوگانه^{۹۰} و نهایتاً وضعیت راهبری متمرکز^{۹۱} متفاوت هستند. اما برآیند تجارب کشورها در این زمینه حرکت به سمت نظام راهبری متمرکز است. به هر حال در هر رویکردی از راهبری، متخصص و فعال بودن نهاد آگاه نسبت به وضعیت و عملکرد شرکت دولتی امری ضروری است (بانک جهانی، ۲۰۱۴).

۵-۱-۲-۱- عملکرد منفعل مجامع شرکت‌های دولتی

بالاترین رکن تصمیم‌گیر هر شرکت دولتی اصلی مجمع عمومی آن قرار دارد که حداقل اعضای آن چند نفر از وزرا یا معاونان رئیس‌جمهور هستند. با این وجود به نظر می‌رسد در مورد بسیاری از تصمیمات اساسی در نحوه اداری شرکت دولتی، مجامع به شکل منفعل عمل کرده و نقش فعال و موثری ایفا نمی‌کنند. به صورت خاص در فرآیند انتصاب و ابقای مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره، تعیین اهداف و مأموریت‌های عمومی سالانه شرکت، نحوه تخصیص منابع شرکت، ساختار سرمایه شرکت، تعیین سطح قابل تحمل ریسک و مدیریت آن و مدیریت عملکرد، سهم مجامع عمومی کمرنگ بوده و نقش‌های گفته شده یا به صورت عمومی برای همه شرکت‌ها توسط نهادهای بالادستی صورت می‌گیرد و یا به وزارتخانه متولی شرکت (مثل وزارت نفت یا نیرو) واگذار می‌شود. از سوی دیگر میزان نفوذ مجامع عمومی شرکت‌های مادر تخصصی در شرکت‌های فرعی (نسل دوم به بعد) به مراتب محدودتر بوده و عملاً جز وزارتخانه متولی (رئیس مجمع) سایر اعضا اطلاع چندانی از نحوه اداره و عملکرد شرکت‌های فرعی ندارند (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰).

۵-۱-۲-۲- ابهام در انتظارات و اهداف بخش عمومی از بنگاه‌داری / واگذاری شرکت‌های دولتی

شرکت‌های دولتی به منظور تحقق اهداف و مأموریت‌های عمومی و حاکمیتی شکل می‌گیرند و به فعالیت خود ادامه می‌دهند و در عمل ادامه فعالیت آن‌ها به عنوان شرکت دولتی وابسته به وجود این مأموریت‌ها است. بنابراین

^{۸۹} Decentralized

^{۹۰} Dual

^{۹۱} Centralized

شناخت دقیق این مأموریت‌ها و پایش میزان موفقیت شرکت در تحقق اهداف مورد انتظار یا «خلق ارزش عمومی» از اهمیت زیادی برخوردار است. از سوی دیگر به نظر می‌رسد پیش‌نیاز دسته‌بندی شرکت‌های دولتی (گروه ۱ و ۲ و ۳) مطابق با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، روشن بودن این اهداف حاکمیتی برای هر شرکت دولتی است.

علی‌رغم اهمیت این موضوع، دولت هیچ «سیاست مالکیت» مدون، جامع و صریحی در خصوص تعامل خود با شرکت‌های دولتی نداشته و اهداف سیاست عمومی^{۹۲} مورد انتظار از هر شرکت یا دسته شرکت دولتی با توجه به شرایط متغیر اقتصادی-اجتماعی-سیاسی و محیطی موجود نیست (برای مطالعه بیشتر در خصوص سیاست مالکیت به سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، ۲۰۱۵ ب رجوع کنید).

این موضوع در واقع ارزیابی اثربخشی شرکت را با چالش روبرو کرده، تصمیم‌گیری در مورد واگذاری یا عدم واگذاری شرکت را مبهم و همراه با خطا می‌کند و بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها در خصوص نحوه تعامل با شرکت‌های دولتی را دچار خطا می‌کند که این امر، منجر به کاهش کارایی و اثربخشی شرکت خواهد شد. اقداماتی از نوع الزام به واریز بخشی از درآمد تمام سود خالص شرکت به صورت علی‌الحساب موجب کاهش توان شرکت در انجام سرمایه‌گذاری مولد و در بلندمدت انجام مأموریت‌های توسعه‌ای و عمومی خود خواهد شد.

از سوی دیگر یکی از چالش‌های جدی در خصوص اداره شرکت‌های دولتی این است که نقش آن‌ها فراتر از تصدی‌گری بوده و در بسیاری از موارد نقش‌های حاکمیتی سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری به آن‌ها سپرده می‌شود. چنین نقش‌هایی علاوه بر نقض آشکار قواعد حاکمیت شرکتی که ممکن است به منافع عمومی آسیب برساند، ارزیابی عملکرد شرکت‌های دولتی را نیز با چالش مواجه کرده و از شفافیت آن‌ها می‌کاهد.

۵-۱-۲-۳- عدم هم‌راستایی انگیزه‌های مدیران شرکت‌های دولتی با انگیزه دولت

وجود نظام حکمرانی که تضمین‌کننده هم‌راستایی بین اهداف و انگیزه‌های شخصی مدیران و کارکنان با اهداف و انگیزه‌های نهاد مالک شرکت (دولت) باشد، اهمیت بسزایی دارد. اما در بسیاری موارد نظام پاداش‌دهی^{۹۳} شرکت‌های دولتی چنین هم‌راستایی را تضمین نمی‌کند و حتی در مواردی مدیران را به سمت حفظ وضع موجود و خودداری از تحول و بهبود سوق می‌دهد^{۹۴}.

در سطحی بالاتر در مواردی، وجود انگیزه‌های متعارض با اهداف شرکت دولتی در سایر ذی‌نفعان خارج از ارکان شرکت موجب اعمال مداخلات مخرب در عملکرد شرکت دولتی می‌شود. برای رفع این مشکل استفاده از شیوه اداره مبتنی بر «قرارداد مدیریت» می‌تواند راهگشا باشد.

^{۹۲} Public Policy Objectives

^{۹۳} منظور از نظام پاداش‌دهی اعم از حقوق و دستمزد و پاداش‌های مادی است و شامل هر عامل انگیزاننده بیرونی می‌شود.

^{۹۴} البته در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی طی دوسال پس از تصویب قانون، مقرر بود کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی از شرکت‌های دولتی از این شرکت‌ها منفک شود، اما این امر تاکنون انجام نگرفته است.

۵-۱-۲-۴- فرآیند بودجه‌ریزی غیرکارآمد

در سال‌های گذشته تدوین و تصویب بودجه شفاف و واقعی برای شرکت‌های دولتی به علل مختلفی انجام نگرفته است. از مهم‌ترین این علل می‌توان به زمان‌بندی نامناسب فرآیند بودجه‌ریزی، نبود ضمانت اجرای کافی برای رعایت استانداردهای بودجه‌ریزی شفاف (مانند اهداف، خط مشی‌ها، برنامه عملیاتی و بودجه سالانه)، عدم توجه به تقدم منابع بر مصارف در بودجه‌ریزی، مغایرت اعتبارات عمومی پیش‌بینی شده برای طرح‌های تملک دارایی با اعتبارات تخصیص یافته، عدم انطباق سرفصل‌ها و اقلام بودجه‌ای با سرفصل‌ها و اقلام مالی و عملکردی شرکت و فقدان سیستم روزآمد و مناسب بهای تمام شده کالا یا خدمات اشاره کرد (معمارنژاد و همکاران، ۱۴۰۰).

۵-۱-۲-۵- فقدان نگاه بنگاه‌داری و مدیریت بنگاهی در راهبری شرکت‌های دولتی

دقیقاً مشابه نگاهی که به شرکت دولتی در نظام مقررات‌گذاری وجود دارد و عملاً تفاوتی بین یک شرکت دولتی و یک موسسه دولتی در نظر گرفته نمی‌شود، در نظام راهبری هم تا حدودی نفوذ چنین دیدگاهی وجود دارد. حال آن‌که شرکت دولتی متصدی تولید کالا یا خدمتی است که بخش خصوصی به صورت تئوریک می‌تواند با انگیزه‌های سودآوری به تولید آن اقدام نماید.

۵-۱-۲-۶- فقدان هیئت‌مدیره حرفه‌ای

انتخاب و انتصاب مدیران شایسته و حرفه‌ای برای شرکت‌های دولتی از اهمیت زیادی در جهت افزایش کارایی و اثربخشی این شرکت‌ها برخوردار است. برای ایفای نقش به عنوان عضو هیئت‌مدیره یک شرکت دولتی، شایستگی‌های^{۹۵} متنوعی مورد نیاز است که هر چه ابعاد شرکت و اثرگذاری آن در کشور بیشتر باشد، سطح بالاتری از این شایستگی‌ها مورد انتظار خواهد بود. با این وجود در حال حاضر علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته، مؤلفه‌های شایستگی اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی و شاخص‌های ارزیابی این مؤلفه‌ها و معیار استاندارد آن‌ها به شکل شفاف و مدونی موجود نیست.

از سوی دیگر در انتصاب یا ابقای مدیران، سهم قابل توجهی از وزن اهمیت مربوط به عملکرد گذشته مدیران در پست‌ها و جایگاه‌های شغلی سابق است. این موضوع نیز نیازمند وجود شاخص‌های ارزیابی عملکرد مدیران به شکلی هم‌راستا با شاخص‌های ارزیابی عملکرد شرکت دولتی است.

نکته دیگر در مورد انتخاب هیئت‌مدیره تخصصی لزوم وجود سازوکار شفاف و مرجعی مستقل و متخصص برای بررسی صلاحیت مدیران، نظارت بر عملکرد آن‌ها و پایش فرآیند انتصاب اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی است.

۵-۱-۷- فقدان نظام آمار و اطلاعات شفاف، هدفمند و استاندارد

اهمیت وجود حداکثر شفافیت در وضعیت شرکت‌های دولتی و افشای جزئیات عملکرد آن برای افکار عمومی به حدی است که بسیاری آن را موتور محرکه بهبود کارایی شرکت‌های دولتی دانسته‌اند (oecd,2010). در این میان شرکت‌های دارای مسئولیت سیاستی مهم، شرکت‌های دارای تأثیر چشم‌گیر بر بودجه دولت و شرکت‌های دارای اثرات اجتماعی گسترده‌تر در اولویت الزام به شفافیت و گزارشگری سطح بالاتری هستند. تعدد و پراکندگی شرکت‌های دولتی در زیرمجموعه وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مستقل متفاوت، در کنار تفاوت‌های تخصصی و ماهوی، تفاوت در ساختارهای مالی و بودجه‌ای، نیروی انسانی و مانند آن موجب شده است اطلاعات و آمارهای هویتی، مالی و بودجه‌ای و عملکردی این شرکت‌ها به صورت پراکنده و غیر هدفمند نگهداری شوند. وجود ساختار اطلاعاتی یکپارچه در چارچوب استانداردهای بین‌المللی به ویژه GFS⁹⁶ کمک شایانی در هدفمند و یکپارچه کردن نظام آماری شرکت‌های دولتی می‌کند. به صورت ویژه وضعیت اطلاعات مربوط به ارزش دارایی‌های تحت مالکیت شرکت‌های دولتی وضعیت بسیار نامناسبی دارد، به شکلی که عملاً استفاده از اطلاعات مربوط به دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود در ترازنامه آن‌ها را ناممکن کرده است.

۵-۱-۳- ناکارایی در سطح مدیریت و عملیات

مستقل از عوامل مرتبط با محیط قانونی و تریبات اجرایی راهبری شرکت‌های دولتی در سطح مدیریت شرکت دولتی، چالش‌های متعددی وجود دارند که مانع ارتقای بهره‌وری شرکت‌های دولتی می‌شوند. مهم‌ترین این عوامل به صورت خلاصه به شرح زیر هستند. بدیهی است در هر شرکت دولتی برخی عوامل اختصاصی آن بنگاه وجود دارند که بررسی آن‌ها خارج از قلمرو این گزارش است.

■ عوامل مرتبط با سرمایه انسانی

○ مازاد نیروی انسانی

○ خروج نیروهای انسانی کارآمد

○ فقدان نظام ارزیابی عملکرد

■ عوامل مرتبط با سرمایه فیزیکی

○ فناوری قدیمی و مستهلک

○ انباشت اموال و دارایی‌های غیر مولد

○ وجود فرآیندهای بروکراتیک و غلبه فرهنگ اداری و غیرتجاری در سازمان

۵-۲- اقدامات و راهکارهای پیشنهادی افزایش کارایی و اثربخشی شرکت‌های دولتی

به منظور فراهم کردن بستر ارتقای کارایی و اثربخشی در شرکت‌های دولتی و افزایش تاثیرگذاری مثبت آن‌ها در پیشرفت و تعالی کشور، اقدامات بهبود مختلفی باید صورت گیرد که هر کدام ناظر به حل برخی از چالش‌های

فوق‌الذکر در سطح محیط مقرراتی و حکمرانی شرکت‌های دولتی تعریف و اجرا می‌شوند. اما در انجام اصلاحات ناظر به بهبود شرکت‌های دولتی باید به چند موضوع مهم زیر توجه اکید داشت.

- ۱- اقدام به انجام هم‌زمان همه اقدامات بهبود نه ممکن است و نه حتی مطلوب. زیرا اولاً در اکثر شرکت‌های دولتی به هیچ وجه امکان توقف یا کاهش فعالیت‌های شرکت جود ندارد در نتیجه انجام هم‌زمان اصلاحات چند وجهی و بنیادین ممکن است منجر به ایجاد آشفتگی‌های غیر قابل جبران در کل شرکت شود و آن را در پیگیری وظایف و خدمت رسانی با چالش روبرو کند و در نتیجه با افزایش هزینه‌های سیاسی- اجتماعی، کل پروژه بهبود را با شکست مواجه کند. ثانیاً تأثیر هر کدام از اقدامات بهبود به صورت پویا می‌تواند به تغییر در زمین بازی و وضعیت سایر چالش‌های یادشده منجر شود در نتیجه اجرای هم‌زمان اقدامات بهبود بر پیچیدگی‌های فرآیند اصلاح افزوده و حتی آن‌ها را غیر قابل مدیریت نماید.
- ۲- اقدامات بهبود اولویت‌دار علی‌رغم همه شباهت‌های موجود بین شرکت‌های دولتی ممکن است از شرکتی به شرکت دیگر متفاوت باشد. بنابراین در انتخاب اقدامات اولویت‌دار باید به وضعیت ساختار فعلی شرکت، پیچیدگی و گستردگی فرآیندهای بین دستگاهی با سایر دستگاه‌های اجرایی، سطح بلوغ و توانمندی شرکت (از نظر نیروی انسانی، فناوری، فرآیندهای داخلی و مانند آن)، میزان اقتدار و اثرگذاری وزارتخانه متولی در شرکت، بزرگی ابعاد مالی و بودجه‌ای شرکت و بزرگی و تنوع ریسک‌های عملیاتی، مالی و سیاسی ناشی از عملکرد شرکت بر کل نظام اجرایی توجه داشت و بر این اساس به انتخاب و اجرای راه‌حل بهینه مبادرت کرد.
- ۳- فرآیند اصلاح نیازمند وجود سطح بالایی از مشروعیت و مقبولیت برای مجریان در نزد ذینفعان شرکت‌های دولتی است. حفظ و تقویت این مشروعیت از یک سو نیازمند داشتن برنامه ارتباطاتی روشن با ذینفعان به‌ویژه افکار عمومی و مقامات سیاسی ارشد و از سوی دیگر نیازمند وجود موفقیت‌های حتی کوچک اما پیاپی^{۹۷} برای حفظ حمایت ذینفعان است.
- ۴- باتوجه به پیچیدگی‌های موجود در اصلاح شرکت‌های دولتی، رویکردهای ساده و خطی که صرفاً مبتنی بر تکالیف قانونی هستند جوابگو نیست. راهکار پیشنهادی بهره‌گرفتن از رویکردهای یادگیرنده چرخه‌ای-افزایشی^{۹۸} است که در آن‌ها مجریان به صورت مستمر با ارزیابی اثرات و نتایج اقدامات خود به توسعه و بهبود آن‌ها مبادرت کرده و با یادگیری از نتایج حاصله اقدامات آینده را بهبود می‌دهند.
- ۵- اقدامات بهبود کارایی و اثربخشی در سطح مدیریت و عملیات شرکت‌های دولتی بدون حل چالش‌های سطح محیط قانونی و سطح حکمرانی و راهبری ممکن است از اثرگذاری کافی برخوردار نباشند. حتی بسیاری از چالش‌های سطح عملیات ریشه در چالش‌های این دو سطح بالاتر دارند. در نتیجه تمرکز اساسی باید روی اقدامات بهبود در این سطح بوده و سپس به تعریف و اجرای برنامه‌های اصلاحی در سطح مدیریت و عملیات پرداخت.

بر این اساس اهم اقدامات و برنامه‌های اصلاحی به منظور بهبود بسترهای ارتقای کارایی و اثربخشی (بهره‌وری) شرکت‌های دولتی به شرح زیر پیشنهاد می‌شود.

⁹⁷ Quick Win
⁹⁸ Spiral

گزارش سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

۱- یکپارچه‌سازی و تنقیح محیط قانونی و مقرراتی حاکم بر شرکت‌های دولتی

- طراحی، تصویب، اجرای و پایش قواعد حاکمیت شرکتی
- یکپارچه‌سازی قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و حذف مقررات مخل بنگاهداری تخصصی
- افزایش کارایی و شفافیت قواعد و مقررات مالی حاکم بر شرکت‌های دولتی

۲- اعمال مالکیت فعال دولت بر شرکت‌های دولتی

- ایجاد نظام مدیریت عملکرد یکپارچه و متمرکز
- تبیین شفاف سیاست‌های مالکیت دولت بر شرکت‌های دولتی
- جدا کردن قطعی نقش‌های تصدی‌گری (بنگاه‌داری) از سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری
- جاری‌سازی شیوه اداره مبتنی بر «قرارداد مدیریت» در شرکت‌های دولتی

۳- گسترش و بهبود شفافیت و افشا در سطح شرکت‌های دولتی

- تدوین و نظارت بر اجرای استانداردهای حسابداری
- ایجاد نظام آمار و اطلاعات یکپارچه در چارچوب آمارهای مالی دولت GFS
- تجدید ارزیابی و به‌هنگام‌نگه‌داشتن ارزش دارایی‌های شرکت‌های دولتی
- رویه‌های انتصاب و پاداش‌دهی در شرکت

۴- حرفه‌ای کردن هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی

- طراحی نظام شایستگی و سنجش عملکرد مدیران (مشمول بر شاخص‌ها و معیارهای استاندارد)
- ایجاد نهاد مستقل نظارت بر فرآیند انتصاب مدیران

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره حساب‌های اقتصادی (۱۴۰۱)، حساب‌های ملی ایران ۱۳۹۰-۱۳۹۹

سازمان ملی بهره‌وری ایران (۱۴۰۲)، سیمای بهره‌وری ایران ۱۴۰۱

فاطمی، سید محمد حسین (۱۴۰۲) بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۱۲) موضوعات راهبردی بخش عمومی (شرکت‌های دولتی). تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

عمارنژاد، عباس؛ رضانی، سید مهدی و نوروزیان، رضا (۱۴۰۰) نظام شرکت‌داری در بخش عمومی ایران. تهران، وزارت امور اقتصادی و دارایی

Coelli, T., Rao, D. S. P., & Battese, G. E. (2005). An introduction to efficiency and productivity analysis. In Springer eBooks.

IMF (2020), Fiscal monitor: policies for the recovery. October 2020. International Monetary Fund.

IFC (2018), International Finance Corporation, State-Owned Enterprises, 2018

Investopedia. (n.d.). Ratio analysis. Retrieved August 26, 2023.

OECD (2001), Measuring Productivity - OECD Manual: Measurement of Aggregate and Industry-level Productivity Growth, OECD Publishing, Paris

OECD (2009), Measuring Capital - OECD Manual 2009. In OECD eBooks.

OECD (2010), Accountability and Transparency: A guide for State Ownership. (2010). In Corporate governance. OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/9789264056640-en>

OECD (2012), Competitive Neutrality: Maintaining a Level Playing Field Between Public and Private Business, OECD Publishing.

OECD (2015a), State-Owned Enterprise Governance: A Stocktaking of Government Rationales for Enterprise Ownership, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264239944-en>.

OECD (2015b) Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 edition.

OECD (2017), The Size and Sectoral Distribution of State-Owned Enterprises, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264280663-en>.

PwC. (2015) State-Owned Enterprises: Catalysts for public value creation? PricewaterhouseCoopers. <https://www.pwc.com/gr/en/publications/government/state-owned-enterprises-catalysts-for-public-value-creation.html>

Sztajerowska, M., Egeland, M., Kowalski, P., & Büge, M. (2013). State-owned enterprises in the global economy: Reason for concern? [Review of State-owned enterprises in the global economy: Reason for concern?]. Cepr.

United Nations European Commission International Monetary Fund Organisation for Economic Co-operation and Development & World Bank. (2009). System of national accounts 2008. United Nations; Commission of the European Communities; International Monetary Fund; Organisation for Economic Co-operation and Development; World Bank. Retrieved August 22 2023

Vaidya, Dheeraj. (2022, August 23). Top 10 Limitations of Ratio Analysis. WallStreetMojo. <https://www.wallstreetmojo.com/ratio-analysis-limitations>

World Bank. (2014). Corporate Governance of State-Owned Enterprises: a Toolkit. World Bank Publications.

Wouter Van Dooren, Bouckaert, G., & Halligan, J. (2015). Performance management in the public sector. Routledge.

اقتصاد دانش بنیان موجب کاهش هزینه‌های
تولید می‌شود؛ **بهره‌وری** را افزایش می‌دهد که
امروزیکه از مشکلات ما کاهش **بهره‌وری** است.

سازمان ملی بهره‌وری ایران

NATIONAL PRODUCTIVITY ORGANIZATION OF I.R.IRAN

npo.gov.ir

تلفن: ۰۲۱-۴۲۳۹۱۰۰۰

تلفن دبیرخانه: ۰۲۱-۴۲۳۹۱۱۲۹

ایمیل: info@npo.gov.ir

کدپستی: ۱۵۸۷۸۵۳۷۱۳

تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان
میرعماد، کوچه شانزدهم، پلاک ۱۶

